ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСӢ
КАФЕДРАИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

БАРНОМАҲОИ ТАЪЛИМИИ КАФЕДРАИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

(бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ)

Муҳаррирони масъул:
мудири кафедраи ҳуқуқи байналмилалии
факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, н.и.ҳ., дотсент Қодиров Н.А.
ва н.и.ҳ., дотсент Сулаймонов Ф.С.

ДУШАНБЕ - 2023

Барномаҳои таълимии кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ (бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ) // Муҳаррирони масъул: мудири кафедраи ҳуқуқи байналмилалии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, н.и.ҳ., дотсент Қодиров Н.А. ва н.и.ҳ., дотсент Сулаймонов Ф.С. Душанбе, Матбаии ДМТ, 2022. 528 с.

Муқарризон:

Мудири шуъбаи ҳуқуқи байналмилалии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, д.и.ҳ., профессор Раҷабов С.А.

Мудири кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ ва ҳуқуқшиносии муқоисавии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи Славянии Тоҷикистону Руссия, д.и.ҳ. Имомова Н.М.

Дар нашрияи мазкур барномаҳои таълимӣ аз фанҳое, ки аз ҷониби устодони кафедраи ҳуқуқи байналмилалии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дарс дода мешаванд, ҷамъоварӣ гардидааст.

Барномаҳои таълимии мазкур аз ҷониби устодони кафедраи номбурдашуда омода карда шуда, дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ (Суратҷаласаи № 1 аз 29.08.2022с.) ва ҷаласаи Шӯрои методии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (Суратҷаласаи № 1 аз 31.08.2022с.) тасдиқ карда шудаанд.

Дар нашрия барномаҳои таълимӣ бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ таҳия карда, ҷамъоварӣ шудаанд.

Барои устодон, донишҷӯён, магистрантон, аспирантони факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва факултетҳои ҳуқуқшиносии дигар макотиби олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия карда мешавад.

МУНДАРИҶА:

1. **ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ** ***(Раҷабзода М.Н., Қодиров Н.А.)*****….....…5**
2. **INTERNATIONAL LAW (*Rajabzoda M.N.,Qodirov N.A.*)…..…….....37**
3. **ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ (*Мирзоев А.М.)*…….....*63***
4. **МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО *(Мирзоев А.М.)*…….....*86***
5. **INTERNATIONAL PRIVATE LAW *(Mirzoev A.M.)*…….....*109***
6. **ҲУҚУҚИ ГРАЖДАНӢ ВА САВДОИИ МАМЛАКАТҲОИ ХОРИҶӢ** ***(Сулаймонов Ф.С.)*…….....*127***
7. **CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES *(Hasanova Z.)*.....*148***
8. **ҲУҚУҚИ ГУМРУКИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН *(Қодирқулов Х.Р., Саидов Ҳ.Х.)*…….....*164***
9. **ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН** ***(Қодирқулов Х., Саидов Ҳ.Х.)*…….....*179***
10. **CUSTOMS LAW OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN *(Kodirkulov H.R, Saidov Kh.H.)*……...…….....*195***
11. **ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ *(Раҷабзода М.Н., Саидов Ҳ.Х.)*…….....*211***
12. **МЕЖДУНАРОДНОЕ ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО (*Раджабзода М.Н., Саидов Х.Х.)*…….*225***
13. **INTERNATIONAL CUSTOMS LAW *(Rajabzoda M.N., Saidov H.H.)*….....*239***
14. **ҲУҚУҚИ ДИПЛОМАТӢ ВА КОНСУЛӢ *(Қодирқулов Х.Р., Қурбонов Ҷ.С.)*.....*252***
15. **ДИПЛОМАТИЧЕСКОЕ И КОНСУЛЬСКОЕ ПРАВО *(Кодиркулов Х.Р., Курбонов Дж.С.)*…….....*263***
16. **DIPLOMATIC AND CONSULAR LAW *(Kodirkulov H.R.,Qurbonov J.S.)*…….....*274***
17. **ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ *(Раҷабзода М.Н.)*....*283***

18. ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ ***(Раджабзода М.Н.)…295***

19. LAW OF INTERNATIONAL TREATIES ***(Radjabzoda M.N.)…….….310***

20. ҲУҚУҚИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ***(Раҷабзода М.Н.)…..322***

21. ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ ***(Раджабзода М.Н.)*****.....*****348***

22. LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS ***(Radjabzoda M.N.).375***

23. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБӢ ***(Мирзоев А.М.)*****……..*****399***

24. МЕЖДУНАРОДНОЕ ВОДНОЕ ПРАВО ***(Мирзоев А.М.)*****…….....*****409***

25. INTERNATIONAL WATER LAW ***(Mirzoev A.M.)*****……..*****418***

26. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МУҲОҶИРАТ (*Қодиркулов Х.Р.)..427***

27. БАРРАСИИ АРБИТРАЖИИ БАҲСҲОИ ИҚТИСОДИИ БЕРУНӢ ***(Мирзоев А.М., Саидов Ҳ.Х.)*****…….....*****437***

28. АРБИТРАЖНОЕ РАССМОТРЕНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИ-ЧЕСКИХ СПОРОВ ***(Мирзоев А.М., Саидов Х.Х.)*****…….....*****446***

29. ARBITRATION CONSIDERATION OF FOREIGN ECONOMIC DISPUTES ***(Mirzoev A.M., Saidov H.Kh.)*****…….....*****457***

30. ҲУҚУҚИ СОЗМОНИ УМУМУМИҶАҲОНИИ САВДО ***Қодиров Н.А., Исматзода И.Б.)*****.....*****467***

31. LAW OF WORLD TRADE ORGANIZATION ***(Qodirov N.A., Iavatzoda I.B.)*****……*****478***

32. ҲУҚУҚИ АВРУПО (*Одинаева Н.Ҳ*)…….....489

33. АСОСҲОИ ҲУҚУҚИИ МУХОҶИРАТ (*Қодиркулов Х.Р.,Қурбонов Ҷ.С.)***.....*****509***

34. LEGAL BASES OF MIGRATION ***(Kodirkulov H.R., Qurbonov J.S).....518***

БАРНОМАИ ФАННИ
«ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ»

Мураттиб: номзади илмҳои ҳуқуқ,
дотсенти кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ
Раҷабзода М.Н.

САРСУХАН

Омӯзиши ҳуқуқи байналмилалӣ, ки ҳамчун фанни таълимӣ аз қарни XIX ибтидо мегирад, дар шароити ҷаҳоншавӣ барои Тоҷикистони соҳибистиқлол аҳамияти хосаро дорад. Зеро Ҷумҳурии Тоҷикистон муносибатҳои хориҷии хешро дар асоси принсип ва меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ба роҳ мемонаду сиёсати «дарҳои кушод»-ро гирифтааст ва «дар чунин вазъият ҳимоя ва ҳифзи манфиатҳои олии миллӣ, ки аз таъмини истиқлолу озодӣ, тамомияти арзӣ ва субботи сиёсӣ, ваҳдати миллӣ ва рушди устувори кишвар иборат аст, меҳвари фаъолияти сиёсии онро ташкил медиҳад».[1]

Зарурияти омӯзиши ҳуқуқи байналмилалӣ инчунин аз он бармеояд, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон чун иштирокчии муносибатҳои баналмилалӣ як қатор санадҳои ҳуқуқии байналмилалиро эътироф намудааст, ки онҳо қисми таркиби низоми ҳуқуқии кишварро ташкил медиҳанд.

Барномаи таълимӣ тибқи нақшаи амликунандаи ихтисоси 24010100 барои донишҷӯёни курси 2-юм ва 3-юми шӯъбаи муносибатҳои байналмилалӣ (ҳуқуқ)-и факултети ҳуқуқшиносии ДМТ барои се семестр дар доираи 28 мавзӯъ, ки аз ду қисм – умумӣ ва махсус таҳия шудааст ва дар хотима феҳристи адабиётҳо пешкаш мешавад.

Барнома дар пайвастагӣ ва пайдарҳамии мавзӯю саволҳоро фаро гирифтааст, ки ба раванди омӯзиш ва таълими фанни мазкур мусоидат менамояд.

[1] Ниг.: Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20 апрели соли 2012.

Нақшаи кории
машғулиятҳои дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ аз фанни
«Ҳуқуқи байналмилалӣ»

№	Номгӯи мавзӯъҳо	лек.	сем.
2.03 семестри 3-юм		**24**	**24**
1.	Мафҳум, предмет ва низоми ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
2.	Таърихи ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
3.	Сарчашмаҳои ҳуққи байналмилалӣ	2	2
4.	Принсипҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
5.	Таносуби ҳуқуқи байналмилалӣ бо ҳуқуқи миллӣ	2	2
6.	Субъектҳои ҳуқуқи байналмилалӣ	4	2
7.	Эътирофнамоӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
8.	Ҳуқуккабулкунии давлатҳо	2	2
9.	Ҳудуд (Қалamрав) дар ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
10.	Аҳолӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ	4	4
11.	Конференсияи байналмилалӣ	6	6
12.	Бо таври осоишта ҳал кардани баҳсҳои байналмилалӣ	4	2
13.	Муассисаҳои судии байналмилалӣ	6	4
14.	Ҷавобгарӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ	4	4
2.03 семестри 4-ум		**24**	**48**
15.	Ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ	4	4
16.	Ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ		
17.	Ҳуқуқи дипломатӣ	4	4
18.	Ҳуқуқи консулӣ	4	4
19.	Ҳуқуқи байналмилалии бехатарӣ	4	4
20.	Ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ	6	4
21.	Ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ	4	4
22.	Ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ	6	4
23.	Ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ	4	4
24.	Ҳуқуқи байналмилалии ҳавоӣ	4	4
25.	Ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ	4	4
26.	Ҳуқуқи байналмилалии экологӣ	4	4
27.	Ҳуқуқи байналмилалии атомӣ	2	2
28.	Проблемаҳои ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
	ҶАМЪ	**100**	**90**

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ

ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум ва хусусиятҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Мақсади ҳуқуқи байналмилалӣ. Объекти ҳуқуқи байналмилалӣ. Предмет ва методҳои (услубҳои) ҳуқуқи байналмилалӣ. Функсияи ҳуқуқи байналмилалӣ. Таносуби ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ ва хусусӣ.

Низоми ҳуқуқи байналмилалӣ. Меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Принсипҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ. Падидаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Соҳаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҳуқуқи байналмилалӣ хамчун фани таълимӣ. Илми ҳуқуқи байналмилалӣ. Консепсияи олмонии ҳуқуқи байналмилалӣ. Конспесияи италиявии ҳуқуқи байналмилалӣ. Консепсияи америкоии ҳуқуқи байналмилалӣ. Илми ҳуқуқи байналмилалӣ дар замони Шӯравӣ. Илми ҳуқуқи байналмилалӣ дар Руссия. Илми ҳуқуқи байналмилалӣ дар Осиёи Миёна. Ташакул ва рӯшди илми ҳуқуқи байналмилалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 2. ТАЪРИХИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Омилҳои пайдоиши ҳуқуқи байналмилалӣ. Омилҳои асосии (объективии) ҳуқуқи байналмилалӣ. Манфиати ҷомеаи инсонӣ. Пайдоиши давлат. Барқарор гаштани муносибатҳои иқтисодӣ, сиёсӣ ва иҷтимоӣ байни кишварҳо.

Омилҳои ёрирасон (субъективии) пайдоиши ҳуқуқи байналмилалӣ. Нақши динҳо (насронӣ, ислом ва ғайра). Пайдоиши кишварҳои мутамарказ дар Шарқ ва Аврупо. Нақши ҷангҳо дар ташаккул ва рушди ҳуқуқи байналмилалӣ. Нақши олимони ҳуқуқшинос, сиёсатмадорон, дипломатҳо дар ташаккул ва рушди падида ва соҳаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ.

Назарияҳо оид ба пайдоиши ҳуқуқи байналмилалӣ. Назарияи табиатшиносӣ (натуралистӣ). Назарияи позитивӣ. Назарияи гротсиантӣ.

Назари олимони маъруф Л.Оппенгейм (англис), Ф.Лист (олмонӣ), Ф.Ф. Мартенс (рус), Н.Захаров (рус), М.Таубе (рус), Л.Гефтер (олмонӣ), А.Ривие (Белгия) ва дигарон дар бахши пайдоиши ҳуқуқи байналмилалӣ. Даврабандии таърихи ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҳуқуқи байналмилалӣ дар аҳди қадим. Ташакулёбии падидаҳои алоҳидаи ҳуқуқи байналмилалӣ. Одат ва қонуни ҷанг. Тартиби бастан ва қатъгаштани шартномаи байналмилалӣ. Реҷаи ҳуқуқии хориҷиён. Иттифоқҳои байнидавлатӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ дар бахши – сулҳ; иттифоқҳои ҳарбӣ; кӯмакҳои тарафайн; сарҳад; арбитраж; бетарафӣ ва ғайра.

Таснифоти ҷангҳо ба адолатнок (қонунӣ) ва ғайриадолатнок (ғайри қонунӣ). Принсипи назорат оид ба риояи шартномаи байналмилалӣ. Тартиби пешбурди гуфтушунид. Дахлнопазирии сафир. Манъи истифодаи силоҳи захролудкунанда, куштори пиронсолон, занҳо, кӯдакон, асирон. Истиллоҳи «Jus gentium » - «ҳуқуқи халқҳо». Пайдоиши истиллоҳи «ҳуқуқи байналмилалӣ». Хусусиятҳои ҳуқуқи байналмилалӣ дар аҳди қадим: минтақавӣ, синфӣ ва сарчашмаи асосӣ одати байналмилалӣ.

Ҳуқуқи байналмилалӣ дар асрҳои миёна.

Моҳияти ҳуқуқи байналмилалӣ – «замон азони зӯр».

Ҷанг шакли адолтноки ҳалли баҳсҳои байналмилалӣ. Пайдоиши институти консулӣ. Реҷаи шароити мусоид дар шартномаи тиҷоратӣ. Реҷаи миллии хориҷиён. Нақши Хилофоти Араб – кишвари абарқудрати мусулмонон дар рушди ҳуқуқи байналмилалӣ. Ислом ва ҳуқуқи байналмилалӣ. Муносибатҳои байналмилалӣ дар аҳди Сомониён. Ақидаҳои байналмилалӣ – ҳукуқии Низоммулмулк дар «Сиёсатнома».

Пайдоиши мақоми бетарафии доимии Шветсария (соли 1815). Васеъгардии имтиёзу масунияти сафир. Мафҳуми соҳибихтиёрӣ. Ғояи баробарҳуқуқии давлатҳо. Ташаккули принсипҳои дахолат накардан ба корҳои дохилии дигар давлатҳо, бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ. Манъи ғуломфурӯшӣ (дар Аврупо). Коркарди меъёрҳои амалиёти бурдани ҷангу ҳуқуқи ҷанг дар баҳр. Волояти қаламрав. Мафҳуми дарёи байналмилалӣ. Назарияи декларативии эътирофномаи байналмилалӣ. Мафҳуми қаламрави баҳрӣ ва баҳри кӯшод. Ҳуқуқи паноҳгоҳ ба муҳоҷирони сиёсӣ. Нақши инқилоби буржуазии Франсия (с. 1789), Конгрессҳои Вена (с.1815), Париж (с. 1856), Берлин (с. 1878), Конференсияи Гаага (с. 1899, 1906-1907) дар ташакулу рӯшди ҳуқуқи байналмилалӣ.

Пайдоиши илми ҳуқуқи байналмилалӣ. Асосгузори илми ҳуқуқи байналмилалӣ. Гуго Гротсӣ ва асараш «Дар бораи ҳӯкуқи ҷанг ва сулҳ» (с. 1625) дар рӯшди ҳуқуқи байналмилалӣ.

Ташаккулёбии ҳуқуқи байналмилалии классикӣ ва моҳияти он. Нақши шартномаи сулҳи Вестфал (с. 1648) дар ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалӣ.

Ҳуқуқи байналмилалии муосир. Моҳияти ҳуқуқи байналмилалии муосир. Хамгироии иқтисодӣ. Гуфтугӯ тамаддунҳо. Ташкили минтақаи ғайриядроӣ. Таъмини ҳуқуқи инсону сулҳ ва амнияти байналмилалӣ. Қонуният ва тартиботи байналмилалӣ.

Ташакул ва рӯшди демократия. Мусоидату инкишофи ҳамкориҳои байналмилалӣ. Таъсиси созмонҳои байналмилалии универсалӣ дар бахши таъмини сулҳ ва амнияти байналмилалӣ (Лигаи Миллатҳо, СММ).

Кодификатсияи падидаю соҳаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Пайдоиши соҳаҳои нави ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҳуқуқи байналмилалии ҳавоӣ. Ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ. Ҳуқуқи байналмилалии атомӣ. Ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ ва ғайра.

МАВЗӮИ 3. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум, хусусият ва мазмуни меъёри ҳуқуқи байналмилалӣ. таснифоти меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Меъёрҳои императивӣ ва диспозитивӣ. Меъёрҳои универсалӣ ва минтақавӣ. Меъёрҳои моддӣ, расмиётӣ (протседурӣ) ва мурофиавӣ. Меъёрҳои ваколатдоркунанда, ӯҳдадоркунанда ва манъкунандаи ҳуқуқи байналмилалӣ. Меъёрҳои барномавӣ, тавсиявӣ, нақшавӣ дар низоми ҳуқуқи байналмилалӣ. Кодификатсияи ҳуқуқи байналмилалӣ. Мақоми меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ дар низоми ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Мафҳум ва намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Сарчашмаҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ. Одатҳои байналмилалӣ-ҳуқуқӣ: мафҳум ва таносуби онҳо бо шартномаи байналмилалӣ. Шартномаи байналмилалӣ сарчашмаи асосии ҳуқуқи байналмилалӣ. Мақоми принсипҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Санадҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он.

Санадҳои конференсияи байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он.

Аҳмият ва нақши санадҳои конференсия ва созмонҳои байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Сарчашмаҳои ёрирасони ҳуқуқи байналмилалӣ. Қарори суд ва арбитражҳои байналмилалӣ. Таълимотҳои олимони ҳуқуқшиносӣ-байналмилалӣ. Қонунгузории миллӣ. Санадҳои созмонҳои байналмилалии ғайриҳукуматӣ.

МАВЗӮИ 4. ПРИНСИПҲОИ АСОСИИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум, хусусият ва таснифоти принсипҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ. Низоми принсипҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҳуҷҷатҳое, ки дар онҳо принсипҳои ҳуқуқи байналмилалӣ таҷассум ёфтаанд. Мақоми Оинномаи СММ. Эъломия дар бораи принсипҳои ҳуқуқи байналмилалӣ аз 24 октябри соли 1970. Аҳамияти Санади хотимавӣ оид ба ҳамкорӣ ва бехатарӣ дар Аврупо аз 1 августи соли 1975.

Принсипи баробарии соҳибихтиёрии давлатҳо. Инкишофи таърихии он. Мазмуни принсипи мазкур.

Принсипи истифода набурдани қувва ва таҳдид бо қувва. Барқароршавии Принсипи мазкур. Аҳамияти Декрети сулҳ. Аҳдномаи Париж 1928 с. Оинномаи СММ. Мазмуни принсипи истифода набурдани қувва ва таҳдид бо қувва. Мазмуни ҷанги таҷовузкорона. Манъ кардани ташвиқоти ҷанг. Принсипи истифоданабарии қувва ва ҳуқуқи давлатҳо ба худмудофиа (моддаи 51 Оинномаи СММ).

Принсипи ба таври осоишта ҳал кардани бахсҳои байналмилалӣ. Мазмуни принсип ва шаклҳои мушаххаси истифодабарии он.

Принсипи вайрон накардани сарҳадҳои давлатӣ. Робитаи ногустании он бо приниспи истифоданабарии қувва ва тахдиди қувва.

Принсипи тамомияти арзии давлат. Принсипи дахолат накардан ба корҳои дохилии давлатҳо. Мафҳуми «корҳои моҳиятан ба салоҳияти давлатҳо таалукдошта». Принсипи дахолатнакуни ва чораҳое, ки бо карори Шӯрои Амниятӣ истифода мешаванд.

Принсипи баробари ва худмуайянкунии халкҳо. Барқарор шудани принсипи мазкур ва мазмуни он. Ҳуқуқи халқҳо ба ихтиёрдории тақдири худ. Зиддиҳуқуқӣ будани мустамликадорӣ ва навмустамликадорӣ.

Принсипи хамкории давлатҳо. Мазмуни принсипи мазкур.

Принсипи эҳтироми ҳуқуқу озодиҳои асосии инсон. Хамкории давлатҳо дар таъмини риояи принсипи мазкур ва принсипи дахолатнакунӣ.

Принсипи бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ. Таърихи инкишофи принсипи мазкур ва мазмуни он дар ҳуқуқи байналхалкии замони муосир.

Инъикоси принсипҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Мавқеи принсипҳои асосии ҳуқуқи байналмилалӣ дар фаъолияти сиёсати берунаи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 5. ТАНОСУБИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ВА ҲУҚУҚИ МИЛЛӢ

Таърихи пайдоиш ва рӯшди таълимотҳо оид ба таносуби ҳуқуқи байналмилалӣ ва ҳуқуқи миллӣ.

Назарияи дуалистӣ. Консепсияи диалектикӣ. Консепсияи диалектикаи дуализм. Назарияи ҳамоҳангсозӣ.

Назарияи монистӣ: бартарии ҳуқуқи байналмилалӣ аз ҳуқуқи миллӣ. Бартарии ҳуқуқи миллӣ аз ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҳуқуқи байналмилалӣ дар доираи юрисдиксияи миллӣ. Шаклҳои амалинамоии ӯҳдадориҳои байналмилалӣ ва доираи ҳукуқи миллӣ.

Мақоми меъёр ва сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ дар низоми ҳуқуқи миллӣ. Шартҳои ҳуқуқии татбиқи меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ дар доираи юрисдиксияи миллӣ.

Таносуби қувваи ҳуқуқии меъёрҳои ҳуқуқи миллӣ ва байналмилалӣ. Нақши ҳуқуқи миллӣ дар ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 6. СУБЪЕКТҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум ва намудҳои субъектҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Мафҳум ва мазмуни соҳибҳуқуқии байналмилалӣ.

Давлатҳо – субъекти асосии ҳуқуқи байналмилалӣ. Мафҳум ва нишонаҳои истиқлолияти давлатӣ. Моҳияти иҷтимоӣ-сиёсӣ ва ҳуқуқии он.

Намудҳои давлатҳо – субъектҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Давлатҳои иттифоқӣ. Масъалаи соҳибҳуқуқии аъзоёни давлати иттифоқӣ.

Соҳибҳукуқии байналмилалии давлати бетараф. Ҷумҳурии Тоҷикистон – субъекти ҳуқуқи байналмилалӣ. Омилҳои сиёсӣ, ҳуқуқӣ ва иқтисодии соҳибихтиёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Соҳибҳуқуқии байналмилалӣ-ҳуқуқии халқу миллатҳои барои истиқлолият муборизабаранда. Шаклҳои баамалбарории ҳуқуқ оид ба худмуайянкунӣ ва соҳибҳуқуқии байналмилалии онҳо.

Соҳибҳукуқии байналмилалӣ-ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ. Хусусияти истеҳсолии - соҳибҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ. Асосҳои ҳуқуқии соҳибҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ. Намудҳои созмонҳои байналмилалӣ – субъекти ҳуқуқи байналмилалӣ.

Субъектҳои махсуси ҳуқуқи байналмилалӣ - шаҳрҳои озод, Ватикан ва ғайра.

Масъалаи соҳибҳуқуқии байналмилалии ашхоси воқеӣ ва ҳуқуқӣ.

МАВЗӮИ 7. ЭЪТИРОФНАМОӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми эътирофнамоӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Оқибатҳои ҳуқуқӣ ва аҳамияти эътирофнамоӣ. Назарияи конститутивӣ ва декларативии эътирофнамоӣ. Намуд ва шаклҳои эътирофнамоӣ. Эътирофнамоии де-юре, эътирофнамоии де-факто,эътирофнамоии ad-hok. Эътирофнамоии давлатҳо. Эътирофнамоии ҳукуматҳо. Эътирофнамоии тарафи шӯришкарда, даргир, миллатҳои муборизабаранда ва созмонҳои соҳибҳуқуқӣ. Масъалаи эътирофии ҳукуматҳои дар муҳоҷират қарордошта.

Иштироки давлатҳо дар созмонҳои байналмилалӣ ва проблемаи эътирофнамоии онҳо.

МАВЗӮИ 8. ҲУҚУҚҚАБУЛКУНИИ ДАВЛАТҲО

Мафҳум, моҳият ва объекти ҳуқуққабулкунии давлатҳо. Ҳолатҳои пайдоиши ҳуқуққабулкунии давлатҳо.

Назарияҳои ҳуқуққабулкунии давлатҳо. Назарияи универсалӣ. Назарияи ҷузъӣ. Назарияи варақаи холӣ. Назарияи контиунитет.

Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуққабулкуниии давлатҳо нисбати шартномаҳои байналмилалӣ» аз 23 августи соли 1978.

Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуққабулкунии давлатҳо нисбати моликияти давлатӣ, бойгонҳои давлатӣ ва қарзҳои давлатӣ» аз 8 октябри соли 1983.

Масъалаи ҳуқуққабулкунии давлатҳо баъди пошхӯрии ИҶШС.

МАВЗӮИ 9. ҚАЛАМРАВ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Назарияҳо оид ба қалamрав дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Мафҳуми қалamрав дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Намудҳои қалamрав дар ҳуқуқи байналмилалӣ.

Қалamрави давлатӣ. Реҷаи ҳуқуқии қалamрави давлат. Ҳайати қалamрави давлатӣ: хушкӣ, обӣ, зеризаминӣ ва ҳавоӣ. Волояти қалamрави давлат. Дахлнопазирии қалamрави давлат. Тартиби тағирдодани қалamрави давлатӣ. Ҳараркати миллӣ-озодихоҳӣ ва татбиқи ҳуқуқ ба худмуайянкунӣ. Иваз кардан. Татбиқи тадбири ҷавобгарӣ барои таҷовузкорӣ. Сессия. Фурухтан ва иҷора додани қалamрави давлатӣ. Забти қалamрав. Маҳрум кардани давлат аз қисми қалamрав. Кодекси обии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кодекси фазои ҳавоии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Қалamрави байналмилалӣ: мафҳум ва аломатҳои он. Фазои байналмилалӣ хамчун объекти истифодабарии умумии башарият. Баҳри кӯшод. Қаъри ноҳияи баҳри байналмилалӣ. Фазои кайҳонӣ. Моҳ ва ҷирмҳои осмон. Антарктика. Қалamравӣ дорои реҷаи омехта. Минтақаи назди соҳилӣ. Минтақаи истисноии иқтисодӣ. Шелфи континенталӣ. Реҷаи ҳуқуқии Антарктика ва Артика. Дарёҳои байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он. Реҷаи ҳуқуқии дарёҳои байналмилалии Дунай, Рейн, Нил, Нигер, Конго, Сенегал, Амазонка ва ғайра.

Сарҳади давлатӣ: мафҳум ва реҷаи ҳуқуқии он. Намудҳои сарҳади давлатӣ: табӣ ва сунъӣ, дохилӣ ва беруна.

Роҳҳои муқаррар кардани сарҳади давлатӣ.

Делимитатсия. Демаркатсия. Редемаркатсия. Муқаррар ва тағирдодани хати сарҳади давлатӣ. Реҷаи сархади давлатӣ: асосии ҳуқуқӣ ва мазмуни он. Тартиби гузаштани сарҳади давлатӣ шахсон ва воситаҳои нақлиёт.

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сарҳади давлатӣ» аз 1 августи соли 1997. Шартномаҳои байналмилалӣ оид ба реҷаи сарҳадҳо.

МАВЗӮИ 10. АҲОЛӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум ва ҳайати аҳолӣ. Санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ оид ба танзими вазъи ҳуқуқии аҳолӣ.

Шаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Мафҳум ва пайдоиши падидаи шаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ.

Тарзҳои ба дастовардани шаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Аз рӯи таваллуд. Бо роҳи қабул кардани шаҳрвандӣ (натурализатсия). Дар асоси шартномаи байналмилалӣ. Барқарор кардан (реинтегратсия). Инъом кардан. Дар натиҷаи тағир ёфтани қалamрав ва интихоби шаҳрвандӣ.

Трансферт. Сессия ва ғайра. Ҳолатҳои қатъгаштани шаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ.

Ихтиёрӣ (Экспатриатсия). Маҷбурӣ (Денатурализатсия). Дар асоси шартномаи байналмилалӣ ва ғайра.

Масъалаи шаҳрвандӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қонуни Конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 8 августи соли 2015. Мақомотҳои давлатие, ки баррасии масъалаи шаҳрвандиро дар ихтиёр доранд.

Бешаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ: мафҳум, хусусият ва намудҳои он. Ҳолатҳои пайдоиш бешаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Конвенсия оид ба вазъи апатрид аз 28 сентябри соли 1954. Конвенсия оид ба кам кардани ҳолатҳои бешаҳрвандӣ аз 30 августи соли 1960.

Мақоми ҳуқуқии шаҳрванди хориҷӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Мафҳум, хусусият ва реҷаи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ. Принсипҳои вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ.

Эъломияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба ҳуқуқи инсон дар муносибат бо шахсе, ки дар қалamрави давлате истиқомат менамоянду шаҳрванди он намебошад аз 13 декабри соли 1985. Қонуни Ҷумҳурии

Тоҷикистон «Дар бораи вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 2 январи соли 2018.

Мақоми шахси душаҳрванд (бипатрид) дар ҳуқуқи байналмилалӣ.

Ҳолатҳои пайдоиши душаҳрвандӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Шартномаҳои байналмилалие, ки масъалаи душаҳрвандиро танзим менамоянд. Мақоми гуреза дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Пайдоиши мафҳуми гуреза дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Намудҳои гуреза. Гурезаи «мандатӣ». Гурезаи «конвенсионӣ». Гурезаи «фаластинӣ». Тартиби додани мақоми гуреза дар ҳуқуқи байналмилалӣ ва қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Конвенсия оид ба мақоми гуреза аз 28 июли соли 1951 ва Пртоколи иловагӣ ба он аз 31 январи соли 1967.

Нақши Раёсати Комиссари Олии Созмони Милали Муттаҳид оид ба гурезаҳо дар ҷомеаи муосир. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи гурезаҳо» аз 10 майи соли 2002. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои гуреза. Ҳолати аз даст додани мақоми гуреза. Ҳолати маҳрум намудан аз мақоми гуреза.

Мақоми ҳуқуқии муҳоҷирони сиёсӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Мафҳум ва шаклҳои паноҳгоҳ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Паноҳгоҳи дипломатӣ. Паноҳгоҳи қаламравӣ. Конвенсияи Гавана оид ба паноҳгоҳ (соли 1928). Конвенсия оид ба паноҳгоҳи дипломатӣ (соли 1954).

Эъломияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба паноҳгоҳи қаламравӣ аз 14 декабри соли 1967.

Мақоми ҳуқуқии муҳоҷирони меҳнатӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 11. КОНФЕРЕНСИЯИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Пайдоиши конференсияи байналмилалӣ дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ. Номҳои конфронсҳои байналмилалӣ: анҷуман, конгресс, иҷлосия, машварат. Мафҳуми конференсияи байналмилалӣ. Доираи иштирокчиёни конференсияҳои байналмилалӣ ва тартиби фаъолияти он. Намудҳои санадҳои конференсияҳои байналмилалӣ ва аҳамияти ҳуқуқии онҳо. Марҳилаҳои ташкили конференсияи байналмилалӣ. Ташаббус, сохтори ташкили моддӣ. Қоидаҳои расмиёт. Намудҳои конференсияи байналмилалӣ. Мақом ва аҳмияти конференсияи байналмилалӣ дар замони муосир.

МАВЗӮИ 12. ВОСИТАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ҲУҚУҚИИ БО ТАВРИ ОСОИШТА ҲАЛ КАРДАНИ БАҲСҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми воситаи байналмилалӣ-ҳуқуқии бо таври осоишта ҳал кардани баҳсҳои байналмилалӣ. Асосҳои ҳуқуқии воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии бо таври осоишта хал кардани баҳсҳои байналмилалӣ.

Мафҳуми баҳси байналмилалӣ ва намудҳои он.

Намудҳои воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии бо таври осоишта ҳал кардани баҳсҳои байналмилалӣ.

Музокира (гуфтушунид): Мафҳум ва марҳилаҳои он. Машварат: мафҳум ва намудҳои он. Машварати факултативӣ ва ҳатмӣ. Хизмати нек.

Миёнаравӣ. Комиссияи тадқиқоти байналмилалӣ. Комиссияи оштӣ. Баррасии арбитражи байналмилалӣ. Баррасии баҳсҳо дар доираи судҳои байналмилалӣ. Баррасии баҳсҳои байналмилалӣ дар доираи созмонҳои байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 13. МУАССИСАҲОИ СУДҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Ташаккулёбии муассисаҳои судҳои байналмилалӣ дар низоми муносибатҳои байналмилалии муосир. Мафҳум ва хусусиятҳои муассисаҳои судҳои байналмилалӣ.

Суди байналмилалии СММ: масоили ташкилӣ ва самти фаъолияти он. Судҳои арбитражӣ (ҳакамӣ). Трибуналҳои байналмилалӣ. Трибунали Нюрнберг. Трибунали Токио. Трибунали байналмилалӣ оид ба ҷавобгарӣ кашидани ашхосе, ки қасадан меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстиро дар қаламрави собиқ Югославия вайрон мекунанд.Трибунали байналмилалии ҷиноӣ дар Руанда. Трибунали байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи баҳрӣ. Судҳои Аврупоӣ. Суди Иттиҳоди Аврупо. Суди Аврупои оид ба ҳуқуқи инсон. Суди иқтисодии ИДМ. Суди байналмилалии ҷиноятӣ.

МАВЗӮИ 14. ҶАВОБГАРӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми ҷавобгарӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Асосҳои пайдоиши ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Асосоҳои ҳуқуқӣ (сиёсӣ)-и пайдоиши ҷавобгарии байналмилалӣ – ҳуқуқӣ. Асосҳои моддӣ (воқеӣ) пайдоиши ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ.

Ҳуқуқвайронкунии байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он.

Сарчашмаҳои институти ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Кодификатсияи институти ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Субъектҳои ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Ҳолатҳое, ки давлатро аз ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ озод мекунанд. Татбиқи ҷавобгарии байналмилалӣ-

ҳуқуқии давлатҳо. Масъалаи мурофиавии татбиқи ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқии давлатҳо. Намудҳои ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Ҷавобгарии сиёсии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Ҷавобгарии моддии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Шаклҳои ҷавобгарии сиёсии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Сатификатсия: мафҳум, мақсад ва шаклҳои он. Реторсия. Репрессалии. Ресторатсия. Санксия: мафҳум ва мазмуни он.

Шаклҳои ҷавобгарии моддии байналмилалӣ-ҳуқуқӣ. Реститутсия: мафҳум, намуд ва шаклҳои он. Ҷуброн. Репоратсия: ҳаҷм ва намудҳои он.

Фоиз (протсент). Субститутсия.

Ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ.

Ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқии ҷиноии шахсони ҷиноӣ.

Санадҳои байналмилалӣ-ҳуқуқӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноии шахсони ҷисмонӣ. Кодификатсия ва инкишофи прогрессивии меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ оид ба ҷавобгарии шахсони ҷисмонӣ.

ҚИСМИ МАХСУС

МАВЗӮИ 15. ҲУҚУҚИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Заминаҳои асосии пайдоиши созмонҳои байналмилалӣ. Табақабандии таърихи созмонҳои байналмилалӣ.

Тартиб ва тарзи таъсиси созмонҳои байналмилалӣ. Ҷараён ва марҳилаҳои таъсис додани созмонҳои байналмилалӣ. Қабули санади муассисавӣ. Ташкили сохтори моддии созмони байналмилалӣ. Таъсиси мақомотҳои асосии созмонҳои байналмилалӣ. Мафҳуми созмонҳои байналмилалӣ. Аломатҳои асосии созмонҳои байналмилалӣ. Таснифоти созмонҳои байналмилалӣ. Универсалӣ. Минтақавӣ. Байниминтақавӣ. Созмонҳои байналмилалии дорои салоҳияти умумӣ ва махсус.

Созмонҳои байнидавлатӣ ва фавқулмиллӣ (фавқулдавлатӣ). Кӯшода. Пӯшода. Созмонҳои байналмилалии байниҳукуматӣ ва ғайриҳукуматӣ. Созмонҳои байниҳукуматии сиёсӣ, иқтисодӣ, башардӯстӣ, техникӣ, илмӣ ва фарҳангӣ. Мафҳум ва намудҳои функсияҳои созмонҳои байналмилалӣ. Функсияи танзимии созмонҳои байналмилалӣ. Функсияи назоратии созмонҳои байналмилалӣ. Функсияи фаврии созмонҳои байналмилалӣ.

Фаъолияти меъёрэҷодкунии созмонҳои байналмилалӣ.

Оинномаи созмони байналмилалӣ- шартномаи байналмилалии махсус.

Соҳибҳуқуқии байналмилалии созмони байналмилалӣ.

Узвият дар созмонхои байналмилалӣ.

Тартиби қабул ба узвияти созмони байналмилалӣ. Намудҳои узвият дар созмонҳои байналмилалӣ.

Қатъгардии узвият дар созмонҳои байналмилалӣ.

Созмони Милали Муттаҳид (СММ).

Таърихи таъсиси Созмони Милали Муттаҳид. Заминаҳои ҳуқуқии таъсиси Созмони Милали Муттаҳид. Декларатсия байни Ҳукумати ИҶШС ва Ҳукумати Ҷумҳурии Лаҳистон дар бораи дӯстӣ ва кӯмаки тарафайн аз 4 декабри соли 1941.

Декларатсияи Вашингтон бо номи «Милали Муттаҳид», ки байни 26 кишвари дар ҳолати ҷангӣ зидди кишвари фашистӣ қарор доранд аз 1 январи соли 1942. Декларатсияи Москвагии вазирони корҳои хориҷии ИҶШС, ШМА, Британияи Кабир ва Чин аз 30 октябри соли 1943. Декларатсияи Теҳрон байни сарварҳои ҳукуматҳои абарқудрат – ИҶШС, ШМА ва Британияи Кабир аз 1 декабри соли 1943.

Конференсия дар Думбартон-Оксе август-сентябри соли 1944. Қарор Конференсияи Крим аз 13 феврали соли 1945. Конференсия дар шаҳри Сан-Франсиско аз 25 апрел то 26 июни соли 1945. Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид аз 26 июни соли 1945, ба қувваи амал даромад 24 октябри соли 1945.

Мақсади Созмони Милали Муттаҳид – дастгирии сулҳ ва амнияти байналмилалӣ; рушди муносибатҳои дӯстона байни миллатҳо дар асоси эҳтироми принсипи баробарҳуқуқӣ ва худмуайянкунии халқҳо; амалӣ кардани ҳамкориҳои байналмилалӣ дар халли проблемаҳои байналмилалии иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва хусусияти башардӯстона ва рушди эҳтиром ба ҳуқуқу озодиҳои асосии инсон новобаста аз фарқияти нажодӣ, ҷинсӣ, забон ва динӣ. Принсипҳои Созмони Милали Муттаҳид.

Принсипи баробарии соҳибихтиёрии давлатҳо. Принсипи халли баҳсҳои байналмилалӣ бо таври осоишта. Принсипи дахолат накардан ба корҳои дохилии дигар давлат. Принсипи бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ. Принсипи истифода набурдани қувва ва таҳдиди қувва. Принсипи баробарҳуқуқӣ ва худмуайянкунии халқу миллатҳо. Принсипи ҳамкорӣ. Узвият дар Созмони Милали Муттаҳид. Узвияти аввалиндараҷаи Созмони Милали Муттаҳид. Узвиятҳои ҳамроҳшудаи Созмони Милали Муттаҳид. Мақомотҳои асосӣ ва ёрирасони Созмони Милали Муттаҳид. Мақомотҳои асосии Созмони Милали Муттаҳид. Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Иҷлосияҳои Асамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид. Иҷлосияи навбатӣ. Иҷлосияи махсус. Иҷлосияи фавқуллода.

Мақомотҳои доимӣ ва муваққатии Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид. Мақомоти доимии Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид. Кумитаи машварат оид ба масъалаҳои маъмурӣ ва буҷет. Кумита оид ба аъзоҳаққӣ. Комисияи ҳуқуқи байналмилалӣ ва ғайра.

Мақомоти ёрирасонии Ассамблеяи Генералии Созмони Милалли Муттаҳид. Кумитаи махсус оид ба мафҳуми таҷовузкорӣ. Кумитаи махсус оид ба масъалаҳои амалигардонии Декларатсия оид ба пешниҳод кардани истиқлолият ба кишварҳо ва халқҳое, ки зери мустамлика мебошанд. Кумитаи махсус оид ба амалиётҳо доир ба дастгирии сулҳ.

Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Санадҳои Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Тавсия. Қарор. Мақомотҳои ёрирасони Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Намудҳои мақомоти ёрирасонии Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Мақомоти доимии Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Кумитаи экспертҳо (доир ба масъалаҳои расмиёт). Кумита оид ба қабули узвияти нав. Кумита оид ба ҷаласаҳои Шӯро берун аз марказии муассиса. Кумитаи штати ҳарбӣ. Мақомоти ёрирасони муваққатии Шӯрои Амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Шӯрои иҷтимоӣ ва иқтисодии Созмони Милали Муттаҳид (ЭКОСОС). Ҳайат, функсия ва салоҳияти ЭКОСОС. Сохтори ЭКОСОС. Мақомотҳои ёрирасонии ЭКОСОС. Комиссияи функсионалии ЭКОСОС.

Комиссияи оморӣ. Комиссия оид ба халқу аҳолӣ ва рӯшд. Комиссияи рӯшди иҷтимоӣ. Шӯро оид ба ҳуқуқи инсон. Комиссия оид ба мақоми зан. Комиссия оид ба мубориза ба воситаи мухаддир. Комиссия оид ба пешгирӣ ҷиноят ва адолати суди ҷиноятӣ. Комиссия оид ба илм ва технология доир ба рӯшд. Комиссия оид ба рӯшди устувор.

Комиссияҳои минтақавии ЭКОСОС. Комиссияи иқтисодӣ дар Африка (ЭКА). Комиссияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ барои Осиё ва уқёнуси Ором (ЭСКАТО). Комиссия иқтисоди барои Аврупо (ЭКЕ). Комиссияи иқтисодӣ барои Америкаи Лотинӣ ва ҳавзи Кариб (ЭКЛАК). Комиссияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ барои Осиёи Ғарбӣ (ЭСКЗА). Комитетҳои доимии ЭКОСОС. Комитет оид ба барнома ва ҳамоҳангсозӣ. Комитет оид ба созмонҳои байналмилалии ғайриҳукуматӣ. Комитет оид ба нуқтаҳои аҳолӣ. Комитет оид ба гуфтушунид бо созмонҳои байналмилалии байниҳукуматӣ.

Мақомотҳои экспертӣ ва ва ташкилии ЭКОСОС. Шӯро оид ба парастор: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Суди байналмилалии Созмони Милали Муттаҳид: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Фаъолияти Суди байналмилалии

Созмони Милали Муттаҳид. Ҷои Суди байналмилалии Созмони Милали Муттаҳид – ш.Гаага.

Котиботи Созмони Милали Муттаҳид. Сохтори Котиботи Созмони Милали Муттаҳид. Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид: функсия ва фаъолияти он. Ситод-қарордоди Созмони Милали Муттаҳид (ш.Ню-Йорк). Самтҳои асосии фаъолияти Созмони Милали Муттаҳид. Мақом ва нақши Созмони Милали Муттаҳид дар ҷаҳони муосир.

Хамкориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони Милали Муттаҳид.

Муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид.

Таърихи таъсиси муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Мафҳум ва табиати ҳуқуқии муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Таснифоти муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Муассисаи махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид - субъекти ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқии муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Узвият дар муассисаҳои махсусгардонидашуи Созмони Милали Муттаҳид. Ҳамкории муассисаҳои махсусгардонидашуда бо Созмони Милали Муттаҳид.

Созмони умумиҷаҳонии метеорологӣ (ВМО).

Созмони умумиҷаҳонии тандурустӣ (ВОЗ). Созмони умумиҷаҳонӣӣ моликияти зеҳнӣ. (ВОИС). Иттифоқи умумиҷаҳонии почта (ВПС). Созмони байналмилалии баҳрӣ. (ИМО). Созмони байналмилалии авиатсияи граждани (ИКАО). Созмони байналмилалии меҳнат (МОТ). Ассосиатсияи байналмилалии рӯшд (МАР). Корпоратсияи байналмилалии молиявӣ (МФК). Бонки байналмилалии таҷдид ва рушд (МБРР). Иттифоқи байналмилалии и робитаи электрикӣ (МСЭ).

СММ оид ба масъалаҳои маориф, илм ва фарханг (ЮНЕСКО).

Созмони Милали Муттаҳид оид ба рушди саноат (ЮНИДО). Фонди байналмилалии рушди хоҷагии қишлоқ (ИФАД). Созмони Милали Муттаҳид оид ба хӯрокворӣ ва хоҷагии қишлоқ (ФАО).

Созмонҳои байналмилалии минтақавӣ.

Мафҳум, нишона ва хусусиятҳои созмонҳои байналмилалии минтақавӣ. Тавсифи умумии созмонҳои байналмилалии минтақавӣ. Лигаи давлатҳои Араб (ЛАГ). Таърихи таъсисёбии ЛАГ. Пакти ЛАГ аз 22 марти соли 1945. Мақсади ЛАГ. Узвият дар ЛАГ. Мақомотҳои ЛАГ. Шӯро. Конференсияи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Котиботи Генералӣ. Шӯрои иқтисодӣ. Шӯрои

муштараки мудофиа. Кумитаҳои доимии махсусгардонидашуда: ҳарбӣ, ҳуқуқӣ, нефт ва ғайра.

Ситод-қарордоди ЛАГ – Қоҳира ва Тунис.

Иттифоқи Африка (ОАЕ ё СА). Таърихи таъсисёбии СА. Хартияи ОАЕ аз 25 майи соли 1963. Мақсад ва вазифаҳои СА. Узвият дар СА. Мақомотҳои асосии СА. Ассамблеяи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Шӯрои Вазирон. Котиботи генералӣ. комиссия оид ба миёнаравӣ, мусолиҳакорӣ ва арбитраж. Комиссияҳои махсусгардонидашудаи СА.

Комиссия оид ба масъалаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ. Комиссия оид ба масъалаҳои маориф, илм, фарҳанг ва тандурустӣ. Комиссия оид ба масъалаҳои мудофиа. Комиссияи ҳуқуқшиносони Африко. Комитет оид ба кӯмакҳо ба ҳаракатҳои миллӣ-озодихоҳӣ. Ситод-қарордоди СА – ш.Аддис-Абеба. Созмони давлатҳои Америка (ОАГ). Таърихи таъсисёбии ОАГ. Мақсад ва принсипҳои ОАГ. Узвият дар ОАГ.

Мақомотҳои асосии ОАГ. Ассамблеяи генералӣ. Иҷлоссияи машваратии вазирони корҳои хориҷӣ. Шӯрои доимӣ. Шӯрои байни америкоӣ оид ба рушди комплексӣ. Котиботи Генералӣ. Дигар мақомотҳои ОАГ. Кумитаи ҳуқуқии байниамерикоӣ. Комиссияи байниамерикоӣ оид ба ҳуқуқи инсон. Суди байниамерикоӣоид ба ҳуқуқи инсон. Шаш созмони махсусгардонидашудаи ОАГ.

Созмон оид ба амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо (ОБСЕ). Таърихи таъсисёбии ОБСЕ. Хусусиятҳои ОБСЕ. Узвият дар ОБСЕ. Асосҳои ҳуқуқии ОБСЕ. Сохтори ОБСЕ ва мақоми ҳуқуқии мақомотҳои он. Машварати сарони давлат ва ҳукуматҳо. Конференсияи назоратӣ. Шӯрои вазирони корҳои хориҷӣ. Кумитаи шахсони мансабдор. Бюро оид ба институтҳои демократия ва ҳуқуқи инсон. Котиботи ОБСЕ. Ассамблеяи парламентӣ. Суди арбитражӣ ва ҷаҳонии ОБСЕ. Комиссияи ҷаҳонии ОБСЕ оид ба баррасии осоиштаи баҳсҳо ва ғайра. Иттиҳоди Аврупо (ЕС). Таърихи таъсисёбии ЕС. Мақсад ва вазифаҳои ЕС. Узвияти ЕС. Соҳибҳуқуқии байналмилалии ЕС. Мақомотҳои ЕС. Шӯрои аврупо. Шӯрои Вазирон. Комиссияи ЕС. Европарламент. Суди ЕС.

Шӯрои Аврупо (СЕ). Таърихи таъсисёбии СЕ. Санадҳои муассисавии СЕ. Оинномаи СЕ аз 15 майи соли 1949. Созишномаи Генералӣ оид ба имтиёз ва масунияти СЕ аз 2 сентябри соли 1949. Мақсад ва вазифаҳои СЕ. Мақомотҳои СЕ. Кумитаи Вазирон. Ассамблеяи Парламентӣ. Конгресси ҳокимияти маҳаллӣ ва минтақавии Аврупо. Котибот. Комиссияи Аврупоӣ оид ба ҳуқуқи инсон. Суди Аврупо оид ба ҳуқуқи инсон. Ситод-қарордоди СЕ - Срасбург (Франсия).

Ассосиатсияи кишварҳои Осиёи Ҷанубию Шарқӣ (АСЕАН). Таърихи таъсисёбии АСЕАН. Мақсад ва фаъолияти АСЕАН. Узвияти АСЕАН. Мақомотҳои АСЕАН. Конференсияи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Конференсияи Вазирони корҳои хориҷӣ. Котибот. Хусусиятҳои АСЕАН. Фаъолияти АСЕАН. Иттиҳоди давлатҳои Мустақил (ИДМ). Оинномаи ИДМ аз 22 январи соли 1993. Асосҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии ИДМ. Мақсад ва принсипҳои ИДМ. Узвият дар ИДМ. Кишварҳои муассисони ИДМ. Давлат-аъзоҳои ИДМ. Мақомотҳои ИДМ. Шӯрои сарони давлатҳо. Шӯрои сарони ҳукуматҳо. Шӯрои вазирони корҳои хориҷӣ. Кумитаи ҳамоҳангсозии машваратӣ. Котиботи иҷроия. Шӯрои Вазирони мудофиа. Суди иқтисодӣ. Ассамблеяи байнипарламентӣ. Комиссия оид ба ҳуқуқи инсон. Ситод-қарордоди ИДМ – ш.Минск. Мақоми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ИДМ.

МАВЗӮИ 16. ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ. Принсипҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ: баробарҳуқуқии тарафҳо; манфиатнокӣ; озодона бастани шартномаи байналмилалӣ, бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ.

Предмети ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ. Мақсади шартномаи байналмилалӣ. Манфиати шартномаи байналмилалӣ. Объекти ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ. Мафҳуми шартномаи байналмилалӣ.

Таснифоти шартномаи байналмилалӣ.

Сохтори шартномаи байналмилалӣ.

Номгӯи шартномаҳои байналмилалӣ. Шартномаи байналмилалӣ. Созишномаи байналмилалӣ. Конвенсия. Хартия. Оиннома. Статут. Конститутсия.

Протокол. Намудҳои протокол: протоколи имзошуда, протоколи факултативӣ (иловагӣ), протоколи маҷлис, протоколи хотимавӣ.

Эъломия (декларатсия). Намудҳои эъломия; эъломияи шартнома; эъломия – санади сиёсӣ; эъломияи хотимавӣ.

Меморандум.

Modus Vivendi. Созишномаи навбатӣ. Мубодилаи нота. Пакт. Трактат. Созишномаи генералӣ. Комютникии муштарак (изҳороти муштарак).

Барнома. Созиш (компромис). Регламент. Моддаҳои алоҳидаи иловагӣ. Контракт. Конкардат. Шартнома дар шакли содда гардонидашуда. Созишномаи маъмурӣ.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаҳои байналмилалӣ. Мақоми одати байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ.

Кодификатсияи ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ: мафҳум ва рӯшди он. Мақоми санадҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии универсалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ.

Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ» аз 23 майи соли 1969: мазмун, тартиб ва сохтори он. Хусусият ва аҳмияти он.

Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуққабулкунии давлат дар муносибат бо шартномаи байналмилалӣ» аз 23 августи соли 1978. Мазмун, сохтор, хусусият ва аҳамияти он. Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуқи шартнома байни давлат ва созмони байналмилалӣ ва байни созмонҳои байналмилалӣ» аз 21 марти соли 1986: мазмун, сохтор ва хусусияти он.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи шартномаҳои байналмилалӣ ҳамчун сарчашмаи ёрирасон.

Давлат субъекти асосии шартномаи байналмилалӣ. Соҳибҳуқуқии шартномавии давлат. Соҳибҳуқуқии шартномавии созмонҳои байналмилалӣ. Халқу миллатҳои озодихоҳ субъекти шартномаи байналмилалӣ.

Шаҳрҳои давлатмонанд субъекти шартномаи байналмилалӣ.

Соҳибҳуқуқии шартномавии Ватикан.

Марҳилаҳои бастани шартномаи байналмилалӣ.

Таҳия ва қабули шартномаи байналмилалӣ.

Муқарар кардани матни саҳеҳи шартномаи байналмилалӣ.

Шаклҳои изҳори ризоияти субъект оид ба он хатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ.

Ратификатсияи шартномаи байналмилалӣ. Шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки воҷиби ратификатсия мебошанд. Расмиёти ратификатсияи шартномаи байналмилалӣ.

Бақайдгирии шатномаҳои байналмилалӣ. Мафҳум ва намудҳои бақайдгирии шартномаи байналмилалӣ.

Нашри шартномаи байналмилалӣ. Намудҳои нашри шартномаи байналмилалӣ.

Мафҳум ва намудҳои воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии таъмини иҷрои шартномаи байналмилалӣ.

Кафолати байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он. Кафолати байналмилалии якторафа, дуторафа ва дастаҷамъӣ. Мафҳуми назорати байналмилалӣ. Шаклҳои назорати байналмилалӣ. Усулҳои назорати байналмилалӣ. Ҳисобот. Маърӯза. Мубодилаи ахборот. Забти қаламрав чораи истисноии таъмини иҷрои шартномаи байналмилалӣ.

Мафҳуми маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ. Принсипҳои маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ. Субъектҳо ва воситаҳои маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ. Тарзҳои маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ.

Мафҳуми беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Намудҳои беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Беэътибории мутлақи шартномаи байналмилалӣ.

Беэътибории нисбии шартномаи байналмилалӣ.

Эстоппел.

Шартҳои ҳуқуқи беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Оқибатҳои ҳуқуқии беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Мафҳум ва намудҳои боздоштани амали шартномаи байналмилалӣ. Оқибатҳои ҳуқуқии боздоштани амали шартномаи байналмилалӣ.

Бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ. Мафҳуми бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ.

Тарзҳои бекор кардани амали шартномаи байалмилалӣ. Қонунӣ ва ғайриқонунӣ.

Иродавӣ ва ғайриродавӣ.

Таклифҳо дар бораи бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ.

Расмиёти беэътиборӣ, боздоштан ва бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 17. ҲУҚУҚИ ДИПЛОМАТӢ

Мафҳуми ҳуқуқи дипломатӣ. Кодификатсия ва инкишофи прогрессивии ҳуқуқи дипломатӣ. Конвенсияҳои байналмилалӣ оиди ҳуқуқи дипломатӣ. Конвенсияи Вена «Оид ба робитаҳои дипломатӣ» аз 18 апрели соли 1961, Конвенсияи Вена «Оид ба робитаҳои консулӣ» аз 21 апрели соли 1963, Конвенсияи Вена «Оид ба миссияҳои махсус» соли 1969, Конвенсияи Вена «Оид ба намояндагии давлатҳо ва муносибати онҳо бо созмонҳои байналмилалии хусусияти универсалӣ дошта» аз 14 марти соли 1975, Конвенсияҳои дутарафаи консулӣ. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба робитаҳои хориҷӣ.

Мақомотҳои робитаи берунаи давлатҳо. Мақомотҳои дохилидавлатии робитаи беруна. Роҳбари давлат. Ҳукумат. Парлумон, Вазорати корҳои хориҷӣ. Мақомотҳои робитаи берунаи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Мақомотҳои хориҷии робитаҳои беруна. Намояндагиҳои дипломатӣ. Муассисаҳои консулӣ. Намояндагиҳои тиҷоратӣ. Намояндагиҳои давлатҳо дар назди созмонҳои байналмилалӣ.

Намояндагиҳои дипломатӣ. Тартиб, сохтор ва функсияи онҳо. Дараҷаҳои намояндагиҳои дипломатӣ ва рутбаҳои дипломатӣ. Корпуси дипломатӣ. Тартиби таъин ва бозхонди намояндагиҳои дипломатӣ. Агреман. Номаи бозхондӣ. Эътимодномаҳо.

Масуният ва имтиёзҳои намояндагиҳои дипломатӣ. Ҳайати намояндагии дипломатӣ. Масуният ва имтиёзҳои ҳайати дипломатӣ ва аҳли оилаи онҳо. Масуният ва имтиёзҳои ҳайати маъмурӣ-техникӣ. Масуният ва имтиёзҳои ҳайати хизматрасон.

Ӯҳдадориҳои дипломатҳо нисбати давлати қабулкунанда. Намояндагиҳои доимӣ дар назди созмонҳои байналмилалӣ. Функсияҳои намояндагиҳои доимӣ. Масуният ва функсияҳои намояндагиҳо. Масуният ва имтиёзҳои шахсии кормандони намояндагиҳо ва аҳли оилаи онҳо.ё

Ҳайати вакилони махсус. Мафҳум ва намудҳои он. Ҳайати вакилони махсус, ки аз тарафи роҳбарони давлатҳо ё ҳукуматҳо таъин мегардад. Масуният ва имтиёзҳои ҳайати вакилони махсус.

Намояндагиҳои тиҷоратӣ. Асосҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии таъсис ва фаъолияти намояндагиҳои тиҷоратӣ. Масуният ва имтиёзҳои намояндагиҳои тиҷоратӣ ва кормандони намояндагиҳои тиҷоратӣ. Низомнома дар бораи намояндагиҳои тиҷоратии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа.

МАВЗӮИ 18. ҲУҚУҚИ КОНСУЛӢ

Мафҳуми ҳуқуқи консулӣ. Кодификатсия ва инкишофи прогрессивии ҳуқуқи консулӣ. Конвенсияҳои байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи консулӣ. Конвенсияи Вена оид ба робитаҳои дипломатӣ аз 18 апрели соли 1961, Конвенсияи Вена оид ба робитаҳои консулӣ аз 21 апрели соли 1963, Конвенсияи Вена оид ба миссияҳои махсус соли 1969, Конвенсияи Вена оид ба намояндагии давлатҳо ва муносибати онҳо бо созмонҳои байналмилалии хусусияти универсалӣ дошта аз 14 марти соли 1975, Конвенсияҳои дутарафаи консулӣ. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба робитаҳои хориҷӣ.

Муассисаҳои консулӣ. Функсияҳои муассисаҳои консулӣ. Дараҷаҳои консулӣ: консули генералӣ, консул, ноиб-консул, агенти консулӣ. Тартиби таъин ва бозхонди консул. Патенти консулӣ ва экзекватура. Округи консулӣ. Корпуси консулӣ. Масъуният ва имтиёзҳои консулӣ. Шӯъбаҳои консулии намояндагиҳои дипломатӣ.

МАВЗӮИ 19. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ БЕХАТАРӢ

Ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалии бехатарӣ хамчун соҳаи ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ. Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии бехатарӣ. Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии бехатарӣ. Принсипҳои тақсимнопазирии амният. Принсипи бартарии амният. Принсипи халъи слоҳ. Принсипи ҷавобгарии кишвар барои таҷовузкорӣ. Принсипи дастгирии сулҳ ва амнияти байналмилалӣ.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии бехатарӣ. Одатҳои байналмилалӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ. Воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии таъмини амнияти байналмилалӣ. Воситаи бо таври осоишта ҳам кардани баҳси байналмилалӣ.

Бехатарии дастаҷамъӣ: мафҳум ва намудҳои он.

Намудҳои амалиёти посдории сулҳи Созмони Милали Муттаҳид. Ҳайати нозирон. Неруҳои ҳомии сулҳ. Амалиёти посдории сулҳ дар доираи ИДМ.

Шартнома «Дар бораи бехатарии дастаҷамъӣ» аз 15 майи соли 1992. Созмони аҳдномаи амнияти дастаҷамъӣ (ОДКБ). Оинномаи ОДКБ. Аъзоёни ОДКБ: Арманистон, Беларус, Қазоқистон, Қирғизистон, Руссия, Тоҷикистон, Узбекистон. Созмони хамкории Шанхай (ШОС).

Халъи силоҳ: мафҳум ва асоси ҳуқуқии он.

Тадбирҳо доир ба мӯътадил кардани вазъи муташаниҷи байналмилалӣ бо роҳи маҳдуд кардани мусобиқаи яроқнокшавӣ.

Тадбирҳо доир ба боздоштани ҷанги ядроӣ.

Ҳамроҳ нашудан. Нейтарилитет. Намудҳои нейтралитет – доимӣ, позитивӣ, анъанавӣ ва шартномавӣ. Тадбирҳо доир ба санади таҷовузкорӣ, худмудофиакунӣ. Тадбирҳои созмонҳои байналмилалӣ. Нейтрализатсия ва демилитаризатсияи қаламравҳои алоҳида. Барҳам додани базаҳои ҳарбии хориҷӣ. Таъсиси минтақаҳои сулҳ. Тадбирҳо доир ба мустаҳкам кардани боварии байни кишварҳо.

МАВЗӮИ 20. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ИНСОНДӮСТӢ

Ташаккулёбии ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Ҳуқуқи низоъҳои харбӣ. Мақоми ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Вазифаҳои ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Мақсади ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Сохтори ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Ҳуқуқи Гаага. Ҳуқуқи Женева. Ҳуқуқи Ню-Йорк. Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Башардӯстии низоъҳои ҳарбӣ. Маҳдуд намудани тарафҳо дар интихоби

восита ва методҳои бурдани ҷанг. Ҳифзи қурбониҳои ҷанг. Ҳимояи байналмилалӣ-ҳуқуқии аҳолии мулкӣ. Ҳимояи байналмилалӣ-ҳуқуқии объектҳои мулкӣ ва арзишҳои фарҳангӣдошта.

Ҳимояи байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳуқуқ ва манфиатҳои кишварҳои бетараф. Ҷавобгарии иштирокчиёни низоъҳои ҳарбӣ барои ҷиноятҳои харбӣ ва дигар ҳуқуқвайронкуниҳо. Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ.

Декларатсияи Санкт-Петербург «Дар бораи бекор кардани истифодаи тирҳои тарканда ва оташбор» аз 29 ноябри (11 декабри) соли 1868. Конвенсияи Женева «Дар бораи беҳбудӣ бахшидан ба сарнавишти маҷрӯҳон ва беморон дар артишҳои амалкунанда» аз 12 августи соли 1949. Конвенсияи Женева «Дар бораи беҳбудӣ бахшидан ва сарнавишти маҷрӯҳон, беморон ва киштишикастагон аз ҳайати нерӯҳои мусаллаҳ дар баҳр» аз 12 августи соли 1949. Конвенсияи Женева «Дар бораи муносибат бо асирони ҳарбӣ» аз 12 августи соли 1949. Конвенсияи Женева «Дар бораи ҳимояи аҳолии мулкӣ дар замони ҷанг» аз 12 августи соли 1949. Протоколи иловагӣ (I) , ба Конвенсияҳои женева аз 12 августи соли 1949, ки ба ҳимояи қурбонихои низоъҳои мусаллаҳонаи байналмилалӣ дахл доранд аз 8 июни соли 1977.

Протоколи иловагӣ (II) ба Конвенсияҳои Женева аз 12 августи соли 1949, ки ба ҳимояи қурбонихои низоъҳои мусаллаҳонаи дохилӣ (ғайрибайналмилалӣ) дахл дорад ва 8 июни соли 1977. Протоколи иловагӣ (III) ба Конвенсияҳои Женева аз 12 августи соли 1949, ки ба ҳимояи нишонаҳои КБСС дахл доранд аз 8 декабри соли 2005.

Конвенсия «Дар бораи ҳимояи арзишҳои фарҳангӣ дар ҳолати низоъҳои мусаллаҳона» (Гаага) аз 14 майи соли 1954.

Конвенсия «Дар бораи манъи коркард, истеҳсол ва ҷамъовардани захираҳои аслиҳаи бактериологӣ (биологӣ) ва заҳролуд ва оид ба нобуд кардани онҳо» аз 10 апрели соли 1972.

Конвенсия «Дар бораи манъи истифодаи душманонаи воситаҳои ҳарбӣ ё ҳар гуна воситаҳои дигари таъсиррасонӣ ва мӯҳити атроф» аз 10 декабри соли 1976.

Конвенсия «Дар бораи манъ кардан ва маҳдуд намудани истифодабарии намудҳои муайяни аслиҳаи муқаррарӣ, ки аз хад зиёд харобиовар ва таъсири хусусияти беҳадафдошта ба шумор меравад» аз 10 октябри соли 1980.

Конвенсияи Оттава «Дар бораи манъи истифода, захирасозӣ, истеҳсол ва таҳвили минаҳои зидди пиёдагард ва нобудсозии онҳо» аз 18 сентябри соли 1997. Созишномаи байни давлатҳои аъзои ИДМ «Дар бораи тадбирҳои аввалиндараҷа марбут ба ҳифзи қурбониёни ҷанг» аз 24 сентябри соли 1993.

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи истифодабарӣ ва ҳимояи нишон ва номгӯи Кумитаи байналмилалии Салиби Сурх ва Ҳимояи Аҳмар дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 12 майи соли 2001. Низомнома «Дар бораи Комиссия оид ба имплементатсияи ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 2 июли соли 1999.

Мақоми ҳуқуқии иштирокчиёни низоъҳои ҳарбӣ. Таснифоти иштирокчиёни низоъҳои ҳарбӣ. Комбатанҳо. Ғайрикомбатанҳо. Рӯзноманигорони ҳарбӣ. Ҳуқуқшиносон. Рӯҳониён. Табибон. Маҷрӯҳон. Асирони ҳарбӣ. Партизанҳо. Афсарони фидоӣ (валантёр). Зархарид. Разведкачиён. Ҷосусон (лозутчиён). Мафҳум ва намудҳои низоъҳои ҳарбӣ.

Низоъҳои ҳарбии характери байналмилалӣдошта. Низоъҳои ҳарбии характери ғайрибайналмилалидошта. Навъҳои низоъи ҳарбӣ тибқи Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид. Восита ва усулҳои бурдани амалиёти ҳарбӣ. Восита ва усулҳои манъшудаи бурдани амалиёти ҳарбӣ. Восита ва усулҳои қонунии пешбурдаи амалиёти ҳарбӣ.

Воситаҳои манъшудаи пешбурди амалиёти ҳарбӣ. Манъи истифодаи силоҳи қатли ом (силоҳи бактериалогӣ, кимиёвӣ, заҳролудкунанда).

Усулҳои манъшудаи бурдани амалиёти харбӣ.

Саҳнаи ҷанг. Саҳнаи амалиёти ҳарбӣ. Бетарафӣ дар вақти ҷанг. Бетарафии доимӣ. Бетарафии муваққатӣ.

Намудҳои қатъгардии амалиёти ҳарбӣ. Оштӣ. Намудҳои оштӣ. Умумӣ. Маҳалӣ.

Таслимшавӣ (капитулятсия). Шартнома оид ба сулҳ.

МАВЗӮИ 21. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҶИНОЯТӢ

Истиллоҳи ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ. Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ. Предмети ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ. Таносуби ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ бо ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ, ҳуқуқи байналмилалии хавоӣ, ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ.

Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии ҷиноятӣ. Принсипи ҳамкориҳои кишварҳо дар бахши мубориза бо ҷинояткорӣ. Принсипи қонунияти байналмилалӣ. Принсипи мустақилияти судҳо. Принсипи эҳтимолияти бегуноҳӣ. Принсипи маҳдуд ё манъ кардани ҳукми қатл. Принсипи муомилаи башардӯстона бо шахсоне, ки аз озодӣ маҳрум карда шудаанд. Принсипи баробарӣ дар назди қонун ва суд. Принсипи манъи азобу шиканҷа ва муносибати бераҳмона.

Таснифоти ҳуқуққвайронкуниҳои байналмилалӣ. Ҷиноятҳои байналмилалӣ.

Ҷиноятҳо ба муқобили сулҳ. Ҷиноятҳо зиддиинсоният. Ҷиноятҳои ҳарбӣ. Ҷиноятҳои характери байналмилалӣ дошта.

Кӯмакҳои ҳуқуқӣ оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ. Асосҳои ҳуқуқии кӯмакҳои ҳуқуқӣ оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ. Супоридани ҷинояткор (экстрадится).

Намудҳои супоридани ҷинояткор. Супоридани ҷинояткор барои татбиқи ҷазои ҷиноятӣ. Супоридани ҷинояткор барои татбиқи ҳукм. Супоридани ҷинояткор дар вақт. Созмонҳои байналмилалӣ дар бахши мубориза бо ҷинояткорӣ. Комиссия оид ба пешгирии ҷинояткорӣ ва адолати суди ҷиноятӣ дар доираи ЭКОСОС-и Созмони Милали Муттаҳид.

ИНТЕРПОЛ. Таърихи таъсис ва самтҳои фаъолияти он. Мақсад ва мақомотҳои он. Бюро оид ба ҳамоҳангсозии мубориза бо ҷинояткории муташакил ва дигар ҷиноятҳои хавфнок дар қаламрави ИДМ.

Хамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои байналмилалӣ дар бахши мубориза бо ҷинояткорӣ.

МАВЗӮИ 22. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ИҚТИСОДӢ

Ташакулёбӣ ва рӯшди ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Предмети ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Мақсади ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Субъектҳои ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ.

Давлат субъекти ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Созмонҳои байналмилалии байниҳукуматӣ. Корпоратсияи фаромиллӣ.

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ иштирокчии муносибатҳои байналмилалии иқтисодӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Одатҳои байналмилалӣ. Шартномаҳои байналмилалии бисёртарафа ва дуюмтарафа.

Шартномаҳои тиҷоратӣ. Қарори созмонҳои байналмилалӣ. Қарорҳои конференсияҳои иқтисодии байнидавлатӣ.

Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ. Принсипи маҳдуднасозӣ. Принсипи реҷаи шароити мусоид. Принсипи реҷаи миллӣ. Принсипи манфиатнокии тарафайн. Принсипи реҷаи имтиёзнок. Зерсоҳаҳои ҳуқуқи байналмилалии иқтисодӣ.

Ҳуқуқи байналмилалии тиҷоратӣ. Ҳуқуқи байналмилалии молия. Ҳуқуқи байналмилалии сармоягузорӣ. Ҳуқуқи байналмилалии нақлиётӣ.

Танзими ҳуқуқии ҳамкориҳои иқтисодии минтақавӣ. Воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии баррасии баҳсҳои иқтисодӣ.

МАВЗӮИ 23. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ БАҲРӢ

Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ. Мақсади ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ. Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ. Принсипи озодии баҳри кӯшод. Принсипи бо мақсади осоишта истифодаи баҳр. Принсипи баҳр мероси умумии инсоният. Принсипҳои киштиҳои ҳарбӣ дорои иммунитет аз юрисдикцияи хориҷӣ. Принсипи нигоҳдошт ва истифодаи оқилонаи сарватҳои баҳрӣ. Принсипи ҳифзи фазои баҳр. Принсипи ҷавобгарии кишвар барои фаъолият дар Уқёнуси ҷаҳонӣ.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ. Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид «Дар бораи ҳуқуқи баҳрӣ» аз 10 декабри соли 1982.

Фазоҳои баҳрӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Обҳои дохилӣ. Бандари баҳрӣ. Қаламрави баҳрӣ. Баҳри кӯшод. Шелфи континенталӣ. Қаъри ноҳияи баҳри байналмилалӣ. Гулӯгоҳи байналмилалӣ. Каналҳои байналмилалӣ.

Созмонҳои байналмилалии баҳрӣ.

МАВЗӮИ 24. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲАВОӢ

Ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалии ҳавоӣ. Мафҳум ва предмети ҳуқуқи байналмилалии ҳавоӣ. Саочашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии ҳавоӣ. Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии ҳавоӣ.

Принсипи истиқлолияти пурра ва истисноии давлат дар фазои ҳавоӣ. Принсипи озод будани парвоз дар фазои ҳавоии байналмилалӣ. Принсипи таъмини бехатарии авиатсияи граждании байналмилалӣ.

Танзими ҳуқуқии алоқаҳои байналмилалии ҳавоӣ. Танзими ҳуқуқии фаъолияти тиҷоратии корхонаҳои авиатсионии ватанӣ ва хориҷӣ.

Реҷаи ҳуқуқии фазои ҳавоии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Созмонҳои байналмилалӣ дар соҳаи авиатсияи гражданӣ. Созмони байналмилалии авиатсияи гражданӣ (ИКАО). Конференсияи Аврупой авиатсияи гражданӣ (ЕКАК). Созмони Аврупоӣ оид ба таъмини бехатарии аэронавигатсия (Евроконтрол). Оҷонсии таъмини бехатарии аэронавигатсия дар Африка ва Мадагаскар (АСЕКНА). Комиссияи Африкой авиатсияи гражданӣ (АФКАК). Комиссияи авиатсияи граждании Америкаи Лотинӣ (ЛАКАК). Корпоратсия оид ба хизматрасонии аэронавигатсияи Америкаи Марказӣ (КОКЕСНА).

Шӯрои байнидавлатӣ оид ба авиатсия ва истифодабарии фазои ҳавоӣ дар ИДМ.

Хамкориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши авиатсияи граждани.

МАВЗӮИ 25. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ КАЙҲОНӢ

Ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ. Мафҳум ва предмети ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ. Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ. Принсипи озодии таҳқиқ ва истифодаи фазои кайҳонӣ ва ҷирмҳои осмонӣ. Принсипи манъи тасарруфи миллии фазои кайҳонӣ ва ҷирмҳои осмонӣ.

Принсипи демилитаризатсия кардани фазои кайҳонӣ ва ҷирмҳои осмонӣ. Принсипи ҷавобгарии байналмилалӣ-ҳуқуқии кишварҳо барои фаъолият дар кайҳон, аз ҷумла зараре, ки ба объектҳои кайҳонӣ расонида мешавад. Принсипи расонидани кӯмак ба киштиҳои кайҳонӣ дар ҳолати фавқуллода. Принсипи ҷавобгӯи фаъолияти таҳқиқ ва истифодаи фазои кайҳонӣ ва ҷирмҳои осмонӣ мувофиқ ба принсипи асосии ҳуқуқи байналмилалӣ. Реҷаи ҳуқуқии фазои кайҳонӣ. Объектҳои кайҳонӣ. Реҷаи ҳуқуқии Моҳ ва ҷирмҳои осмонӣ.

Мақоми ҳуқуқии кайҳоннавардон. Ҷавобгарӣ дар ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ.

Созмонҳои байналмилалии кайҳонӣ. Созмони байналмилалии алоқаи радифи баҳрӣ (ИНМАРСАТ). Созмони байналмилалии алоқаи кайҳонӣ «Интерспутник».

Созмони байналмилалии алоқа ва воситаи радифи сунъии Замин (ИНТЕЛСАТ). Кумита оид ба таҳқиқӣ кайҳон (КОСПАР). Федератсияи байналмилалии астронавтикӣ (МАФ).

Академияи байналмилалии астронавтикӣ (МАА).

Донишгоҳи байналмилалии ҳуқуқи кайҳонӣ (МИКП). Созмони Арабии алоқаи радиф (АРАБСАТ). Созмони Аврупоии таҳқиқӣ радифӣ (ЕВТЕЛСАТ). Созмони Аврупоӣ таҳқиқи кайҳонӣ (ЭСРО). Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши таҳқиқи фазои кайҳонӣ.

МАВЗӮИ 26. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ЭКОЛОГӢ

Таърихи ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалии экологӣ. Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии экологӣ. Мақсад ва объекти ҳуқуқи байналмилалии экологӣ.

Предмети ҳуқуқи байналмилалии экологӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии экологӣ. Одатҳои байналмилалӣ. Санадҳои байналмилалӣ-ҳуқуқӣ дар бахши экологӣ. Стандартҳои экологӣ.

Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии экологӣ. Фаъолияти созмонҳои байналмилалии низоми Созмони Милали Муттаҳид дар бахши экологӣ. Барномаи Созмони Милали Муттаҳид оид ба мӯҳити атроф (ЮНЕП). Ҳамкориҳои универсалӣ дар бахши экологӣ.

Шаклҳои ҳамкориҳои кишварҳои минтақа дар бахши экологӣ.

Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши экология.

МАВЗӮИ 27. ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ АТОМӢ

Мафҳум ва моҳияти ҳуқуқи байналмилалии атомӣ. Ташакулёбии ҳуқуқи байналмилалии атомӣ. Мақсади ҳуқуқи байналмилалии атомӣ. Предмети ҳуқуқи байналмилалии атомӣ. Асосҳои ҳуқуқии танзими истифодаи осоиштаи энергияи атомӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии атомӣ.

Созмонҳои байналмилалии атомӣ. Оҷонсии байналмилалӣ оид ба энергияи атомӣ (МАГАТЭ). Институти мутаҳиддаи тадқиқоти ядроӣ (ОИЯИ). Созмони Аврупоӣ оид ба тадқиқоти ядроӣ (ЦЕРН).

Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии атомӣ.

Принсипи истифодаи осоиштаи энергияи атомӣ.

Принсипи таъмини бехатарии истифодаи энергияи атомӣ. Принсипи роҳ надодан ва ифлосшавии радиоактивии курраи Замин. Принсипи бехатарӣ. Принсипи дастгирии тараққиён. Принсипи мутобиқати амал. Принсипи ҷуброн кардан. Принсипи мустақилият. Принсипи ҷавобгарӣ. Шаклҳои ҳамкориҳои давлатҳо дар бахши истифодаи энергияи атомӣ. Ҳамкориҳоит созмонҳои байналмилалӣ дар бахши энергияи атомӣ. Хамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои байналмилалӣ дар бахши энергияи атомӣ.

МАВЗӮИ 28. ПРОБЛЕМАИ ҲУҚУҚИ ИНСОН ВА ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Ташаккулёбии ҳуқуқи инсон ҳамчун соҳаи ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ. Мафҳуми ҳуқуқи инсон. Таносуби ҳуқуқи инсон бо ҳуқуқи байналмилалии инсондӯстӣ. Принсипҳои ҳуқуқи инсон. Принсипи риояи ҳуқуқ ва озодии инсон. Принсипи баробарҳуқуқии халқҳо ва ҳуқуқи ҳаёти минбаъдаи хешро муайян карданд. Принсипи ҷудонопазирии ҳуқуқи инсон. Принсипи баробарҳуқуқӣ ва манъи маҳдудсозӣ.

Принсипи ҷудонопазирии ҳуқуқ ва озодиҳои асосии шаҳрвандӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии инсон.

Сохтори ҳуқуқи инсон.

Стандартҳои байналмилалӣ дар бахши ҳуқуқи инсон.

Фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ дар бахши ҳуқуқи инсон.

Механизмҳои байналмилалии ҳимояи ҳуқуқи инсон. Сарчашмаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳуқуқи инсон.

Эъломияи умумии ҳуқуқи башар аз 10 декабри соли 1948. Паймонҳои байналмилалӣ дар бахши ҳуқуқи инсон аз 16 декабри соли 1966.

Нақши Созмони Милали Муттаҳид дар бахши ҳимояи ҳуқуқи инсон. Шӯро оид ба ҳуқуқи инсон. Кумита оид ба ҳуқуқи инсон. Кумита оид ба ҳуқуққои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ.

Комиссия оид ба барҳамдодани шаклҳои маҳдудсозии нажодпарастӣ.

Кумита оид ба барҳамдодани маҳдудсозӣ нисбат ба зан.

Кумита муқобили шиканҷа. Кумита оид ба ҳуқуқи кӯдак. Кумита оид ба ҳимояи ҳуқуқи хамаи муҳоҷирони меҳнатӣ ва аҳли оилаи онҳ. Кумита оид ба ҳуқуқи маъюбон. Ҳамкориҳои минтақавии кишварҳо дар бахши ҳуқуқи инсон.

Ҳимояи байналмилалии ҳуқуқи инсон.

Конвенсияи Аврупо «Дар бораи ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсон» аз соли 1950. Механизмҳои минтақавии ҳимояи ҳуқуқи инсон. Механизмҳои миллии ҳимояи ҳуқуқи инсон. Таснифоти ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсон. Ҳуқуқи насли аввал. Ҳуқуқи насли дуюм. Ҳуқуқи насли сеюм. Ҳуқуққои шаҳрвандӣ ва сиёсӣ. Ҳуқуққои иқтисодӣ. Ҳуқуққои иҷтимоӣ. Ҳуқуққои фарҳангӣ. Ҳуқуққои инфиродӣ. Ҳуқуққои дастаҷамъӣ.

АДАБИЁТҲО:

1. Сарсембаев М.А. Международное право: Учебник.-Алматы: Данекер, 2001. -344с.

2. Международное право: Учебник /Под ред.А.Я. Капустина. –М.: гардарки, 2008. 617 с.

3. Бекяшев К.А. Международное публичное право : учебник . -М.:Проспект,2019.-1048с.

4. Вильяминов Г.М. Международное право: опыты. -М.: Статут, 2015.-1006 с.

5. Колосов Ю.М.Ответственность в международном праве.-2-е изд.,стер.-М.:статут,2014.-224с.

6. Нефёдов Б.И.Катехизис аспиранта кафедры международного права: учеб. пособие/Б.И.Нефёдов/Отв.ред.А.Н.Вылегжанин.М.:МГИМО-Университет, 2019.-462с.

7. Раджабов С.А. Словарь международного права. –Душанбе: Дониш, 2012.-357с. (на тадж.яз.)

8. Словарь международного права. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Статут, 2014. – 495 с.

9. Усенко Е.Т. Очерки теории международного права /Е.Т. Усепко. –М.: Норма, 2008. -240 с.

10. Ушаков Н.А. Проблемы теории международного права. –М.: Наука, 1988. -191 с.

11. Фельдман Д.И. Система международного права. - Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1983.-120с.

12. Бирюков П.Н. Международное право: Учебник 5-е изд., перераб. и доп. –М.: Юрайт, 2011. 793 с.

13. Ильин Ю.Д. Международное пулбличное право: Лекции. М.: Юристь, 2005. 206 с.

14. Международное публичное право: Учебник /Отв. ред. К.А. Бекяшев. –М.; Проспект, 2010. 1008с.

15. Международное право: Учебник /Отв.ред.Г.В. Игнатенко и О.И.Тиунов. –М.: НОРМА, 2008. 720 с.

16. Шумилов В.М. Международное право: Учебник. –М.: ТК Велби, 2009. 488 с.

17. Словарь международного права. –М.: Междунар. отношения, 1986. 432 с.

18. Сулаймонов Ф.С. Ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ (дар саволу ҷавобҳо): Воситаи таълимӣ. –Душанбе: Эҷод, 2008. -160 саҳ.

19. Анциклотти Д. Курс международного права. –М.: Иностранной литературы, 1961. -448 с.

20. Фердросс А. Международное право. –М.: Иностранной литературы, 1959. -652 с.

21. Броунли Я. Международное право (в двух книгах). Книга первая. –М.: Пргоресс, 1977. -536 с.

22. Бронули Я. Международное право (в двух книгах). Книга вторая. –М.: Пргоресс, 1977. -507 с.

23. Международное право: Учебник /Отв.ред. Г.И. Тункин. –М.: Юридическая литература , 1982. -566с.

24. Международное право: Учебник / Отв.ред. Ф.И.Кожевников. –М.: Междунар.отношения, 1987. -592 с.

25. Ҳуқуқи байналмилалӣ: Китоби дарсӣ /Муҳаррири масъул профессор Менглиев Ш. – Душанбе: «Эр-граф», 2010. -512 саҳ.

26. Фарҳанги истиллоҳоти ҳуқуқи байналмилалӣ /Зери таҳрири дотсент Бобоев У.Х. –Душанбе, 2011. 362 саҳ.

27. Раджабов С.А. Международное право. –Душанбе, 2005, 2009. 290 с. (на англ.яз).

28. Бобоев У.Х., Раджабов М.Н. Международное право: Учебное пособие. –Душанбе, 2007. 174 с.

29. Толстых В.Л. Курс международного права: Учебник. –М.: Волтерс Клувер, 2009. 1056с.

30. Глебов И.Н. Международное право: Учебник. –М.: Дрофа, 2006. – 367 с.

31. Международное право: Учебник /Отв.ред. Ю.М. Колосов, Э.С. Кривчикова. –М.: Междунар.отношения, 2000, 720 с.

32. Ушаков И.А. Международное право: Учебник. –М.: Юристь, 2000. 304 с.

33. Каламкарян Р.А., Мигачев Ю.И. Международное право: учебник. – М.: Эксмо, 2005. 736 с.

34. Международное право. Учебник /Отв.ред В.И. Кузнецов, Б.Р. Тузмухамедов. –М.: НОРМА: ИНФРА –М., 2010. 720 с.

35. Международное право: Учебник /Отв.ред. А.В.Ковалев, С.В.Черниченко. –М.: Проспект, 2008. -832с.

36. Международное право: Учебника /Под ред. К.К.Гасанова. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. 407 с.

37. Саидов А.Х. Международное право в схемах и определениях: Учеб.пособие. /Отв.ред. И.И. Лукашук. –М.: ЮРИСТЬ, 2004. 349 с.

38. Калармкарян Р.А., Мигачев Ю.И. Международное право в воросах и ответах: Учебное пособие. –М.: ЭКСМО, 2009. 336 с.

39. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г. Международное публичное право в поросах и ответах: Учебное пособие. –М.: Проспект, 2010. -224 с.

40. Луашук И.И. Международное право. Общая часть. Учебник. –М.: Волтерс Клувер, 2008. 432 с.

41. Лукашук И.И. Международное право. Осбенная часть. Учебник. –М.: БЕК, 1997. -410 с.

42. Бархатова Е.Ю. Международное публичное право в вопросах и ответах: Учеб.пособие. –М.: ТК Велби, КНОРУС, 2006. 232 с.

43. Тузмухамедов Р.А., Хакимов Р.Т. Основы международного права: Учебное пособие. Ташкент.: «Мир экономики и права», 1998. -128 с.

44. Мирзажанов К., Хакимов Р. Международное право (учебные схемы). Ташкент.: «Меҳнат», 1993. – 57 с.

45. Кудинов О.А. Международное право: Курс лекций: - М.: Ось-89, 2005. – 208 с.

46. Кудрявцев Д.И. Основы международного права: Учебное пособие. – М.: Моск.ун-та, 1970. 202 с.

47. Ушаков Н.А. Международное право:основные понятия и термины: Учебное пособие. –М., 1996. -46 с.

48. Панов В.П. Международное право (учебные материалы). –М.: ИНФРА – М,, 1997. -192 с.

49. Курс международного права. В 7 т. –М.: Наука, 1989, -1992 .

50. Ерджанов Т.К. Международное публичное право: Учебник. – Алмааты, 2006. -892 с.

51. Кулжабаева Ж.О. Международное публичное права. Часть общая и особенная. Алматы: «Юридическая литературы», 2002.

52. Международное право: учебник /Под ред. Н.Т. Блатовой, Л.А.Моджарян. –М,: Юрид.лит., 1979. 584 с.

53. Таърихи ҳуқуқи байналмилалӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ. Қисми 1.Масъалаҳои назариявӣ ва методологӣ. Монографияи дастаҷамъӣ. /Зери таҳрири д.и.ҳ.,профессор Раҷабов С.А.-Душанбе: «Эр-граф»,2019.-200саҳ.

54. Отраслевое деление международного права: традиционные и новые подходы. Коллективная монография/Под ред.А.А.Дорской, З.Ш. Матчановой. СПб.: Астерион,2018-432с.

55. Ҷанбаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳамкории давлатхои Осиёи Марказӣ доир ба истифодабарии обҳои фаромарзӣ.Монографияи дастаҷамъӣ/Зери таҳрири д.и.ҳ., профессор С.А.Раҷабов. –Душанбе: Дониш, 2018.-192с.

56. Актуальные проблемы борьбы с преступностью в международном уголовном праве. Коллективная монография // под ред. д.ю.н., профессор Раджабова С.А. -Душанбе: Дониш, 2017. -288с.

57. Международное миграционное право. Учебник для вузов / Аминова Ф.М., Бодурова Г.Г., Давлатов Х.Х., Давлетгильдеев Р.Ш., Мамдаминов У.М., Мансуров У.А., Тагаева С.Н.: под ред. С.Н.Тагаевой. –Душанбе: «Эр-граф», 2016.-352 с.

58. Қодирқулов Х.Р. Ҳуқуқи робитаи беруна: Воситаи таълимӣ.- Душанбе: ДМТ 2016. – 200 с.

59. Мирзоев А.М. Ҳуқуқи байналмилалии обӣ: воситаи таълимӣ, Душанбе: Матбааи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2016.120 с.

60. Идиев Ф.Ф., Қурбонов Ҷ.С. Ҳуқуқи Иттиҳоди Аврупо. Воситаи таълимӣ. Душанбе. 2014. -150 с.

61. Қодирқулов Х.Р. Ҳуқуқи дипломатӣ ва консулӣ. Душанбе, Тоҷпринт, 2014. 197 саҳ.

62. Бобоев У.Х., Салихов З.И. Ҳуқуқи байнмилалии инсондӯстӣ. (Низоъҳои ҳарбӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ). Воситаи таълимӣ. Душанбе, 2014. 200 саҳ.

63. Ҳуқуқи байналхалқи: Китоби дарсӣ/муҳаррири масъул профессор Ш.Менглиев.-Душанбе:Эр-Граф,2010.-512с.

64. Международное водное право. Учебное пособие /Под ред. проф.Менглиев Ш. Душанбе., ТНУ. 2011. –374 с.

65. Право беженцев. Учебно-практические пособие. /Под ред. проф.Менглиев Ш. Душанбе, 2012. -300с.

66. Ҳуқуқи гурезаҳо: воситаи таълимӣ-амалӣ /Муҳаррири масъул проф. Менглиев Ш. –Душанбе, 2012. 300 с.

67. Муқовимат ба савдои одамон: таҳлил, ҳамкории байналмилалӣ ва роҳҳои инкишоф доданни амалияи ҳуқуктатбиққунӣ : Воситаи таълимӣ. Душанбе: Созмони байналмилалии муҳоҷират. Душанбе, 2017. -370 саҳ.

68. Герхард Верлс Принципы международного гуманитарного права:учебник/пер.с анг.-Одесса:Феникс, Москва:ТрансЛит,2011.-910с.

69. Международное право.Особенная часть:Учебник для вузов/отв.ред.проф.Р.М.Ваеев и проф. Г.И.Курдюков.-М.:Статут,2010.- 624с.

70. Богатырев В.В.Международное право:учебное пособие.-Владимир :Изд-во ВлГу,2016.- 276с.

71. Международное право. –М.: Информатик Медиа, 2015. –1072с.

72. Международное право: учебник / отв.ред. д-р юрид.наук, проф. Г.С.Стародубцев . –М.: РИОР: ИНФРА-М., 2015. –416 с.

PROGRAM FROM THE SUBJECT OF "INTERNATIONAL LAW"

Compiled by:
Zufunun Hasanova,
the assistant of the "International law"
department of law faculty of the TNU.

INTRODUCTION

The study of international law as the educational subject dating back to the 19th century has particular importance in the condition of globalization for independent Tajikistan. Since the Republic of Tajikistan carries out its external relations on the basis of the principles and norms of international law and realizes a policy of "open doors" and "in such situation the protection of the highest national interests which consists of ensuring independence, freedom of territorial integrity and political stability, national unity and sustainable development of the country lies at the heart of her political activity[2].

The need to study international law is also related to the fact that the Republic of Tajikistan, as a participant in international relations, has recognized a number of international legal documents that are an integral part of the country's legal system.

The educational program in accordance with the implementing plan of the speciality 24010100 for 1-st year students of the Department of International Relations (Law) of the Faculty of Law of TNU for one semester on 28 topics which consists of two parts - general and special and at the end there is presented a list of literature.

The program covers the connection and sequence of topics and questions, which facilitates the studying and educating process of the subject.

[2] Message of the President of the Republic of Tajikistan Emomali Rahmon addressed to the Majlisi Oli of the Republic of Tajikistan from April 20, 2012.

Work plan of lectures and seminars from the "International Law" subject

№	List of themes	Lectures	Seminars
		48	**48**
1.	The concept, subject and the system of international law	3	3
2.	The sources and principles of international law	3	3
3.	The subjects of international law	3	3
4.	Recognition and State succession in international law	3	3
5.	Territory and population in international law	3	3
6.	International Conference	3	3
7.	Responsibility in international law	3	3
8.	Law of international organizations	3	3
9.	Law of international treaties	3	3
10.	Diplomatic and consular law	3	3
11.	International humanitarian law	3	3
12.	International criminal law	3	3
13.	International economic law	3	3
14.	International Maritime Law	3	3
15.	International environmental law	3	3
16.	Problems of human rights and international law	3	3
	Total 96 hours		

Theme 1. The concept, subject and the system of international law

The concept and features of international law. Purpose of international law. Object of international law. Subject and methods of international law. The function of international law. Correlation between public and private international law.

The system of international law. Norms of international law. Basic principles of international law. Institutions of international law. Branches of international law. International law as educational subject. Science of international law. German concept of international law. Italian concept of international law. American concept of international law. The science of international law in the Soviet time. The science of international law in Russia. The science of international law in Central Asia. Formation and development of the science of international law in the Republic of Tajikistan.

Factors of the emergence of international law. Basic (objective) factors of international law. Interests of human society. Origin of the State. Re-establishment of economic, political and social relations between countries.

Subjective factors of the emergence of international law. The role of religions (Christianity, Islam, etc.). The emergence of centralized countries in the East and Europe. The role of wars in the formation and development of international law. The role of legal scholars, politicians, diplomats in the formation and development of institution and branches of international law.

Theories of the emergence of international law. The theory of naturalism. Positive theory. Gross theory.

The point of views of famous scientists L. Oppenheim (English), F. List (German), F.F. Martens (Russian), N. Zakharov (Russian), M. Taube (Russian), L. Gefter (German), A. Rivier (Belgium) and others in the field of the emergence of international law. Periods of the history of international law. International law in antient time. Formation of institutions of international law. Custom and law of war. The procedure for concluding and terminating international treaty. Legal regime of foreigners. Interstate unions. International agreements in the field of peace; military unions; mutual assistance; the border; arbitration; neutrality and so on.

Classification of wars into fair (legal) and unfair (illegal). The principle of controlling on obeying international treaty. Negotiation procedure. Inviolability of ambassador. Prohibition of the use of poisonous weapons, killing of the elderly, women, children and prisoners. The terms "jus gentium" - "rights of peoples". Origin of the term "international law". Features of international law in ancient time: regional, class and main source of international custom.

International law in the Middle Ages.

The essence of international law- " fist law ".

War is a fair way to solve international disputes. The emergence of the consular institution. Favorable conditions in commercial contract. National regime of foreigners. The role of the Arab Caliphate- the most powerful Muslim country in the development of international law. Islam and international law. International

relations in the period of the Samanids. International legal opinions- Nizomulmulk in “Siyosatnoma” ("Policy") .

The emergence of a permanent neutral status of Switzerland (1815). Expansion of privileges and immunities of ambassador. The concept of sovereignty. The idea of equality of states. Development of the principles of non-interference in the internal affairs of other states, conscientious fulfillment of international obligations. Prohibition of the slave trade (in Europe). Development of norms for conducting military operations and the right of war at sea. Priority of territory. The concept of international river. Declarative theory of international recognition. The concept of maritime and open maritime territory. The right of asylum for political migrants. The role of the French bourgeois revolution (1789), Congresses of Vienna (1815), Paris (1856), Berlin (1878) the Hague conference (1899, 1906-1907) in the formation and development of international law.

The origin of the science of international law. Founder of the science of international law. Hugo Grotius and his work "On the Law of War and Peace" (1625) on the development of international law.

Formation of classical international law and its essence. The role of the Treaty of Westphalia (1648) in the development of international law.

Modern international law. The essence of modern international law. Economic integration. Dialogue of Civilizations. Creation of a nuclear-free zone. Ensuring human rights, peace and international security. International legal order.

Formation and development of democracy. Promotion and development of international cooperation. Creation of universal international organizations in the field of international peace and security (League of Nations, United Nations).

Codification of institutions and branches of international law. The emergence of new branches of international law. International air law. International space law. International atomic law. Law of international organizations, etc.

Theme 2. The sources and principles of international law

The concept, essence and content of the norms of international law. Classification of norms of international law. Imperative and dispositive norms. Universal and regional norms. Material procedural norms. Authorizing, obligatory and prohibitive norms of international law. Programmatic, recommendative, planning norms in the system of international law. Codification of international law. Status of the norms of international law in the legal system of the Republic of Tajikistan.

Concepts and types of sources of international law. The main sources of international law. International legal customs: their meaning and correlation with international treaty. International treaties as the main source of international law. The status of the basic principles of international law in the system of sources of international law. International legal acts of international organizations: concept and types.

International conference acts: concept and types.

Significance and role of acts of conferences and international organizations in the system of sources of international law. Additional sources of international law. Court and international arbitration decision. Doctrines of international scientists. National legislation. Acts of international non-governmental organizations.

The concept, essence and classification of the basic principles of international law. The system of principles of international law. Documents expressing the principles of international law. The status of the Charter of the United Nations. Declaration on Principles of International Law from October 24, 1970. Significance of the Final Act on Cooperation and Security in Europe from August 1, 1975.

The principle of equality of sovereignty of states. Its historical development. The content of this principle.

Principle of non-use of force and threat of force. Restoration of this principle. Significance of the Decree on Peace. Treaty of Paris 1928. Charter of the United Nations. The essence of the principle of the non-use of force and the threat of force. The content of aggressive war. Prohibition of war propaganda. The principle of the use of force and the right of states to self-defense (Article 51 of the UN Charter).

The principle of peaceful settlement of international disputes. The content of the principle and specific forms of its use.

The principle of non-violation of state borders. Its inextricable connection with the principle of the use of force and the threat of force.

The principle of territorial integrity of the state. The principle of non-intervention in the internal affairs of states. The term "essential works within the competence of States". The principle of non-intervention and the measures applied by the Security Council.

The principle of equality and self-determination of peoples. Restoration of this principle and its content. The right of peoples to control their own destiny. The illegality of colonialism and neo-colonialism.

Principles of cooperation between states. The content of this principle.

The principle of respect of fundamental human rights and freedoms. The cooperation of states to ensure obeying this principle and the principle of non-intervention.

The principle of conscientious fulfillment of international obligations. The history of the development of this principle and its content in modern international law.

Reflection of the basic principles of international law in the legislation of the Republic of Tajikistan. The position of the basic principles of international law in the foreign policy of the Republic of Tajikistan.

Theme 3. The subjects of international law

The concept and types of subjects of international law. The concept and content of international capacity.

States as the main subjects of international law. The concept and elements of state independence. Its socio-political and legal essence.

Types of states - subjects of international law. United States. The issue of the rights of members of the United State.

International capacity of a neutral state. The Republic of Tajikistan- subject of international law. Political, legal and economic factors of the sovereignty of the Republic of Tajikistan. International legal capacity of peoples and nations fighting for their independence. Forms of realization of the right to self-determination and their international capacity.

International legal capacity of international organizations. Productive- capacity feature of international organizations. Legal bases of capacity of international organizations. Types of international organizations - subjects of international law.

Special subjects of international law - free cities, the Vatican, etc.

The issue of international capacity of individuals and legal entities.

Theme 4. Recognition and State succession in international law

The concept of recognition in international law. Legal consequences and significance of recognition. Constitutional-declarative theory of recognition. Types and forms of recognition. De jure recognition, de facto recognition, ad hoc recognition. Recognition of states. Recognition of governments. Recognition of rebels, belligerents, fighting nations and capacity organizations. Participation of states in international organizations and the problem of their recognition.

Concept, essence and object of state succession. The circumstances of the emergence of the state succession.

Theories of state succession. Universal theory. Partial theory. The clean slate theory. Theory of continuity.

Vienna Convention “On Succession of States in respect of Treaties” from August 23, 1978

Vienna Convention “On Succession of States in respect of State Property, Archives and Debts” from October 8, 1983.

The issue of the capacity of states after the collapse of the USSR.

Theme 5. Territory and population in international law in international law

Theories on territory in international law. The concept of territory in international law. Types of territories in international law.

State territory. Legal regime of the state territory. The composition of the state territory: land, water, underground and air. Territory of the state. Inviolability of

the territory of the state. The order of changing the state territory. National liberation movement and the realizing the right to self-determination. Replace. Introduce measures of responsibility for aggression. Session. Sale and lease of state territory. Territory conquest. Deprivation of the state from part of the territory. Water Code of the Republic of Tajikistan. Space Code of the Republic of Tajikistan.

International territory: its concept and elements. International space as an object of common use of humanity. Open sea. Depth of the international sea. Space. Moon and celestial bodies. Antarctica. Territories have a mixed regime. Coastal zone. Exclusive economic zone. Continental shelf. legal regime of Antarctic and Arctic. International rivers: its concept and types. The legal regime of the international rivers Danube, Rhine, Nile, Niger, Congo, Senegal, Amazon, etc.

State border: its concept and legal regime. Types of state borders: natural and artificial, internal and external.

Ways of determination of the state border.

Delimitation. Demarcation. Remarking. Determination and change of the line of the state border. Regime of the state border: its basic legal foundations and content. The procedure for crossing the state border by persons and vehicles.

Law of the Republic of Tajikistan "On the State Border" of August 1, 1997. International treaties on the regime of borders.

The concept and composition of the population. International legal acts regulating the legal status of the population.

Citizenship in international law. The concept and origin of the institution of citizenship in international law.

Methods of obtaining citizenship in international law. By born. By naturalization. Based on international agreement. Reintegration. As a result of the change of territory and the choice of citizenship.

Transfer. Session and so on. Cases of termination of citizenship in international law.

Voluntary (expatriation). Forced denaturation. On the basis of international treaties, etc.

Issues of citizenship in the Republic of Tajikistan. Constitutional Law of the Republic of Tajikistan "On Citizenship of the Republic of Tajikistan" from August 8, 2015. State bodies having the right to consider the issue of citizenship.

Stateless in international law: its concept, essence and types. Cases of stateless in international law. Convention relating to the Status of Stateless Persons from September 28, 1954. Convention on the Reduction of Statelessness adopted on 30 August 1961.

The legal status of a foreign citizen in international law. The concept, essence and legal regime of foreign citizens. Principles of the legal status of foreign citizens in international law.

Declaration on the Human Rights of Individuals who are not nationals of the country in which they live adopted by General Assembly resolution 40/144 of 13

December 1985. Law of the Republic of Tajikistan "On the legal status of foreign citizens and stateless persons" January 2, 2018.

The status of a dual citizen (bipatride) in international law.

Cases of dual citizenship in international law. International treaties regulating dual citizenship issues. Refugee status in international law. The emergence of the concept of refugee in international law. Types of refugees. "Mandate" refugee. "Conventional" refugee. "Palestinian" refugee. The procedure for granting refugee status in international law and legislation of the Republic of Tajikistan. Convention relating to the Status of Refugees from July 28,1951 and its Additional Protocol from January 31, 1967.

The role of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees in modern society. Law of the Republic of Tajikistan "On Refugees" from May 10, 2002. Rights and obligations of refugees. Lose of refugee status. Deprivation of refugee status.

Legal status of political migrants in international law. Definition and forms of asylum in international law. Diplomatic asylum. Territorial shelter. Havana Convention on Asylum (1928). Convention on Diplomatic Asylum (1954). United Nations Declaration on Territorial Asylum, December 14, 1967.

Legal status of labor migrants in international law.

Theme 6. International conference

The emergence of an international conference in the system of international relations. Names of international conferences: congress, session, consultation. The concept of international conference. The frame of participants in international conferences and the order of their activities. Types of documents of international conferences and their legal significance. Stages of organizing the international conference. Initiative, material organizational structure. Rules of procedure. Types of international conferences. Status and significance of the international conference in modern time.

Theme 7. Responsibility in international law

The concept of responsibility in international law. Grounds for the emergence of international legal responsibility. Legal (political) basis for the emergence of international legal responsibility. Material (real) grounds for the emergence of international legal responsibility.

International offense: its concept and types.

Sources of the institute of international-legal responsibility. Codification of the institute of international-legal responsibility. Subjects of international legal responsibility. Circumstances that relieve the state from international legal responsibility. Implementation of the international legal responsibility of states. The procedural issue of the application of international legal responsibility of

states. Types of international legal responsibility. International political and legal responsibility. International liability. Forms of international political responsibility. Satification: concept, purpose and its forms. Retortion. Repression. Restoration. Sanction: its concept and content.

Forms of international-legal material responsibility. Restitution: concept, types and its forms. Compensation. Repair: volume and its types.

Percentage. Substitution.

International-legal responsibility of international organizations.

International-criminal responsibility of criminals.

International-legal acts on the criminal liability of individuals. Codification and progressive development of the norms of international law on the responsibility of individuals.

SPECIAL PART

Theme 8. Law of international organizations

The main reasons of the emergence of international organizations. Classification of the history of international organizations.

The order and method of creating international organizations. The process and stages of the creation of international organizations. Adoption of organizational act. Establishment of the material structure of an international organization. Creation of main bodies of international organizations. The concept of international organizations. The main features of international organizations. Classification of international organizations. Universal. Regional. Interregional. International organizations with general and special powers.
Interstate and supranational organizations. Opened. Closed. International intergovernmental and non-governmental organizations. Political, economic, humanitarian, technical, scientific and cultural intergovernmental organizations. The concept and types of functions of international organizations. Regulatory function of international organizations. Controlling function of international organizations. Urgent function of international organizations.

Activities of international organizations.

The Charter of an international organization - a special international agreement.

International capacity of international organization.

Membership in international organizations.

The procedure for admission to international organization. Types of membership in international organizations.

Termination of membership in international organizations.

United Nations (UN).

History of the United Nations. Legal bases of the creation of the United Nations. Declaration of Friendship and Mutual Assistance between the Government of the USSR and the Government of the Republic of Poland of December 4, 1941.

Washington Declaration of "United Nations" which is among the 26 countries at war with the Nazis since January 1, 1942. Moscow Declaration of the Ministers of Foreign Affairs of the USSR, USA, Great Britain and China of October 30, 1943. Tehran Declaration between the Leaders of the Superpowers - the USSR, the USA and Great Britain of December 1, 1943.

Dumbarton Oaks Conference August-September 1944. Decision of the Crimean Conference of February 13, 1945. San Francisco Conference from April 25 to June 26, 1945. The UN Charter came into force on June 26, 1945, October 24, 1945.

The purpose of the United Nations - to maintain international peace and security; development of friendly relations between peoples based on respect of the principle of equal rights and self-determination of peoples; implementation of international cooperation in solving international economic, social, cultural and humanitarian problems and the development of respect for fundamental human rights and freedoms, regardless of racial, gender, linguistic or religious differences. United Nations principles.

The principle of equality of sovereign states. The principle of peaceful settlement of international disputes. The principle of non-interference in the internal affairs of another state. The principle of conscientious fulfillment of international obligations. Principle of non-use of force and threat of force. The principle of equality and self-determination of peoples and nations. The principle of cooperation. Membership in the United Nations. Primary membership in the United Nations. Joined membership in the United Nations. The main and subsidiary organs of the United Nations. Main organs of the United Nations. The United Nations General Assembly: its staff, functions and competence. Sessions of the United Nations General Assembly. next session. Special session. Emergency session.

Permanent and temporary organs of the United Nations General Assembly. Permanent body of the United Nations General Assembly. Advisory Committee on Administrative Affairs and Budget. Membership Committee. International Law Commission, etc.

Subsidiary body of the United Nations General Assembly. Special Committee on the Concept of Aggression. Special Committee of the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples. Special Committee on Peacekeeping Operations.

United Nations Security Council: its staff, functions and competence. Documents of the United Nations Security Council. Recommendation. Decision. Subsidiary organs of the United Nations Security Council. Types of subsidiary bodies of the United Nations Security Council. Permanent body of the United Nations Security Council. Committee of Experts (on procedural matters). Selection committee. Committee for Council meetings outside the central office. Military Staff Committee. Temporary subsidiary bodies of the UN Security Council. Economic and Social Council of the United Nations (ECOSOC). Staff, functions

and competence of ECOSOC. Structure of ECOSOC. Subsidiary bodies of ECOSOC. Functional Commission of ECOSOC.

Statistical Commission. Commission on Population and Development. Commission of Social Development. Human Rights Council. Commission on the Status of Women. Narcotics Commission. Commission on Crime Prevention and Criminal Justice. Commission on the Development of Science and Technology. Commission for Sustainable Development.

Regional Commission of ECOSOC. Economic Commission of Africa (ECA). Economic and Social Commission of Asia and the Pacific Ocean (ESCAP). Economic Commission of Europe (ECE). Economic Commission of Latin America and the Caribbean (ECLAC). Economic and Social Commission of Western Asia (ESCAP). Permanent Committee of ECOSOC. Program Coordinating Committee. Committee on International Non-Governmental Organizations. Population Committee. Committee on negotiations with international intergovernmental organizations.

Expert and organizational bodies of ECOSOC. Council on guardianship: its staff, functions and competence. The International Court of Justice: its staff, functions and competence. Activities of the International Court of Justice. The place of the International Court of Justice – Hague city.

Secretariat of the United Nations. Structure of the United Nations Secretariat. United Nations General Secretary: its functions and activities. United Nations Headquarters (New York). The main activities of the United Nations. The status and role of the United Nations in the modern world.

International cooperation of the Republic of Tajikistan with the United Nations.

United Nations specialized agencies.

History of creation of specialized agencies of the United Nations. Definition and legal nature of United Nations specialized agencies. Classification of specialized agencies of the United Nations. A specialized agency of the United Nations is a subject of international law. International Legal Responsibility of the United Nations Specialized Agencies. Membership in specialized agencies of the United Nations. Cooperation of the specialized agencies with the United Nations.

World Meteorological Organization (WMO).

World Health Organization (WHO). World Intellectual Property Organization. (WIPO). Universal Postal Union (UPS). International Maritime Organization. (IMO). International Civil Aviation Organization (ICAO). International Labor Organization (ILO). International Development Association (IDA). International Finance Corporation (IFC). International Bank for Reconstruction and Development (IBRD). International Telecommunication Union (ITU).

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). International Fund of Agricultural Development (IFAD). Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

International regional organizations.

The concept, element and features of regional international organizations. General characteristics of regional international organizations. League of Arab States (LAS). The history of the creation of the League of Arab States. Treaty of the Arab League of March 22, 1945. Appointment of the League of Arab States. Membership in the LAS. League of Arab States bodies. Council. Conference of Heads of State and Government. General Secretariat. Economic Council. United Defense Council. Permanent specialized committees: military, legal, etc.

League of Arab States headquarter - Cairo and Tunisia.

African Union. History of establishment of the African Union. Statute of the United Arab Emirates of May 25, 1963. Goals and functions of the African Union. African Union membership. Main organs of the African Union. Assembly of Heads of State and Government. Council of Ministers. General Secretariat. Mediation, Conciliation and Arbitration Commission. Specialized commissions of the African Union.

Commission of Economic and Social Affairs. Commission on Education, Science, Culture and Health. Commission of Defense issues. Commission of African lawyers. Committee for Assistance to National Liberation Movements. African Union Headquarters - Addis Ababa. Organization of American States (OAS). History of the creation of the OAS. Purposes and principles of the OAS. Membership in the OAS.

The main organs of the OAS. General Assembly. Consultative meeting of foreign ministers. Permanent Council. Inter-American Council for Integrated Development. General Secretariat. Other OAS Bodies. Inter-American Judicial Committee. Inter-American Commission on Human Rights. Inter-American Court of Human Rights. Six specialized OAS organizations.

Organization of Security and Cooperation in Europe (OSCE). History of the OSCE. Characteristics of the OSCE. Membership in the OSCE. Legal framework of the OSCE. The structure of the OSCE and the legal status of its bodies. Meeting of heads of state and governments. Control Conference. Council of Foreign Ministers. Officials Committee. Bureau of Democratic Institutions and Human Rights. OSCE Secretariat. Parliamentary Assembly. OSCE Arbitration and World Court. OSCE World Commission on Peaceful Settlement of Disputes, etc. European Union (EU). History of the European Union. Goals and functions of the European Union. European Union membership. European Union capacity European Union bodies. Council of Europe. Council of Ministers. European Union Commission. European Parliament. European Union Court.

Council of Europe. History of establishment of the Council of Europe. Founding documents of Council of Europe. Statute of the Council of Europe from May 15, 1949. General Agreement on the Privileges and Immunities of the Council of Europe from September 2, 1949. Aims and Tasks of the Council of Europe. Bodies of Council of Europe. Committee of Ministers. Parliamentary Assembly. European Congress of Local and Regional Self-Government. Secretary. European Commission on Human Rights. European Court of Human Rights. Headquarter of Council of Europe - Strasbourg (France).

Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). History of ASEAN. ASEAN goals and activities. ASEAN membership. ASEAN bodies. Conference of Heads of State and Government. Conference of Foreign Ministers. Secretary. Features of ASEAN. ASEAN activities. Commonwealth of Independent States (CIS). The Charter of the CIS from January 22, 1993. The international legal framework of the CIS. Goals and principles of the CIS. Membership in the CIS. Founding countries of the CIS. CIS member states. CIS authorities. Council of Heads of State. Council of Heads of Government. Council of Foreign Ministers. Coordinating Advisory Committee. Executive Secretariat. Council of Ministers of Defense. Economic Court. Inter-parliamentary Assembly. Human Rights Commission. CIS headquarter - Minsk. Status of the Republic of Tajikistan in the CIS.

Theme 9. Law of international treaties

The concept of law of international treaties. Principles of the law of international treaties: equality of the parties; interests; free conclusion of international treaties, conscientious fulfillment of international obligations.

The subject of the law of international treaties. Purpose of international treaty. Interests of international treaties. Object of law of international treaty. The concept of international treaty.

Classification of international treaties.

The structure of international treaty.

List of international agreements. International treaty. International agreement. Convention. Charter. Statute. Constitution.

Protocol. Types of protocol: signed protocol, optional (additional) protocol, meeting protocol, summary protocol.

Declaration. Types of declarations; contract declaration; declaration- political act; final declaration.

Memorandum.

Modus Vivendi. Next agreement. Note exchange. Pact. Treatise. General agreement. Joint communique (joint statement).

Program. Compromise. Regulations. Some additional articles. Contract. Concordat. The contract was concluded in a simplified form. Administrative agreement.

Sources of law of international treaties. The status of international custom in the system of sources of law of international treaties.

Codification of international contract law: its concept and development. The status of universal international legal acts in the system of sources of law of international treaties.

Vienna Convention on the Law of International Treaties of May 23, 1969: content, order and structure. Its essence and meaning.

Vienna Convention "On the Adoption of State in Respect to International Treaty" of August 23, 1978. Content, structure, essence and meaning. Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations

and between International Organizations of March 21, 1986: content, structure and nature.

Legislation of the Republic of Tajikistan on international treaties as an auxiliary source.

The state is the main subject of an international treaty. Contractual rights of the state. Treaty rights of international organizations. Liberated peoples and nations are subject to international treaties.

City-states as subjects of international treaties.

Ownership under the Vatican Treaty.

Stages of concluding the international treaty.

Presentation and adoption of international treaty.

Establishing the correct text of international treaty.

Forms of the subject's consent to be bound by an international treaty.

Ratification of international treaty. International treaties of the Republic of Tajikistan, which should be ratified. The procedure of ratifying international treaty.

Registration of international treaties. Definition and types of registration of international treaties.

Publication of an international treaty. Types of publication of international treaties.

The concept and types of international legal documents that ensure the implementation of international treaties.

International guarantee: concept and its types. International unilateral, bilateral and collective guarantees. The concept of international control. Forms of international control. Methods of international control. Report. Information exchange. Conquest of territory- exceptional measure for securing the fulfillment of an international treaty.

The concept of interpretation of international treaty. Principles of interpretation of international treaties. Subjects and methods of interpretation of international treaties. Ways of interpreting an international treaty.

The concept of the invalidity of international treaty.

Types of invalidity of international treaty.

The absolute invalidity of international treaty.

Relative invalidity of international treaty.

Estoppel.

Conditions of the invalidity of international treaty.

Legal consequences of the invalidity of international treaty.

The concept and types of suspension of international treaty. Legal consequences of the suspension of international treaty.

Termination of international treaty. The concept of termination of international treaty.

Ways to terminate an international treaty. Legal and illegal.

Voluntary and involuntary.

Proposals for the termination of international treaty.

The procedure for invalidating, suspending and terminating the international treaty.

Theme 10. Diplomatic and consular law

The concept of diplomatic law. Codification and progressive development of diplomatic law. International conventions on diplomatic law. Vienna Convention on Diplomatic Relations from April 18, 1961, Vienna Convention on Consular Relations from April 21, 1963, Vienna Convention on Special Missions from 1969, Vienna Convention on the Representation of States and Their Relations with International Organizations of a Universal Character" from March 14 , 1975, Bilateral Consular Agreements. Legislation of the Republic of Tajikistan on foreign relations.

Bodies of foreign relations of states. Bodies of internal and external relations. Head of state. Government. Parliament, Ministry of Foreign Affairs. Bodies of external relations of the Republic of Tajikistan.

Foreign bodies of external relations. Diplomatic representatives. Consular offices. Trade representations. Representation of states before the international organizations.

Diplomatic representatives. Their order, structure and functions. Ranks of diplomatic representatives and diplomatic ranks. Diplomatic corps. Order of appointment and recall of diplomatic representatives. Agreman.

Immunity and privileges of diplomatic representatives. Staff of diplomatic representative. Immunities and privileges of diplomatic staff and members of their families. Immunity and privileges of administrative and technical personnel. Immunity and privileges of service personnel.

Duties of diplomats in relation to the host country. Permanent representations in international organizations. Functions of permanent representatives. Immunity and functions of representatives. Personal inviolability and privileges of employees of representative offices and members of their families.

Staff of special delegation. The concept and its types. Special delegations are appointed by heads of state or government. Immunities and privileges of special delegations.

Trade representations. International legal bases of creation and activity of trade representations. Immunities and privileges of trade representations and employees of trade representations. Regulations of trade representations of the Republic of Tajikistan abroad.

The concept of consular law. Codification and progressive development of consular law. International conventions on consular law. Vienna Convention on Diplomatic Relations of April 18, 1961, Vienna Convention on Consular Relations of April 21, 1963, Vienna Convention on Special Missions, 1969, Vienna Convention on the Representation of States and Their Relations with International

Organizations, March 1975, Bilateral consular conventions. Legislation of the Republic of Tajikistan on foreign relations.

Consular offices. Functions of consular offices. Consular ranks: General Consul, Consul, Vice Consul, Consular Agent. The procedure for appointing and recalling consul. Consular patent and exequatur. Consular districts. Consular Corps. Consular immunities and privileges. Consular departments of diplomatic representatives.

Theme 11. International humanitarian law

The formation of international humanitarian law. The law of military conflict. Status of international humanitarian law. Tasks of international humanitarian law. Purpose of international humanitarian law. The structure of international humanitarian law. Hague law. Geneva law. New York law. Principles of international humanitarian law. Humanitarian military conflicts. To limit the parties in the choice of means and methods of warfare. Protecting victims of war. International legal protection of the civilian population. International legal protection of property and cultural values.

International legal protection of the rights and interests of neutral countries. Responsibility of participants in military conflicts for war crimes and other offenses. Sources of international humanitarian law.

St. Petersburg Declaration "On the Abolition of the Use of Explosive Devices and Firearms" of November 29 (December 11), 1868 Geneva Convention for the Amelioration of the condition of the wounded and sick in armed forces in the field, of August 12, 1949 (Geneva Convention I); Geneva Convention for the Amelioration of the condition of the wounded, sick and shipwrecked members of armed forces at sea of August 12, 1949 (Geneva Convention II); Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war of August 12, 1949 (Geneva Convention III); Geneva Convention relative to the protection of civilian persons in time of war of August 12, 1949 (IV Geneva Convention).

Additional Protocol relating to the protection of victims of international armed conflicts (Protocol I) of June 8, 1977; Additional Protocol relating to the protection of victims of non-international armed conflicts (Protocol II) of June 8, 1977; Additional Protocol (III) to the Geneva Conventions of 12 August 1949, ICRC of 8 December 2005 .

The Hague Convention for the protection of cultural property in the event of armed conflict with regulations for the execution of the Convention, 14 May 1954.

Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction. Opened for Signature at London, Moscow and Washington. 10 April 1972. Convention on the prohibition of the development, production, stockpiling and use
of chemical weapons and on their destruction, Paris 13 January 1993.

The Ottawa Convention on the Prohibition of the Use, Collection, Production and Distribution of Anti-Land Mines since 1997

Law of the Republic of Tajikistan "On the use and protection of the logo of the International Committee of the Red Cross and Red Crescent in the Republic of Tajikistan" dated May 12, 2001. Regulations "On the Commission for the Implementation of the Norms of International Humanitarian Law" under the Government of the Republic of Tajikistan" 1999.

Legal status of participants in military conflicts. Classification of participants in military conflicts. Combatants. Non-combatants. Military journalists. Lawyers. Clergy. Doctors. Injured. Prisoners of War. Partisans. Volunteer officers. Mercenary. Scouts. Spies. The concept and types of military conflicts.

Military conflicts of an international character. Non-transnational military conflicts. Types of military conflict in accordance with the UN Charter. Means and methods of warfare. Prohibited means and methods of warfare. Legal means and methods of warfare.

Prohibited means of warfare. Prohibition of the use of weapons of mass destruction (bacteriological, chemical, poisonous weapons).

Prohibited methods of warfare.

Battle scene. Place of fighting. Neutrality during the war. Permanent neutrality. Temporary neutrality.

Types of cessation of hostilities. Reconciliation. Types of reconciliation. General. Local.

Capitulation (Give up). Peace treaty.

Theme 12. International Criminal Law

Terminology of international criminal law. The concept of international criminal law. Subject of international criminal law. Correlation of international criminal law with international humanitarian law, international aviation law, international maritime law.

Sources of international criminal law.

Principles of international criminal law. Principles of cooperation between countries in the fight against crime. Principles of international law. The principle of the independence of the judiciary. The principle of the probability of innocence. The principle of limiting or prohibiting the death penalty. The principle of humane treatment of persons deprived of their liberty. The principle of equality before the law and the courts. The principle of the prohibition of torture and ill-treatment.

Classification of international crimes. International crimes.

Crimes against the world. Crimes against humanity. War crimes.

International crimes.

Legal assistance in criminal cases. Legal bases of legal assistance in criminal cases. Extradition (extradition).

Types of extradition. Extradition of a criminal for the application of criminal punishment. Transfer of a criminal for execution of punishment. Delivery of the

criminal on time. International organizations in the field of combating crime. Commission on Crime Prevention and Criminal Justice within the UN ECOSOC.

Interpol. History of creation and direction of activity. Purpose and its organs. Bureau for Coordinating the Fight against Organized Crime and Other Dangerous Crimes in the CIS.

Cooperation of the Republic of Tajikistan with international organizations in the fight against crime.

Theme 13. International Economic Law

Formation and development of international economic law. Subject of international economic law. The concept of international economic law. Purpose of international economic law. Subjects of international economic law.

The state as a subject of international economic law. International intergovernmental organizations. Transnational corporation.

Individuals and legal entities are participants in international economic relations. Sources of international economic law. International customs. Multilateral and bilateral international agreements.

Trade agreements. Decisions of international organizations. Decisions of interstate economic conferences.

Principles of international economic law. The principle of unlimited. The principle of regime of favorable condition. The principle of nationalism. The principle of mutual benefit. The principle of preferential treatment. Sub-branches of international economic law.

International trade law. International financial law. International investment law. International transport law.

Legal regulation of regional economic cooperation. International legal instruments for consideration of economic disputes.

Theme 14. International Maritime Law

The concept of international maritime law. Purpose of international maritime law. Principles of international maritime law. The principle of freedom of the high seas. The principle of the peaceful use of the sea. The principle of the sea is the common heritage of humanity. The principles of warships are protected from foreign jurisdiction. Principles of conservation and rational use of maritime resources. The principle of maritime protection. The principle of the country's responsibility for its activities in the oceans.

Sources of international maritime law. United Nations Convention on the Law of the Sea of December 10, 1982.

Maritime space in international law. Internal waters. Sea port. Maritime territory. Open sea. Continental shelf. Depth of the international sea area. International Straits. International channels.

International maritime organizations.

Theme 15. International environmental law

The history of the formation of international environmental law. The concept of international environmental law. Purposes and objects of international environmental law. Subject of international environmental law. Sources of international environmental law. International customs. International legal acts in the field of ecology. Environmental standards.

Principles of international environmental law. Activities of international organizations of the United Nations system in the field of ecology. United Nations Environment Program (UNEP). General cooperation in the field of ecology.

Forms of cooperation between the countries of the region in the field of ecology.

Cooperation of the Republic of Tajikistan in the field of ecology.

16. Human Rights and International Law Problems

The formation of human rights as a field of international public law. The concept of human rights. Relationship between human rights and international humanitarian law. Principles of human rights. The principle of respect of human rights and freedoms. They defined the principle of equality of peoples and the right to life. The principle of indivisibility of human rights. The principle of equality and prohibition.

The principle of indivisibility of basic political, economic, social and cultural human rights and freedoms.

Structure of human rights.

International standards of human rights.

Activities of international organizations in the field of human rights.

International mechanisms for the protection of human rights. International sources on human rights.

Universal Declaration of Human Rights of 10 December 1948. International Covenants on Human Rights of 16 December 1966.

The role of the United Nations in protecting human rights. Human Rights Council. Human Rights Committee. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.

Commission on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.

Committee on the Elimination of Discrimination against Women.

Committee against torture. Committee on the Rights of the Child. Committee of the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Regional cooperation in the field of human rights.

International protection of human rights.

European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950. Regional mechanisms for the protection of human rights. National mechanisms for the protection of human rights. Classification of fundamental human rights and freedoms. First generation rights. Second generation rights. Third generation rights. Civil and political rights. Economic rights. Social rights. Cultural rights. Individual rights. Collective rights.

Bibliography:

1. Сарсембаев М.А. Международное право: Учебник.-Алматы: Данекер, 2001. -344с.
2. Международное право: Учебник /Под ред.А.Я. Капустина. –М.: гардарки, 2008. 617 с.
3. Бекяшев К.А. Международное публичное право : учебник . - М.:Проспект,2019.-1048с.
4. Вильяминов Г.М. Международное право: опыты. -М.: Статут, 2015.-1006 с.
5. Колосов Ю.М.Ответственность в международном праве.-2-е изд.,стер.- М.:статут,2014.-224с.
6. Нефёдов Б.И. Катехизис аспиранта кафедры международного права: учеб. пособие /Отв.ред.А.Н.Вылегжанин. М.:МГИМО-Ун иверситет, 2019.-462с.
7. Раджабов С.А. Словарь международного права. –Душанбе: Дониш, 2012.-357с. (на тадж.яз.)
8. Словарь международного права. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Статут, 2014. – 495 с.
9. Усенко Е.Т. Очерки теории международного права /Е.Т. Усепко. –М.: Норма, 2008. -240 с.
10. Ушаков Н.А. Проблемы теории международного права. –М.: Наука, 1988. -191 с.
11. Фельдман Д.И. Система международного права. - Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1983.-120с.
12. Бирюков П.Н. Международное право: Учебник 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Юрайт, 2011. 793 с.
13. Ильин Ю.Д. Международное пулбличное право: Лекции. М.: Юристь, 2005. 206 с.
14. Международное публичное право: Учебник /Отв. ред. К.А. Бекяшев. –М.; Проспект, 2010. 1008с.
15. Международное право: Учебник /Отв.ред.Г.В. Игнатенко и О.И.Тиунов. – М.: НОРМА, 2008. 720 с.
16. Шумилов В.М. Международное право: Учебник. –М.: ТК Велби, 2009. 488 с.
17. Словарь международного права. –М.: Междунар. отношения, 1986. 432 с.

18. Сулаймонов Ф.С. Ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ (дар саволу ҷавобҳо): Воситаи таълимӣ. –Душанбе: Эҷод, 2008. -160 саҳ.
19. Анциклотти Д. Курс международного права. –М.: Иностранной литературы, 1961. -448 с.
20. Фердросс А. Международное право. –М.: Иностранной литературы, 1959. -652 с.
21. Броунли Я. Международное право (в двух книгах). Книга первая. –М.: Пргоресс, 1977. -536 с.
22. Бронули Я. Международное право (в двух книгах). Книга вторая. –М.: Пргоресс, 1977. -507 с.
23. Международное право: Учебник /Отв.ред. Г.И. Тункин. –М.: Юридическая литература , 1982. -566с.
24. Международное право: Учебник / Отв.ред. Ф.И.Кожевников. –М.: Междунар.отношения, 1987. -592 с.
25. Ҳуқуқи байналмилалӣ: Китоби дарсӣ /Муҳаррири масъул профессор Менглиев Ш. – Душанбе: «Эр-граф», 2010. -512 саҳ.
26. Фарҳанги истиллоҳоти ҳуқуқи байналмилалӣ /Зери таҳрири дотсент Бобоев У.Х. –Душанбе, 2011. 362 саҳ.
27. Раджабов С.А. Международное право. –Душанбе, 2005, 2009. 290 с. (на англ.яз).
28. Бобоев У.Х., Раджабов М.Н. Международное право: Учебное пособие. –Душанбе, 2007. 174 с.
29. Толстых В.Л. Курс международного права: Учебник. –М.: Волтерс Клувер, 2009. 1056с.
30. Глебов И.Н. Международное право: Учебник. –М.: Дрофа, 2006. – 367 с.
31. Международное право: Учебник /Отв.ред. Ю.М. Колосов, Э.С. Кривчикова. –М.: Междунар.отношения, 2000, 720 с.
32. Ушаков И.А. Международное право: Учебник. –М.: Юристь, 2000. 304 с.
33. Каламкарян Р.А., Мигачев Ю.И. Международное право: учебник. –М.: Эксмо, 2005. 736 с.
34. Международное право. Учебник /Отв.ред В.И. Кузнецов, Б.Р. Тузмухамедов. –М.: НОРМА: ИНФРА –М., 2010. 720 с.
35. Международное право: Учебник /Отв.ред. А.В.Ковалев, С.В.Черниченко. –М.: Проспект, 2008. -832с.
36. Международное право: Учебника /Под ред. К.К.Гасанова. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. 407 с.
37. Саидов А.Х. Международное право в схемах и определениях: Учеб.пособие. /Отв.ред. И.И. Лукашук. –М.: ЮРИСТЬ, 2004. 349 с.
38. Калармкарян Р.А., Мигачев Ю.И. Международное право в воросах и ответах: Учебное пособие. –М.: ЭКСМО, 2009. 336 с.
39. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г. Международное публичное право в поросах и ответах: Учебное пособие. –М.: Проспект, 2010. -224 с.
40. Луашук И.И. Международное право. Общая часть. Учебник. –М.: Волтерс Клувер, 2008. 432 с.

41. Лукашук И.И. Международное право. Осбенная часть. Учебник. –М.: БЕК, 1997. -410 с.
42. Бархатова Е.Ю. Международное публичное право в вопросах и ответах: Учеб.пособие. –М.: ТК Велби, КНОРУС, 2006. 232 с.
43. Тузмухамедов Р.А., Хакимов Р.Т. Основы международного права: Учебное пособие. Ташкент.: «Мир экономики и права», 1998. -128 с.
44. Мирзажанов К., Хакимов Р. Международное право (учебные схемы). Ташкент.: «Меҳнат», 1993. – 57 с.
45. Кудинов О.А. Международное право: Курс лекций: - М.: Ось-89, 2005. – 208 с.
46. Кудрявцев Д.И. Основы международного права: Учебное пособие. –М.: Моск.ун-та, 1970. 202 с.
47. Ушаков Н.А. Международное право:основные понятия и термины: Учебное пособие. –М., 1996. -46 с.
48. Панов В.П. Международное право (учебные материалы). –М.: ИНФРА – М,, 1997. -192 с.
49. Курс международного права. В 7 т. –М.: Наука, 1989, -1992 .
50. Ерджанов Т.К. Международное публичное право: Учебник. –Алмааты, 2006. -892 с.
51. Кулжабаева Ж.О. Международное публичное права. Часть общая и особенная. Алматы: «Юридическая литературы», 2002.
52. Международное право: учебник /Под ред. Н.Т. Блатовой, Л.А.Моджарян. –М,: Юрид.лит., 1979. 584 с.
53. Таърихи ҳуқуқи байналмилалӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ. Қисми 1.Масъалаҳои назариявӣ ва методологӣ. Монографияи дастаҷамъӣ. /Зери таҳрири д.и.ҳ.,профессор Раҷабов С.А.-Душанбе: «Эр-граф»,2019.-200саҳ.
54. Отраслевое деление международного права: традиционные и новые подходы. Коллективная монография/Под ред.А.А.Дорской, З.Ш. Матчановой. СПб.: Астерион,2018-432с.
55. Ҷанбаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳамкории давлатхои Осиёи Марказӣ доир ба истифодабарии обҳои фаромарзӣ.Монографияи дастаҷамъӣ/Зери таҳрири д.и.ҳ., профессор С.А.Раҷабов. –Душанбе: Дониш, 2018.-192с.
56. Актуальные проблемы борьбы с преступностью в международном уголовном праве. Коллективная монография // под ред. д.ю.н., профессор Раджабова С.А. -Душанбе: Дониш, 2017. -288с.
57. Международное миграционное право. Учебник для вузов / Аминова Ф.М., Бодурова Г.Г., Давлатов Х.Х., Давлетгильдеев Р.Ш., Мамдаминов У.М., Мансуров У.А., Тагаева С.Н.: под ред. С.Н.Тагаевой. –Душанбе: «Эр-граф», 2016.-352 с.
58. Қодирқулов Х.Р. Ҳуқуқи робитаи беруна: Воситаи таълимӣ.-Душанбе: ДМТ 2016. – 200 с.
59. Мирзоев А.М. Ҳуқуқи байналмилалии обӣ: воситаи таълимӣ, Душанбе: Матбааи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2016.120 с.

60. Идиев Ф.Ф., Қурбонов Ҷ.С. Ҳуқуқи Иттиҳоди Аврупо. Воситаи таълимӣ. Душанбе. 2014. -150 с.
61. Қодирқулов Х.Р. Ҳуқуқи дипломатӣ ва консулӣ. Душанбе, Тоҷпринт, 2014. 197 саҳ.
62. Бобоев У.Х., Салихов З.И. Ҳуқуқи байнмилалии инсондӯстӣ. (Низоъҳои ҳарбӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ). Воситаи таълимӣ. Душанбе, 2014. 200 саҳ.
63. Ҳуқуқи байналхалқи: Китоби дарсӣ/муҳаррири масъул профессор Ш.Менглиев.-Душанбе:Эр-Граф,2010.-512с.
64. Международное водное право. Учебное пособие /Под ред. проф.Менглиев Ш. Душанбе., ТНУ. 2011. –374 с.
65. Право беженцев. Учебно-практические пособие. /Под ред. проф.Менглиев Ш. Душанбе, 2012. -300с.
66. Ҳуқуқи гурезаҳо: воситаи таълимӣ-амалӣ /Муҳаррири масъул проф. Менглиев Ш. –Душанбе, 2012. 300 с.
67. Муқовимат ба савдои одамон: таҳлил, ҳамкории байналмилалӣ ва роҳҳои инкишоф доданни амалияи ҳуқуктатбиққунӣ : Воситаи таълимӣ. Душанбе: Созмони байналмилалии муҳоҷират. Душанбе, 2017. -370 саҳ.
68. Герхард Верлс Принципы международного гуманитарного права:учебник/пер.с анг.-Одесса:Феникс, Москва:ТрансЛит,2011.-910с.
69. Международное право.Особенная часть:Учебник для вузов/отв.ред.проф.Р.М.Ваеев и проф. Г.И.Курдюков.-М.:Статут,2010.- 624с.
70. Богатырев В.В.Международное право:учебное пособие.-Владимир :Изд-во ВлГу,2016.- 276с.
71. Международное право. –М.: Информатик Медиа, 2015. –1072с.
72. Международное право: учебник / отв.ред. д-р юрид.наук, проф. Г.С.Стародубцев . –М.: РИОР: ИНФРА-М., 2015. –416 с.

БАРНОМАИ ФАННИ
«ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ»

Мураттиб: номзади илмҳои ҳуқуқ,
дотсенти кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ
Мирзоев А.М.

САРСУХАН

Ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ ҳамчун соҳаи мустақили ҳуқуқ дар қарни XIX ташаккул ёфта, дар кишварҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил бошад, ташаккулёбӣ ва рушди он моҳиятан баъди ба даст овардани истиқлолият рост омад.

Имрӯз омӯзиши ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ чун яке аз фанҳои асосии таълимӣ дар мактабҳои ҳуқуқӣ бо тақозои ҷаҳонишавии иқтисодиёт, ки дар доираи он интернализатсияи хоҷагии халқ ба роҳ монда шудааст, ба роҳ монда шуд.

Дар шароити муосир ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ, ба амалинамоии сиёсати иқтисоди хориҷии давлат равона шуда, ягона соҳаи ҳуқуқи миллӣ ба шумор меравад, ки муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкиро бо унсури хориҷӣ дар мубодилаи иқтисоди байналмилалӣ танзим менамояд.

Вобаста аз инкишофи муносибатҳо байни шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии ватанӣ бо чунин субъектҳои кишварҳои дигар дар бахши гуногуни ҳаёти ҷомеа, аз ҷумла дар соҳаи амалигардонии фаъолияти соҳибкорӣ ва ё иқтисодӣ, ҳамон қадар зарурияти танзими байналмилалӣ-хусусии ин муносибатҳо ба вуҷуд меоранд.

Дар чунин шароит, зарурияти дарки санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқие, ки асоси ташаккули ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ мебошанд ва муносибатҳои хусусӣ-ҳуқуқиро байни субъектҳои кишварҳои гуногун танзим мекунанд, аҳамияти хосаро касб менамоянд.

Ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ – ин фанни таълимӣ мебошад, ки асосан баҳри омӯзиши меъёрҳои ҳуқуқи граждани, меҳнатӣ, оилавӣ ва мурофиавӣ равона мешавад, ки ба танзими муносибати байни субъектҳо аз нигоҳи ҳуқуқӣ баробар ва дар бахши мубодилаи граждани-байналмилалӣ равона шудаанд.

Дар барнома шартҳои таълимию методӣ риоя шуда, тибқи омӯзиши предмети мазкур аз масъалаҳои умумӣ, ки ба хамаи институтҳо мансуб мебошанд, оғоз мегардад. Сипас, омӯзиши масъалаҳои ҷудогонае, ки ба институтҳои алоҳидаи ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ равона карда шудаанд, оғоз мегарданд.

Барномаи мазкур маводҳои тақсимшударо ба ду қисм ҷудо менамояд:

1. Қисми умумӣ, ки дар худ мавзӯҳоро оид ба мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ, предмети танзими ҳуқуқӣ, сарчашмаи ҳуқуқи байналмилалӣ, татбиқи ҳуқуқи хориҷӣ ва дигарҳоро дар бар мегирад.

2. Қисми махсус, ки ба омӯзиши институтҳои ҷудогонаи ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ равона карда шудаанд.

Барнома фарогири саволҳое мебошад, ки донишҷӯ ҳатман бояд дар мавриди омӯзиши мавзӯъҳои мушаххас аз худ намояд ва дар доираи талаботе, ки ба супоридани имтиҳон аз ҷониби донишҷӯ пешниҳод мегардад.

Бо чунин назардошт, дар барнома феҳристи сарчашмаҳо ба ҳар як мавзӯъ ва номгӯи адабиётҳо барои ҳамаи мавзӯъҳо пешниҳод шудааст.

Барнома тибқи нақшаи таълимӣ аз 72 соат барои дарсҳои лексионӣ ва 48 соат барои дарсҳои амалӣ иборат аст.

Мавзӯъҳо барои гузаронидани машғулиятҳои лексионӣ ва семинарӣ

№	Номгӯи мавзӯъҳо	Миқдори соатҳо	
		лексия	семинар
1.	Мафҳум, предмет ва низоми ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	4
2.	Заминаҳои ташаккулёбӣ ва рушди ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	4	2
3.	Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	4
4.	Ягонагардонӣ (унификатсия) ва мураттабгардонӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	2
5.	Меъёрҳои коллизионӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	4
6.	Татбиқнамоии меъёрҳои коллизионӣ	4	2
7.	Мақоми ҳуқуқии шахсони ҷисмонӣ	4	2
8.	Вазъи ҳуқуқии шахсони ҳуқуқӣ	4	2
9.	Давлат – субъекти ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	2
10.	Ҳуқуқи моликият дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	2
11.	Танзими ҳуқуқи сармоягузории хориҷӣ	4	2
12.	Ӯҳдадориҳои шартномавӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	2
13.	Ҳамлу нақли байналмилалии бор ва мусофирон	4	2
14.	Муносибатҳои байналмилалии ҳисоббаробаркунӣ-қарзӣ	4	2
15.	Ӯҳдадориҳои ғайришартномавӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	4	2
16.	Моликияти зеҳнӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	2	2
17.	Муносибатҳои ҳуқуқи меросӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	2	2
18.	Муносибатҳои никоҳ ва оила дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	2	2

19.	Муносибатҳои меҳнатӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ	2	2
20.	Мурофиаи байналмилалии гражданӣ	2	2
21.	Арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ	2	2
	Ҳамагӣ	**72**	**48**

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ дар низоми ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таносуби ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ ва хусусӣ. Тамоюлҳои инкишофи ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Предмети танзими ҳуқуқии ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Аломатҳои асосии предмети танзимӣ-ҳуқуқии ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Муносибатҳои хусусӣ-ҳуқуқӣ бо унсури хориҷӣ.

Методҳои танзимӣ-ҳуқуқии муносибатҳои ҳуқуқӣ-хусусӣ.

Методи коллизионӣ. Методи моддӣ (материалӣ)-ҳуқуқӣ.

Методи унификатсия.

Меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Меъёрҳои коллизионӣ-дохилӣ ва шартномавӣ. Меъёрҳои унификатсияшудаи моддии хусусӣ-ҳуқуқӣ.

Хусусияти шартномавии меъёрҳои унификатсияшуда. Мақоми меъёрҳои моддии дохилии ҳуқуқи хусусӣ. Мақоми меъёрҳои мурофиаи байналмилалии гражданӣ.

Принсипҳои танзими ҳуқуқии ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ.

Низоми ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Мафҳум ва сохтори он.

МАВЗӮИ 2. ЗАМИНАҲОИ ТАШАККУЛЁБӢ ВА РУШДИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Мафҳуми заминаи барқароршавии ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Заминаҳои алоҳидаи барқароршавии ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ба даст давровардани Истиқлолияти давлатӣ. Ҳамгироӣ ба раванди ягонаи хоҷагидорӣ. Истифода кардани меҳнати хориҷиён. Пайдо шудани муносибатҳои оилавӣ бо унсури хориҷӣ ва ғайра.

Инкишофи ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 3. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Мафҳум ва намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Хусусияти дуҷониба доштани сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Таносуби санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ ва қонунгузории дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Қонунгузории дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кодекси меҳнатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кодекси мурофиавии граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кодекси Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи мурофиаи судии иқтисодӣ. Санадҳои қонунгузории гражданӣ.

Қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ дар соҳаи ҳуқуқи баналмилалии хусусӣ. Санадҳои кодификатсияшуда.

Шартномаҳои байналмилалӣ. Таносуби ҳуқуқи байналхалқӣ ва ҳукуки миллӣ. Шартномаҳои дутарафа ва бисёртарафа. Трансфармацияи (табдилгардонии) меъёрҳои байналмилалӣ – ҳуқуқӣ ба меъёрҳои ҳуқуқӣ-миллӣ ва механизмҳои татбиқи он. Истифодабарии меъёрҳои шартномаи байналмилалӣ. Саҳми ташкилотҳои байналмилалӣ дар инкишофи ҳуқуки байналмилалии хусусӣ. Конференсияи Гаага оиди ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Институти байналмилалӣ оиди ягонагардонии ҳуқуқи хусусӣ (УНИДРУА) Комиссияи СММ оид ба ҳуқуқи тағйироти байналмилалии тиҷоратӣ (ЮНСИТРАЛ). Танзими муносибатҳои байналмилалии хусусӣ дар сатҳи минтақавӣ.

Одатҳои байналмилалӣ. Мафҳум ва хусусиятҳои асосӣ. Анъанаҳои мубодилаи тиҷоратӣ. Одатҳои тиҷоратии байналмилалӣ. Одатҳои эътирофгардидаи тиҷорати байналмилалӣ.

Таҷрибаи судӣ. Қарори мақомотҳои олии судӣ. Қарори суди конститутсионӣ.

МАВЗӮИ 4. ЯГОНАГАРДОНӢ (УНИФИКАТСИЯ) ВА МУРАТТАБГАРДОНӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Мафҳуми ягонагардонии ҳуқуқ. Зарурати объективии ягонагардонии ҳуқуқ. Хусусиятҳои механизми ҳуқуқии ягонагардии ҳуқуқ.

Асосҳои ҳуқуқии трансформатсия. Тарзҳои ҳуқуқии ягонагардонии меъёрҳо.

Саҳми ташкилотҳои байналмилалӣ дар ягонагардонии меъёрҳои ҳуқуқ. Конференсияи Гаага оид ба ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Институти Рим

оид ба ягонагардонии ҳуқуқи хусусӣ. Комиссияи СММ оид ба ҳуқуқи байналмилалии тиҷоратӣ.

Таснифоти ягонагардонии ҳуқуқ аз рӯи шаклҳои танзими ҳуқуқӣ, аз рӯи предмет, аз рӯи таркиби субъективии шартномаҳои байналмилалӣ.

Татбиқи меъёрҳои коллизионӣ аз рӯи предмет, дар фазо ва вақт. Маънидодкунии меъёрҳои ягонагардида.

Мутобиқгардонии ҳуқук. Мафҳуми мутобиқгардонӣ. Тарзҳои мутобиқгардонӣ. Ретсепсия. Мутобиқгардонии яктарафа ва дутарафа. Алоқамандии ягонагардонӣ ва мутобиқгардонии ҳуқуқ.

МАВЗӮИ 5. МЕЪЁРҲОИ КОЛЛИЗИОНӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Мафҳуми меъёрҳои коллизионӣ. Хусусияти ҳаволакунанда доштани меъёрҳои коллизионӣ. Сохтори меъёрҳои коллизионӣ.

Таснифоти меъёрҳои коллизионӣ.

Намудҳои меъёрҳои коллизионӣ аз рӯи хусусият: императив, диспазитив, алтернатив ва кумумлятив. Намудҳои меъёрҳои коллизионӣ аз рӯи шаклҳои пайвасткунӣ: яктарафа, дутарафа.

Шаклҳои асосии вобастакунии коллизионӣ. Қонуни шахсӣ. Қонуни шахси ҳуқуқ. Қонуни ҷои содиршавии санад. Қонуни ҷои иҷрошавии шартнома. Қонуни нисбатан алоқамандбуда. Қонуни ҷои кор. Қонуни парчам.

МАВЗӮИ 6. ТАТБИҚНАМОИИ МЕЪЁРҲОИ КОЛЛИЗИОНӢ

Муайян кардани ҳуқуқе, ки нисбати муносибат бо унсури хориҷӣ татбиқ мешавад. Моҳияти масоили банду баст.

Ҳаволакунии бозгашт ва ҳаволакунӣ ба ҳуқуқи кишвари сеюм. Қонунгузорӣ ва таълимот оиди ҳаволакунии бозгашт ва ҳаволакунӣ ба ҳуқуқи давлати сеюм. Қонунгузории давлатҳо оид ба ҳаволакунии бозгашт ва ҳаволакунӣ ба кишварҳои сеюм. Санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ марбут ба ҳаволакунии бозгашт ва ҳаволакунӣ бо ҳуқуқи давлати сеюм.

Маънидодкунии меъёрҳои коллизионӣ.

Моҳияти масоили банду баст. Банду баст аз рӯи ҳуқуқи миллӣ; аз рӯи ҳуқуқи кишвар, ки ба муносибати воқеи нисбатан алоқаманд аст; банду басти мухторӣ. Банду басти ҳуқуқӣ дар қонунгузории кишварҳои хориҷӣ. Банду басти ҳуқуқӣ дар қонунгузорӣ ва амалияи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Татбиқнамоии ҳуқуқи хориҷӣ. Мафҳум ва асосҳо. Амали қонуни хориҷии берун аз қаламрави давлат.

Татбиқи ҳуқуқи кишвари дорои ҳуқуқи бисёрнизомӣ. Татбиқи ҳуқуқи давлати эътирофнашуда.

Муқаррар намудани мазмуни меъёри ҳуқуқи хориҷӣ. Тарзҳои муқаррар намудани мазмуни ҳукуқи хориҷӣ.

Оқибатҳои имконпазирии муайян кардани мазмуни ҳуқуқи хориҷӣ.

Маънидодкунии ҳуқуқи хориҷӣ. Субъектҳои маънидодкунии ҳуқуқи хориҷӣ. Истифодаи мутақобила: мақсад ва намудҳои он. Эҳтимолияти мавҷудияти истифодаи мутақобила.

Тавзеҳот дар бораи тартиби оммавӣ. Таъминоти тавзеҳот оид ба тартиби оммавӣ. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тавзеҳот доир ба тартиби оммавӣ. Меъёрҳои императивӣ.

ҚИСМИ МАХСУС

МАВЗӮИ 7. ҲОЛАТИ ҲУҚУҚИИ ШАХСОНИ ВОҚЕӢ

Қобилияти ҳуқуқдории шаҳрвандони хориҷӣ: мафҳум ва мазмун. Реҷаи миллӣ. Қонун «Дар бораи вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 1-уми феврали соли 1996. Қобилияти ҳуқуқдории шахсони бешаҳрванд. Принсипҳои асосии мақоми ҳуқуқии хориҷиён.

Кобилияти амалкунии хориҷиён. Танзими ҳуқуқи миллӣ. Муайян кардани қобилияти амалкуни дар санадҳои байналмиллалӣ.

Маҳдуд кардани қобилияти амалкунӣ. Ғайриқобилиамал эътироф кардани шахс. Асосҳои эътирофи хориҷиён ва шахсони бешаҳрванде, ки дорои қобили амал ва ғайриқобилиамал мебошанд. Оқибатҳои ҳуқуқии эътирофи хориҷиён ва шахсони бетабаа, ки ғайриқобили амал мебошанд.

Бедарак ғоибгашта. Асосҳои барои эътироф кардани шахс ҳамчун бедарак ғоибгашта. Оқибатҳои ҳуқуқии эътирофи шахси бедарак ғоибгашта. Эътироф шудани шахси вафотёфта. Эҳтимолияти вафотёфта. Бедарак ғоибшуда ва эътирофи шахси бешаҳрванди вафотёфта.

Вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа. Иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шартномаҳои байналмилалии дуҷониба ва бисёрҷониба.

МАВЗӮИ 8. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ШАХСОНИ ҲУҚУҚӢ

Мафҳуми вазъи ҳуқуқии шахсони ҳуқуқӣ. Қонуни шахсии шахси ҳуқуқӣ. Тааллуқияти шахси ҳуқуқӣ.

Назарияҳои муқаррар намудани қонуни шахсии шахси ҳуқуқӣ. Назарияи инкорпоратсия. Назарияи муқимият. Назарияи маркази идоракунӣ. Назарияи назорат.

Масоили вазъи ҳуқуқии шахсони юридикии байналмилалӣ. Хусусиятҳои таъсисдиҳӣ, азнавташкилдиҳӣ ва барҳамхӯрии ташкилотҳои байнидавлатӣ ва байниҳукуматӣ. Қобилияти ҳуқуқдорӣ ва амалкунии шахсони юридикии байналмилалӣ. Ширкатҳои оффшорӣ. Ширкатҳои трансмиллӣ.

Вазъи ҳуқуқии шахсони юридикии хориҷа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шаклҳои ҳуқуқии фаъолияти хоҷагидории муштарак. Шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии фаъолияти хоҷагидории муштарак.

МАВЗӮИ 9. ДАВЛАТ – СУБЪЕКТИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Вазъи ҳуқуқии давлат чун субъекти махсуси ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ . Иштироки давлат дар муносибатҳои хусусӣ-ҳуқуқӣ.

Масунияти давлат ва намудҳои он. Намудҳои масуният. Даст кашидан аз масуният.

Санадҳои байналмилалӣ оиди масунияти давлат.

Назарияи масунияти мутлақ. Масунияти функсионалӣ. Масунияти маҳдуд.

Реҷаи ҳуқуқии аҳдҳои граждани-ҳуқуқӣ, ки аз тарафи давлат баста мешаванд.

МАВЗӮИ 10. ҲУҚУҚИ МОЛИКИЯТ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Танзими коллизионии муносибатҳои ашёгӣ-ҳуқуқӣ. Баробарии юридикии шаклҳо ва намудҳои моликият. Татбиқи қонун оиди милликунонӣ. Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии муносибатҳои ашёгӣ-ҳуқуқӣ.

Масъалаҳои коллизионии ҳуқуқи моликият. Қонуни ҷойи воқеъ гардидани ашё- lex rei sitae. Танзими коллизионии ҳуқуқи моликиятӣ ба ашёи манқул. Ба вуҷуд омадани ҳуқуқи моликият. Ашё дар роҳ. Бадастории ҳуқуқи моликиятӣ вобаста ба давомнокии мӯҳлат. Конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оиди ҷойи воқеъгардии ашё.

Вазъи ҳуқуқии моликияти субъектҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа. Вазъи ҳуқуқии моликияти субъектҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 11. ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ САРМОЯГУЗОРИИ ХОРИҶӢ

Мафҳуми сармояи хориҷа. Субъекти сармояи хориҷӣ. Намуд ва шаклҳои сармояи хориҷӣ.

Танзими миллӣ-ҳуқуқии муносибатҳои сармоягузорӣ. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сармоягузорӣ» аз 12 майи соли 2007. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оиди консессияҳо» аз 15 майи соли 1997. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба созишнома тақсими маҳсулот» аз 5 марти соли 2007. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сарватҳои зеризаминӣ» аз 20 июли соли 1994.

Танзими байналмилалӣ – ҳуқуқии муносибатҳои сармоягузорӣ. Конвенсия оид ба тартиби баррасии баҳсҳои сармоягузорӣ дар байни давлатҳо ва шахсони хориҷӣ аз соли 1965. Конвенсия оиди таъсиси Оҷонсии бисёртарафа оид ба кафолати сармоягузорӣ аз соли 1985. Созишномаи кишварҳои ИДМ «Оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи фаъолияти сармоягузорӣ» аз соли 1993. Созишномаҳои дутарафа.

Реҷаҳои сармоягузории хориҷӣ. Шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии корхонаҳои ба сармояи хориҷӣ ва намудҳои онҳо.

Сармоягузории хориҷӣ дар минтақаҳои озоди иқтисодӣ. Мафҳуми «минтақаи озоди иқтисодӣ». Намудҳои он. Танзими ҳуқуқии фаъолият дар минтақаҳои озоди иқтисодӣ.

МАВЗӮИ 12. ӮҲДАДОРИҲОИ ШАРТНОМАВӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Мафҳум ва таркиби ӯҳдадориҳои шартномавӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Аҳдҳои байналмилалӣ. Шартномаҳои байналмилалии тиҷоратӣ. Намудҳои аҳдҳои байналмилалии тиҷоратӣ.

Мафҳуми аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ. Хусусиятҳои аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ. Махсусиятҳои танзими ҳуқуқии аҳдҳои иктисодии хориҷӣ. Ҳамгироии меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ва миллӣ. Ҳамгироии соҳаҳои гуногуни ҳуқуқи миллӣ. Танзими ғайридавлатӣ. Танзими байналмиллалӣ-ҳуқуқии аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ.

Таъсири қарори Шӯрои амнияти СММ дар бастан ва иҷроиши аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ.

Муқаррар намудани ҳуқуқи татбиқшаванда ба аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ. Соҳаи амали ҳуқуқи татбиқшаванда. Мухторияти ирода. Шакли ифодаи мухторияти ирода. Ҳуқуқи ифодаёбии «мухторияти ирода». Қонуни нисбатан алоқамандбуда.

Шакли аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ. Масъалаҳои коллизионии шакли аҳдҳо.

Танзими ҳуқуқии шартномаи байналмиллалии хариду-фурӯш. Конвенсияи СММ аз 11-уми апрели соли 1980 «Оиди шартномаҳои байналмиллалии хариду фурӯши молҳо» (Вена). Конвенсияи аз 22 –юми декабри соли 1986 «Оиди ҳуқуқе, ки ба шартномаҳои байналмиллалии хариду фурӯши молҳо татбиқ мешавад». (Гаага). Конвенсияи ЕЭС «Оиди ҳуқуқе, ки ба ӯҳдадориҳои шартномавӣ татбиқ карда мешаванд». (соли 1980 Рим). Саҳми одатҳои байналмилалии савдоӣ.

Тартиби бастани шартномаҳои хариду фурӯши байналмиллалии молҳо. Шартҳои асосӣ. Номгӯи мол, миқдор ва сифати он. Нархи мол. Мӯҳлати иҷроиш. Шакл ва тартиби ҳисоббаробаркунӣ. Тавзеҳоти арбитражӣ. Созишномаҳои прорагатсионӣ. Ҷавобгарӣ барои вайрон намудани ӯҳдадориҳои шартномавӣ. Шакли ҷавобгарӣ.

Аҳдҳои иқтисодии хориҷӣ бо молиякунонии тиҷоратӣ; қонунгузорӣ ва амалия. Конвенсияи УНИДРУА аз 28-уми майи соли 1988 «Оид ба лизинги молиявии байналмиллалӣ». Конвенсияи УНИДРУА аз 28-уми майи соли 1988 «Оиди факторинги байналмиллалӣ».

Лизинги молиявии байналмиллалӣ. Махсусиятҳои шартномаҳои лизингӣ. Объекти муносибатҳои лизингӣ ва вазъи ҳуқуқии онҳо. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо.

Шартномаи факторинги байналмиллалӣ. Хусусиятҳои муносибатҳои факторингӣ, субъектон ва вазъи ҳуқуқии онҳо. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо.

Шартномаи пудрати байналмиллалӣ. Мафҳум, намуд ва хусусиятҳо. Қонуне, ки ба шартномаи пудрат татбиқ карда мешавад.

Созишномаҳои консессионӣ. Субъектҳо ва объектҳои созишномаи консессионӣ. Хусусиятҳо, шакл, мӯҳлат ва мазмун. Қонуни татбиқшаванда.

Одатҳои савдоии байналмиллалӣ. Одоб, урф, тартиботи мавҷуда. Ягонагардонии одобҳои мубодилаи кории байналмиллалӣ. Қоидаҳои шарҳи ибораҳои савдоии байналмиллалӣ-Инкотермс. -2000. Намудҳои шартномаҳо: «Е», «Г», «С», «Д».

Принсипҳои шартномаҳои тиҷоратии байналмиллалӣ (принсипҳои УНИДРУА) 1994. Санаи Принсипҳо. Lex mercatoria (ҳуқуқи савдоӣ).

Танзими ҳуқуқии савдои электронӣ. Қонуни ЮНСИТРАЛ оид ба савдои электронӣ аз 10-уми декабри соли 1996. Қонуни ЮНСИТРАЛ оид ба имзоҳои электронӣ аз 5-уми июли соли 2001. Шартҳои ҳаққонияти маълумоти электронӣ. Шартҳое, ки нисбати имзои электронӣ пешкаш карда мешаванд.

МАВЗӮИ 13. ҲАМЛУ НАҚЛИ БАЙНАЛМИЛЛАЛИИ БОР ВА МУСОФИРОН

Мафҳуми ҳамлу нақли байналмиллалӣ. Намудҳои ҳамлу нақли байналмиллалӣ. Танзими ҳуқуқии ҳамлу нақли байналмиллалии борҳо ва мусофирон. Принсипҳои коллизионии муайян кардани татбиқи ҳуқуқ. Нақши созмонҳои байналмиллалӣ дар танзими ҳамлу нақли байналмиллалӣ.

Ҳамлу нақли байналмиллалии роҳи оҳан. Созишнома оид ба ҳамлу нақли байналмиллалӣ (КОТИФ). Созишнома дар бораи алоқаҳои бори байналмиллалӣ (СМГС) ва Созишнома аз соли 1950 «Дар бораи алоқаҳои мусофирони байналмиллалӣ» (СМПС). Тартиб ва шакли бастани шартнома. Мазмуни шартнома. Тағйир додани шартнома. Ҷавбгарии роҳи оҳан. Принсипи масъулияти роҳи оҳан. Тартиби даъвогии танзими баҳс. Шартномаҳои дуҷониба.

Ҳамлу нақли байналмиллалии баҳрӣ. Намудҳои шартномаи ҳамлу нақли баҳрӣ. Чартер ва намудҳои он: хатти ҳаракати чартер, букингнот, тайм-чартер, димайз-чартер. Шаклҳои намунавии чартерҳо.

Коносамент. Конвенсия аз 25-уми августи соли 1924 «Оид ба унификатсияи баъзе қоидаҳо дар хусуси коносамент (Брюсель)». Конвенсияи СММ аз соли 1978 «Дар бораи ҳамлу нақли (интиқолоти) баҳрии бор». Мазмуни коносамент. Намудҳои коносамент. Масъулияти тарафҳо доир ба шартномаи интиқоли баҳрии бор. Эҳтимолияти гуноҳи интиқолдиҳанда. Конвенсияи байналмиллалӣ оиди маҳдуднамоии ҳадди масъулияти ҳамлу нақли баҳрӣ. Мӯҳлати даъво аз рӯи баҳсҳои марбут ба ҳамлу нақли баҳрии бор. Тавзеҳоти арбитражи. Татбиқи ҳуқуқ оид ба муносибатҳое, ки аз шартномаи ҳамлу нақли баҳрии бор ба миён меоянд.

Ҳамлу нақли моддаҳои хатарнок ва зарарнок. Конвенсияи байналмиллалӣ оиди ҷавобгарӣ ва ҷуброн барои зарари вобаста ба ҳамлу нақли баҳрии моддаҳои хатарнок аз соли 1966.

Ҳамлу нақли байналмиллалии баҳрии мусофирон ва бағоҷ. Конвенсияи Афина аз 13-уми декабри соли 1974 «Дар бораи ҳамлу нақли баҳрии мусофирон ва бағоҷи онҳо». Тартиби бастани шартномаи ҳамлу нақли баҳрии мусофирон ва бағоҷ.

Киштиронии хатти сайёри рост (асосӣ) ҳамчун шакли ҳамлу нақли баҳрӣ ва намудҳои он. Конвенсия оиди Кодекси рафтори конференсияи хатти сайёри рост аз 1-уми июли соли 1974. Таркиби конференсия.

Ҳамлу нақли байналмилалии ҳавоӣ. Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии хамлу нақли ҳавоӣ. Конвенсияи Варшава оид ба унификатсияи баъзе қоидаҳои марбут ба ҳамлу нақли байналмилалии ҳавоӣ аз 12-уми августи соли 1929. Конвенсия «Дар бораи авиатсияи байналмиллалии граждани» аз соли 1944. Намудҳои алоқаи ҳавоӣ: мунтазам, ғайримунтазам, каботажӣ. Тартиб ва шакли бастани шартномаи ҳамлу нақли бор, мусофирон ва бағоҷи нақлиёти ҳавоӣ. Мазмуни шартнома. Масъулияти интиқолдиҳанда. Эҳтимолияти гуноҳи интиқолдиҳанда.

Конвенсия «оид ба ягонагардонии (унификатсияи) баъзе қоидаҳои ҳамлу нақли байналмилалии хавоӣ» аз 28-уми майи соли 1999. Конвенсия «Оиди унификатсияи баъзе қоидаҳои марбут ба интиқоли байналмилалии ҳавоӣ аз ҷониби ашхосе, ки аз рӯи шартнома интиқолдиҳанда намебошад» аз 18-уми сентябри соли 1961.

Ҳамлу нақли байналмилалии автоматӣ. Ковенсияи УНИДРУА аз 19-уми майи соли 1956 «Дар бораи шартномаи ҳамлу нақли борҳои байналмилалии роҳ». Конвенсия «Оид ба ҳаракати роҳ» ва Протокол дар бораи аломатҳои роҳ ва сигналхо аз соли 1949.

Конвенсия аз 1-уми марти соли 1973 «Дар бораи шартномаи ҳамлу нақли байналмилалии автомобилии мусофирон ва бағоҷ». Конвенсияи ИДМ аз 9-уми октябри соли 1999 «Доир ба ҳамлу нақли байналмилалии мусофирон ва бағоҷ». Тартиб ва шакли шартномаи ҳамлу нақли байналмилалии автомобили борҳо. Ҷавобгарии тарафҳо. Суғуртаи масъулияти граждани.

Хамлу нақли байналмилалии омехта. Созишнома оид ба алоқаҳои байналмилалии мустақили омехта борҳои роҳи оҳан аз декабри соли 1959. Конвенсияи СММ аз 24-уми маи соли 1980 «Доир ба ҳамлу нақли борҳои байналмилалии омехта». Қоидаҳои унификатсионӣ оид ба ҳуҷҷатҳои ҳамлу нақли омехтаи МТП аз соли 1973. Мафҳуми шартномаи ҳамлу нақли омехта. Вазъи ҳуқуқии оператори ҳамлу нақли омехта. Ҳуҷҷати ҳамлу нақли омехта. Мазмуни ҳуҷҷати ҳамлу нақли омехта. Масъулияти оператори ҳамлу нақли

омехта. Эхтимолияти гуноҳи оператори хамлу нақли омехта. Ҳадди масъулияти оператор.

МАВЗӮИ 14. МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲИСОББАРОБАРКУНӢ – ҚАРЗӢ

Ӯҳадориҳои байналмилалии пулӣ. Мафҳум ва асосҳои ба миён омадани ӯҳдадориҳои пулӣ. Принсипҳои УНИДРУА (Донишкадади байналмилалӣ оид ба мувофиққунонии ҳуқуқи хусусӣ) аз соли 1994. Иҷрои ӯҳдадориҳои пулӣ.

Ӯҳдадориҳои ҳифзи (ҳифзкунандаи) пулӣ. Намудҳои ӯҳдадории ҳифзи пулӣ.

Амалиёти асъорӣ. Мафҳум ва субъектҳои амалиёти асъорӣ-Резедент ва ғайрирезидент. Намудҳои амалиёти асъорӣ. Муносибатҳои корреспондентӣ. Муомилоти бонкӣ аз рӯи низоми СВИФТ.

Мафҳуми муносибатҳои ҳуқуқи ҳисоббаробаркунии байналмилалӣ. Ташкили ҷараёни ҳисоббаробаркунӣ. Субъектҳои муносибати ҳисоббаробаркунии байналмилалӣ. Шакли ҳисоббаробаркунии байналмилалӣ.

Ҳуҷҷати акредитивӣ ҳамчун шакли ҳисоббаробаркунии байналмилалӣ. Қоидаҳои унификатсиягардида ва одатҳо барои аккредитиви ҳуҷҷатнок. Муносибатҳои супоришдиҳанда ва муштарӣ. Намудҳои аккредитив. Аккредитивҳои интиқолшаванда ва интиқолнашаванда. Ҷавобгарии бонк хангоми иҷрои шакли ҳисоббаробаркунии аккредитивӣ.

Ҳуҷҷати инкассавӣ ҳамчун шакли ҳисоббаробаркунии байналмилалӣ. Қоидаҳои унификатсионӣ барои инкассо аз соли 1995. Муносибатҳои байни ваколатдиҳанда, бонк-эмитент, бонки инкассатсионӣ, бонки муаррифкунанда ва пардозанда. Намудҳои амалиёти инкассавӣ. Инкассаи холӣ (тоза). Ҳуҷҷати инкассавӣ. Подошпулии комиссионии бонки иҷрокунанда.

Пешпардохт. Шаклҳои пешпардохт. Пешпардохти ҷузъӣ (нопурра). Кушодани суратҳисоби кушода. Хусусиятҳои ҳисоббаробаркунӣ аз рӯи суратҳисоби кушода.

Интиқоли бонкӣ. Қонуни намунавии ЮНИСТРАЛ (Комиссияи СММ оид ба ҳуқуқи тиҷоратии байналмилалӣ) «Дар бораи интиқоли байналмилалии қарздиҳӣ». Муносибати интиқолдиҳанда, бонки пардозанда, бонки қабулкунандаи пардохт ва интиқолдиҳанда.

Кафолати бонкӣ дар уҳдадориҳои байналмилалии пулӣ. Қоидаҳои унификатсионӣ оид ба кафолатҳои қарордод аз соли 1978 ва Қоидаи

унификатсионӣ барои кафолатҳо аз рӯи дархост аз соли 1992. Табиати ҳуқуқии онҳо. Мафҳуми кафолат. Шаклҳои кафолат. Ҳуқуқи татбиқшаванда. Вексел дар ҳисоббаробаркунии байналмилалӣ. Конвенсия аз 7 июли соли 1930 «Доир ба қонуни ягона дар хусуси вексели оддӣ ва интиқолӣ». Мафҳум ва намудҳои вексел. Вексели оддӣ ва интиқолӣ. Мӯҳлати пардохт аз рӯи вексел. Замонати векселӣ. Тафовути байни векселҳо аз рӯи Конвенсияи Женева ва векселҳои англо-америкоӣ. Конвенсияи ЮНИСТРАЛ «оид ба векселҳои интиқолии байналмилалӣ ва векселҳои оддии байналмилалӣ» аз 9-уми декабри 1988. Ҳуқуқи татбиқшаванда.

Чек ҳамчун ҳуҷҷати ҳисоббаробаркунӣ. Конвенсияи Женева дар бораи қонуни ягона оид ба чек аз соли 1931. Реквизитҳои чек. Мӯҳлати пардохтҳо аз рӯи чек.

МАВЗӮИ 15. ӮҲДАДОРИҲОИ ҒАЙРИШАРТНОМАВӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛХАЛИИ ХУСУСӢ

Масоили коллизионии ӯҳдадориҳои деликтӣ. Принсипи ҷои содир шудани деликт. Принсипи баҳисобгирии манфиатҳо. Принсипи дуҷонибаи тобеияти судӣ. Принсипи ҷои бавуҷудоии оқибат. Қонуни суд. Принсипи интихоби ҳуқуқ.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии муносибатҳое, ки аз расонидани зарар ба миён меоянд. Конвенсия «Оид ба ҷавобгарӣ дар муносибат бо шахсони сеюм дар соҳаи энергетикаи атомӣ» аз соли 1960. Конвенсия «Доир ба ҷавобгарии граждани-ҳуқуқӣ барои зарари ядроӣ» аз соли 1963.

Конвенсияи Гаага «Дар бораи ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба мол», аз 2-юми октябри соли 1973. Конвенсияи Брюссел «Дар бораи ҷавобгарии шаҳрвандон барои расонидани зарар дар ифлос намудани баҳр бо нафт», соли 1969.

Созишномаҳои минтақавӣ ва дуҷониба. Конвенсияи Минск «Дар бораи кӯмаки ҳуқуқӣ ва муносибатҳои ҳуқуқи оид ба парвандаҳои шаҳрвандӣ, оилавӣ ва ҷиноятӣ» аз 22-уми январи соли 1993 ва аз 7-уми октябри соли 2002 (Кишинев). Созишнома «Дар бораи тартиби баррасии баҳсҳое, ки бо баамалбарории фаъолияти хоҷагидорӣ алоқамандӣ дорад», аз 20-уми марти соли 1992.

Танзими ҳуқуқии муносибатҳои ғайришартномавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қонуни ҷои расонидани зарар. Доираи баамалбарории ҳуқуқҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ӯҳдадориҳои деликтӣ. Ҳуқуқи истифодабаранда аз рӯи интихоби ҷабрдида барои расонидани зарар, дар ҳолати ҷой доштани

камбудиҳои молӣ, дар корҳо ва хизматрасонӣ. Ҳуқуқи истифодабаранда бо созиши тарафҳо. Тартиби таъмини расонидани зарар.

Расонидани зарар дар ҳудуди давлати хориҷа. Расонидани зарар ба шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа.

МАВЗӮИ 16. МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Мафҳум ва хусусиятҳои моликияти зеҳнӣ. Объектҳои моликияти зеҳнӣ.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии муносибатҳои муаллифӣ. Конвенсияи Берн дар бораи ҳифзи асарҳои адабӣ ва бадеӣ аз 9-уми сентябри соли 1886. Конвенсияи умумиҷаҳонӣ дар бораи ҳуқуқҳои муаллиф аз 6 сентябри соли 1952. Шартномаи Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (ВОИС) оид ба ҳуқуқҳои муаллиф аз 20-уми декабри соли 1996.

Созишномаи ИДМ дар бораи ҳамкорӣ дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқҳои муаллиф ва ҳуқуқҳои вобаста ба он аз 24-уми сентябри соли 1995. Намудҳои объектҳои ҳуқуқҳои муаллифӣ ва ҳифзи он. Объектҳои ҳифзнашаванда. Принсипҳои умумии конвенсионии ҳифзи ҳуқуқҳои муаллиф. Мӯҳлатҳои ҳифзшавӣ. Ҳуқуқҳои молумулкӣ ва ғайримолумулкии муаллиф. Ҳимояи ҳуқуқҳои муаллиф.

Ҳимояи байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳуқуқҳои вобаста. Мафҳум, субъект ва объектҳои ҳуқуқҳои омехта. Принсипҳои конвенсионии ҳифзи ҳуқуқҳои омехта. Мӯҳлатҳои ҳифзи ҳуқуқҳои омехта. Ҳуқуқҳои асосии субъектҳои ҳуқуқҳои омехта. Конвенсия дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои вобастаи иҷрокунандаҳои таҳиягарони фонограмма ва ташкилоти садову симо аз 26-уми октябри соли 1961 (РИМ). Конвенсия дар бораи ҳифзи манфиатҳои таҳиягарони фонограмма аз истеҳсолоти ғайриқонунию такмили онҳо аз 29-уми октябри соли 1971.

Ҳифзи ҳуқуқҳои вобаста ва муаллиф дар шабакаи Интернет.

Ҳуқуқи патентӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Конвенсияи Парижи дар бораи ҳифзи моликияти саноатӣ аз 20-уми марти соли 1883. Шартнома дар бораи кооператсияи патентӣ аз 19-уми июли соли 1970 Мафҳуми моликияти саноатӣ. Асосҳои ҳифзи моликияти саноатӣ. Сатҳи ҳуқуқии иштирокчиёни иттифоқи Парижӣ. Принсипи реҷаи миллӣ. Афзалияти конвенсионӣ. Дархости байналмилалӣ. Патентикунонии ихтироот ва намунаҳои муфид, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон офарида мешаванд. Патентикунонии ихтирооти ватанӣ дар хориҷа. Мақсади патентикунонӣ.

Конвенсияи патентии аврупоӣ аз 9-уми сентябри соли 1994. Пешниҳоди дархостҳо. Баррасии дархостҳо. Додани патенти аврупоӣ. Ҳимояи ҳуқуқҳои патентдорандагон.

Ҳифзи байналмилалӣ-хусусии ҳуқуқ ба воситаҳои фардикунонӣ. Созишномаи Мадрид дар бораи бақайдгирии байналмилалии тамғаҳои молӣ аз 14-уми апрели соли 1891. Бақайдгирии байналмилалии тамғаҳои молӣ. Рад намудан аз бақайдгирии тамғаҳои молӣ. Мӯҳлатҳои ҳифзи тамғаҳои молӣ.

Номгӯи фирмавӣ. Хусусияти ҳудудии номгӯи фирмавӣ. Ҳимояи ҳуқуқ ба воситаҳои фардикунонӣ.

Ҳифзи ҳуқуқҳо ба воситаҳои фардикунонӣ дар шабакаи Интернет. Номгӯи доменӣ.

Созишномаи минтақавии ҳифзи объектҳои ҳуқуқи муаллиф ва моликияти саноатӣ. Конвенсияи аврупоӣ дар бораи масъалаҳои ҳуқуқҳои муаллиф ва ҳуқуқҳои вобаста ба он дар доираи пахши садову симо, новобаста аз сарҳад, ба воситаи радиф аз соли 1994. Конвенсия дар бораи додани патенти аврупоӣ аз соли 1973. Созишномаи дар бораи ҳамкорӣ дар соҳаи ҳуқуқҳои муаллиф ва ҳуқуқҳои вобаста ба он аз 24-уми сентябри соли 1993. Конвенсияи осиёаврупои патентӣ аз 9-уми сентябри соли 1994.

Ҳимояи ҳуқуқҳои муаллиф ва моликияти саноатӣ дар ташкилотҳои байналмилалӣ. Нақши Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (ВОИС). Нақши ташкилотҳои минтақавӣ. Идораи патенти аврупоӣ. Шӯрои байнидавлатӣ оид ба масъалаҳои ҳифзи моликияти саноатӣ.

МАВЗӮИ 17. МУНОСИБАТҲОИ МЕРОСӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Танзими коллизионии муносибатҳои меросӣ. Алоқамандии коллизионӣ ҳангоми мерос аз рӯи қонун: «қонуни охирин ҷои зист», «қонуни шаҳрвандии меросдиҳанда». Принсипҳои коллизионии омехта.

Танзими коллизионии муносибат аз рӯи васиятнома. Принсипҳои коллизионӣ: «охирин ҷои зист ҳангоми тартиб додани васиятнома», «тартиботи ҳуқуқии давлати шаҳрвандӣ», «қонуни ҷои бастани аҳд» ва ғ.

Алоқамандии коллизионии меросӣ, ашёҳои манқул ва ғайриманқул.

Воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии танзими муносибатҳои меросӣ. Конвенсия дар бораи коллизияи қонунҳо, ки ба шакли васиятномаи ихтиёрӣ дахл дорад аз 5-уми октябри соли 1961. Конвенсияи Вашингтон оид ба ягонагии қонун ва шакли васиятномаи байналмилалӣ аз 26-уми октябри соли

1973. Конвенсияи Гаага дар бораи ҳуқуқи истифодабарӣ ба моликият, ки ихтиёрдории он дар ибтидои боварии моликият ва эътирофнамоии он амалӣ гардонида мешавад аз 1-уми июли соли 1985.

Танзими муносибатҳои меросӣ аз рӯи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ ва Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қонуни ҷои зисти меросгузор. Мерос аз рӯи қонун. Мероси амволи ғайриманқул. Қонуни ҷойгиршавии ашё. Васиятномаи қобилияти амалкунӣ. Шакли васиятномаи ихтиёрдорӣ. Сирри васиятнома.

Созишномаҳои минтақавӣ ва дутарафа дар соҳаи танзими муносибатҳои меросӣ.

Амалишавии ҳуқуқи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мерос дар хориҷа.

МАВЗӮЪ 18. МУНОСИБАТҲОИ ОИЛАВӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Танзими ҳуқуқии муносибатҳои оилавӣ дар ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ ва хусусиятҳои он. Никоҳҳои ноустувор.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии муносибатҳои оилавӣ. Конвенсияи Гаага дар бораи эътироф ва иҷроиши қарор оид ба масъалаҳои ӯҳдадориҳои алиментӣ нисбати кӯдакон аз соли 1958. Конвенсияи Гаага дар бораи эътирофнамоии талоқ ва қарор оид ба бо тариқи судӣ ҷудо намудани ҳамсарон аз соли 1970. Конвенсияи Гаага дар бораи ҳуқуқи истифодабари ба ӯҳдадориҳои алиментӣ аз соли 1973.

Шартномаҳои байналмилалии минтақавӣ ва дуҷониба. Кодекси Бустаманте. Конвенсияи ИДМ дар бораи кӯмаки ҳуқуқӣ ва муносибатҳои ҳуқуқи оид ба парвандаҳои шаҳрвандӣ, оилавӣ ва ҷиноятӣ аз 22-юми январи соли 1993 (Минск). Конвенсияи дар бораи кӯмаки ҳуқуқӣ ва муносибатҳои ҳуқуқи оид ба парвандаҳои шаҳрвандӣ, оилавӣ ва ҷиноятӣ аз ИДМ аз 7-уми октябри соли 2002 (Кишинев).

Қонунгузории миллӣ. Қодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Меъёрҳои коллизионии ҳуқуқи оила дар қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ ва Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Масоили коллизионии бастани ақди никоҳ. Шартҳои бастани ақди никоҳ. Шакл ва тартиби бастани ақди никоҳ. Ҳуқуқи қабулшуда, ки тартиб, шакл ва шартҳои моддии бастани ақди никоҳро ба танзим медарорад.

Бастани ақди никоҳи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шаҳрвандони хориҷӣ. Никоҳҳои «консулӣ» ва «умумишаҳрвандӣ».

Масоили коллизионии бекор намудани ақди никоҳ. Бекор намудани ақди никоҳи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа. Шакл ва тартиби бекор намудани ақди никоҳ. Эътирофнамоии ҳақиқии бекор намудани ақди никоҳ дар хориҷа.

Танзими коллизионии муносибати байниҳамдигарии ҳамсарон. Ҳуқуқҳои молумулкӣ ва ғайримолумулкии ҳамсарон. Принсипи мухторияти иродавӣ. Ӯҳдадориҳои алиментӣ.

Танзими ҳуқуқии муносибатҳои байниҳамдигарии волидайн ва кӯдакон. Масоили ҳимояи ҳуқуқ ва манфиати кӯдакон. Муқаррар ва муайян намудани падарӣ. Аҳамияти шаҳрвандии кӯдакон. Фарзандхонӣ. Фарзандхонии кӯдакони шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби хориҷиён дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Фарзандхонии кӯдакони шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Конвенсияи Гаага дар бораи ҳимояи кӯдакон ва ҳамкорӣ нисбати фарзандхонии хориҷиён аз соли 1993. Васоят ва парастории. Функсияҳои муассисаҳои консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа дар соҳаи фарзандхонӣ, васоят ва парастории.

МАВЗӮЪ 19. МУНОСИБАТҲОИ МЕҲНАТӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ХУСУСӢ

Танзими ҳуқуқии муносибатҳои меҳнатӣ бо унсури хориҷӣ. Принсипҳои коллизионии танзими муносибатҳои меҳнатӣ: озодии интихоби ҳуқуқ; қонуни ҷои кор; қонуни ҷои зисти кордиҳанда; қонуни парчами киштӣ; қонуни шахсии кордиҳанда; қонуни кишвари шартномаи кироя. Истифодабарии марзӣ-ҳудудии меъёри ҳуқуқи меҳнатӣ.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии муносибатҳои меҳнатӣ. Эъломияи умумии ҳуқуқи башар, аз соли 1948, Паймони байналмилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, аз соли 1966. Конвенсия ва тавсияҳои Созмони Байналмилалии Меҳнат. Конвенсияи СБМ дар бораи танзими масоили меҳнат: нақш, функсия ва ташкилот аз соли 1978. Конвенсия дар бораи бехатарӣ ва гигиенаи меҳнат дар ҷои истеҳсолот аз соли 1981. Конвенсия дар бораи манъ ва пешбинии чораҳои фаврӣ барои решакан кардани шакли мушкили меҳнати кӯдакон аз соли 1999. Конвенсияи СММ дар бораи ҳимояи ҳуқуқҳои ҳамаи меҳнаткашон – муҳоҷирон ва оилаҳои онҳо аз соли 1990. Конвенсия дар бораи мақоми ҳуқуқии меҳнаткашон – муҳоҷирон аз соли 1977.

Нақши шартномаҳои дуҷониба дар танзими муносибатҳои меҳнатӣ бо унсури хориҷӣ.

Танзими муносибатҳои меҳнатӣ дар доираи ИДМ. Санадҳои тавсиявӣ. Реҷаи миллӣ.

Ҳуқуқи меҳнатии хориҷиён дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Бастан ва бекор намудани шартномаҳои меҳнатӣ бо хориҷиён дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҳалли баҳсҳои меҳнатӣ.

Ҳуқуқи меҳнатии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа. Тартиб ва шартҳои бастани шартномаҳои меҳнатӣ.

Таъмини иҷтимоии хориҷиён дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таъмини иҷтимоии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа. Шартномаҳои дутарафа дар таъминоти иҷтимоии шаҳрвандон. Шартномаҳои бисёртарафа. Конвенсия дар бораи таъминоти иҷтимоӣ аз соли 1972. Созишномаи ИДМ дар бораи кафолати ҳуқуқҳои шаҳрвандон дар соҳаи пардохти кӯмакпулии иҷтимоӣ ва ҷубронпулиҳо ба оилаҳои фарзандор ва алиментӣ.

МАВЗӮИ 20. МУРОФИАИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГРАЖДАНӢ

Мурофиаи байналмилалии гражданӣ: мафҳум, предмет, хусусият, сарчашмаҳо.

Тобеияти судӣ. Низоми муайянкунандаи тобеияти байналмилалии судӣ: фаронсавӣ – нишонаи шаҳрвандии тарафҳои баҳс; олмонӣ – нишонаи ҷои зисти ҷавобгар; ҳуқуқи умумӣ – нишонаи «мавҷудияти воқеӣ»-и ҷавобгар. Тобеияти судии шартномавӣ. Тобеияти судии истисноӣ. Тобеияти судии алтернативӣ. Муайян кардани тобеияти судии баҳсҳо бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии тобеияти судӣ. Конвенсияи Гаага дар бораи супурдани ҳуҷҷатҳои судӣ ва ғайрисудӣ ба хориҷа аз 15-уми ноябри соли 1965. Конвенсияи Гаага дар бораи қабули далелҳо оид ба корҳои шаҳрвандӣ ва савдоӣ аз хориҷа аз 18-уми марти соли 1970. Конвенсияи Гаага дар бораи дастраси байналмилалии адолати судӣ аз соли 1980. Конвенсияҳои ИДМ. Шартномаҳои дутарафа.

Вазъи мурофиавии хориҷиён. Гарави судӣ. Конвенсияи Гаага оид ба масъалаҳои мурофиаи гражданӣ аз соли 1954. Принсипи режими миллӣ. Мавқеи шартномаҳо оид ба ёрии ҳуқуқӣ. Конвенсияҳои консулӣ. Вазъи мурофиавии давлати хориҷа. Масъунияти судии давлати хориҷӣ. Вазъи мурофиавии намояндагиҳои дипломатӣ, конуслӣ ва дигар намояндагиҳои расмии давлати хориҷӣ. Вазъи мурофиавии кормандони ташкилотҳои байналмилалӣ дар мурофиаи суди гражданӣ (шаҳрвандӣ).

Расонидани ёрии ҳуқуқӣ. Мафҳуми ёрии ҳуқуқӣ. Иҷрои таъинотҳои судӣ. Супоридани ҳуҷҷатҳо ба шахсоне, ки дар хориҷи кишвар мебошанд. Иҷро намудани қарорҳои таъинотҳои алоҳидаи судҳои хориҷӣ. Тартиби иҷрои таинотҳои судӣ. Санадҳои миллӣ (дохилӣ) ва байналмилалӣ – ҳуқуқӣ оид ба танзими ҳуқуқии тартиби иҷрои таинотҳои судҳои хорҷиӣ. Тайиноте, ки таҳти иҷроиш қарор намегиранд.

Эътироф ва иҷро намудани қарорҳои судҳои хориҷӣ. Низоми иҷрои қарорҳои судҳои хориҷӣ.

Ҳамкорӣ дар иҷрои қарорҳои судӣ. Тафтиши саҳеҳият ва набудани зиддият ба тартиботи оммавӣ. Бақайдгирии қарорҳо дар реестри махсус. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба эътирофнамоӣ ва иҷрои қарорҳои судҳои хориҷӣ. Асоси рад намудан дар баамалбарорӣ ва иҷрои қарорҳои судҳои хориҷӣ.

Фаъолияти нотариалӣ. Истифодаи меъёрҳои ҳуқуқии хориҷӣ аз тарафи нотариусҳо. Иҷрои таъинотҳои мақомоти адлияи хориҷӣ аз тарафи нотариус, оид ба истеҳсолоти фаъолияти (ҳаракатҳои) алоҳидаи нотариалӣ.

Қонунигардонии (легализастияи) ҳуҷҷатҳо. Тартиби қонунигардонӣ бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҳуҷҷатҳое, ки таҳти қонунигардонии дипломатӣ ва консулӣ қарор мегирад.

Конвенсияи Гаага оид ба рад намудани зарурияти қонунигардонии ҳуҷҷатҳои расмии хориҷӣ аз соли 1961. Фаъолияти нотариалии муассисаҳои консулии дар хориҷабуда.

МАВЗӮИ 21. АРБИТРАЖИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТИҶОРАТӢ

Мафҳуми арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ. Намудҳои арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ. Тартиби ташкилёбии арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ. Қонунгузории миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ. Танзими байналмилалӣ – ҳуқуқии арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ. Конвенсияи Аврупо оид ба арбитражи байналмилалии тиҷоратии беруна аз соли 1961. Қонуни намунавии ЮНСИТРАЛ оид ба арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ аз 11-уми декабри соли 1985. Дастурамали арбитражи Комиссияи СММ оид ба ҳуқуқи савдои байналмилалӣ аз соли 1976. Дастурамали созишии ЮНСИТРАЛ аз 4-уми декабри соли 1980.

Созишномаи байналмилалии минтақавӣ. Созишномаи ИДМ оид ба тартиби ҳалли баҳсҳое, ки бо баамалбарории фаъолияти хоҷагидорӣ алоқаманданд аз 20-уми марти соли 1992 (Киев). Шартномаҳои дутарафа.

Созишномаи арбитражӣ хамчун шарти ҳалли баҳсҳои арбитражӣ. Мафҳум ва намудҳои созишномаи арбитражӣ. Табиати ҳуқуқии созишномаи арбитражӣ. Шакл ва таркби созишномаи арбитражӣ.

Мухокимаи арбитражии баҳсҳои иқтисодии хориҷӣ. Баррасии баҳсҳо дар арбитражи институтсионалӣ.

Дастурамалҳои судҳои арбитражии байналмилалӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Дастурамали Суди арбитражи байналмилалии Лондон. Дастурамали Институти арбитражи назди палатаи савдоии Стокголм. Дастурамали суди арбитражии тиҷоратии байналмилалӣ дар назди Палатаи савдои саноатии Федератсияи Русия.

Таъсиси арбитраж. Тартиби таъин ва сабӯкдушкунии арбитрҳо. Муайян кардани салоҳияти арбитраж. Чораҳои таъминкунанда. Моҳиятан баррасӣ намудани баҳсҳо. Вазъи ҳуқуқии иштирокчиёни мухокимаи арбитражӣ. Баровардани қарорҳо аз тарафи арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ. Ба қувваи ҳуқуқӣ даромадани қарор. Имконияти бекор сохтан ва ё аз нав дида баромадани қарорҳои арбитражӣ.

Марказҳои махсусгардонидашудаи арбитражи байналмилалӣ барои ҳалли намудҳои алоҳидаи бахсҳои тиҷоратӣ. Конвенсия оид ба батанзимдарории баҳсҳои инвеститсионии байни давлат ва шахсони воқеӣ ва ё шахсони ҳуқуқии дигар давлатҳо аз 18-уми марти соли 1965. Маркази байналмилалӣ оид ба ҳалли баҳсҳои сармоягузорӣ (МЦИРИС).

Эътироф ва иҷро намудани қарорҳои арбитражи хориҷӣ. Иҷроиши ихтиёрӣ. Нақши суди давлатӣ дар таъмини иҷрои қарорҳои арбитражи хориҷӣ. Асосҳои радкунӣ барои эътироф ва иҷроиши қарорҳои арбитражи хориҷӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ. Конвенсияи Созмони Миллали Муттаҳид дар бораи эътироф ва ба иҷро расонидани қарорҳои арбитражи хориҷӣ аз 10-уми июни соли 1958. Созишномаи ИДМ оид ба тартиби иҷрои тарафайни қарорҳои судҳои арбитражӣ, хоҷагидорӣ ва иқтисодии дар қаламрави давлат-иштирокчиёни Иттиҳод мавҷудбуда аз 6-уми марти соли 1998.

Тартиби эътироф ва иҷрои қарорҳои арбитражии хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Адабиётҳо:

1. Ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ. Воситаи таълимӣ. Муҳаррирони масъул: н.и.ҳ., дотсент Раҷабов М.Н. ва н.и.ҳ., дотсент Мирзоев А.М. Душанбе «Эр-граф», 2018.

2. Ануфриева Л.П. Международное частное право: учебник. Общая часть. Т.1. М. 2000.
3. Ануфриева Л.П. Международное частное право: учебник. Особенная часть. М. 2000.
4. Богуславский М.М. Светланов А. Г. Международное частное право: современная практика. Сборник статей. М. 2000.
5. Гаврилов В.В. Международное частное право: краткий курс. М. 2000.
6. Проблемы международного частного права: сборник статей/Под ред. Н.И. Марышевой. М. 2000.
7. Желудков А., Холодов Б. Международное частное право: конспект лекций. М. 2000.
8. Тункин Г.И. Теория международного права. М. 2000.
9. Белов А.П. Международное предпринимательское право. М. 2001.
10. Вершинин А.П. Внешнеэкономическое право. М. 2001.
11. Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности/Ред. С.А. Комаров. М. 2001.
12. Тихомиров Ю.А. Коллизионное право: учеб. и науч.- практ. пособие. М. 2001.
13. Ануфриева Л.П. Соотношение международного публичного и международного частного права: правовые категории. М. 2002.
14. Вилкова Н.Г. Договорное право в международном обороте. М. 2002.
15. Дмитриева Г.К. Международное частное право (часть третья Гражданского кодекса Российской Федерации): учеб. пособие. М. 2002.
16. Менглиев Ш. Международное частное право. Душанбе. 2002.
17. Лунц Л.А. Курс международного частного права. В 3 т. М. 2002.
18. Толстых В.Л. Коллизионное регулирование в международном частном праве: проблемы толкования и применения раздела VI части третьей Гражданского кодекса Российской Федерации. М. 2002.
19. Муранов А.И. Международный договор и взаимность как основания приведения в исполнении в России иностранных судебных решений. М. 2003.
20. Богуславский М.М. Международное частное право: учебник. М. 2004.
21. Вилкова Н.Г. Договорное право в международном обороте. М. 2004.
22. Звеков В.П. Международное частное право: учебник. М. 2004.
23. Кудашкин В.В. Правовое регулирование международных частных отношений. М. 2004.
24. Международное частное право: учебник/Ред. Н.И. Марышева. М. 2004.
25. Тимохов Ю.А. Иностранное право в судебной практике. М. 2004.

26. Толстых В.Л. Международное частное право: коллизионное регулирование. М. 2004.
27. Богуславский М.М. Международное частное право. М. 2005.
28. Бужигаева Т.Е. Международное частное право: учебное пособие. М. 2005.
29. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации. Часть третья. Постатейный с приложением форм документов/Отв. Ред. А.Н. Ткач. М. 2005.
30. Богуславский М.М. Международное частное право: практикум. М, 2006.
31. Вилкова Н.Г. Правила толкования международных торговых терминов. Инкотермс 2000: Правовое регулирование и практика применения. М. 2008.
32. Международное частное право. Учебник/Отв. ред. Г.К. Дмитриева. М. 2008.
33. Международное частное право. Учебно-методический комплекс. Книга 1. Источники. Программа курса. Библиография. Хрестоматия. Общая часть. Авторы – составители: Н.Ю. Ерпылева, М.Б. Касенова. М. 2008.
34. Международное частное право. Книга 2. Хрестоматия. Особенная часть. Авторы – составители: Н.Ю. Ерпылева, М.Б. Касенова. М. 2008.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ДИСЦИПЛИНЕ

«МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО»

Составитель:
к.ю.н., доцент А.М. Мирзоев

ВВЕДЕНИЕ

Международное частное право как самостоятельная отрасль права сформировалась еще в XIX веке, однако в странах Содружества Независимых Государств формирование и развитие оно получило по существу лишь с обретением ими независимости. Тем не менее международное частное право становится одной из фундаментальных учебных дисциплин, изучаемых в юридических вузах, обусловленной происходящей глобализацией экономики, в рамках которой происходит интернационализация хозяйственной жизни и систем права, её упорядочивающих.

В современных условиях международное частное право, будучи направленным на реализацию внешнеэкономической политики государства, является единственной отраслью национального права, регулирующей имущественные и личные неимущественные отношения с иностранным элементом в международном экономическом обороте. Соответственно происходит дальнейшее углубление и расширение отношений отечественных физических и юридических лиц с аналогичными субъектами других стран в различных сферах общественной жизни, в том числе в сфере осуществления предпринимательской и иной экономической деятельности. В этих условиях глубокое осмысление нормативных правовых актов, формирующих международное частное право, регулирующих частноправовые отношения между субъектами разных стран, приобретает первостепенное значение.

Программа по международному частному праву – это программа учебной дисциплины, в рамках которой изучаются нормы гражданского, трудового, семейного и процессуального права, предназначенные для регулирования отношений между юридически равными субъектами, с учетом достигнутого уровня их урегулированности в сфере международного гражданского оборота.

В программе соблюдены учебно-методические требования, в соответствии с которыми изучение предмета начинается с общих вопросов, имеющих отношение ко всем институтам, а затем следуют частные вопросы, направленные на изучение отдельных институтов международного частного права.

В соответствии с вышеизложенным программа предусматривает деление материала, подлежащего изучению, на две части:

- общая часть, которая объединяет такие темы как понятие международного частного права, предмет ее правового регулирования,

источники международного частного права, нормы международного частного права и правовой статус субъектов международного частного права;

- особенная часть, где изучаются основные институты международного частного права.

Программа содержит перечень вопросов, которые должны быть освоены студентами по конкретным темам, а также объем требований, которые могут быть предъявлены при сдаче студентами итоговых экзаменов. Для этого программа содержит перечень рекомендуемых источников по каждой теме, и список литературы по всем темам.

Программа соответствует учебному плану, который предусматривает 72 часа для лекционных и 48 часов для семинарских занятий.

№	Наименование темы	Кол-во часов	
		лекции	семинары
1	Понятие, предмет и система международного частного права	4	4
2	Предпосылки становления и развития международного частного права в Республике Таджикистан	4	4
3	Источники международного частного права	4	4
4	Унификация и гармонизация в международном частном праве	4	2
5	Коллизионные нормы в международном частном праве	4	2
6	Применение коллизионных норм	4	2
7	Правовое положение физических лиц	4	2
8	Правовое положение юридических лиц	4	2
9	Государство как субъект международного частного права	4	2
10	Право собственности в международном частном праве	4	2
11	Правовое регулирование иностранных инвестиций	4	2
12	Договорные обязательства в международном частном праве	4	2
13	Международные перевозки грузов и пассажиров	4	2
14	Международные расчетные и кредитные отношения	4	2
15	Внедоговорные обязательства в международном частном праве	4	2
16	Интеллектуальная собственность в международном частном праве	2	2

17	Наследственные правоотношения в международном частном праве	2	2
18	Брачно-семейные отношения	2	2
19	Трудовые отношения в международном частном праве	2	2
20	Международный гражданский процесс	2	2
21	Международный коммерческий арбитраж	2	2
	Итого	72	48

ТЕМА 1. ПОНЯТИЕ, ПРЕДМЕТ И СИСТЕМА МЕЖДУНАРОДНОГО ЧАСТНОГО ПРАВА

Понятие МЧП. Место МЧП в системе права РТ. Взаимосвязь международного публичного и частного права. Тенденция развития МЧП в РТ.

Предмет правового регулирования МЧП. Основные признаки предмета правового регулирования МЧП. Частноправовые отношения с иностранным элементом.

Метод правового регулирования частноправовых отношений. Коллизионный метод. Материально-правовой метод. Метод унификации.

Нормы международного частного права. Коллизионные нормы – внутренние и договорные. Унифицированные материальные частноправовые нормы. Договорной характер унифицированных норм. Место материальных норм внутреннего частного права. Место норм международного гражданского процесса.

Принципы правового регулирования МЧП.

Система МЧП. Понятие и структура.

ТЕМА 2. ПРЕДПОСЫЛКИ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ЧАСТНОГО ПРАВА

Понятие предпосылок становления международного частного права.

Отдельные предпосылки становления МЧП в РТ. Обретение независимости. Интеграция в единый мировой хозяйственный процесс. Использование труда иностранцев. Возникновение семейных отношений с иностранным элементом и т.д.

Развитие международного частного права в РТ.

ТЕМА 3. ИСТОЧНИКИ МЕЖДУНАРОДНОГО ЧАСТНОГО ПРАВА

Понятие и виды источников МЧП. Двойственный характер источников МЧП. Соотношение международных актов и внутреннего законодательства РТ.

Внутреннее законодательство РТ. Конституция РТ. Семейный кодекс. Гражданский кодекс. Трудовой кодекс. Гражданский процессуальный кодекс Республики Таджикистан. Кодекс РТ об экономическом судопроизводстве. Специальные гражданско-правовые акты. Соотношение ГК РТ и специальных норм.

Законодательство зарубежных стран. Кодифицированные законодательные акты.

Международные договоры. Соотношение международного и национального права. Двусторонние, многосторонние международные договоры. Трансформация международно-правовых норм в национально – правовые и их механизмы. Применение международных договоров. Роль международных организаций в развитии международного частного права. Гаагская конференция по международному частному праву. Международный институт по унификации частного права (УНИДРУА). Комиссия ООН по праву международной торговли (ЮНСИТРАЛ). Регулирование частноправовых отношений на региональном уровне.

Международные обычаи. Понятие и основные признаки. Обычаи делового оборота. Обычаи международной торговли. Санкционированные обычаи международной торговли.

Судебная практика. Решение высших судебных инстанций. Решение Конституционного Суда.

ТЕМА 4. УНИФИКАЦИЯ И ГАРМОНИЗАЦИЯ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Концепция унификации права. Объективная необходимость унификации права. Особенности правового механизма унификации права. Трансформация международного права. Правовые основы трансформации. Правовые формы унификации норм.

Роль международных организаций в унификации правовых норм. Гаагская конференция по международному частному праву. Римский

институт унификации частного права. Комиссия ООН по праву международной торговли.

Классификация унификации права по методу правового регулирования, по субъектам, по субъектам композиции международных договоров.

Использование правил конфликта в пространстве, в предмете и во времени. Интерпретация единых норм.

Гармонизация права. Концепция гармонизации. Способы гармонизации. Прием одностороннего и взаимного согласования. Взаимосвязь унификации и гармонизации права.

ТЕМА 5. КОЛЛИЗИОННЫЕ НОРМЫ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Понятие коллизионной нормы. Отсылочный характер коллизионной нормы. Структура коллизионной нормы.

Классификация коллизионных норм. Виды коллизионных норм по характеру: императивные, диспозитивные, альтернативные, кумулятивные. Виды коллизионных норм по форме коллизионной привязки: односторонние, двусторонние.

Основные формы коллизионного прикрепления. Личный закон. Закон юридического лица. Закон места нахождения вещи. Закон места совершения акта. Закон места исполнения договоров. Закон наиболее тесной связи. Закон места работы. Закон флага.

ТЕМА 6. ПРИМЕНЕНИЕ КОЛЛИЗИОННЫХ НОРМ

Определение права, подлежащего применению к отношениям, осложненным иностранным элементом. Сущность проблемы квалификации.

Обратная отсылка и отсылка к праву третьего государства. Законодательство и доктрина об обратной отсылке, и отсылка к праву третьего государства. Законодательство стран об обратной отсылке и отсылка к праву третьего государства. Международно-правовые акты об обратной отсылке и отсылке к праву третьего государства.

Толкование коллизионных норм. Сущность проблемы квалификации. Квалификация по отечественному праву; по праву страны, с которой фактическое отношение наиболее тесно связано; автономная квалификация. Правовая квалификация в законодательстве зарубежных стран. Правовая квалификация в таджикском законодательстве и в практике. Применение

иностранного права: понятие и основание. Экстерриториальное действие иностранного права. Применение права с множественностью правовых систем. Применение права непризнанного государства.

Установление содержания иностранного права. Способы установления содержания иностранного права. Последствия невозможности установления содержания иностранного права.

Толкование иностранного права. Субъекты толкования иностранного права. Взаимность: цель и виды. Презумпция наличия взаимности.

Оговорка о публичном порядке. Назначение оговорки о публичном порядке. Законодательство РТ о формулах оговорки о публичном порядке. Императивные нормы.

ОСОБЕННАЯ ЧАСТЬ

ТЕМА 7. ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

Правоспособность иностранных граждан: понятие, содержание. Национальный режим. Закон от 25 июля 2002 г. «О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации». Правоспособность лиц без гражданства. Основные принципы правового положения иностранцев.

Дееспособность иностранцев. Национально-правовое регулирование. Определение права-дееспособности в международных актах.

Ограничение дееспособности. Признание лица недееспособным. Основания признания иностранца и лица без гражданства ограниченно дееспособным или недееспособным. Последствия признания иностранца и лица без гражданства ограниченно дееспособным или недееспособным.

Безвестное отсутствие. Основание для признания лица безвестно отсутствующим. Правовые последствия признания лица безвестно отсутствующим. Признание лица умершим. Презумпция смерти. Безвестное отсутствие и признание лица без гражданства умершим.

Правовое положение граждан РТ за рубежом. Двусторонние и многосторонние международные договоры с участием РТ.

ТЕМА 8. ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ

Понятие правового положения юридических лиц. Личный статут юридического лица. Национальная принадлежность юридических лиц.

Теории определения личного статута юридического лица. Теория инкорпорации. Теория оседлости. Теория центра эксплуатации. Теория контроля.

Проблема международных юридических лиц. Особенности создания, реорганизации и ликвидации межгосударственных и межправительственных организаций. Правоспособность и дееспособность международных юридических лиц. Оффшорные компании. Транснациональные компании.

Правовое положение иностранных юридических лиц в РТ. Правовые формы совместной хозяйственной деятельности. Организационно-правовые формы совместной хозяйственной деятельности.

Правовое положение юридических лиц РТ за рубежом.

ТЕМА 9. ГОСУДАРСТВО КАК СУБЪЕКТ МЕЖДУНАРОДНОГО ЧАСТНОГО ПРАВА

Правовое положение государства как особого субъекта МЧП. Участие государства в частноправовых отношениях.

Иммунитет государства и его виды. Юрисдикционные иммунитеты государства и его собственности. Виды иммунитета. Отказ от иммунитета.

Международные акты об иммунитете государства.

Теория абсолютного иммунитета. Функциональный иммунитет. Ограниченный иммунитет.

Правовой режим гражданско-правовых сделок, совершаемых РТ.

ТЕМА 10. ПРАВО СОБСТВЕННОСТИ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Коллизионное регулирование вещно-правовых отношений. Юридическое равенство форм и видов собственности. Применение законов о национализации. Международно - правовое регулирование вещно-правовых отношений.

Коллизионные вопросы права собственности. Закон места нахождения вещи – lex rei sitai. Коллизионное регулирование права собственности на движимые вещи. Возникновение права собственности. Вещи в пути. Приобретение права собственности по приобретательной давности. Законодательство РТ о месте нахождения вещи.

Правовое положение собственности субъектов РТ за границей. Правовое положение иностранных субъектов в РТ.

ТЕМА 11. ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Понятие иностранной инвестиции. Субъекты иностранной инвестиции. Виды и формы иностранной инвестиции.

Национально-правовое регулирование инвестиционных отношений. Закон Республики Таджикистан «Об инвестициях» от 12 мая 2007 г. Закон Республики Таджикистан «О концессиях» от 15 мая 1997 г. Закон Республики Таджикистан «О соглашениях, о разделе продукции» от 5 марта 2007 г. Закон Республики Таджикистан «О недрах» от 20 июля 1994 г.

Международно-правовое регулирование инвестиционных отношений. Конвенция о порядке разрешения инвестиционных споров между государствами и иностранными лицами 1965 г.. Конвенция об учреждении Многостороннего агентства по гарантиям инвестиций 1985 г. Соглашение стран СНГ «О сотрудничестве в области инвестиционной деятельности» 1993г. Двусторонние соглашения.

Режим, предоставляемый иностранным инвестициям. Организационно-правовые формы предприятий с иностранными инвестициями и их виды.

Иностранные инвестиции в свободных экономических зонах. Понятие «Свободная экономическая зона» (СЭЗ). Виды СЭЗ. Правовое регулирование деятельности в СЭЗ.

ТЕМА 12. ДОГОВОРНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Понятие и состав договорных обязательств в международном частном праве. Международные сделки. Международные коммерческие договоры. Виды международных коммерческих сделок.

Понятие внешнеэкономических сделок. Характерные черты внешнеэкономических сделок. Особенности правового регулирования внешнеэкономических сделок. Взаимодействие норм международного и национального права. Взаимодействие различной отраслевой принадлежности национального права. Негосударственное регулирование. Международно-правовое регулирование внешнеэкономических сделок.

Влияние решения Совета Безопасности ООН на заключение и исполнение внешнеэкономических сделок.

Определение применимого права во внешнеэкономических сделках. Сфера действия применимого права. Автономия воли. Форма выражения «автономии воли». Пределы выражения «автономии воли». Закон наиболее тесной связи.

Форма внешнеэкономических сделок. Коллизионные вопросы формы сделок.

Правовое регулирование международной купли-продажи товаров. Конвенция ООН от 11 апреля 1980 г. «О договорах международной купли-продажи товаров» (Вена). Конвенция от 22 декабря 1986 г. «О праве, применимом к договорам международной купли-продажи товаров» (Гаага). Конвенция ЕЭС от 1980 г. «О праве, применимом к конкретным обязательствам» (Рим). Роль международных торговых обычаев.

Порядок заключения договоров международной купли-продажи товаров. Основные условия. Наименование товара, его количество и качество. Цена товара. Срок исполнения. Форма и порядок расчетов. Арбитражная оговорка. Пророгационные соглашения. Ответственность за нарушение договорных обязательств. Форма ответственности.

Внешнеэкономические сделки с коммерческим финансированием: законодательство и практика. Конвенция УНИДРУА от 28 мая 1988 г. «О международном финансовом лизинге». Конвенция УНИДРУА от 28 мая 1988 г. «О международном факторинге».

Международный финансовый лизинг. Особенности лизинговых договоров. Субъекты лизинговых отношений, и их правовое положение. Права и обязанности сторон.

Договор международного факторинга. Особенности факторинговых отношений, субъекты и их правовое положение. Права и обязанности сторон.

Договор международного подряда. Понятие, виды и особенности. Право применимое к договорам подряда.

Концессионные соглашения. Субъекты и объекты концессионного соглашения. Особенности, форма, срок и содержание. Применимое право.

Обычаи международной торговли. Обычаи, обыкновения, заведенный порядок. Унификация обычаев международного делового оборота. Правила толкования международных торговых терминов - ИНКОТЕРМС. 2000г. Типы договоров: «Е», «Г», «С», «Д».

Принципы международных коммерческих договоров (Принципы УНИДРУА) 1994. Структура принципов. Lex mercatoria (право торговли).

Правовое регулирование электронной торговли. Типовой закон ЮНСИТРАЛ об электронной торговле от 10 декабря 1996 г. Типовой закон

ЮНСИТРАЛ об электронных подписях от 5 июля 2001 г. Условия действительности электронной информации. Требования, предъявляемые к электронной подписи.

ТЕМА 13. МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПЕРЕВОЗКИ ГРУЗОВ И ПАССАЖИРОВ

Понятие международных перевозок. Виды международных перевозок. Правовое регулирование международных перевозок грузов и пассажиров. Коллизионные принципы определения применимого права. Роль международных организаций в регулировании международных перевозок.

Международные железнодорожные перевозки. Соглашение о международных перевозках (КОТИФ). Соглашение о международном грузовом сообщении (СМГС) и Соглашение от 1950 г. «О международном пассажирском сообщении» (СМПС). Порядок и форма заключения договора. Содержание договора. Изменение договора. Ответственность железной дороги. Принцип ответственности железной дороги. Претензионный порядок урегулирования споров. Двусторонние договоры.

Международные морские перевозки. Виды договора морской перевозки. Чартер и его виды: рейсовый чартер, букингнот, тайм-чартер, димайз – чартер. Типовые проформы чартеров.

Коносамент. Конвенция от 25 августа 1924 г «Об унификации некоторых правил о коносаменте» (Брюссель). Гамбургская конвенция ООН от 1978 г. «О морской перевозке грузов». Содержание коносамента. Виды коносамента. Ответственность сторон по договору морской перевозки грузов. Презумпция вины перевозчика. Международные конвенции об ограничении пределов ответственности морского перевозчика. Сроки исковой давности по спорам, связанным с морской перевозкой грузов. Арбитражная оговорка. Применимое право, регулирующее отношения, возникающие из договора морской перевозки грузов.

Перевозка опасных и вредных веществ. Международная конвенция об ответственности и компенсации за ущерб в связи с перевозкой морем опасных и вредных веществ 1996 г.

Международная морская перевозка пассажиров и багажа. Афинская конвенция от 13 декабря 1974 г. «О перевозках морем пассажиров и их багажа». Заключение договора морской перевозки пассажиров и багажа, порядок его заключения. Ответственность морского перевозчика. Принцип виновной ответственности.

Линейное судоходство – форма морской перевозки. Виды линии. Конвенция «О Кодексе поведения линейных конференций» от 1 июля 1974 г. Состав линейных конференций.

Международные воздушные перевозки. Международно-правовое регулирование воздушных перевозок. Конвенция от 12 октября 1929 г. «Об унификации некоторых правил, касающихся международных воздушных перевозок» (Варшава). Конвенция «О Международной гражданской авиации» 1944 г. Виды воздушных сообщений: регулярные, нерегулярные, каботажные. Порядок и форма заключения договора перевозки грузов, пассажиров и багажа воздушным транспортом. Содержание договора. Ответственность перевозчика. Презумпция вины перевозчика.

Конвенция от 28 мая 1999 г. «Об унификации некоторых правил международных воздушных перевозок». Конвенция от 18 сентября 1961 г. «Об унификации некоторых правил, касающихся международных воздушных перевозок, осуществляемых лицом, не являющимся перевозчиком по договору».

Международные автомобильные перевозки. Конвенция УНИДРУА от 19 мая 1956 г. «О договоре международной дорожной перевозки грузов (КДПГ). Конвенция от 1949 г. «О дорожном движении» и Протокол о дорожных знаках и сигналах. Конвенция от 1 марта 1973 г. «О договоре международной автомобильной перевозке пассажиров и багажа» (КААП). Конвенция СНГ от 9 октября 1999 г. «О международных автомобильных перевозках пассажиров и багажа» (КМАПП). Порядок и форма договора международной автомобильной перевозки грузов. Ответственность сторон. Страхование гражданской ответственности.

Международные смешанные перевозки. Соглашение о международном прямом смешанном железнодорожно-водном грузовом сообщении (МЖВС) от 14 декабря 1959 г. Конвенция ООН от 24 мая 1980 г. «О международных смешанных перевозках грузов». Унифицированные правила о документе смешанной перевозки МТП от 1973 г. Понятие договора смешанной перевозки. Правовое положение оператора смешанной перевозки. Документ смешанной перевозки: оборотный, необоротный. Содержание документа смешанной перевозки. Ответственность оператора смешанной перевозки. Презумпция вины оператора смешанной перевозки. Пределы ответственности оператора.

ТЕМА 14. МЕЖДУНАРОДНЫЕ РАСЧЕТНЫЕ И КРЕДИТНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Международные денежные обязательства. Понятие и основания возникновения денежных обязательств. Принципы УНИДРУА 1994 г. Исполнение денежных обязательств. Очередность платежа по денежным обязательствам.

Охранительные денежные обязательства. Виды охранительных денежных обязательств.

Валютные операции. Понятие и субъекты валютных операций – резиденты и нерезиденты. Виды валютных операций. Корреспондентские отношения. Банковские операции по системе СВИФТ.

Понятие международных расчетных правоотношений. Организация расчетного процесса. Субъекты международных расчетных отношений. Форма международных расчетов.

Документарный аккредитив, как форма международных расчетов. Унифицированные правила и обычаи для документарных аккредитивов. 1993 г. взаимоотношения приказодателя, банка – эмитента, авизующего банка и бенефициара. Виды аккредитивов. Подтвержденные и неподтвержденные аккредитивы. Переводные и непереводные аккредитивы. Ответственность банков при совершении аккредитивной формы расчетов.

Документарное инкассо, как форма международных расчетов. Унифицированные правила для инкассо 1995 г.. Взаимоотношения доверителя, банка-ремитента, инкассирующего банка, представляющего банка и плательщика. Виды инкассовой операции. Чистое инкассо. Документарное инкассо. Комиссионные вознаграждения исполняющего банка.

Авансовый платеж. Форма авансового платежа. Частичные авансовые платежи. Открытый счет. Особенности расчетов по открытому счету.

Банковский перевод. Типовой закон ЮНСИТРАЛ от 1992 г. «О международных кредитных переводах». Взаимоотношения перевододателя, банк плательщика, банк получателя платежа и переводополучателя.

Банковские гарантии в международных денежных обязательствах. Унифицированные правила для контрактных гарантий 1978 г. и Унифицированные правила для гарантий по требованию. 1992 г.; их юридическая природа. Понятие гарантии. Форма гарантии. Виды гарантии. Применимое право.

Вексель в международных расчетах. Конвенция от 7 июля 1930 г. «О единообразном законе о переводном и простом векселе». Понятие и виды векселя. Простые и переводные векселя. Сроки платежа по векселю.

Вексельное поручительство. Различие между векселем по Женевской конвенции и англо-американским векселем. Применимое право.

Чек как расчетный документ. Женевская конвенция о единообразном законе, о чеках 1931 г. Реквизиты чека. Сроки платежа по чеку.

ТЕМА 15. ВНЕДОГОВОРНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Коллизионные вопросы деликтных обязательств. Принцип места совершения деликта. Принцип учета интересов. Принцип двойной подсудности. Принцип места наступления последствий. Закон суда. Принцип выбора.

Международно-правовое регулирование отношений, возникающих из причинения вреда. Конвенция об ответственности в отношении третьих лиц в области атомной энергетики от 1960г. Конвенция об ответственности владельцев атомных судов от 1962г. Конвенция о гражданско-правовой ответственности за ядерный ущерб от 1963г. Гаагская конвенция об ответственности за вред, причиненный товаром от 2 октября 1973г. Брюссельская конвенция о гражданской ответственности за ущерб от загрязнения моря нефтью от 1969г.

Региональные и двусторонние соглашения. Конвенция о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам от 22 января 1993г. и от 7 октября 2002 г. Соглашение о порядке разрешения споров, связанных с осуществлением хозяйственной деятельности от 20 марта 1992г.

Правовое регулирование внедоговорных отношений в Республике Таджикистан. Закон места причинения вреда. Сфера применения права РТ к деликтным обязательствам. Применимое право по выбору потерпевшего за причиненный вред, вследствие недостатков товара, работы или услуги. Применимое право по соглашению сторон. Порядок возмещения причиненного ущерба.

Причинение вреда на территории иностранного государства. Причинение вреда гражданам Республики Таджикистан за рубежом.

ТЕМА 16. ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Понятие и особенности интеллектуальной собственности. Объекты интеллектуальной собственности.

Международно-правовое регулирование авторских отношений. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений от 9 сентября 1886г. Всемирная конвенция об авторском праве от 6 сентября 1952г. Договор ВОИС по авторскому праву от 20 декабря 1996г. Соглашение СНГ о сотрудничестве в области охраны авторского права и смежных прав от 24 сентября 1995г.

Виды объектов авторских прав и их охрана. Неохраняемые объекты. Общие принципы конвенционной охраны авторских прав. Сроки охраны. Имущественные и неимущественные права автора. Защита авторских прав.

Международно-правовая охрана смежных прав. Понятие, субъекты и объекты смежных прав. Основания предоставления охраны смежных прав. Принципы конвенционной охраны смежных прав. Срок охраны смежных прав. Основные права субъектов смежных прав. Римская Конвенция об охране смежных прав исполнителей, изготовителей фонограмм и вещательных организаций от 26 октября 1961г. Конвенция об охране интересов производителей фонограмм от незаконного воспроизводства их фонограмм от 29 октября 1971г.

Охрана авторских и смежных прав в сети Интернет. Договор ВОИС по авторскому праву от 20 декабря 1996г. Договор ВОИС по исполнениям и фонограммам от 20 декабря 1996г. Защита авторских прав в Интернете.

Патентное право в международном частном праве. Парижская конвенция об охране промышленной собственности от 20 марта 1883г. Договор о патентной кооперации от 19 июля 1970г.

Понятие промышленной собственности. Основание охраны промышленной собственности. Правовое положение участников Парижского союза. Принцип национального режима. Конвенционный приоритет. Международная заявка. Патентование отечественных изобретений за границей. Цель патентования. Евразийская патентная конвенция от 9 сентября 1994 г. Подача заявки. Рассмотрение заявок. Выдача Евразийского патента. Защита прав патентообладателей.

Международно-правовая охрана прав на средства индивидуализации. Мадридское соглашение о международной регистрации товарных знаков от 14 апреля 1891г. Международная регистрация товарных знаков. Отказ в регистрации товарных знаков. Сроки охраны товарных знаков.

Фирменное наименование. Экстерриториальный характер фирменного наименования. Защита прав на средства индивидуализации.

Охрана прав на средства индивидуализации в сети Интернет. Доменное наименование.

Региональные соглашения об охране объектов авторского права и промышленной собственности. Европейская конвенция по вопросам авторского права и смежных прав в рамках трансграничного вещания через спутники от 1994г. Конвенция о выдаче европейских патентов от 1973г. Соглашение СНГ о сотрудничестве в области авторского и смежных прав от 24 сентября 1993г.Евразийская патентная конвенция от 9 сентября 1994 г.

Защита авторских прав и промышленной собственности международными организациями. Роль ВОИС. Роль региональных организаций. Европейское патентное ведомство. Межгосударственный совет по вопросам охраны промышленной собственности.

ТЕМА 17. НАСЛЕДСТВЕННЫЕ ПРАВООТНОШЕНИЯ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Коллизионное регулирование наследственных отношений. Коллизионные привязки при наследовании по закону: «закон последнего места жительства», «закон гражданства наследодателя». Смешанные коллизионные принципы.

Коллизионное регулирование отношений по завещанию. Коллизионные принципы: «последнее место жительства на момент составления завещания», «правопорядок государства гражданства», «закон места заключения сделки» и т.д.

Коллизионные привязки наследования движимого и недвижимого имущества.

Международно-правовые средства регулирования наследственных отношений. Конвенция «О коллизии законов, касающихся формы завещательных распоряжений» от 5 октября 1961 г. Вашингтонская конвенция о единообразном законе, о форме международного завещания от 26 октября 1973 г. Гаагская конвенция «О праве применимом к имуществу, распоряжение которым осуществляется на началах доверительной собственности и о его признании» от 1 июля 1985 г.

Регулирование наследственных отношений по законодательству РФ и РТ. «Закон места жительства наследодателя». Наследование по закону. Наследование недвижимого имущества. «Закон местонахождения вещи». Завещательная дееспособность. Форма завещательного распоряжения. Тайна завещания.

Региональные и двусторонние соглашения.

Наследственные права граждан РТ за границей.

ТЕМА 18. БРАЧНО-СЕМЕЙНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Правовое регулирование брачно-семейных отношений в международном частном праве и их особенности. Хромающие браки.

Международно-правовое регулирование семейных отношений. Гаагская конвенция о признании и исполнении решений по делам об алиментных обязательствах в отношении детей от 1958г. Гаагская конвенция о признании разводов и решений о судебном разлучении супругов от 1970 г.

Гаагская конвенция о праве применимом к алиментным обязательствам от 1973 г.

Региональные и двусторонние международные договоры. Кодекс Бустаманте. Конвенция о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам» от 22 января 1993 г. (Минск). Конвенция СНГ от 7 октября 2002 г. (Кишинев).

Национальное законодательство. Семейный кодекс РТ. Коллизионные нормы семейного права в российском и таджикском законодательстве.

Коллизионные вопросы заключения брака. Условия заключения брака. Формы и порядок заключения брака. Применимое право, регулирующее порядок, форму и материальные условия заключения брака.

Заключение брака российских и таджикских граждан с иностранцами. «Консульские» и «общегражданские» браки.

Коллизионные вопросы расторжения брака. Расторжение брака между гражданами РТ за границей. Форма и порядок расторжения брака. Признание действительным расторженный брак за границей.

Коллизионное регулирование взаимоотношений между супругами. Неимущественные и имущественные права супругов. Принцип автономии воли. Алиментные обязательства.

Правовое регулирование взаимоотношений родителей и детей. Проблемы защиты прав и интересов детей. Установление и оспаривание отцовства. Значение гражданства детей. Усыновление. Усыновление детей – граждан РТ иностранцами на территории РТ. Усыновление детей иностранных граждан в РФ и РТ. Гаагская конвенция о защите детей и сотрудничестве в отношении иностранного усыновления от1993 г. Опека и попечительство. Функции консульских учреждений РТ за рубежом в сфере усыновления, опеки и попечительства.

ТЕМА 19. ТРУДОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ

Правовое регулирование трудовых отношений в международном частном праве. Коллизионные принципы регулирования трудовых отношений: свобода выбора права; закон места работы; закон места нахождения работодателя; закон флага судна; личный закон работодателя; закон страны заключения контракта о найме. Экстерриториальное применение норм трудового права.

Международно-правовое регулирование трудовых отношений. Всеобщая декларация прав человека от 1948г., Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах 1966г. Конвенции и рекомендации Международной Организации Труда. Конвенция МОТ о регулировании вопросов труда: роль, функции и организация от 1978г. Конвенция о безопасности и гигиене труда в производственной среде от 1981г. Конвенция о запрещении и немедленных мерах по искоренению наихудших форм детского труда от 1999г. Конвенция ООН о защите прав всех трудящихся – мигрантов и их семей от 1990г. Конвенция о правовом статусе трудящихся – мигрантов от 1977 г.

Роль двусторонних договоров в регулировании трудовых отношений с иностранным элементом.

Регулирование трудовых отношений в рамках СНГ. Рекомендательный акт «Миграция трудовых ресурсов в странах СНГ». Национальный режим.

Трудовые права иностранцев в Республике Таджикистан. Заключение и расторжение трудовых контрактов с иностранцами в РТ. Разрешение трудовых споров.

Трудовые права граждан РТ за рубежом. Порядок и условия заключения трудовых контрактов.

Социальное обеспечение иностранцев в РТ. Социальное обеспечение граждан РТ за рубежом. Двусторонние договоры в социальном обеспечении граждан. Многосторонние договоры. Конвенция о социальном обеспечении от 1972г. Соглашение стран СНГ о гарантиях прав граждан в области выплаты социальных пособий, компенсационных выплат семьям с детьми и алиментов.

ТЕМА 20. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС

Международный гражданский процесс: понятие, предмет, особенности, источники.

Международная подсудность споров с иностранным элементом. Система определения международной подсудности: французская – признак гражданства сторон спора; германская – признак местожительства ответчика; общее право – признак «фактического присутствия» ответчика. Договорная подсудность. Исключительная подсудность. Альтернативная подсудность. Пророгационные и дерогационные соглашения. Определение подсудности споров по законодательству РТ.

Международно-правовое регулирование подсудности. Гаагская Конвенция о вручении за границей судебных и внесудебных документов от 15 ноября 1965г. Гаагскаяч Конвенция о получении за границей доказательств по гражданским и торговым делам от 18 марта 1970г. Гаагская Конвенция о международном доступе к правосудию от 1980г. Минская конвенция СНГ от 22 января 1993г. Кишиневская конвенция СНГ от 7 октября 2002г. Двусторонние договоры.

Процессуальные положения иностранцев. Судебный залог. Гаагская конвенция по вопросам гражданского процесса 1954г. Принцип национального режима. Роль договоров о правовой помощи. Консульские конвенции. Процессуальное положение иностранного государства. Судебный иммунитет иностранного государства. Процессуальное положение дипломатических, консульских и иных официальных представительств иностранных государств. Правовое положение сотрудников международных организаций в гражданском судопроизводстве.

Оказание правовой помощи. Понятие правовой помощи. Исполнение судебных поручений. Вручение документов лицам, находящимся за рубежом. Выполнение отдельных поручений иностранных судов. Порядок исполнения судебных поручений. Национальные и международно-правовые акты о правовом регулировании порядка выполнения иностранных судебных поручений. Поручение, не подлежащее исполнению.

Признание и исполнение иностранных судебных решений. Система исполнения иностранных судебных решений. Экзекватура. Взаимность в исполнении судебных решений. Проверка правильности и непротиворечий публичному порядку. Регистрация решения в особом реестре. Законодательство РТ о признании и исполнении иностранных судебных решений. Основание отказа в приведении и исполнении иностранного судебного решения.

Нотариальные действия. Применение нотариусами норм иностранного права. Исполнение нотариусом поручений иностранных органов юстиции о производстве отдельных нотариальных действий.

Легализация документов. Порядок легализации по законодательству РТ. Документы, не подлежащие консульской легализации. Проставление апостиля. Гаагская конвенция «Об отмене требования легализации иностранных официальных документов» 1961 г.. Нотариальные действия консульских учреждений за рубежом.

ТЕМА 21. МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОММЕРЧЕСКИЙ АРБИТРАЖ

Понятие международного коммерческого арбитража. Виды международного коммерческого арбитража. Порядок формирования международного коммерческого арбитража. Национальное законодательство РТ о международном коммерческом арбитраже.

Международно-правовое регулирование международного коммерческого арбитража. Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже 1961г. Типовой закон ЮНСИТРАЛ о международном коммерческом арбитраже от 11 декабря 1985 г. Арбитражный регламент Комиссии ООН по праву международной торговли 1976 г. Согласительный регламент ЮНСИТРАЛ от 4 декабря 1980 г.

Региональные международные соглашения. Соглашение СНГ о порядке разрешения споров, связанных с осуществлением хозяйственной деятельности от 20 марта 1992г. Двусторонние договоры.

Арбитражное соглашение, как условие арбитражного разрешения споров. Понятие и виды арбитражного соглашения. Правовая природа арбитражного соглашения. Форма и содержание арбитражного соглашения.

Арбитражное разбирательство внешнеэкономических споров. Рассмотрение споров в институциональном арбитраже. Регламент международного коммерческого арбитражного суда при торгово-промышленной палате РФ.

Регламент Лондонского международного арбитражного суда. Регламент Арбитражного института Стокгольмской торговой палаты. Формирование арбитража. Порядок назначения и отвод арбитров. Определение компетенции арбитража. Обеспечительные меры. Рассмотрение спора по существу. Правовое положение участников арбитражного разбирательства. Вынесение решения международным коммерческим

арбитражем. Вступление решения в силу. Возможность отмены или пересмотра арбитражного решения.

Специализированные международные арбитражные центры для разрешения отдельных видов коммерческих споров. Конвенция об урегулировании инвестиционных споров между государствами и физическими или юридическими лицами других государств от 18 марта 1965г. Международный центр по разрешению инвестиционных споров (МЦИРИС).

Признание и исполнение иностранных арбитражных решений. Добровольное исполнение. Роль государственного суда в обеспечении исполнения иностранного арбитражного решения. Основания для отказа в признании и исполнении иностранных арбитражных решений. Международные договоры. Конвенция ООН о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений от 10 июня 1958г. Соглашение СНГ о порядке взаимного исполнения решений арбитражных, хозяйственных и экономических судов на территориях государств-участников содружества от 6 марта 1998г.

Порядок признания и исполнения иностранных арбитражных решений в Республике Таджикистан.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Ануфриева Л.П. Международное частное право: учебник. Общая часть. Т.1. М. 2000.
2. Ануфриева Л.П. Международное частное право: учебник. Особенная часть. М. 2000.
3. Богуславский М.М. Светланов А. Г. Международное частное право: современная практика. Сборник статей. М. 2000.
4. Гаврилов В.В. Международное частное право: краткий курс. М. 2000.
5. Проблемы международного частного права: сборник статей/Под ред. Н.И. Марышевой. М. 2000.
6. Желудков А., Холодов Б. Международное частное право: конспект лекций. М. 2000.
7. Тункин Г.И. Теория международного права. М. 2000.
8. Белов А.П. Международное предпринимательское право. М. 2001.
9. Вершинин А.П. Внешнеэкономическое право. М. 2001.
10. Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности/Ред. С.А. Комаров. М. 2001.

11. Тихомиров Ю.А. Коллизионное право: учеб. и науч.- практ. пособие. М. 2001.
12. Ануфриева Л.П. Соотношение международного публичного и международного частного права: правовые категории. М. 2002.
13. Вилкова Н.Г. Договорное право в международном обороте. М. 2002.
14. Дмитриева Г.К. Международное частное право (часть третья Гражданского кодекса Российской Федерации): учеб. пособие. М. 2002.
15. Менглиев Ш. Международное частное право. Душанбе. 2002.
16. Лунц Л.А. Курс международного частного права. В 3 т. М. 2002.
17. Толстых В.Л. Коллизионное регулирование в международном частном праве: проблемы толкования и применения раздела VI части третьей Гражданского кодекса Российской Федерации. М. 2002.
18. Муранов А.И. Международный договор и взаимность как основания приведения в исполнение в России иностранных судебных решений. М. 2003.
19. Богуславский М.М. Международное частное право: учебник. М. 2004.
20. Вилкова Н.Г. Договорное право в международном обороте. М. 2004.
21. Звеков В.П. Международное частное право: учебник. М. 2004.
22. Кудашкин В.В. Правовое регулирование международных частных отношений. М. 2004.
23. Международное частное право: учебник/Ред. Н.И. Марышева. М. 2004.
24. Тимохов Ю.А. Иностранное право в судебной практике. М. 2004.
25. Толстых В.Л. Международное частное право: коллизионное регулирование. М. 2004.
26. Богуславский М.М. Международное частное право. М. 2005.
27. Бужигаева Т.Е. Международное частное право: учебное пособие. М. 2005.
28. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации. Часть третья. Постатейный с приложением форм документов/Отв. ред. А.Н. Ткач. М. 2005.
29. Богуславский М.М. Международное частное право: практикум. М, 2006.
30. Вилкова Н.Г. Правила толкования международных торговых терминов. Инкотермс 2000: Правовое регулирование и практика применения. М. 2008.
31. Международное частное право. Учебник/Отв. ред. Г.К. Дмитриева. М. 2008.

32. Международное частное право. Учебно-методический комплекс. Книга1. Источники. Программа курса. Библиография. Хрестоматия. Общая часть. Авторы – составители: Н.Ю. Ерпылева, М.Б. Касенова. М. 2008.
33. Международное частное право. Книга 2. Хрестоматия. Особенная часть. Авторы – составители: Н.Ю. Ерпылева, М.Б. Касенова. М. 2008.

PROGRAM OF THE COURSE
“INTERNATIONAL PRIVATE LAW”

Compiled by: Candidate of Law,
Associate Professor A.M. Mirzoev

INTRODUCTION

International private law, as an independent legal system, was formed in the 19th century, but in the countries of the Commonwealth of Independent States it was essentially formed and developed only when they gained independence. Nevertheless, private international law is becoming one of the fundamental academic disciplines studied in law schools, due to the ongoing globalization of the economy, within the framework of which the internationalization of economic life and the systems of law organizing it takes place.

In modern conditions, international private law, being aimed at the implementation of the foreign economic policy of the state, is the only branch of national law governing property and personal non-property relations with a foreign element in the international economic turnover. Accordingly, there is a further deepening and expansion of relations between domestic individuals and legal entities with similar entities in other countries in various spheres of public life, including in the sphere of entrepreneurial and other economic activities. Under these conditions, a deep understanding of the normative legal acts that form international private law, regulating private law relations between subjects of different countries, becomes of paramount importance.

The program on international private law is a program of academic discipline, based on the norms of civil, labor, family and procedural law, designed to regulate relations between legally equal subjects constituting a civil law family, taking into account the level of their settlement in the field of international civil circulation.

The program complies with the teaching and methodological requirements, in accordance with which the study of the subject begins with general questions that are relevant to all institutions, and then private questions follow, aimed at studying individual institutions of private international law.

In accordance with the above, the program provides for dividing the material to be studied into two parts:

1. the general part - which unites such institutions as the notion of the branch of international private law, defines the subject of legal regulation, normative legal acts and subject composition;

2. the special part - which consists of certain types of civil law institutions and sub-sectors of private international law.

The program contains a list of questions that must be mastered by students on specific topics, as well as the amount of requirements that may be raised when students take final exams. For this program contains a list of recommended sources for each topic, and a list of references for all topics.

The program corresponds to the curriculum, which provides 72 hours for lecture courses and 48 hours for seminars.

Distribution hours on topics for lectures and seminars

	Topic name	Number of hours	
		lection	seminar
1.	Concept, subject and system of private international law	4	4
2.	Preconditions for the formation and development of private international law in the Republic of Tajikistan	4	4
3.	Sources of private international law	4	4
4.	Unification and harmonization in private international law	4	2
5.	Conflict rules in private international law	4	2
6.	Application of conflict of laws rules	4	2
7.	Legal status of individuals	4	2
8.	Legal status of legal entities	4	2
9.	State as a subject of private international law	4	2
10.	Ownership in private international law	4	2
11.	Legal regulation of foreign investments	4	2
12.	Contractual obligations in private international law	4	2
13.	International transportation of goods and passengers	4	2
14.	International settlement and credit relations	4	2
15.	Non-contractual obligations in private international law	4	2
16.	Intellectual property in private international law	2	2
17.	Inheritance legal relations in private international law	2	2
18.	Marriage and family relations	2	2
19.	Labor relations in private international law	2	2
20.	International civil process	2	2
21.	International commercial arbitration	2	2
	Total	72	48

THEME 1. CONCEPT, SUBJECT AND SYSTEM OF INTERNATIONAL PRIVATE LAW

The concept of IPL. Place of IPL in the system of law of the Republic of Tajikistan. The relationship of international public and private law. The development trend of private entrepreneurship in RT.

The subject of legal regulation of IPL. The main features of the subject of legal regulation of IPL. Private law relations with a foreign element.

The method of legal regulation of private law relations. Conflict method. Material - legal method. Unification method.

The rules of private international law. Conflict norms - internal and contractual. Unified material private law norms. The contractual nature of the unified norms. The place of substantive norms of domestic private law. Place of norms of international civil procedure.

Principles of legal regulation of IPL.

IPL system. The concept and structure.

THEME 2. PRECONDITIONS OF FORMATION AND DEVELOPMENT INTERNATIONAL PRIVATE LAW

The concept of the preconditions of the formation of international private law.

Separate prerequisites for the formation of IPL in RT. Independence. Integration into a single global economic process. The use of labor of foreigners. The emergence of family relations with a foreign element, etc.

Development of international private law in the Republic of Tajikistan.

THEME 3. SOURCES OF INTERNATIONAL PRIVATE LAW

The concept and types of sources of IPL. The dual nature of sources of IPL. The ratio of international acts and domestic legislation of the Republic of Tajikistan.

Domestic legislation RT. Constitution of RT. Family code. Civil Code. Labor Code. Civil Procedure Code of the Republic of Tajikistan. RT Code on economic litigation. Special civil acts. The ratio of the Civil Code of the Republic of Tajikistan and the special norms.

Legislation of foreign countries. Codified legislation.

International treaties. The ratio of international and national law. Bilateral, multilateral international treaties. Transformation of international legal norms into national legal and their mechanisms. Application of international treaties. The role of international organizations in the development of international private law. Hague Conference on International Private Law. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). Regulation of private law at the regional level.

International customs. The concept and main features. The customs of business turnover. Customs of international trade. Authorized customs of international trade.

Arbitrage practice. The decision of the highest courts. The decision of the Constitutional Court.

THEME 4. UNIFICATION AND HARMONIZATION IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

The concept of unification of law. Objective need for unification of law. Features of the legal mechanism of unification of law. Transformation of international law. Legal basis of transformation. Legal forms of unification of norms.

The role of international organizations in the unification of legal norms. Hague Conference on Private International Law. Rome Institute for the Unification of Private Law. UN Commission on International Trade Law.

Classification of the unification of law by the method of legal regulation, by subject, by the subject composition of international treaties.

The use of conflict rules in space, in the subject and in time. Interpretation of unified norms.

Harmonization of law. The concept of harmonization. Ways of harmonization. Reception Unilateral and mutual harmonization. The relationship of unification and harmonization of law.

THEME 5. CONFLICT NORMS IN PRIVATE INTERNATIONAL LAW

The concept of the conflict rule. The reference nature of the conflict rule. The structure of the conflict rule.

Classification conflict of laws. Types of conflict rules in nature: imperative, dispositive, alternative, cumulative. Types of conflict rules in the form of a collision binding: one-sided, two-sided.

The main forms of collision attachment. Personal law. The law of the legal entity. The law of the location of things. The law of the place of the act. The law of the place of performance of contracts. The law of the closest connection. Law of employment. The law of the flag.

THEME 6. APPLICATION OF CONFLICT NORMS

Determination of the right to be applied to relations complicated by a foreign element. The essence of the problem of qualification.

Return sending and sending to the right of the third state. Legislation and the doctrine of the return reference, and reference to the law of a third state. The laws of the countries on the return reference and reference to the law of a third state. International legal acts on sending back and sending to the law of a third state.

Interpretation of conflict rules. The essence of the problem of qualification. Domestic law qualifications; according to the law of the country with which the actual relationship is most closely related; autonomous qualification. Legal qualification in the legislation of foreign countries. Legal qualifications in Tajik law and practice. The use of foreign law: the concept and basis. Extraterritorial effect of foreign law. The application of law with a plurality of legal systems. The application of the law of an unrecognized state.

Establishing the content of foreign law. Ways of establishing the content of foreign law. The consequences of the inability to establish the content of foreign law.

Interpretation of foreign law. Subjects of interpretation of foreign law. Reciprocity: purpose and types. The presumption of reciprocity.

Disclaimer of public order. The appointment of a reservation on public order. Legislation of the Republic of Tajikistan on the formulas of the reservation on public order. Mandatory rules.

SPECIAL PART

TOPIC 7. LEGAL STATUS OF INDIVIDUALS

Legal capacity of foreign citizens: concept, content. National regime. Legal capacity of stateless persons. The basic principles of the legal status of foreigners.

The capacity of foreigners. National legal regulation. Definition of legal capacity in international instruments.

Disability. Recognition of a person as incapable. Grounds for recognizing a foreigner and stateless person with limited or incapacitated capacity. Consequences of recognition of a foreigner and stateless person with limited or incapacitated capacity.

Unknown absence. The basis for recognizing a person is missing. Legal consequences of recognizing a person as missing. Recognition of the face of the deceased. The presumption of death. Unknown absence and recognition of a stateless person as deceased.

The legal status of citizens of the Republic of Tajikistan abroad. Bilateral and multilateral international treaties with the participation of the Republic of Tajikistan.

THEME 8. LEGAL STATUS OF LEGAL ENTITIES

The concept of the legal status of legal entities. Personal statute of the legal entity. National identity of legal entities.

The theory of determining the personal statute of a legal entity. Theory of incorporation. Theory of Settlement. Theory of operation center. Theory of control.

The problem of international legal entities. Features of the creation, reorganization and liquidation of intergovernmental and intergovernmental organizations. Legal capacity and legal capacity of international legal entities. Offshore companies. Multinational companies.

The legal status of foreign legal entities in the Republic of Tajikistan. Legal forms of joint economic activity. Organizational and legal forms of joint economic activities.

The legal status of legal entities of the Republic of Tajikistan abroad.

THEME 9. THE STATE AS A SUBJECT OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW

The legal status of the state as a special subject of MHP. State participation in private law relations.

Immunity of the state and its types. Jurisdictional immunities of the state and its property. Types of immunity. Waiver of immunity.

International acts on state immunity.

The theory of absolute immunity. Functional immunity. Limited immunity.

The legal regime of civil transactions conducted by the RT.

THEME 10. OWNERSHIP IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Conflict regulation of proprietary relations. Legal equality of forms and types of ownership. The application of laws on nationalization. International - legal regulation of proprietary relations.

Conflict of ownership issues. The law of the location of a thing is lӯч кӯi sitaӯ. Conflict of ownership of movables. The emergence of property rights.

Things in transit. Acquisition of property rights by acquisitive prescription. Legislation of the Republic of Tajikistan on the location of the thing.

The legal status of property of the subjects of the Republic of Tajikistan abroad. The legal status of foreign entities in the Republic of Tajikistan.

THEME 11. LEGAL REGULATION OF FOREIGN INVESTMENTS

The concept of foreign investment. Subjects of foreign investment. Types and forms of foreign investment.

National legal regulation of investment relations. Law of the Republic of Tajikistan “On Investments” dated May 12, 2007 Law of the Republic of Tajikistan “On Concessions” dated May 15, 1997. Law of the Republic of Tajikistan “On Agreements on Production Sharing” dated March 5, 2007. Law of the Republic of Tajikistan “On Subsoil” dated July 20, 1994

International legal regulation of investment relations. Convention on the procedure for resolving investment disputes between states and foreign persons in 1965. Convention on the establishment of the Multilateral Investment Guarantee Agency in 1985, the Agreement of the CIS countries "On cooperation in the field of investment activities" 1993. Bilateral agreements.

Mode granted to foreign investment. Organizational and legal forms of enterprises with foreign investments and their types.

Foreign investment in free economic zones. The concept of "Free Economic Zone" (FEZ). Types of FEZ. Legal regulation of activities in the FEZ.

THEME 12. CONTRACTUAL OBLIGATIONS IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

The concept and composition of contractual obligations in international private law. International transactions. International commercial contracts. Types of international commercial transactions.

The concept of foreign trade transactions. Characteristic features of foreign trade transactions. Features of legal regulation of foreign trade transactions. The interaction of international and national law. The interaction of various sectoral affiliation of national law. Non-state regulation. International legal regulation of foreign trade transactions.

The impact of the UN Security Council decision on the conclusion and execution of foreign trade transactions.

Determination of applicable law in foreign trade transactions. The scope of the applicable law. Autonomy of will. The form of expression "autonomy of the will." The limits of the expression "autonomy of the will." The law of the closest connection.

Form of foreign trade transactions. Conflict questions form transactions.

Legal regulation of the international sale of goods. UN Convention of April 11, 1980 "On contracts for the international sale of goods" (Vienna). Convention of December 22, 1986 on the law applicable to contracts for the international sale of goods (The Hague). EEC Convention of 1980 "On the law applicable to specific obligations" (Rome). The role of international trade customs.

The procedure for the conclusion of contracts for the international sale of goods. The main conditions. The name of the product, its quantity and quality. The price of the product. Period of execution. Form and settlement procedure. Arbitration clause. Progressive agreements. Responsibility for breach of contractual obligations. Form of responsibility.

Foreign trade deals with commercial financing: legislation and practice. Unidroit Convention of May 28, 1988 “On International Financial Leasing”. Unidroit Convention of May 28, 1988 "On International Factoring".

International financial leasing. Features of leasing contracts. Subjects of leasing relations, and their legal status. Rights and obligations of the parties.

International factoring agreement. Features of factoring relations, the subjects and their legal status. Rights and obligations of the parties.

The international contract. Concept, types and features. Law applicable to contracts.

Concession agreements. Subjects and objects of the concession agreement. Features, form, term and content. Applicable right.

Customs of international trade. Customs, usages, routinely. Unification of the customs of international business turnover. Rules for the interpretation of international trade terms - INCOTERMS. 2020 Types of contracts: "E", "G", "C", "D".

Principles of international commercial contracts (Principles of UNIDROIT) 1994. Principles structure. Lex mercatoria (trade right).

Legal regulation of electronic commerce. The UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce of December 10, 1996. The UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures of July 5, 2001. Terms of electronic information validity. Requirements for electronic signatures.

THEME 13. INTERNATIONAL CARRIAGE OF GOODS AND PASSENGERS

The concept of international transport. Types of international transport. Legal regulation of the international transport of goods and passengers. Collision principles for determining applicable law. The role of international organizations in the regulation of international transport.

International rail transportation. Agreement on International Transport (COTIF). The Agreement on International Freight Traffic (SMGS) and the Agreement of 1950 “On International Passenger Traffic” (SMPS). The procedure and form of the contract. The content of the contract. Amendment of the contract. Responsibility of the railway. The principle of responsibility of the railway. Claim dispute resolution procedure. Bilateral treaties.

International shipping. Types of contract of carriage by sea. Charter and its types: scheduled charter, booking, time charter, demise - charter. Typical pro forma charter.

Bill of lading. Convention of August 25, 1924 "On the unification of some rules on the bill of lading" (Brussels). Hamburg UN Convention of 1978 "On the carriage of goods by sea". The content of the bill of lading. Types of bill of lading. Responsibility of the parties under the contract for the carriage of goods by sea. The presumption of guilt of the carrier. International conventions on limiting the limits of liability of the sea carrier. The limitation periods for disputes relating to the carriage of goods by sea. Arbitration clause. The applicable law governing relations arising from the contract for the carriage of goods by sea.

Transportation of hazardous and harmful substances. International Convention on Liability and Compensation for Damage in connection with the Carriage by Sea of Hazardous and Harmful Substances 1996

International sea transportation of passengers and baggage. Athens Convention of December 13, 1974 "On the carriage of passengers and their baggage by sea". Conclusion of the contract for the sea transportation of passengers and baggage, the procedure for its conclusion. Responsibility of sea carrier. The principle of guilty responsibility.

Linear shipping is a form of maritime transport. Types of lines. Convention “On the Code of Conduct for Linear Conferences” of July 1, 1974. The composition of linear conferences.

International air transport. International legal regulation of air traffic. Convention of October 12, 1929 "On the unification of some rules relating to international air transport" (Warsaw). Convention on International Civil Aviation

of 1944. Types of air services: regular, irregular, coastal. The procedure and form of the conclusion of the contract for the carriage of goods, passengers and baggage by air. The content of the contract. Responsibility of the carrier. The presumption of guilt of the carrier.

Convention of May 28, 1999 on the unification of certain rules for international air transportation. Convention of September 18, 1961 "On the unification of some rules relating to international air transport carried out by a person who is not a carrier under the contract."

International road transport. Unidroit Convention of May 19, 1956 "On the contract for the international carriage of goods by road (CMR). The 1949 Convention on Road Traffic and the Protocol on Road Signs and Signals. Convention of March 1, 1973 "On the contract for the international carriage of passengers and luggage by road" (KAAP). CIS Convention of October 9, 1999 "On the International Road Transport of Passengers and Baggage" (CMAP). The procedure and form of the contract for the international carriage of goods by road. Responsibility of the parties. Liability insurance.

International mixed shipping. Agreement on the International Direct Mixed Rail-Water Freight Traffic (MZHVS) of December 14, 1959. United Nations Convention of May 24, 1980 "On International Multimodal Transport of Goods." Uniform rules on the ICC multimodal transport document from 1973. Concept of a multimodal transport contract. The legal status of the operator of multimodal transport. Multimodal transport document: negotiable, non-negotiable. The contents of the multimodal transport document. Responsibility of a multimodal transport operator. The presumption of guilt of the operator of multimodal transport. The limits of operator responsibility.

THEME 14. INTERNATIONAL SETTLEMENT AND CREDIT RELATIONS

International monetary obligations. The concept and the basis of monetary obligations. Principles of Unidroit 1994 Execution of monetary obligations. The order of payment of monetary obligations.

Protective monetary obligations. Types of protective liabilities.

Currency operations. The concept and subjects of foreign exchange transactions - residents and non-residents. Types of currency transactions. Correspondent relations. Banking operations on the SWIFT system.

The concept of international settlement of legal relations. Organization of the settlement process. Subjects of international settlement relations. Form of international payments.

Documentary letter of credit, as a form of international payments. Uniform rules and customs for documentary letters of credit. 1993 relationship of the ordering party, the issuing bank, the advising bank and the beneficiary. Types of letters of credit. Confirmed and unconfirmed letters of credit. Transferable and non-transferable letters of credit. Responsibility of banks in making a letter of credit settlement.

Documentary collection as a form of international payments. Uniform rules for the collection of 1995. The relationship of the principal, the remitting bank, the collecting bank, the representing bank and the payer. Types of collection operations. Clean collection. Documentary collection. Commissions of the executive bank.

Advance payment. Advance payment form. Partial advance payments. Open account. Features of calculations for an open account.

Bank transfer. The UNCITRAL Model Law of 1992 “On International Credit Transfers”. Relationships of the transferor, the payer's bank, the payee's bank and the transferee.

Bank guarantees in international monetary obligations. Uniform rules for contract guarantees in 1978 and Uniform rules for guarantees on demand. 1992; their legal nature. The concept of warranty. Warranty form. Types of warranty. Applicable right.

Bill in international payments. Convention of July 7, 1930 "On the Uniform Law on the Transfer and Promissory Note". The concept and types of bills. Bills and bills of exchange. Payment terms on the bill. Bill guarantee. The difference between the bill under the Geneva Convention and the Anglo-American bill. Applicable right.

Check as a settlement document. Geneva Convention on Uniform Law on Checks 1931. Details of the check. Payment terms by check.

THEME 15. NON-CONTRACTUAL OBLIGATIONS IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Conflict-related issues of tort obligations. The principle of the place of the tort. The principle of consideration of interests. The principle of double jurisdiction. The principle of the place of occurrence. The law of the court. The principle of choice.

International legal regulation of relations arising from harm. Convention on Liability for Third Parties in the Field of Atomic Energy, 1960. Convention on Liability of Owners of Atomic Ships, 1962. Convention on Civil Liability for Nuclear Damage, 1963. The Hague Convention on Liability for Damage Caused by goods "from October 2, 1973 Brussels Convention" On civil liability for damage from sea pollution by oil "1969

Regional and bilateral agreements. The Minsk Convention "On Legal Assistance and Legal Relations in Civil, Family and Criminal Matters" dated January 22, 1993 and October 7, 2002. Agreement "On the procedure for resolving disputes related to the implementation of economic activities of March 20, 1992

Legal regulation of non-contractual relations in the Republic of Tajikistan. The law of the place of injury. The scope of application of the law of the Republic of Tajikistan to tort obligations. The applicable law at the option of the victim for the harm caused, due to deficiencies of the goods, work or services. Applicable law by agreement of the parties. The procedure for compensation for damage.

Causing harm on the territory of a foreign state. Causing harm to citizens of the Republic of Tajikistan abroad.

THEME 16. INTELLECTUAL PROPERTY IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

The concept and features of intellectual property. Objects of intellectual property.

International legal regulation of copyright relations. Convention of September 9, 1886 "On the Protection of Literary and Artistic Works" (Bern). World Convention of September 6, 1952 "On Copyright". WIPO Treaty of December 20, 1996 "Under Copyright". Agreement of the CIS countries of September 24, 1995 "On cooperation in the field of protection of copyright and related rights." Types of copyright objects and their protection. Unprotected objects. General principles of conventional copyright protection. Terms of protection. Property and non-property rights of the author. Copyright protection.

International legal protection of related rights. Convention of October 26, 1961 "On the Protection of Related Rights of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations (ROME). Convention of October 29, 1971 "On the protection of the interests of phonogram producers against the illegal reproduction of their phonograms". Concept, subjects and objects of related rights. Grounds for granting protection of related rights. Principles of Conventional

Protection of Related Rights. The term of protection of related rights. Fundamental rights of subjects of related rights.

Protection of copyright and related rights on the Internet. Copyright Treaty of December 20, 1996. WIPO Performances and Phonograms Agreement of December 20, 1996. Copyright protection on the Internet.

Patent law in international private law. Paris Convention of March 20, 1883 "On the Protection of Industrial Property". The Treaty of July 19, 1970 "On Patent Cooperation". The concept of industrial property. The basis of the protection of industrial property. The legal status of the participants of the Paris Union. The principle of national treatment. Convention priority. International application. Patenting of inventions and utility models created in the Russian Federation. Patenting of domestic inventions abroad. The purpose of patenting.

Eurasian Patent Convention of September 9, 1994 Application. Consideration of applications. Issuance of the Eurasian patent. Protection of rights of patent holders.

International legal protection of rights to means of individualization. Madrid Agreement of April 14, 1891 "On the international registration of trademarks." International registration of trademarks. Refusal to register trademarks. Terms of trademark protection.

Brand Name. The extraterritorial nature of the brand name. Protection of rights to means of individualization.

Protection of rights to means of individualization on the Internet. Domain Name.

Regional agreements on the protection of copyright and industrial property. European Convention "On issues of copyright and related rights in the framework of cross-border broadcasting via satellites" 1994 Convention on the Granting of European Patents 1973 Agreement of the countries of September 24, 1993 "On cooperation in the field of copyright and related rights". Eurasian Patent Convention of September 9, 1994

Protection of copyright and industrial property by international organizations. The role of WIPO. The role of regional organizations. European Patent Office. Interstate Council on the Protection of Industrial Property.

THEME 17. INHERITANCE RELATIONS IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Conflict regulation of hereditary relations. Collision bindings for inheritance according to the law: “the law of the last place of residence”, “the law of citizenship of the testator”. Mixed collision principles.

Conflict regulation relations in the will. Conflict principles: “the last place of residence at the time of making the will”, “the rule of law of the state of citizenship”, “the law of the place of conclusion of the transaction”, etc.

Collision bindings of inheritance of movable and immovable property.

International legal means of regulating inheritance relations. Convention “On the conflict of laws relating to the form of testamentary dispositions” of October 5, 1961. Washington Convention on Uniform Law on the Form of the International Testament of October 26, 1973. The Hague Convention “On the Law Applicable to Property Owned by on his recognition "of July 1, 1985

Regulation of inheritance relations under the laws of the Russian Federation and the Republic of Tajikistan. "The law of the place of residence of the testator." Inheritance by law. Inheritance of real estate. "The law of the location of things." Testament capacity. The form of testamentary disposition. The mystery of the will.

Regional and bilateral agreements.

Inheritance rights of citizens of the Republic of Tajikistan abroad.

THEME 18. FAMILY RELATIONS

Legal regulation of marriage and family relations in international private law and their features. Lame marriages.

International legal regulation of family relations. The Hague Convention "On the recognition and execution of decisions on cases of maintenance obligations for children" 1958. The Hague Convention "On the recognition of divorces and decisions on the judicial separation of spouses" 1970

Hague Convention "On the law applicable to maintenance obligations" 1973

Regional and bilateral international treaties. Codex Bustamante. Convention on Legal Assistance and Legal Relations in Civil, Family and Criminal Cases of January 22, 1993 (Minsk). CIS Convention of October 7, 2002 (Chisinau).

National legislation. Family Code RT. Conflict norms of family law in the Russian and Tajik legislation.

Conflict marriage issues. Terms of marriage. Forms and procedures for marriage. Applicable law governing the procedure, form and material conditions of marriage.

Marriage of Russian and Tajik citizens with foreigners. "Consular" and "civil" marriages.

Conflict conflict issues. Divorce between citizens of the Republic of Tajikistan abroad. The form and procedure for divorce. Recognition of a valid divorce abroad.

Conflict regulation of relations between spouses. Non-property and property rights of spouses. The principle of autonomy will. Maintenance obligations.

Legal regulation of relations between parents and children. Problems of protecting the rights and interests of children. Establishing and challenging paternity. The value of citizenship of children. Adoption. Adoption of children - citizens of the Republic of Tajikistan by foreigners on the territory of the Republic of Tajikistan. Adoption of children of foreign citizens in the Russian Federation and the Republic of Tatarstan. Hague Convention on the Protection of Children and Cooperation in Respect of Foreign Adoption, 1993. Guardianship and trusteeship. The functions of the consular offices of the Republic of Tajikistan abroad in the field of adoption, guardianship and guardianship.

THEME 19. LABOR RELATIONS IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Legal regulation of labor relations in international private law. Conflict principles of labor relations regulation: freedom of choice of law; law of employment; the law of the location of the employer; the law of the flag of the ship; employer's personal law; the law of the country of the contract of employment. Extraterritorial application of labor law.

International legal regulation of labor relations. The Universal Declaration of Human Rights of 1948, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of the 1966 Convention and recommendations of the International Labor Organization (ILO) of the United Nations. ILO Convention on Labor Regulation: Role, Functions and Organization 1978 1978 Convention on Occupational Safety and Health in the Production Environment 1981 Convention on the Prohibition and Immediate Action to Eliminate the Worst Forms of Child Labor 1999. UN Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Their Families, 1990. Convention on the Legal Status of Migrant Workers, 1977.

The role of bilateral agreements in the regulation of labor relations with a foreign element.

Regulation of labor relations within the CIS. The recommendation act "Migration of labor resources in the CIS countries". National mode.

Labor rights of foreigners in the Republic of Tajikistan. Conclusion and termination of employment contracts with foreigners in the Republic of Tajikistan. Labor dispute resolution.

Labor rights of RT citizens abroad. The procedure and conditions for the conclusion of labor contracts.

Social security of foreigners in RT. Social security of citizens of the Republic of Tajikistan abroad. Bilateral treaties in the social security of citizens. Multilateral treaties. Convention "On social security" from 1972. The agreement of the CIS countries "On guarantees of the rights of citizens in the field of payment of social benefits, compensation payments to families with children and alimony.

TOPIC 20. INTERNATIONAL CIVIL PROCESS

International civil process: concept, subject, features, sources.

International jurisdiction of disputes with a foreign element. The system of determining international jurisdiction: French - a sign of nationality of the parties to the dispute; German - a sign of the residence of the defendant; common law - a sign of the "actual presence" of the defendant. Contractual jurisdiction. Exceptional jurisdiction. Alternative jurisdiction. Progressive and derogative agreements. Determination of jurisdiction of disputes under the legislation of the Republic of Tajikistan.

International legal regulation of jurisdiction. The Convention "On the delivery abroad of judicial and extrajudicial documents" dated November 15, 1965 (The Hague). Convention "On obtaining abroad evidence in civil and commercial matters" of March 18, 1970 .. (The Hague). Convention "On International Access to Justice" dated 1980 (The Hague). Minsk Convention of CIS countries dated January 22, 1993. Chisinau Convention of CIS countries dated October 7, 2002. Bilateral agreements.

The procedural provisions of foreigners. The judicial bail. The Hague Convention on Civil Procedure of 1954. The principle of national treatment. The role of treaties on legal assistance. Consular conventions. The procedural position of a foreign state. Judicial immunity of a foreign state. The procedural position of diplomatic, consular and other official missions of foreign countries. The legal status of employees of international organizations in civil proceedings.

Providing legal assistance. The concept of legal assistance. Execution of court orders. Presentation of documents to persons abroad. Execution of individual orders of foreign courts. The order of execution of court orders. National and

international legal acts on the legal regulation of the procedure for the execution of foreign court orders. Order not to be executed.

Recognition and enforcement of foreign court decisions. The system of execution of foreign court decisions. Exequatur. Reciprocity in the execution of court decisions. Check of correctness and non-contradiction to public order. Registration of the decision in a special registry. Legislation of the Republic of Tajikistan on the recognition and enforcement of foreign court decisions. Ground for refusal to bring and enforce a foreign judgment.

Notarial actions. Application by notaries of the rules of foreign law. Execution by the notary of the instructions of foreign bodies of justice on the production of individual notarial acts.

Legalization of documents. The procedure for legalization under the laws of the Republic of Tajikistan. Documents not subject to consular legalization. Apostille The Hague Convention "On the abolition of the requirement to legalize foreign official documents" in 1961. Notarial actions of consular offices abroad.

TOPIC 21. INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION

The concept of international commercial arbitration. Types of international commercial arbitration. The procedure for the formation of international commercial arbitration. National legislation of the Republic of Tajikistan on international commercial arbitration.

International legal regulation of international commercial arbitration. European Convention on International Commercial Arbitration of 1961. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration of December 11, 1985. Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law of 1976. Conciliation Rules of UNCITRAL of December 4, 1980

Regional international agreements. Agreement of the CIS countries "On the procedure for resolving disputes related to the implementation of economic activity" dated March 20, 1992 (Kiev). Bilateral treaties.

Arbitration agreement, as a condition of arbitration dispute resolution. The concept and types of arbitration agreement. The legal nature of the arbitration agreement. The form and content of the arbitration agreement.

Arbitration of foreign trade disputes. Dispute resolution in institutional arbitration. Regulations of the International Commercial Arbitration Court at the Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation.

Rules of the London International Arbitration Court. Regulations of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. Formation of

arbitration. The procedure for appointment and challenge of arbitrators. Definition of arbitration competence. Provisional measures. Consideration of the dispute on the merits. The legal status of the parties to the arbitration. Decision making by international commercial arbitration. Entry into force of the decision. The possibility of cancellation or revision of the award.

Specialized international arbitration centers for the resolution of certain types of commercial disputes. Convention on the settlement of investment disputes between states and individuals or legal entities of other states dated March 18, 1965. International Center for the Settlement of Investment Disputes (ICIDD).

Recognition and enforcement of foreign arbitral awards. Voluntary performance. The role of the state court in ensuring the execution of a foreign arbitral award. Grounds for refusal to recognize and enforce foreign arbitral awards. International treaties. UN Convention of June 10, 1958 "On the recognition and enforcement of foreign arbitral awards". Agreement on the procedure for the mutual execution of decisions of arbitration, economic and economic courts in the territories of the Commonwealth member states of March 6, 1998. Procedure for recognition and enforcement of foreign arbitral awards.

БАРНОМА АЗ ФАННИ

«ҲУҚУҚИ ГРАЖДАНӢ ВА САВДОИИ МАМЛАКАТҲОИ ХОРИҶӢ»

Тартибдиҳанда:
н.и.ҳ., дотсент Сулаймонов Ф.С.

Сарсухан

Фанни «Ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатхои хоричи» (ҲГСМХ) яке аз фанҳое мебошад, ки дар макотиби олии ҳуқуқшиносии мамлакат мавриди омӯзиш қарор мегирад.

Фанни мазкур баъд аз солҳои 90-ум, яъне баъди бадастории истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мавриди омӯзиш қарор гирифт. Сабаби асосии таввақуҳ ба фанни мазкур васеъ шудани муносибатҳои гуногуни ҷамъиятӣ байни субъектони хоҷагидор мебошад. Дар ин асно, ҷомеаи навини Тоҷикистони соҳибистиқлол ба ҳуқуқшиносоне ниёз дорад, ки на танҳо донандаи хуби қонунгузорӣ ва нозукиҳои илми ҳуқуқи кишвари худ, балки кишварҳои мутараққии ҷаҳон, аз қабили Олмон, Фаронса, Швейтсария, Нидерландия, Англия, ШМА, Италия, Испания ва ғайраҳо бошад.

Кишварҳои мазкур дорои таърихи тӯлонӣ мебошанд. Онҳо тамоми давраҳои ҷомаеро паси сар намуда, тавонистанд, ки давлати абарқудрат, пешрав ва баландиқтисодро барпо намоянд. Бинобар ин омӯхтани таҷрибаи ин давлатҳо дар соҳаи илми ҳуқуқи граждани ва савдоӣ хеле муҳим мебошад. Зеро ҳам илми ҳуқуқи граждани ва ҳам илми ҳуқуқи савдоӣ дар ҳар давру замон ва кишвару мамлакат маҳаки асосӣ ва заминаи инкишофи муносибатҳои иқтисодӣ буданд. Омӯзиши ин илмҳо дар кишварҳои пешрафта ба мо имконият медиҳад, ки ҷиҳатҳои мусбии онро мавриди омӯзиш қарор диҳем. Зеро дар замони ҳозира Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳе қарор дорад, ки бештари давлатҳо онро солҳои пеш паси сар карданд. Ин давлатҳо низ бурду бохти зиёде доштанд. Бинобар ин кӯшиш намудан лозим аст, ки танҳо ҷиҳатҳои мусбии таҷрибаи ин давлатҳоро биёмузем ва истифода барем.

Барномаи мазкур дар бар гирандаи мавзӯҳои асосии фанни мазкур буда, дар он тамоми саволхое, ки вобаста ба хар як мавзӯъ омӯзонида мешавад, чамъоварӣ гардидааст.

Дар охир адабиётҳо барои омузиши фанни мазкур бо назардошти адабиёти навтарин пешкаши хонандагон гаштааст.

Нақшаи корӣ
барои гузаронидани машғулиятҳои лексионӣ ва семинарӣ
аз фанни «Ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ»
(ҲГСМХ)

№	Номгӯйи мавзӯъҳо	лексия	семинар
1.	Мафҳум ва зарурияти омӯзиши ҲГСМХ	4	4
2.	Сарчашмаҳои ҲГСМХ	4	4
3.	Субъектони ҲГСМХ	4	4
4.	Намояндагӣ ва мӯҳлати даъво дар ҲГСМХ	4	4
5.	Вазъи ҳуқуқии савдогарон ва аҳдҳои савдоӣ	4	4
6.	Ҳуқуқи ашёӣ	4	4
7.	Ҳуқуқи ӯҳдадорӣ	4	4
8.	Шартнома ва намудҳои асосии он	4	4
9.	Муносибатҳои ҳисоббаробаркунӣ. Бонкҳо ва вазъи ҳуқуқии онҳо	4	4
10.	Ӯҳдадориҳои ғайришартномавӣ	2	2
11.	Ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ	2	2
12.	Танзими рақобат. Муфлисшавӣ	4	4
13.	Ҳуқуқи оилавӣ	2	2
14.	Ҳуқуқи меросӣ	2	2
	Ҷамъ:	**48**	**48**

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМ ВА ЗУРУРИЯТИ ОМӮЗИШИ ҲГМСХ

Мафҳуми ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ – чун маҷмӯи донишҳои ҳуқуқӣ. Хусусияти тафриқавии ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ.

Ҳуқуқи граждани ва савдої чун соҳаҳои ҳуқуқи хусусӣ. Соҳаҳои ҳуқуқи хусусӣ ва умумӣ. Омилҳои тақсимоти соҳаҳои ҳуқуқ ба умумӣ ва хусусӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Принсипҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Пайдоиш ва инкишофи принсипҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Саҳми принсипҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ дар танзими муносибатҳои граждани ва савдої дар мамлакатҳои хориҷӣ. Принсипи баробарии ҳама дар назди қонун. Принсипи дахлнопазирии моликияти хусусӣ – чун принсипи ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Принсипи озодии шартнома ва хусусиятҳои он дар қонунгузории граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Таҷассумёбӣ ва татбиқи принсипҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ дар муносибатҳои граждани-ҳуқуқӣ ва савдої-ҳуқуқӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Низоми ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Ҳуқуқи граждани ва савдоии давлатҳои низоми ҳуқуқиашон континенталӣ (романо-олмонӣ) (Фаронса, Швейтсария, Олмон, Италия, Нидерландия). Ҳуқуқи граждани ва савдоии давлатҳои низоми ҳуқуқиашон англо-саксонӣ (ҳуқуқи умумӣ) (Англия, ШМА).

МАВЗӮИ 2. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ ГРАЖДАНӢ ВА САВДОИИ МАМЛАКАТҲОИ ХОРИҶӢ

Мафҳуми сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Дуализми ҳуқуқи хусусӣ. Қонун ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Санадҳои зерконунӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Амсолияи судӣ ва одатҳо дар мамлакатҳои хориҷӣ. Унификатсияи сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Саҳми формулярҳо дар танзими муносибатҳои граждани ва савдої дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии Фаронса. Хусусиятҳои инкишофёбии қонунгузории граждани ва савдоии Фаронса. Хусусиятҳои Ордонансҳо дар танзими муносибатҳои граждани ва савдої дар Фаронса.

Кодекси граждании Фаронса (Кодекси Напалеон): коркард, таҳия ва қабули он. Хусусиятҳои Кодекси граждании Фаронса. Қисматҳо (китобҳо)-и Кодекси граждании Фаронса. Тағйироту иловаҳо ба Кодекси граждании Фаронса ва хусусиятҳои он. Кодекси савдоии Фаронса ва хусусиятҳои он чун сарчашмаи асосии ҳуқуқи савдоии Фаронса. Қисматҳои Кодекси савдоии Фаронса. Сабабҳои асосии коркард ва қабули Кодекси савдоии Фаронса аз соли 2000. Қисматҳои Кодекси нави савдоии Фаронса. Қонунҳои Фаронса дар соҳаи ҳуқуқи граждани ва савдои. Хусусияти одатҳо чун сарчашмаи ҳуқуқи граждани ва савдоии Фаронса. Амсолияи судӣ дар Фаронса.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии Олмон. Хусусиятҳои инкишофёбии қонунгузории граждани ва савдоии Олмон. Оинномаи умумиолмонии векселӣ ва Уложенияи умумиолмонии савдоӣ чун сарчашмаҳои аввалини унификатсиякардашудаи ҳуқуқи граждани ва савдоии Олмон. Уложенияи граждании Олмон ва хусусиятҳои он. Китобҳои Уложенияи граждании Олмон. Тағйироту иловаҳо ба Уложенияи граждании Олмон. Уложенияи савдоии Олмон ва қисматҳои он. Сабабҳои асосии вориду тағйироту иловаҳо ба Уложенияи савдоии Олмон. Қонунҳои Олмон дар соҳаи ҳуқуқи граждани ва савдоӣ. Хусусиятҳои асосии амсолияи судӣ ва одатҳо чун сарчашмаи ҳуқуқи граждани ва савдоии Олмон.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии Швейтсария. Кодекси граждании Швейтсария – чун сарчашмаи асосии ҳуқуқи граждании Швейтсария. Қисматҳои асосии Кодекси граждании Швейтсария ва хусусиятҳои он. Қонуни ӯҳдадорихои Швейтсария ва қисматҳои асосии он. Санадҳои зерқонунӣ чун сарчашмаи ҳуқуқи граждани ва савдоии Швейтсария. Намудҳои онҳо. Амсолияи судӣ ва одатҳо дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии Швейтсария.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи граждани ва савдоии Англия. Хусусиятҳои низоми ҳуқуқи умумӣ. Ҳуқуқи претседентӣ. Ҳуқуқи умумӣ ва ҳуқуқи боадолат. Хусусиятҳои таърихии инкишофи низоми ҳуқуқи Англия. Тақсимоти сарчашмаҳои ҳуқуқ ба асосӣ ва ғайриасоси. Претседент чун сарчашмаи асосии ҳуқуқ дар Англия. Хусусиятҳои асосии претседент дар низоми ҳуқуқии Англия. Татбиқи претседент аз тарафи судҳои Англия. Методҳои татбиқи претседент: методи Уэмбо, методи Гудхарт. Саҳми қонунҳо дар низоми ҳуқуқии Англия. Қонунҳои ҷории Англия дар соҳаи

муносибатҳои гражданӣ ва савдоӣ. Одатҳо дар низоми ҳуқукии Англия. Адабиёти ҳуқуқӣ ва саҳми он дар низоми ҳуқуқии Англия.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Ташаккулёбии таърихии низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Таъсири қонунгузории Англия ва Фаронса дар пойдоршавии сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Саҳми претседенти судӣ дар ҷараёни танзими муносибатҳои гражданӣ ва савдоӣ. Қонунҳои ШМА дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Кодекси ягонаи савдоии ШМА чун сарчашмаи асосии ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Санадҳои зерқонунӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Одатҳо ва одатҳои савдоӣ чун сарчашмаи ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии ШМА. Кодификатсияи хусусӣ дар ШМА.

Унификатсияи сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданӣ ва савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ. Иттиҳоди Аврупо ва қонунгузории гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои аъзои он.

МАВЗӮИ 3. СУБЪЕКТОНИ ҲГСМХ

Шахсони ҷисмонӣ – чун субъекти ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Қобилияти ҳуқуқдории шахсони ҷисмонӣ дар ҳуқуқи граждании мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои қобилияти ҳуқуқдорӣ дар мамлакатҳои низоми ҳуқуқиашон континенталӣ. Мафҳуми қобилияти ҷавобгар будан дар низоми ҳуқуқии Олмон ва Швейтсария. Қобилияти ҳуқуқдорӣ дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА. Хусусиятҳои қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ дар соҳаи қобилияти ҳуқуқдорӣ. Принсипи баробарии ҳама дар назди қонун ва кобилияти амалкунӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Оғоз ва қатъгардии қобилияти ҳуқуқдории шахсони ҷисмонӣ мутобиқи қонунгузории граждании мамлакатҳои хориҷӣ. Масъалаҳои ғоибшуда эълон намудани шахс дар низоми ҳуқуқи граждании мамлакатҳои хориҷӣ. Институти фавтида эълон намудани шахс дар қонунгузории граждании мамлакатҳои хориҷӣ ва хусусиятҳои инкишофёбии он. Қобилияти амалкунии шахсони ҷисмонӣ дар ҳуқуқи граждании мамлакатҳои хориҷӣ. Қобилияти амалкунии кӯдакон. Қобилияти амалкунии нопурра ва пурра. Хусусиятҳои асосии шахсони қобилияти нопурра дошта мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ.

Институти маҳдуднамоии қобилияти амалкунии шахсони ҷисмонӣ ва хусусиятҳои он дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Шахсони юридикӣ ва вазъи ҳуқуқии онҳо дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои асосии ташаккулёбии қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ вобаста ба институти шахсони юридикӣ. Мафҳуми «шахси юридикӣ» дар ҳуқуқи граждании мамлакатҳои хориҷӣ. Назарияҳо доир ба институти «шахси юридикӣ» дар ҳуқуқи граждании мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои асосии шахсони юридикӣ дар низоми ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Шахсони юридикии ҳуқуқи хусусӣ ва шахсони юридикии ҳуқуқи умумӣ. Шахсони юридикии ҳуқуқи гражданӣ ва шахсони юридикии ҳуқуқи савдоӣ. Тартиби ташкилёбӣ, қобилияти ҳуқуқдорӣ ва ҷавобгарии шахсони юридикӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

МАВЗӮИ 4. НАМОЯНДАГӢ ВА МУҲЛАТИ ДАЪВО

Мафҳуми намояндагӣ дар ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои асосии намояндагии дар ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои намояндагӣ: қонунӣ ва шартномавӣ. Намояндагии савдоӣ ва миёнаравӣ. Намояндагие, ки аз тарафи хизматчиёни корхонаҳои тиҷоратӣ ба амал бароварда мешаванд. Хусусиятҳо он. Прокура ва прокурист. Коммивояжер. Намояндагие, ки аз тарафи агентҳои савдоӣ ба амал бароварда мешаванд ва хусусиятҳои он дар низоми ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Тарафҳои муносибатҳои намояндагӣ ва вазъи ҳуқуқии онҳо. Хусусиятҳои институти намояндагӣ дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА. Намудҳои агент дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА.

Мафҳуми «мӯҳлати даъво» дар ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Моҳият ва мазмуни институти мӯҳлати даъво. Сарчашмаҳои ҳуқуқии мамлакатҳои хориҷӣ дар соҳаи мӯҳлати даъво. Шартномаҳои байналмилалӣ. Намудҳои мӯҳлати даъво дар мамлакатҳои хориҷӣ: умумӣ ва махсус. Тартиби ба ҳисоб гирифтани мӯҳлати даъво. Бозторӣ ва таннафус дар мӯҳлат. Оқибатҳои гузаштани мӯҳлати даъво.

МАВЗӮИ 5. САВДОГАРОН ВА АҲДҲОИ САВДОӢ ДАР МАМЛАКАТҲОИ ХОРИҶӢ

Мафҳуми савдогар дар ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои асосии танзими вазъи ҳуқукии савдогарон дар мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои асосии савдогарон дар мамлакатҳои хориҷӣ: инфиродӣ ва коллективӣ (дастаҷамъӣ). Вазъи ҳуқуқии савдогарони инфиродӣ дар низоми ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Савдогарони дастаҷамъӣ (коллективӣ) – рафоқатҳои савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Мафҳуми «аҳди савдоӣ» дар ҳуқуқи савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Муайян намудани мафҳуми «аҳди савдоӣ» вобаста аз омилҳои объективӣ ва субъективӣ. Омилҳои объективии муқаррарсозии мафҳуми «аҳди савдоӣ» ва хусусиятҳои он мутобиқи конунгузории Фаронса, Белгия, Испания ва ғайраҳо. Омилҳои субъективии муқаррар намудани мафҳуми «аҳди савдоӣ» ва хусусиятҳои он мутобиқи қонунгузории Олмон ва Ҷопон.

Корхона – чун объекти муносибатҳои гражданӣ-ҳуқуқӣ ва савдоӣ-ҳуқуқӣ. Корхона – чун субъекти ҳуқуқи гражданӣ ва савдоӣ. Мафҳуми корхона. Сарчашмаҳои асосии ҳуқуқи гражданӣ ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ вобаста ба вазъи ҳуқуқии корхонаҳо. Унсурҳои асосии корхона: моддӣ ва ғайримоддӣ. Унсурҳои персоналии корхона. Аҳдҳо бо корхонаҳо дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Институти бақайдгирии савдоии дар мамлакатҳои хориҷӣ. Тартиби ба амал баровардани бақайдгирии савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои асосии ҳуқуқи гражданӣ ва савдоӣ вобаста ба бақайдгирии савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Мақсадҳои бақайдгирии савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Моҳият ва мазмуни бақайдгирии савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ: декларативӣ ва конститутивӣ. Принсипҳои асосии баамалбарории бақайдгирии савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ: принсипҳои умумият, кушод, дақиқ.

Китобҳои савдоӣ ва ҳуҷҷатҳои савдоӣ. Хусусияти китобҳои савдоӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои савдоӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои китобҳои савдоӣ: китобҳои журналӣ; китобҳои инвентарӣ; ҳуҷҷатҳои расмӣ. Моҳияти китобҳои савдоӣ ва ҳуҷҷатҳои савдоӣ.

Номгӯйи фирмавӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Моҳият ва хусусиятҳои номгӯйи фирмавӣ. Фирма ва номгӯйи фирмавӣ. Сарчашмаҳои асосии батанзимдарорандаи муносибатҳо оид ба номгӯйи фирмавӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Принсипҳои номгӯйи фирмавӣ: ҳаққонияти фирма, озодии фирмавӣ.

Ҳуқуқ ба фирма - чун яке аз унсурҳои моликияти саноатӣ. Ҳуқуқҳои истисноии дорандаи ҳуқуқ ба фирма.

Мафҳуми «рафоқати савдоӣ» дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Рафоқатҳои савдоӣ ва шахсони ҳуқуқӣ. Рафоқатҳои савдоӣ чун шахсони ҳуқуқии ҳуқуқи савдоӣ. Намудҳои асосии рафоқатҳои савдоӣ дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Иттиҳоди моликият ва иттиҳоди шахсон ва хусусиятҳои онҳо. Рафоқати савдоӣ бо ҷавобгарии пурра ва бо ҷавобгарии маҳдуд. Рафоқатҳои савдоии шартномавӣ ва оинномавӣ.

Рафоқати пурра ва вазъи ҳуқуқии онҳо дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои танзимкунандаи вазъи ҳуқуқии рафоқати пурра дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои асосии рафоқати пурра дар мамлакатҳои хориҷӣ. Номгӯйи фирмавии рафоқати пурра. Муносибатҳо дар рафоқати пурра: дохилӣ ва берунӣ. Вазъи ҳуқуқии рафиқии пурра. Моликияти рафоқати пурра. Қатъгардии фаъолияти рафоқати пурра.

Рафоқати коммандитӣ ва хусусиятҳои фарққунандаи он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Тартиби таъсиси рафоқати коммандитӣ. Қонунҳои асосии танзимкунандаи вазъи ҳуқуқии рафоқати коммандитӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Иштирокчиёни рафоқати коммандитӣ: рафиқони пурра ва коммандитистон. Вазъи ҳуқуқии онҳо. Тартиби таъсиси рафоқати мазкур. Номгӯйи фирмавии рафоқат. Моликияти рафоқат. Қатъгардии фаъолияти рафоқати коммандитӣ.

Ҷамъияти саҳомӣ ва мафҳуми он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои ҷамъияти саҳомӣ дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои асосии танзими фаъолияти ҷамъиятҳои саҳомӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Мафҳум ва хусусиятҳои сармояи оинномавии ҷамъияти саҳомӣ. Моҳият ва функсияҳои сармояи оинномавии ҷамъиятҳои саҳомӣ. Тартиби ташкил намудани сармояи оинномавии ҷамъиятҳои саҳомӣ. Мафҳуми «саҳмия». Намудҳои он: номӣ, манзуршаванда, имтиёзнок, оддӣ. Вомбарг ва хусусиятҳои он. Тартиби таъсиси ҷамъиятҳои саҳомӣ. Муассисони ҷамъияти саҳомӣ. Онномаи ҷамъияти саҳомӣ ва унсурҳои он. Аъзогӣ дар ҷамъияти саҳомӣ. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои саҳомон. Ҳуқуқҳои шахсӣ ва молу мулкӣ. Мақомоти ҷамъиятҳои саҳомӣ. Низоми қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ вобаста аз мақомоти ҷамъиятҳои саҳомӣ: низоми ду

мақомотӣ; низоми се мақомотӣ; низоми давлатҳое, ки аз ду низоми болои ихтиёран якеро интихоб менамоянд. Маҷлиси умумии саҳомон – чун мақомоти асосии ҷамъияти саҳомӣ. Ваколатҳои он. Тартиби даъвати ҷаласаҳои маҷлис. Фаъолияти маҷлис. Тартиби қабули қарор дар маҷлиси умумии саҳомон. Мақомоти иҷроияи ҷамъияти саҳомӣ ва ваколатҳои он. Шӯрои нозирон. Моликияти ҷамъияти саҳомӣ. Номгӯйи фирмавии ҷамъияти саҳомӣ. Тартиби қатъгардии фаъолияти ҷамъияти саҳомӣ.

Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд: мафҳум ва хусусиятҳои он. Сарчашмаҳои танзимкунандаи вазъи ҳуқуқии ҷамъиятҳои дорои масъулияти маҳдуд дар мамлакатҳои хориҷӣ. Тартиби таъсисдиҳии ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд. Шартномаи таъсисӣ ва оиннома. Маълумотҳое, ки дар шартномаи таъсисӣ ва оинномаи ҷамъият мавриди баррасӣ қарор гиранд. Вазъи ҳуқуқии иштирокчиёни ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд. Саҳми иштирокчиён дар ҷамъият ва хусусиятҳои он. Мақомотҳои ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд. Тартиби қатъгардии фаъолияти ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд.

Шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии фаъолияти соҳибкорӣ дар Англия ва ШМА. Шаклҳои асосии фаъолияти соҳибкорӣ мутобиқи низоми ҳуқуқии Англия: партнершип, партнершипи маҳдуд, ширкати умумӣ, ширкати хусусӣ. Шаклҳои асосии фаъолияти соҳибкорӣ дар ШМА: патрнершип, партнершипи маҳдуд, корпоратсияи умумӣ ва корпоратсияи пӯшида, рафоқати дорои масъулияти маҳдуд ва ширкати дорои масъулияти маҳдуд. Хусусиятҳои шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии фаъолияти соҳибкорӣ дар Англия ва ШМА ва фарқияти онҳо аз рафоқатҳои савдоии низоми ҳуқуқии континенталӣ. Иштирокчиёни партнершип ва ҳуқуқу ӯҳдадориҳои онҳо. Сарчашмаҳои танзими фаъолияти партнершип дар Англия ва ШМА. Моликияти партнершип ва хусусиятҳои он.

Унификатсияи меъёрҳои ҳуқуқи корпоративӣ дар чаҳорчӯбаи Иттиҳоди Аврупо. Танзими ҳуқуқии ҷараёни унификатсияи ҳуқуқи корпоративӣ дар чаҳорчӯбаи Иттиҳоди Авврупо. Омилҳои асосии ташаккулёбии ҷараёни унификатсияи ҳуқуқи корпоративӣ дар чаҳорчӯбаи Иттиҳоди Аврупо. Санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии Иттиҳоди Аврупо вобаста ба шахсони ҳуқуқӣ. Директиваҳои Иттиҳоди Аврупо. Иттиҳодияи аврупогӣ оид ба манфиатҳои иқтисодӣ. Ҷамъияти саҳомии аврупогӣ.

Вазъи ҳуқуқии корхонаҳои давлатӣ. Шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии асосии корхонаҳои давлатӣ. Рафоқатҳои савдоӣ. Корхонаҳои фаръӣ.

Фаъолияти инҳисорӣ ва танзими он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии фаъолияти инҳисорӣ. Картелҳо, синдикатҳо, иттиҳодияҳо, ҷамъиятҳо, консернҳо, ширкатҳо. Низомҳои ба амал баровардани фаъолияти инҳисорӣ: низоми молиявӣ ва низоми назорат. Қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ дар соҳаи маҳдуд намудани фаъолияти инҳисорӣ. Таърихи ташаккулёбии қонунгузории зиддиинҳисорӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Қонуни Шерман ва Клейтон дар ШМА. Қонунгузории зиддинҳисории Фаронса, Олмон, Швейтсария, Италия, Испания, Нидерландия ва ғайраҳо. Мақомотҳои назоратӣ аз раванди иҷроиши қонунгузории зиддинҳисорӣ.

МАВЗӮИ 6. ҲУҚУҚИ АШЁӢ

Мафҳуми ҳуқуқи ашёӣ дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои асосии ҳуқуқи ашёӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Ҳуқуқҳои ашёӣ дар маънои субъективӣ ва ҳуқуқи ашёгӣ дар маънои объективӣ. Нишонаҳои ҳуқуқҳои ашёӣ: хусусияти мутлақият; бартарӣ нисбати ҳуқуқҳои ӯҳдадорӣ; пайгирии ҳуқуқ баъди ашё; ҳимоя бо воситаҳои махсуси ашёӣ-ҳуқуқӣ.

Объектҳои ҳуқуқҳои ашёӣ. Моддӣ ва ғайримоддӣ. Моликияти молиявӣ ва тиҷоратӣ. Манқул ва ғайриманқул. Моликияти ҳаққонӣ ва персоналӣ дар низоми ҳуқуқи умумӣ ва намудҳои асосии онҳо.

Қоғазҳои қиматнок ва ҳуҷҷатҳои муомилотӣ. Намудҳои қоғазҳои қиматнок: қоғазҳои қиматноки пулӣ, қоғазҳои қиматноки корпоративӣ, қоғазҳои қиматноки молӣ. Қоғазҳои қиматноки манзуршаванда, қоғазҳои қиматноки ордерӣ, қоғазҳои қиматноки номӣ.

Вексел ва чек. Хусусиятҳои асосии вексел ва чек мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Моҳияти вексел ва чек. Намудҳои асосии вексел. Сарчашмаҳои хукукӣ оид ба вексел ва чек дар мамлакатҳои хориҷӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ.

Мафҳуми ҳуқуқи моликият ва мазмуни он. Моликият чун категорияи иқтисодӣ ва ҳуқуқӣ. Моликият ва ҳуқуқи моликият. Ҳуқуқи моликият дар маънои объективӣ ва субъективӣ. Ваколатҳои соҳибмулк: соҳибӣ, истифодабарӣ ва ихтиёрдорӣ. Хусусиятҳои асосии инкишофи қонунгузории

мамлакатҳои хориҷӣ дар соҳаи моликият. Асосҳо ва воситаҳои бадастории ҳуқуқи моликият. Асосҳои аввалиндараҷа ва бавосита. Асосҳои шартномавии бадастории ҳуқуқи моликият. Милликунонӣ, тасарруф, реквизитсия, хусусигардонӣ.

Ҳимояи ҳуқуқҳои ашёгӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Воситаҳои ӯҳдадорӣ - ҳуқуқӣ ва моликиятӣ-ҳуқуқии ҳимояи ҳуқуқи ашёгӣ. Даъво – чун воситаи ҳимояи манфиатҳои соҳибмулк. Даъвои виндикатсионӣ ва негаторӣ. Хусусиятҳои ҳимояи манфиатҳои соҳибмулк мутобиқи қонунгузории Англия ва ШМА. Даъвоҳои умумӣ.

Ҳуқуқҳои маҳдуди ашёӣ (ҳуқуқ ба ашёҳои бегона). Сарчашмаҳои асосии танзимкунандаи ҳуқуқҳои маҳдуди ашёӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Гарав ва хусусиятҳои он. Сервитутҳо ва намудҳои он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сервитутҳои хусусӣ-ҳуқуқӣ ва реалӣ (заминӣ, преюдиалӣ). Узуфрукт: мазмун ва моҳияти он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Эмфитевзис, ҳуқуқи бартарии харид, ҳуқуқи истифодабарӣ ва ҳуқуқи иқомат намудан.

Хусусиятҳои моликияти боваринок дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА. Тарафҳои муносибат оид ба моликияти боваринок. Сарчашмаҳои ҳуқуқӣ оид ба моликияти боваринок. Конвенсияи Гаага оид ба ҳуқуқе, ки нисбати траст ва эътирофи он аз соли 1985. Намудҳои асосии моликияти боваринок: қобили бекор ва ғайриқобили бекор; мустаҳкамшуда, дискретсионӣ ва аккумулятсионӣ. Траст бо мақсадҳои эҳсонкорӣ ва мақсадҳои ғайриэҳсонкорӣ. Сеттлмент. Трасти конструктивӣ.

Тасарруф дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои танзими он. Назарияи субъективии тасарруфи К.Ф.Савини. Назарияи объективии тасарруфи Р.Иеринг. Ҳимояи тассаруф. Даъвоҳои тасарруфӣ. Хусусиятҳои ҳимояи тасарруф дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА.

МАВЗӮИ 7. ҲУҚУҚИ УҲДАДОРӢ

Мафҳуми ӯҳдадорӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Муносибатҳои ӯҳдадорӣ - чун динамикаи муносибатҳои молу мулкӣ. Хусусиятҳои нисбии муносибатҳои ӯҳдадорӣ-ҳуқуқӣ. Тарафҳои ӯҳдадорӣ – кредитор ва қарздор. Асосҳои ба вуҷуд омадани ӯҳдадорӣ мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ.

Намудҳои ӯҳдадорӣ дар низоми ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Ӯҳдадориҳои шартномавӣ ва ғайришартномавӣ. Ӯҳдадориҳои тақсимшаванда ва тақсимнашаванда. Ӯҳдадориҳои иҷрошуда ва иҷромешуда. Ӯҳдадориҳои алтернативӣ ва факултативӣ. Ӯҳдадориҳо бо мазмуни мусбӣ ва бо мазмуни манфӣ. Ӯҳдадориҳои натуралӣ. Ӯҳдадориҳои пулӣ: моҳият, мазмун ва хусусиятҳои он дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Бисёртарафӣ дар ӯҳдадорӣ. Бисёртарафии фаъол ва ғайрифаъол. Ӯҳдадориҳои саҳмӣ. Ӯҳдадориҳои муштарак. Ивазшавии ашхос дар ӯҳдадорӣ: моҳият ва хусусиятҳои он. Ивазшавии кредитор – даст кашидан аз талаб намудан. Сессия. Ивазшавии қарздор – интиқоли қарз. Хусусиятҳои сессия дар низоми ҳуқуқи Англия ва ШМА. Сессия мутобиқи ҳуқуқи боадолат. Сессия мутобиқи ҳуқуқи умумӣ.

Иҷрои ӯҳдадорӣ. Принсипҳои асосии иҷрои ӯҳдадорӣ дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Иҷрокунандаи ӯҳдадорӣ. Қабулкунандаи иҷрои ӯҳдадорӣ. Мӯҳлати иҷрои ӯҳдадорӣ. Макони иҷрои ӯҳдадорӣ.

Оқибатҳои иҷро накардани ӯҳдадорӣ. Ҷавобгарии граждани-ҳуқуқӣ барои иҷро накардани ӯҳдадорӣ. Асосҳои ба вуҷуд омадани ҷавобгарии граждани-ҳуқуқӣ. Зарар. Масрафи расондашуда ҳангоми иҷро накардани ӯҳдадорӣ. Масрафи чуброни ва мораторӣ. Масрафи бевосита. Масрафи мушаххас ва абстрактӣ. Гуноҳ ва хусусиятҳои он. Ҳолатҳои озод намудан аз ҷавобгарии граждани-ҳуқуқӣ.

Воситаҳои таъмини иҷрои ӯҳдадорӣ. Мазмун ва моҳияти он. Намудҳои он. Ноустуворона. Кафолат.

Катъгардии ӯҳдадорӣ. Ҳисобӣ. Навоварӣ. Делегатсия.

МАВЗӮИ 8. ШАРТНОМА ВА НАМУДҲОИ АСОСИИ ОН

Мафҳуми шартнома дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Мафҳуми шартнома дар низоми ҳуқуқи континеталӣ ва хусусиятҳои он. Мафҳуми шартнома дар низоми ҳуқуқи умумӣ. Моҳият ва мазмуни шартнома дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ.

Намудҳои шартнома. Намудҳои шартнома дар низоми ҳуқуқии континенталӣ. Яктарафа ва бисёртарафа. Консенсуалӣ ва реалӣ. Музднок ва ройгон. Ивазшаванда ва алеаторӣ. Шартномаҳо бо иҷроиши дарозмуддат ва

бо иҷроиши якбора. Шартномаҳои ҳамроҳшавӣ. Шартномаҳои намунавӣ. Шартномаҳои идоракунӣ, инфиродӣ ва коллективӣ. Шартномаҳои пешакӣ, асосӣ ва ғайриасосӣ. Намудҳои шартнома дар низоми ҳуқуқии англосаксонӣ. Шартномаҳои бо мӯҳр тасдиқшуда (расмӣ) ва ғайрирасмӣ (оддӣ). Шартномаҳо дар асоси қарори судӣ. Шартномаҳои иҷрошуда ва шартномаҳое, ки иҷроишашон дар оянда сурат мегирад. Шартномаҳои бланкетӣ. Шартномаҳои алоқаманд. Шартномаҳои шартӣ ва таввакалӣ.

Тартиби бастани шартнома. Тартиби бастани шартнома. Офферта ва аксепт. Хусусиятҳои офферта ва аксепт дар низоми ҳуқуқии мамлакатҳои хориҷӣ. Танзими муносибатҳо оид ба офферта ва аксепт дар қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ.

Мазмуни шартнома: мафҳум, моҳият ва мазмуни он. Гурӯҳбандии шартҳои шартнома дар мамлакатҳои хориҷӣ. Шартҳои асосӣ, оддӣ ва ногаҳонӣ. Шартҳои шартнома мутобиқи низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА – ҳатмӣ ва оддӣ.

Шартҳои ҳаққонияти шартнома. Қобилияти амалкунии тарафи шартнома. Мутобиқати шартнома ба талаботи қонун. Озодии ирода ва изҳори ирода. Шакли шартнома. Асос (кауза)-и шартнома (Олмон, Фаронса).

Беэътибории шартнома ва хусусиятҳои он. Ғайриқобили амал будани тарафи шартнома. Маҷбур намудан барои бастани шартнома. Мутобиқат накардани ирода бо изҳори ирода дар бастани шартнома. Вайрон намудани талаботи қонун нисбати шакли шартнома.

Қатъгардии шартнома. Асосҳои қатъгардии шартнома. Сарчашмаҳои танзими асосҳои қатъгардии шартнома. Қатъгардии шартнома ва хусусиятҳои он дар низоми ҳуқуқи Англия ва ШМА.

Шартномаи хариду фурӯш. Мафҳуми шартномаи хариду фурӯш. Сарчашмаҳои ҳуқуқии танзими шартномаи хариду фурӯш. Хусусиятҳои фарқкунандаи шартномаи хариду фурӯш мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои шартномаи хариду фурӯш. Тартиби бастани шартномаи хариду фурӯш. Шартҳои асосии шартномаи хариду фурӯш. Предмети шартнома. Нарх ва сифати мол. Тарафи шартнома – харидор ва фурӯшанда. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо дар шартномаи хариду фурӯш. Ӯҳдадориҳои фурӯшанда: супоридани мол, гузаронидани ҳуқуқи моликият нисбати мол. Ӯҳдадориҳои харидор: қабули мол, пардохти маблағи мол.

Хусусиятҳои асосии шартномаи хариду фурӯши байналмилалии молҳо. Конвенсияи СММ оид ба хариду фурӯши байналмилалии молхо аз соли 1980. Инкотермс. Воситаҳои ҳифзи ҳуқуқии манфиатҳои тарафҳои шартномаи хариду фурӯш. Қатъгардии шартномаи хариду фурӯш.

Шартномаи иҷора. Мафҳуми шартномаи иҷора. Сарчашмаҳои ҳуқуқии ба танзимдарории шартномаи иҷора дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои шартномаи иҷора дар низоми ҳуқуқии континенталӣ ва низоми ҳуқуқии англосаксонӣ. Тарафҳои шартномаи иҷора. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Асосҳои қатъгардии шартномаи иҷора. Шартномаи лизинг – чун яке аз намудҳои асосии шартномаи иҷора дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои асосии шартномаи лизинг. Тарафҳои шартномаи лизинг ва вазъи ҳуқуқии онҳо.

Шартномаи пудрат. Мафҳуми шартномаи пудрат. Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ вобаста ба шартномаи пудрат. Моҳияти шартномаи пудрат. Хусусиятҳои шартномаи пудрат. Нишонаҳои фарқкунандаи шартномаи пудрат аз шартномаи кирои шахсӣ ва хариду фурӯши молҳо дар оянда. Тарафҳои шартномаи пудрат - фармоишгар ва пудратчӣ. Вазъи ҳуқуқии тарафҳо дар шартномаи пудрат. Ҷавобгарӣ мутобиқи шартномаи пудрат. Асосҳои қатъгардии шартнома пудрат дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Шартномаи нигаҳдошт. Мафҳум шартномаи нигаҳдошт ва соҳаи истифодабарии он. Сарчашмаҳои танзими шартномаи нигаҳдошт дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои шартномаи нигаҳдошт. Тарафҳои шартномаи нигаҳдошт ва ҳуқуқу ӯҳдадориҳои онҳо. Нигаҳдорӣ дар анборҳои молӣ. Намудҳои нигахдошти анборӣ.

Шартномаи супориш ва комиссия. Шартномаи агентӣ дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА. Шартномаи супориш: мафҳум, сарчашмаҳои батанзимдарорӣ, хусусиятҳо ва моҳияти он. Тарафҳои шартномаи супориш ва вазъи ҳуқуқии онҳо. Мафҳуми шартномаи комиссия. Сарчашмаҳои танзими шартномаи комиссия дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои шартномаи комиссия. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳо дар шартномаи комиссия. Шартномаи агентӣ дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА. Хусусиятҳои шартномаи агентӣ. Тарафҳои шартномаи агентӣ ва вазъи ҳуқуқии онҳо.

Шартномаи суғурта. Мафҳум, намудҳо ва хусусиятҳои суғурта. Сарчашмаҳои танзими суғурта дар мамлактҳои хориҷӣ. Шартномаи суғурта:

мафҳум, мазмун, моҳият ва хусусиятҳои он. Унсурҳои муносибатҳои суғуртавӣ. Манфиати суғуртавӣ. Таваккалиятҳои суғуртавӣ. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо мутобиқи шартномаи суғурта. Принсипи суброгатсия.

Шартномаи истифодабарии ройгон ва қарз. Мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои шартномаи истифодабарии ройгон ва шартномаи қарз. Сарчашмаҳои ҳуқуқии шартномаи истифодабарии ройгон ва шартномаи қарз дар мамлакатҳои хориҷӣ. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо мутобиқи шартномаи истифодабарии ройгон ва қарз.

Шартномаи кооператсия ва консортсиум: мафҳум ва хусусиятҳо. Моҳияти шартномаи кооператсия ва консортсиум.

Шартнома оид ба фурӯши истисноии мол. Мафҳум ва моҳияти шартномаи истисноии мол. Хусусиятҳои асосии шартнома оид ба фуруши истисноии молҳо. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо мутобиқи шартномаҳои мазкур.

Шартномаи факторинг ва франшиза. Мафҳум ва хусусиятҳои асосии шартномаи факторинг ва франшиза. Моҳияти шартномаи факторинг ва франшиза. Вазъи ҳуқуқии тарафҳо мутобиқи шартномаи факторинг ва франшиза.

Шартномаҳои биржавӣ. Мафҳум ва хусусиятҳои биржа дар мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои биржа. Биржаҳои молӣ ва фондӣ. Унсурҳои асосии тақсимоти биржаҳо дар мамлакатҳои хориҷӣ. Қонунгузории биржавии мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои шартномаҳое, ки дар биржаҳои молӣ баста мешаванд. Шартномаҳои фючерсӣ ва форвардӣ. Хусусиятҳои шартномаҳое, ки дар биржаҳои фондӣ баста мешаванд. Опсион. Шартномаҳо оид ба хизмати брокерӣ.

Шартномаҳои нақлиётӣ. Хусусияти шартномаҳои наклиётӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои танзими тартиби бастан, иҷро ва қатъи шартномаҳои нақлиётӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

МАВЗӮИ 9. МУНОСИБАТҲОИ ҲИСОББАРОБАРКУНӢ. БОНКҲО ВА ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ОНҲО ДАР МАМЛАКАТҲОИ ХОРИҶӢ

Бонк ва вазъи ҳуқуқии он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Моҳияти институти «бонк» дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқии танзими муносибатҳои бонкӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Намудҳои бонк мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Шартномаҳои бонкӣ: мафҳум ва намудҳои асосии он.

Амалиётҳои бонк: фаъол ва ғайрифаъол. Амалиётҳои инкассо ва аккредитив.

МАВЗӮИ 10. ӮҲДАДОРИҲОИ ҒАЙРИШАРТНОМАВӢ

Мафҳуми ӯҳдадориҳо аз расонидани зарар дар ҳуқуқи граждани ва савдоии мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои ӯҳдадориҳо аз расонидани зарар дар қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқии танзими ӯҳдадориҳо аз расонидани зарар. Асосҳои бавуҷудоии ӯҳдадориҳо аз расонидани зарар дар мамлакатҳои хориҷӣ. Ҳаракати ғайриқонунӣ. Мавҷудияти зарар. Робитаи сабаби байни ҳаракати ғайриқонунӣ ва зарар. Гуноҳ. Хусусиятҳои асосҳои бавуҷудоии ӯҳдадориҳо аз расонидани зарар дар мамлакатҳои хориҷӣ. Назарияҳои робитаи сабабӣ. Намудҳои зарар ва хусусиятҳои онҳо. Гуноҳи якҷоя мутобиқи қонунгузории Фаронса. Ӯҳдадориҳои деликтӣ дар низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА. Хусусиятҳои асосии институти ӯҳдадориҳои деликти мутобиқи низоми ҳуқуқии Англия ва ШМА.

МАВЗӮИ 11. ҲУҚУҚИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Хусусиятҳои умумии ҳуқуқи муаллифӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳуқуқи муаллифӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Субъект ва объекти ҳуқуқи муаллифӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Муаллифи асар. Шахсони ҷисмонӣ ва шахсони ҳуқуқӣ - чун субъектони ҳуқуқи муаллифӣ. Объектҳои ҳуқуқи муаллифӣ ва хусусиятҳои онҳо. Талаботи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ вобаста ба объектони ҳуқуқи муаллифӣ.

Ҳуқуқҳои муаллиф ва намудҳои онҳо. Ҳуқуқҳои молу мулкии муаллиф. Ҳуқуқҳои шахсии ғайри молу мулкӣ (ахлоқӣ)-и муаллиф. Намудҳои ҳуқуқҳои ахлоқии муаллиф: ҳуқуқ ба муаллиф ва номи муаллифӣ; ҳуқуқ ба интишори асар; ҳуқуқ ба дахлнопазирии асар.

Мафҳум ва хусусиятҳои ҳуқуқи моликияти саноатӣ. Сарчашмаҳои асосии ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳуқуқи моликияти саноатӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои ҳуқуқи моликияти саноатӣ.

Ҳимояи ихтироот. Мафҳуми ихтироот ва хусусиятҳои он дар мамлакатҳои хориҷӣ. Патент. Шартҳои қобилияти патентӣ. Ҳуқуқҳои истисноӣ дар соҳаи истеҳсолот, савдо ва тиҷорат. Патентикунонии хориҷӣ.

Ҳимояи «ноу-хау». Мафҳуми «ноу-хау». Маълумотҳое, ки ба сифати «ноу-хау» эътироф карда мешаванд. Хусусиятҳои ҳимояи «ноу-хау».

Ҳимояи намудҳои саноатӣ. Хусусиятҳои ҳимояи намудҳои саноатӣ мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Методҳои ҳимояи намудҳои саноатӣ: патентӣ-ҳуқуқӣ ва муаллифӣ-ҳуқуқӣ.

Ҳимояи нишонаҳои молӣ ва нишонаҳои хизматрасонӣ. Шакл ва мазмуни нишона. Ҳуқуқи истисноӣ ба нишонаи молӣ. Бақайдгирии нишонаи молӣ.

Ҳимояи нишондоди истеҳсолоти мол. Воситаҳои ҳимояи ҳуқуқии нишондоди истеҳсолоти мол.

Шартномаҳои литсензионӣ. Хусусиятҳои шартномаҳои литсензионӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Намудҳои шартномаи литсензионӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Шартномаи литсензионӣ оид ба ихтироот. Шартномаи литсензионӣ оид ба намунаи саноатӣ. Вазъи ҳуқуқии тарафҳо мутобиқи шартномаи литсензионӣ ва намудҳои он дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Шартнома оид ба супоридани «ноу-хау». Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо дар шартнома оид ба супоридани «ноу-хау». Мазмуни шартнома оид ба супоридани «ноу-хау».

МАВЗӮИ 12. ТАНЗИМИ РАҚОБАТ. МУФЛИСШАВӢ

Ҳимоя аз рақобати беадолат. Намудҳои рақобат. Ҳаракатҳое, ки чун рақобати беадолат эътироф мегарданд. Воситаҳои ҳимоя аз рақобати беадолат. Истифодабарии санксияҳо.

Мафҳуми муфлисшавӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқии танзими раванди муфлисшавӣ мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ.

Истеҳсолоти конкурсӣ. Субъектони муфлисшавӣ. Оғози истеҳсолот оид ба корҳои барқарор намудани вазъи иқтисодии корхонаҳо ва ширкатҳо. Дархости кредиторон. Дархости қарздор. Дархости шахсони сеюм. Қарори суд. Талаби прокурор. Танзими судии қарзҳо ва барҳамхӯрии моликият.

Асосҳои эълони истеҳсолоти конкурсӣ. Муфлис эълон намудани қарздор ва оқибатҳои ҳуқуқии он. Мавҷудияти кредиторон. Плюрализми мурофиавӣ.

Баргардонидани қарз бо хоҳиши худ. Идоракунӣ аз болои фоидаи ширкат. Давраи «гумонбаршавӣ».

Мақомоти идоракунии конкурсӣ. Шахсони мансабдор. Кумита ва ё комиссия кредиторон. Маҷлиси умумии кредиторон. Кумитаи кормандони корхона. Тартиби таъини шахсони мансабдори истеҳсолоти конкурсӣ.

Тартиби қатъгардонии ҷараёни барҳамхӯрии моликияти қарздор. Аҳди сулҳона. Таъини мудири муваққатӣ. Аҳд мутобиқи ҳуқуқи умумӣ дар Англия ва ШМА. Интиқоли корхона. Барҳамхӯрии корхона тариқи судӣ.

Барҳамхӯрии моликияти қарздори ғайриқобили пардохт ва қатъгардии қобилияти субъективии шахси ҳуқуқии ғайриқобили пардохт. Даврaҳои истеҳсолоти конкурсӣ дар зинаи барҳамхӯрии моликияти қарздор. Маҷмӯъ (масса)-и конкурсӣ.

Қатъгардии истеҳсолоти конкурсӣ. Озод намудани қарздор аз қарз. Асосҳои қатъгардии истеҳсолоти конкурсӣ мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ. Тақсими активҳо байни кредиторон. Қонеъ гардонидани талаботи кредиторон. Татбиқи аҳди сулҳона. Мавҷуд набудани молу мулк ё нокифоя будани он.

МАВЗӮИ 13. ҲУҚУҚИ ОИЛАВӢ

Хусусиятҳои асосии ҳуқуқи оилавӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи оилавии мамлакатҳои хориҷӣ. Мафҳуми «никоҳ» дар мамлакатҳои хориҷӣ. Хусусиятҳои фаҳмиши мафҳуми «никоҳ» дар мамлакатҳои хориҷӣ. Никоҳ-вазъ. Никоҳ-шартнома. Никоҳ-муносибати ҳуқуқӣ.

Тартиби бастани ақди никоҳ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Низоми қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ вобаста ба шакли бастани ақди никоҳ. Шартҳои бастани ақди никоҳ, асосҳои беэътибор донистани ақди никоҳ ва оқибатҳои ҳуқуқии он.

Муносибат байни ҳамсарон. Ҳуқуқҳои ҳамсарон ва намудҳои онҳо. Вазъи ҳуқуқии моликияти ҳамсарон. Реҷаи моликияти ҳамсарон. Реҷаи шартномавӣ ва қонунии моликияти ҳамсарон.

Муносибати падару модар ва фарзандон. Масъалаҳои фарзандхонӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Ӯҳдадориҳои алиментӣ.

Қатъгардии никоҳ ва оқибатҳои ҳуқуқии онҳо. Асосҳои қатъгардии ақди никоҳ мутобиқи қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ.

Васоият. Вазъи ҳуқуқии шахсони васӣ. Тартиби таъин намудани васӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

МАВЗӮИ 14. ҲУҚУҚИ МЕРОСӢ

Мафҳуми ҳуқуқи меросӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ. Асосҳои ба вуҷуд омадани муносибатҳои меросӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи меросии мамлакатҳои хориҷӣ. Инкишоф ва ташаккулёбии қонунгузории меросии мамлакатҳои хориҷӣ.

Намудҳои мерос. Мерос тибқи қонун ва мерос тибқи васиятнома. Хусусиятҳои мерос тибқи қонун. Низомҳои мерос тибқи қонун дар мамлакатҳои хориҷӣ. Тартиби даъвати меросхӯрон ба мерос тибқи қонун. Васиятнома ва хусусиятҳои он. Намуд ва шакли васиятнома. Мазмуни васиятнома.

Қабули мерос ва оқибатҳои ҳуқуқии он. Ҷавобгарии меросхӯрон ва хусусиятҳои он.

АДАБИЁТҲО:

1. Ансен В. Договорное право. – М., 1984.
2. Боботов С.В., Жигачев И.Ю. Введение в правовую систему США. – М., 1997.
3. Богатых Е. Гражданское и торговое право. Учебное пособие. – М., 2000.
4. Богдановская И.Ю. Закон в английском праве. – М., 1987.
5. Богдановская И.Ю. Прецедентное право. – М., 1993.
6. Богуславский М.М. Вопросы авторского права в международных отношениях. М., 1973.
7. Богуславский М.М. Международная охрана культурных ценностей. М., 1979.
8. Богуславский М.М. Правовые вопросы технической помощи СССР иностранным государствам и лицензионные договоры. М., 1963.
9. Васильев Е.А. Правовое регулирование несосотоятельности и банкротства в граждансокм и торговом праве капиталистических государств (Учебное пособие). – М.,1983.

10. Васильев Е.А. Правовое регулирование конкурсного производства в капиталистических странах (Учебное пособие). – М.,1989.
11. Германское право. – М., 1996.
12. Гражданское и торговое право капиталистических стран /Под ред. Д.М. Генкина. – М., 1949.
13. Гражданское и торговое право капиталистических стран /Под ред. К.К. Яичкова. – М.,1966.
14. Гражданское и торговое право капиталистических стран. Зери тахрири В.П. Мозолин ва М.И. Кулагин.- М., 1980.
15. Гражданское и торговое право капиталистических государств. Часть 1. Под ред.Р.Л. Нарышкиной.- М., 1982.
16. Гражданское и торговое право капиталистических государств. Часть 2. Под ред. Р.Л. Нарышкиной.- М., 1984.
17. Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сборник нормативных актов: Законодательство о компаниях, монополиях и конкуренции. М., 1987.
18. Гражданское и торговое право зарубежных стран. Под ред. В.В. Безбаха и В.К. Пучинского. – М., 2004.
19. Гражданское и торговое право зарубежных государств.Том 1. Под ред.Е.А.Васильева и А.С. Комарова. – М., 2004.
20. Давид Р., Жоффре-Спиноза К. Основные правовые системы современности. – М., 1996.
21. Денисов В.Н. Системы права развивающихся стран. – М., 1978.
22. Дубовицкая Е. Европейское корпоративное право: свобода перемещения компаний в Европейском сообществе. М., 2004.
23. Жалинский Р., Рерихт А. Введение в немецкое право. - М., 2001.
24. Жидков О.А. Законодательство о капиталистических монополиях. – М.: 1968.
25. Загайнова С.К. Судебный прецедент:проблемы правоприменение. – М., 2002.
26. Зенин И.А. Гражданское и торговое право зарубежных стран. – М, 1985.
27. Иванов И.Д. Современные монополии и конкуренция. – М., 1980.
28. Инако Ц. Современное право Японии. – М., 1981.

29. Книпер Р. Закон и история. О состоянии и изменениях Германского Гражданского Уложения. – Алматы, 2005.
30. Красавина Л.Н. Международные валютные и кредитные отношения капиталистических стран. – М., 1986.
31. Кросс Руперт. Прецедент в английском праве. – М., 1985.
32. Кулагин М.И. Государственно-монополистический капитализм и юридическое лицо. – М., 1987.
33. Ласк Г. Гражданское право США. М., 1961.
34. Матвеев Ю.Г. Международная охрана авторских прав. – М., 1987.
35. Международные конвенции об авторском праве. Комментарий. – М., 1982.
36. Международная научно-техническая и производственная кооперация. – М., 1982.
37. Международная передача технологий: правовое регулирование. – М., 1985.
38. Мозолина В.П. Корпорация, монополия и право в США. – М.: 1966.
39. Морандьер Ж. Гражданское право Франции. М., 1958.
40. Нарышкина Р.А. Акционерное право США (Правовое положение предпринимательских корпораций США). – М.: 1978.
41. Основные институты гражданского права зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование. Под ред. В.В. Залесского.- М., 2000.
42. Правовая система Нидерландов. – М., 1998.
43. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник. М., 2001.
44. Решетников Ф.М. Правовые системы стран мира. – М., 1993.
45. Романов А.К. Правовая система Англии.- М., 2000.
46. Свядосц Ю.И.Промышленная собственность и внешнеторговые операции (Учебное пособие). – М., 1984.
47. Свядосц Ю.И. Регулирование ограничительной хозяйственной практики в буржуазном праве (Учебное пособие). – М., 1988.
48. Советское и иностранное гражданское право (проблемы взаимодействия и развития). М., 1989.
49. Фридмен Л. Введение в американское право.- М., 1993.
50. Халфина Р.О. Договор в английском праве. – М., 1971.

51. Черноков А.Э. Ввведение в сравнительное правоведение. Учебное пособие. Санкт Петербург, 2004.
52. Штумпер Г. Лицензионный договор. М., 1988.
53. Эннекцерус Л. Курс германского гражданского права. – Т. 1. – М.: 1950.

PROGRAM
FROM THE SUBJECT OF
“CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES”

Compiled by:
assistant of the International law department
of law faculty of the TNU
Zufunun Hasanova

INTRODUCTION

The "Civil and trade law of foreign countries" is one of the subjects, which can be studied in the high law educational institutions. This subject is studied after 90-years, that is after gaining independence by the Republic of Tajikistan. The main reason of studying this subject is appearance of new relations between the subjects of economy. On the basis of this, the new society of Tajikistan needs lawyers who know not only the legislation of their own country, also the developed countries of the world, including Germany, France, Switzerland, Netherlands, England, USA, Italy, Spain and other foreign countries.

The following countries have long history. They passed all the periods of society and could establish strong, developed and countries with high economy. That's why studying the practice of these countries is necessary because and civil law and trade law were the bases for the development of economic relations in each period and time in every country. The studying of these sciences in developed countries gives possibility to examine its positive and negative sides. Because of the fact that nowadays the Republic of Tajikistan in that level which most of the countries passed it many years ago. That's why we should try to study and use the positive sides of practice of these countries.

The program consists of 18 main themes of this subject and there are all informations related to each theme. The educational materials study the following institutions of civil and trade law of foreign countries: the concept, principles and system of civil and trade law of foreign countries; sources, subjects, representation of civil and trade law of foreign countries; traders and trade transactions in foreign countries; limitation period in civil and trade law of foreign countries; the right to things in foreign countries; institution of obligations in foreign countries; agreement and its individual types in foreign countries; settlement relations and inheritance law.

At the end of the program there is the list of literatures for students for studying this subject.

THEME 1.THE CONCEPT, PRINCIPLES AND SYSTEM OF THE CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

The concept of civil and trade law of foreign countries. Civil and trade law of foreign countries - as set pf legal knowledge. Features of civil and trade law of foreign countries. Civil and trade law as set of private law field. Fields of private and common law. Factors of division of law fields into private and common in foreign countries.

The principles of civil and trade law of foreign countries. Appearance and development of principles of civil and trade law of foreign countries. The role of principles of civil and trade law of foreign countries in the regulation of civil-legal and trade-legal relations in foreign countries. The principle of equality of all people before the law. The principle of inviolability of private property. The principle of freedom of contract and its features in civil and trade legislation of foreign countries. Realization of principles of civil and trade law of foreign countries in civil-legal and trade legal relation sin foreign countries.

The system of civil and trade law of foreign countries. Civil and trade law of countries with continental legal system (Romano-Germanic) (France, Switzerland, Germany, Italy, Netherlands) Civil and trade law of foreign countries with Anglo-Saxon legal system (common law) (England, USA).

The importance of studying of civil and trade law of foreign countries in the Republic of Tajikistan. Development of economic and entrepreneurial relations with participation of economic subjects of the Republic of Tajikistan and foreign countries. Preparation of specialists in foreign law field.

THEME 2. SOURCES OF CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

Sources of civil and trade law of foreign countries. Features of sources of civil and trade law of foreign countries. Types of sources of civil and trade law of foreign countries. Dualism of private law. Law as a source of civil and trade law of foreign countries. By-laws in the system of sources of civil and trade law of foreign countries. Judicial practice and customs in foreign countries. Unification of sources of civil and trade law of foreign countries. The role of record of services (формуляр) in regulation of civil-legal and trade-legal relations in foreign countries.

Sources of civil and trade law of France. Features of development of civil and trade legislation of France. Features of Ordinances in the regulation civil-legal and

trade-legal relations in France. Civil Code of France (Napoleon Code): elaboration, preparation and acceptance. The features of Civil Code of France. Parts (books) of Civil Code of France. Changes and amendments to Civil Code of France and its features. Trade Code of France and its features as basic source of trade law of France. Parts of Trade Code of France. The main reasons of elaboration and acceptance of Trade Code of France from 2000. Parts of new Trade Code of France. Features of customs as source of civil and trade law of France. Judicial practice in France.

Civil and trade law of Germany. Features of development of civil and trade legislation of Germany. German Charter of bill of exchange and Trade Regulation (Code) as first unificated source of civil and trade law of Germany. Civil Code of Germany and its features. Parts of Civil code of Germany. Changes and amendments to the Civil code of Germany. Trade Code of Germany and its parts. The main reasons of changes and amendments to Trade Code of Germany. Laws of Germany in the field of civil and trade law. The main features of judicial practice and customs as source of civil and trade law in Germany.

Sources of civil and trade law of Switzerland. Civil Code of Switzerland. The main parts of Civil Code of Switzerland and its features. Law of Obligations of Switzerland and its main parts. By-laws as source of civil and trade law of Switzerland and its types. Judicial practice and customs in the system of sources of civil and trade law of Switzerland.

Sources of civil and trade law of England. Features of common legal system. Precedent law. Common law and law of justice. Historical features of development of legal system of England. Division of historical sources of law into basic and additional. Precedent as main source of law in England. The main features of precedent in the legal system of England. Realization of precedent from judges of England. The methods of realization of precedent: Uembo method, Gufhart method. The role of laws in legal system of England. Laws of England in the field of civil-legal and trade-legal relations. Customs in the legal system of England. Legal literature and its role in the legal system of England.

Sources of civil and trade law of USA. Historical development of the system of sources of civil and trade law of USA. The influence of legislation of England and France in strengthening the sources of civil and trade law of USA. The role of judicial precedent in the process of regulation of civil-legal and trade-legal

relations. Laws of USA in the system of sources of civil and trade law of USA. Single Trade Code of USA as main source of civil and trade law of USA. By-laws in the system of sources of civil and trade law of USA. Customs and trade customs as source of civil and trade law of USA. Private codification in USA.

THEME 3. SUBJECTS OF CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

One of the central themes of this discipline is the problem of subjects of the civil and trade law of foreign countries. It should be mentioned that in foreign countries, regardless of the legal system, the legislature pays special attention to the legal status of the subjects. It should be noted that the legislation of foreign countries takes into account only the legal status of two entities - individuals and legal entities, and there is no clear information on the legal status of the state.

Individuals are one of the main subjects of civil and trade law in foreign countries. Individuals are citizens, stateless persons and foreign citizens. The legal status of individuals in foreign countries, with the exception of Germany, Switzerland and some other countries, is determined by the categories "legal capacity" and "ability to act".

One of the subjects of civil and trade law in foreign countries are legal entities. The category of "legal entity" is widely used in foreign countries and has its own features. In particular, for example, Civil Code of France did not initially recognize a legal entity as a subject.

THEME 4. REPRESENTATION IN CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

One of the central institute of civil and trade law of foreign countries is representation. This institute is widely used in property transactions and has permanent feature. Representation- is the participation of one subject (representative) from his/her name on the behalf of another subject (principal) in civil-legal and trade-legal relations. This rule expresses that in representation relations there are two subjects: representative and principal. Physical persons and legal entities can participate as representative and principal. The main essence of institute of representation is expressed on that in relations representative is not exist as independent subject and does not participate.

All actions of representative is directed to on behalf of principal. From this point of view, in representation relations there is difference between internal and external relations. Internal relations- are the relations between representative and principal which are regulated on the basis of treaty or law. External relations- are the relations between representative and third persons. In foreign countries there are the following types of representation:

1) Legal and contractual representation.

2) Commercial representation and representation is carried out by the employees of the commercial company.

THEME 5. MERCHANTS AND TRADE TRANSACTIONS IN FOREIGN COUNTRIES

The concept of "merchant" in civil and trade law of foreign countries. The main sources regulating legal status of merchants in foreign countries. The main types of merchants in foreign countries: individually and collective. Legal status of individual merchants in the civil and trade legal system of foreign countries. Collective merchants – trade partnership in foreign countries. The concept of "trade transaction" in trade law of foreign countries. Determination of the concept of "trade transaction" in accordance to objective and subjective factors. Objective factors of the determination of the concept of "trade transaction" and its features in accordance with the legislation of France, Belgium, Spain etc. Subjective factors of the determination of the concept of "trade transaction" and its features in accordance with the legislation of Germany and Japan.

Trade provisions are contained in trade codes or specific laws (Swiss Law of Obligations, Swedish Contracts Law). At the same time, trade transactions generally mean transactions concluded by merchants and related to their commercial activities. However, when defining the concept of a trade transaction, the laws of different countries use different criteria: subjective and objective.

In the UK and the USA, there is no division of law into trade and civil rights. Therefore, the legal constructions of contract law and precedents are equally applicable in various respects: trade, domestic, labor, international. The basis for the conclusion of trade transactions is the principle of freedom of contract.

Trade transactions under foreign law, as a general rule, can be concluded in any form, including oral, which eliminates unnecessary obstacles to business turnover

associated with compliance with formalities, although it increases the risks of participants in such transactions. However, the law provides for exceptions for certain transactions, which must be given a special form. Under German law, all real estate transactions must be notarized. In the United States, there is a mandatory written form for security contracts, real estate transactions, contracts for more than a year, contracts for the sale of goods.

THEME 6. TRADE PARTNERSHIP

The concept of "trade partnership" in civil and trade law of foreign countries. Trade partnership and legal entities. Trade partnership as legal entities of trade law. The main types of trade partnership in civil and trade law of foreign countries. Property union and union of individuals and their features. Trade partnership with full and limited responsibility.

Full partnership and their legal status in foreign countries. Regulating sources of the legal status of full partnership in foreign countries. Main features of full partnership in foreign countries. Relations in full partnership: internal and external. Legal status of full partnership. Property of full partnership. Cessation of activity of full partnership.

Command partnership and its features in foreign countries. The order of establishment of command partnership. The main laws of regulation of legal status of command partnership in foreign countries. Participants of command partnership: full partnership and commanders. Their legal status. The order of establishment of such type of partnership. The property of partnership. Cessation of activity command partnership.

Stock company and its concept in foreign countries. Features of stock companies in civil and trade law of foreign countries. Main sources of regulation of activity of stock companies in foreign countries. The concept and features of stock company. The essence and functions of authorized capital of stock companies. The order of establishment of authorized capital of stock companies. The concept of share (stock) Its types. Bond and its types. The order of establishment of stock companies. Founders of stock companies. Charter of stock companies and its elements. Membership in stock companies. Rights and obligations of shareholders. Personal and property rights. Bodies of stock companies. The system of legislation of foreign countries in relation to bodies of

stock companies: the system of two bodies; the system of three bodies; the system of countries, which choose one of the mentioned systems by their own wish. Common meeting of shareholders- as main body of stock company. Its authorities. The order of invitation of meetings. Activity of meeting. The order of making decision in the common meeting of shareholders. Executive body of stock company of and its authorities. The Council of observers. Property of stock company. The order of cessation of activity of stock company.

Limited joint stock company: concept and it features. The sources of regulation of legal status of limited joint stock company in foreign countries. The order of establishment of limited joint stock companies. The contract of establishment and charter. Informations which should be in contract of establishment and charter of company. The legal status of participants of limited joint stock company. The role of participants in company and its features. Bodies of limited joint stock companies. The order of cessation of activity of limited joint stock company.

The forms of legal-organizational of entrepreneurial activity in England and USA. The main forms of entrepreneurial activity in accordance to the legal system of England: partnership, limited partnership, common company and private company. The main forms of entrepreneurial activity in USA: partnership, limited partnership, general cooperation and close cooperation, partnership with limited obligations and limited joint stock company. The features of forms of legal-organizational entrepreneurial activity in England and USA and their differences from trade partnership of the continental legal system. Participants of partnership and their rights and obligations. Sources of regulation of partnership activity in England and USA. Property of partnership and its features.

Unification of the norms of corporative law in the framework of the European Union. Legal regulation of the process of unification of corporative law in the framework of the European Union. The main factors of development of process of unification of corporative law in the framework of the European Union. Legal normative acts of the European Union in relation to legal entities. European unions on economic interests. European stock company.

Legal status of state enterprises. Legal-organizational forms of main state enterprises. Trade partnerships.

Monopoly activity and its regulation in foreign countries. Legal-organizational forms of monopoly activity. The system realization of monopoly activity: finance system and control system. Legislation of foreign countries in the sphere of limiting monopoly activity. The history of development of legislation of monopoly in foreign countries. The law of Sherman and Kleyton in USA. Legislation of monopoly of France, Germany, Switzerland, Italy, Spain, Netherlands etc. Controlling bodies over implementation of legislation.

THEME 7. THE TERM OF CLAIM IN CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

The concept of "term of claim" in civil and trade law of foreign countries. The essence and meaning of institute of term of claim. Legal sources in foreign countries in relation to term of claim. International treaties. Types of term of claim in foreign countries: common and special. The order of registration of term of claim. The consequences of flowing term of claim.

THEME 8. LAW OF THINGS IN CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

The concept of law of things in civil and trade law of foreign countries. The main features of law of things in foreign countries. Absolute features an priority. The essence of the institution of "law of things". The statistic of property relations. Objects pf law of things. Material and non-material. Finance and commercial property. Movable and immovable. Real and personal property in common legal system and their main types. Securities. Types of securities: corporative securities and finance securities.

Bill of exchange and cheque. Main features of bill of exchange and cheque in accordance with the legislation of foreign countries. The essence of bill of exchange and cheque. Main types of bill of exchange. Legal sources on bill of exchange in foreign countries. International treaties.

The concept of "property law" and its meaning. Property as economic and legal category. Property and property law. Property law in subjective and objective meaning. The rights of owner. Legislation of foreign countries in relation to property law. Bases and means of gaining property law. Contractual bases of gaining property law.

Protection of law of things in foreign countries. Means of obligatory-legal and property-legal of the protection of law of things. Claim- as means of the protection of interests of owner. Features of protection of interests of owner in accordance to the legislation of England and USA. General claims.

THEME 9. THE INSTITUTE OF OBLIGATION IN FOREIGN COUNTRIES

The concept of institute of obligation in foreign countries. Obligation-as dynamic of property relations. Relative feature of legal-obligatory relations. Participants of obligation. Bases of appearance of obligations in accordance with the legislation of foreign countries.

Types of obligations in the system of civil and trade law of foreign countries. Contractual and non-contractual obligations. Divisible and indivisible obligations. Performed obligations and obligations which will be performed in future. Alternative and additional obligations. Obligations with positive and negative meanings. Natural obligations. Monetary obligations: essence, meaning and its feature in foreign countries.

Versallity in obligations. Active and non-active Versallity. Change of individuals in obligations: essence and its features. Change of creditor- refuse of the requirements, session. Change of debtor- transferring debt. Features of sessions in the legal system of the UK and USA.

Performance of obligation. Basic principles of performance of obligations in accordance with civil and trade law of foreign countries. Performer of obligations. Accepters of performance of obligations. The term of performance of obligations. The place of performance of obligations.

Circumstances of non-performance of obligations. Civil-legal responsibility for non-performance of obligations. Bases for appearance civil-legal responsibility in accordance with the legislation of civil and trade law of foreign countries. Cases exemption from liability from civil-legal responsibility.

Methods of providing of performance of obligation. Meaning and its essence. Its types.

THEME 10. CONTRACTS IN CIVIL AND TRADE LAW OF FOREIGN COUNTRIES

The concept of “contract” in civil and trade law of foreign countries. The concept of “contract” in the continental legal system and its features. The concept of “contract” in the common legal system. The essence and meaning of contract in civil and trade law of foreign countries.

Types of contract. Types of contract in continental legal system. Unilaterally and multilateral contracts. Consensual and real contracts. Payment and unpayment. Individual and collective. Types of contracts in Anglo-Saxon legal system. Contracts on the basis of court decision. Performed contracts and contracts which will be performed in future.

The order of concluding contract. Conditions for concluding contracts in civil and trade law of foreign countries. Offer and accepter. Features of offer and accepter in the legal system of foreign countries. Regulating relations about offer and accepter from the legislation of foreign countries.

The meaning of contract: concept, essence and its meaning. Conditions of contract in accordance with the legal system of England and USA.

Invalidity of contract and its features. Concluding contract by force. Violation of legislation requirements in relation to form of contract.

Termination of contract. Bases for the termination of contract in civil and trade law of foreign countries. Regulative sources of bases of termination of contract. Termination of contract and its features in the legal system of England and USA.

THEME 11. SEPARATE TYPES OF CONTRACT IN FOREIGN COUNTRIES

Sale and purchase contract. The concept of sale and purchase contract. Regulative legal sources of sale and purchase contract. Differentiated features of sale and purchase contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding sale and purchase contact. Basis conditions of sale and purchase contract. The objects of contract. Price and quality of goods. Participant of contract- seller and buyer. Rights and obligations of participants of in sale and purchase contract. Obligations of seller. Obligations of buyer. Main features of selling and buying international goods. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods from 1980. Incoterms. Methods of the

protection of rights and interests of participants of sale and purchase contract. Termination of sale and purchase contract.

Rental contract. The concept of Rental contract. Regulative legal sources of Rental contract. Differentiated features of Rental contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding Rental contract. Basis conditions of Rental contract. The objects of rental contract. Participant of contract. Rights and obligations of participants of Rental contract. Bases of termination of rental contract. Lease contract- as one of the main type of rental contract in foreign countries. Main features of lease contract. Participants of lease contract and their legal status.

Refit contract. The concept of contract. Regulative legal sources of contract. Differentiated features of contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding contract. Basis conditions of contract. The objects of contract. Participant of contract. Rights and obligations of participants of contract. Bases of termination of contract. Main features of contract. Participants of contract and their legal status.

Storage agreement. The concept of storage contract. Regulative legal sources of storage contract. Differentiated features of storage contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding storage contract. Basis conditions of storage contract. The objects of storage contract. Participant of storage contract. Rights and obligations of participants of storage contract. Bases of termination of storage contract. Main features of storage contract. Participants of storage contract and their legal status.

Order and commission agreement. Agent contract in the legal system of England and USA. Order agreement: concept, regulative sources, features and its essence. The concept of order contract. Regulative legal sources of order contract. Differentiated features of order contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding order contract. Basis conditions of order contract. The objects of order contract. Rights and obligations of participants of order contract. Bases of termination of order contract. Main features of order contract. Participants of order contract and their legal status. The concept of commission agreement. Regulative legal sources of commission agreement. Differentiated features of commission agreement in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding commission agreement. Basis

conditions of commission agreement. The objects of commission agreement. Rights and obligations of participants of commission agreement. Bases of termination of commission agreement. Main features of commission agreement. Participants of commission agreement and their legal status.

Insurance agreement. The concept of insurance agreement. Regulative legal sources of insurance agreement. Differentiated features of insurance agreement in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding insurance agreement. Basis conditions of insurance agreement. The objects of insurance agreement. Rights and obligations of participants of insurance agreement. Bases of termination of insurance agreement. Main features of insurance agreement. Participants of insurance agreement and their legal status.

Bank contract. The concept of bank contract. Regulative legal sources of bank contract. Differentiated features of bank contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding bank contract. Basis conditions of bank contract. The objects of bank contract. Rights and obligations of participants of bank contract. Bases of termination of bank contract. Main features of bank contract. Participants of bank contract and their legal status.

Cooperation contract. The concept of cooperation contract. Regulative legal sources of cooperation contract. Differentiated features of cooperation contract in accordance with legislation of foreign countries. The order of concluding cooperation contract. Basis conditions of cooperation contract. The objects of cooperation contract. Rights and obligations of participants of cooperation contract. Bases of termination of cooperation contract. Main features of cooperation contract. Participants of cooperation contract and their legal status.

THEME 12. OBLIGATIONS FROM CAUSING DAMAGE

The concept of obligations and causing damage in civil and trade law of foreign countries. Features of obligations and causing damage in civil and trade law of foreign countries. Regulative legal sources of obligations and causing damage in civil and trade law of foreign countries. Bases of appearance of obligations and causing damage in civil and trade law of foreign countries. Illegal action. Fault. Existence of damage. Types of damage and their features. Fault in accordance with the legislation of France.

THEME 13. THE BANKRUPTCY INSTITUTE IN FOREIGN COUNTRIES

The concept of bankruptcy in foreign countries. Regulative legal sources of bankruptcy in accordance with the legislation of foreign countries.

Competitive production. Subjects of bankruptcy. Starting production about reestablishment of economic status of companies. Requirements of creditors. Requirement of debtors. Court decision. Prosecutor's requirement.

Bases of declaring competitive production. Declaring debtor as bankrupt and his legal circumstances. Existence of creditors. Giving debt with own wish.

Manage competitive body. Committee and commission of creditors. Common meeting of creditors. Committee of employees of enterprise.

Termination of competitive production. Bases of termination of competitive production in accordance with the legislation of foreign countries. Satisfying requirements of creditors.

THEME 14. LITERARY (COPYRIGHT) LAW

Common features of literary law in foreign countries. Legal sources in literary law sphere in foreign countries. National legislation of foreign countries in literary law sphere. Treaty law and judicial practice. International treaties. Legal sources of European Union Council.

Subjects of literary law in foreign countries. Individuals and legal entities- as subjects of literary law. Productive subjects. Co-authorship and its features. Types of co-authorship: divisible and indivisible. Producer.

Objects literary law and its features. National legislation of foreign countries about the object of literary law. Requirements of legislation of foreign countries in relation to the object of literary law.

Literary law and its types. Property right of author. Non-property right of author. Types of right of author: the right to be author and author name, the right to publication of work, the right of inviolability of work.

Rights of authors. Their features. Main sources of their regulation. Subjects of literary law. Their legal status.

THEME 15. THE LAW OF INDUSTRIAL PROPERTY

The concept and features of features of law of industrial property. Main legal sources in sphere of law of industrial property. Features of law of industrial property.

Protection of discoveries. The concept of discoveries and its features in foreign countries. Patent. Conditions of patent. Excluding rights in the sphere of production, trade and business.

Protection of "know how". The concept of "know how". Informations, which are recognized as "know how". The features of the protection of "know how".

Protection of industrial examples. The features of protection of industrial examples in accordance with legislation of foreign countries. Methods of protection of industrial types: legal-patent and legal-literary.

License contract and contract on "know how". Features of license contract in foreign countries. Types of license contract in foreign countries. License contract on discoveries. License contract on industrial example. Legal status of in accordance with License contract and its types in foreign countries.

Contract on "know how". Rights and obligations of participants of contract on "know how". The content contract on "know how".

THEME 16. FAMILY LAW

Main features of family law in foreign countries. Sources of family law of foreign countries. The concept of "marriage" in foreign countries. The features of concept of "marriage" in foreign countries. Marriage-status. Marriage-contract. Marriage- legal relation.

The order of marriage in foreign countries. System of legislation of foreign countries in relation to the form of marriage. Conditions of marriage. Bases of recognizing marriage as invalidity and its legal circumstances.

Relations between couples. Rights of couples and their types. Legal status of property of couples. Regime property of couples. Contractual and legal regime of couples.

Relations of parents with children. Rights of parents and their types.

Termination of marriage and its legal circumstances. Bases of termination of marriage in accordance with the legislation of foreign countries.

Guardianship. Legal status of guardianship people. Order of appointment of guardianship in foreign countries.

THEME 17. INHERITANCE LAW

The concept of inheritance law in foreign countries. Bases appearance of inheritance relations. Legal sources of inheritance in foreign countries. Development of inheritance legislation of foreign countries.

Types of inheritance. Inheritance in accordance with legislation and inheritance with testament. Features of legal inheritance. Systems of inheritance in accordance with legislation of foreign countries. Order of invitation of legal heirs. Testament and its features. Types and forms of testament. The content of testament.

Acceptance of inheritance and its legal circumstances. Responsibility of heirs and its features.

THEME 18. EXAMINATION OF DISPUTES BETWEEN PARTICIPANTS OF CIVIL CIRCULATION IN FOREIGN COUNTRIES

The order of examination of trade disputes between participants in foreign countries. The concept of "trade disputes". Authorized bodies for examination of trade disputes. Features of examination of trade disputes in continental legal system. Basic principles of organization and activity of trade courts in France. Speciality of examination trade disputes in the framework of common legal system. Types of trade disputes of in England. The system of specialized courts of USA.

LITERATURES:

1. Atiyah P.S. "Consideration in contracts"., Canberra: Australian National University Press, 1971.
2. Bar Cristian von. "Non-contractual liability arising out of damage caused to another"., Sellier. European Law Publishers GmbH, 2009.
3. Barth Stephen C. "Hospitality Law: Managing Legal Issues in the Hospitality Industry"., 4th ed. — Wiley, 2011.

4. Battle C. “Legal Forms for Everyone: Leases, Home Sales, Avoiding Probate, Living Wills, Trusts, Divorce, Copyrights, and Much More EPUB”., Allworth Press, 2017.
5. Burnham Scott J. “Contract Law for Dummies”., Wiley, 2011.
6. Butler W.E. “Company Law”., 2nd Edition. — Edited with Translations by. W E. Butler. — Simmonds & Hill; Kluwer Law International, 2000.
7. Emanuel S. Emanuel “Law Outlines: Contracts”., Aspen Publishers, 2006.
8. Emanuel S. “Law Outlines: Corporations”., Aspen Publishers, 2009.
9. Emanuel S. “Law Outlines: Property”., Aspen Publishers, 2010.
10. Emanuel S. “Law Outlines: Torts”., Aspen Publishers, 2008.
11. Emerson R. “Business Law” Fourth Edition. - Barron`s, 2004.
12. E. A. Vasilyev and. Komarov. “Civil and trade law of the Foreign states., M., 2006.
13. Ferrari Franco, Leible Stefan. “The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe”., Sellier European Law Publishers, 2009.
14. Fosbrook C., Laing A.C. “Contract and Copyright Drafting Skills” Bloomsbury Professional, 2016.
15. Gordley James. “Foundations of Private Law. Property, Tort, Contract, Unjust enrichment”., Oxford University Press, 2006.
16. Helvacı İlhan. “Turkish Contract Law”., Springer, 2017.
17. Minke August G. “Conducting Transatlantic Business - Basic Legal Distinctions in the US and Europe”., Bookboon, 2012.
18. Manko E. A. “Real easement: contents, bases of emergence and Termination”., 2009.
19. O’Connor Terrence M. “Understanding Government Contract Law”., 2nd Ed. — Berrett-Koehler Publishers, Inc., 2007.
20. Sulaymonov F.S., “Civil and trade law of foreign countries”., Dushanbe, “Er-graf”, 2014.
21. Svyados U.I “Regulation of limited economic practice in bourgeois law” – M., 1988.
22. Shtumer G. “Lease contract”. M., 1988.
23. V. V. Zalessky. “Main institutes of civil law of foreign countries. Comparative and legal research”., M., 2000.

LEGAL ACTS:

1. Convention on Agency in the International Sale of Goods., Geneva, 17 February, 1983.
2. Civil Code of the Republic of Kazakhstan (The general part), enforced by the Decree of the Supreme Council of the Republic of Kazakhstan dated December 27, 1994.
3. Civil Code of France (Napoleon's Code) on March 21, 1804 (Code Napoléon, also Civil code of French (Code Civil des Français).
4. Cicil Code
5. German Civil Code (German Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) of August 18, 1896.
6. Civil Code of Switzerland 1907 (germ. Schweizerisches Zivilgesetzbuch, ZGB, french. Code civil suisse, italian. Codice Civile Svizzero, romanish. Cudesch civil).
7. Companies Act of England., 2006.
8. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) 1963.
9. United Nations Convention On Contracts For The International Sale Of Goods, (CISG)1980.
10. Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations 1980.

Барномаи таълимии
«Ҳуқуқи гумрукӣ»

Мураттибон:
н.и.ҳ., дотсент Қодирқулов Х.Р.,
н.и.ҳ, дотсент Саидов Ҳ.Х.

САРСУХАН

Ҳуқуқи гумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳаи комплексии ҳуқуқ мебошад, ки аз маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқӣ иборат буда муносибатҳои ҷамъиятиеро, ки алоқаманд бо сохтори фаъолияти гумрукӣ мебошад, танзим менамояд.

Тадрису омӯзиши ҳуқуқи гумрукӣ дар сатҳи зарурӣ дар ҳудуди собиқ ИҶШС пас аз пош хурдани он ба роҳ монда шуд. Аз омӯзишу тадқиқ дур гаштани илми ҳуқуқи гумрукӣ дар он замон омилҳои объективию субъективӣ дошт. Зеро кишвари абарқудрати ИҶШС сиёсати гумрукии ҳимоятгароиро пеш гирифта буд ва вориди ҳама гуна моли хориҷӣ ба бозори дохилӣ манъ ё таҳти назорат қарор дода шуда буд. Аз ин нигоҳ вориду содири мол маҳдуд ва таъсису фаъолияти корҳонаҳои хориҷӣ дар ҳудуди давлат манъ буд, корҳонаҳои ҷудогонаю махсуси ватанӣ ба водиру вориди мол машғул буданд. Аз ин нигоҳ донишмандон К.Н. Сандровский ва Л.Н. Марков ҳуқуқи гумрукиро ҳамчун зерсоҳаи ҳуқуқи маъмурӣ баҳогузорӣ мекарданд.

Имрӯз бошад ҳуқуқи гумрукӣ кулан мазмуну моҳияти дигарро касб менамояд, ки барои ҳар як кишвари соҳибистиқлол дорои аҳамияти назариявию амалӣ мебошад. Омӯзишу тадқиқ ва дуруст бо роҳ мондани он баҳри рушди иқтисоди миллӣ, ҳифзи бозори дохилӣ, таъмини истиқлолияти иқтисодӣ ва бехатарии иқтисодӣ аз аҳамият ҳолӣ нест. Махсусан дар интихоби сиёсати тиҷорати озод дуруст ба роҳ мондани тарифҳои гумрукӣ ва низоми гумрукӣ нисбати ҳамагуна молу воситаҳои нақлиётӣ аз сархади гумрукӣ интиқолшаванда ба ҳифзи бозори дохилӣ ва рушди истеҳсолоти миллӣ мусоидат мекунад.

Омӯзиши ҳуқуқи гумрукӣ ба ҳайси фанни асосӣ дар факултетҳои ҳуқуқшиносии кишвар аз соли 1993 оғоз меёбад ва имрӯз ба тадқиқи он донишмандони ватанӣ аз зумраи М.Оймаҳмадов, К.Ҳасанов, Р.Раҷабов, В.Ким,И.Пиров, К.Абдуназаров, Н.Ф.Нидоев, М.Раҷабов, Х.Қодирқулов, Ҳ.Саидов ва дигарон аз нигоҳи ҳуқуқӣ ва иқтисодӣ таваҷҷӯҳ кардаанд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки имрӯз бунёди ҷомеаи ҳуқуқбунёдро пеша намудааст, таваҷҷӯҳу омӯзиши ҳама гуна донишҳои ҳуқуқӣ ба баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон мусоидат менамояд.

МАВЗӮИ 1. ФАЪОЛИЯТИ ГУМРУКӢ ВА СИЁСАТИ ГУМРУКӢ

Пайдоиши ва ташаккули фаъолияти гумрукӣ дар ҶТ.

Мафҳуми фаъолияти гумрукӣ. Танзими гумрукӣ.

Таносуби мафҳумҳои «фаъолияти гумрукӣ» ва «танзими гумрукӣ».

Сохтори фаъолияти гумрукӣ: амалиётҳои гумрукӣ, расмиёти гумрукӣ, тарифҳои гумрукӣ ва омори гумрукӣ.

Моҳияти фаъолияти гумрукӣ. Мақсадҳои фаъолияти гумрукӣ: иқтисодӣ, танзимӣ, ҳуқуқҳифзкунанда ва иҷтимоӣ.

Мафҳум ва моҳияти сиёсати гумрукӣ. Тарзҳои асосии баамалбарории сиёсати гумрукӣ. Протексионизм ва сиёсати савдои озод (фритредерство).

МАВЗӮИ 2. ҲУДУДИ ГУМРУКИ ВА САРҲАДИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми ҳудуди гумрукӣ. Ҳудуди гумруруии ҶТ ҳамчун қисмати таркибии ҳудуди давлатии ҶТ.

Минтақаҳои озоди иқтисодӣ. Минтақаи озоди гумрукӣ ва анбори озод ҳамчун унсурхои минтақаҳои озоди иқтисодӣ.

Сарҳади гумрукӣ. Таносуби категорияҳои «сарҳади гумрукӣ» ва «сарҳади давлатӣ». Унсурхои сарҳади гумрукӣ.

Сарҳадҳои дохилӣ ва берунаи гумрукӣ. Қонуни ҶТ «Дар бораи сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 1 августи соли 1997.

МАВЗӮИ 3. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ ҲУҚУҚИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми ҳуқуқи гумрукӣ. Мақоми ҳуқуқи гумрукӣ дар низоми ҳуқуқии ҶТ. Хуқуқи гумрукӣ ҳамчун фанни таълимӣ. Ҳуқуқи гумрукӣ ҳамчун илми ҳуқуқӣ.

Предмети танзими ҳуқуқи гумрукӣ. Методҳои танзими ҳуқуқии ҳуқуқи гумрукӣ. Методи императивӣ (маъмурӣ – ҳукуқӣ) дар танзими муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Методи диспозитивӣ дар танзими ҳуқуқи гумрукӣ.

Мақсад ва вазифаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Функсияҳои ҳуқуқи гумрукӣ: танзими ва ҳифзкунанда. Принсипҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Принсипҳои умумиҳуқуқии ҳуқуқи гумрукӣ: принсипи қонуният, принсипи эҳтироми ҳуқуқ ва озодиҳои инсон, принсипи гуманизм, принсипи демократизм, принсипи норавоии табъиз, принсипи бартарияти санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ.

Принсипҳои махсуси (соҳавии) ҳуқуқи гумрукӣ. Принсипи ягонагии сиёсати гумрукӣ. Принсипи ҳимояи соҳибихтиёрӣ ва амнияти иқтисодии ҶТ, принсипи ягонагии ҳудуди гумрукӣ, приниспи интихоби озодона низомҳои гумрукӣ, принсипи ягонагии мизон ё худ ставкаҳои пардохтҳои гумрукӣ, принсипи таъмини самаранокии воситаҳои гумрукӣ.

Таносуби ҳуқуқи гумрукӣ бо дигар соҳаҳои ҳуқуқ: ҳуқуқи конститутсионӣ, маъмурӣ, молия, ҷиноятӣ, граждани ва ғ.

Низоми ҳуқуқи гумрукӣ. Қисми умумӣ. Қисми махсус.

МАВЗӮИ 4. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми сарчашмаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Хусусиятҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Қонунҳо: Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2004. Таркиб ва мундариҷаи он.

Асосҳои конститутсионии ҳуқуқи гумрукӣ.

Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон Истифодаи меъёрҳои қонунгузории андоз дар механизми танзими ҳуқуқии фаъолияти молиявии мақомоти гумрукӣ. Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти савдои хориҷӣ» аз 3 июли соли 2012.

Санадҳои зерқонунӣ. Мавқеи санадҳои зерқонунӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Намудҳои санадҳои зерқонунӣ. Фармонҳои Президенти ҶТ. Қарорҳои Ҳукумати ҶТ. Санадҳои якҷояи мақомотҳо. Санадҳои меъёрии мақомоти ваколатдор оид ба масъалаҳои фаъолияти гумрукӣ.

Мавқеъ ва нақши санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Шартномаҳои байналмилалии универсалӣ оид ба фаъолияти гумрукӣ. Созишномаҳои байналмилалии минтақавӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Шартномаҳои дуҷонибаи ҶТ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ.

Ҳамоҳангсозӣ ва ягонагии қонунгузории гумрукии ҶТ.

МАВЗӮИ 5. МЕЪЁРҲОИ ҲУҚУҚИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми меъёрҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Хусусиятҳои меъёрҳои ҳуқуқи гумрукӣ.

Сохтори меъёрҳои ҳуқуқи гумрукӣ.

Намудҳои меъёрҳои ҳуқуқи гумрукӣ: моддӣ ва мурофиавӣ, танзимӣ ва ҳуқуқҳифзкунанда; вобаста ба хусусият: ваколатдоркунанда, ӯҳдадоркунанда ва манъкунанда; вобаста ба сатҳи муайянӣ: муайян ва номуайян.

Маънидодкунӣ ва татбиқи меъёрҳои ҳуқуқи гумрукӣ.

Амали меъёрҳои ҳуқуқи гумрукӣ дар макон, замон ва нисбати гурӯҳи ашхос.

МАВЗӮИ 6. МУНОСИБАТҲОИ ҲУҚУҚИ ГУМРУКӢ

Мафҳум ва хусусиятҳои муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ.

Намудҳои муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ: умумӣ ва мушаххас, умумиилозатдиҳанда ва умумиманъкунанда, мутлақ ва нисбӣ, муваққатӣ ва доимӣ, танзимӣ ва ҳифзкунанда.

Унсурҳои муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ: субъект, объект ва мазмун.

Субъектҳои муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ ва субъектони ҳуқуқи гумрукӣ: таносуби онҳо. Намудҳои субъектҳои муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ: шахсони ҷисмонӣ – шаҳрвандони ҶТ, шахсони бешаҳрвандӣ, шахсони хориҷӣ, шахсони ҳуқуқии ватанӣ ва хориҷӣ.

Фаъолияти миёнаравии гумрукӣ. Амалҳои ёридиҳандаи гумрукӣ. Фаъолияти муташаккилонаи гумрукӣ.

Мафҳуми объектҳои муносибати ҳуқуқи гумрукӣ. Мафҳуми мол дар қонунгузории гумрукии ҶТ. Таснифи молҳо ҳамчун объекти муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ: иқтисодӣ ва ғайрииқтисодӣ. Мафҳуми воситаи нақлиёт дар қонунгузории гумрукии ҶТ.

Мазмуни муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Мазмуни моддӣ ва ҳуқуқии муносибатҳои ҳуқуқи гумрукӣ.

МАВЗӮИ 7. СУБЪЕКТҲОИ ҲУҚУҚИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми субъектхои ҳуқуқи гумрукӣ. Таснифоти субъектҳои ҳуқуқи гумрукӣ: субъектони дорандаи ваколатҳои давлати – ҳокимиятӣ (субъектхои махсус) ва субъектҳое, ки чунин ваколатро надоранд (дигар субъектхо).

Субъектхои дорандаи ваколати давлатӣ-ҳокимиятӣ. Мақомоти гумрукии ҶТ ва ҷойи онҳо дар низоми мақомоти давлатӣ.

Сохтори мақомоти гумрукии ҶТ: Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҶТ – ҳамчун мақомоти ваколатдоршуда оид ба масъалаҳои фаъолияти гумрукӣ, раёсатҳои минтақавии гумрукӣ: гумрукхо ва дидбонгоҳҳои гумрукӣ.

Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҶТ. Вазъи ҳуқуқии Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҶТ ва марҳилаҳои бавуҷудои он.

Низомномаи Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҶТ аз 28 декабри соли 2006 таҳти № 612.

Принсипҳои фаъолияти мақомоти гумрук: қонуният, афзалияти ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ягонагӣ ва тамомияти низоми мақомотҳои гумрук, ягонагии вазифа ва максад, мутамарказоният, омехтагии алоҳидагӣ ва дастаҷамъӣ, ҳамкорӣ бо дигар мақомоти давлатӣ. Функсияҳои мақомоти гумрук.

Фаъолияти хуқуқэҷодкунӣ ва хуқуқтатбиқнамоии мақомоти гумрукӣ. Салохият, ӯҳдадорӣ ва ҷавобгарии макомоти гумрук.

Шаклхои фаъолияти мақомоти гумрукии ҶТ. Мафҳум ва намудҳои шаклҳои фаъолияти мақомоти гумруки ҶТ.

Фаъолияти ҳифзи ҳуқуқии мақомотҳои гумруки ҶТ. Асосҳои хуқуқии фаъолияти ҳуқуқхифзнамоии мақомоти гумрук: Кодекси ҷиноятии ҶТ, Кодекси мурофиавии ҷиноятии ҶТ.

Мақомотҳои гумрук ҳамчун мақомоти тафтишотӣ. Қочоқ ва дигар ҷиноятҳои гумрукӣ.

Ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ дар фаъолияти гумрукӣ. Кодекси ЧТ Дар бораи ҳуқуқвайронкунии маъмури.

Фаъолияти молиявии макомоти гумрукии ҶТ. Мафҳум ва таркиби фаъолияти молиявии макомоти гумрук. Функсияи фискалии мақомоти гумрук. Нақши мақомоти гумрук дар низоми мақомотҳои давлатие, ки фаъолияти молиявиро амалӣ месозанд. Методҳои фаъолияти молиявии мақомоти гумрук. Шаклҳои фаъолияти молиявии мақомоти гумрук.

Макоми ҳуқуқии хизматчиёни мақомоти гумрук. Ҳуқуқу ӯҳдадориҳои кормандони мақомоти гумрук. Тартиби гузаштани хизмат дар мақомоти гумрук. Хизмат дар мақомоти гумрук. Маҳдудиятҳо хангоми адои хизмат дар мақомоти гумрук. Асосҳои қатъ гардидани хизмат дар мақомоти гумрук.

Субъектҳое, ки ваколати ҳокимияти-давлатиро надоранд. Шахсони ватанӣ – шаҳрвандони ҶТ, шахсони бешаҳрвандие, ки ҷойи истиқомати доимиашон ҶТ мебошад, соҳибкори инфиродии дар ҶТ ба қайди давлатӣ гирифта шуда, инчунин шахсони ҳуқуқии бо тратиби мукараршудаи қонунгузории ҶТ таъсис додашудаанд. Шахсони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрвандӣ. Декларант. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои декларант.

Брокери гумрукӣ (намоянда). Шартҳои дохил намудан ба феҳристи брокерони гумрукӣ. Ҳуқуқҳои брокери гумрукӣ. Вазифа ва масъулияти брокери гумрукӣ(намоянда).

Интиқолдиҳандаи гумрукӣ. Шартҳои дохил намудан ба феҳристи интиколдиҳандагони гумрукӣ. Хуқуқ ва ӯҳдадориҳои интиқолдиҳандаи гумрукӣ. Мақоми ҳуқуқии интиқолдиҳандаи гумрукӣ. Мавқеи дигар субъектони ҳуқуқи гумрукӣ, ки ваколатҳои давлатӣ-ҳокимиятиро надоранд.

МАВЗӮИ 8. НИЗОМҲОИ ГУМРУКӢ

Мафҳум ва моҳияти низоми гумрукӣ. Шартҳои умумии таъмини низомҳои гумрукӣ, таркиби низоми гумрукӣ. Таносуби низомҳои гумрукӣ бо дигар падидаҳои ҳуқуқи гумрукӣ. Ҷои низомҳои гумрукӣ дар механизми

танзими гумрукӣ. Интихоби озоди низоми гумрукӣ аз тарафи субъектони фаъолияти иқтисоди беруна. Тартиби тағйири низоми гумрукӣ. Ҷойгир намудани молҳо таҳти низоми гумрукӣ. Низомҳои гумрукии нисбати воситаҳои нақлиётӣ истифодашаванда.

Намудҳои низоми гумрукӣ.

Иҷозат барои муомилоти озод.

Таркиб ва моҳияти низоми гумрукии иҷозат барои муомилоти озод. Шатрҳои ҷойгир намудани молҳо таҳти низоми гумрукии ичозат барои муомилоти озод.

Содирот. Тартиби ҷойгир намудани мол таҳти низоми содирот. Хусусиятҳои истифодаи низоми содирот. Шартҳои ҷойгир намудани молҳо таҳти низоми гумрукии содирот.

Танзими гумрукии байналмилалӣ. Мазмуни низоми гумрукии транзити гумрукии байналмилалӣ. Таносуби транзити дохилӣ ва транзити гумрукии байналмилалии . Иҷозат барои транзити гумруки байналмилалӣ. Хусусиятҳои бақайдгирӣ ва ҳамлу нақли молҳо дар низоми транзити гумрукии байналмиллалӣ. Шартҳои ҷойгир кардани молҳо тахти низоми гумрукии транзити гумрукии байналмиллалӣ.

Коркард дар ҳудуди гумрукӣ. Моҳият ва мазмуни низоми гумрукии коркард дар ҳудуди гумрукӣ. Шартҳои ҷойгир кардани молҳо тахти низоми гумрукии коркард дар ҳудуди гумрукӣ. Амалиёт доир ба коркарди мол. Мӯҳлати амали низоми коркарди мол. Рухсатнома барои коркарди мол дар ҳудуди гумрукӣ. Тартиби анҷом ва боздошти низоми гумрукии коркард дар ҳудуди гумрукӣ.

Коркард барои муомилоти озод. Мазмуни низоми гумрукии коркард барои муомилоти озод. Шартҳои ҷойгир намудани молҳо таҳти низоми гумрукии коркард барои муомилоти озод. Мӯхлати коркарди мол барои муомилоти озод. Тартиби додани рухсатнома барои коркарди мол аз ҷониби мақомотҳои гумрукӣ. Анҷоми низоми гумрукии коркард барои муомилоти озод.

Коркард берун аз ҳудуди гумрукӣ. Мазмун ва моҳияти низоми гумрукии коркард берун аз ҳудуди гумрукӣ. Мӯҳлати амали низоми гумрукии коркард берун аз ҳудуди гумрукӣ. Тартиби додани рухсатнома барои коркарди мол берун аз ҳудуди гумрукӣ аз ҷониби мақомотҳои гумрукӣ. Бозхондани рухсатнома барои коркарди мол. Шартҳои иваз намудани маҳсули коркард ба моли хориҷӣ. Анҷоми низоми гумрукии коркард берун аз ҳудуди гумрукӣ.

Воридоти муваққатӣ. Мазмуни низоми гумрукии воридоти муваққатӣ. Конвенсияҳои байналмилалӣ «Дар бораи воридоти муваққатӣ» аз 26 июни соли 1991. Шартҳои таҳти низоми гумрукии воридоти муваққатӣ қарор додани мол. Мӯҳлати воридоти муваққатии мол. Боздошт ва анҷоми амали низоми гумрукӣ.

Анбори гумрукӣ. Анбори гумрукӣ ҳамчун низоми гумрукӣ ва самти фаъолият дар доираи фаъолияти гумрукӣ. Шартҳои таҳти низоми гумрукии анбори гумруки қарор додани мол. Навъҳои анбори гумрукӣ: анборҳои навъи кушода ва пушидаи таҳти низоми гумрукии анбори гумрукӣ қарордодашуда. Мӯҳлати нигаҳдории мол дар анбори гумрукӣ. Амалиёт бо моли дар анбори гумрукӣ қарордошта. Анҷоми амали низоми гумрукӣ.

Минтақаи озоди гумрукӣ. Мафҳуми низоми гумрукии минтақаи озоди гумрукӣ ва таъиноти он. Шартҳои ҷой додани молҳо таҳти ин низоми гумрукӣ ва хусусиятҳои бақайдгирии гумрукӣ. Конвенсияи Киот «Дар бораи соддагардони ва ягонагардони амалиётҳои гумрукӣ» аз соли 1979 дар минтиқаи озоди гумрукӣ. Мӯҳлатҳои нигаҳдошти молҳо таҳти низоми гумрукии минтақаи озоди гумрукӣ. Анҷоми низоми гумрукии минтақаи озоди гумрукӣ.

Реимпорт. Мазмун ва моҳияти низоми гумрукии реимпорт. Шартҳои ҷой додани молҳо тахти низоми гумрукии реимпорт. Мӯхлати реимпорт. Талаботҳои нисбати молҳои реимпортшаванда татбиқшаванда. Тартиби пардохти боҷхои гумрукии воридотӣ, андозҳо субсидияҳо ва дигар маблағҳо. Шартҳои баргардонидани маблағи боҷҳои гумрукии воридотӣ, андозҳо, субсидияҳо ва дигар маблағ ҳангоми реимпорти мол.

Реэкспорт. Мафҳум ва моҳияти низоми гумрукии реэкспорт. Шартҳои ҷойгир намудани мол таҳти низоми гумрукии реэкспорт. Реэкспорти аввалин ва бароориш. Мӯҳлатҳо ва асосҳои баргардондани боҷхои гумрукӣ ва андозҳо. Татбиқи низоми гумрукии реэкспорт нисбати моле, ки барои муомилоти озод иҷозат дода шудааст. Созишномаи ИДМ дар бораи реэкпорти молҳо ва тартиби додани рухсатнома барои реэкспорт аз 15 апрели соли 1994.

Содироти муваққатӣ. Мазмуни низоми гумрукии содироти муваққатӣ. Шартҳои ҷойгир намудани мол таҳти низоми гумрукии содироти муваққатӣ. Мӯҳлати содироти муваққатӣ . Анҷоми низоми гумрукии содироти муваққатӣ.

Нобудкунӣ. Мазмун ва мафҳуми низоми гумрукии нобудкунӣ. Шартҳои ҷойгир намудани мол таҳти низоми гумрукии нобудкунӣ. Амалиётҳо вобаста ба нобудкунии молҳо. Мӯҳлат ва маҳали нобудкунӣ . Назорати гумрукӣ аз

болои нобудкунии молҳо. Анҷом ва тартиби барасмиятдарории молҳои нобудкунӣ.

Даст кашидан ба манфиати давлат. Мазмуни низоми гумрукии даст кашидан ба манфиати давлат. Шартҳои татбиқи низом ва талаботҳо нисбати молҳои таҳти низоми даст кашидан ба манфиати давлат ҷойгир шаванда. Статуси моле, ки шахс аз он ба манфиати давлат даст кашидааст.

Савдои бебоҷ. Мазмуни низоми гумрукии савдои бебоҷ ва мавқеи он барои туризми байналмиллалӣ. Талабот нисбати ободонӣ ва таҷҳизонии бинои мағозаи савдои бебоҷ. Шартҳои ҷойгир намудани мол таҳти низоми гумрукии савдои бебоҷ ва имтиёзхои пешниҳодшаванда. Хусусиятҳои татбиқи молҳо. Барҳам додани мағозаи савдои бебоҷ.

Интиқоли захираҳо. Мафҳуми интиқоли захираҳо, намудҳои он ва мақсади истифода. Мазмуни низоми гумрукии интиқоли захираҳо. Тартиби барасмиятдарории гумрукӣ ва назорати захираҳо. Истифодаи захираҳо дар ҳудуди ҶТ. Ҷой додани молҳо таҳти низоми интиқоли захираҳо.

Низомҳои гумрукии махсус. Моле, ки таҳти низомҳои гумрукии махсус қарор дода мешавад. Хусусиятҳои ҷойдиҳии пурраи молҳо мувофиқи низомҳои махсуси гумрукӣ. Мазмуни низомҳои махсуси гумрукӣ. Тартиб ва шартҳои ҷой додани молҳо таҳти низомҳои махсуси гумрукӣ.

МАВЗӮИ 9. АСОСҲОИ ХУҚУҚИИ ТАНЗИМИ ТАРИФӢ – ГУМРУКӢ

Ҷой ва нақши танзими тарифӣ – гумрукӣ дар низоми танзими давлатии фаъолияти иқтисоди беруна. Низоми гумрукии танзимоти фаъолияти иқтисоди беруна. Танзими тарифӣ ва гайритарифӣ. Мафҳум, нақш ва намудҳои танзими тарифӣ – гумрукии фаъолияти иқтисоди беруна. Принсипҳои танзими гумрукии фаъолияти иқтисоди беруна. Методҳои танзими давлатии фаъолияти иқтисоди беруна. Қонуни ҶТ «Дар бораи фаъолияти иқтисоди хоричи» аз 3 июли соли 2012.

МАВЗӮИ 10. ПАРДОХТҲОИ ГУМРУКӢ

Асосҳои ҳуқуқии падидаи пардохтҳои гумрукӣ. Мафҳум ва нишонаҳои пардохтҳои гумрукӣ. Низоми пардохтҳои гумрукӣ. Пардохтҳои гумрукӣ ҳамчун қисми низоми андоз. Намудҳои пардохтҳои гумрукӣ.

Боҷи гумрукӣ ҳамчун пардохти асосии гумрукӣ. Боҷи гумрукӣ – қисмати таркибии низоми танзимоти иқтисодӣ. Мафҳум ва табиати хуқуқии боҷи гумрукӣ. Боҷҳои гумрукии воридатӣ, содиротӣ ва транзитӣ. Намудҳои ставкаҳои боҷҳои гумрукӣ: адвалорӣ, махсус, омехта. Боҷҳои мавсимии

гумрукӣ. Намудҳои махсуси боҷҳои гумрукӣ: махсус, зиддидемпинғи , ҷуброни.

Андози арзиши иловашудаи ҳангоми воридоти мол ба қаламрави гумрукии ҶТ пардохташаванда. Мафҳуми андози арзиши иловашуда (ААИ) ва ҷои он дар низоми андози ҶТ. Андоз аз арзиши иловашуда ҳамчун андози ғайримустақил дар низоми пардохтҳои гумрукӣ. Моҳият ва асосҳои ҳуқуқии ситонидани онҳо. Объектҳои андозбандӣ. Хусусиятҳои андозбандӣ ҳангоми интиқоли молҳо аз сарҳади гумрукии ҶТ. Функсияҳои ААИ дар доираи фаъолияти гумрукӣ. Ставкаҳои андози арзиши иловашуда. Тартиби андозбандии андози арзиши иловашуда нисбати молҳои аз сарҳади гумрукӣ интиқолшаванда. Истифодаи ставкаҳои дифференсиронидашудаи ААИ. Имтиёзҳои андозӣ. Озод кардан аз пардохти ААИ.

Аксизе, ки ҳангоми воридоти мол ба қаламрави гумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон ситонида мешавад. Мафҳуми аксиз. Аксиз ҳамчун андози ғайримустақим дар низоми пардохтҳои гумрукӣ. Андозсупорандагон. Обектҳои андозбандӣ. Ставкаҳои андози молҳои зераксизӣ. Маркаҳои аксизӣ. Функсияҳои аксиз дар фаъолияти гумрукӣ. Хусусиятҳои ситонидани аксиз дар фаъолияти гумрукӣ. Озод кардан аз супоридани аксиз.

Хироҷи гумрукӣ. Намудҳои хироҷҳои гумрукӣ. Хироҷи гумрукӣ барои барасмиятдарории гумрукӣ. Хироҷи гумрукӣ барои мушоияти гумрукӣ. Хироҷи гумрукӣ барои нигаҳдории мол дар анборҳои мақоми гумрук. Хироҷи гумрукӣ барои додани шаҳодатномаи тахассусии мутахассиси барасмиятдарорандаи гумрукӣ.

Тартиби ҳисоб кардани пардохтҳои гумрукӣ. Мафҳум ва мазмуни арзиши гумрукии молҳо. Арзиши гумрукӣ ҳамчун асос барои андозбандии молҳои аз сарҳади гумрукии ҶТ. Мақсадҳои истифодаи арзиши гумрукӣ. Намудҳои арзиши гумрукии мол. Методҳои муайяннамоии арзиши гумрукии молҳои ба сарҳади гумрукии ҶТ воридшаванда. Тасҳеҳи арзиши гумрукии мол.

Тартиб ва мӯҳлати супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Пардохткунандагони боҷҳо ва андозҳои гумрукӣ. Мӯҳлати супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Шакл ва тарзҳои супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Асосҳо ва шартҳои батаъхиргузорӣ ё тамдиди мӯҳлати пардохти боҷҳои гумрукӣ ва андоз. Таъмини супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Мафҳуми таъмини супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Намуди тарзҳои таъмини супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Гарави мол ва дигар амвол. Қонуни ҶТ «Дар бораи гарави молу мулки манкул ва бакайдгирии ухдадорихои таъминшуда» аз 2 январи соли 2019. Низомнома дар бораи истифодаи гарав

аз ҷониби мақомоти гумруки ҶТ. Шароитҳои истифодаи гарав ҳамчун тарзи таъмини супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Кафолати бонкӣ, моҳияти он. Шароитҳои истифодаи кафолати бонкӣ. Гузаронидани маблағ ба кассаи мақоми гумрук ё ба суратҳисоби депозитии мақоми гумрук (гарави пулӣ) ҳамчун тарзи таъмини супоридани пардохтҳои гумрукӣ. Замонат.

МАВЗӮИ 11. АСОСҲОИ ҲУҚУҚИИ БАРАСМИЯТДАРОРИИ ГУМРУКӢ

Барасмиятдарории гумрукӣ ҳамчун марҳилаи раванди гумрукӣ. Мафҳуми барасмиятдарории гумрукӣ. Вазифаҳои барасмиятдарории гумрукӣ. Мазмуни барасмиятдарории гумрукӣ. Принсипҳои барасмиятдарории гумрукӣ. Иштирокичёни марҳилаи барасмиятдарорӣ: мақомоти гумрук ва декларант. Тартиби барасмиятдарории гумрукӣ. Оғоз ва анҷоми барасмиятдарории гумрукӣ. Намудҳои тартиби барасмиятдарории гумрукӣ. Амалиётхои асосӣ ва факултативии барсмиятдарории гумрукӣ. Расмиётҳои махсуси соддакардашудаи барасмиятдарории гумрукӣ.

Амалиётҳои гумрукии ҳангоми воридот ва содироти ҳангоми баровардани молҳои аз сарҳади гумрукии ҶТ. Расидани молу воситаҳои нақлиёт ба қаламрави гумрукии ҶТ. Транзити дохилии гумрукӣ. Мафҳум ва таъиноти транзити дохилии гумрукӣ. Шартҳои гирифтани иҷозатнома барои транзити дохилии гумрукӣ. Тартиби барасмиятдарории транзити дохилии гумрукӣ. Декларатсияи транзитӣ. Мӯхлатҳои транзити дохилии гумрукӣ. Мушоияти гумрукии молҳо. Анчоми транзити дохилии гумрукӣ.

Нигаҳдории муваққатии мол ҳамчун расмиёти гумрукӣ дар доираи фаъолияти гумрукӣ. Таъини нигаҳдории маваққатӣ. Ҷойҳои нигаҳдории муваққатӣ ва тартиби таъсиси онҳо. Тартиби дохил намудан ба Реестри соҳибони анборҳои нигаҳдории муваққатӣ. Мухлати нигаҳдори муваққатӣ. Мафҳуми анбори нигаҳдории муваққатӣ. Намудҳои анбори нигаҳдории муваққатӣ. Назорати гумрукӣ аз болои фаъолияти соҳибони анбори нигаҳдории муваққатӣ. Асосҳои катъи фаъолияти соҳибони анбори нигаҳдории муваққатӣ ва оқибатҳои хукуқии он.

Декларатсиякунонии молҳо. Декларатсиякунонӣ хамчун марҳилаи асосии барасмиятдарории гумрукӣ. Асосҳои ҳуқуқии декларатсиякунонӣ. Мафҳум ва таъиноти декларатсиякунонии мол. Фарқи декларатсиякунонӣ аз дигар амалиётҳои гумрукӣ. Шаклҳои декларатсиякунонӣ. Мӯҳлати пешниҳоди санҷиши декларатсияи гумрукӣ. Маҳали декларатсия кардани мол . Декларатсияи пешакии мол. Статуси ҳуқуқии декларант. Имконияти ҷобаҷогузории маълумотҳои дар декларатсия нишондодашуда. Талаботҳои

нисбати декларатсияи гумрукии бор пешбинишаванда. Шакл ва мазмуни декларатсия бори гумрукӣ. Тартиби пуркунии он.

Декларатсияи арзиши гумрукӣ ва мавқеи он дар раванди гумрукӣ. Баҳогузории гумрукии мол аз тарафи макомоти гумрукӣ.

Тартиби махсуси декларатсиякунонӣ. Намудхои декларатсияи гумрукӣ. Шартҳои пешниҳоди декларатсияи гумрукии нопурра. Декларатсияи гумрукии даврӣ. Бозхондани декларатсияи гумрукӣ . Анҷоми санҷиши декларатсияи иҷозати мол. Тартиби ҷуброни молҳо аз қаламрави гумрукии ҶТ.

МАВЗӮИ 12. НАЗОРАТИ ГУМРУКӢ ВА АСЪОРӢ

Назорати гумрукӣ ҳамчун падидаи ҳукуқи гумрук. Мафҳум ва моҳияти назорати гумрукӣ. Нақши назорати гумрукӣ. Объект ва предмети назорати гумрукӣ. Иштирокчиёни назорати гумрукӣ. Принсипҳои гузаронидани назорати гумрукӣ. Тартиби гузаронидани назорати гумрукӣ.

Минтақахои назорати гумрукӣ. Мафҳуми минтақаи назорати гумрукӣ. Намудҳои минтақаи назорати гумрукӣ: минтақаҳои домӣ ва муваққатӣ. Тартиби ташкил ва барҳамдиҳи минтақахои назорати гумрукӣ. Шаклҳои назорати гумрукӣ. Мафҳум ва намудҳои шакли назорати гумрукӣ. Тафтиши ҳуҷҷат ва дигар маълумотҳо. Пурсиши шифоҳӣ. Гирифтани тавзеҳот. Мушохидаи гумрукӣ.

Азназаргузаронии гумрукии молу воситаҳои нақлиёт. Муоинаи гумрукии молу воситаҳои нақлиёт ҳамчун шакли бисёртар паҳншудаи назорати гумрукӣ. Намудҳои муоинаи гумрукӣ: асосӣ, такрорӣ ва равонашуда. Муоинаи шахсӣ ҳамчун шакли истисноии назорати гумрукӣ. Тафтиши маркировкаи мол. Мафҳуми айниятқунонӣ ва воситаҳои он. Азназаргузаронии бино ва ҳудуди он. Мақсадҳои назорати минтақаҳои назорати гумрукӣ. Санҷиши гумрукӣ. Санҷиши умумӣ ва махсуси гумрукӣ.

Экспертиза ва таҳқиқ хангоми назорати гумрукӣ. Муқаррар кардани экспертиза ҳангоми назорати гумрукӣ . Мӯҳлати гузаронидани экспертиза. Ҳуқуқхои декларант ҳангоми муқаррар намудани экспертизаи гумрукӣ. Макоми эксперт. Ҷалб ва иштироки мутахассис ҳангоми гузаронидани экспертизаи назорати гумрукӣ.

Ҳаммонандсозии молу воситаҳои нақлиёт. Мафҳум ва моҳияти ҳаммонандсозии ҳуҷҷатҳо, мол ва воситаи нақлиёт. Намудҳои воситаҳои ҳаммонандсозии гумрукӣ. Воситаҳои техникӣ, махсус ва дигар намуди воситаҳои гузаронидани ҳаммонандсозии гумрукӣ.

Назорати гумрукӣ дар соҳаи назорати асъор ва содиротӣ. Мафҳум ва моҳияти назорати асъор дар муносибатҳои гумрукӣ. Назорати асъор ҳамчун намуди назорати давлатии молиявӣ. Мақсади назорати асъорӣ. Принсипҳои назорати асъор дар муносибатҳои гумрукӣ. Объектҳои назорати асъорӣ. Низоми назорати асъор дар доираи фаъолияти гумрукӣ. Хусусиятҳои назорати асъор дар доираи фаъолияти фаъолияти гумрукӣ. Функсияҳои мақомоти гумрукӣ дар дираи фаъолияти назорати асъор. Ваколатҳои мақомоти гумрукӣ дар доираи назорати асъор. Қонуни ҶТ «Дар бораи танзими асъор ва назорати асъор дар ҶТ» аз 13 июни соли 2013. Низомнома»Дар бораи ба амалбарори назорати асъори ҳангоми ворид шудани асъори дасти аз содироти мол дар ҶТ» .

Назорати асъории аз ҷониби мақомоти гумрукӣ амалишаванда. Мақомоти гумрук ҳамчун мақоми назорати асъори. Салоҳияти мақомоти гумрук дар соҳаи назорати асъор. Мақомоти асъор ҳангоми интиқоли молҳо. Ҳамкории мақомоти гумрукӣ ва банкҳои ваколатдоршуда дар раванди ба амалбарории назорати асъорӣ ҳангоми амалиётҳои воридотӣ.

МАВЗӮИ 13 ҶАВОБГАРӢ ДАР ХУҚУҚИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми ҷавобгарӣ дар ҳуқуқи гумрукӣ. Намудҳои ҷавобгарӣ дар ҳуқуқи гумрукӣ.

Ҷавобгарии ҷиноӣ барои ҷиноятҳои гумрукӣ. Ҷавобгарии ҷиноӣ ҳамчун ҷавобгариҳои ҳуқуқӣ. Хусусиятҳои ҷавобгарии ҷиноятӣ дар ҳуқуқи гумрукӣ. Кодекси Ҷиноятии ҶТ ҳамчун асоси ҳуқуқии ҷавобгарӣ барои ҷиноятҳои иктисодӣ дар доираи фаъолияти гумрукӣ. Намудҳои ҷиноят дар доираи фаъолияти гумрукӣ (ҷиноятҳои гумрукӣ). Қочоқ. Амалиётҳои гайриқонунии сарватҳои асъорӣ ва дигар амалҳои ғайриқонунии сарватхои асъорӣ. Саркашӣ аз супоридани пардохтҳои гумрукӣ.

Ҷавобгарӣ барои ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Мафҳум ва нишонаҳои асосии ҷавобгарии маъмурӣ дар ҳукуқи гумрукӣ. Асосҳои ҳуқуқии ҷавобгарии маъмурӣ ҳангоми вайронкунии қонунгузории гумрукӣ. Кодекси ҶТ Дар бораи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ. Асосҳои юридикии ҷавобгарии маъмурӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Вайронкунии қоидаҳои гумрукӣ. Мафҳуми вайронкунии қоидаҳои гумрукӣ. Субъектони вайронкунандаи қоидаҳои гумрукӣ. Намудҳои қоидавайронкуниҳои гумрукӣ.

Ҷазоҳои маъмурӣ барои вайронкунии қоидаҳои гумрукӣ. Низоми ҷазохои маъмурӣ: огоҳӣ, ҷарима, мусодираи амвол, гирифтани шаҳодатнома дар бораи дохил кардан ба феҳрасти шахсони ба амалбарорандаи фаъоляти

гумрукӣ, бекор кардани шаҳодатномаи тахассусии мутахассиси фаъолияти гумрукӣ. Шартҳои озод кардан аз ҷавобгарии маъмурӣ.

Шикоят аз қарор, амал (беамалии0 мақомоти гумрук ва шахсони мансабдори онҳо. Ҳуқуқ барои шикоят. Тартиби пешниҳоди шикоят. Мӯҳлати пешниҳоди шикоят нисбати қарор, амали (беамалии) мақоми гумрук ё шахси мансабдори он Шакли шикоят. Баррасии шикоят. Асос барои радди баррасии шикоят. Барқарор кардани мӯҳлати пешниҳоди шикоят. Мӯҳлатҳои баррасии шикоят. Қарори мақомоти гумрук оид ба шикоят нисбати қарор, амали (беамалии) мақоми гумрук ё шахси мансабдори он.

Назорат аз болои фаъолияти мақомоти гумрук. Назорати мақомотӣ (ведомственный). Назорати прокурорӣ.

АДАБИЁТҲО:

1. Раҷабов М.Н. Ҳукуқи гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 2012.
2. Раҷабов М.Н., Қодирқулов Х.Р., Саидов Ҳ.Х., Таможенное право, Душанбе, 2014
3. Бахрах Д.Н., Кивалов С.Б. Таможенное право России. Екатеринбург, 1995.
4. Борисов К.Г. Международное таможенное право. Учебное пособие. -М.: Изд-во РУДН, 1997.
5. Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В., Таможенное право. -М.: 2005.
6. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г., Таможенное право. -М.: Проспект, 2005.
7. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г., Таможенное право. 2-е издание. -М.: 2007.
8. Гребенщикова Л.Б., Кубасова И.А.,Сарсембаев М.А., Таможенное законодательства Казахстана и международное конвенции. Алма-Аты, 1996.
9. Габричидзе Б.Н., Чернявский Р.Т. Таможенное право. 5-е изд., -М., 2004
10. Клыменко В.М., Государственная территория. Вопросы теории и практики международного право.- М., 1974
11. Козырин Б.М. Таможенное право России. Общая часть. Учебное пособие. -М.: Фирма «СПАРК», 1995.
12. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. А.Н. Козырина. – М.: 2004.
13. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. Е.А. Игнатова., Н.В. Симонова., – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА. -М., 1998.
14. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. В.А. Максицева и Б.Н. Габричидзе. – М., 2005.

15. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. общ. ред. В.П. Шавшиной. М., Сп б.: Питер, 2006.
16. Марков Л.Н. Очерки по истории таможенной службы. Иркутск, 1986.
17. Мовчан И.И. Таможенные вопросы в деятельности российских предпринимателей.- М., 1993.
18. Некоторые вопросы таможенной деятельности (методические пособие и рекомендации). Сост. К.А. Абдуназаров. Душанбе. 1986.
19. Наздрачев А.Ф. Административная организация таможенного дела. –М., 2005.
20. Оймахмадов М. Основы таможенного дела. Учебное пособие. Душанбе, Ирфон, 1998.
21. Российское таможенное право. Учебник для вузов. Отв. ред. В.Н. Габричидзе. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА., -М., 1998.
22. Сандровский К.К. Таможенное право. Общая часть. Учебное пособие. Киев, 1971.
23. Сандровский К.К. таможенное право. Особенная часть. Учебное пособие. Киев, 1972.
24. Свинухов В. Г. Таможенное - тарифное регулирования внешнеэкономической деятельности. -М., 2004
25. Таможенное право. Учебник. Отв. ред. А.Ф. Ноздрачев. -М.: Юрист, 1998.
26. Тимошенко И.В. Таможенное право России: курс лекции. -М., 2002.
27. Таможенное право. Под.ред. М.М. Рассолова, Н.Д. Эриашвили. -М., 2005
28. Хасанов К. Таможня Республики Таджикистан, создание и становление. Душанбе, «Шарқи озод», 1998.
29. Храбсков В.Г. Таможня и закон. -М., 1979.
30. Чамакин И.М. Практикуем по таможенному праву России. Учебное пособие. –М.: Издательская группа НОРМА - ИНФРА. -М., 1998.

ПРОГРАММА КУРСА
«ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН»

Составители:
к.ю.н., доцент Кодиркулов Х.,
к.ю.н., доцент Саидов Х.Х.

ВВЕДЕНИЕ

Таможенное право представляет собой одну из учебных дисциплин, изучаемых на юридическом факультете. Оно регламентирует общественных отношения, возникающих в процессе или по поводу перемещения товаров и транспортных средств через таможенную границу.

Становление и развитие таможенного права в Республики Таджикистан тесно связаны с либерализацией внешнеэкономической деятельности, переходом экономики страны на условиях рыночных отношений и ее интеграцией в мировое экономическое сообщество. После приобретение Республики Таджикистан национального суверенитета и независимости усилили потребность республики в развитии внешнеторговых связей, возникла острая необходимость в налаживании таможенного механизма внешней торговли, использования тарифной политики в интересах защиты экономических интересов государства. Все эти процессы требовало обеспечение надлежащего таможенного механизма, четка урегулированным правовыми нормами. В результате чего за непродолжительный период времени в РТ был принят целый комплекс законодательных и нормативных актов, регулирующие внешнеэкономические связи РТ. Поскольку регулирование внешнеторговых отношений неотъемлемая функция любого государства стремящегося обеспечить экономическую безопасность.

В связи с этим изучение правовых основ таможенного дела, уяснение сущности таможенных правоотношений как необходимого элемента внешнеэкономической деятельности приобрело в последние годы несомненную актуальность. Поэтому знание и усвоение организационных основ таможенного регулирование и таможенного дела представляет необходимым будущим специалистам для ведения профессиональной деятельности во всех сферах, так или иначе связанных с внешнеэкономической деятельностью.

Программа курса «Таможенное право РТ» включает в себя тем, каждая из которых содержит вопросы подлежащие раскрытию.

В конце предлагается литература по всем темам.

ТЕМА 1. ТАМОЖЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ И ТАМОЖЕННОЕ ДЕЛО

Становления и развития таможенного дела в РТ. Понятие таможенного дела. Таможенное регулирования. Соотношение понятий «таможенного дела» и «таможенное регулирования». Структура таможенного дела: таможенные операции; таможенные процедуры; таможенные режимы; таможенный тариф и таможенная статистика. Сущность таможенного дела. Цели таможенного дела: экономическая, регулятивная, правоохранительная, социальная.

Понятие и сущность таможенной политики. Основные средства осуществления таможенной политики. Цели и принципы таможенной политики. Виды таможенной политики: Протекционизм и политика свободной торговли (фритредерство).

ТЕМА 2. ТАМОЖЕННАЯ ТЕРРИТОРИИ И ТАМОЖЕННАЯ ГРАНИЦА

Понятие таможенной территории. Таможенная территория РТ как составной часть государственной территории РТ. Свободные экономические зоны. Свободная таможенная зона и свободный склад как элементы свободных экономических зон. Таможенная граница. Соотношение категорий «таможенная граница» и «государственная граница» Элементы таможенной границы. Внешние и внутренние таможенные границы.

Закон РТ «О государственной границы Республики Таджикистан» от 1 августа 1997г.

ТЕМА 3. ПОНЯТИЕ, ПРЕДМЕТ И СИСТЕМА ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Понятие таможенного права. Место таможенного права в правовой системе РТ. Таможенное право как учебная юридическая дисциплина. Таможенное право как юридическая наука.

Предмет правового регулирования таможенного права. Методы правового регулирования таможенного права. Императивный (административно – правовой) метод регулирования отношения в таможенной сфере. Диспозитивный метод в таможенном праве.

Цели и задачи таможенного права. Функции таможенного права: регулятивная и охранительная. Принципы таможенного права. Общеправовые принципы таможенного права: принцип законности; принцип уважения прав и основных свобод человека; принцип гуманности;

принцип демократизма; принцип примата международно-правовых актов; принцип недискриминации, принцип наибольшего благоприятствования. Специальные принципы таможенного права. Принцип единства таможенной политики. Принцип защиты суверенитета и экономической безопасности РТ, принцип единства таможенной территории; принцип свободы выбора таможенного режима; принцип единства ставок таможенных платежей; принцип обеспечение эффективности таможенное - правовых средств и инструментов.

Соотношение таможенного права с другими отраслями права: конституционным, административным, финансовым, уголовным, гражданским правом и др.

Система таможенного права. Общая часть. Особенная часть.

ТЕМА 4. ИСТОЧНИКИ ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Понятие источников таможенного права. Особенности источников таможенного права. Виды источников таможенного права. Конституционные основы таможенного права. Таможенный Кодекс Республика Таджикистан: структура и его содержание.

Налоговый кодекс РТ. Применение норм налогового законодательства в механизме правового регулирования финансовой деятельности таможенных органов. Кодекс Республики Таджикистан об административных правонарушениях. Закон РТ «О внешторговой деятельности» от 3 июля 2012г.

Подзаконные нормативные правовые акты. Место подзаконных нормативных актов в иерархии источников таможенного право. Виды подзаконных нормативных актов. Нормативные указы Президента РТ. Постановления и распоряжения Правительства РТ. Совместные ведомственными акты. Нормативные правовые акты уполномоченного органа по вопросам таможенного дела.

Место международно-правовых актов в системе источников таможенного права. Многосторонние международные конвенции в таможенной сфере. Региональные соглашения в области таможенного дела. Гармонизации и унификации таможенного законодательства РТ. Двусторонние договоры РТ, в сфере таможенного дела.

ТЕМА 5. ТАМОЖЕННО-ПРАВОВЫЕ НОРМЫ И ТАМОЖЕННЫЕ ПРАВООТНОШЕНИЯ

Понятие таможенно-правовой нормы. Особенности норм таможенного права. Структура таможенно-правовой нормы. Виды нормы таможенного права: материальные и процессуальные; регулятивные и правоохранительные; по характеру: управляющие, обязывающие и запрещающие; по степени определённости; определённые и неопределенные. Толкование и применении норм таможенного права. Действие норм таможенного права во времени, в пространстве и по кругу лиц.

Понятие и характерные особенности таможенного правоотношения. Виды таможенных правоотношений: общие и конкретные; общедозволительные и общезапретительные; абсолютные и относительные; постоянные и временные; регулятивные и охранительные.

Элементы таможенного правоотношения: субъект объект и содержание. Субъекты таможенных правоотношений и субъекты таможенного права: их соотношение. Виды субъектов таможенных правоотношений: физические лица – граждане РТ, лица без гражданство, иностранные граждане; отечественные и иностранные юридические лица. Таможенная правосубъектность. Активная и пассивная таможенная правосубъектность. Специальная таможенная правосубъектность. Посредническая таможенная деятельность. Вспомогательные таможенные действия. Организационная таможенная деятельность. Понятие объектов таможенных правоотношений. Понятие товары в таможенном законодательстве РТ. Классификация товаров как объект таможенных правоотношений: коммерческие и некоммерческие и т.д. Понятие транспортных средств в таможенном законодательстве РТ.

Содержание таможенных правоотношений. Материальное и юридическое содержание таможенных правоотношений.

ТЕМА 6. СУБЪЕКТЫ ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Понятие субъектов таможенного права. Классификация субъектов таможенного права : субъекты с государственно-властными полномочиями (специальные субъекты) и субъекты, не имеющие государственно –властных полномочий (иные субъекты).

Субъекты с государственно-властными полномочиями. Таможенные органы РТ и их место в системе государственных органов. Система таможенных органов РТ: Таможенная служба при Правительстве РТ – как уполномоченный орган по вопросам таможенного дела; региональные таможенные управления: таможни, таможенные посты.

Таможенная служба при Правительстве РТ. Правовой статус Таможенной службы при Правительстве РТ. И порядок их формирования. Положения о таможенной службе при Правительстве РТ от 28 декабря 2006г. Структура Таможенной службы при Правительстве РТ. Региональные Таможенные управления Таможни. Таможенные посты.

Принципы деятельности таможенных органов: законность, приоритет прав и свобод человека и гражданина, единство и целостность системы таможенных органов; единство цели и задач, централизация, сочетание единоначалия и коллегиальности, взаимодействие и сотрудничество с другими государственными органами. Функции таможенных органов.

Правотворческая и правоприменительная деятельность таможенных органов. Правомочия, обязанности и ответственность таможенных органов.

Формы деятельности таможенных органов РТ. Понятие и виды форм деятельности Таможенных органов РТ.

Правоохранительная деятельность таможенных органов РТ. Правовые основы правоохранительной деятельности таможенных органов : Уголовный Кодекс РТ, Уголовно-процессуальный кодекс РТ, Закон РТ «Об оперативно- розыскной деятельности», Кодекс РТ об административных правонарушениях.

Таможенные органы как органы дознания. Контрабанда и иные преступления в сфере таможенного дела. Административные правонарушения в сфер таможенного дела. Оперативно-розыскная деятельность таможенных органов.

Финансовая деятельность таможенных органов РТ. Понятие и содержание финансовой деятельности таможенных органов. Фискальная функция таможенных органов. Место и роль таможенных органов в системе государственных органов РТ, осуществляющих финансовую деятельность. Методы финансовой деятельности таможенных органов. Формы финансовой деятельности таможенных органов.

Правовой статус служащих таможенных органов. Права и обязанности сотрудников таможенных органов. Порядок прохождения службы в таможенных органах. Служба в таможенных органах. Ограничения при прохождении службы в таможенных органах. Основания прекращения службы в таможенных органах.

Субъекты, не имеющие государственно-властных полномочий. Отечественные лица – граждане РТ, лицо, без гражданство, имеющие постоянное место жительство в РТ, индивидуальный предприниматель, зарегистрированный в РТ а также юридическое лицо, созданное в

соответствии с законодательством РТ. Иностранные лица и лица без гражданство. Декларант. Право и обязанности декларанта.

Таможенный брокер (представитель). Условия включения в реестр таможенных брокеров. Права таможенного брокера. Обязанности и ответственность таможенного брокера.

Таможенный перевозчик. Условия включения в реестр таможенных перевозчиков. Права и обязанности таможенного перевозчика. Правовой статус таможенного перевозчика. Правовое положение иных субъектов таможенного права, не имеющие государственно-властных полномочий.

ТЕМА 7. ТАМОЖЕННЫЕ РЕЖИМЫ

Понятие и сущность таможенного режима. Особенности определения таможенных режимов. Общие условия обеспечения таможенных режимов, содержание таможенного режима. Соотношение таможенных режимов с иными институтами таможенного права. Место таможенных режимов в механизме таможенного регулирования. Свобода выбора субъектами внешнеэкономической деятельности таможенного режима. Порядок изменения таможенного режима. Помещение товаров под таможенный режим. Таможенные режимы, применяемые к транспортным средствам.

Виды таможенных режимов.

Выпуск для свободного обращения.

Содержание и сущность таможенного режима выпуска для свободного обращения. Условия помещения товаров под таможенный режим выпуск товаров для свободного обращения.

Экспорт: порядок применения данного режима. Особенности применения экспорта. Условия помещения товаров под таможенный режим экспорт.

Международный таможенный режим. Содержание таможенного режима международного таможенного транзита. Соотношение внутреннего и международного таможенного транзита товаров. Разрешение на транзит. Особенности оформления и транспортировки товаров в режиме международного таможенного транзита товаров. Условия помещения товаров под таможенный режим международного таможенного транзита.

Переработка на таможенной территории. Сущность и содержание таможенного режима переработка на таможенной территории. Условия помещения товаров под таможенный режим переработка на таможенной территории. Операции по переработке товаров. Срок действия режима переработки товаров. Разрешение на переработку товаров на таможенной

территории. Порядок приостановления и завершения таможенного режима переработки товаров на таможенной территории.

Переработка для свободного обращения. Содержание таможенного режима переработки свободного обращения. Условия помещения товаров под таможенный режим переработки для свободного обращения. Срок переработки товаров для свободного обращения. Порядок выдачи таможенным органом разрешения на переработку товаров. Завершение таможенного режима переработки для свободного обращения.

Переработка вне таможенной территории. Содержание и сущность таможенного режима переработки вне таможенной территории. Условия помещения товаров под таможенный режим переработки вне таможенной территории. Срок действия режима переработки вне таможенной территории. Порядок выдачи таможенным органом разрешения на переработку товаров. Отзыв разрешения на переработку товаров. Условия замены продуктов переработки иностранными товарами. Завершение таможенного режима.

Временный ввоз. Содержание таможенного режима временного воза. Международная конвенция о временном ввозе (вывозе) от 26 июня 1991г. Условия помещения товаров под таможенный режим временного ввоза. Срок временного ввоза товаров. Приостановление и завершение действия режима временного ввоза.

Таможенный склад. Таможенный склад как таможенный режим и направление деятельности в области таможенного дела. Содержание таможенного режима таможенного склада. Условия помещения товаров под таможенный режим – таможенный склад. Типы таможенных складов: открытие и закрытие помещение под режим таможенного склада. Срок хранения товаров на таможенном складе. Операции с товарами, находящимися на таможенном складе. Завершение действия таможенного режима.

Свободная таможенная зона. Понятие таможенного режима свободной таможенной зоны и его назначение. Условия помещения товаров под таможенный режим и особенности таможенного оформления. Киотская конвенция «По упрощению и гармонизации таможенных процедур» от 1979г. в свободной таможенной зоны. Сроки нахождения товаров под таможенный режим свободной таможенной зоны. Завершение таможенного режима свободной таможенной зоны.

Реимпорт. Содержание и сущность таможенного режима реимпорт. Условия помещения товаров под таможенный режим реимпорта. Срока

реимпорта. Требования, предъявляемые к реимпортируемым товарам. Порядок уплаты ввозных таможенных пошлин, налогов, субсидий и иных сумм. Условия возврата, уплаченных сумм вывозных таможенных пошлин.

Реэкспорт. Понятии и сущность таможенного режима реэкспорт. Требования к товарам, посещаемым под режим реэкспорта. Первоначальный и производный реэкспорт. Сроки реэкспорта и основания возврата таможенных пошлин, налогов. Применения таможенного режима реэкспорта к товарам выпушенным для свободного обращения. Соглашения СНГ о реэкспорте товаров и порядке выдачи разрешения на реэкспорт от 15 апреля 1994г.

Временный вывоз. Содержании таможенного режима временного вывоза. Условия помещения товаров под таможенный режим временного вывоза. Срок временного вывоза. Завершение таможенного режима временного вывоза.

Уничтожение. Понятие и содержание таможенного режима уничтожения. Порядок заявления и условия помещения товаров под таможенный режим уничтожения. Операции по уничтожению товаров. Срок и место уничтожения. Таможенный контроль за уничтожением товаров. Завершение режима и порядок таможенного оформления продуктов уничтожения.

Отказ в пользу государства. Содержание таможенного режима отказа в пользу государства. Условия заявления режима и требования к товарам, помещаемым под режим отказа в пользу государства. Статус товаров, от которых лицо отказалось в пользу государства.

Беспошлинная торговля. Содержание таможенного режима беспошлинной торговли, ее значения для международного туризма. Порядок открытия и требования, предъявляемые к магазину беспошлинной торговли. Условия помещения товаров под режим беспошлинной торговли и предоставляемые льготы. Особенности реализации товаров. Закрытие магазина безбеспошлинной торговли.

Перемещение припасов. Понятие припасов, их виды и цели использования. Содержание таможенного режима перемещения припасов. Порядок таможенного оформления и контроля припасов. Использование припасов на таможенной территории РТ. Помещение товаров под таможенный режим перемещения припасов.

Специальные таможенные режимы. Товары, помещаемые под специальные таможенные режимы. Особенности целевого перемещения товаров в соответствии с специальными таможенными режимами.

Содержание специальных таможенных режимов. Порядок и условия помещения товаров под специальные таможенные режимы.

ТЕМА 8. ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ТАМОЖЕННО-ТАРИФНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Роль и место таможенно-тарифного регулирования в системе государственного регулирования внешнеэкономической деятельности. Таможенная система регулирования внешнеэкономической деятельности. Тарифное и нетарифное регулирование.

Понятие, значение и виды таможенно - тарифною регулирования внеэкономической деятельности. Принципы таможенного регулирования ВЭД.

Методы государственного регулирования внешнеэкономической деятельности. Закон РТ «О внешнеторговой деятельности» от 13 июли 2012г.

ТЕМА 9. ТАМОЖЕННЫЕ ПЛАТЕЖИ

Правовые основы института таможенных платежей. Понятие и признаки таможенных платежей. Система таможенных платежей. Таможенные платежи как часть налоговой системы. Виды таможенных платежей.

Таможенная пошлина как основной таможенный платеж. Таможенная пошлина – составная часть системы экономического регулирования. Понятие и правовая природа таможенных пошлин. Ввозные, вывозные и транзитные таможенные пошлины. Визы ставок таможенных пошлин: адвалорные, специфические, комбинированные. Сезонные таможенные пошлины. Особые виды таможенных пошлин: специальные, антидемпинговые, компенсационные.

Налог на добавленную стоимость взимаемый при ввозе товаров на таможенную территорию РТ. Понятие налога на добавленную стоимость (далее НДС) и его место в налоговой системе РТ. НДС как косвенные налоги в системе таможенных платежей. Их сущность и правовые основы взимания. Объекты налогообложения. Особенности налогообложения при перемещении товаров через таможенную границу РТ. Функции НДС в области таможенного дела. Ставки налога на добавленную стоимость. Порядок обложения товаров, перемещаемых через таможенную границу, налогом на добавленную стоимость. Применении дифференцированных ставок НДС. Налоговые льготы. Освобождение от уплаты НДС.

Акциз, взимаемый при ввозе товаров на таможенную территорию РТ. Понятие акцизного налога. Акциз как косвенный налог в системе таможенных платежей. Налогоплательщики. Объект налогообложения. Ставки налога подакцизных товаров. Акцизные марки. Функции акцизов в области таможенного дела. Особенности взимания акцизов в области таможенного дела. Освобождение от уплаты акцизов.

Таможенные сборы. Виды таможенных сборов. Таможенные сборы за таможенные оформления. Таможенные сборы за таможенное сопровождение. Таможенные сборы за хранение товаров на складах таможенного органа. Таможенный сбор за выдачу квалифицированного аттестата специалиста по таможенному оформлению.

Порядок исчисления таможенных платежей. Понятие и содержание таможенной стоимости товаров. Объект обложения таможенными пошлинами, налогами. Таможенная стоимость как налоговая база таможенного обложения товаров, перемещаемых через таможенную границу РТ. Цели использования таможенной стоимости. Виды таможенной стоимости товаров. Методы определения таможенной стоимости товаров, ввозимых на территорию РТ. Корректировка таможенной стоимости товаров.

Порядок и срок уплаты таможенных платежей. Плательщики таможенных пошлин, налогов. Сроки уплаты таможенных платежей. Формы и способы уплаты таможенных платежей. Основания и условия предоставления отсрочки или рассрочки уплаты таможенных платежей. Обеспечение уплаты таможенных платежей. Понятие обеспечения уплаты таможенных платежей. Виды способов обеспечения уплаты таможенных платежей. Залог товаров и иного имущества. Закон РТ «О залоге движимого имущеставого и регистрации обеспеченных обязательств ». Положение об использовании залога таможенными органами РТ. Обстоятельства использования залога как способа обеспечения уплаты таможенных платежей. Банковская гарантия, ее сущность. Обстоятельства использования банковской гарантии. Внесение на счет таможенного органа денежных средств (денежный залог) как способ обеспечения уплаты таможенных платежей. Поручительство.

ТЕМА 10. ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ТАМОЖЕННОГО ОФОРМЛЕНИЯ

Таможенное оформление как стадия таможенного процесса. Понятие таможенного оформления и его назначения. Задачи таможенного

оформления. Содержание таможенного оформления. Принципы производства таможенного оформления, участники стадии таможенного оформления: таможенный орган и декларант. Порядок производства таможенного оформления. Начало и завершение таможенного оформления. Виды порядка таможенного оформления. Основные и факультативные операции таможенного оформления. Специальные упрошенные процедуры таможенного оформления.

Таможенные операции, осуществляемые при ввозе товаров на таможенную территорию РТ. Прибытие товаров на таможенную территорию РТ. Внутренний таможенный транзит. Понятие и назначение внутреннего таможенного транзита. Условия получения разрешение на внутренний таможенный транзит. Порядок оформления внутреннего таможенного транзита. Транзитная декларация. Сроки внутреннего таможенного транзита. Таможенное сопровождение товаров. Завершение внутреннего таможенного транзита.

Временное хранение как таможенная процедура и деятельность в области таможенного дела. Назначение временного хранения. Места временного хранения и порядок их учреждения. Порядок включения в Реестр владельцев складов временного хранения. Срок временного хранения товаров. Понятие складов временного хранения. Типы складов временного хранения. Таможенный контроль за деятельностью владельцев складов временного хранения. Основания прекращения деятельности склады временного хранения и их правовые последствия.

Декларирование товаров. Декларирование как основная стадия таможенного оформления. Правовые основы декларирования. Понятие и назначение таможенного декларирования. Отличие таможенного декларирования от иных таможенных операций. Формы декларирования. Срок подачи проверки таможенной декларации. Место декларирования. Предварительное декларирование. Правовой статус декларанта. Возможность корректировки сведений, указанных в таможенной декларации. Требования, предъявляемые к грузовой таможенной декларации. ГТД форма и содержании ГТД. Порядок заполнения ГТД.

Декларация таможенной стоимости, ее значение для процесса таможенного оформления. Таможенная оценка товара таможенным органом.

Особый порядок декларирования. Виды таможенных деклараций. Условия подачи неполной таможенной декларации. Периодическая таможенная декларация. Отзыв таможенной декларации. Окончание

проверки таможенной декларации выпуск товаров. Порядок возмещения убытков товаров с таможенной территории РТ.

ТЕМА 11. ТАМОЖЕННЫЙ И ВАЛЮТНЫЙ КОНТРОЛЬ

Таможенный контроль как институт таможенного права. Понятие таможенного контроля и его сущность. Значение таможенного контроля. Объекты и предметы таможенного контроля. Участники таможенного контроля. Принципы проведения таможенного контроля. Порядок проведения таможенного контроля.

Зоны таможенного контроля. Понятие зоны таможенного контроля. Виды зон таможенного контроля: Постоянные и временные зоны таможенного контроля. Порядок создания и ликвидации зон таможенного контроля. Формы таможенного контроля. Понятие и виды форм таможенного контроля. Проверка документов и сведений. Устный опрос. Получение пояснений. Таможенное наблюдение.

Таможенный осмотр товаров и транспортных средств. Таможенный досмотр товаров и транспортных средств. Как наиболее распространенная форма таможенного контроля. Виды таможенного досмотра: основной, повторный, направленный. Личный досмотр как исключительная форма таможенного контроля. Проверка маркировки товаров. Понятии идентификации и ее средств. Осмотр помещений и территорий. Цели осмотра зон таможенного контроля. Таможенная проверка. Общая и специальная таможенная проверка.

Экспертизы и исследования при проведении таможенного контроля. Назначение экспертизы при осуществлении таможенного контроля. Срок проведения экспертизы. Права декларанта при назначении и проведении экспертизы. Правовой статус эксперта. Привлечение и участие специалиста при проведении таможенного контроля.

Идентификация товаров и транспортных средств. Понятие сущность идентификации документов, товаров и транспортных средств. Виды средств таможенной идентификации. Технические, специальные и иные средства проведения таможенного контроля.

Таможенный контроль в сфере валютного и экспертного контроля. Понятие и сущность валютного контроля в таможенных правоотношениях. Валютный контроль как вид государственного финансового контроля. Цель валютного контроля. Принципы валютного контроля в таможенных правоотношениях. Объекты валютного контроля. Система валютного контроля в таможенной сфере. Особенности валютного контроля в области

таможенного дела. Функции таможенных органов в области валютного контроля. Полномочия таможенных органов в сфере валютного контроля. Законодательство РТ «О валютном регулировании и валютном контроле» от 13 июни 2012г., Положение о порядке осуществления валютного контроля за поступлением в Республику Таджикистан валютной выручки от эксперта товаров» .

Экспертный контроль осуществляемый таможенными органами. Таможенные органы как органы экспертного контроля. Компетенция таможенных органов в области экспертного контроля. Валютный орган при импорте товаров. Взаимодействие таможенных органов и уполномоченных банков в процессе осуществления валютного контроля при импортных операций.

ТЕМА 12. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПО ТАМОЖЕННОМУ ПРАВУ

Понятие ответственности по таможенному праву. Виды ответственности по таможенному праву.

Уголовная ответственность за преступления в таможенной среде. Уголовная ответственность как разновидность юридической ответственности. Особенности уголовной ответственности в сфере таможенного дела. УК РТ как юридическое основание уголовной ответственности за экономические преступления в таможенной сфере. Виды преступления в области таможенного дела.(таможенных преступлений). Контрабанда. Незаконное валютные операции и иные деяния с валютными ценностями. Уклонения от уплаты таможенных платежей.

Ответственность за административное правонарушения в области таможенного дела. Понятие и основные признаки административной ответственности в таможенной сфере. Правовые основы административной ответственности за нарушения таможенного законодательства. Кодекс РТ об административных правонарушениях. Юридическое основание административной ответственности в таможенной сфере. Нарушении таможенных правил. Понятие нарушения таможенных правил. Субъекты нарушений таможенных правил. Виды нарушений таможенных правил.

Административные наказания за нарушение таможенных правил. Система административных наказаний за нарушение таможенных правил: предупреждение; штраф; конфискация; отзыв свидетельства о включении в реестр лиц, осуществляющих деятельность в области таможенного дела и аннулирования квалификационного аттестата специалиста по таможенному оформлению. Условия освобождения от административной ответственности.

Обжалование решений, действий (бездействия) таможенных органов и их должностных лиц. Право на обжалования. Порядок обжалования. Срок подачи жалобы на решение, действие (бездействие) таможенного органа или его должностного лица. Форма жалобы. Рассмотрение жалобы. Основания для отказа в рассмотрении жалобы. Восстановление срока для подачи жалобы. Сроки рассмотрения жалобы. Решении таможенного органа по жалобе на решение, действие (бездействие) таможенного органа или его должностного лица.

Контроль за деятельностью таможенных органов. Ведомственный контроль. Контроль прокуратуры в форме прокурорского надзора.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Раджабов М.Н., Кодиркулов Х.Р., Саидов Х.Х. Таможенное право, Душанбе, 2014г.
2. Бахрах Д.Н., Кивалов С.Б. Таможенное право России. Екатеринбург, 1995.
3. Борисов К.Г. Международное таможенное право. Учебное пособие. -М.: Изд-во РУДН, 1997.
4. Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В., Таможенное право. -М.: 2005.
5. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г., Таможенное право. -М.: Проспект, 2005.
6. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г., Таможенное право. 2-е издание. -М.: 2007.
7. Гребенщикова Л.Б., Кубасова И.А.,Сарсембаев М.А., Таможенное законодательства Казахстана и международное конвенции. Алма-Аты, 1996.
8. Габричидзе Б.Н., Чернявский Р.Т. Таможенное право. 5-е изд., -М., 2004
9. Клыменко В.М., Государственная территория. Вопросы теории и практики международного право.- М., 1974
10. Козырин Б.М. Таможенное право России. Общая часть. Учебное пособие. -М.: Фирма «СПАРК», 1995.
11. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. А.Н. Козырина. – М.: 2004.
12. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. Е.А. Игнатова., Н.В. Симонова., – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА. -М., 1998.

13. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. В.А. Максицева и Б.Н. Габричидзе. – М., 2005.
14. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. общ. ред. В.П. Шавшиной. М., Сп б.: Питер, 2006.
15. Марков Л.Н. Очерки по истории таможенной службы. Иркутск, 1986.
16. Мовчан И.И. Таможенные вопросы в деятельности российских предпринимателей.- М., 1993.
17. Некоторые вопросы таможенной деятельности (методические пособие и рекомендации). Сост. К.А. Абдуназаров. Душанбе. 1986.
18. Наздрачев А.Ф. Административная организация таможенного дела. – М., 2005.
19. Оймахмадов М. Основы таможенного дела. Учебное пособие. Душанбе, Ирфон, 1998.
20. Российское таможенное право. Учебник для вузов. Отв. ред. В.Н. Габричидзе. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА., -М., 1998.
21. Сандровский К.К. таможенное право. Общая часть. Учебное пособие. Киев, 1971.
22. Сандровский К.К. таможенное право. Особенная часть. Учебное пособие. Киев, 1972.
23. Свинухов В. Г. Таможенное - тарифное регулирования внешнеэкономической деятельности. -М., 2004
24. Таможенное право. Учебник. Отв. ред. А.Ф. Ноздрачев. -М.: Юрист, 1998.
25. Тимошенко И.В. Таможенное право России: курс лекции. -М., 2002.
26. Таможенное право. Под.ред. М.М. Рассолова, Н.Д. Эриашвили. -М., 2005
27. Хасанов К. Таможня Республики Таджикистан, создание и становление. Душанбе, «Шарқи озод», 1998.
28. Храбсков В.Г. Таможня и закон. -М., 1979.
29. Чамакин И.М. Практикуем по таможенному праву России. Учебное пособие. –М.: Издательская группа НОРМА - ИНФРА. -М., 1998.

PROGRAM OF THE COURSE OF
"CUSTOMS LAW OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN"

Compiled by:
Ph.D., associate professor Kodirkulov H.,
Ph.D., associate professor Saidov Kh.H.

INTRODUCTION

Customs law is one of the general educational disciplines studied at the Faculty of Law. It regulates public relations arising in the process or about the movement of goods and vehicles across the customs border.

The formation and development of customs law in the Republic of Tajikistan is closely connected with the liberalization of foreign economic activity, the transition of the country's economy under market conditions and its integration into the world economic community.

After the acquisition of the national sovereignty and independence of the Republic of Tajikistan, the republic's need for the development of foreign trade was reinforced, and there was an urgent need to establish a customs mechanism for foreign trade and use the tariff policy in order to protect the state's economic interests. All of these processes required the provision of a proper customs mechanism, clearly regulated by legal regulations.

As a result, for a short period of time, a whole set of legislative and regulatory acts regulating foreign economic relations of the Republic of Tajikistan was adopted in the Republic of Tajikistan. Since the regulation of foreign trade relations is an integral function of any state seeking to ensure economic security.

In this regard, the study of the legal basis of customs, understanding the essence of customs legal relations as a necessary element of foreign economic activity has become in recent years undoubtedly relevant. Therefore, knowledge and assimilation of the organizational basis of customs regulation and customs business is necessary for future professionals to conduct professional activities in all areas one way or another connected with foreign economic activity.

The program of the course of "Customs Law of the Republic of Tajikistan" includes topics, each of which contains questions to be disclosed.

At the end of the proposed literature on all topics.

TOPIC 1. CUSTOMS REGULATION AND CUSTOM CASES

Formation and development of customs in RT. The concept of customs. Customs regulation. The ratio of the concepts of "customs" and "customs regulation." The structure of customs: customs operations; customs procedures; customs regimes; customs tariff and customs statistics. The essence of customs. The objectives of customs: economic, regulatory, law enforcement, social.

The concept and essence of customs policy. The main means of implementation of customs policy. Objectives and principles of customs policy. Types of customs policy: Protectionism and free trade policies (free trade).

THEME 2. CUSTOMS TERRITORY AND CUSTOMS

The concept of customs territory. The customs territory of the Republic of Tajikistan as part of the state territory of the Republic of Tajikistan. Free economic zones. Free customs zone and free warehouse as elements of free economic zones. Customs border. The ratio of the categories of "customs border" and "state border". Elements of the customs border. External and internal customs borders.

Law of RT “On the state border of the Republic of Tajikistan” on August 1, 1997

THEME 3. CONCEPT, SUBJECT AND SYSTEM OF CUSTOMS LAW

The concept of customs law. Place of customs law in the legal system of the Republic of Tajikistan. Customs law as an educational legal discipline. Customs law as a legal science.

The subject of legal regulation of customs law. Methods of legal regulation of customs law. Imperative (administrative - legal) method of regulating relations in the customs sphere. Dispositive method in customs law.

Goals and objectives of customs law. The functions of customs law: regulatory and protective. Principles of customs law.

General legal principles of customs law: the principle of legality; the principle of respect for human rights and fundamental freedoms; principle of humanity; the principle of democracy; principle of primacy of international legal acts; principle of non-discrimination, the principle of most favored. Special principles of customs law. The principle of unity of customs policy. The principle of protection of sovereignty and economic security of the Republic of Tajikistan, the principle of unity of the customs territory; the principle of freedom of choice of the customs regime; principle of unity of rates of customs payments; the principle of ensuring the effectiveness of customs - legal means and tools.

The correlation of customs law with other branches of law: constitutional, administrative, financial, criminal, civil law, etc.

The system of customs law. A common part. The special part.

THEME 4. SOURCES OF CUSTOMS LAW

The concept of sources of customs law. Features of the sources of customs law. Types of sources of customs law. Constitutional foundations of customs law.

Laws: Customs Code of the Republic of Tajikistan on December 3, 2004. Structure and content. Tax Code of the RT. Application of tax legislation in the mechanism of legal regulation of the financial activities of customs authorities. Code of RT "On Administrative Offenses". Law of RT “On state regulation of foreign trade activity” on July 3, 2012.

Subordinate regulatory legal acts. The place of laws in the hierarchy of sources of customs law. Types of laws. Normative decrees of the President of the Republic of Tajikistan. Decrees and orders of the Government of the Republic of Tajikistan. Joint departmental acts. Regulatory legal acts of the authorized body on customs affairs.

The place of international legal acts in the system of sources of customs law. Multilateral international conventions in the customs field. Regional agreements in the field of customs. Harmonization and unification of customs legislation of the Republic of Tajikistan. Bilateral treaties of the Republic of Tajikistan, in the field of customs.

THEME 5. CUSTOMS LEGAL NORMS AND CUSTOMS RELATIONS

The concept of customs law. Features of customs law. The structure of the customs law. Types of customs law: material and procedural; regulatory and law enforcement; by nature: governing, binding and prohibiting; by degree of certainty; certain and uncertain. The interpretation and application of customs law. The effect of customs law in time, in space and in a circle of persons.

The concept and characteristics of the customs legal relationship. Types of customs relations: general and specific; general permissive and obscene; absolute and relative; permanent and temporary; regulatory and protective.

Elements of customs legal relationship: the subject,object and content. Subjects of customs legal relations and subjects of customs law: their relationship. Types of subjects of customs legal relations: individuals - citizens of the Republic of Tajikistan, stateless persons, foreign citizens; domestic and foreign legal entities.

Customs legal personality. Active and passive customs legal personality. Special customs legal personality. Intermediary customs activities. Auxiliary customs actions. Organizational customs activity. The concept of objects of customs relations. The concept of goods in the customs legislation of the Republic of Tajikistan. Classification of goods as an object of customs legal relations: commercial and non-commercial, etc. The concept of vehicles in the customs legislation of the Republic of Tajikistan.

The content of customs relations. Material and legal content of customs relations.

THEME 6. SUBJECTS OF CUSTOMS LAW

The concept of subjects of customs law. Classification of subjects of the customs law: subjects with state-governmental powers (special subjects) and subjects that do not have state-power authorities (other subjects).

Subjects with state authority. Customs authorities of the Republic of Tajikistan and their place in the system of state bodies. The system of customs bodies of the Republic of Tajikistan: The Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan - as the authorized body on customs issues; regional customs administrations: customs, customs posts.

Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan. The legal status of the Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan. And the order of their formation. Provisions on customs service under the Government of the Republic of Tajikistan on December 28, 2006. The structure of the Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan. Regional Customs Administrations Customs. Customs posts.

Principles of activity of customs authorities: legality, priority of human and citizen rights and freedoms, unity and integrity of the system of customs authorities; unity of purpose and objectives, centralization, a combination of unity of command and collegiality, interaction and cooperation with other government bodies. Functions of customs authorities.

Lawmaking and law enforcement activities of customs authorities. Powers, duties and responsibilities of the customs authorities.

Forms of the customs authorities of the Republic of Tajikistan. The concept and types of activities of the Customs authorities of the Republic of Tajikistan.

Law enforcement activities of the customs authorities of the Republic of Tajikistan. Legal basis of the law enforcement activity of the customs authorities: Criminal Code of the Republic of Tajikistan, Criminal Procedure Code of the Republic of Tajikistan, Law of the Republic of Tajikistan “On Operational Search Activity”, Code of the Republic of Tajikistan “On Administrative Offenses”.

Customs authorities as bodies of inquiry. Smuggling and other crimes in the field of customs. Administrative offenses in the areas of customs. Operational-search activity of the customs authorities.

Financial activities of the customs authorities of the Republic of Tajikistan. The concept and content of the financial activities of customs authorities. The fiscal function of the customs authorities. The place and role of the customs

authorities in the system of state bodies of the Republic of Tajikistan engaged in financial activities. Methods of financial activity of customs authorities. Forms of financial activity of customs authorities.

The legal status of customs officers. Rights and duties of customs officers. The procedure for serving in the customs authorities. Service in the customs authorities.

Grounds for termination of service in the customs authorities.

Subjects who do not have government powers. Domestic persons are citizens of the Republic of Tatarstan, a person without citizenship, having a permanent place of residence in the Republic of Tatarstan, an individual entrepreneur, registered in the Republic of Tatarstan and a legal entity established in accordance with the legislation of the Republic of Tajikistan. Foreign and stateless persons. The declarant. The right and duties of the declarant.

Customs broker (representative). Conditions for inclusion in the register of customs brokers. Customs broker rights. Duties and responsibilities of a customs broker.

Customs carrier. Conditions for inclusion in the register of customs carriers.

Rights and duties of a customs carrier. The legal status of the customs carrier. The legal status of other subjects of the customs law that do not have state authority.

THEME 7. CUSTOMS REGIMES

The concept and essence of the customs regime. Features of the definition of customs regimes. General conditions for the provision of customs regimes, the content of the customs regime. The ratio of customs regimes with other institutions of customs law. Place of customs regimes in the mechanism of customs regulation. Freedom of choice by the subjects of foreign economic activity of the customs regime. The procedure for changing the customs regime. Placement of goods under the customs regime. Customs regimes applied to vehicles.

Types of customs regimes.

Release for free circulation.

Content and essence of the customs regime of release for free circulation. Terms of placing goods under the customs regime release of goods for free circulation.

Export: the order of application of this mode. Features of the export. Terms of placing goods under the customs regime of export.

International customs regime. The content of the customs regime of international customs transit. The ratio of domestic and international customs

transit of goods. Permission to transit. Features of registration and transportation of goods in the mode of international customs transit of goods. Terms of placing goods under the customs regime of international customs transit.

Processing in the customs territory. The essence and content of the customs regime processing in the customs territory. Terms of placing goods under the customs regime processing in the customs territory. Operations on the processing of goods. The validity of the processing of goods. Permission to process goods in the customs territory. The procedure for the suspension and completion of the customs regime for processing goods in the customs territory.

Recycling for free circulation. The content of the customs regime for processing free circulation. Conditions for placing goods under the customs regime of processing for free circulation. The term of processing of goods for free circulation. The procedure for issuing a customs authority permits for the processing of goods. Completion of the customs regime of processing for free circulation.

Processing outside the customs territory. The content and essence of the customs regime of processing outside the customs territory. Conditions for placing goods under the customs regime for processing outside the customs territory. Duration of processing outside the customs territory. The procedure for issuing a customs authority permits for the processing of goods. Recall of permission to process goods. Terms of replacement products recycling foreign goods. Completion of the customs regime.

Temporary importation. The content of the customs regime of a temporary cart. International Convention "On Temporary Importation (Exportation)" on June 26, 1991. Conditions for placing goods under the customs regime of temporary importation. The term of temporary importation of goods. Suspension and termination of temporary admission.

Customs warehouse. Customs warehouse as a customs regime and activity in the field of customs. The content of the customs regime of the customs warehouse. Terms of placing goods under the customs regime - customs warehouse. Types of customs warehouses: opening and closing premises under the regime of a customs warehouse. Shelf life of goods in a customs warehouse. Operations with goods in a bonded warehouse. Completion of the customs regime.

Free customs zone. The concept of the customs regime of the free customs zone and its purpose. Terms of placing goods under the customs regime and features of customs clearance. Kyoto Convention "On the simplification and harmonization of customs procedures" from 1979. in the free customs zone. Terms

of finding goods under the customs regime of the free customs zone. Completion of the customs regime of the free customs zone.

Reimport The content and essence of the customs regime of re-import. Terms of placing goods under the customs regime of re-import. Term reimport. Requirements for reimported goods. The procedure for payment of import customs duties, taxes, subsidies and other amounts. Terms of return paid amounts of export customs duties.

Re-export. The concept and essence of the customs regime of re-export. Requirements for goods visited under the re-export regime. Initial and derivative re-export. Terms of re-export and grounds for the return of customs duties and taxes. The application of the customs regime of re-export to goods released for free circulation.

The CIS Agreement "On the re-export of goods and the procedure for issuing permits for re-export" on April 15, 1994

Temporary export. The content of the customs regime of temporary export. Terms of placing goods under the customs regime of temporary export. The term of temporary exportation. Completion of the customs regime of temporary export.

Destruction. The concept and content of the customs regime of destruction. The order of application and the conditions for placing goods under the customs regime of destruction.

Operations for the destruction of goods. Term and place of destruction. Customs control over the destruction of goods. Completion of the regime and the procedure for customs clearance of products of destruction.

Refusal in favor of the state. The content of the customs regime of refusal in favor of the state. Conditions of declaration of the regime and requirements for goods placed under the regime of refusal in favor of the state. The status of goods from which the person refused in favor of the state.

Free trade. The content of the customs regime of duty-free trade, its importance for international tourism. The order of opening and requirements for the duty-free shop. Terms of placing goods under the duty-free mode and provided benefits. Features of the sale of goods. The closure of the duty-free shop.

Moving supplies. The concept of supplies, their types and purpose of use. The content of the customs regime of movement of supplies. The procedure for customs clearance and control of supplies. The use of supplies in the customs territory of the Republic of Tajikistan. Placement of goods under the customs regime of movement of supplies.

Special customs regimes. Goods placed under special customs regimes. Features of the targeted movement of goods in accordance with special customs

regimes. The content of special customs regimes. The procedure and conditions for placing goods under special customs regimes.

THEME 8. LEGAL BASES OF CUSTOMS - TARIFF REGULATION

The role and place of customs and tariff regulation in the system of state regulation of foreign economic activity. Customs system of regulation of foreign economic activity. Tariff and non-tariff regulation. The concept, meaning and types of customs - tariff regulation of non-economic activities. Principles of customs regulation of foreign trade. Methods of state regulation of foreign economic activity. Law of RT "On state regulation of foreign trade activity" on September 3, 1999.

THEME 9. CUSTOM PAYMENTS

The legal framework of the institution of customs payments. The concept and signs of customs duties. The system of customs payments. Customs payments as part of the tax system. Types of customs payments.

Customs duty as the main customs payment. Customs duty is an integral part of the system of economic regulation. The concept and legal nature of customs duties. Import, export and transit customs duties.Visa rates of customs duties: ad valorem, specific, combined. Seasonal customs duties. Special types of customs duties: special, anti-dumping, countervailing.

Value added tax levied on the importation of goods into the customs territory of the Republic of Tajikistan. The concept of value added tax (hereinafter referred to as VAT) and its place in the tax system of RT. VAT as indirect taxes in the system of customs payments.

Their essence and legal basis for charging. Objects of taxation. Features of taxation when moving goods across the customs border of the Republic of Tajikistan. Functions of VAT in the field of customs. Value Added Tax Rates. The procedure for taxing goods transported across the customs border, value added tax. The use of differentiated VAT rates. Tax breaks. Exemption from VAT.

Excise tax levied on the importation of goods into the customs territory of the Republic of Tatarstan. The concept of excise tax. Excise as an indirect tax in the system of customs payments. Taxpayers. The object of taxation. Tax rates for excisable goods. Excise stamps. Functions of excise duties in the field of customs. Features of levying excise duties in the field of customs. Exemption from excise tax.

Customs duties. Types of customs fees. Customs fees for customs clearance. Customs fees for customs escort. Customs fees for storage of goods in the

warehouses of the customs authority. Customs fee for issuing a qualified certificate of a specialist in customs clearance.

The procedure for calculating customs payments. The concept and content of the customs value of goods. The object of customs duties, taxes. Customs value as the tax base of customs taxation of goods transported across the customs border of the Republic of Tajikistan. Purpose of the use of customs value. Types of customs value of goods. Methods for determining the customs value of goods imported into the territory of the Republic of Tajikistan. Adjustment of the customs value of goods.

The procedure and deadline for payment of customs duties. Payers of customs duties and taxes. Terms of payment of customs payments. Forms and methods of payment of customs duties. The grounds and conditions for granting a delay or installment plan for the payment of customs duties. Ensuring the payment of customs duties. The concept of ensuring the payment of customs duties. Types of ways to ensure the payment of customs duties. Pledge of goods and other property. Law of RT "On Pledge". Regulation on the use of collateral by the customs authorities of the Republic of Tatarstan of June 23, 1997 Bank guarantee, its essence. The circumstances of the use of the bank guarantee.Depositing cash (cash deposit) to the customs authority's account as a way to ensure payment of customs payments. Surety.

THEME 10. LEGAL BASES OF CUSTOMS REGISTRATION

Customs clearance as a stage of the customs process. The concept of customs clearance and its purpose. Tasks of customs clearance. The content of customs clearance. Principles of customs clearance, participants in the customs clearance stage: the customs authority and the declarant. The procedure for the production of customs clearance. The beginning and completion of customs clearance. Types of customs clearance procedure. Basic and optional customs clearance operations. Special simplified customs clearance procedures.

Customs operations carried out during the importation of goods into the customs territory of the Republic of Tajikistan. Arrival of goods on the customs territory of the Republic of Tatarstan. Domestic customs transit. The concept and purpose of internal customs transit. Conditions for obtaining permission for internal customs transit. The procedure for registration of internal customs transit. Transit declaration. Dates of internal customs transit. Customs escort of goods. Completion of internal customs transit.

Temporary storage as a customs procedure and activities in the field of customs. Purpose of temporary storage. Places of temporary storage and order of

their establishment. The order of inclusion in the Register of owners of temporary storage. The period of temporary storage of goods. The concept of temporary storage warehouses. Types of temporary storage warehouses. Customs control over the activities of temporary storage warehouse owners. Grounds for the termination of activities temporary storage warehouses and their legal consequences.

Declaration of goods. Declaration as the main stage of customs clearance. Legal basis of the declaration. The concept and purpose of customs declaration. Difference of customs declaration from other customs operations. Forms of declaration. Deadline for submitting a customs declaration. Place of declaration. Preliminary declaration. The legal status of the declarant. The ability to adjust the information specified in the customs declaration. Requirements for cargo customs declaration. GTE form and content of GTE. The procedure for filling the CCD.

Declaration of customs value, its value for the process of customs clearance. Customs assessment of goods by the customs authority.

Special order of declaration. Types of customs declarations. Terms of submission of incomplete customs declaration. Periodic customs declaration. Recall of the customs declaration. The end of the inspection of the customs declaration release of goods. The procedure for compensation of losses of goods from the customs territory of the Republic of Tatarstan.

THEME 10. LEGAL BASES OF CUSTOMS REGISTRATION

Customs clearance as a stage of the customs process. The concept of customs clearance and its purpose. Tasks of customs clearance. The content of customs clearance. Principles of customs clearance, participants in the customs clearance stage: the customs authority and the declarant. The procedure for the production of customs clearance. The beginning and completion of customs clearance. Types of customs clearance procedure. Basic and optional customs clearance operations. Special simplified customs clearance procedures.

Customs operations carried out during the importation of goods into the customs territory of the Republic of Tajikistan. Arrival of goods on the customs territory of the Republic of Tatarstan. Domestic customs transit. The concept and purpose of internal customs transit. Conditions for obtaining permission for internal customs transit. The procedure for registration of internal customs transit. Transit declaration. Dates of internal customs transit. Customs escort of goods. Completion of internal customs transit.

Temporary storage as a customs procedure and activities in the field of customs. Purpose of temporary storage. Places of temporary storage and order of their establishment. The order of inclusion in the Register of owners of temporary

storage. The period of temporary storage of goods. The concept of temporary storage warehouses. Types of temporary storage warehouses. Customs control over the activities of temporary storage warehouse owners. Grounds for the termination of activities temporary storage warehouses and their legal consequences.

Declaration of goods. Declaration as the main stage of customs clearance. Legal basis of the declaration. The concept and purpose of customs declaration. Difference of customs declaration from other customs operations. Forms of declaration. Deadline for submitting a customs declaration. Place of declaration. Preliminary declaration. The legal status of the declarant. The ability to adjust the information specified in the customs declaration. Requirements for cargo customs declaration. GTE form and content of GTE. The procedure for filling the CCD.

Declaration of customs value, its value for the process of customs clearance. Customs assessment of goods by the customs authority.

Special order of declaration. Types of customs declarations. Terms of submission of incomplete customs declaration. Periodic customs declaration. Recall of the customs declaration. The end of the inspection of the customs declaration release of goods. The procedure for compensation of losses of goods from the customs territory of the Republic of Tatarstan.

THEME 11. CUSTOMS AND CURRENCY CONTROL

Customs control as an institution of customs law. The concept of customs control and its essence. The value of customs control. Objects and items of customs control. Participants of customs control. Principles of customs control. The procedure for customs control.

Customs control zones. The concept of customs control zone. Types of customs control zones: Permanent and temporary customs control zones. The order of creation and liquidation of customs control zones. Forms of customs control. The concept and types of forms of customs control. Verification of documents and information. Oral poll. Getting explanations. Customs surveillance.

Customs inspection of goods and vehicles. Customs inspection of goods and vehicles. As the most common form of customs control. Types of customs inspection: primary, repeated, directed. Personal inspection as an exclusive form of customs control. Check the labeling of goods. The concept of identification and its means. Inspection of premises and territories. The objectives of the inspection of customs control zones. Customs check. General and special customs inspection.

Examination and research during the customs control. Appointment of expertise in the implementation of customs control. The date of the examination. Rights of the declarant in the appointment and conduct of the examination. The

legal status of the expert. Attraction and participation of a specialist during customs control.

Identification of goods and vehicles. The concept of the essence of the identification of documents, goods and vehicles. Types of means of customs identification. Technical, special and other means of customs control.

Customs control in the field of currency and expert control. The concept and essence of currency control in customs legal relations. Currency control as a form of state financial control. The purpose of currency control. Principles of currency control in customs legal relations. Objects of currency control. The system of currency control in the customs field. Features of currency control in the field of customs. Functions of customs authorities in the field of currency control. The powers of the customs authorities in the field of currency control. Legislation of the Republic of Tajikistan "On Currency Regulation and Currency Control" dated July 13, 2013. Regulation "On

LIST OF BASIC LITERATURE SOURCES

INTERNATIONAL LEGAL ACTS:

1. Convention on the Establishment of the Customs Cooperation Council of December 15, 1950.
2. Convention on the transit trade of landlocked states of July 9, 1965.
3. Customs Convention on Containers of December 2, 1972.
4. International Convention for Safe Containers of December 5, 1972.
5. The Customs Convention on the corne ATA for the temporary admission of goods (ATA Convention) of December 6, 1961.
6. International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention) of May 18, 1973.
7. Customs Convention on the International Transit of Goods (ITI Convention) of June 7, 1971.
8. Customs Convention on the International Carriage of Goods by TIR Carnet (TIR Convention) of 14 November 1975.
9. UN Convention against Illicit Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of December 20, 1988
10. International Convention on Mutual Administrative Assistance for the Prevention, Investigation and Punishment of Customs Offenses (Nairobi Convention) of June 9, 1977.

11. United Nations Convention on International Multi-Carriage of Goods of May 27, 1980.
12. International Convention on the Harmonized System of Description and Coding of Goods dated June 14, 1983.
13. Convention on customs preferential for tourists of June 4, 1954.
14. Customs Convention on the Temporary Importation of Private Road Vehicles of June 4, 1954.
15. Convention on the Temporary Importation of Goods dated June 26, 1990.
16. Agreement on the principles of customs policy (CIS) of March 13, 1992.
17. Fundamentals of the customs legislation of the CIS member states of February 10, 1995.
18. The Treaty on the Customs Union and the Common Economic Space of February 26, 1999
19. Customs Code of the European Community of October 12, 1992. (entered into force on January 1, 1994).
20. Treaty on the Establishment of the Eurasian Economic Community of October 10, 2000.
21. Agreement on the establishment of free trade zones (CIS) of April 15, 1994.
22. International Convention on the Harmonization of Conditions for the Control of Goods at the Borders of October 21, 1982

REGULATORY ACTS :

23. Constitution of the Republic of Tajikistan of November 6, 1994.
24. Customs Code of the Republic of Tajikistan of December 3, 2004.
25. Criminal Code of the Republic of Tajikistan of May 21, 1998.
26. Law of the Republic of Tajikistan "On State Borders" of August 1, 1997.
27. Law of RT "On foreign trade activity of the Republic of Tajikistan" dated July 3, 2012;
28. Law of the Republic of Tajikistan "On Currency Regulation and Currency Control" dated June 13, 2013;
29. Law of the Republic of Tajikistan "On export and import of historical and cultural values of the Republic of Tajikistan" dated August 6, 2001;
30. Law of RT "On Weapons" dated March 19, 2013.
31. Regulations on the Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan of December 28, 2006, No. 612

MONOGRAPHS, TEXTBOOKS AND STUDY GUIDES:

32. Alibekov S.T. Kazakhstan customs law. (General and special parts): Proc. allowance. - Alma-Ata: IDT; Eqilut, 1999. -204c.
33. Bakhrakh D.N., Kivalov S.B. Customs Law of Russia. Ekaterinburg, 1995.
34. Boboev U.Kh., Radjabov M.N. International Law: Study Guide. - Dushanbe, 2007. p. 161-172
35. Borisov K.G. International Customs Law: Study Guide. - M .: RUDN, 1997. - 224s.
36. Borisov K.G. International Customs Law: Study Guide. - Ed. 2nd, add. - M .: RUDN, 2001. - 616s.
37. Bakaeva O.Yu., Matvienko G.V. Customs Law: Textbook. - M .: Yurist, 2003. - 427c.
38. Bekyashev KA, Moiseev E.G. Customs Law: Textbook. - 2nd ed., Pererab. and add. - M .: Prospectus, 2006. - 360s.
39. Grebenshchikova LB, Kubasova I.A., Sarsembaev M.A. Customs legislation of Kazakhstan and international customs conventions. -Alma-Ata, 1996.
40. Gabrichidze B.N., Chernyavsky AG The course of customs law of the Russian Federation: Textbook. - M., 2002.
41. Davydov Yu.S. Customs law in questions and answers: Proc. allowance.- M .: Prospect, 2003. - 168c.
42. European law: Textbook / Ed. prof. L.M. Entin. - M .: NORMA –INFRA -M., 2002. -P. 326-381.
43. Ershov A.D. International customs relations. - SPB., 2000.
44. Kozyrin A.N. Customs Law of Russia. General part: Tutorial. - M .: SPARK, 1995.
45. Kozyrin A.N. State - legal mechanism of customs policy of foreign countries. - M., 1994.
46. Commentary on the Customs Code of the Russian Federation / Ed. ed. Yu.F.Azarov, G.V. Balandinoy. –M .: NORMA, 2004.- p. 896.
47. Comment to the Customs Code of the Russian Federation. Ed. A.N. Kozyrin. - M .: Prospect, 2004. - 1056s.
48. Some issues of customs activities (methodological guide and recommendations). / Sost .: Abdunazarov K.A. - Dushanbe, 1996. - 136s.
49. Organization and management of customs authorities: Textbook. - Dushanbe, 2005. - 30s.
50. Oymakhmadov M. Basics of customs: Textbook. - Dushanbe, 1998.
51. Oymahmadov M., Makhshulov M. Fundamentals of foreign economic activity: Tutorial. - Dushanbe: Irfon, 1997.- 304s.

52. Oymakhmadov M., Murtazoev M. Itқsisodietti Каҷon: Kitobi darsi. - Tehron, 2001. - 802s.
53. The order of the inquiry in the customs authorities and some issues of the fight against drug-related crimes (methodological guide and recommendations) / Comp .: Abdunazarov K.A. - Dushanbe, 1998. - 204 p.
54. Sandrovsky K.K. Customs rights: textbook. - Kiev: Vishcha school, 1974. - 176s.
55. Sandrovsky K.K. International Customs Law: Textbook. - Kiev: Znannya, 2002. - 461s.
56. Sarsembaev M.A. Customs Law of the Republic of Kazakhstan: Textbook. - Alma-Ata: Doneker, 2000. - 244 p.
57. Customs Law: Textbook / Otv. ed. A.F. Nozdrachev. - M .: Yurist, 1998.
58. Customs Law: Textbook / Ed. M.M. Rassolova, N.D. Eriashvili. - M .: UNITY - DANA, 2005. - 384c.
59. Tymoshenko I.V. Customs Law of Russia: Course of lectures. - M .: PRIOR, 2002. - 416 p.
60. Khasanov K. Customs of the Republic of Tajikistan: creation and formation. - Dushanbe: Sharji ozod, 1998. - 194 S.
61. Khasanov K. Roҳkushoi measles hummer. - Dushanbe: Irfon, 2001. - 186s.
62. Khasanov K. Customs of the Republic of Tajikistan in the fight against the smuggling of drugs and precursors. - Dushanbe, 2004. - 206s.
63. Khrabskov V.G. Customs and law. –M .: Law. lit., 1979.
64. Chufarovsky Yu.V. Customs law: textbook. –M .: EKSMO, 2005. - 156s.
65. Chuhvichev D.V. Customs law: textbook. –M .: UNITY - DANA, 2006. - 207c.

БАРНОМАИ ТАЪЛИМӢ АЗ ФАНИ
«ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ»

Мураттибон:
н. и.ҳ., дотсент Раҷабзода М.Н.,
н.и.ҳ., дотсент Саидов Ҳ.Х.

САРСУХАН

Ҳуқуқи байналмилалӣ гумрукӣ аз маҷмӯи меъёр ва принсипҳое иборат мебошад, ки муносибатхои байни субъктҳои ҳуқуқи байналхалқиро дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ ба танзим медарорад. Ҳуқуқи байналмилалӣ гумрукӣ яке аз соҳаҳои ташакулёфтаи ҳуқуқи оммавӣ мебошад.

Вале новобаста аз ин, ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ ҳамчун фани таълимӣ аз соли 90-ум асри асри XX дар ҳама шуъбаҳои муносибатҳои байналмилалии факултаҳои ҳуқуқшиносӣ ва иктисодӣ мавриди омӯзиш қарор гирифт.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯзиши фани мазкур аз соли 1996 дар шӯъбаи муносибатҳои байналмилалӣ (ҳуқуқи)-и факултаи ҳуқуқшиносии Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон ба роҳ монда шуда аст.

Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шартномаҳои байналмилалии универсалӣ – Конвенсияи гумрукӣ оид ба интиқоли байналмиллалии бор бо истифодаи дафтари МДП аз 14 ноябри соли 1975 (11 марти соли 1996), Конвенсияи байналмиллалӣ оид ба кӯмакҳои мутақобилаи маъмурӣ оид ба пешгирӣ, тафтиш ва ҷазо барои ҳуқуқвайронкуниҳои гумрукӣ (КонвенсияиНайробӣ) аз 9 июли соли 1977 (14 декабри соли 1996), Конвенсияи СММ дар мубориза ба муқобили муомилоти ғайриқонунии воситаҳои мухаддир ва ашёҳои психотропӣ аз 20 декабри соли 1988 (4 ноябри соли 1995), Конвенсия оид ба содироти муваққатӣ аз 26 июни соли 1990 ва гайраҳо ҳамроҳ шуд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таври фаъол штирокчии шартномаҳои байналмилалии дуҷонибаи универсалӣ ва минтақавӣ дар бахши фаъолияти гумрукӣ мебошад.

Баъдан Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун субъекти комилҳуқуқии ҷомеаи ҷаҳонӣ дар бахши гумрук ҳамкориҳои фаъолро бо кишварҳои хориҷӣ ба роҳ монда ва узви Созмони умумиҷаҳонии гумрукӣ, Созмони ҳамкориҳои иқтисодии Аврупову Осиё инчунин дорои мақоми нозирӣ дар назди Созмони умумиҷаҳони савдо (ВТО) мебошад.

Ҳамин тариқ, Ҷумҳурии Тоҷикистон ӯҳдадориҳои байналмилалӣ гирифт, ки қонунгузории хешро дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ мутобиқ ба онҳо омодаю таҳия созад.

Барномаи таълимӣ аз фанни «Ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ» тибқи санадҳои байналхалқи-ҳуқуқӣ дар бахши фаъолияти гумрукӣ, ки ҶТ онро эътироф кардааст ва қонунгузории ҷорӣ таҳия шудааст.

Барномаи таълимӣ фарогири 10 мавзӯю саволҳои мушаххас мебошад.Феҳристи адабиёт ва сарчашмаҳо перомуни ҳар як мавзӯ дар хотима ҷой дода шудааст.

Нақшаи кори фанни
«Ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ»
(Миқдори соатҳо)

№	Номи мавзӯъ	Лексияҳо	Семинарҳо
1.	**Қисми умумӣ** Мафҳум, предмет ва низоми ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ	4	2
2.	Сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ	4	1
3.	Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ	4	1
4.	Субъектхои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ	4	2
5.	**Қисми махсус** Имтиёзҳои гумрукӣ дар ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ	4	1
6.	Танзими байналмилалӣ- хуқуқии фазохои гумрукӣ	4	1
7.	Ҷанбаҳои байналмилалӣ-хуқуқии расмиётҳои гумрукӣ	2	2
8.	Танзими тарифӣ (иқтисодӣ) ва ғайритарифии (маъмурии) муносибатҳои байналмилалии гумрукӣ	2	2
9.	Назорати гумрукӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
10.	Танзими байналмилалӣ – ҳуқуқии ҳамкории давлатҳо дар мубориза бо ҳуқуқвайронкунихо дар сохаи гумрукӣ	2	2
	Ҳамагӣ	32	16

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ

Заминаҳои асосии бавуҷудоии ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ хамчун соҳаи ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ. Мазмуни истилоҳи «гумрук».

Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Предмети ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Мақсади ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Объекти

ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Вазифаҳои асосии ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ.

Таносуби ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ бо ҳуқуқи гумрукии миллӣ ва дигар соҳаҳои ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ.

Низоми ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Қисми умумӣ. Қисми махсус.

МАВЗӮИ 2. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми сарчашмаҳои ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Сарчашмаҳои асосии ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Одатҳои байналмилалӣ. Шартномаи байналмилалӣ. Намудҳои шартномаҳои байналмилалӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Шартномаҳои универсалии байналмилалӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Шартномаҳои махсуси байналмилалӣ оид ба масъалаҳои гумрукӣ: Созишнома оид ба таъсиси иттиҳодҳои гумрукӣ; Созишнома оид ба минтақаҳои озоди тичорати, Созишнома оид ба муқарракунии принсипҳои сиёсати гумрукӣ; Созишнома оид ба кумакҳои тарафайн дар гумрукӣ ва ғайра.

Шартномаҳои байналмилалии қисман танзимкунандаи масъалаҳои гумрукӣ мебошад.

Мавқеи принсипҳои ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ.

Қарори ташкилотҳои байналмилалӣ дар бахши фаъолияти гумрукӣ. Сарчашмаҳои ёрирасони ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Қонунгузории дохилӣ. Конститутсияи ҶТ аз 6 ноябри соли 1994. Кодекси гумрукии ҶТ аз 3 декабри соли 2004. Қонуни ЧТ «Дар бораи фаъолияти савдои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 3 июли соли 2012. Қонуни ҶТ «Дар бораи танзими асъор ва назорати асъорӣ» аз 13 июни соли 2013. Қонуни ҶТ “Дар бораи содир ва воридоти сарватҳои фарҳангӣ” аз ҶТ аз 6 августи соли 2001. Қонуни ҶТ “Дар бораи яроқ” аз 19 марти 2013. Санадҳои зерқонунӣ дар сохаи фоъолияти гумрукӣ. Фармонҳои Президенти ҶТ дар бахши ҳукуқи байналмилалии гумрукӣ. Қарорҳои Ҳукумати ҶТ дар сохаи фаъолияти гумрукӣ. Санадҳои якҷоя қабул намудаи макомотҳои гумрукӣ бо дигар кумитаҳои давлатӣ ва вазоратҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Санадҳои меъёрӣ – ҳуқуқии Хадамоти гумрукӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Таълимотхо. Амсолхо дар бахши муносибатҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Амалия дар соҳаи муносибатҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ.

МАВЗӮИ 3. ПРИНСИПҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ

Мафҳум ва хусусиятҳои принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ.

Намудҳои принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Принсипҳои умумии ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Принсипи дахолат накардан ба корҳои дохилӣ. Принсипи истифода набурдани кувва ё таҳдиди истифодаи қувва. Принсипи хамкориҳо. Принсипи софдилона иҷро кардани ӯҳдадорихои байналмилалӣ. Принсипи баробарии сохибихтиёрии давлатҳо. Принсипи ягонагии қаламрави давлат. Принсипи вайрон накардани сарҳади давлатӣ. Принсипи бо роҳи осоишта ҳал кардани баҳсҳои байналмилалӣ. Принсипи эҳтироми ҳуқуқу озодиҳои асоси инсон. Принсипи баробарҳуқуқӣ ва худмуайянкунии халқу миллатҳо. Принсипҳои соҳавии ҳуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Принсипи мусоидат ба ташкили тартиботи иқтисодии одилона, баробарии соҳибихтиёрии давлатҳо ва низоми иқтисодии онҳо, мувофиқати манфиатҳо ва манфиатнокии тарафайн.

Принсипи махдуднасозӣ. Принсипи шароити мусоид. Принсипи таъмини доимӣ ва мунтазами рушди савдои байналмилалӣ, баробарҳукуқии истифодаи тақсими меҳнати байналмилалии байни давлатҳо.

Принсипи мусоидат ба пешрафти иктисодиёти давлатҳои рӯ ба тараққӣ ниҳода ва нагузоштани фарқият байни иқтисодии давлатҳои рӯ ба тараққӣ ниҳода ва пешрафта.

Принсипи ҳамкории умумиҷаҳонии давлатҳо ва дигар субъектхо дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ.

Принсипи кӯшиш ба сатҳи ниҳоии гармонизатсия ва ягонасозии низомҳои гумрук.

Принсипи умумиҷаҳонии мукаммалгардонии қонунгузории гумрукӣ ва технологияи гумрукӣ.

Принсипи пурзӯрнамоии мубориза бар зидди қочоқ, муомилоти ғайриқонунии маводи мухаддар ва психотропӣ ва дигар хуқуқвайронкуниҳои гумрукӣ.

Принсипи халъи силоҳ. Принсипи ғайритарафайн.

МАВЗӮИ 4. СУБЪЕКТҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ

Мафҳум ва намудҳои субъектҳои ҳуқуқи байналҳалқии гумрукӣ.

Давлат - субъекти асосии хуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Ҷумҳурии Тоҷикистон хамчун субъекти хуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Иштироки ҶТ

дар муносибатҳои хуқуқи байналмилалии гумрукӣ-дуҷониба, минтақавӣ ва умумиҷаҳонӣ.

Ташкилотҳои байналмилалӣ - субъекти хуқуқи байналмилалии гумрукӣ. Таърихи ташшакулёбии ташкилотҳои байналмилалӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ.

Иттиҳоди байналмилалӣ оиди ба интишори тарифҳои гумрукӣ (соли 1890). Созишномаи генералӣ оид ба тарифҳо ва савдо (ГАТТ – 1947с.)

Ташкилотҳои универсалии байналмилалӣ дар бахши фаъолияти гумрукӣ.

Ташкилоти умумиҷаҳонии гумрукӣ (ТУГ). Таърихи таъсиси ТУГ, Конвенсия оид ба таъсис додани Шӯрои ҳамкориҳои гумрукӣ аз 15 декабри соли 1950. Мақомотҳои ТУГ. Шӯро. Котибот. Комиссияи сиёсӣ. Комиссияи тахассусӣ. Мақсади ТУГ. Функсияҳои ТУГ.

Созмони байналмилалии савдо (ВТО). Таърихи таъсиси ВТО. Мақомотҳои ВТО. Мақсад ва принсипҳои ВТО. Функсияҳои ВТО. Ташкилотхои минтақавӣ доир ба бахши фаъолияти гумрукӣ. Созмони ҳамкориҳои Иқтисоди Аврупову Осиё (Евр АзЭС)

Таърихи ташкили он. Мақсад ва мақомотҳои ЕврАзЭС. Принсип ва вазифаҳои ЕврАзЭС.

Шахсони воқеӣ ва хуқуқӣ – иштирокчиёни муносибатҳои байналмилалии гумрукӣ.

ҚИСМИ МАХСУС

МАВЗУИ 5. ИМТИЁЗ ВА САБУКИҲОИ ГУМРУКӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми имиёзҳои гумрукӣ. Хусусиятҳои имтиёзи гумрукӣ. Намудҳои имтиёзи гумрукӣ, имтиёзи гумрукии намояндагиҳои дипломатӣ.

Имтиёзҳои гумрукии сарон ва аъзоёни хайати намояндагиҳои дипломатӣ. Имтиёзҳои гумрукӣ ба аъзоёни маъмурӣ-техникӣ ва хизматрасони намояндагии дипломатӣ.

Имтиёзҳои гумрукӣ ба муассисаҳои консули ва аъзоёни хайати он.

Имтиёзҳои гумрукие, ки ба курерҳои дипломатӣ ва консулии хориҷӣ.

Имтиёзҳои гумрукӣ ба намояндагон ва аъзои ҳайати вакилони давлатҳои хориҷӣ.

Имтиёзҳои гумрукии аъзоёни ҳайти дипломатӣ, шахсони мансабдори консулгарӣ, намояндагон ва аъзоёни вакилонии давлатҳои хориҷӣ, ки ба тариқи транзит аз қаламрави гумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон мегузаранд.

Имтиёзҳои гумрукӣ барои ташкилотҳои байналмилалӣ, намояндагони давлатҳои хориҷӣ дар назди онҳо, инчунин барои ҳайати кормандони ташкилотҳо ва намояндагони онҳо.

Мафҳуми сабукиҳои тарифӣ (имтиёзҳои тарифӣ). Тартиби пешниходи имтиёзҳои тарифӣ.

Сабукиҳои гумрукӣ. Тартиби пешниходи сабукиҳои гумрукӣ.

МАВЗӮИ 6. ТАНЗИМИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ХУҚУҚИИ ФАЗОИ ГУМРУКӢ

Мафҳум ва ҳайати фазои гумрукӣ.

Мафҳуми қаламрави гумрукӣ. Намудҳои қаламрави гумрукӣ. Қаламрави гумрукии давлат. Мафҳум ва ҳайати қаламрави гумрукии ҶТ.

Намудҳои сарҳадҳои гумрукии давлатҳо.

Минтақаҳои озоди гумрукӣ. Анборҳои озод. Гаванаҳои озод. Минтақаи порто-франко. Минтақаи озоди савдо. Минтақаи озоди иқтисодӣ. Каламрави гумрукии анклав ва эксклави гумрукӣ.

Қаламравҳои омехтаи гумрукӣ. Минтақаи назди гумрукӣ. Минтақаи бебоҷ.

Қаламрави ягонаи гумрукӣ (қаламрави байналмилалии гумрукӣ).

Қаламрави Иттиҳоди гумрукӣ. Мафҳум ва заминаҳои асосии ташаккули Иттиходи гумрукӣ. Раванди ташаккулёбии Иттиҳоди гумрукӣ дар Аврупо, Африқо ва ИДМ.

Мафҳум ва тартиби муайян кардани сарҳади гумрукӣ. Намудҳои сарҳадҳои гумрукӣ: сарҳади гумрукии давлат; сарҳади байналмилалии гумрукӣ.

Мафҳум ва намудҳои сарҳади гумрукии ҶТ. Сарҳадҳои дохилӣ ва берунаи ҶТ.

Қонуни ҶТ «Дар бораи сарҳади давлатии ҶТ» аз 1 августи соли 1997.

МАВЗӮИ 7. ҶАБАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ХУҚУҚИИ РАСМИЁТИ ГУМРУКӢ

Расмиёти гумрукӣ: мафҳум ва муқаррароти асосии он.

Барасмиятдарории гумрукӣ : мафҳум ва муқаррароти асосии он.

Мақсад ва принсипхои барасмиятдарории гумрукӣ. Тартиби барасмиятдарории гумрукӣ. Тартиби умумии барасмиятдарории гумрукӣ. Тартиби дар навбати аввал барасмиятдарории гумрукӣ. Тартиби махсуси барасмиятдарории гумрукӣ. Намудҳои барасмиятдарории гумрукӣ.

Барасмиятдарории гумрукии пешакӣ. Тартиби расидани мол ва воситаҳои нақлиёт ба қаламрави гумрукӣ.

Транзити дохилии гумрукӣ: мафҳум ва тартиби амалӣ намудани он. Нигаҳдошти муваққатии молҳо.

Барасмиятдарори асосии гумрукӣ. Мафҳуми декларатсия кардани мол. Функсияҳои асосии декларатсия кардани мол. Шаклҳои декларатсиякунонии мол: хаттӣ, шифоҳӣ, конклюдентӣ, электронӣ. Намудҳои декларатсия. Декларатсияи пешакии мол. Декларатсияи гумрукии нопурра. Декларатсияи гумрукии даврӣ. Декларатсияи гумрукии бор. Декларатсияи гумрукии арзиш.

Иштирокчиёни барасмиятдарории гумрукӣ. Боркашони гумрукӣ. Декларант. Соҳиби анбори нигаҳдории муваққатӣ. Брокери гумрукӣ. Мутахассиси барасмиятдарории гумрукӣ. Тартиби иҷозати мол.

Мафҳум, хусусият ва муқарраротҳои асосии низоми гумрукӣ. Намудҳои низоми гумрукӣ.

Иҷозат барои муомилоти озод.

Экспорт. Транзити гумрукии байналмилалӣ. Коркард дар қаламрави гумрукӣ. Коркард барои муомилоти озод.

Коркард берун аз қаламрави гумрукӣ. Воридоти муваққатӣ. Анбори гумрукӣ.

Реимпорт. Реэкспорт. Нобудкунӣ. Даст кашидан ба манфиати давлат. Содироти муваққатӣ. Савдои бебоҷ. Минтақаи озоди гумрукӣ. Анбори озод. Интиқоли захираҳо. Низомҳои гумрукии махсус.

Расмиёти гумрукии махсус. Тартиби интиқоли воситаҳои нақлиёт.

Тартиби интиқоли мол аз ҷониби шахсони воқеӣ.

Интиқоли мол дар муросилоти байналмиллалии почта.

Интиқоли мол аз тарафи категорияҳои алоҳидаи шахсони хориҷӣ.

Интиқоли мол тавассути қубур ва бо хатҳои интиқоли барқ.

МАВЗӮИ 8. ТАНЗИМИ ТАРИФӢ (ИҚТИСОДӢ) ВА ҒАЙРИТАРИФИИ (МАЪМУРИИ) МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ

Мафҳуми танзими тарифии муносибатҳои байналмилалии гумрукӣ. Муайян намудани тарифҳои гумрукӣ. Намудҳои тарифҳои гумрукӣ. Тарифҳои соддаи гумрукӣ. Тарифҳои мураккаби гумрукӣ. Тарифҳои гумрукӣ. Тарифҳои мустақили аҳдномавии автономии гумрукӣ. Унсурҳои тарифҳои гумрукӣ. Пардохтҳои гумрукӣ: мафҳум ва намудҳои онҳо. Боҷи гумрукӣ. Намудҳои ставкаҳои боҷи гумрукӣ.

Адвалорӣ. Махсус. Омехта.

Таснифоти боҷхои гумрукӣ. Амалиётҳои савдои хориҷӣ: воридотӣ (реимпортӣ), содиротӣ (экспортӣ) ва транзитӣ. Вобаста ба кишвари истеҳсолкардаи молҳо: базавӣ (минималӣ), имтиёзӣ (преференсионалӣ), максималӣ ва каратели. Вобаста ба тартиби пешниҳод: мунтазам ва мавсимӣ.

Вобаста ба мақсад: махсус, зиддидемпингӣ, ҷуброни.

Андоз аз арзиши иловашуда, ки ҳангоми воридоти мол ба қаламрави гумрукӣ ситонида мешавад. Аксиз, ки ҳангоми воридоти мол ба қаламрави гумрукӣ ситонида мешавад.

Хироҷҳои гумрукӣ ва намудҳои он.

Низоми гурӯҳбандии мол. Кишвари истеҳсолкардаи мол. Номгӯи молҳои фаъолияти иктисодӣ.

Арзиши гумрукии мол ва усулҳои муайян намудани он.

Танзими ғайритарифии муносибатхои байналмилалии гумрукӣ.

Мафҳуми танзими ғайритарифии муносибатхои байналмилалии гумрукӣ. Таърифхои ғайритарифии танзими муносибатхои байналмилалии гумрукӣ. Эмбарго- мухосираи гумрукӣ. Низоми иҷозатдихӣ. Манъи воридот ва содироти молҳои алоҳида. Квотакунонӣ. Иҷозатдиҳӣ. Барерҳои техникӣ. Назорати содиротӣ.

МАВЗӮИ 9. НАЗОРАТИ ГУМРУКӢ ДАР ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми назорати гумрукӣ. Шартҳои умумии назорати гумрукӣ. Мақсади назорати гумрукӣ. Объектҳои назорати гумрукӣ. Принсипҳои назорати гумрукӣ. Минтақаи назорати гумрукӣ. Намудҳои минтақаи назорати гумрукӣ. Субъектхои назорати гумрукӣ. Намудҳои назорати гумрукӣ. Таносуби назорати гумрукӣ бо дигар навъҳои назорат: назорати тиббӣ-санитарӣ, назорати байторӣ, назорати фитосанитарӣ, назорат оид ба мутобиқат ба стандартҳои техникӣ, назорат аз болои сифати мол.

Шакл ва тартиби гузаронидани назорати гумрукӣ. Тафтиши хуҷҷату маълумот. Пурсиши шифоҳӣ. Гирифтани тавзеҳот. Мушоҳидаи гумрукӣ. Азназаргузаронии гумрукии молу воситаи наклиёт. Муоинаи гумрукии молу воситаи нақлиёт. Муоинаи шахсӣ. Тафтиши маркировкаи мол бо маркаҳои махсус, мавҷудияти воситаҳои ҳаммонандсозӣ. Азназаргузаронии бино ва ҳудуди он. Санҷиши гумрукӣ.

Муқаррароти иловагии марбут ба назорати гумрукӣ.

МАВЗӮИ 10. ТАНЗИМИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ҲУҚУҚИИ ҲАМКОРИИ ДАВЛАТҲО ДАР МУБОРИЗА БО ҲУҚУҚВАЙРОНКУНИХО ДАР ДОИРАИ ФАЪОЛИЯТИ ГУМРУКӢ

Мақсад ва шаклҳои ҳамкориҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии давлатҳо дар бахши мубориза бо ҳуқуқвайронкуниҳо дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ.

Шаклҳои ҳамкории бисёрҷонибаи давлатҳо дар бахши мубориза бо ҳуқуқвайронкунихо дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ.

Конвенсияи байналмилалӣ дар бораи ҳамкории мутақобила дар пешгирӣ, бурдани тафтишот ва кам намудани сатҳи ҳуқуқвайронкуниҳои гумрукӣ (Конвенсияи Найроби аз соли 1977).

Шаклҳои ҳамкории дуҷонибаи давлатҳо оид ба мубориза бо ҳуқуқвайронкунихо дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Созишномаи ҳамкорӣ ва ёрии ҳамдигарӣ дар муносибатҳои гумрукӣ. Созишнома оид ба ҳамкорӣ дар мубориза бо гардиши ғайриқонунии маводи нашъадор ва психотропӣ. Созишнома оид ба ҳамкорӣ дар мубориза бо қочоқ ва вайронкунии қоидаҳои гумрукӣ.

Мафҳуми ҳуқуқвайронкуниҳои гумрукӣ.

Намудҳои ҳуқуқвайронкуниҳои гумрукӣ. Ҷиноятҳо дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Қочоқ. Барнагардонидани дастовардҳои санъат, таърихӣ ва археологии халқҳои ҶТ ва давлатҳои хориҷӣ ба ҳудуди ҶТ.

Барнагардонидан аз сарҳад воситаҳо бо асъори хориҷӣ. Саркашӣ аз супоридани пардохтҳои гумрукӣ.

Мафҳум ва таркиби ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ (вайронкунии қоидаҳои гумрукӣ).

Намудҳои ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ. Вайронкунии қоидаҳои гумрукӣ).

Ҳамкориҳои ҶТ дар мубориза бо хуқуқвайронкуниҳо дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ.

РӮЙХАТИ АДАБИЁТ ВА САРЧАШМАҲО ДОИР БА ОМӮЗИШИ ФАННИ «ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ГУМРУКӢ»

I. САНАДҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲУҚУҚӢ:

1. Конвенция о создании Совета Таможенного Сотрудничества от 15 декабря 1950г.
2. Конвенция о транзитной торговле внутриконтинентальных государств от 9 июля 1965г.

3. Таможенная конвенция о контейнерах от 2 декабря 1972г.
4. Международная конвенция о безопасных контейнерах от 5 декабря 1972г.
5. Таможенная конвенция о корнете АТА для временного допуска товаров (Конвенция АТА) от 6 декабря 1961г.
6. Международная конвенция об упрощении и гармонизации таможенных процедур (Конвенция Киото) от 18 мая 1973г.
7. Таможенная Конвенция о международном транзите товаров (конвенция ITI) от 7 июня 1971г.
8. Таможенная Конвенция о международной перевозке грузов с применением книжки МДП (Конвенция МДП) от 14 ноября 1975г.
9. Конвенция ООН по борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ от 20 декабря 1988г
10. Международная конвенция о взаимной административной помощи для предотвращения, расследования и наказания за таможенные правонарушения (Конвенция Найроби) от 9 июня 1977г.
11. Конвенция ООН о международных смешанных перевозках грузов от 27 мая 1980г.
12. Международная конвенция о гармонизированной системе описания и кодирования товаров от 14 июня 1983г.
13. Конвенция о таможенных льготных для туристов от 4 июня 1954г.
14. Таможенная конвенция о временном ввозе частных дорожных перевозочных средств от 4 июня 1954г.
15. Конвенция о временном ввозе товаров от 26 июня 1990г.
16. Соглашение о принципах таможенной политики (СНГ) от 13 марта 1992г.
17. Основы таможенного законодательств государств - участников СНГ от 10 февраля 1995г.
18. Договор о Таможенном союзе и Едином экономическом пространстве от 26 февраля 1999 г.
19. Таможенный кодекс Европейского сообщества от 12 октября 1992г. (вступил в силу с 1 января 1994 г.).
20. Договор об учреждения Евразийского экономического сообщества от 10 октября 2000г.
21. Соглашение о создании зон свободной торговли (СНГ) от 15 апреля 1994г.
22. Международная конвенция о согласовании условий проведения контроля грузов на границах от 21 октября 1982г.

II. САНАДҲОИ МЕЪЁРИИ ҲУҚУҚӢ:

23. Конституции Республики Таджикистан от 6 ноября 1994г.
24. Таможенный кодекс Республики Таджикистан от 3 декабря 2004г.
25. Уголовный кодекс Республики Таджикистан от 21 мая 1998 г.
26. Закон Республики Таджикистан «О государственных границах» от 1 августа 1997г.
27. Закон Республики Таджикистан «О свободных экономических зонах в РТ» от 26 марта 20011 г.
28. Закон Республики Таджикистан «О внешнеэкономической деятельности РТ» от 13 июни 2013 г.
29. Положение о Таможенной службе при Правительстве Республики Таджикистан от 28 декабря 2006г., № 612

III. МОНОГРАФИЯ, КИТОБИ ДАРСӢ ВА ВОСИТАҲОИ ТАЪЛИМӢ:

31. Ашурбекова Г., Ким В. Пособие для адвоката. Книга 3. –Душанбе: ЮСАИД, 2006. -272с.
32. Алибеков С.Т. Казахстанское таможенное права. (Общая и особенная части): Учеб.пособие. – Алма-Аты: ВШП; «Эqілет», 1999. -204с.
33. Бахрах Д.Н., Кивалов С.Б. Таможенное права России. Екатеринбург, 1995.
34. Бобоев У.Х., Раджабов М.Н. Международное право: Учебное пособие. - Душанбе, 2007. с. 161-172
35. Борисов К.Г. Международное таможенное права: Учебное пособие. – М.: РУДН, 1997. – 224с.
36. Борисов К.Г. Международное таможенное права: Учебное пособие. - Изд. 2-е, доп. – М.: РУДН, 2001. – 616с.
37. Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В. Таможенное права: Учебник. – М.: Юристъ, 2003. – 427с.
38. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г. Таможенное права: Учебник. - 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2006. – 360с.
39. Гребенщикова Л.Б., Кубасова И.А., Сарсембаев М.А. Таможенное законодательство Казахстана и международные таможенные конвенции. -Алма-Аты, 1996.
40. Габричидзе Б.Н., Чернявский А.Г. Курс таможенного права Российской Федерации: Учебник. – М., 2002.

41. Давыдов Ю.С. Таможенное права в вопросах и ответах: Учеб.пособие.- М.: Проспект, 2003. – 168с.
42. Европейское право: Учебник / Под ред. проф. Л.М. Энтина. – М.: НОРМА –ИНФРА -М., 2002. -С. 326-381.
43. Ершов А.Д. Международные таможенные отношения. – СПБ., 2000.
44. Козырин А.Н. Таможенное права России. Общая часть: Учебное пособие. – М.: СПАРК, 1995.
45. Козырин А.Н. Государственно – правовой механизм таможенной политики зарубежных стран. – М., 1994.
46. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации / Под общ. ред. Ю.Ф.Азарова, Г.В. Баландиной. –М.: НОРМА,2004.- 896с.
47. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации Под ред. А.Н. Козырина. – М.: Проспект, 2004. – 1056с.
48. Некоторые вопросы таможенной деятельности (методическое пособие и рекомендации). / Сост.: Абдуназаров К.А. – Душанбе, 1996. – 136с.
49. Нидоев Н.Ф. Таъмини истиқлолияти иқтисодӣ ва суботи иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. –Душанбе: Ирфон, 2007, 262с.
50. Организация и управление таможенных органов: Учебное пособие. – Душанбе, 2005. – 30с.
51. Оймахмадов М. Основы таможенного дела: Учебник. – Душанбе, 1998.
52. Оймахмадов М., Махшулов М. Основы внешнеэкономической деятельности: Учебное пособие. – Душанбе: Ирфон, 1997.- 304с.
53. Оймахмадов М., Муртазоев М. Иқтисодиёти ҷаҳон: Китоби дарсӣ. – Теҳрон, 2001. – 802с.
54. Пиров И. Особенности таможенной политике в переходных условиях. – Душанбе,: Ирфон, 2006, -67с.
55. Порядок проведения дознания в таможенных органах и некоторые вопросы борьбы с наркопреступностью (методическое пособие и рекомендации) /Сост.: Абдуназаров К.А. – Душанбе, 1998. – 204 с.
56. Раҷабов М.Н. Ҳуқуқи гумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон: Воситаи таълимӣ. –Душанбе, 2001. -185с.
57. Сандровский К.К. Таможенные права: Учебное пособие. – Киев: Вища школа, 1974. – 176с.
58. Сандровский К.К. Международное таможенное права: Учебник. – Киев: Знання, 2002. – 461с.
59. Сарсембаев М.А. Таможенное права Республики Казахстан: Учебник. – Алма-Аты: Донакер, 2000. – 244 с.

60. Таможенное права: Учебник / Отв. ред. А.Ф. Ноздрачёв. – М.: Юристъ, 1998.
61. Таможенное права: Учебник / Под ред. М.М. Рассолова, Н.Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 384с.
62. Тимошенко И.В. Таможенное права России: Курс лекций. – М.: ПРИОР, 2002. – 416 с.
63. Хасанов К. Таможня Республики Таджикистан: создание и становление. – Душанбе: Шарқи озод, 1998. – 194 С.
64. Хасанов К. Роҳкушои кори гумрук. – Душанбе: Ирфон, 2001. – 186с.
65. Хасанов К. Таможня Республики Таджикистан в борьбе с контрабандой наркотиков и прекурсоров. – Душанбе, 2004. – 206с.
66. Храбсков В.Г. Таможня и закон. –М.: Юрид. лит.,1979.
67. Чуфаровский Ю.В. Таможенное права: Учебное пособие. –М.: ЭКСМО, 2005. – 156с.
68. Чухвичев Д.В. Таможенное права: Учебное пособие. –М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2006. – 207с.

ПРОГРАММА
КУРСА «МЕЖДУНАРОДНОЕ ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО»

Составители:
к.ю.н., доцент Раджабзода М.Н.,
к.ю.н., доцент Саидов Х.Х.

ВВЕДЕНИЕ

Международное таможенное право состоит из совокупности норм и принципов, которые регулируют отношения между субъектами международного права в сфере таможенного дела.

Международное таможенное право является формирующиеся отраслью международного публичного права. Но независимо от этого, международное таможенное право как учебная дисциплина с 90-х годов XX века изучается на всех отделениях международных отношений юридических и экономических вузов.

В Республике Таджикистан изучение данного предмета ведётся с 1996 года на отделении международных отношений юридического факультета Таджикского Национального Университета.

Республика Таджикистан также как полноправный субъект международного права активно участвует в двухсторонних договорах с иностранными государствами в области таможенного дела. Республика Таджикистан стала членом Всемирной таможенной организации и Европейского экономического Сообщества, а также имеет статус наблюдателя при Всемирной торговой организации.

РТ присоединилась к Таможенной конвенции о международной перевозке грузов с применением книжки МДП (Конвенции МДП) от 14 ноября 1975г., Международной Конвенции о взаимной административной помощи для предотвращения, расследования и наказания за таможенные правонарушения от 9 июля 1977 г. и Приложению X о содействии в деятельности против контрабанды наркотических средств и психотропных веществ, Конвенции о временном ввозе от 26 июня 1990 г. и др.

Таким образом, Республика Таджикистан взяла на себя обязательство привести своё законодательство в соответствие с вышеуказанными актами в сфере таможенного дела.

Программа по предмету «Международное таможенное право» составлена на основе международно-прововых актов в области таможенного дела, признанных Республикой Таджикистан, а также национальным законодательством РТ в этой сфере.

Предлагаемая программа состоит из десяти (10) тем с делением их на конкретные вопросы.

В конце рекомендуются литературные источники ко всем темам.

Рабочий план
по предмету: «Международное таможенное право»
(количество часов)

№	Наименование темы	Лек.	Сем.
1.	***Общая часть*** Понятие, предмет и система международного таможенного права	4	2
2.	Источники международного таможенного права	4	1
3.	Принципы международного таможенного права	4	1
4.	Субъекты международного таможенного права	4	2
5.	Особенная часть Таможенные привилегии и преференции в международном праве	4	1
6.	Международно-правовое регулирование таможенного пространства	4	1
7.	Международно-правовые аспекты таможенной процедуры	2	2
8.	Тарифное (экономическое) и нетарифное (административное) регулирование международных таможенных отношений	2	2
9.	Таможенный контроль в международном праве	2	2
10	Международно-правовое регулирование сотрудничества государств в борьбе с правонарушениями в сфере таможенного дела	2	2
	ИТОГО:	**32**	**16**

ОБЩАЯ ЧАСТЬ

ТЕМА I. ПОНЯТИЕ, ПРЕДМЕТ И СИСТЕМА МЕЖДУНАРОДНОГО ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Основные предпосылки формирования международного таможенного права как отрасли международного публичного права. Содержание термина «таможня».

Понятие международного таможенного права. Предмет международного таможенного права. Цель международного таможенного права. Объект международного таможенного права. Основные задачи международного таможенного права.

Соотношение международного таможенного права с национальным таможенным правом и с другими отраслями международного публичного права.

Система международного таможенного права. Общая часть. Особенная часть.

ТЕМА II. ИСТОЧНИКИ МЕЖДУНАРОДНОГО ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Понятие источников международного таможенного права.

Виды источников международного таможенного права. Основные источники международного таможенного права.

Международный обычай.

Международный договор. Виды международного договора в сфере таможенного дела. Общие (универсальные) международные договоры в сфере таможенного дела. Специальные международные договоры по таможенным вопросам: Соглашения о создании таможенных союзов; Соглашения о зоне свободной торговли; Соглашения об определении принципов таможенной политики; Соглашения о взаимопомощи в таможенных делах и др. Международные договоры, частично регулирующие международные таможенные отношения.

Место принципов международного таможенного права в системе источников международного таможенного права.

Решения международных организаций по вопросам таможенного дела.

Вспомогательные источники международного таможенного права. Внутреннее законодательство. Конституция РТ от 6 ноября 1994г. Таможенный кодекс РТ от 3 декабря 2004г., содержание и его особенности. Закон РТ «О внешнеторговой деятельности РТ» от 3 июля 2012г.; Закон РТ

«О валютном регулировании и валютном контроле» от 13 июня 2013г.; Закон РТ «О вывозе и ввозе историко- культурных ценностей РТ» от 6 августа 2001г.; Закон РТ «Об оружии» от 19 марта 2013г. Подзаконные акты в сфере таможенного дела. Указы Президента РТ в сфере таможенного дела. Постановления Правительства РТ в сфере таможенного дела. Совместные акты, принятые таможенными органами совместно с другими министерствами и ведомствами РТ.

Нормативно - правовые акты, Таможенной службы при Правительстве РТ.

Доктрина. Прецеденты в сфере международных таможенных отношений. Практика в области международных таможенных отношений.

ТЕМА III. ПРИНЦИПЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Понятие и особенности принципов международного таможенного права.

Виды принципов международного таможенного права. Общие принципы международного таможенного права. Принципы невмешательства во внутренние дела. Принцип неприменения силы или угрозы силой. Принцип сотрудничества. Принцип добросовестного выполнения международных обязательств. Принцип суверенного равенства государств. Принцип нерушимости государственных границ. Принцип территориальной целостности государств. Принцип разрешения международных споров мирными средствами. Принцип уважения прав человека и основных свобод. Принцип равноправия и самоопределения народов.

Отраслевые принципы международного таможенного права. Принцип содействия становлению справедливого экономического порядка, суверенного равенства государств и их экономических систем, общности интересов и взаимной выгоды. Принцип недискриминации. Принцип наибольшего благоприятствования. Принцип обеспечения постоянного и все возрастающего расширения международной торговли, равноправного использования государствами преимуществ международного разделения труда. Принцип содействия экономическому росту развивающихся государств и преодоления экономического разрыва между развитыми и развивающимися государствами. Принцип всемирного сотрудничества государств и иных субъектов в области таможенного дела. Принцип стремления к более высокому уровню гармонизации и унификации таможенных систем. Принцип всемирного совершенствования таможенного

законодательства и таможенных технологий. Принцип усиления борьбы с контрабандой, незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ, другими таможенными правонарушениями (принцип таможенного разоружения). Принцип невзаимности.

ТЕМА IV. СУБЪЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

Понятие и виды субъектов международного таможенного права.

Государство – основной субъект международного таможенного права. Республика Таджикистан как субъект международного таможенного права. Участие РТ в международных таможенных отношениях – двухсторонних, региональных и универсального характера.

Международные организации – субъект международного таможенного права. История формирования международных организаций в сфере таможенного дела.

Международный союз для публикации таможенных тарифов (1890г.). Генеральное соглашение по тарифом и торговле (ГАТТ – 1947г.).

Универсальные международные организации в сфере таможенного дела.

Всемирная таможенная организация (ВТО). История создания ВТО. Конвенция о создании Совета таможенного сотрудничества от 15 декабря 1950г. Органы ВТО. Совет. Секретариат. Политические комиссии. Профильные комиссии. Цель ВТО. Функции ВТО.

Всемирная торговая организация (ВТО). История создания ВТО. Органы ВТО. Цель и принципы ВТО. Функции ВТО.

Региональные международные организации в сфере таможенного дела. Евразийское Экономическое Сообщество (ЕврАзЭс).

История создания ЕврАзЭс. Цель и органы ЕврАзЭс. Принципы и задачи ЕврАзЭс.

Физические и юридические лица - участники международных таможенных отношений.

ОСОБЕННАЯ ЧАСТЬ

ТЕМА V. ТАМОЖЕННЫЕ ПРИВИЛЕГИИ И ПРЕФЕРЕНЦИИ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ

Понятие таможенных привилегий (льготы). Особенности таможенных льгот. Виды таможенных льгот. Таможенные льготы, дипломатических представительств.

Таможенные льготы глав и членов персонала дипломатического представительства. Таможенные льготы, предоставляемые членам административно-технического и обслуживающего персонала дипломатического представительства.

Таможенные льготы, представляемые консульским учреждениям и членам их персонала.

Таможенные льготы для иностранных дипломатических и консульских курьеров.

Таможенные льготы для представителей и членов делегаций иностранных государств.

Таможенные льготы, предоставляемые членам дипломатического персонала, консульским должностным лицам, представителям и членам делегаций иностранных государств, которые перемещение товаров транзитом через таможенную территорию РТ.

Таможенные льготы для международных организаций, представительств иностранных государств при них, а также для персонала этих организаций и представительств.

Понятие тарифные преференции (тарифные льготы). Порядок предоставления тарифных льгот.

Таможенные преференции. Порядок предоставления таможенных преференций.

ТЕМА VI. МЕЖДУНАРОДНОЕ - ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЕ ТАМОЖЕННОГО ПРОСТРАНСТВА

Понятие и состав таможенного пространства.

Понятие таможенной территории. Виды таможенных территорий. Таможенная территория государства. Понятие и состав таможенной территории РТ.

Виды таможенной территории государства.

Свободные таможенные зоны. Свободные склады. Свободные (вольные) гавани. Зона порто-франко. Зона свободной торговли. Свободная экономическая зона. Территории таможенного анклава и таможенного эксклава.

Смешанная таможенная территория. Прилежащая таможенная зона. Беспошлинная зона.

Единая таможенная территория (международная таможенная территория). Территории Таможенного Союза. Определение и основные предпосылки формирования Таможенного Союза.

Процесс формирования Таможенного Союза в Европе, Африке и СНГ.

Понятие и определение таможенной границы. Виды таможенных границ: таможенная граница государства; международная таможенная граница.

Понятие и виды таможенной границы РТ. Внутренние и внешние границы РТ.

Закон РТ «О государственной границе РТ» от 1 августа 1997 г.

ТЕМА VII. МЕЖДУНАРОДНО - ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ТАМОЖЕННЫХ ПРОЦЕДУР

Таможенная процедура: понятие и основные положения.

таможенное оформление: понятие основные положение.

Цель и принципы таможенного оформления. Порядок таможенного оформления. Общий порядок таможенного оформления. Первоочередной порядок таможенного оформления. Специальный порядок таможенного оформления. Виды таможенного оформления. Предварительное таможенное оформление. Порядок прибытия товаров и транспортных средств на таможенную территорию.

Внутренний таможенный транзит: понятие и порядок его осуществления. Временное хранение товаров.

Основные таможенные оформление. Понятие декларирования товаров. Основные функции декларирования товаров. Формы декларации товаров: письменная, устная, конклюдентная, электронная. Виды деклараций. Предварительная таможенная декларация. Неполная таможенная декларация. Периодическая таможенная декларация. Грузовые таможенные декларации. Декларация таможенной стоимости. Участники таможенного оформления. Таможенный перевозчик. Декларант. Владелец складов временного хранения. Таможенный брокер. Специалист по таможенному оформлению. Порядок выпуска товаров.

Понятие, особенности и основные положения таможенного режима. Виды таможенных режимов.

Выпуск для свободного обращения.

Экспорт. Международный таможенный транзит. Переработка на таможенной территории. Переработка для свободного обращения.

Переработка вне таможенной территории.

Временный ввоз. Таможенный склад.

Реимпорт. Реэкспорт. Уничтожение. Отказ в пользу государства. Временный вывоз. Беспошлинная торговля. Свободная таможенная зона.

Свободный склад. Перемещение припасов. Специальные таможенные режимы.

Специальные таможенные процедуры. Порядок перемещения транспортных средств.

Порядок перемещения товаров физическими лицами.

Перемещение товаров в международных почтовых отправлениях.

Перемещение товаров отдельными категориями иностранных лиц.

Перемещение товаров трубопроводным транспортом и по линям электропередачи.

ТЕМА VIII. ТАРИФНОЕ (ЭКОНОМИЧЕСКОЕ) И НЕТАРИФНОЕ (АДМИНИСТРАТИВНОЕ) РЕГУЛИРОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ТАМОЖЕННЫХ ОТНОШЕНИЙ

Понятие тарифное регулирование международных таможенных отношений. Определение таможенных тарифов. Виды таможенных тарифов. Простые таможенные тарифы. Сложные таможенные тарифы. Автономные таможенные тарифы. Автономно - конвенционные таможенные тарифы. Элементы таможенного тарифа. Таможенные платежи: понятие и их виды. Таможенная пошлина. Виды ставок таможенных пошлин.

Адвалорная. Специфическая. Комбинированная.

Классификации таможенных пошлин. Внешнеторговые операции: ввозные (импортные), вывозные (экспортные) и транзитные. По странам происхождения товаров: базовые (минимальные), льготные (преференциальные), максимальные и карательные. По порядку введения: ординарные и партикулярные (сезонные).

По цели: специальные, антидемпинговые, компенсационные.

Налог на добавленную стоимость, взимаемый при ввозе товаров на таможенную территорию. Акциз, взимаемый при ввозе товаров на таможенную территорию.

Таможенные сборы и их виды.

Система группировки товаров. Страна происхождения товаров. Товарная номенклатура внешнеэкономической деятельности.

Таможенная стоимость товаров и методы ее определения.

Нетарифное регулирование международных таможенных отношений.

Понятие нетарифных мер регулирования международных таможенных отношений. Нетарифные меры регулирования международных таможенных отношений. Эмбарго. Таможенная блокада. Разрешительная система. Запрет

на ввоз и вывоз определенных товаров. Квотирование. Лицензирование. Технические барьеры. Экспортный контроль.

ТЕМА IX. ТАМОЖЕННЫЙ КОНТРОЛЬ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ

Понятие таможенного контроля. Общие условия таможенного контроля. Цель таможенного контроля. Объекты таможенного контроля. Принципы таможенного контроля. Зона таможенного контроля. Виды зон таможенного контроля. Субъекты таможенного контроля. Виды таможенного контроля. Соотношение таможенного контроля с другими видами контроля: медико-санитарный контроль; ветеринарный контроль; фитосанитарный контроль; контроль за соответствием техническим стандартам; контроль за качеством груза.

Формы и порядок проведения таможенного контроля. Проверка документов и сведений. Устный опрос. Получение пояснений. Таможенное наблюдение. Таможенный осмотр товаров и транспортных средств. Таможенный досмотр товаров и транспортных средств. Личный досмотр. Проверка маркировки товаров специальными марками, наличия на них идентификационных знаков. Осмотр помещений и территорий. Таможенная ревизия.

Дополнительные положения, относящиеся к таможенному контролю.

ТЕМА X. МЕЖДУНАРОДНОЕ - ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА ГОСУДАРСТВ В БОРЬБЕ С ПРАВОНАРУШЕНИЯМИ В СФЕРЕ ТАМОЖЕННОГО ДЕЛА

Цель и формы международно-правового сотрудничества государств в борьбе с правонарушениями в сфере таможенного дела.

Многосторонние формы сотрудничества государств в борьбе с правонарушениями в сфере таможенного дела. Международная конвенция о взаимном административном содействии в предотвращении, расследовании и пересечении таможенных правонарушений (Конвенция Найроби) 1977г.

Двусторонние формы сотрудничества государств в борьбе с правонарушениями в сфере таможенного дела. Соглашения о сотрудничестве и взаимной помощи в таможенных делах. Соглашения о сотрудничестве в борьбе с незаконным оборотом наркотиков и психотропных веществ. Соглашения о сотрудничестве в борьбе с контрабандой и нарушениями таможенных правил.

Понятие таможенных правонарушений.

Виды таможенных правонарушений. Преступления в сфере таможенного дела. Контрабанда. Невозвращение на территорию РТ предметов художественного, исторического и археологического достояния народов РТ и зарубежных стран.

Невозвращение из-за границы средств в иностранной валюте. Уклонение от уплаты таможенных платежей.

Понятие и состав административных правонарушений в области таможенного дела (нарушений таможенных правил).

Виды административных правонарушений в области таможенного дела (нарушений таможенных правил).

Сотрудничество Республики Таджикистан в борьбе с правонарушениями в сфере таможенного дела.

СПИСОК ОСНОВНЫХ ЛИТЕРАТУРНЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. МЕЖДУНАРОДНО- ПРАВОВЫЕ АКТЫ:

1. Конвенция о создании Совета Таможенного Сотрудничества от 15 декабря 1950г.
2. Конвенция о транзитной торговле внутриконтинентальных государств от 9 июля 1965г.
3. Таможенная конвенция о контейнерах от 2 декабря 1972г.
4. Международная конвенция о безопасных контейнерах от 5 декабря 1972г.
5. Таможенная конвенция о корнете АТА для временного допуска товаров (Конвенция АТА) от 6 декабря 1961г.
6. Международная конвенция об упрощении и гармонизации таможенных процедур (Конвенция Киото) от 18 мая 1973г.
7. Таможенная Конвенция о международном транзите товаров (конвенция ITI) от 7 июня 1971г.
8. Таможенная Конвенция о международной перевозке грузов с применением книжки МДП (Конвенция МДП) от 14 ноября 1975г.
9. Конвенция ООН по борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ от 20 декабря 1988г
10. Международная конвенция о взаимной административной помощи для предотвращения, расследования и наказания за таможенные правонарушения (Конвенция Найроби) от 9 июня 1977г.
11. Конвенция ООН о международных смешанных перевозках грузов от 27 мая 1980г.

12. Международная конвенция о гармонизированной системе описания и кодирования товаров от 14 июня 1983г.
13. Конвенция о таможенных льготных для туристов от 4 июня 1954г.
14. Таможенная конвенция о временном ввозе частных дорожных перевозочных средств от 4 июня 1954г.
15. Конвенция о временном ввозе товаров от 26 июня 1990г.
16. Соглашение о принципах таможенной политики (СНГ) от 13 марта 1992г.
17. Основы таможенного законодательств государств - участников СНГ от 10 февраля 1995г.
18. Договор о Таможенном союзе и Едином экономическом пространстве от 26 февраля 1999 г.
19. Таможенный кодекс Европейского сообщества от 12 октября 1992г. (вступил в силу с 1 января 1994 г.).
20. Договор об учреждения Евразийского экономического сообщества от 10 октября 2000г.
21. Соглашение о создании зон свободной торговли (СНГ) от 15 апреля 1994г.
22. Международная конвенция о согласовании условий проведения контроля грузов на границах от 21 октября 1982г.

2. НОРМАТИВНЫЕ ПРАВОВЫЕ АКТЫ:

23. Конституции Республики Таджикистан от 6 ноября 1994г.
24. Таможенный кодекс Республики Таджикистан от 3 декабря 2004г.
25. Уголовный кодекс Республики Таджикистан от 21 мая 1998 г.
26. Закон Республики Таджикистан «О государственных границах» от 1 августа 1997г.
27. Закон Республики Таджикистан «О свободных экономических зонах в РТ» от 26 марта 2011 г.
28. «О внешнеторговой деятельности РТ» от 3 июля 2012г
29. Закон РТ «О валютном регулировании и валютном контроле» от 13 июня 2013г
30. Положение о Таможенной службе при Правительстве Республики Таджикистан от 28 декабря 2006г., № 612
31. Закон РТ «О вывозе и ввозе историко- культурных ценностей РТ» от 6 августа 2001г.;
32. Закон РТ «Об оружии» от 19 марта 2013г.

3. МОНОГРАФИИ, УЧЕБНИКИ И УЧЕБНЫЕ ПОСОБИЯ:

31. Алибеков С.Т. Казахстанское таможенное права. (Общая и особенная части): Учеб. пособие. – Алма-Аты: ВШП; «Эqiлӯт», 1999. -204с.
32. Бахрах Д.Н., Кивалов С.Б. Таможенное права России. Екатеринбург, 1995.
33. Бобоев У.Х., Раджабов М.Н. Международное права: Учебное пособие. - Душанбе, 2007. с. 161-172
34. Борисов К.Г. Международное таможенное права: Учебное пособие. – М.: РУДН, 1997. – 224с.
35. Борисов К.Г. Международное таможенное права: Учебное пособие. - Изд. 2-е, доп. – М.: РУДН, 2001. – 616с.
36. Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В. Таможенное права: Учебник. – М.: Юристъ, 2003. – 427с.
37. Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г. Таможенное права: Учебник. - 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2006. – 360с.
38. Гребенщикова Л.Б., Кубасова И.А., Сарсембаев М.А. Таможенное законодательство Казахстана и международные таможенные конвенции. -Алма-Аты, 1996.
39. Габричидзе Б.Н., Чернявский А.Г. Курс таможенного права Российской Федерации: Учебник. – М., 2002.
40. Давыдов Ю.С. Таможенное права в вопросах и ответах: Учеб. пособие.- М.: Проспект, 2003. – 168с.
41. Европейское право: Учебник / Под ред. проф. Л.М. Энтина. – М.: НОРМА –ИНФРА -М., 2002. -С. 326-381.
42. Ершов А.Д. Международные таможенные отношения. – СПБ., 2000.
43. Козырин А.Н. Таможенное права России. Общая часть: Учебное пособие. – М.: СПАРК, 1995.
44. Козырин А.Н. Государственно – правовой механизм таможенной политики зарубежных стран. – М., 1994.
45. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации /Под общ. ред. Ю.Ф.Азарова, Г.В. Баландиной. –М.: НОРМА, 2004.- С. 896.
46. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации Под ред. А.Н. Козырина. – М.: Проспект, 2004. – 1056с.
47. Некоторые вопросы таможенной деятельности (методическое пособие и рекомендации). / Сост.: Абдуназаров К.А. – Душанбе, 1996. – 136с.

48. Организация и управление таможенных органов: Учебное пособие. – Душанбе, 2005. – 30с.
49. Оймахмадов М. Основы таможенного дела: Учебник. – Душанбе, 1998.
50. Оймахмадов М., Махшулов М. Основы внешнеэкономической деятельности: Учебное пособие. – Душанбе: Ирфон, 1997.- 304с.
51. Оймахмадов М., Муртазоев М. Иқтисодиёти ҷаҳон: Китоби дарсӣ. – Теҳрон, 2001. – 802с.
52. Порядок проведения дознания в таможенных органах и некоторые вопросы борьбы с наркопреступностью (методическое пособие и рекомендации) /Сост.: Абдуназаров К.А. – Душанбе, 1998. – 204 с.
53. Сандровский К.К. Таможенные права: Учебное пособие. – Киев: Вища школа, 1974. – 176с.
54. Сандровский К.К. Международное таможенное права: Учебник. – Киев: Знання, 2002. – 461с.
55. Сарсембаев М.А. Таможенное права Республики Казахстан: Учебник. – Алма-Аты: Донекер, 2000. – 244 с.
56. Таможенное права: Учебник / Отв. ред. А.Ф. Ноздрачёв. – М.: Юристъ, 1998.
57. Таможенное права: Учебник / Под ред. М.М. Рассолова, Н.Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 384с.
58. Тимошенко И.В. Таможенное права России: Курс лекций. – М.: ПРИОР, 2002. – 416 с.
59. Хасанов К. Таможня Республики Таджикистан: создание и становление. – Душанбе: Шарқи озод, 1998. – 194 С.
60. Хасанов К. Роҳкушои кори гумрук. – Душанбе: Ирфон, 2001. – 186с.
61. Хасанов К. Таможня Республики Таджикистан в борьбе с контрабандой наркотиков и прекурсоров. – Душанбе, 2004. – 206с.
62. Храбсков В.Г. Таможня и закон. –М.: Юрид. лит.,1979.
63. Чуфаровский Ю.В. Таможенное права: Учебное пособие. –М.: ЭКСМО, 2005. – 156с.
64. Чухвичев Д.В. Таможенное права: Учебное пособие. –М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2006. – 207с.

PROGRAMME OF COURSE OF «INTERNATIONAL CUSTOMS LAW»

Creators:
candidate of Law science, associate professor
Rajabzoda M.N.,
candidate of Law science,
associate professor Saidov H.H.

INTRODUCTION

International customs law consists of a set of norms and principles that govern relations between subjects of international law in the field of customs. International customs law is an emerging branch of public international law. But regardless of this, international customs law as an academic discipline since the 90s of the twentieth century has been studied at all branches of international relations of legal and economic universities.

In the Republic of Tajikistan, this subject has been studied since 1996 at the International Relations Department of the Law Faculty of the Tajik National University.

The Republic of Tajikistan has acceded to the Customs Convention on the International Transport of Goods using a TIR Carnet (TIR Convention) of November 14, 1975, the International Convention on Mutual Administrative Assistance for the Prevention, Investigation and Punishment of Customs Offenses of July 9, 1977 and Annex X on Assistance in Anti-Smuggling of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, the Convention on Temporary Admission of June 26, 1990, etc. uet in bilateral agreements with foreign countries in the field of customs.

The Republic of Tajikistan has become a member of the World Customs Organization and the European Economic Community, and also has observer status with the World Trade Organization.

Thus, the Republic of Tajikistan has undertaken to bring its legislation into conformity with the above acts in the field of customs.

The program on the subject “International Customs Law” was drawn up on the basis of international acts in the field of customs, recognized by the Republic of Tajikistan, as well as the national legislation of the Republic of Tajikistan in this field.

The proposed program consists of ten (10) topics with their division into specific questions.

At the end, literary sources are recommended for all topics.

Workschedule
On subject of: «International customs law»
(timetable)

№	Titles	Lec.	Sem.
1.	*Common part* Concept, subject and system of international customs law	2	2
2.	Sources of international customs law	1	1
3.	Principles of international customs law	1	1
4.	Subjects of international customs law	2	2
5.	Special part Customs privileges and preferences in international law	1	1
6.	International-legal regulation of customs space	1	1
7.	International- legal aspects of customs procedures	2	2
8.	Tariff (economic) and nontariff(administrative) regulation of international customs relations	2	2
9.	Customs control in international law	2	2
10	International - legal regulation of cooperation of states in the fight against infringements in customs cases	2	2
	TOTAL:	**16**	**16**

COMMON PART

THEME I. CONCEPT, SUBJECT AND SYSTEM OF INTERNATIONAL CUSTOMS LAW

The main prerequisites for the formation of international customs law as a branch of international public law. The content of the term "customs".

The concept of international customs law. The subject of international customs law. The purpose of international customs law. The object of international customs law. The main tasks of international customs law.

The correlation of international customs law with national customs law and with other branches of international public law.

The system of international customs law. A common part. The special part.

THEME II. SOURCES OF INTERNATIONAL CUSTOMS LAW

The concept of sources of international customs law. Types of sources of international customs law. The main sources of international customs law. International custom. International treaty. Types of international treaty in the field of customs. General (universal) international treaties in the field of customs. Special international treaties on customs issues: Agreement on the establishment of customs unions; Agreement on a free trade zone; Agreement on the determination of the principles of customs policy; Agreements on mutual assistance in customs matters, etc.

International treaties partially governing international customs relations.

The place of principles of international customs law in the system of sources of international customs law.

Decisions of international organizations on customs matters.

Auxiliary sources of international customs law. Domestic legislation. Constitution of the Republic of Tajikistan of November 6, 1994. Customs Code of the Republic of Tajikistan of December 3, 2004, the content and its features. Law of RT “On foreign trade activity of the Republic of Tajikistan” dated July 3, 2012; Law of the Republic of Tatarstan Law of the Republic of Tatarstan “On Currency Regulation and Currency Control” dated June 13, 2013; Law of the Republic of Tajikistan “On export and import of historical and cultural values of the Republic of Tajikistan” dated August 6, 2001; Law of RT "On Weapons" dated March 19, 2013. Bylaws in the field of customs. Decrees of the President of the Republic of Tajikistan in the field of customs. Decrees of the Government of the Republic of

Tajikistan in the field of customs. Joint acts adopted by the customs authorities together with other ministries and departments of the Republic of Tajikistan.

Regulatory - legal acts of the Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan.

Doctrine. Precedents in the field of international customs relations. Practice in the field of international customs relations.

THEME III. PRINCIPLES OF INTERNATIONAL CUSTOMS LAW

The concept and features of the principles of international customs law.

Kinds of principles of international customs law. General principles of international customs law. Principles of non-interference in internal affairs. The principle of non-use of force or threat of force. The principle of cooperation. The principle of faithful fulfillment of international obligations. The principle of the sovereign equality of states. The principle of the inviolability of state borders. The principle of territorial integrity of states. The principle of resolving international disputes by peaceful means. The principle of respect for human rights and fundamental freedoms. The principle of equality and self-determination of peoples. Sectoral principles of international customs law. The principle of promoting the establishment of a fair economic order, the sovereign equality of states and their economic systems, common interests and mutual benefit.

The principle of non-discrimination. Most favored principle. The principle of ensuring the constant and ever-increasing expansion of international trade, the equal use by states of the benefits of the international division of labor. The principle of promoting economic growth in developing countries and bridging the economic gap between developed and developing countries. The principle of world cooperation of states and other entities in the field of customs. The principle of striving for a higher level of harmonization and unification of customs systems.

The principle of worldwide improvement of customs legislation and customs technology.

The principle of strengthening the fight against smuggling, trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances, other customs violations (the principle of customs disarmament).

The principle of non-reciprocity.

TOPIC IV. SUBJECTS OF INTERNATIONAL CUSTOMS LAW

The concept and types of subjects of international customs law.

The state is the main subject of international customs law. The Republic of Tajikistan as a subject of international customs law. The participation of the Republic of Tajikistan in international customs relations is bilateral, regional and universal.

International organizations - the subject of international customs law. The history of the formation of international organizations in the field of customs.

International Union for the Publication of Customs Tariffs (1890). General Agreement on Tariff and Trade (GATT - 1947).

Universal international organizations in the field of customs.

World Customs Organization (WTO). The history of the creation of the WTO. Convention establishing the Customs Cooperation Council of December 15, 1950. The bodies of the WTO. Council Secretariat. Political commissions. Profile commission. The purpose of the WTO. WTO functions.

World Trade Organization (WTO). The history of the creation of the WTO. The bodies of the WTO. Purpose and principles of the WTO. WTO functions.

Regional international organizations in the field of customs. Eurasian Economic Community (EurAsEC).

The history of the creation of EurAsEC. Purpose and bodies of EurAsEC. PrinciplesandobjectivesofEurAsEC.

Individuals and legal entities - members of international customs relations.

SPECIAL PART

THEME V. CUSTOMS PRIVILEGES AND PREFERENCES IN INTERNATIONAL LAW

The concept of customs privileges (benefits). Features of customs privileges. Types of customs exemptions. Customs benefits, diplomatic missions.

Customs privileges of the heads and members of the staff of the diplomatic mission. Customs benefits provided to members of the administrative and technical and support staff of the diplomatic mission.

Customs benefits provided to consular offices and members of their staff.

Customs exemptions for foreign diplomatic and consular couriers.

Customs privileges for representatives and members of delegations of foreign countries.

Customs privileges granted to members of diplomatic staff, consular officials, representatives and members of delegations of foreign countries who transfer goods in transit through the customs territory of the Republic of Tajikistan.

Customs privileges for international organizations, representative offices of foreign countries with them, as well as for the staff of these organizations and representative offices.

The concept of tariff preferences (tariff benefits). The procedure for granting tariff benefits.

Customs preferences. The procedure for granting customs preferences.

THEME VI. INTERNATIONAL - LEGAL REGULATION OF CUSTOMS SPACE

The concept and composition of the customs space.

The concept of customs territory. Types of customs territories. The customs territory of the state. The concept and composition of the customs territory of the Republic of Tajikistan.

Types of the customs territory of the state.

Free customs zones. Free warehouses. Free (free) harbor. Free port area. Free trading zone. Free economic zone. The territory of the customs enclave and customs exclave.

Mixed customs territory. Adjoining customs area. Duty free zone.

Common Customs Territory (international customs territory). The territory of the Customs Union. Definition and basic prerequisites for the formation of the Customs Union.

The process of formation of the Customs Union in Europe, Africa and the CIS.

The concept and definition of the customs border. Types of customs borders: the customs border of the state; international customs border.

The concept and types of customs border of the Republic of Tajikistan. InternalandexternalbordersoftheRepublicofTajikistan.

Law of RT "On the state border of the Republic of Tajikistan" dated August 1, 1997

THEME VII. INTERNATIONAL LEGAL ASPECTS OF CUSTOMS PROCEDURES

Customs procedure: the concept and basic provisions.

Customs clearance: the concept of basic position.

The purpose and principles of customs clearance. The procedure for customs clearance. General procedure for customs clearance. The priority order of customs clearance. Special customs clearance procedure. Types of customs clearance. Pre-

customs clearance. The order of arrival of goods and vehicles in the customs territory.

Internal customs transit: the concept and procedure for its implementation. Temporarystorageofgoods.

Basic customs clearance. The concept of declaration of goods. The main functions of the declaration of goods. Forms of declaration of goods: written, oral, implied, electronic. Types of declarations. Preliminary customs declaration. Incomplete customs declaration. Periodic customs declaration. Cargo customs declarations. Declaration of customs value. Participants in customs clearance. Customs carrier. The declarant. The owner of the temporary storage warehouses. Customs Broker. Customs clearance specialist. The order of release of goods.

The concept, features and basic provisions of the customs regime. Types of customs regimes.

Release for free circulation.

Export. International Customs Transit. Processing in the customs territory. Recycling for free circulation. Processing outside the customs territory. Temporary importation. Customs warehouse.

Reimport Re-export. Destruction. Refusal in favor of the state. Temporary export. Free trade. Free customs zone. Free warehouse. Moving supplies. Special customs regimes. Special customs procedures. The order of movement of vehicles. The procedure for the movement of goods by individuals. Moving goods in international postal items. Moving goods to certain categories of foreign persons. Relocation of goods by pipeline and power lines.

THEME VIII. TARIFF (ECONOMIC) AND NONTARIFF (ADMINISTRATIVE) REGULATION OF INTERNATIONAL CUSTOMS RELATIONS

The concept of tariff regulation of international customs relations. Determination of customs tariffs. Types of customs tariffs. Simple customs tariffs. Complex customs tariffs. Autonomous customs tariffs. Autonomous - conventional customs tariffs. Elements of the customs tariff. Customs payments: the concept and their types. Customs duty. Types of customs duties.

Ad valorem Specific. Combined.

The classification of customs duties. Foreign trade operations: import (import), export (export) and transit. By countries of origin of goods: basic (minimum), preferential (preferential), maximum and punitive. In order of introduction: ordinary and particular (seasonal).

Purpose: special, anti-dumping, compensatory.

Value Added Tax levied on the importation of goods into the customs territory. Excise tax levied on the importation of goods into the customs territory.

Customs fees and their types.

The system of grouping goods. Country of origin of goods. Commodity nomenclature of foreign economic activity.

Customs value of goods and methods for its determination.

Non-tariff regulation of international customs relations.

The concept of non-tariff measures to regulate international customs relations. Non-tariff measures to regulate international customs relations. Embargo. Customs blockade. Permit system. The ban on the import and export of certain goods. QuotingLicensing. Technicalbarriers. Exportcontrol.

THEME IX. CUSTOMS CONTROL IN INTERNATIONAL LAW

The concept of customs control. General conditions of customs control. The purpose of customs control. Objects of customs control. Principles of customs control. Customs control area. Types of customs control zones. Subjects of customs control. Types of customs control. The correlation of customs control with other types of control: medical and sanitary control; veterinary control; phytosanitary control; monitoring compliance with technical standards; control over the quality of cargo.

Forms and procedures for customs control. Verification of documents and information. Oral poll. Getting explanations. Customs surveillance. Customs inspection of goods and vehicles. Customs inspection of goods and vehicles. Personal inspection. Checking the labeling of goods with special marks, the presence of identification marks on them. Inspectionofpremisesandterritories. Customsaudit.

Additional provisions related to customs control.

THEME X. INTERNATIONAL - LEGAL REGULATION OF COOPERATION OF STATES IN THE FIGHT AGAINST INFRINGEMENTS IN CUSTOMS CASES

The purpose and forms of international legal cooperation of States in the fight against offenses in the field of customs.

Multilateral forms of cooperation of States in the fight against offenses in the field of customs. International Convention on Mutual Administrative Assistance in the Prevention, Investigation and Intersection of Customs Offenses (Nairobi Convention) 1977

Bilateral forms of cooperation of States in the fight against offenses in the field of customs. Agreement on cooperation and mutual assistance in customs matters. Agreement on cooperation in the fight against drug trafficking and psychotropic substances. Agreements on cooperation in the fight against smuggling and customs violations.

The concept of customs offenses.

Types of customs offenses. Crimes in the field of customs. Smuggling. Failure to return to the territory of the Republic of Tatarstan objects of artistic, historical and archaeological heritage of the peoples of the Republic of Tatarstan and foreign countries.

Non-return of funds in foreign currency from abroad. Evasion of payment of customs duties.

The concept and composition of administrative offenses in the field of customs (violation of customs rules).

Types of administrative offenses in the field of customs (violation of customs rules).

Cooperation of the Republic of Tajikistan in the fight against offenses in the field of customs.

LIST OF BASIC LITERATURE SOURCES

1. INTERNATIONAL LEGAL ACTS:

1. Convention on the Establishment of the Customs Cooperation Council of December 15, 1950.
2. Convention on the transit trade of landlocked states of July 9, 1965.
3. Customs Convention on Containers of December 2, 1972.
4. International Convention for Safe Containers of December 5, 1972.
5. The Customs Convention on the corne ATA for the temporary admission of goods (ATA Convention) of December 6, 1961.
6. International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention) of May 18, 1973.
7. Customs Convention on the International Transit of Goods (ITI Convention) of June 7, 1971.
8. Customs Convention on the International Carriage of Goods by TIR Carnet (TIR Convention) of 14 November 1975.
9. UN Convention against Illicit Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of December 20, 1988

10. International Convention on Mutual Administrative Assistance for the Prevention, Investigation and Punishment of Customs Offenses (Nairobi Convention) of June 9, 1977.
11. United Nations Convention on International Multi-Carriage of Goods of May 27, 1980.
12. International Convention on the Harmonized System of Description and Coding of Goods dated June 14, 1983.
13. Convention on customs preferential for tourists of June 4, 1954.
14. Customs Convention on the Temporary Importation of Private Road Vehicles of June 4, 1954.
15. Convention on the Temporary Importation of Goods dated June 26, 1990.
16. Agreement on the principles of customs policy (CIS) of March 13, 1992.
17. Fundamentals of the customs legislation of the CIS member states of February 10, 1995.
18. The Treaty on the Customs Union and the Common Economic Space of February 26, 1999
19. Customs Code of the European Community of October 12, 1992. (entered into force on January 1, 1994).
20. Treaty on the Establishment of the Eurasian Economic Community of October 10, 2000.
21. Agreement on the establishment of free trade zones (CIS) of April 15, 1994.
22. International Convention on the Harmonization of Conditions for the Control of Goods at the Borders of October 21, 1982

2. REGULATORY ACTS :

1. Constitution of the Republic of Tajikistan of November 6, 1994.
2. Customs Code of the Republic of Tajikistan of December 3, 2004.
3. Criminal Code of the Republic of Tajikistan of May 21, 1998.
4. Law of the Republic of Tajikistan "On State Borders" of August 1, 1997.
5. Law of the Republic of Tajikistan "On Free Economic Zones in RT" dated May 17, 2004
6. Law of the Republic of Tajikistan "On foreign economic activity of the Republic of Tajikistan" of December 27, 1993.
7. Law of the Republic of Tajikistan "On state regulation of foreign trade activities of the Republic of Tajikistan" of September 3, 1999.
8. Regulations on the Customs Service under the Government of the Republic of Tajikistan of December 28, 2006, No. 612

3. MONOGRAPHS, TEXTBOOKS AND STUDY GUIDES:

9. Alibekov S.T. Kazakhstan customs law. (General and special parts): Proc. allowance. - Alma-Ata: IDT; Eqilut, 1999. -204c.
10. Bakhrakh D.N., Kivalov S.B. Customs Law of Russia. Ekaterinburg, 1995.
11. BoboevU.Kh., Radjabov M.N. International Law: Study Guide. - Dushanbe, 2007. p. 161-172
12. Borisov K.G. International Customs Law: Study Guide. - M .: RUDN, 1997. - 224s.
13. Borisov K.G. International Customs Law: Study Guide. - Ed. 2nd, add. - M .: RUDN, 2001. - 616s.
14. BakaevaO.Yu., Matvienko G.V. Customs Law: Textbook. - M .: Yurist, 2003. - 427c.
15. Bekyashev KA, Moiseev E.G. Customs Law: Textbook. - 2nd ed., Pererab. and add. - M .: Prospectus, 2006. - 360s.
16. Grebenshchikova LB, Kubasova I.A., Sarsembaev M.A. Customs legislation of Kazakhstan and international customs conventions. -Alma-Ata, 1996.
17. Gabrichidze B.N., Chernyavsky AG The course of customs law of the Russian Federation: Textbook. - M., 2002.
18. DavydovYu.S. Customs law in questions and answers: Proc. allowance.- M .: Prospect, 2003. - 168c.
19. European law: Textbook / Ed. prof. L.M. Entin. - M .: NORMA –INFRA -M., 2002. -P. 326-381.
20. Ershov A.D. International customs relations. - SPB., 2000.
21. Kozyrin A.N. Customs Law of Russia. General part: Tutorial. - M .: SPARK, 1995.
22. Kozyrin A.N. State - legal mechanism of customs policy of foreign countries. - M., 1994.
23. Commentary on the Customs Code of the Russian Federation / Ed. ed. Yu.F.Azarov, G.V. Balandinoy. –M .: NORMA, 2004.- p. 896.
24. Comment to the Customs Code of the Russian Federation. Ed. A.N. Kozyrin. - M .: Prospect, 2004. - 1056s.
25. Some issues of customs activities (methodological guide and recommendations). / Sost .: Abdunazarov K.A. - Dushanbe, 1996. - 136s.
26. Organization and management of customs authorities: Textbook. - Dushanbe, 2005. - 30s.
27. Oymakhmadov M. Basics of customs: Textbook. - Dushanbe, 1998.

28. Oymahmadov M., Makhshulov M. Fundamentals of foreign economic activity: Tutorial. - Dushanbe: Irfon, 1997.- 304s.
29. Oymakhmadov M., Murtazoev M. ItқsisodiettiKaҷon: Kitobidarsi. - Tehron, 2001. - 802s.
30. The order of the inquiry in the customs authorities and some issues of the fight against drug-related crimes (methodological guide and recommendations) / Comp .: Abdunazarov K.A. - Dushanbe, 1998. - 204 p.
31. Sandrovsky K.K. Customs rights: textbook. - Kiev: Vishchaschool, 1974. - 176s.
32. Sandrovsky K.K. International Customs Law: Textbook. - Kiev: Znannya, 2002. - 461s.
33. Sarsembaev M.A. Customs Law of the Republic of Kazakhstan: Textbook. - Alma-Ata: Doneker, 2000. - 244 p.
34. Customs Law: Textbook / Otv. ed. A.F. Nozdrachev. - M .: Yurist, 1998.
35. Customs Law: Textbook / Ed. M.M. Rassolova, N.D. Eriashvili. - M .: UNITY - DANA, 2005. - 384c.
36. Tymoshenko I.V. Customs Law of Russia: Course of lectures. - M .: PRIOR, 2002. - 416 p.
37. Khasanov K. Customs of the Republic of Tajikistan: creation and formation. - Dushanbe: Sharjiozod, 1998. - 194 S.
38. Khasanov K. Roҳkushoi measles hummer. - Dushanbe: Irfon, 2001. - 186s.
39. Khasanov K. Customs of the Republic of Tajikistan in the fight against the smuggling of drugs and precursors. - Dushanbe, 2004. - 206s.
40. Khrabskov V.G. Customs and law. –M .: Law. lit., 1979.
41. ChufarovskyYu.V. Customs law: textbook. –M .: EKSMO, 2005. - 156s.
42. Chuhvichev D.V. Customs law: textbook. –M .: UNITY - DANA, 2006. - 207c.

БАРНОМАИ
ФАННИ ТАЪЛИМИИ «ҲУҚУҚИ ДИПЛОМАТӢ ВА КОНСУЛӢ»
БАРОИ ИХТИСОСИ 24010100 – «МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ (ҲУҚУҚ)»-И ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСӢ

Мураттиб:
н.и.ҳ., дотсент Қодиркулов Х.Р.

САРСУХАН

Ҳуқуқи дипломатӣ ва консулӣ яке аз соҳаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ буда, фарогири фаъолияти расмии давлат ва дигар субъектҳои ҳуқуқи байналмилалӣ мебошад. Тадрису омӯзиши ҳуқуқи дипломатӣ ва консули дар шароити феълӣ барои Тоҷикистони соҳибистиқлол аҳамияти ниҳоят хоса дорад. Зеро баъди ба даст овардани соҳибихтиёрӣ ва истиқлолият Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати субъекти ҳуқуқи байналмилалӣ баромад карда, то имрӯз аз ҷониби зиёда аз 147 кишварҳои ҷаҳон ба расмият эътироф гардида ва бо 128 он робитаҳои дипломатӣ ва консулӣ барпо намуд.

Бо шарофати ба таври расмӣ эълон гардидани истиқлолияти давлатӣ, шинохт ва эътироф гаштани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати давлати мустақил таваҷҷуҳи ҷомеаи ҷаҳонӣ ба кишвари мо меафзояд. Лозим ба таъкид аст, ки айни замон Ҷумҳурии Тоҷикистон бо зиёда аз 98 давлат равобити дипломатӣ барқарор намуда, дар ҳудууи кишварамон зиёда аз 20 сафоратҳои кишварҳои ҷаҳон аз қабили Эрон, Русия, Ҳиндустон, ИМА, Чин, Олмон ва ғайра фаъолият менамоянд. Дар навбати худ Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар як қатор давлатҳои хориҷӣ намояндагии дипломатии ифтитоҳ намудааст.

Дар ин қарина рушду такомули робитаҳои дипло-матию консулӣ бо кишварҳои хориҷӣ ва ҳамкорӣ бо Созмони Миллали Муттаҳид, Созмони амнияту ҳамко-риҳо дар Аврупо, Созмони ҳамкории Исломӣ, Созмони ҳамкориҳои Шанхай ва дигар созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ аз фаро расидани марҳилаи воқеан сифатан нав дар сиёсати хориҷии мо дарак медиҳад. Дар айни замон аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф гаштани Конвенсия оид ба муносибатҳои дипломатӣ аз соли 1961, Конвенсия оид ба муносибати консулӣ аз соли 1963 ва дигар санадҳои ҳуқуқи байналхалқӣ дар ин соҳа заминаи густурдаи ҳуқуқию шартномавии робитаҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ҷомеаи ҷаҳонӣ ташкил медиҳад.

Сиёсати сулҳҷӯёнае, ки Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон кардааст, асосу заминаи ҳуқуқии ривоҷи ҳамкориҳои гуногунҷабҳаи Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо ҳамаи давлатҳо ва дигар субъектҳои муносибатҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ташкил медиҳад.

Дар шароити кунунӣ давлати Тоҷикистон асосҳо ва принсипҳои сиёсти хориҷии худро ташаккул дода, ҷиҳати рушди тавсеаи робитаҳои бисёрҷониба ва муносибату ҳамкориҳо бо кишварҳои хориҷӣ ва созмонҳои байнал-милалӣ заминаҳои устувор муҳайё намудааст.

Аз ин рӯ, омӯзиши фани «Ҳуқуқи дипломатӣ ва консули » барои донишҷӯёни соҳаи муносибатҳои байналмилалӣ муҳим буда, ба хонанда имконият медиҳад, ки роҷеъ ба паҳлӯҳои мухталифи муносибатҳои дипломатию консулӣ ва фаъолияти мақомоти давлатии робитаи беруна маълумоти мукаммал пайдо намоед.

Нақшаи кории
машғулиятҳои дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ аз фанни «Ҳуқуқи дипломатӣ ва консулӣ»

№	Номгӯи мавзӯъҳо	лексия	амалӣ
1.	Мафҳум ва нақши дипломатия дар сиёсати хориҷии давлат	2	1
2.	Мафҳум, предмет ва низоми ҳуқуқи дипломатӣ	4	2
3.	Сарчашмаи ҳукуки дипломатӣ	4	1
4.	Низоми мақомоти робитаи беруна	4	1
5.	Танзими ҳуқуқиии ташкил ва фаъолияти намояндагии дипломатӣ	4	1
6.	Масуният ва имтиёзҳои дипломатӣ	4	2
7.	Паноҳгоҳи дипломатӣ	2	1
8.	Ҳукуқи дипломатии миссияҳои махсус	2	1
9.	Ҳуқуқи дипломатии ташкилотҳои байналмилалӣ	4	2
10.	Мафҳум ва сарчашмаҳои ҳуқуқи консулӣ	4	2
11.	Танзими ҳуқуқии ташкил ва фаъолияти муассисаҳои консулӣ	4	2
12.	Функсияҳои умумӣ ва махсуси консулӣ	4	1
13.	Масуният ва имтиёзҳои консулӣ	4	1
	Ҷамъ	**46**	**18**

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМ ВА НАҚШИ ДИПЛОМАТИЯ ДАР СИЁСАТИ ХОРИҶИИ ДАВЛАТ

Мафҳуми дипломатия. Нақши дипломатия дар сиёсати хориҷии давлат. Мақом ва нақши дипломатия дар эҷод ва амалигардонии меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ. Таносуби дипломатия ва сиёсати беруна.

МАВЗӮИ 2. НИЗОМИ МАҚОМОТИ РОБИТАИ БЕРУНА

Мафҳуми мақомоти робитаи беруна. Таснифоти мақомоти давлатии робитаи беруна. Мақомоти дохилидавлатии робитаи беруна.

Мақомоти дохилидавлатии робитаи беруна. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Салоҳиятҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна. Парламенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Салоҳиятҳои Маҷлиси намояндагон ва Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи робитаи беруна. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши он дар баамалбарории сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақомоти асосии баамалбарандаи сиёсати беруна. Вазифаҳои Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Низомномаи Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон .

Мақомоте, ки робитаи беруна дар соҳаи махсус амалӣ менамояд.

Мақомоти хориҷии робитаи беруна. Мақомотҳои доимии хориҷии робитаи беруна: намояндагиҳои дипломатӣ, муассисаҳои консулӣ, намояндагии давлат дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ, намояндагиҳои тиҷоратӣ. Мақомоти муваққатии хориҷии робитаи беруна: миссияҳои махсус, вакилони давлатҳо ва вакилони назоратчиён дар мақомоти ташкилоти байналмилалӣ ва конфронсҳои байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 3. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ ҲУҚУҚИ ДИПЛОМАТӢ

Ташаккулёбӣ ва инкишофи ҳуқуқи дипломатӣ. Мафҳуми ҳуқуқи дипломатӣ. Ҳуқуқи дипломатӣ ҳамчун соҳаи ҳуқуқи байналмилалӣ. Предмети танзими ҳуқуқи дипломатӣ. Шаклҳои фаъолияти дипломатии давлат.

Низоми ҳуқуқи дипломатӣ. Дипломатияи дутарафа ва бисёртарафа.

МАВЗӮИ 4. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ ДИПЛОМАТӢ

Мафҳум ва намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи дипломатӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ- ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи дипломатӣ. Протоколи Вена (Регламенти Вена) дар бораи дараҷаҳои намояндагии дипломатӣ аз соли 1818. Конвенсияи Гавана дар бораи мансабдорони дипломатӣ ва Конвенсия оид ба паноҳгоҳи дипломатӣ аз 10 феврали соли 1928.

Конвенсияи Вена оид ба муносибатҳои дипломатӣ аз 18 апрели соли 1961 – санади ҳуқуқи байналхалқии универсалӣ. Ҳамроҳшавии Ҷумҳурии

Тоҷикистон ба Конвенсияи Вена оид ба муносибатҳои дипломатӣ аз соли 1961. Конвенсия оиди пешгирӣ ва ҷазои ҷиноятӣ ба муқобили шахсони таҳти ҳимояи байналмилалӣ қарордошта, аз он ҷумла намояндагиҳои дипломатӣ аз соли 1974. Шартномаи байналхалқии дутарафа оид ба муносибатҳои дипломатӣ.

Одатҳои байналмилалӣ- сарчашмаи ҳуқуқи дипломатӣ. Санадҳои ташкилотҳои байналмилалӣ ва конференсияҳои байналмилалӣ.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи хизмати дипломатӣ.

МАВЗӮИ 5. НИЗОМИ МАҚОМОТИ РОБИТАИ БЕРУНА

Мафҳуми мақомоти робитаи беруна. Таснифоти мақомоти давлатии робитаи беруна. Мақомоти дохилидавлатии робитаи беруна.

Мақомоти дохилидавлатии робитаи беруна. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Салоҳиятҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна. Парламенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Салоҳиятҳои Маҷлиси намояндагон ва Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи робитаи беруна. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши он дар баамалбарории сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақомоти асосии баамалбарандаи сиёсати беруна. Вазифаҳои Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Низомномаи Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон .

Мақомоте, ки робитаи беруна дар соҳаи махсус амалӣ менамояд.

Мақомоти хориҷии робитаи беруна. Мақомотҳои доимии хориҷии робитаи беруна: намояндагиҳои дипломатӣ, муассисаҳои консулӣ, намояндагии давлат дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ, намояндагиҳои тиҷоратӣ. Мақомоти муваққатии хориҷии робитаи беруна: миссияҳои махсус, вакилони давлатҳо ва вакилони назоратчиён дар мақомоти ташкилоти байналмилалӣ ва конфронсҳои байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 6. ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ ТАШКИЛ ВА ФАЪОЛИЯТИ НАМОЯНДАГИҲОИ ДИПЛОМАТӢ

Мафҳуми намояндагиҳои дипломатӣ. Намудҳои намояндагиҳои дипломатӣ: сафорат, миссия ва дигар намояндагиҳои расмие, ки дорои мақоми махсус мебошанд.

Барқарор намудани муносибатҳои дипломатӣ. Шартҳои барқарор намудани муносибатҳои дипломати: эътирофнамоии байналмилалӣ, аҳди

паймони тарафҳои перомуни барқарорнамоии муносибатҳои дипломатӣ. Тартиби таъин кардани сардори намояндагии дипломатӣ ва ҳайати намояндагии дипломатӣ. Мазмун ва асоси ҳуқуқии эътимоднома. Функсияҳои намояндагии дипломатӣ. Дараҷа ва рутбаҳои дипломатӣ. Ҳолатҳои қатъгардии корманди дипломатӣ ва фаъолияти намояндагии дипломатӣ.

Ҳайати намояндагии дипломатӣ: кормандони дипломатӣ, коркунони маъмурӣ-техникӣ ва хизматрасонӣ. Сохтори намояндагиҳои дипломатӣ.

Корпуси дипломатӣ. Корпуси дипломатӣ ба маънои васеъ ва маҳдуд. Дуайен. Функсияҳои корпуси дипломатӣ.

МАВЗӮИ 7. МАСУНИЯТ ВА ИМТИЁЗҲОИ ДИПЛОМАТӢ

Мафҳуми масуният ва имтиёзҳои дипломатӣ. Табиати ҳуқуқии масуният ва имтиёзҳои дипломатӣ. Назарияҳо оиди масуният ва имтиёзҳои дипломатӣ: назарияи фаромарзӣ; назарияи зарурати функсионалӣ ва назарияи намояндагӣ.

Намудҳои масуният ва имтиёзҳои дипломатӣ. Масуният ва имтиёзҳои намояндагии дипломатӣ хамчун мақомоти давлатии робитаи беруна. Дахлнопазирии бинои намояндагии дипломатӣ. Дахлнопазирии бойгон ва ҳуҷҷатҳои намояндагии дипломатӣ. Масунияти воситаҳои ҳамлу нақл. Имтиёзҳои гумрукию фискалӣ. Ҳуқуқи истифодаи парчам ва нишонаи кишвари аакредитатсияшуда.

Масуният ва имтиёзҳои шахсии коркунони намояндагиҳои дипломатӣ ва аҳли оилаи онҳо. Дахлнопазирии шахсӣ. Масуният аз таҳти амали қонунгузории ҷиноятӣ, гражданӣ ва маъмурии кишвари будубош. Имтиёзҳои фискалӣ ва гумрукӣ.

МАВЗӮИ 8. ПАНОҲГОҲИ ДИПЛОМАТӢ

Намудҳои паноҳгоҳ дар ҳуқуқи байналмилалӣ. Паноҳгоҳи дипломатӣ. Мафҳуми паноҳгоҳи дипломатӣ. Асосҳои ҳуқуқии додани паноҳгоҳи дипломатӣ. Конвенсия оид ба паноҳгоҳи дипломатӣ аз 10 феврали соли 1928. Конвенсия оид ба ҳуқуқи паноҳгоҳи дипломатӣ аз соли 1954.

МАВЗӮИ 9. ҲУКУҚИ ДИПЛОМАТИИ МИССИЯҲОИ МАХСУС

Мафҳум ва ташакулёбии падидаи ҳуқуқи дипломатии миссияҳои(намояндагиҳои) махсус. Унсурҳои миссияҳои махсус. Тафвути миссияҳои махсус аз намояндашиҳои дипломатӣ. Намудҳои миссияҳои махсус. Тартиби равон кардани миссияҳои махсус. Оғози миссяҳои махусу.

Тартиби таъин кардани роҳбар ва ҳайати миссияҳои махсус. Салоҳият ва вазифаҳои миссияҳои махсус. Қатъгардии функсияҳои миссияҳои махсус. Масуният ва имтиёзҳои ҳайати миссияҳои махсус. Конвенсия оид ба миссияҳои махсус аз 8 декабри соли 1969.

Нақши миссияҳои махсус дар замони муосир.

МАВЗӮИ 10. ҲУҚУҚИ ДИПЛОМАТИИ ТАШКИЛОТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум ва мазмуни ҳукуқи дипломатии ташкилотҳои байналмилалӣ.

Намудҳои мақомоти робитаи берунае, ки намояндагии давлатро дар муносибат бо ташкилотҳои байналмилалӣ ё дар доираи конфронси байналмилалӣ ба амал мебароранд.

Конвенсияи Вена оид ба намояндагии давлатҳо дар муносибати онҳо бо ташкилотҳои байналмилалии дорои хусусияти универсалӣ аз 14 марти соли 1975.

Намояндагони доимии давлатҳо дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ. Тартиби таъсис додани намояндагии доимии давлатҳо. Тартиби таъин намудани сардор ва ҳайати намояндагии доимӣ. Вазифаҳои намояндагии доимӣ. Миссияҳои назоратчиёни доимӣ дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ.

Хусусиятҳои ҳолати ҳукуқии миссияҳои назоратчиёни доимӣ дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ.

Созишномаи байни СММ ва ИМА аз 26 июли соли 1947 дар бораи ҷойгир намудани муассисаҳои марказии СММ.

Вакилони давлатҳо ва вакилони назоратчиён дар мақомоти ташкилоти байналмилалӣ ва дар конфронсияҳои байналмилалӣ. Ҳолати ҳуқуқии вакилон дар мақомоти ташкилотҳои байналмилалӣ ва конфронсияҳои байналмилалӣ.

Оинномаи СММ аз 24 октябри соли 1945. Конвенсия оид ба масуният ва имтиёзҳои Созмони Милали муттаҳид аз 13 феврали соли 1946. Конвенсия оид ба масуният ва имтиёзҳои муассисаҳои махсусгардонидашудаи СММ аз 21 ноябри соли 1947.

Фаъолияти намояндагиҳои доимии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назди СММ ва дигар ташкилотҳои байналмиллалӣ. Низомномаи намояндагии доимии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ аз 30 октябри 2009 сол.

МАВЗӮИ 11. МАФҲУМ ВА САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ КОНСУЛӢ

Мафҳуми ҳукуқи консулӣ. Омилҳои асосии пайдоиши ҳуқуқи консулӣ. Нақши ҳуқуқи консулӣ дар пиёдагардонии ҳадаф ва вазифаҳои сиёсати берунаи давлат.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи консулӣ ва намудҳои он. Конвенсияи Вена оид ба муносибатҳои консулӣ аз 24 апрели соли 1963 – шартномаи байналхалқии универсалӣ. Шартномаҳои байналхалқии минтақавӣ: Конвенсияи Каракасӣ оид ба функсияҳои консулӣ аз соли 1911, Конвенсияи Гавана оид ба мансабдорони консулӣ аз соли 1928. Шартномаҳои дуҷонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои хориҷӣ оид ба масъалаҳои консулӣ.

Ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Конвенсияи Венагии соли 1963 оид ба муносибатҳои консулӣ – 6 маи соли 1996.Санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии танзимкунандаи фаъолияти муассисаҳои консулӣ.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои консулӣ.

МАВЗӮИ 12. ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ ТАШКИЛ ВА ФАЪОЛИЯТИ МУАССИСАҲОИ КОНСУЛӢ

Мафҳуми муассисаҳои консулӣ. Сохтор ва намудҳои муассисаҳои консулӣ. Тартиб ва шартҳои барқарор кардани муносибатҳои консулӣ. Таъсис додани муассисаҳои консулӣ.

Оғози фаъолияти миссияи консулӣ. Тартиб ва шароитҳои таъин кардани сардор ва ҳайати муассисаҳои консулӣ. Патенти консулӣ ва экзекватураи (ризоияти) консулӣ. Тартиб ва шаклҳои додани экзекватура. Дараҷаҳои муассисаҳои консулӣ.

Функсияҳои консулӣ. Функсияҳои умумӣ ва махсуси консулӣ. Асосҳои қатъгардии муассисаҳои консулӣ.

Консули фахрӣ (ғайриштатӣ). Хусусиятҳои мақоми консулӣ фахрӣ.

Мақсад ва принсипҳои хизмати консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 13. МАСЪУНИЯТ ВА ИМТИЁЗҲОИ КОСУЛӢ

Мафхум ва табиати ҳуқуқии масуният ва имтиёзҳои консули. Тафовути масунит ва имтиёзҳои муассисаҳои консулӣ аз намояндагиҳои дипломатӣ.

Намудхои масуният ва имтиезхои муассисаҳои консулӣ ва ҳайати кормандони онҳо. Масуният ва имтиёзҳои муссисаҳои консулӣ ҳамчун мақомоти давлатии робитаи беруна. Масуният ва имтиёзҳои шахсии кормандону коркунони консу

РЎЙХАТИ АДАБИЁТҲО:

1. Блищенко И.П. Дипломатическое право. - "Высшая школа", 1990.
2. Блатова, Мельков Г.М. Международное право в документах. 2-ое издание. - М., ИНФРА. - М., 1997.
3. Бобылев Г.В., Зубков Н.Г. Основы консульской службы. - М., "Международные отношения", 1986.
4. Блищенко И.П., Дурденевский В.Н. Дипломатическое и консульское право. - М., Изд-во ИМО, 1962.
5. Баскин Ю. Я., Фельдман. История международного права. М., "Международные отношения", 1990.
6. Бугрова Н.Б., Кадымов Г.Т. Внешняя политика и дипломатия зарубежных стран. - М., "Междунар. отношения", 1981.
7. Вуд Д., Серре Ж. Дипломатический протокол и церемониал. М., "Междунар. отношения", 1976.
8. Ганюшкин Б.В. Дипломатическое право международных организаций. М., "Междунар. отношения"., 1972.
9. Демин Ю.Г. Статус дипломатических представительств и их персонал. М. «Межд. отн.» 1995 г.
10. Курс международного права в 7- томах. Том 4, М., "НАУКА", 1990.
11. Зорин В.А. Основы дипломатической службы. М., "Высшая школа", 1977.
12. Ильин Ю.Д. Основные тенденции в развитии консульского права. - М., "Междунар. отношения", 1975.
13. Кузнецов С.А. Представители государств в международных организациях. - М., "Междунар. отношения", 1980.
14. Ковалев А.Г. Азбука дипломатии. - М., "Междунар. отношения", 1984.
15. Кузьмин Э.Л. Протокол и этикет дипломатического и делового общения. - М., "Юридический колледж МГУ", 1996
16. Левин Д.Б. Дипломатический иммунитет. М. - Л., 1949.
17. Левин Д.Б. Международное право, внешняя политика и дипломатия. - М., "Международные отношения", 1981.
18. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть. - М., "БЕК", 1997.
19. Машев Д. Дипломатическое и консульское право. София, 1986.
20. Никольсон Г. Дипломатическое искусство. М., 1962.

21. Никифоров Д.С., Борунков А.Ф. Дипломатический протокол в СССР: принципы, нормы, практика. - М., "Международные отношения", 1988.
22. Потемкин В.П. История дипломатии. Том 1. М., "Государственное социально-экономическое изд-во", 1941.
23. Потемкин В.П. История дипломатии. Том 3. Государственное издательство политической литературы. - М., 1945.
24. Плотникова О.В. Консульские отношения и консульское право. Москва «НОРМА-ИНФРА-М». 1999 г.
25. Плотникова О.В. Некоторые возможности использования норм консульского права в деятельности правоохранительных органов РФ. Новосибирск. 1996 г.
26. История дипломатии. Том 5. Соавтор. Изд-во политической литературы, М., 1979.
27. Сатыволдиев Р.Ш. Политические и правовые идеи "Сиасет-намэ", изд. 2-ое, Душанбе, 1999.
28. Сарсембаев М.А. Консульское право и консульская служба. Алматы «Данекер». 2000 г.
29. Сарсембаев М.А. Дипломатическое и консульское право. Алматы «Данекер». 2000 г.
30. Сафаров И.Д. Правовая система государства Саманидов (1Х-Х вв.), Душанбе, "Ирфон", 1999.
31. Сандровский К.К. Право внешних сношений. Киев, "Выща школа", 1986.
32. Сандровский К.К. Дипломатическое право. Киев, "Выща школа", 1981.
33. Сарсембаев М.А. Международно-правовые отношения государств Центральной Азии. "Гылым", Алматы, 1995.
34. Стучевский И.А. Международные отношения и дипломатия на Древнем Востоке, М., 1987.
35. Сатоу Э. Руководство по дипломатической практике. - М., "Международные отношения", 1961.
36. Федоров Л. Дипломат и консул. М., "Международные отношения", 1965.
37. Дипломатия Таджикистана - Душанбе, 1994.

ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ВА САНАДҲОИ МЕЪЁРИИ ҲУҚУҚӢ :

1. Конвенсияи Вена оид ба муносибатҳои дипломатӣ аз соли 1961.
2. Конвенсияи Вена оид ба робитаҳои консулӣ аз соли 1963.
3. Конвенсия Вена оид ба намояндагии давлат дар муносибати онҳо бо ташкилотҳои байналмилалии дорои хусусияти универсалӣ аз соли 1975.
4. Конвенсия оид ба миссияҳои махсус аз соли 1969.
5. Қонуни ҶТ “Дар бораи хизмати дипломатӣ аз 31 декабри 2014
6. Оиномаи консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июли соли 1998
7. Низомномаи намоянагии доимии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ аз 30 октябри 2009 сол

ПРОГРАММА

КУРСА «ДИПЛОМАТИЧЕСКОЕ И КОНСУЛЬСКОЕ ПРАВО»

Составитель:
к.ю.н., доцент Кодиркулов Х.Р.

ВВЕДЕНИЕ

Дипломатическое и консульское право является отраслью международного права, регулирующее официальные отношения между государствами и другими субъектами международного права, устанавливаемые и поддерживаемые их органами внешних сношений.

В связи с приобретением независимости и суверенитета Республикой Таджикистан, цель изучения дипломатического и консульского права в качестве отдельного учебного курса приобретает особую значимость. Это обусловлено выходом РТ на международную арену в качестве суверенного государства, где значительно расширяется сфера ее взаимодействия с зарубежными странами, в том числе в сфере дипломатического и консульского права. Однако осуществление эффективной внешней политики невозможно вне рамок дипломатии, которые способствуют разрешению всех спорных и неурегулированных международных вопросов, а также в налаживании и развитии сотрудничества.

В связи с этим, дипломатия формирует международно-правовые позиции государства, исходя из целей и принципов его внешней политики. Так как дипломатия проводит гибкую и маневренную внешнюю политику государства с учетом общепризнанных принципов и норм международного права, Республика Таджикистан проводит свою внешнюю политику на основе принципов международного соответствующей его официальной позиции в строгом сочетании с принципами уважения суверенитета и независимости других стран и тем самым устанавливает те или иные отношения с другими странами.

Однако для того, чтобы интенсивно реализовать свою международную правосубъектность, РТ нуждалась в международном признании со стороны других государств и международных организаций.

Этот свершившийся акт подтверждается тем, что в настоящее время РТ признана более 150 странами мира, с 126 из которых установлены дипломатические отношения. Дальнейший процесс преобразований в Таджикистане требует дальнейшего расширения и углубления политического и торгово-экономического сотрудничества с другими странами мира. Цель учебной дисциплины «Дипломатическое и консульское право» для студентом и магистрантов международно-правовой специализации, необходимое условия для подготовки квалифицированных специалистов, обладающих необходимыми знаниями в области внешнеполитической деятельности и имеющих навыки работы не только с нормами

внутригосударственного права Республики Таджикистан, но и с нормами международного права.

Настоящая программа включает в себя все ключевые темы, предусмотренные курсом «Дипломатическое и консульское право». К программе прилагается список источников по всем темам.

ТЕМА 1. ПОНЯТИЕ И РОЛЬ ДИПЛОМАТИИ ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИИ ГОСУДАРСТВА

Понятие дипломатии. Роль дипломатии во внешне политикии государства. Влияние дипломатии на создание и применение норм международного права.

Взаимодействие и взаимосвязь дипломатии, внешней политики и международного права.

Внешнеполитический курс Республики Таджикистан в современных условиях.

ТЕМА 2. СИСТЕМА И ПРАВОВОЙ СТАТУС ОРГАНОВ ВНЕШНИХ СНОШЕНИЙ

Понятие органов внешних сношений. Органы осуществления внешних сношений и их классификация. Система органов внешних сношений РТ.

Роль и место внутригосударственных органов внешних сношений Республики Таджикистан в системе государственной службы. Нормативно-правовая база для регулирования деятельности внешних сношений РТ.

Внешнеполитические полномочия внутригосударственных органов внешних сношений РТ.

Полномочия Президента Республики Таджикистан в области внешних сношений.

Парламент РТ. Полномочия парламента в области внешних сношений.

Правительство и его роль в осуществлении внешнеполитического курса РТ.

МИД РТ - как орган непосредственного оперативного руководства и координации внешних сношений. Основные функции Министерства иностранных дел РТ. Положения Министерства иностранных дел РТ от 28 декабря 2006 года, № 593.

Органы, осуществляющие внешние сношения в специальных областях.

Зарубежные органы внешних сношений РТ. Постоянные органы внешних сношений РТ: дипломатические представительства; постоянные

представительства РТ при международных организациях; консульские учреждения и торговые представительства. Временные зарубежные органы внешних сношений; специальные миссии; группы наблюдателей делегации на международных конференциях, делегации для участия в работе сессий международных организаций и их органов.

ТЕМА 3. ПОНЯТИЕ, ПРЕДМЕТ И СИСТЕМА ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ПРАВА

Возникновение и развитие дипломатического права.

Понятие дипломатического права. Место дипломатического права в системе международного права.

Предмет регулирования дипломатического права.

Система дипломатического права. Двусторонняя и многосторонняя дипломатия. Формы дипломатической деятельности субъектов международного права.

ТЕМА 4. ИСТОЧНИКИ ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ПРАВА

Понятие и виды источников дипломатического права.

Многосторонние и региональные договоры по вопросам дипломатического права. Венский протокол от 7 марта 1815 г. (Венский регламент) о классах дипломатических представителей, дополненный Аахенским протоколом 1818 года. Гаванская конвенция о дипломатических чиновниках и Гаванская конвенция о дипломатическом убежище от 10 февраля 1928 года.

Венская Конвенция о дипломатических сношениях от 18 апреля 1961 года как универсальный международно-правовой акт по дипломатическому праву. Конвенция о предотвращении и наказании преступлений против лиц, пользующихся международной защитой, в том числе дипломатических агентов от 14 декабря 1973 года. Конвенция о специальных миссиях от 8 декабря 1969 года. Конвенция о представительстве государств, их отношениях с международными организациями универсального характера от 14 апреля 1975 года. Международно-правовые обычаи. Роль внутригосударственных (национальных) актов государств, как источник дипломатического права.

Закон Республики Таджикистан «О дипломатической службе».

ТЕМА 5. ДИПЛОМАТИЧЕСКОЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО: ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЕГО ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Понятие дипломатического представительства.

Виды дипломатических представительств и приравненных к ним представительств: посольства, миссии и иные официальные представительства.

Формы и условия установления дипломатических отношений между государствами и учреждение дипломатических представительств.

Порядок обмена дипломатическими представителями.

Классы и ранги дипломатических представителей: понятие и значение.

Назначение главы дипломатического представительства и персонала дипломатического представительства. Понятие и юридическая природа агремана. Запрос агремана. Основания окончания (прекращения) дипломатических отношений. Прекращение деятельности диппредставительства как органа аккредитующего государства. Прекращение функций члена дипломатического персонала (дипломатического агента) из состава представительства.

Персонал дипломатического представительства: дипломатический, административно-технический и обслуживающий. Прекращение дипломатических отношений.

Структура дипломатического представительства. Отделы дипломатического представительства: канцелярия, политический отдел, военный атташат, консульский отдел, экономический отдел, отдел печати и культурных связей, административно-хозяйственный отдел.

Дипломатический корпус. Дуайен. Функции дипломатического корпуса.

ТЕМА 6. ИНСТИТУТ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ПРИВИЛЕГИЙ И ИММУНИТЕТОВ

Понятие и правовая природа дипломатических привилегий и иммунитетов, и основания их предоставления. Соотношения иммунитетов и привилегий. Современные теории дипломатических иммунитетов и привилегии: теория экстерриториальности, теория функциональной необходимости и представительная теория

Виды дипломатических иммунитетов и привилегий. Содержание привилегии и иммунитеты дипломатического представительства в целом как органа аккредитующего государства.

Иммунитеты и привилегии дипломатического представительства. Неприкосновенность помещений. Неприкосновенность архивов и их документов. Проблема иммунитетов дипломатических средств

передвижения. Налоговые льготы и таможенные привилегии. Право пользования флагом и эмблемой аккредитующего государства.

Личные привилегии и иммунитеты дипломатического персонала. Содержание иммунитеты и привилегии дипломатического предсавителя. Личная неприкосновенность. Иммунитет от уголовной, гражданской и административной юрисдикции государства пребывания. Налоговые и таможенные льготы.

Привилегии и иммунитеты членов семьи дипломатических работников. Недипломатический персонал посольства. Объем привилегий и иммунитетов административно-технического и обслуживающего персонала.

Круг лиц, пользующихся привилегиями и иммунитетами дипломатического характера. Конвенция о предотвращении и наказании преступлений против лиц, пользующихся международной защитой в том числе дипломатических агентов от 14 декабря 1973г.

ТЕМА 7. ДИПЛОМАТИЧЕСКОЕ ПРАВО СПЕЦИАЛЬНОЙ МИССИИ

Понятие и развитие института специальной миссии. Особенности специальных миссий. Виды специальных миссий. Отличие специальной миссии от дипломатических представительств. Порядок назначение главы и членов специальных миссий. Порядок направления специальных миссий. Начало функций специальной миссии. Полномочия специальных миссий. Дипломатия на высшем уровне, или "дипломатия в верхах". Специальная миссия - как одна из форм осуществления дипломатических связей с зарубежными государствами. Окончание функций специальной миссии.

Привилегии и иммунитет специальных миссий. Конвенция о специальных миссиях от 8 декабря 1969 года.

Роль специальной миссии в современных условиях.

ТЕМА 8. ДИПЛОМАТИЧЕСКОЕ ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Понятие и содержание «дипломатического права международных организаций» и его соотношение с «правом международной организации».

Виды органов внешних сношений, осуществляющих представительство государств в отношениях с международными организациями или в рамках международных конференций.

Венская конвенция о представительстве государств в их отношениях с международными организациями универсального характера.

Постоянные представительства государств при международных организациях. Учреждение постоянных представительств. Порядок назначения, состав и функции постоянных представительств при международных организациях. Постоянные миссии наблюдателей при международных организациях. Особенности правового статуса постоянных наблюдателей при международных организациях. Функции постоянной миссии наблюдателей.

Соглашение между США и Организацией Объединенных Наций о месторасположении центральных учреждений ООН от 26 июня 1947г.

Делегации и наблюдатели государств в органах международных организаций и на международных конференциях. Специфическое положение делегации как представителя государства на многостороннем форуме (конференции).

Привилегии и иммунитеты представителей государств, участвующих в деятельности международных организаций и конференций.

Устав ООН от 24 октября 1945 года. Конвенция о привилегиях и иммунитетах Организации Объединенных Наций от 13 февраля 1946 года. Конвенция о привилегиях и иммунитетах специализированных учреждений ООН от 21 ноября 1947 года.

Постоянное представительство РТ при ООН и других международных организациях. Положение

КОНСУЛЬСКОЕ ПРАВО

ТЕМА 9. ПОНЯТИЕ И ИСТОЧНИКИ КОНСУЛЬСКОГО ПРАВА

Понятие и предмет регулирование консульского права. М Возникновение и развитие консульского права. Место консульского права в системе современного международного права. Соотношение и взаимосвязь консульского и дипломатического права. Роль современного консульского права в осуществлении целей и задачи внешней политики государств.

Источники консульского права и их виды. Международный договор. Венская Конвенция о консульских сношениях от 24 апреля 1963 года, как многосторонний универсальный международный договор: структура и содержание. Региональные консульские договоры: Каракасская конвенция о консульских функциях от 1911 г. и Гаванская конвенция о консульских чиновниках 1928 года. Двусторонние консульские договоры(конвенции) Республики Таджикистан с иностранными государствами.

Международный обычай. Место и роль международных обычай в системе источников консульского права.

Присоединение Таджикистана к Венской Конвенции о консульских сношениях 1963 года (вступление в силу от 4 апреля 1965г.).

Законодательство Республики Таджикистан по вопросам консульской деятельности.

ТЕМА 10. ПРАВОВАЯ РЕГЛАМЕНТАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОНСУЛЬСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Понятие консульского учреждения. Порядок и формы установления консульских отношений. Обмен консульскими учреждениями. Учреждение консульских представительств и их виды. Классы консульских учреждений: генеральные консульства, консульства, вице-консульства и консульские агентства.

Начало консульских миссий. Назначение глав и персонала консульских учреждений. Консульский патент и консульская экзекватура. Порядок и формы выдачи экзекватуры. Функции консульских представительств. Структура и персонал консульских учреждений. Консульский корпус. Прекращения функций работников консульского учреждения. Основания окончания консульской миссии.

Нештатный или почетный консул. Особенности статуса нештатного консула. Консульские привилегии и иммунитеты.

Цели и принципы консульской службы РТ. Деятельность Главного Консульского Управление МИД Республики Таджикистан.

ТЕМА 11. ИММУНИТЕТЫ И ПРИВИЛЕГИИ КОНСУЛЬСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ И ИХ ПЕРСОНАЛА

Понятие консульских иммунитетов и привилегий. Соотношения иммунитетов и привилегий консульских учреждений и дипломатических представительств.

Виды консульских иммунитетов и привилегий. Содержание привилегии и иммунитеты дипломатического представительства в целом как органа аккредитующего государства.

Иммунитеты и привилегии дипломатического представительства. Неприкосновенность помещений консульского учреждения. Неприкосновенность архивов и их документов консульства. Налоговые льготы и таможенные привилегии. Неприкосновенность официальной

корреспонденции консульского учреждения. Право пользования флагом и гербом аккредитующего государства.

Личные привилегии и иммунитеты консульского персонала. Личная неприкосновенность консульских должностных лиц: понятие и пределы. Иммунитет от уголовной, гражданской и административной юрисдикции государства пребывания. Налоговые и таможенные изъятия. Привилегии и иммунитеты членов семьи консульских работников.

НОРМАТИВНЫЕ ПРАВОВЫЕ АКТЫ И СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Конституция Республики Таджикистан от 6 ноября 1994.
2. Закон РТ «О дипломатической службе» от 31 декабря 2014 г.
3. Консульский Устав РТ. Постановление Правительства РТ от 30 июля 1998г. за №275.
4. Блищенко И.П. Дипломатическое право. - "Высшая школа", 1990.
5. Блатова, Мельков Г.М. Международное право в документах. 2-ое издание. - М., ИНФРА. - М., 1997.
6. Бобылев Г.В., Зубков Н.Г. Основы консульской службы. - М., "Международные отношения", 1986.
7. Блищенко И.П., Дурденевский В.Н. Дипломатическое и консульское право. - М., Изд-во ИМО, 1962.
8. Баскин Ю. Я., Фельдман. История международного права. М., "Международные отношения", 1990.
9. Бугрова Н.Б., Кадымов Г.Т. Внешняя политика и дипломатия зарубежных стран. - М., "Междунар. отношения", 1981.
10. Вуд Д., Серре Ж. Дипломатический протокол и церемониал. М., "Междунар. отношения", 1976.
11. Ганюшкин Б.В. Дипломатическое право международных организаций. М., "Междунар. отношения"., 1972.
12. Демин Ю.Г. Статус дипломатических представительств и их персонал. М. «Межд. отн.» 1995 г.
13. Курс международного права в 7- томах. Том 4, М., "НАУКА", 1990.
14. Зорин В.А. Основы дипломатической службы. М., "Высшая школа", 1977.
15. Ильин Ю.Д. Основные тенденции в развитии консульского права. - М., "Междунар. отношения", 1975.
16. Кузнецов С.А. Представители государств в международных организациях. - М., "Междунар. отношения", 1980.
17. Ковалев А.Г. Азбука дипломатии. - М., "Междунар. отношения", 1984.

18. Кузьмин Э.Л. Протокол и этикет дипломатического и делового общения. - М., "Юридический колледж МГУ", 1996
19. Левин Д.Б. Дипломатический иммунитет. М. - Л., 1949.
20. Левин Д.Б. Международное право, внешняя политика и дипломатия. - М., "Международные отношения", 1981.
21. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть. - М., "БЕК", 1997.
22. Машев Д. Дипломатическое и консульское право. София, 1986.
23. Никольсон Г. Дипломатическое искусство. М., 1962.
24. Никифоров Д.С., Борунков А.Ф. Дипломатический протокол в СССР: принципы, нормы, практика. - М., "Международные отношения", 1988.
25. Потемкин В.П. История дипломатии. Том 1. М., "Государственное социально-экономическое изд-во", 1941.
26. Потемкин В.П. История дипломатии. Том 3. Государственное издательство политической литературы. - М., 1945.
27. Плотникова О.В. Консульские отношения и консульское право. Москва «НОРМА-ИНФРА-М». 1999 г.
28. Плотникова О.В. Некоторые возможности использования норм консульского права в деятельности правоохранительных органов РФ. Новосибирск. 1996 г.
29. История дипломатии. Том 5. Соавтор. Изд-во политической литературы, М., 1979.
30. Сатыволдиев Р.Ш. Политические и правовые идеи "Сиасет-намэ", изд. 2-ое, Душанбе, 1999.
31. Сарсембаев М.А. Консульское право и консульская служба. Алматы «Данекер». 2000 г.
32. Сарсембаев М.А. Дипломатическое и консульское право. Алматы «Данекер». 2000 г.
33. Сафаров И.Д. Правовая система государства Саманидов (1X-X вв.), Душанбе, "Ирфон", 1999.
34. Сандровский К.К. Право внешних сношений. Киев, "Выща школа", 1986.
35. Сандровский К.К. Дипломатическое право. Киев, "Выща школа", 1981.
36. Сарсембаев М.А. Международно-правовые отношения государств Центральной Азии. "Гылым", Алматы, 1995.

37. Стучевский И.А. Международные отношения и дипломатия на Древнем Востоке, М., 1987.
38. Сатоу Э. Руководство по дипломатической практике. - М., "Международные отношения", 1961.
39. Федоров Л. Дипломат и консул. М., "Международные отношения", 1965.
40. Дипломатия Таджикистана - Душанбе, 1994.

PROGRAMM GUIDE

Course of “Diplomatic and consular law”

Compiled by: candidate of legal sciences., docent of department of international law Kodirkulov H.R.

INTRODUCTION

Diplomatic and consular law is the branch of international law, which regulates official relations between states and other subjects of international law, established and maintained by their external relations bodies.

The purpose of studying diplomatic and consular law as a separate scholastic course takes on particular significance due to the acquisition of independence and sovereignty by the Republic of Tajikistan. This is in accordance to the access of the Republic of Tajikistan to the international arena as a sovereign state, where its sphere of interaction with foreign countries is significantly expanding, including in the sphere of diplomatic and consular law. However, the implementation of an effective foreign policy is impossible outside the framework of diplomacy, which contribute to the resolution of all controversial and unresolved international issues, as well as in the establishment and development of cooperation.

In this regard, diplomacy forms the international legal positions of the state, based on the goals and principles of its foreign policy. Since diplomacy pursues a flexible and agile foreign policy of the state, taking into account the generally accepted principles and norms of international law, the Republic of Tajikistan pursues its foreign policy on the basis of the principles of its international official position in strict combination with the principles of respect for the sovereignty and independence of other countries and thereby establishes either other relationships with other countries. However, in order to actively implement its international legal personality, the Republic of Tajikistan needed international recognition from other states and international organizations.

This accomplished act is confirmed by the fact that 128 countries of the world are currently recognized as RT, with 98 of which have diplomatic relations. The further process of transformation in Tajikistan requires further expansion and deepening of political, trade and economic cooperation with other countries of the world. The purpose of the discipline "Diplomatic and consular law" for undergraduate students and undergraduates of international legal specialization is a prerequisite for the training of qualified specialists with the necessary knowledge in the field of foreign policy and having skills not only with the norms of domestic law of the Republic of Tajikistan, but also with the norms of international law.

This program includes all key topics covered by the course “Diplomatic and consular law”. A list of sources for all topics is attached to the program.

TOPIC 1. CONCEPT AND ROLE OF DIPLOMACY IN THE FOREIGN POLICY OF THE STATE

The concept of diplomacy. Role of diplomacy in the foreign policy of the state. The influence of diplomacy on the creation and application of international law.

Interaction and interconnection of diplomacy, foreign policy and international law. Foreign policy of the Republic of Tajikistan in modern conditions. Concept of foreign policy of the Republic of Tajikistan approved by the Decree of President of RT from January 27, 2015.

TOPIC 2. SYSTEM AND LEGAL STATUS OF BODIES OF FOREIGN RELATIONS.

The notion of bodies of foreign relations. Bodies for the implementation of external relations and their classification. The system of bodies of foreign relations of RT.

Role and place of internal bodies of external relations of the Republic of Tajikistan in the system of state service. Legal-normative basis for the regulation of foreign relations of the Republic of Tajikistan.

Foreign policy authorities of bodies of domestic bodies of foreign relations of RT: authorities of RT President in the sphere of foreign relations. Parliament – Majlisi Oli of RT. Authorities of Parliament – Majlisi Oli of RT in the sphere of foreign relations. Government and its role in implementation of foreign policy of RT.

Ministry of Foreign Affairs of RT - as a body of direct operational management and coordination of external relations. The main functions of MFA of RT. Provisions of the Ministry of Foreign Affairs of RT from December 28, 2006 №593.

Bodies implementing foreign relations on the special spheres.

Foreign bodies of external relations of RT. Permanent bodies of foreign relations of RT: diplomatic representations; permanent representations of RT at international organizations; consular agencies and trade missions. Temporary bodies of foreign relations; special missions; groups of observers of the delegation at international conferences, delegations to attend sessions of international organizations and their bodies.

TOPIC 3. NOTION, SUBJECT AND SYSTEM OF DIPLOMATIC LAW

Emergence and development of diplomatic law. Notion of diplomatic law. The place of diplomatic law in the system of international law. The subject of regulation of diplomatic law.

System of diplomatic law. Bilateral and multilateral diplomacy. Forms of diplomatic activity of subjects of international law.

TOPIC 4. SOURCES OF DIPLOMATIC LAW

Notion and types of sources of diplomatic law. Multilateral and regional treaties on the issues of diplomatic law. Vienna protocol from March 7, 1815 (Vienna Rules) on the ranks of diplomatic representatives supplemented with Aachen protocol 1818. Havana Convention on diplomatic officials and Havana Convention on diplomatic asylum from February 10, 1928.

The Vienna Convention on Diplomatic Relations of April 18, 1961 as a universal international legal act on diplomatic law. Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, including Diplomatic Agents of December 14, 1973. Convention on Special Missions of December 8, 1969. Convention on the Representation of States, their Relations with Universal International Organizations of April 14, 1975. International customs. Role of domestic (national) acts of states as the source of diplomatic law.

The law of Republic of Tajikistan on diplomatic service.

TOPIC 5. DIPLOMATIC REPRESENTATION: LEGAL REGULATION OF ITS ACTIVITY.

The notion of diplomatic representation. Types of diplomatic representations and equivalent representations: embassies, missions and other official representations.

Forms and conditions of establishment of diplomatic relations between states and establishment of diplomatic representations. The order of diplomatic representation exchange. Classes and ranks of diplomatic representatives: concept and importance.

Appointment of the head of diplomatic mission and personnel of diplomatic mission. The concept and legal nature of the aggreman. Request of the aggreman. The bases of termination of diplomatic relations. Termination of the activities of the diplomatic mission as a body of the accrediting state. Termination of the functions of a member of the diplomatic staff (diplomatic agent) from the representation.

The personnel of the diplomatic mission: diplomatic, administrative and technical and service. Termination of diplomatic relations.

The structure of the diplomatic mission. Departments of diplomatic representation: office, political department, military attaches, consular department,

economic department, department of press and cultural relations, administrative department.

Diplomatic corps. Doyen Functions of the diplomatic corps.

TOPIC 6. INSTITUTE OF DIPLOMATIC IMMUNITIES AND PRIVILEGES.

Notion and legal nature of diplomatic immunities and privileges and the bases of its provision. Correlation of immunities and privileges. Modern theories of diplomatic immunities and privileges: theory of extraterritoriality, the theory of functional necessity and representative theory.

Types of diplomatic immunities and privileges. The content of the privileges and immunities of the diplomatic mission as a whole as a body of the accrediting state.

Immunities and privileges of diplomatic mission. Inviolability of premises. Inviolability of archives and documents. The problem of immunities of diplomatic vehicles. Tax immunities and customs privileges. The right to use the flag and emblem of the accrediting state.

Personal immunities and privileges of diplomatic staff. The content of immunities and privileges of diplomatic representatives. Personal inviolability. Immunity from criminal, civil and administrative jurisdiction of the host state. Tax and customs privileges.

Immunities and privileges of family members of diplomatic staff. The scope of privileges and immunities of administrative and technical staff.

The circle of persons enjoying privileges and immunities of a diplomatic nature. Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, including Diplomatic Agents of December 14, 1973.

TOPIC 7. DIPLOMATIC LAW OF SPECIAL MISSIONS

The notion and development of diplomatic mission institute. The peculiarities of special missions. Types of special missions. Differences between special missions and diplomatic representations. The order of appointment of the head and members of special missions. The order of direction of special missions. The beginning of the functions of special missions. Powers of special missions. Diplomacy at the highest level, or "top diplomacy". Special mission - as one of the forms of realization of diplomatic relations with foreign countries. End of special mission functions.

Immunities and privileges of special missions. Convention on Special Missions of December 8, 1969.

The role of the special mission in modern conditions.

TOPIC 8. DIPLOMATIC LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

The concept and content of the "diplomatic law of international organizations" and its relationship with the "law of an international organization".

Types of foreign relations bodies that represent the state in relations with international organizations or in international conferences.

The Vienna Convention on the Representation of States in their Relations with Universal International Organizations.

Permanent representations of the states at international organizations. Establishment of permanent missions. The order for the appointment, composition and functions of permanent missions to international organizations. Permanent observer missions to international organizations. Features of the legal status of permanent observers at international organizations. Functions of the permanent mission of observers.

The agreement between the United States and the United Nations on the location of the UN headquarters of June 26, 1947.

Delegations and state observers in the bodies of international organizations and at international conferences. The specific position of the delegation as a representative of the state in a multilateral forum (conference).

Privileges and immunities of representatives of states participating in the activities of international organizations and conferences.

UN Charter of October 24, 1945. Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations of February 13, 1946. Convention on the Privileges and Immunities of the UN Specialized Agencies of November 21, 1947.

Permanent Mission of the Republic of Tajikistan to the United Nations and other international organizations. Regulation on permanent missions of the Republic of Tajikistan dated October 30, 2009.

CONSULAR LAW

TOPIC 9. NOTION AND SOURCES OF CONSULAR LAW

Notion and subject of regulation of consular law. Emergence and development of consular law. The place of consular law in the system of modern international law. Correlation and interconnection of consular and diplomatic law.

The role of modern consular law in the implementation of the goals and objectives of the foreign policy of states.

Sources of consular law and their types. International treaty. The Vienna Convention on Consular Relations of April 24, 1963, as a multilateral universal international treaty: structure and content. Regional consular treaties: The Caracas Convention on Consular Functions of 1911 and the Havana Convention on Consular Officers of 1928. Bilateral consular treaties (conventions) of the Republic of Tajikistan with foreign states.

International custom. The place and role of international customs in the system of the sources of consular law.

Tajikistan's accession to the 1963 Vienna Convention on Consular Relations.

Legislation of the Republic of Tajikistan on consular activities.

TOPIC 10. LEGAL REGULATION OF THE ORGANIZATION AND ACTIVITY OF CONSULAR AGENCIES

The notion of consular agency. The order and form of establishing consular relations. Consular exchange. The establishment of consular missions and their types. Classes of consular offices: general consulates, consulates, vice consulates and consular agencies.

Start consular missions. The appointment of heads and staff of consular offices. Consular patent and consular exequatur. The order and form of issuing exequatur. The functions of consular missions. The structure and staff of consular offices. Consular corps. Termination of the functions of consular employees. Grounds for the end of the consular mission.

Honorary or Honorary Consul. Features of the status of a freelance consul. Consular privileges and immunities.

Objectives and principles of the consular service of the Republic of Tajikistan. Activities of the Consular Department of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Tajikistan.

TOPIC 11. IMMUNITIES AND PRIVILEGES OF CONSULAR INSTITUTIONS AND THEIR STAFF

The concept of consular immunities and privileges. The ratio of immunities and privileges of consular offices and diplomatic missions.

Types of consular immunities and privileges. The content of the privileges and immunities of the diplomatic mission as a whole as a body of the accrediting state.

Immunities and privileges of diplomatic representation. The inviolability of the consular office. The inviolability of the archives and their consular documents. Tax breaks and customs privileges. Inviolability of consular official correspondence. The right to use the flag and emblem of the accrediting state.

Personal privileges and immunities of consular staff. Personal inviolability of consular officials: the concept and limits. Immunity from criminal, civil and administrative jurisdiction of the host state. Tax and customs exemptions. Privileges and immunities of family members of consular staff.

LEGAL-NORMATIVE ACTS AND LIST OF LITERATURE:

1. Constitution of Republic of Tajikistan from November 6, 1994, with supplements and amendments from 26.09.1999, June 22, 2003 and May 22, 2016.
2. The law of RT on “diplomatic service” from December 31, 2014.
3. Consular Charter of the Republic of Tajikistan. Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan of July 30, 1998. for number 275.
4. Blischenko I.P. Diplomatic law. - "High School", 1990.
5. Blatova, Melkov G.M. International law in documents. 2nd edition. - M., INFRA. - M., 1997.
6. Bobylev G.V., Zubkov N.G. Basics of consular service. - M., "International Relations", 1986.
7. Blischenko I.P., Durdenevsky V.N. Diplomatic and consular law. - M., Publishing House IMO, 1962.
8. Baskin U. Ya., Feldman. History of international law. M., "International Relations", 1990.
9. Bugrova NB, Kadymov G.T. Foreign policy and diplomacy of foreign countries. - M., "International Relations", 1981.
10. Wood D., Serre J. Diplomatic Protocol and Ceremonial. M., "International Relations", 1976.
11. Ganyushkin B.V. Diplomatic law of international organizations. M., "International Relations.", 1972.
12. Demin Yu.G. The status of diplomatic missions and their staff. M. “Int. rel. "1995.
13. The course of international law in 7 parts. Part 4, M., "SCIENCE", 1990.
14. Zorin V.A. Basics of the diplomatic service. M., "High School", 1977.
15. Ilyin U.D. The main trends in the development of consular law. - M., "International Relations", 1975.

16. Kuznetsov S.A. State representatives in international organizations. - M., "International Relations", 1980.
17. Kovalev A.G. The ABC of Diplomacy. - M., "International Relations", 1984.
18. Kuzmin A.L. Protocol and etiquette of diplomatic and business communication. - M., "Law College of Moscow State University", 1996
19. Levin D.B. Diplomatic immunity. M. - L., 1949.
20. Levin D.B. International law, foreign policy and diplomacy. - M., "International Relations", 1981.
21. Lukashuk I.I. International law. The special part. - M., "BEK", 1997.
22. Mashev D. Diplomatic and consular law. Sofia, 1986.
23. Nicholson G. Diplomatic art. M., 1962.
24. Nikiforov D.S., Borunkov A.F. Diplomatic protocol in the USSR: principles, norms, practice. - M., "International Relations", 1988.
25. Potemkin V.P. The history of diplomacy. Part 1. M., "State socio-economic publishing house", 1941.
26. Potemkin V.P. The history of diplomacy. Part 3. State publishing house of political literature. - M., 1945.
27. Plotnikova O.V. Consular relations and consular law. Moscow "NORMA-INFRA-M". 1999
28. Plotnikova O.V. Some possibilities of using the norms of consular law in the activities of law enforcement agencies of the Russian Federation. Novosibirsk 1996.
29. History of diplomacy. Part 5. Co-author. Publishing house of political literature, M., 1979.
30. Satyvoldiev R.Sh. Political and legal ideas "Siaset-name", ed. 2nd, Dushanbe, 1999.
31. Sarsembaev M.A. Consular law and consular service. Almaty "Daneker". 2000
32. Sarsembaev M.A. Diplomatic and consular law. Almaty "Daneker". 2000
33. Safarov I.D. The legal system of the Samanid state (1X-X centuries), Dushanbe, "Irfon", 1999.
34. Sandrovsky K.K. Right of external relations. Kiev, "High School", 1986.
35. Sandrovsky K.K. Diplomatic right. Kyiv, "High School", 1981.
36. Sarsembaev M.A. International legal relations of Central Asian states. Gylym, Almaty, 1995.
37. Stuchevsky I.A. International relations and diplomacy in the Ancient East, M., 1987.

38. Satou E. A Guide to Diplomatic Practice. - M., "International Relations", 1961.
39. Fedorov L. Diplomat and Consul. M., "International Relations", 1965.
40. Diplomacy of Tajikistan - Dushanbe, 1994.
41. Nazarov Abdunabi Sattorzoda. Tajik modern diplomacy. Dushanbe, Irfon, 2006.
42. Rajabov S.A. The culture of international law. – Dushanbe: Donish, 2012.
43. Kodirkulov Kh.R. The law of foreign affairs: Textbook. Dushanbe 2016.
44. New page of the Tajik diplomacy. /Under. Edition of Hamrokhon Zarifi. Dushanbe, Irfon, 2013.

БАРНОМАИ
ТАЪЛИМИИ КУРСИ МАХСУСИ
«ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ»

Мураттиб:
н.и.ҳ., дотсент Рачабзода М.Н.

САРСУХАН

Имрӯз дар танзими муносибатҳои байналмилалӣ мақом ва нақши шартномаи байналмилалӣ муҳим аст ва асоси ҳуқуқи муносибатҳои байналмилалиро ташкил медиҳад, ки дар ҳимояи сулҳу амният, инкишофи ҳамкории байналмилалӣ, ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсон, таъмини манфиатҳои қонунии давлатӣ мусоидат менамояд. Омӯзишу тадқиқи ҳуқуқи шартномаҳои байналмилалӣ дар илми ҳуқуқи байналмилалӣ дар асрҳои миёна рост меояд. Дар низоми ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ ҳамчун соҳаи мустақилҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ таърихи қадима дорад, вале дар қарни XX рушд ва кодификатсия ба вуқуъ омад.«Зеро дар замони муосир дар олам беш аз 500 ҳазор шартномаи бисёртарафаю дутарафа бақайд гирифта шудааст».[3]Баъдан, мақоми ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ дар шароити муосир дар объекти танзимнамоӣ, хусусияту сарчашма ва эътирофи он зуҳур меёбад. Ҳамин тариқ, ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ аз маҷмӯи меъёр ва принсипҳое иборат мебошад, ки тартиби бастан, иҷро кардан ва қатъ кардани шартномаи байналмилалиро танзим мекунад.

Рушди ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ вобастагӣ дорад бо рушди муносибатҳои байналмилалӣ, ки ҷузъи таърихи ҷомеаи инсонӣ мебошад ва дар ҳар як марҳилаи таърихӣ, аҳамияту нақши муасирро доро буд. Махсусан аз қарни XX оғоз карда то имрӯз шартномаи байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалӣ мақоми асосиро ишғол менамояд.

Таҳия намудани барномаи таълимӣ аз курси махсуси «Ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ» барои донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносии ДМТ баҳри аз бар намудани дониши мукаммал мусоидат мекунад, аз ин нигоҳ барои омӯзиши фанни мазкур номгӯи саволҳо ва рӯйхати адабиёту сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ пешкаш шудааст то баҳри мукаммал гардонии дониши хеш хонанда истифода намояд.

Нақшаи кории
машғулиятҳои дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ
аз курси махсуси «Ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ»
барои донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносӣ

№	Номгӯи мавзӯҳо	Лек	Сем
I.	Таърихи ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ	3	3

[3]См.: Бекяшев К.А. Международное публичное право: учебник. -М.: Проспект, 2019.-С.233.

II.	Мафҳум, предмет ва низоми ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ	4	4
III.	Сарчашмаи ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ	3	3
IV.	Субъекти ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ	4	4
V.	Тартиб ва марҳилаҳои бастани шартномаи байналмилалӣ	4	4
VI.	Амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ	2	2
VII.	Асосҳои ҳуқуқии боэътибории шартномаи байналмилалӣ	2	2
VIII.	Воситаҳои ҳуқуқи байналмилалии таъмини иҷрои шартномаи байналмилалӣ	2	2
IX.	Маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ	2	2
X.	Беэътиборӣ, бозdoштан ва бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ	6	6
	УМУМӢ	**32**	**32**

МАВЗӮИ I. ТАЪРИХИ ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Омилҳои пайдоиши шартномаи байналмилалӣ. Истиллоҳи «шартномаи байналмилалӣ». Нахустин шартномаи байналмилалӣ. Табақабандии таърихи шартномаи байналмилалӣ: аҳди қадим, асрҳои миёна ва замони муосир.

Шартномаи байналмилалӣ дар аҳди қадим. Мазмун ва хусусияти шартномалӣ дар аҳди қадим. Номгӯй, забон, шакл ва сохтори шартномаи байналмилалӣ дар аҳди қадим.

Тартиби бастани шартномаи байналмилалӣ. Субъектҳои шартномаи байналмилаӣ дар аҳди қадим: давлат, шаҳрҳо, иттифоқи давлат ва шаҳрҳо, ташкилоти динӣ, шахсони алоҳида, намудҳои шартномаи байналмилалӣ дар аҳди қадим. Шартнома оид ба сулҳ. Шартнома оид ба иттиҳод ва ёрии ҳарбӣ.

Шартнома оид ба тиҷорат. Шартнома оид ба супоридани ғуломи гуреза. Шартнома оид ба реҷаи хориҷиён. Шартнома оид ба бурдани амалиёти харбӣ. Шартнома оид ба ҳуҷум накардан. Шартнома оид ба ҳифзи ҳайвонот ва парандаҳои нодир ва ғайра. Мӯҳлати амали шартномаи байналмилалӣ. Ҳолатҳои қатъгардии шартномаи байналмилалӣ. Воситаҳои таъминӣ-иҷроиши шартномаи байналмилалӣ дар аҳди қадим. Савганди динӣ. Ҷаримаи пулӣ барои вайрон кардани шартномаи байналмилалӣ. Бастани никоҳ байни

аъзоёни оилаи шоҳонаи кишварҳои гуногун. Пайдоиши принсипи риояи шартномаи байналмилалӣ.

Шартномаи байналмилалӣ дар асрҳои миёна: мазмун, хусусият, забон, шакл ва сохтори онҳо.

Номгӯи шартномаҳои байналмилалӣ дар асрҳои миёна: шартнома, созишнома, протокол, иваз кардани мактубу грамотаҳо.

Субъекти шартномахои байналмилалӣ дар асрҳои миёна: давлат, феодалҳо, шаҳрҳои озод.

Намудҳои шартномаҳои байналмилалӣ дар асрҳои миёна: оид ба иттиҳод; оид ба дӯстӣ; тиҷорат; оид ба арбитраж; оид ба сулҳ ва ғайра.

Пайдоиш «тавзеҳот оид ба шароити мусоид» дар шартномаҳои байналмилалии иқтисодию тиҷорат. Пайдоиши шартномаи байналмилалии бисёртарафа. Пайдоиши муқаррароти махсус бо номи «ҳамроҳшавӣ» дар шартномаи байналмилалӣ.

Пайдоиши ратификатсия ва принсипи бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ. Мӯҳлати амал ва ҳолатҳои қатъгардии шартномаи байналмилалӣ дар асрҳои миёна. Воситаҳои таъмини иҷроиши шартномаи байналмилалӣ дар асрҳои миёна. Савганд бо Инҷил ва бо Қуръон ҳамчун кафолати риояи шартномаи байналмилалӣ.

Мақоми шартномаи байналмилалӣ дар замони муосир.

Шартномаи байналмилалӣ асоси ҳуқуқии муносибатҳои байналмилалӣ. Нақши шартномаи байналмилалӣ дар ҳимояи сулҳу амният, инкишофи ҳамкории байналмилалӣ, ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои асосии инсон ва таъмини манфиатҳои қонунии давлат дар замони муосир.

МАВЗӮИ II. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ. Принсипҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ: принсипи баробарҳуқуқии тарафҳо; принсипи манфиатнокии тарафҳо; принсипи озодона бастани шартномаи байналмилалӣ; принсипи бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ;принсипи баробарии забонҳо дар шартномаи байналмилалӣ; принсипи универсалӣ (ҳуқуқи ширкати давлат дар шартномаи байналмилалии умумӣ); принсипи «tabula rasa»; принсипи паҳн нагаштани шартномаи байналмилалӣ ба кишвари сеюм (pastaterti is nesnocent nesprosunt)

Предмети ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ. Мақсади шартномаи байналмилалӣ. Манфиати шартномаи байналмилалӣ. Объекти ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ. Мафхуми шартномаи байналмилалӣ.

Таснифоти шартномаи байналмилалӣ. Унсурҳои таснифоти шартномаи байналмилалӣ. Вобаста ба доираи амал-универсалӣ, минтақавӣ.

Вобаста ба доираи иштирокчиён-дутарафа, бисёртарафа, бисёртарафаи доираи иштирокчиёнаш маҳдуд.

Вобаста ба тарзи қабули иштирокчиён – кӯшода ва пӯшида.

Вобаста ба объекти танзимнамоии - шартномаҳои сиёсӣ; шартномаҳои иқтисодӣ; шартномаҳо оид ба масъалаҳои махсус.

Вобаста ба хусусият шартномаи байналмилалӣ-байнидавлатӣ, байниҳукуматӣ, байниидоравӣ.

Вобаста ба шаклҳои шартномаи байналмилалӣ: шифоҳи ва хаттӣ.

Шартномаи байналмилалии шифоҳӣ. Мафҳум, намуд ва зарурияти он.

Созишномаи ҷавонмардона (ҷентлменӣ). Пайдоиш, мақом ва аҳамияти он. Гурӯҳбандии шакли шифоҳии шартномаи байналмилалӣ. Шакли хаттии шартномаи байналмилалӣ.

Вобаста ба мӯҳлати амал шартномаи байналмилалӣ: мӯхлатнок, бемӯҳлат ва дар доираи муайян.

Сохтори шартномаи байналмилалӣ.

Номи расмӣ ё титул. Муқаддима. Қисми асосӣ. Қисми хотимавӣ. Замима.

Номгӯи шартномаҳои байналмилалӣ. Шартномаи байналмилалӣ. Созишномаи байналмилалӣ. Аҳднома(Конвенсия). Хартия. Оиннома. Статут. Конститутсия.

Протокол. Намудҳои протокол: протоколи имзошуда, протоколииловагӣ (факултативӣ), протоколи маҷлис, протоколи хотимавӣ.

Эъломия (декларатсия). Намудҳои эъломия; эъломия-шартнома; эъломия – санади сиёсӣ; эъломияи хотимавӣ.

Меморандум.

Modus Vivendi. Созишномаи навбатӣ. Мубодилаи нота. Паймон (Пакт). Трактат. Созишномаи генералӣ. Комютникии муштарак (изҳороти муштарак).

Барнома. Созиш (компромис). Регламент. Моддаҳои алоҳидаи иловагӣ. Контракт. Конкардат. Шартнома дар шакли содда гардонидашуда. Созишномаи маъмурӣ.

Низоми ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ: ҳамчун соҳаи ҳуқуқ, илм ва таълим.

МАВЗӮИ III. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаҳои байналмилалӣ: мафҳум ва таснифоти онҳо. Мақоми одати байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ.

Кодификатсияи ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ: мафҳум ва рӯшди он. Мақоми санадҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии универсалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ.

Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ» аз 23 майи соли 1969: мазмун, тартиб ва сохтори он. Хусусият ва аҳмияти он.

Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуққабулкунии давлат дар муносибат бо шартномаи байналмилалӣ» аз 23 августи соли 1978. Мазмун, сохтор, хусусият ва аҳамияти он. Конвенсияи Вена «Дар бораи ҳуқуқи шартнома байни давлат ва ташкилоти байналмилалӣ ва байни ташкилотҳои байналмилалӣ» аз 21 марти соли 1986: мазмун, сохтор ва хусусияти он.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи шартномаҳои байналмилалӣ ҳамчун сарчашмаи ёрирасон.

МАВЗӮИ IV. СУБЪЕКТҲОИ ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми «субъект», «тараф», «иштирокчиён» дар шартномаи байналмилалӣ.

Асос ба ҳайси тараф дар шартномаи байналмилалӣ.

Давлат субъекти асосии шартномаи байналмилалӣ. Соҳибҳуқуқии шартномавии давлат. Соҳибҳуқуқии шартномавии ташкилотҳои байналмилалӣ. Халқу миллатҳои озодихоҳ субъекти шартномаи байналмилалӣ.

Шаҳрҳои давлатмонанд субъекти шартномаи байналмилалӣ.

Соҳибҳуқуқии шартномавии Ватикан.

МАВЗӮИ V. ТАРТИБ ВА МАРҲИЛАҲОИ БАСТАНИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми бастани шартномаи байналмилалӣ.

Марҳилаҳои бастани шартномаи байналмилалӣ.

Таҳия ва қабули шартномаи байналмилалӣ.

Шаклҳои асосии таҳияи лоихаи шартномаи байналмилалӣ.

Муқарар кардани матни саҳеҳи шартномаи байналмилалӣ.

Шаклҳои изҳори ризоияти субъект оид ба он хатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ. Имзои шатномаи байналмилалӣ.

Шаклҳои имзо кардани шартномаи байналмилалӣ. Ниҳоӣ. Ғайриниҳоӣ. Шартӣ (adreferendum). Қабули шартномаи байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он.

Ратификатсияи (тасдиқи) шартномаи байналмилалӣ. Ҳолатҳои ратификатсияи шартномаи байналмилалӣ. Шартномаҳои байналмилалии ҶумҳурииТоҷикистон, ки воҷиби ратификатсия мебошанд. Расмиёти ратификатсияи шартномаи байналмилалӣ.

Тасдиқи (утверждение) шартномаи байналмилалӣ. Ҳамроҳшавӣ ба шартномаи байналмилалӣ. Мубодилаи ҳуҷҷатҳое, ки шартномаи байналмилалиро ташкил медиҳанд.

Дигар шаклҳои изҳори ризоияти субъекти шартномаи байналмилалӣ.

Бақайдгирии шатномаҳои байналмилалӣ. Мафҳум ва намудҳои бақайдгирии шартномаи байналмилалӣ.

Нашри шартномаи байналмилалӣ. Намудҳои нашри шартномаи байналмилалӣ.

МАВЗӮИ VI. АМАЛ ВА ТАТБИҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафхуми амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ. Таносуби амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ. Тартиби ба қувваи амал даромадани шартномаи байналмилалӣ. Номумкин будани қувваи бозгашт доштани шартномаи байналмилалӣ.

Мӯҳлатҳои амали шартномаи байналмилалӣ: мӯҳлатнок, бемӯҳлат, дар як вақти муайян.

Амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ дар фазо. Амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ дар вақт. Шартномаи байналмилалӣ ва кишвари сеюм. Давлати сеюм: мафҳум ва намудҳои он. Амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ бо иштироки ташкилотҳои байналмилалӣ дар вақт ва фазо.

Шартномаи байналмилалӣ бо иштироки ташкилоти байналмилалӣ ва давлати сеюм ё ташкилоти байналмилалии сеюм.

МАВЗӮИ VII. АСОСҲОИ ҲУҚУҚИИ БОЭЪТИБОРИИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми боэътибории ҳуқуқии шартномаи байналмилалӣ.

Эҳтимолияти (презумпция) боэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Шартҳои боэътибории ҳуқуқии шартномаи байналмилалӣ. Роҳ надодани таҳдид нисбат ба намоёндаи кишвар ё шахси ваколатдор дар вақти бастани шатномаи байналмилалӣ. Роҳ надодани таҳдиди қувва ё татбиқи он нисбати кишвар. Риояи принсипи баробарии соҳибихтиёрии кишварҳо. Роҳ надодани фиреб ва харидани намояндагони кишвар ва харидани намояндагони кишвар дар вақти бастани шартномаи байналмилалӣ. Хатогӣ. Боэътибории салоҳият. Мавқеи ҳуқуқи миллӣ дар боэътибории ҳуқуқии шартномаи байналмилалӣ. Қонунӣ будани объект ва мақсади шартномаи байналмилалӣ. Масъалаи шакли шартномаи байналмилалӣ ва боэътибории ҳуқуқии он.

МАВЗӮИ VIII. ВОСИТАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ҲУҚУҚИИ ТАЪМИНИ ИҶРОИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳум ва намудҳои воситаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии таъмини иҷрои шартномаи байналмилалӣ.

Кафолати байналмилалӣ: мафҳум ва намудҳои он. Кафолати байналхалқии яктарафа, дутарафа ва дастаҷамъӣ. Мафҳуми назорати байналмилалӣ. Шаклҳои назорати байналмилалӣ. Усулҳои назорати байналмилалӣ. Ҳисобот. Маърӯза. Мубодилаи ахборот. Забти қаламрав чораи истисноии таъмини иҷрои шартномаи байналмилалӣ.

МАВЗӮИ IX. МАЪНИДОДКУНИИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ. Принсипҳои маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ. Субъектҳо ва воситаҳои маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ. Тарзҳои маънидодкунии шартномаи байналмилалӣ.

МАВЗӮИ X. БЕЭЪТИБОРӢ, БОЗДОШТАН ВА БЕКОР КАРДАНИ АМАЛИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Пайдоиши институти беэътибории шартномаи байналмилалӣ. Мафхуми беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Намудҳои беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Беэътибории мутлақи шартномаи байналмилалӣ.

Беэътибории нисбии шартномаи байналмилалӣ.

Эстоппел.

Шартҳои ҳуқуқи беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Оқибатҳои ҳуқуқии беэътибории шартномаи байналмилалӣ.

Мафҳум ва намудҳои бозdoштани амали шартномаи байналмилалӣ. Оқибатҳои ҳуқуқии бозdoштани амали шартномаи байналмилалӣ.

Бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ. Мафҳуми бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ.

Тарзҳои бекор кардани амали шартномаи байалмилалӣ. Қонунӣ ва ғайриқонунӣ.

Иродавӣ ва ғайрииродавӣ.

Таклифҳо дар бораи бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ.

Расмиёти беэътиборӣ, боздоштан ва бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ.

РӮЙХАТИ АДАБИЁТ ВА САРЧАШМАҲО ДОИР БА ОМӮЗИШИ ФАННИ ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

I. САНАДҲОИ МЕЪЁРӢ-ҲУҚУҚӢ:

1. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 ноябри соли 1994
2. Венская Конвенция «О праве международных договоров», от 23 мая 1969г.
3. Венская Конвенция «О правопреемстве государств в отношении договоров» от 23 августа 1978г.
4. Венская Конвенция о праве договров между государствами и международными организациями, или между международными организациями, от 21 марта 1986г.
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шартномаҳои байналмиллалии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 23 июли соли 2016, №1326.
6. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН от 14 декабря 1946г. «Регистрация и опубликование договоров и международных соглашений, правила длявведение в действие статьи 102 Устава Организации Объединенных Наций».

II. МОНОГРАФИЯ, КИТОБИ ДАРСӢ, ВОСИТАИ ТАЪЛИМӢ ВА МАҚОЛАИ ИЛМӢ

1. Буткевич В.Г. Советское право и международный договор. Киев.: Вища школа, 1977. -262 с.
2. Давыдов А.И. Международный договор: лекция для студентов ВЮЗИ. М.: 1953. -32 с.
3. Дружков М.П. Заключение многосторонных договоров в рамках и под эгидой международных организаций. Киев.: «Наукова Думка», 1986. -104 с.
4. Захарова Н.В. Выполнение обязательств, вытегающих из международного договора. –М.: Наук, 1987. -144 с.

5. Евинтов В.И. Многоязычные договоры в современном международном праве. Киев.: «Наукова Думка», 1981, 134 с.
6. Искандаров З.Х. Применение международно-правовых актов в уголовном процессе Республики Таджикистан. –Душанбе, 2009. -129с.
7. Камолов И.И. Источники права Республики Таджикистан: Автореф. канд. юрид. наук. Душанбе, 2009. -25с.
8. Камолов И.И. Источники права Республики Таджикистан. Душанбе, 2012. -215 с.
9. Комментарий к Федеральному закону «О международных договорах Российской Федерации» /Отв.ред. В.П. Звеков, Б.И.Осминин. –М., 1996.
10. Коробова М.А. Расширение сферы действия норм общего многостороннего договора. М.: Изд-во Моск.ун-та, 1983. -114 с.
11. Коробова М.А. Международное право и экономическое договоры. –М.: Изд-во Моск.ун-та, 1987. -136 с.
12. Лукашук И.И. Форма международных договоров: Учебно-практические пособие. –М.: Спарк, 2001. -111с.
13. Лукашук И.И. Современное право международных договоров. В 2т. Том I. Заключение международных договоров. –М., Волтерс Клувер, 2004. -672с.
14. Лукашук И.И. Современное право международных договоров. В 2 т. Том II. Действие международных договоров. –М.: Волтерс Клувер, 2006. -496с.
15. Манфред Ляхс. Многосторонние договоры. –М.: Иностранной литературы, 1960. -320 с.
16. Марченко М.Н. Источники права: Учеб. пособие. –М.: Проспект, 2005. -760с.
17. Матарадзе Л.Н. Форма международного договора. Тбилиси.: Мецнисреба, 1971 -60 с.
18. Менглиев Ш. Прокурорский надзор за исполнением международных актов-условие обеспечения верховенства законов //Законность, 2005, №1. С.58-68.
19. Осминин Б.И. Принятие и реализации государствами международных договорных обязательств. Монография. –М.: Волтерс Клувер, 2006. -408с.
20. Осминин Б.И. Заключение и имплементация международных договоров и внутригосударственное право: Монография. –М.: Инфортроник медиа, 2010. -400 с.
21. Пертерский И.С. Толкование международных договоров. М.: Юридической литературы, 1959. -172 с.

22. Раджабов М.Н. Особенности Венской Конвенции о праве международных договоров // Вклад молодых ученых в изучении актуальных проблем общества // Отв. ред. к.ю.н. И.Б. Буриев. –Душанбе, 2001. С.16-17.
23. Рачабов М.Н. Ҷабҳаҳои ҳуқуқии иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҷараёни бастани шартномаи байналмилалӣ //Государство и право, 2007. №2. С.32-33.
24. Раджабов М.Н. Закон Республики Таджикистан «О международных договорах РТ: проблемы и пути их устранения //Материалы научно-теоретической конференции профессорско-преподавательского состава и студентов, посвященной «800-летию поэта, великого мыслителя Мавлоно Джалолуддина Балхи» и «16-й годовщине Независимости Республики Таджикистан». Часть II. Душанбе, 2007. С. 243-244
25. Рачабов М.Н. Марҳилаҳои бастани шартномаи байналхалқии Ҷумҳурии Тоҷикистон //Сборник научных трудов Института экономики Таджикистана. Выпуск - №9, Часть II. –Душанбе, 2007. С.52-58.
26. Рачабов М.Н. Мафхум ва таснифоти шартномаҳои байналмиллалии ҷумҳурии Тоҷикистон //Паёми Донишкадаи иқтисодии Тоҷикистон, 2008, №2 С.98-102.
27. Рачабов М.Н. Ҳуқуқи шартномаи байналмилалӣ (саволҳои тестӣ-санҷишӣ) –Душанбе: Эҷод, 2010. 132 саҳ.
28. Рачабов М.Н. Мафҳум ва намудҳои санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ//Таджикистанский ежегодник международного публичного и частного права.Душанбе:ТНУ,2014.-С.105-120.
29. Сулаймонов Ф.С. Место и значение международно-правовых актов в правовой системе Республики Таджикистан //Проблемы международного публичного и частного права: теория и практика. Сборник статьей. Вып.1 /Под ред. доктора юрид. наук., проф. Ш. Менглиева –Душанбе, 2008. С. 48-56.
30. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Общие вопросы. –М.: Международное отношения, 1980.-312с.
31. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Действие и применение договоров. –М.: Международное отношения, 1985. -296с.
32. Талалаев А.Н. Право международных договоров (Договоры с участием международных организаций). –М.: Международ. отношения., 1989. -272с.
33. Талалаев А.Н. Венская конвенция о праве международных договоров. Комментарий. М., 1997.

34. Талалаев А.Н. Право международных договров. Том 1: Общие вопросы /Отв.ред. Л.Н.Шестаков. –М.: Зерцало, 2011. -280 с.
35. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Том 2. Действие и применение договров. Договоры с участием международных организаций /Отв. ред. Л.Н. Шестков. –М.: Зерцало, 2011. 504 с.
36. Тиунов О.И. Принцип соблюдения международных обязательств. –М.: «Международное отношения», 1979. -184 с.
37. Шапавалов Н.И. Право международных договоров.-М.,2010-127с.
38. Шуршалов В.М. Основания действительности международных договров. М.: АНСССР, 1957. -232 с.
39. Шуршалов В.М. Основные вопросы теории международного договора. – М., АН СССР, 1959. -472с.
40. Шуршалов В.М. Право международных договоров: Учебное пособие. – М.: УДН, 1979. -82с.
41. Ульянова Н.Н. Общие многосторонние договоры в современных международных отношениях (некоторые вопросы теории). –Киев: «Наукова Думка», 1981. -260 с.
42. Умарахунов И.М. Международная договорно-правовя практика Республики Узбекистан:вопросы теории и практики./И.М.Умарахунов.— Ташкент:Янги аср авлоди,2016.-896с.
43. Филиппов С.В. Оговорки в теории и практике международного договора. –М.: Изд-во ИМО, 1958, -102 с.

ПРОГРАММА
ПО СПЕЦКУРСУ
«ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ»

Составитель:
к.ю.н., доцент Раджабзода М.Н.

ВВЕДЕНИЕ

Сегодния в регулировании международных отношений занимают определенное место международные договоры, которые создают правовые основы современных международных отношенийи защищают мир и безопасность, права и свободы человека, способствуют развитию международного сотрудничества, обеспечивают соблюдение законных интересов государства.

Изучение и исследование международного договора в науке международного права началось в средние века.В системе международного публичного права право международных договоров, как самостоятельная отрасль права, имеет древнюю историю, но его кодификация и развитие происходит в XX веке.«В настоящее время в мире насчитывается более 500 тыс. многосторонних и двусторонних договоров».[4] Кроме того, место права международных договоров в современных условиях выражается в объекте регулирования, его особенностях, источниках и признании.Таким образом, право международных догворов состоит из совокупности норм и принципов, которые регулируют порядок заключения, исполнения и прекращения действия международного договора.

Развитие права медународных договоров находится в зависимости от развития международных отношений как части истории человеческого общества, и в каждый исторический период имеет своё значение и роль: с первого десятилетия XX века и до сегодняшнего дня в системе источников международного права основное место занимают международные договоры.

Разработка и принятие программы по спецкурсу «Право международных договоров» для студентов юридического факультета ТНУ содействует пополнению знаний студентов, и поэтому для изучения данного спецкурса предлагаются вопросы и перечень источников и литературы по праву международных договоров.

[4]См.: Бекяшев К.А. Международное публичное право: учебник. -М.: Проспект, 2019.-С.233.

Рабочий план
по спецкурсу «Право международных договоров»
(количество часов)

№	Наименование темы	Лекции	Семинары
I.	История права международных договоров	3	3
II.	Понятие, предмет и система права международных договоров	4	4
III.	Источники правамеждународных договоров	3	3
IV.	Субъекты права международных договоров	4	4
V.	Порядок и стадии заключения международных договоров	4	4
VI.	Действие и применение международных договоров	2	2
VII.	Юридическая действительность международного договора	2	2
VIII.	Международно-правовые средства обеспечения выполнения международных договоров	2	2
IX.	Толкование международных договоров	2	2
X.	Недействительность, приостановление и прекращение действия международных договоров	6	6
	ВСЕГО:	**32**	**32**

ТЕМА I. ИСТОРИЯ ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Предпосылки возникновения международного договора. Термин «международный договор». Первые международные договоры. Периодизация истории права международных договоров в древности, в средние века и в условиях современности.

Международные договоры в древности.Содержание и особенности международных договоров в древности.Наименования, язык, форма и структура международных договоров в древности.

Порядок заключения международных договоров. Субъекты международного договора в древности: государства, города, союзы государств и городов, религиозные организации, отдельные лица. Виды международных договоров в древности. Договор о мире. Договор о союзе и военной помощи. Договор о торговле. Договор о выдаче беглых

рабов.Договор о режиме иностранцев. Договор о проведении военныхдействий. Договор о ненападении. Договор об охране редких пород зверей и птиц. Договор о реставрации и охране соборов и др. Срок действия международного договора. Порядок прекращения, приостановления и недействительности международных договоров в древности.Международно-правовые средства исполнения международных договоров в древности. Религиозная клятва. Денежные штрафы для нарушителей договора.Брак между членами царствующих династий государств, заключивших договор. Возникновение принципа соблюдения международных договоров.

Международный договор средние века: его содержание, особенности, язык, форма и структура.Наименования международных договоров в средние века:договор, соглашение, протокол,обмен письмами или грамотами.Субъекты международного договора в средние века: государства, феодалы, вольные города.Виды международных договоров в средние века.Договор о мире.Договор о дружбе.Торговые договоры.Договор об арбитраже. Договор о союзе.Договор о свободном плавании по рекам. Консульское соглашение.Валютные соглашения. Торгово-платёжные договоры.Возникновение «оговорки о наибольшем благоприятствовании» в торговых договорах. Двусторонние договоры. Возникновение многосторонних международных договоров. Возникновение специальных правил под названием «присоединение» в международных договорах.Возникновение ратификации и принципа добросовестного выполнения международных обязательств. Срок действия международных договоров в средние века. Порядок приостановления, прекращения и недействительности международных договоров в средние века.Международно-правовые средства исполнения международных договоров в средние века.Клятва на Евангелии как гарантия соблюдения международных договоров.Клятва на Коране как гарантия соблюдения международных договоров.

Место международных договоров в современном мире.

Международный договор - правовая основа международных отношений.Роль международных договоров в защите мира и безопасности, развитии международного сотрудничества, защите прав и свобод человека и обеспечении законных интересов государств в современном мире.

ТЕМА II. ПОНЯТИЕ, ПРЕДМЕТ И СИСТЕМА ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Понятие права международных договоров. Принципы права международных договоров: принцип равноправия сторон; принцип соблюдения взаимных интересов; принцип свободного заключения международного договора; принцип добросовестного выполнения международных обязательств; принцип равенства языков международных договоров; принцип универсальности (право государств участвовать в общих международных договорах);принцип tabula rasa; принцип нераспространения договора на не участвующие в нем государства (или принцип нераспространения международных договоров на третьи государства - pacta tertiis nec nocent nec prosunt).

Предмет права международных договоров. Цель права международных договоров. Интересы международных договоров. Объект права международных договоров. Понятия международных договоров. Критерии классификации международных договоров в зависимости от сферы действия-универсальные и региональные международные договоры. В зависимости от круга участников международные договоры разделяются на двусторонние, многосторонние и многосторонние договоры с узким кругом участников. В зависимости от порядка принятия участников международные договоры разделяются на открытые и закрытые договоры. В зависимости от объекта регулирования международные договоры разделяются на политические, экономические и по специальным вопросам. По своим особенностям международные договоры разделяютсяна межгосударственные, межправительственные и межведомственные. В зависимости от формымеждународные договоры разделяются на устные и письменные. Устные международные договоры: их понятие, виды и необходимость. Джентльменские соглашения: их возникновение, место и значение. Классификации устных форм международных договоров. В зависимости от срока действия международные договоры разделяются на срочные, бессрочные и заключенные на определённое время.

Структура международных договоров. Официальное наименование или титул. Преамбула. Центральная часть. Заключительная часть. Приложения. Наименования международных договоров. Международный договор. Международное соглашение. Конвенция. Хартия (Африканский союз). Устав. Статут. Конституция (ВОЗ). Протокол. Виды протокола: «протокол подписания», «факультативный протокол», «протокол совещания» и «заключительный протокол». Декларация. Виды деклараций: «декларация-договор», «декларация-политический акт» и «заключительная декларация». Меморандум.Modusvivendi (Временное соглашение).Прелиминарные

соглашения. Обмен нотами. Пакт. Трактат. Генеральное соглашение. Совместные коммюнике (Совместные сообщения). Заключительный акт. Программа. Компромисс. Регламент. Отдельные, дополнительные статьи. Контракт. Конкордат. Договоры в упрощенной форме. Административные соглашения.

Система права международныхдоговоров. Система права международныхдоговоров как отрасль международного публичного права. Система права международных договоров как отрасль науки международного публичного права. Система права международных договоров как учебная дисциплина.

ТЕМА III. ИСТОЧНИКИ ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Источники права международных договоров: понятие и виды. Место международных обычаев в системеисточников права международных договоров. Кодификация права международных договоров: понятие и ее развитие. Место международно-правовых актов в системе источников права международных договоров. Венская Конвенция «О праве международных договоров» от 23 мая 1969г.: ее содержание, особенности, структура и значение. Венская Конвенция «О правопреемстве государств в отношении международных договоров» от 23 августа 1978г.: ее содержание, особенности, структура и значение.Венская Конвенция «О праве договоров между государствами и международными организациями, или между международными организациями» от 21 марта 1986г.: ее содержание, особенности, структура и значение.Вспомогательные источники права международных организаций. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН от 14 декабря 1946г. «Регистрация и опубликование договоров и международных соглашений, правила для введения в действие статьи 103 Устава ООН». Законодательство Республики Таджикистан о международных договорах как вспомогательный источник права международных договоров.

ТЕМА IV. СУБЪЕКТЫ ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Понятия «субъект», «сторона», «участник» в международных договорах**.**

Основа для признания сторон в международных договорах**.** Государство как основной субъект международного договора. Договорная правоспособность государства.

Договорная правоспособность международных организаций. Договорная правоспособность наций и народов, борющихся за независимость. Государствоподобные образования как субъекты международного договора.

Договорная правоспособность Ватикана.

Нетипичные субъекты международного договора: Вольные города (Великий Новгород, Псков, Гамбург, Бремен, Любек, Краков, Данциг, Свободная Территория Триест и др.); Повстанцы: антиправительственные вооруженные силы, организованные вооруженные группы, которые, находясь под ответственным командованием, осуществляют такой контроль над частью ее территории.

Международные неправительственные организации.

Транснациональные корпорации.

ТЕМА V. ПОРЯДОК И СТАДИИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Понятие заключения международных договоров. Стадии заключения международных договоров.

Разработка и принятие проекта международного договора. Основные формы разработки проекта международного договора.

Установление аутентичности текста международного договора. Формы установления аутентичности текста международного договора: парафирование, подписание или ad referendum.

Способы выражения согласия государств на обязательность международного договора.

Подписание международного договора. Формы подписания международного договора: окончательное, неокончательное или ad referendum.

Принятие международного договора: понятие и виды.

Ратификация международного договора. Положения ратификации международного договора. Международные договоры Республики Таджикистан, которые подлежат ратификации. Процедура ратификации международного договора.

Утверждение международного договора.

Присоединение к международному договору.

Обмен документами, которые составляют международный договор. Другие формы и способы выражения согласия субъекта международного права на обязательность международного договора.

Регистрация международного договора. Понятие и виды регистрации международного договора.

Опубликование международных договоров. Виды опубликования международных договоров.

ТЕМА VI. ДЕЙСТВИЕ И ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Понятия действия и применения международного договора. Соотношение действия и применения международного договора. Порядок вступления международного договора в силу.

Отсутствие у международного договора обратной силы. Срок действия международного договора: срочность, бессрочность и на определённое время.

Пролонгация международных договоров.

Действие и применение международных договоров в пространстве. Действие и применение международных договоров во времени. Международные договоры и третьи государства. Виды третьих государств.

Действие и применение международных договоров с участием международных организаций во времени и в пространстве.

Международные договоры с участием международных организаций с третьими государствами или с третьими международными организациями.

ТЕМА VII. ЮРИДИЧЕСКАЯ ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ДОГОВОРА

Понятие действительности международного договора. Презумпция действительности международного договора.

Условия действительности международного договора. Недопустимость принуждения в отношении уполномоченных и представителей государства.

Недопустимость угрозы силой или ее применения в отношении государства.

Соблюдение принципа суверенного равенства.

Недопустимость обмана и подкупа. Ошибка. Действительность полномочий.

Влияние норм внутреннего права. Правомерность объекта и цели международного договора.

Вопрос о влиянии формы международного договора на его действительность.

ТЕМА VIII. МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ СРЕДСТВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЫПОЛНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Понятие и виды международно-правовых средств обеспечения выполнения международных договоров**.** Международные гарантии: понятие и виды. Индивидуальные международные гарантии.

Двухсторонние международныегарантии. Коллективные международные гарантии. Международный контроль.

Формы международногоконтроля: создание контрольных органов в рамках международных организаций; учреждение государствами специальных контрольных органов; контроль национальными органами и средствами; сочетание международных и национальных органов и средств для проверки выполнения государствами принятых обязательств по международным договорам.

Методы международного контроля: предоставление отчетов и докладов; обмен информацией; наблюдение; посещение контролируемых объектов; установление контрольных постов; проведение консультаций; рассмотрение жалоб и др.

Оккупация территории как исключительная мера обеспечения выполнения международного договора.

ТЕМА IX. ТОЛКОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Понятие толкования международных договоров. Цель толкования международных договоров. Принципы толкования международных договоров.

Виды толкования международных договоров по субъектам, толкующим договор. Виды толкования международных договоров, толкование международных договоров, которые субъекты толкуют через свои органы: внутригосударственное толкование; толковательные декларации и заявления; аутентичное толкование; международное толкование; неофициальное толкование.

Способы (приемы) толкования международных договоров: словесное, или грамматическое; логическое; теологическое; систематическое; историческое; обычное(узуальное).

Средства толкования международных договоров: основные и дополнительные. Расширительное и ограничительное толкование.

Принцип полной равнозначности аутентичных текстов, составленных на разных языках. Принцип установления единого смысла всех текстов договора.

ТЕМА X. НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТЬ, ПРИОСТАНОВЛЕНИЕ И ПРЕКРАЩЕНИЕ ДЕЙСТВИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОГОВОРОВ

Возникновение института недействительности международного договора. Понятие недействительности международного договора.

Виды недействительности международного договора. Абсолютная недействительность международного договора.

Обстоятельства, порождающие абсолютную недействительность международного договора: принуждение представителя государства или международной организации;принуждение государства или международной организации посредством угрозы силой или ее применения; договоры, противоречащие императивным нормам общего международного права.

Относительная недействительность международного договора. Обстоятельства, порождающие относительную недействительность международного договора: явное нарушение особо важного положения внутреннего права государства или правила международной организации, касающегося компетенции заключать договоры; нарушение специальных ограничений правомочия на выражение согласия государства или международной организации; ошибка; обман; подкуп представителя государства или международной организации.

Эстоппель. Правовые условия недействительности международного договора. Юридические последствия недействительности международного договора.

Понятие и виды приостановления действия международного договора. Юридические последствия приостановления действия международного договора. Прекращение действия международного договора. Понятие прекращения действия международного договора. Виды прекращения действия международного договора: прекращение недействительного международного договора и прекращение же действительного международного договора.

Способы прекращения действия международного договора: правомерные и неправомерные; не волевые и волевые. Предложение о прекращении действия международного договора.

Процедура по недействительности, приостановлению и прекращению действия международного договора**.**

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ АКТЫ:

1. КонституцияРеспублики Таджикистан от 6 ноября 1994г.

2. Венская Конвенция «О праве международных договоров» от 23 мая 1969г.
3. Венская Конвенция «О правопреемстве государств в отношении договоров» от 23 августа 1978г.
4. Венская Конвенция«О праве договоров между государствами и международными организациями, или между международными организациями», от 21 марта 1986г.
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шартномаҳои байналмиллалии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 23 июли соли 2016, №1326.
6. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН от 14 декабря 1946г. «Регистрация и опубликование договоров и международных соглашений, правила для введения в действие статьи 102 Устава Организации Объединённых Наций».

II. МОНОГРАФИИ, УЧЕБНИКИ, УЧЕБНЫЕ ПОСОБИЯ И НАУЧНЫЕ СТАТЬИ:

1. Буткевич В.Г. Советское право и международный договор. - Киев: Вища школа, 1977. -262 с.
2. Давыдов А.И. Международный договор: лекция для студентов ВЮЗИ. - М., 1953. -32 с.
3. Дружков М.П. Заключение многосторонних договоров в рамках и под эгидой международных организаций. - Киев: «Наукова Думка», 1986. -104 с.
4. Захарова Н.В. Выполнение обязательств, вытекающих из международного договора. –М.: Наука, 1987. -144 с.
5. Евинтов В.И. Многоязычные договоры в современном международном праве. - Киев: «Наукова Думка», 1981.- 134 с.
6. Искандаров З.Х. Применение международно-правовых актов в уголовном процессе Республики Таджикистан. –Душанбе, 2009. – 129с.
7. Камолов И.И. Источники права Республики Таджикистан: автореф. дис. … канд. юрид. наук. - Душанбе, 2009. – 25с.
8. Камолов И.И. Источники права Республики Таджикистан: монография.- Душанбе, 2012. -215 с.
9. Комментарий к Федеральному закону «О международных договорах Российской Федерации» / отв.ред. В.П. Звеков, Б.И.Осминин. –М., 1996.
10. Коробова М.А. Расширение сферы действия норм общего многостороннего договора. - М.: Изд-во Моск.ун-та, 1983. -114 с.

11. Коробова М.А. Международное право и экономическое договоры. –М.: Изд-во Моск.ун-та, 1987. -136 с.
12. Лукашук И.И. Форма международных договоров: учебно-практическое пособие. –М.: Спарк, 2001. – 111с.
13. Лукашук И.И. Современное право международных договоров: в 2 т. Т.I: Заключение международных договоров. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 672с.
14. Лукашук И.И. Современное право международных договоров: в 2 т. Т.II: Действие международных договоров. –М.: Волтерс Клувер, 2006. – 496с.
15. Ляхс,Манфред.Многосторонние договоры. –М.: Изд-во иностранной литературы, 1960. -320 с.
16. Марченко М.Н. Источники права: учеб.пособие. –М.: Проспект, 2005. - 760с.
17. Матарадзе Л.Н. Форма международного договора. - Тбилиси: Мецниереба, 1971. -60 с.
18. Менглиев Ш. Прокурорский надзор за исполнением международных актов-условие обеспечения верховенства законов // Законность. – 2005. - №1. - С.58-68.
19. Осминин Б.И. Заключение и имплементация международных договоров и внутригосударственное право: монография. –М.: Инфортроник медиа, 2010. -400 с.
20. Осминин Б.И. Принятие и реализация государствами международных договорных обязательств: монография. –М.: Волтерс Клувер, 2006. – 408с.
21. Перетерский И.С. Толкование международных договоров. - М.: Юридическая литература, 1959. -172 с.
22. Раджабов М.Н. Особенности Венской Конвенции о праве международных договоров // Вклад молодых ученых в изучение актуальных проблем общества / отв. ред. к.ю.н. И.Б. Буриев. –Душанбе, 2001. - С.16-17.
23. Раджабов М.Н. Правовые аспекты участия Республики Таджикистан в процессе заключения международного договора // Государство и право. – Душанбе, 2007. - №2. - С. 32-33(на тадж.яз.).
24. Раджабов М.Н. Закон Республики Таджикистан «О международных договорах РТ: проблемы и пути их устранения» //Материалы научно-теоретической конференции профессорско-преподавательского состава и студентов, посвященной «800-летию поэта, великого мыслителя Мавлоно Джалолуддина Балхи» и «16-й годовщине Независимости Республики Таджикистан». Часть II. - Душанбе, 2007. - С. 243-244.

25. Раджабов М.Н. Стадии заключении международных договоров //Сборник научных трудов Института экономики Таджикистана. – Вып. 9, ч.II. – Душанбе, 2007. - С.52-58.(на тадж. яз.).
26. Раджабов М.Н. Понятия и классификации международных договоров Республики Таджикистан //Вестник Института экономики Таджикистана. – 2008. - №2. - С. 98-102(на тадж. яз.).
27. Раджабов М.Н. Право международных договоров (сборник тестов).- Душанбе: Эҷод, 2010.- 132 с.(на тадж. яз.).
28. Раджабов М.Н. Понятие и виды международно-правовых актов//Таджикистанский ежегодник международного публичного и частного права. - Душанбе:ТНУ,2014.-С. 105-120(на тадж. яз.).
29. Сулаймонов Ф.С. Место и значение международно-правовых актов в правовой системе Республики Таджикистан //Проблемы международного публичного и частного права: теория и практика: сборник статей. Вып.1 / под ред. д-ра юрид. наук, проф. Ш. Менглиева. –Душанбе, 2008. - С. 48-56.
30. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Общие вопросы. – М.: Международные отношения, 1980. – 312с.
31. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Действие и применение договоров. – М.: Международные отношения, 1985. – 296с.
32. Талалаев А.Н. Право международных договоров. (Договоры с участием международных организаций). – М.: Международные отношения, 1989. – 272с.
33. Талалаев А.Н. Венская конвенция о праве международных договоров: Комментарий. - М., 1997.
34. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Том 1: Общие вопросы / отв.ред. Л.Н.Шестаков. –М.: Зерцало, 2011. -280 с.
35. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Том 2: Действие и применение договоров. Договоры с участием международных организаций / отв. ред. Л.Н. Шестков. –М.: Зерцало, 2011. - 504 с.
36. Тиунов О.И. Принцип соблюдения международных обязательств. – М.: «Международные отношения», 1979. -184 с.
37. Шаповалов Н.И. Право международных договоров.-М.,2010. – 127с.
38. Шуршалов В.М. Основания действительности международных договоров. - М.: Изд-во АНСССР, 1957. -232 с.
39. Шуршалов В.М. Основные вопросы теории международного договора. - М.: Изд-во АН СССР, 1959. – 472с.
40. Шуршалов В.М. Право международных договоров: учебное пособие. - М.: УДН, 1979. – 82с.

41. Ульянова Н.Н. Общие многосторонние договоры в современных международных отношениях (некоторые вопросы теории). –Киев: «Наукова Думка», 1981. -260 с.
42. Умарахунов И.М. Международная договорно-правовая практика Республики Узбекистан:вопросы теории и практики. - Ташкент:Янги аср авлоди,2016.-896с.
43. Филиппов С.В. Оговорки в теории и практике международного договора. – М.: Изд-во ИМО, 1958. -102 с.

PROGRAM
ON THE SPECIAL COURSE
"LAW OF INTERNATIONAL TREATIES"

Compiled by:
Candidate of Law,
Associate Professor
Radjabzoda M.N.

INTRODUCTION

Today in the regulation of international relations international treaties occupy a certain place, which create the legal foundations of modern international relations and protect peace and security, human rights and freedoms, promote the development of international cooperation, ensure the observance of the legitimate interests of the state.

The study and study of an international treaty in the science of international law began in the Middle Ages. In the system of international public law, the law of international treaties, as an independent branch of law, has an ancient history, but its codification and development takes place in the XX century. "Currently, there are more than 500 thousand multilateral and bilateral treaties in the world." In addition, the place of the law of international treaties in modern conditions is expressed in the subject of regulation, its features, sources and recognition. Thus, the law of international treaties consists of a set of norms and principles that govern the procedure for the conclusion, execution and termination of an international treaty.

The development of the law of international treaties depends on the development of international relations as a part of the history of human society, and in each historical period it has its own significance and role: from the first decade of the 20th century to the present day, international treaties have taken the main place in the system of sources of international law.

The development and adoption of the program for the special course "Law of International Treaties" for students of the Law Faculty of TNU contributes to the replenishment of students' knowledge, and therefore questions and a list of sources and literature on the law of international treaties are offered for studying this special course.

TOPIC I. HISTORY OF THE LAW OF INTERNATIONAL TREATIES

Preconditions for the emergence of an international treaty. The term "international treaty". The first international agreements. The periodization of the history of the law of international treaties in antiquity, in the Middle Ages and in modern conditions.

International treaties in antiquity. The content and features of international treaties in antiquity. Names, language, form and structure of international treaties in antiquity.

The procedure for the conclusion of international treaties. Subjects of an international treaty in ancient times: states, cities, unions of states and cities, religious organizations, individuals. Types of international treaties in antiquity. Peace Treaty. Treaty of alliance and military assistance. Trade agreement. Treaty for the extradition of fugitive slaves. Treaty on the regime of foreigners. Agreement on the conduct of military operations. Non-aggression pact. Agreement on the protection of rare breeds of animals and birds. Agreement on the restoration and protection of cathedrals, etc. The term of the international agreement. The order of termination, suspension and invalidity of international treaties in antiquity. International legal means of execution of international treaties in antiquity. Religious oath. Monetary fines for treaty breakers: Marriage between members of reigning dynasties of treaty states. The emergence of the principle of compliance with international treaties.

International treaty of the Middle Ages: its content, features, language, form and structure. Names of international treaties in the Middle Ages: treaty, agreement, protocol, exchange of letters or letters. Subjects of an international treaty in the Middle Ages: states, feudal lords, free cities. Types of international treaties in the Middle Ages. Peace agreement. Friendship agreement. Trade agreements. Arbitration agreement. Treaty of union. Agreement on free navigation on rivers. Consular agreement. Foreign exchange agreements. Trade and payment agreements. The emergence of "most favored nation clauses" in trade agreements. Bilateral treaties. The emergence of multilateral international treaties. The emergence of special rules called "accession" in international treaties. The emergence of ratification and the principle of good faith fulfillment of international obligations. Duration of international treaties in the Middle Ages. The procedure for the suspension, termination and invalidity of international treaties in the Middle Ages. International legal means for the implementation of international treaties in the Middle Ages. The oath on the Gospel as a guarantee of compliance with

international treaties. The oath on the Koran as a guarantee of compliance with international treaties.

The place of international treaties in the modern world.

An international treaty is the legal basis of international relations. The role of international treaties in protecting peace and security, developing international cooperation, protecting human rights and freedoms and ensuring the legitimate interests of states in the modern world.

TOPIC II. CONCEPT, SUBJECT AND SYSTEM OF INTERNATIONAL TREATIES LAW

The concept of the law of international treaties. Principles of the law of international treaties: the principle of equality of the parties; the principle of respect for mutual interests; the principle of free conclusion of an international treaty; the principle of conscientious fulfillment of international obligations; the principle of equality of languages of international treaties; the principle of universality (the right of states to participate in general international treaties); the principle of tabula rasa; the principle of non-proliferation of a treaty to non-participating states (or the principle of non-proliferation of international treaties to third states - pacta tertiis nec nocent nec prosunt).

The subject of the law of international treaties. The purpose of the law is international treaties. Interests of international treaties. Object of the law of international treaties. The concepts of international treaties. Criteria for the classification of international treaties depending on the scope - universal and regional international treaties. Depending on the circle of participants, international treaties are divided into bilateral, multilateral and multilateral treaties with a narrow circle of participants. Depending on the procedure for accepting participants, international treaties are divided into open and closed treaties. Depending on the object of regulation, international treaties are divided into political, economic and special issues. According to their characteristics, international treaties are divided into interstate, intergovernmental and interdepartmental. Depending on the form, international treaties are divided into oral and written. Oral international agreements: their concept, types and necessity. Gentlemen's agreements: their origin, place and meaning. Classification of oral forms of international treaties. Depending on the validity period, international treaties are divided into urgent, indefinite and concluded for a specific time.

The structure of international treaties. Official name or title. Preamble. Central part. Final part. Applications. Names of international treaties. International treaty. International agreement. Convention. Charter (African Union). Charter.

Statute. Constitution (WHO). Protocol. Types of protocol: "signing protocol", "optional protocol", "meeting minutes" and "final minutes".

Declaration. Types of declarations: "declaration-contract", "declaration-political act" and "final declaration". Memorandum Modusvivendi (Interim Agreement) Preliminary Agreements. Exchange of notes. Pact. Treatise. General agreement. Joint Communiqués (Joint Communications). Final act. Program. Compromise. Regulations. Separate, additional articles. The contract. Concordat. Simplified contracts. Administrative agreements.

System of the law of international treaties. The system of law of international treaties as a branch of public international law. The system of law of international treaties as a branch of the science of public international law. The system of law of international treaties as an academic discipline.

TOPIC III. SOURCES OF THE LAW OF INTERNATIONAL TREATIES

Sources of the law of international treaties: concept and types. The place of international customs in the system of sources of law of international treaties. Codification of the law of international treaties: concept and its development.

The place of international legal acts in the system of sources of law of international treaties. Vienna Convention "On the Law of International Treaties" of May 23, 1969: its content, features, structure and meaning.

Vienna Convention "On the succession of states in relation to international treaties" of August 23, 1978: its content, characteristics, structure and meaning. Vienna Convention "On the law of treaties between states and international organizations, or between international organizations" of March 21, 1986: its content, features, structure and meaning.

Auxiliary sources of the law of international organizations. Resolution of the UN General Assembly of December 14, 1946. "Registration and publication of treaties and international agreements, rules for the implementation of Article 103 of the UN Charter."

The legislation of the Republic of Tajikistan on international treaties as an auxiliary source of the law of international treaties.

TOPIC IV. SUBJECTS OF THE LAW OF INTERNATIONAL TREATIES

The concepts of "subject", "party", "participant" in international treaties.

The basis for the recognition of the parties in international treaties.

The state as the main subject of an international treaty. Contractual legal capacity of the state.

Contractual legal capacity of international organizations.

Contractual legal capacity of nations and peoples fighting for independence.

State-like entities as subjects of an international treaty.

Contractual legal capacity of the Vatican.

Atypical subjects of an international treaty: Free cities (Veliky Novgorod, Pskov, Hamburg, Bremen, Lubeck, Krakow, Danzig, Free Territory of Trieste, etc.); Insurgents: Anti-government armed forces, organized armed groups that, under responsible command, exercise such control over part of its territory. International non-governmental organizations. Transnational corporations.

TOPIC V. PROCEDURE AND STAGES OF CONCLUDING INTERNATIONAL TREATIES

The concept of the conclusion of international treaties.

Stages of concluding international treaties.

Development and adoption of a draft international treaty.

The main forms of developing a draft international treaty. Establishing the authenticity of the text of an international treaty.

Forms of establishing the authenticity of the text of an international treaty: initiation, signing or ad referendum.

Ways of expressing the consent of states to be bound by an international treaty. Signing of an international treaty. Forms of signing an international treaty: final, inconclusive or ad referendum.

Acceptance of an international treaty: concept and types.

Ratification of an international treaty. The provisions of the ratification of an international treaty. International treaties of the Republic of Tajikistan that are subject to ratification. The procedure for the ratification of an international treaty.

Approval of an international treaty.

Joining an international treaty. Exchange of documents that constitute an international treaty.

Other forms and means of expressing the consent of a subject of international law to be bound by an international treaty.

Registration of an international treaty. The concept and types of registration of an international treaty.

Publication of international treaties. Types of publication of international treaties.

TOPIC VI. OPERATION AND APPLICATION OF INTERNATIONAL TREATIES

Concepts of action and application of an international treaty. Correlation between action and application of an international treaty.

The procedure for the entry into force of an international treaty. No retroactive effect of an international treaty.

The term of the international treaty: urgency, indefinitely and for a certain time. Prolongation of international treaties.

Validity and application of international treaties in space. Validity and application of international treaties in time.

International treaties and third states. Types of third countries.

Operation and application of international treaties with the participation of international organizations in time and space.

International treaties with the participation of international organizations with third states or with third international organizations.

TOPIC VII. LEGAL VALIDITY OF AN INTERNATIONAL TREATY

The concept of the validity of an international treaty. Presumption of validity of an international treaty.

Conditions for the validity of an international treaty. Inadmissibility of coercion in relation to representatives and representatives of the state.

The inadmissibility of the threat or use of force against the state. Compliance with the principle of sovereign equality.

Inadmissibility of deception and bribery. Mistake. Validity of powers.

The impact of domestic law.

The legality of the object and purpose of an international treaty. The question of the influence of the form of an international treaty on its validity.

TOPIC VIII. INTERNATIONAL LEGAL MEANS OF ENSURING THE IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL TREATIES

The concept and types of international legal means of ensuring the implementation of international treaties.

International guarantees: concept and types. Individual international guarantees. Bilateral international guarantees. Collective international guarantees.

International control. Forms of international control: creation of control bodies within international organizations; the establishment by states of special control bodies; control by national authorities and funds; a combination of international and national bodies and means to verify the fulfillment by states of their obligations under international treaties. Methods of international control: provision of reports and reports; information exchange; observation; visiting

controlled facilities; establishment of control posts; consultations; consideration of complaints, etc.

The occupation of the territory as an exceptional measure to ensure the implementation of an international treaty.

TOPIC IX. INTERPRETATION OF INTERNATIONAL TREATIES

The concept of the interpretation of international treaties. The purpose of the interpretation of international treaties. Principles of interpretation of international treaties. Types of interpretation of international treaties by subjects interpreting the treaty. Types of interpretation of international treaties, interpretation of international treaties that the subjects interpret through their bodies: domestic interpretation; interpretative declarations and statements; authentic interpretation; international interpretation; unofficial interpretation.

Methods (techniques) of interpreting international treaties: verbal, or grammatical; logical; theological; systematic; historical; usual (conventional).

Means of interpretation of international treaties: basic and additional.

Expansive and restrictive interpretation. The principle of complete equivalence of authentic texts composed in different languages.

The principle of establishing a single meaning for all texts of the agreement.

TOPIC X. INVALIDITY, SUSPENSION AND TERMINATION OF INTERNATIONAL TREATIES

The emergence of the institution of invalidity of an international treaty.

The concept of the invalidity of an international treaty. Types of invalidity of an international treaty. The absolute invalidity of an international treaty. Circumstances giving rise to the absolute invalidity of an international treaty: coercion of a representative of a state or an international organization; coercion of a state or international organization through the threat of force or its use; treaties that run counter to peremptory norms of general international law.

Relative invalidity of an international treaty. Circumstances giving rise to the relative invalidity of an international treaty: a clear violation of a particularly important provision of the internal law of a state or a rule of an international organization concerning the competence to conclude treaties; violation of special restrictions on the power to express the consent of a state or an international organization; mistake; deception; bribery of a representative of a state or international organization.

Estoppel. Legal conditions for the invalidity of an international treaty. Legal consequences of the invalidity of an international treaty.

The concept and types of suspension of an international treaty. Legal consequences of the suspension of an international treaty. Termination of an international treaty. Concept termination of the international treaty. Kinds termination of an international treaty: termination of an invalid international treaty and termination of a valid international treaty. Ways of termination of an international treaty: legal and illegal; not strong-willed and strong-willed. Proposal to terminate an international treaty.

Procedure for invalidity, suspension and termination of an international treaty.

LIST OF USED LITERATURE AND SOURCES:

I. NORMATIVE LEGAL ACTS:

1. The Constitution of the Republic of Tajikistan of November 6, 1994.
2. Vienna Convention "On the Law of International Treaties" dated May 23, 1969.
3. Vienna Convention "On the succession of states in respect of treaties" of 23 August 1978.
4. Vienna Convention "On the law of treaties between states and international organizations, or between international organizations", dated March 21, 1986.
5. Resolution of the UN General Assembly of December 14, 1946. "Registration and publication of treaties and international agreements, rules for the implementation of Article 102 of the Charter of the United Nations."

II. MONOGRAPHS, TEXTBOOKS, STUDY GUIDES AND SCIENTIFIC ARTICLES:

1. Butkevich V.G. Soviet law and international treaty. - Kiev: Vishcha school, 1977.-262 p.
2. Davydov A.I. International treaty: lecture for students of VYUZI. - M., 1953.-32 p.
3. Druzhkov M.P. Conclusion of multilateral treaties within the framework and under the auspices of international organizations. - Kiev: "Naukova Dumka", 1986. -104 p.
4. Zakharova N.V. Fulfillment of obligations arising from an international treaty. –M .: Nauka, 1987. –144 p.
5. Evintov V.I. Multilingual treaties in modern international law. - Kiev: "Naukova Dumka", 1981. - 134 p.
6. Iskandarov Z.Kh. Application of international legal acts in the criminal process of the Republic of Tajikistan. - Dushanbe, 2009. - 129p.

7. Kamolov I.I. Sources of law of the Republic of Tajikistan: author. dis. ... Cand. jurid. sciences. - Dushanbe, 2009 .-- 25p.
8. Kamolov I.I. Sources of law of the Republic of Tajikistan: monograph. - Dushanbe, 2012, -215 p.
9. Commentary on the Federal Law "On International Treaties of the Russian Federation" / ed. V.P. Zvekov, B.I. Osminin. –M., 1996.
10. Korobova M.A. Expansion of the scope of the norms of the general multilateral treaty. - M .: Publishing house of Moscow University, 1983. -114 p.
11. Korobova M.A. International law and economic treaties. –M .: Publishing house of Moscow University, 1987. -136 p.
12. Lukashuk I.I. The form of international treaties: a training manual. –M .: Spark, 2001. - 111p.
13. Lukashuk I.I. Modern law of international treaties: in 2 volumes. T.I: Conclusion of international treaties. - M .: Walters Kluver, 2004 .-- 672s.
14. Lukashuk I.I. Modern law of international treaties: in 2 volumes. Vol. II: The effect of international treaties. –M .: Walters Kluver, 2006. - 496s.
15. Lachs, Manfred. Multilateral treaties. –M .: Publishing house of foreign literature, 1960. –320 p.
16. Marchenko M.N. Sources of law: textbook. –M .: Prospect, 2005. -760s.
17. Mataradze L.N. Form of international agreement. - Tbilisi: Metsniereba, 1971.-60 p.
18. Mengliev Sh. Prosecutor's supervision over the execution of international acts is a condition for ensuring the rule of law // Legality. - 2005. - No. 1. - S. 58-68.
19. Osminin B.I. Conclusion and implementation of international treaties and domestic law: monograph. –M .: Infortronic media, 2010. –400 p.
20. Osminin B.I. Acceptance and implementation by states of international treaty obligations: monograph. –M .: Walters Kluver, 2006. - 408s.
21. Pereterskiy I.S. Interpretation of international treaties. - M .: Legal literature, 1959.-172 p.
22. Radjabov M.N. Features of the Vienna Convention on the Law of International Treaties // The contribution of young scientists to the study of urgent problems of society / otv. ed. Ph.D. I.B. Buriev. - Dushanbe, 2001. - P.16-17.
23. Radjabov M.N. Legal aspects of the participation of the Republic of Tajikistan in the process of concluding an international treaty // State and Law. - Dushanbe, 2007. - №2. - S. 32-33 (in Tajik).

24. Radjabov M.N. Law of the Republic of Tajikistan "On international treaties of the Republic of Tajikistan: problems and ways to eliminate them" // Materials of the scientific-theoretical conference of the teaching staff and students dedicated to the "800th anniversary of the poet, great thinker Mavlono Jaloluddin Balkhi" and "16th anniversary of the Republic's Independence Tajikistan". Part II. - Dushanbe, 2007 .-- S. 243-244.
25. Radjabov M.N. Stages of concluding international treaties // Collection of scientific works of the Institute of Economics of Tajikistan. - Issue. 9, Part II. - Dushanbe, 2007. - P.52-58. (In Tajik).
26. Rajabov M.N. Concepts and classifications of international treaties of the Republic of Tajikistan // Bulletin of the Institute of Economics of Tajikistan. - 2008. - No. 2. - S. 98-102 (in Tajik).
27. Radjabov M.N. Law of international treaties (collection of tests) .- Dushanbe: Ҷод, 2010.- 132 p. (In Tajik).
28. Radjabov M.N. Concept and types of international legal acts // Tajikistan yearbook of international public and private law. - Dushanbe: TNU, 2014.-p. 105-120 (in Tajik).
29. Sulaimonov F.S. The place and significance of international legal acts in the legal system of the Republic of Tajikistan // Problems of international public and private law: theory and practice: collection of articles. Issue 1 / ed. Dr. jurid. sciences, prof. Sh. Mengliyeva. - Dushanbe, 2008. - S. 48-56.
30. Talalaev A.N. Law of international treaties. General issues. - M .: International relations, 1980. - 312 p.
31. Talalaev A.N. Law of international treaties. Validity and application of contracts. - M .: International relations, 1985. - 296p.
32. Talalaev A.N. Law of international treaties. (Agreements with the participation of international organizations). - M .: International relations, 1989. - 272p.
33. Talalaev A.N. Vienna Convention on the Law of Treaties: Commentary. - M., 1997.
34. Talalaev A.N. Law of international treaties. Volume 1: General questions / ed. L.N.Shestakov. –M .: Zertsalo, 2011. -280 p.
35. Talalaev A.N. Law of international treaties. Volume 2: Operation and Application of Treaties. Agreements with the participation of international organizations / otv. ed. L.N. Shestkov. –M .: Zertsalo, 2011. - 504 p.
36. OI Tiunov The principle of compliance with international obligations. - M .: "International relations", 1979. -184 p.
37. N. I. Shapovalov. Law of international treaties.-M., 2010. - 127s.

38. Shurshalov V.M. Grounds for the validity of international treaties. - M .: Publishing house of ANSSSR, 1957.232 p.
39. Shurshalov V.M. The main questions of the theory of an international treaty. - M .: Publishing house of the Academy of Sciences of the USSR, 1959 .-- 472p.
40. Shurshalov V.M. The law of international treaties: a textbook. - M .: UDN, 1979 .82p.
41. Ulyanova N.N. General multilateral treaties in modern international relations (some theoretical questions). –Kiev: "Naukova Dumka", 1981. -260 p.
42. Umarakhunov I.M. International legal practice of the Republic of Uzbekistan: theory and practice. - Tashkent: Yangi asr avlodi, 2016.-896p.
43. Filippov S.V. Reservations in theory and practice of an international treaty. - M .: Publishing house IMO, 1958.-102 p.

БАРНОМАИ
ФАННИ КУРСИ МАХСУСИ ФАННИ
«ҲУҚУҚИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ»

Мураттиб:
н.и.ҳ., дотсент Рачабзода М.Н.

САРСУХАН

Дар ҷаҳон беш аз панҷ ҳазор созмонҳои байналмилалӣ арзи вуҷуд дорад, ки аз онҳо панҷсад созмони байналмилалии байниҳукуматӣ мебошад.

Фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ ба таъмини сулҳ ва амнияти байналмилалӣ , хамкориҳои кишварҳо ва ҳимояи ҳуқуқи инсон равона карда шудаанд.

Созмони байналмилалӣ яке аз шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии ҳамкории байнидавлатӣ дар муносибатҳои байналмилалии муосир ба ҳисоб рафта нақши муассирро хамчун шакли дипломатияи бисёртарафа ифода месозад.

Созмони байналмилалӣ дар сиёсати ҷаҳонӣ ҳамчун воситаи дастгирии сулҳ ва амнияти байналмилалӣ , ҳамкорӣ ва ҳифзи ҳуқуқи инсон нақш мебозад.

Ҳуқуқи байналмилалии муосир созмони байналхалқиро новобаста аз он, ки соҳибҳукуқии байналхалқиаш хусусияти истеҳсолӣ дораду аз нигоҳи пайдоиш ба охири асри XIX рост омадааст хамчун субъект мепазирад. Баъдан ҳуқуқи байналмилалии моусир дар марҳилаи кунунӣ то андозае аз таъсири созмонҳои байналмилалӣ , махсусан СММ ҷудонопазир мебошад ва имрӯз тартиботи байналмилалӣ ва қонунияти байналмилалӣ таҳти ливои СММ дар ҷомеаи ҷаҳонӣ амалӣ карда мешавад.

НАҚШАИ КОРИИ
машғулиятҳои дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ
аз курси махсуси «Ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ »

№	Номгӯи мавзӯъҳо	лек.	сем.
I	**Таърихи созмонҳои байналмилалӣ**	2	1
II	**Назарияи созмонҳои байналмилалӣ** **1.** Мақоми созмонҳои байналмилалӣ да низоми муносибатҳои байналмилалии муосир.	4	2
	2. Мафҳум, предмет ва низоми ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ .	2	1
	3. Табиати ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ .	4	2
	4. Узвият дар созмонҳои байналмилалӣ .	2	1
III	**Соҳаҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ** 1. Ҳуқуқи дохилии созмонҳои байналмилалӣ	2	1

	2. Ҳуқуқи беруна (дипломатӣ)-и созмонҳои байналмилалӣ .	**2**	**1**
	3. Ҳуқуқи шартномавии созмонҳои байналмилалӣ	**2**	**1**
IV	**Созмонҳои байналмилалии универсалӣ** 1.Созмони Милали Мутаҳид.	**4**	**2**
	2. Муассисаҳои махсусгардонидашуда СММ.	**6**	**2**
	3. Созмонҳои байналмилалии низоми СММ	**2**	**1**
V	**Созмонҳои байналмилалии минтақавӣ ва байниминтақавӣ.**	**6**	**2**
VI	**Созмонҳои байналмилалии соҳавӣ** 1. Созмонҳои байналмилалии бо мубориза бо ҷинояткорӣ	**2**	**2**
	2. Созмонҳои байналмилалии иқтисодӣ	**2**	**1**
	3. Созмонҳои байналмилалии ҳавоӣ ва кайҳонӣ	**2**	**2**
	4. Созмонҳои байналмилалӣ ҳарбӣ	**4**	**2**
	УМУМӢ	**48**	**24**

ҚИСМИ I.
ТАЪРИХ ВА НАЗАРИЯИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

ФАСЛИ I. ТАЪРИХИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

МАВЗӮИ I. ТАЪРИХИ ПАЙДОИШИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Заминаҳои асосии пайдоиши созмонҳои байналмилалӣ. Табақабандии таърихи созмонҳои байналмилалӣ. Таърихи созмонҳои байналмилалии ғайрисиёсӣ. Иттифоқҳои байналмилалии маъмурӣ. Иттифоқи байналмилалӣ оид ба чен кардани замин (с. 1864)Иттифоқи байналмилалии телеграф (с. 1865). Иттифоқи умумиҷаҳонии почта (с. 1874). Кумитаи байналмилалии тадбир ва вазн (с. 1875). Иттифоқи байналмилалӣ дар бахши ҳимояи моликияти адабӣ ва бадеӣ (с. 1886).

Иттифоқи байналмилалии муқобили ғуломӣ (с. 1890). Иттифоқи байналмилалӣ оид ба нашри тарифҳои гумрукӣ (с.1890). иттифоқи байналмилалӣ алоқаи роҳи оҳан (с. 1890).

Ташакулёбии созмонҳои байналмилалии дорои хусусияти сиёсӣ. Лигаи Миллатҳо. Таърихи ташкил ва фаъолияти он. Мақсад, принсип ва мақомотҳои Лигаи Миллатҳо. Ассамблея. Шӯро. Котибот. Мақоми Лигаи Миллатҳо дар таърихи инсонипят.

Таъсисёфтани СММ ва аҳмияти он дар замони муосир.

Нақши созмонҳои байналхалқи дар муносибатҳои байналмилалии муосир.

ФАСЛИ 2. НАЗАРИЯИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

МАВЗӮИ 2. МАҚОМИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ДАР НИЗОМИ МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МУОСИР

Тартиб ва тарзи таъсиси созмонҳои байналмилалӣ . Ҷараён ва марҳилаҳои таъсис додани созмонҳои байналмилалӣ . Қабули санади муассисавӣ. Ташкили сохтори моддии созмони байналмилалӣ . Таъсиси мақомотҳои асосии созмонҳои байналмилалӣ . Мафҳуми созмонҳои байналмилалӣ . Аломатҳои асосии созмонҳои байналмилалӣ . Таснифоти созмонҳои байналмилалӣ . Универсалӣ. Минтақавӣ. Байниминтақавӣ. Созмонҳои байналмилалии дорои салоҳияти умумӣ ва махсус.

Созмонҳои байнидавлатӣ ва фавқулмиллӣ (фавқулдавлатӣ). Кӯшода. Пӯшода. Созмонҳои байналмилалии байниҳукуматӣ ва ғайриҳукуматӣ. Созмонҳои байниҳукуматии сиёсӣ, иқтисодӣ, башардӯстӣ, техникӣ, илмӣ ва фарҳангӣ. Мафҳум ва намудҳои функсияҳои созмонҳои байналмилалӣ . Функсияи танзимии созмонҳои байналмилалӣ . Функсияи назоратии созмонҳои байналмилалӣ . Функсияи фаврии созмонҳои байналмилалӣ .

Фаъолияти меъёрэҷодкунии созмонҳои байналмилалӣ . Эътирофнамоии созмонҳои байналмилалӣ . Ҷавобгарии байналмилалӣ -ҳукуқии созмони байналмилалӣ . Қатъ гаштани фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ . Қатъ гаштани бо роҳи созиши иродаҳои кишварҳои аъзо. Барҳамхӯрдани созмони байналмилалӣ . Ҳукуққабулкунии созмони байналмилалӣ .

МАВЗӮИ 3. МАФҲУМ, ПРЕДМЕТ ВА НИЗОМИ ҲУКУКИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Ташаккулёбии ҳукуқи созмони байналмилалӣ чун соҳаи мустақили ҳуқуқи байналмилалии муосир. Мафҳуми ҳукуқи созмони байналхалқи. Предмети ҳуқуқи созмони байналмилалӣ . Усулҳои ҳуқуқии созмони байналмилалӣ . Принсипҳои ҳукуқи созмонҳои байналмилалӣ . Принсипҳои

асосии ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Принсипи истифода набурдани қувва ва таҳдиди қувва. Принсипи бо таври осоишта хали баҳсҳои байналмилалӣ .

Принсипи дахолат накардан ба корҳои дохилии давлат. Принсипи баробарии соҳибихтиёрии давлатҳо. Принсипи бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ .

Принсипҳои махсуси ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Принсипи мутобиқати таъсис ва фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ бо принсип ва меъёрҳои умумиэътирофшудаи ҳуқуқи байналмилалӣ .

Принсипи ҷавобгарии созмони байналмилалӣ барои ҳукуқвайронкунӣ. Принсипи ихтиёрии узвият дар созмони байналмилалӣ. Сарчашмаҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ. Мақоми одатҳои байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ. Мақоми шартномаи байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи созмони байналмилалӣ .

Намудҳои шартномаи байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Шартномаи байналмилалӣ байни кишварҳо (санади муассисавии созмонҳои байналмилалӣ). Шартномаи байналмилалӣ байни кишварҳо ва созмонҳои байналмилалӣ (созишномаҳо: оид ба ситод-қарордоди созмонҳои байналмилалӣ ; оид ба намояндагӣ дар кишвар; оид ба кӯмакҳои техникӣ; оид ба кӯмакҳои молиявӣ; оид ба парастор; оид ба қувваҳои муссалаҳ ва дигар намудҳои кӯмакҳои ҳарбӣ ва ғайра).

Шартномаи байналмилалӣ байни созмонҳои байналмилалӣ (Созишномаҳо: оид ба ҳамкорӣ; оид ба мақоми муассисаҳои махсусгардонидашудаи СММ; оид ба ҳуқуққабулкунӣ; оид ба таъсиси мақомотҳо ва барномаҳои муштарак ва ғайра).

Мақоми қарори созмони байналмилалӣ дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Сарчашмаҳои ёрирасони ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Таълимотҳои байналмилалӣ -ҳуқуқӣ. Қонунгузории миллӣ.

Низоми ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Меъёрҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ . Институти ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ . Соҳаҳои ҳуқуқи созмонҳои байналмилалӣ .

МАВЗӮИ 4. ТАБИАТИ ҲУҚУҚИИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Асосҳои ҳуқуқии ташкилӣ ва фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ . Оинномаи созмони байналмилалӣ - шартномаи байналмилалии махсус. Хусусиятҳои шартномаи байналмилалӣ хамчун санади муассисавии созмони байналмилалӣ . Салоҳияти созмони байналхалқи. Қувваи ҳуқуқии қарори созмони байналмилалӣ . Намудҳои қарорҳои созмонҳои байналмилалӣ .

Соҳибҳуқуқии байналмилалии созмони байналмилалӣ . Хусусиятҳои соҳибҳуқуқии байналмилалии созмонҳои байналмилалӣ . Иродаи созмонҳои байналмилалӣ .

МАВЗӮИ 5. УЗВИЯТ ДАР СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Тартиби қабул ба узвияти созмони байналмилалӣ . Намудҳои узвият дар созмонҳои байналмилалӣ . Узвияти комилҳуқуқии созмони байналмилалӣ . Намудҳои узвиятҳои комилҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ . Узвияти аввалиндараҷаи созмони байналмилалӣ .

Ҳамроҳшавии узвият дар созмони байналмилалӣ . Расмиёти хамроҳшавии узвият дар созмони байналмилалӣ . Шарт ва тартиби қабул ба узвияти созмони байналмилалӣ .

Омилҳои қабули узвият ба созмонҳои байналмилалӣ . Омилҳои умумӣ ва махсуси талабот оид ба қабули узвият дар созмонҳои байналмилалӣ . Узвият бо ҳуқуқии маҳдуд дар созмонҳои байналмилалӣ .

Ширкати узвият.

Узвият –ҳамкор (ЮНЕСКО, ВОЗ), Ҳамузвият (МСЭ). Мақоми узвият бо ҳукуқи маҳдуд дар созмонҳои байналмилалӣ . Ҷумҳурии Тоҷикистон узвияти созмонҳои байналмилалӣ : СММ (2.03.1992); ОБСЕ (26.02.1992); МАВ (10.1992); ОИК (01.12.1992); ЭКО (18.01.1993); ЮНЕСКО (06.04.1993); ИСЕСКО (27.04.1993); МБРР (27.04.1993); ИСЕСКО (27.04.1993); МБ РР (27.04.1993); МВФ (06.1993); МФК (06.1993); МАР (06.1993); МИГА (06.1993); ВМО (09.09.1993); ИКАО (03.10.1993); МОТ (26.11.1993); ВОЗ (04.1992); ЮНИДО (09.06.1994); Созмони байналмилалии робитаи кайҳонӣ «Интерсптник» «13.05.1994»; МОМ (29.11.1994); ЕЭК (12.12.1994); МОДД (12.06.1995); ФАО (11.1995);ИБР (11.1996); ИНТЕЛСАТ (22.02.1996); АБР (20.02.1998); СУС(2013) ва ғайра.

Қатъгардии узвият дар созмонҳои байналмилалӣ .

Тарзҳои қатъгаштани узвият дар созмонҳои байналмилалӣ . Баромадан аз узвияти созмони байналмилалӣ . Шартҳои баромадан аз узвияти созмони байналмилалӣ .

Шартҳои баромадан аз узвияти созмонҳои байналмилалӣ . Хориҷ кардан аз узвияти созмони байналмилалӣ . Шарт ва тартиби хориҷ кардани узвият аз созмони байналмилалӣ .

Сабабҳои қатъгаштани узвият дар созмони байналмилалӣ . Барҳам додани созмони байналмилалӣ . Аз байн рафтани кишвар ҳамчун субъекти ҳуқуқии байналмилалӣ .

Норозигии кишварҳои аъзо бо қабули тағиротҳо ба санади муассисавии созмони байналмилалӣ .

Боздоштани узвият дар созмони байналмилалӣ . Шарт ва тартиби боздоштани узвият дар созмони байналмилалӣ .

Фарқияти тартиби қатъгаштани узвият аз боздоштани узвият дар созмони байналмилалӣ .

ҚИСМИ II.
СОҲАҲОИ ҲУҚУҚИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

МАВЗӮИ 6. ҲУҚУҚИ ДОХИЛИИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми ҳуқуқии дохилии созмонҳои байналмилалӣ . Мазмуни ҳуқуқии дохилии созмонҳои байналмилалӣ . Мақоми ҳуқуқии дохилии созмони байналмилалӣ дар низоми ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ .

Сарчашмаҳои ҳуқуқии дохилии созмонҳои байналмилалӣ . Принсипҳои ҳуқуқии дохилии созмонҳои байналмилалӣ . Принсипҳои умумии ҳуқуқии созмонҳои байналмилалӣ . Принсипҳои махсуси ҳукуқи дохилии созмонҳои байналмилалӣ . Принсипи адолати ҷуғрофии намояндагӣ. Принсипи манфиатҳо. Принсипи баробарии намояндагони гурӯҳи кишварҳо новобаста аз манфиатҳо. Принсипи бартарияти ҳиссаи молиявӣ.

Қоидаи расмиёти созмони байналмилалӣ . Тартиби кори мақомотҳои созмони байналмилалӣ . Тартиби фаъолияти мақомоти асосӣ ва ёрирасонии созмонҳои байналмилалӣ . Тарзи қабули қарори созмони байналмилалӣ. Тартиби овоздиҳӣ дар мақомотҳои созмонҳои байналмилалӣ.

Масъалаҳои молиявии созмони байналмилалӣ . Буҷет ва аъзоҳақии созмони байналмилалӣ .

Тартиби таъин, мақом ва функсияи шахсони мансабдор ва хидматчиёни созмонҳои байналмилалӣ . Тартиби қабул ба хидмат дар созмонҳои байналмилалӣ. Интихоби шахсони мансабдори созмони байналмилалӣ. Ҳайати кормандони созмонҳои байналмилалӣ. Қатъгаштани хидмат дар созмони байналмилалӣ. Воситаи халли баҳс бо иштироки кормандони созмонҳои байналмилалӣ. Даъво ва ҷавобгарии кормандони созмони байналмилалӣ .

МАВЗӮИ 7. ҲУҚУҚИ БЕРУНАИ (ДИПЛОМАТӢ)-И СОЗМОНИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми ҳуқуқии берунаи созмони байналмилалӣ . Мазмуни ҳуқуқии берунаи созмони байналмилалӣ . Сарчашмаҳои ҳуқуқии берунаи созмони

байналмилалӣ . Конвенсияи Вена «Дар бораи намояндагии давлат ва муносибати он бо созмони байналмилалии характери универсалӣ дошта» аз 14 марти соли 1975.

Имтиёз ва масунияти созмони байналмилалӣ .

Конвенсия «Дар бораи имтиёз ва масунияти СММ» аз 13 феврали соли 1946.

Конвенсия «Дар бораи имтиёз ва масунияти муассисаҳои махсусгардонидашудаи СММ» аз 21 ноябри соли 1947.

Созишномаҳои созмонҳои байналмилалӣ бо кишварҳои иқоматдошта. Кормандони созмони байналмилалӣ . Таснифоти кормандони созмони байналмилалӣ . Танзими байналмилалӣ -ҳуқуқии мақоми кормандони созмонҳои байналмилалӣ .

Имтиёз ва масунияти кормандони созмонхои байналмилалӣ .

Шаклҳои намояндагии давлат дар назди созмони байналмилалӣ.

Намояндаи доимии давлат дар назди созмони байналмилалӣ.

Тартиби таъсиси намояндаи доимии давлат дар назди созмони байналмилалӣ. Ҳайати намояндагии давлат дар назди созмонҳои байналмилалӣ. Функсияи намояндаги доимии давлат дар назди созмони байналмилалӣ.

Имтиёз ва масунияти намояндаи доимии давлат дар назди созмонҳои байналмилалӣ. Мақоми ҳуқуқии кормандони намояндагони доимии давлат дар назди созмони байналмилалӣ . Миссияи доимии нозир дар назди созмони байналмилалӣ. Функсияи миссияи доимии нозирон дар назди созмони байналмилалӣ.

Вазъи ҳуқуқии намояндагон ва нозирон дар мақомотҳои созмонҳои байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 8. ҲУҚУҚИ ШАРТНОМАИИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Таърихи рушди ҳуқуқи шартномавии созмони байналмилалӣ. Мафҳуми ҳуқуқи шартномавии созмонҳои байналмилалӣ .

Кодификатсияи ҳуқуқи шартномавии созмонҳои байналмилалӣ. Созмони байналмилалӣ – субъекти шартномаи байналмилалӣ. Қобилияти ҳуқуқдории шартномавии созмони байналмилалӣ.

Номгӯй, шакл ва забони шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмони байналмилалӣ.

Объекти шартнома бо иштироки созмони байналмилалӣ.

Намудҳои шартномаҳои байналмилалӣ бо иштироки созмони байналмилалӣ. Созишнома оид ба ситод-қарордод. Созишнома оид ба кӯмакҳои техникӣ. Созишнома оид ба ҳамкории кишварҳои ширкат бо созмони байналмилалӣ , давлат бо созмонҳои байналмилалӣ . Созишномаи МАГАТЭ бо кишварҳо оид ба кафолат. Созишномаи СММ оид ба мақоми ҳуқуқи қуввахои муссалаҳ, миёнарав ва нозирон. Созишнома оид ба парастор. Созишнома оид ба ҳамкорӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолият. Созишнома оид ба ҳуқуққабулкунӣ.

Тартиби бастани шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмони байналмилалӣ.

Шаклҳои асосии коркард ва ризояти матни шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ. Шаклҳои гуфтушунид. Қабули матни саҳеҳи шартномаи байналмилалӣ. Тарзҳои изҳори ризояти созмони байналмилалӣ оид ба он ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ. Имзои шартномаи байналмилалӣ ва хусусиятҳои он.

Мубодилаи ҳуҷҷатҳо, ки шартномаро ташкил медиҳанд.

Санади расман тасдиқи шартномаи байналмилалӣ.

Қабул, тасдиқ ва ҳамроҳшавии шартномаи байналмилалӣ. Мубодилаи ҳуҷҷатҳо ва супоридани он ба маҳфуздоранда.

Тавзеҳот ба шартномаи байналмилалии бисёртарафа бо иштироки созмони байналмилалӣ.

Маҳфуздоранда, бақайдгирӣ ва нашри шартномаҳои байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ.

Асосҳои ҳуқуқии беэътибории шартномаи байналмилалӣ. Мафҳум ва шартҳои боэътибории шартномаи созмони байналмилалӣ. Асосҳои беэътибории шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ.

Оқибатҳои беэътибории шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ.

Амал ва татбиқи шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ дар вақт ва фазо.

Тағйирот ва иловаҳо ба шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ.

Беэътиборӣ, бозгоштан ва бекор кардани амали шартномаи байналмилалӣ бо иштироки созмонҳои байналмилалӣ.

ҚИСМИ III.
СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ УНИВЕРСАЛӢ

МАВЗӮИ 9. СОЗМОНИ МИЛАЛИ МУТТАҲИД (СММ)

Таърихи таъсиси Созмони Милали Муттаҳид. Заминаҳои ҳуқуқии таъсиси Созмони Милали Муттаҳид. Декларатсия байни Ҳукумати ИҶШС ва Ҳукумати Ҷумҳурии Лаҳистон дар бораи дӯстӣ ва кӯмаки тарафайн аз 4 декабри соли 1941.

Декларатсияи Вашингтон бо номи «Милали Муттаҳид», ки байни 26 кишвари дар ҳолати ҷангӣ зидди кишварҳои фашистӣ қарор доранд аз 1 январи соли 1942. Декларатсияи Москвагии вазирони корҳои хориҷии ИҶШС, ШМА, Британияи Кабир ва Чин аз 30 октябри соли 1943. Декларатсияи Теҳрон байни сарварҳои ҳукуматҳои абарқудрат – ИҶШС, ШМА ва Британияи Кабир аз 1 декабри соли 1943.

Конференсия дар Думбартон-Оксе август-сентябри соли 1944. Қарор Конференсияи Крим аз 13 феврали соли 1945. Конференсия дар шаҳри Сан-Франсиско аз 25 апрел то 26 июни соли 1945. Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид аз 26 июни соли 1945, ба қувваи амал даромад 24 октябри соли 1945.

Мақсади Созмони Милали Муттаҳид – дастгирии сулҳ ва амнияти байналмилалӣ; рушди муносибатҳои дӯстона байни миллатҳо дар асоси эҳтироми принсипи баробарҳуқуқӣ ва худмуайянкунии халқҳо; амалӣ кардани ҳамкориҳои байналмилалӣ дар халли проблемаҳои байналмилалии иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва хусусияти башардӯстона ва рӯшди эҳтиром ба ҳуқуқу озодиҳои асосии инсон новобаста аз фарқияти нажодӣ, ҷинсӣ, забон ва динӣ. Принсипҳои Созмони Милали Муттаҳид.

Принсипи баробарии соҳибихтиёрии давлатҳо. Принсипи халли баҳсҳои байналмилалӣ бо таври осоишта. Принсипи дахолат накардан ба корҳои дохилии дигар давлат. Принсипи бовиҷдонона иҷро кардани ӯҳдадориҳои байналмилалӣ . Принсипи истифода набурдани қувва ва таҳдиди қувва. Принсипи баробарҳуқуқӣ ва худмуайянкунии халқу миллатҳо. Принсипи ҳамкорӣ. Узвият дар Созмони Милали Муттаҳид. Узвияти аввалиндараҷаи Созмони Милали Муттаҳид. Узвиятҳои ҳамроҳшудаи Созмони Милали Муттаҳид. Тартиби қабул ба узвияти Созмони Милали Муттаҳид. Баромадан ва хориҷ шудан аз узвияти Созмони Милали Муттаҳид. Боздоштани узвият дар СММ. Мақомотҳои Созмони Милали Муттаҳид. Мақомотҳои асосӣ ва ёрирасони Созмони Милали Муттаҳид. Мақомотҳои асосии Созмони Милали Муттаҳид. Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Иҷлосияҳои Асамблеяи Генералии Созмони

Милали Муттаҳид. Иҷлосияи навбатӣ. Иҷлосияи махсус. Иҷлосияи фавқуллода.

Мақомотҳои доимӣ ва муваққатии Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид. Мақомоти доимии Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид. Кумитаи машварат оид ба масъалаҳои маъмурӣ ва буҷет. Кумита оид ба аъзоҳаққӣ. Комисияи ҳуқуқи байналмилалӣ ва ғайра.

Мақомоти ёрирасонии Ассамблеяи Генералии Созмони Милалли Муттаҳид. Кумитаи махсус оид ба мафҳуми таҷовузкорӣ. Кумитаи махсус оид ба масъалаҳои амалигардонии Декларатсия оид ба пешниҳод кардани истиқлолият ба кишварҳо ва халқҳое, ки зери мустамлика мебошанд. Кумитаи махсус оид ба амалиётҳо доир ба дастгирии сулҳ.

Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Санадҳои Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Тавсия. Қарор. Мақомотҳои ёрирасони Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Намудҳои мақомоти ёрирасонии Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Мақомоти доимии Шӯрои амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Кумитаи экспертҳо (доир ба масъалаҳои расмиёт). Кумита оид ба қабули узвияти нав. Кумита оид ба ҷаласаҳои Шӯро берун аз марказии муассиса. Кумитаи штати ҳарбӣ. Мақомоти ёрирасони муваққатии Шӯрои Амнияти Созмони Милали Муттаҳид. Шӯрои иҷтимоӣ ва иқтисодии Созмони Милали Муттаҳид (ЭКОСОС). Ҳайат, функсия ва салоҳияти ЭКОСОС. Сохтори ЭКОСОС. Мақомотҳои ёрирасонии ЭКОСОС. Комиссияи функсионалии ЭКОСОС.

Комиссияи оморӣ. Комиссия оид ба халқу аҳолӣ ва рӯшд. Комиссияи рӯшди иҷтимоӣ. Шӯро оид ба ҳуқуқи инсон. Комиссия оид ба мақоми зан. Комиссия оид ба мубориза ба воситаи мухаддир. Комиссия оид ба пешгирӣ ҷиноят ва адолати суди ҷиноятӣ. Комиссия оид ба илм ва технология доир ба рӯшд. Комиссия оид ба рӯшди устувор.

Комиссияҳои минтақавии ЭКОСОС. Комиссияи иқтисодӣ дар Африка (ЭКА). Комиссияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ барои Осиё ва уқёнуси Ором (ЭСКАТО). Комиссия иқтисоди барои Аврупо (ЭКЕ). Комиссияи иқтисодӣ барои Америкаи Лотинӣ ва ҳавзи Кариб (ЭКЛАК). Комиссияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ барои Осиёи Ғарбӣ (ЭСКЗА). Комитетҳои доимии ЭКОСОС. Комитет оид ба барнома ва ҳамоҳангсозӣ. Комитет оид ба созмонҳои байналмилалии ғайриҳукуматӣ. Комитет оид ба нуқтаҳои аҳолӣ. Комитет оид ба гуфтушунид бо созмонҳои байналмилалии байниҳукуматӣ.

Мақомотҳои экспертӣ ва ва ташкилии ЭКОСОС. Шӯро оид ба парастор: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Суди байналмилалии Созмони Милали

Муттаҳид: ҳайат, функсия ва салоҳияти он. Фаъолияти Суди байналмилалии Созмони Милали Муттаҳид. Ҷои Суди байналмилалии Созмони Милали Муттаҳид – ш.Гаага.

Котиботи Созмони Милали Муттаҳид. Сохтори Котиботи Созмони Милали Муттаҳид. Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид: функсия ва фаъолияти он. Кормандони Котиботи Созмони Милали Муттаҳид. Категорияии кормандони Котиботи Созмони Милали Муттаҳид. Кормандони роҳбарикунанда. Мутахассисон. Кормандони хизмати умумӣ. Кормандони хизмати саҳроӣ. Ситод-қарордоди Созмони Милали Муттаҳид (ш.Нью-Йорк). Самтҳои асосии фаъолияти Созмони Милали Муттаҳид. Рушди иқтисодӣ ва иҷтимоӣ. Ҳуқуқи инсон. Демократия. Сулҳоварӣ.

Мақом ва нақши Созмони Милали Муттаҳид дар ҷаҳони муосир. Мақоми Созмони Милали Муттаҳид дар мусодату бартарафӣ вазъи номуташаниҷии сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон (солҳои 1992-1997).

Миссияи нозирони Созмони Милали Муттаҳид дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Хамкориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони Милали Муттаҳид.

МАВЗӮИ 10. МУАССИСАҲОИ МАХСУСГАРДОНИДАШУДАИ СОЗМОНИ МИЛАЛИ МУТТАҲИД

Таърихи таъсиси муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Таърихи ташакулёбии муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Мафҳум ва табиати ҳукуқии муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Таснифоти муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Муассисаи махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид - субъекти ҳуқуқи байналмилалӣ . Ҷавобгарии байналмилалӣ -ҳукуқии муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Узвият дар муассисаҳои махсусгардонидашуи Созмони Милали Муттаҳид. Ҳамкории муассисаҳои махсусгардонидашуда бо Созмони Милали Муттаҳид.

Сохтори муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Намудҳои фаъолияти муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Салоҳияти муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Имтиёз ва масунияти муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Миллали Муттаҳид ва шахсони мансабдори он.

Санади муассисавии муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид. Таснифоти санадҳои ҳукуқӣ, ки муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид таҳия ва қабул кардаанд.

Созмони умумиҷаҳонии метеорологӣ (ВМО). Таърихи ВМО. Мақсад ва ҳайати ВМО. Конгреси умумиҷаҳонии метеорологӣ. Шӯрои иҷроия. Котибот. Забони корӣ – англисӣ, арабӣ, испанӣ, чинӣ, руссӣ ва франсузӣ. Ситод – қарордоди ВМО (ш.Женева).

Созмони умумиҷаҳонии тандурустӣ (ВОЗ). Таърихи таъсиси ВОЗ. Мақсади ВОЗ. Самтҳои асосии фаъолияти ВОЗ. Мақомотҳои ВОЗ. Ассамблеяи умумиҷаҳонии тандурустӣ. Шӯрои иҷроия. Котибот. Забони кори ВОЗ – англисӣ ва франсузӣ. Ситод – қарордоди ВОЗ (ш. Женева). Созмони умумиҷаҳониӣ моликияти зеҳнӣ. (ВОИС). Таърихи таъсиси ВОИС. Мақсади ВОИС. Мақомотҳои Воис. Конференсия. Ассамблеяи Генералӣ. Комитет оид ба ҳамоҳангсозӣ. Бюрои байналмилалӣ . Ситод – қарордоди ВОИС (ш. Женева). Иттифоқи умумиҷаҳонии почта (ВПС). Таърихи таъсисёбии ВПС. Мақсади ВПС. Мақомотҳои ВПС. Конгресси умумиҷаҳонии почта. Шӯрои иҷроия. Шӯрои машваратӣ оид ба тадқиқоти почта. Бюрои байналмилалӣ . Ситод – қарордоди ВПС (Берн). Созмони байналмилалии баҳрӣ. (ИМО). Таърихи таъсисёбии ИМО. Мақсад ва вазифаҳои ИМО. Мақомотҳои ИМО. Ассамблея. Шӯро. Котибот. Кумитаи ҳукуқӣ. Кумита оид ба ҳимояи сарватҳои баҳрӣ. Ситод қарордоди ИМО (Лондон). Созмони байналмилалии авиатсияи граждани (ИКАО). Таърихи таъсисёбии ИКАО. Мақсад ва вазифаҳои ИКАО. Мақомотҳои ИКАО. Ассамблея. Шӯро. Ситод-қарордоди ИКАО (Монреаль). Созмони байналмилалии меҳнат (МОТ). Таърихи таъсисёбии МОТ. Мақсади МОТ. Хусусиятҳои МОТ. Мақомотҳои МОТ. Конференсияи байналмилалии меҳнат. Шӯрои маъмурӣ. Бюрои байналмилалии меҳнат. Ситод-қарордоди МОТ (Женева).

Ассосиатсияи байналмилалии рӯшд (МАР). Таърихи ташакулёбии МАР. Мақсад ва вазифаҳои МАР. Мақомотҳои МАР. Шӯрои идоракунӣ. Директорони иҷроия. Президенти МАР. Ситод-қарордоди МАР. Вашингтон. Корпоратсияи байналмилалии молиявӣ (МФК). Таърихи таъсисёбии МФК. Мақсад ва вазифаҳои МФК. Мақомотҳои МФК. Шӯрои идоракунӣ. Шӯрои директорон. Раиси Шӯрои директорони МФК. Ситод-қарордоди МФК – ш. Вашингтон. Бонки байналмилалии таҷдид ва рушд (МБРР). Таърихи таъсисёбии МБРР. Мақсад ва вазифаҳои МБРР. Функсияҳои МБРР. Мақомотҳои МБРР. Шӯрои идоракунӣ. Директорҳо. Президенти МБРР.

Ситод-қарордоди МБРР – ш.Вашингтон. Иттифоқи байналмилалиии робитаи электрикӣ (МСЭ).

Таърихи ташакулёбӣ ва рушди МСЭ. Мақсад ва вазифаҳои МСЭ. Мақомотҳои МСЭ. Конференсияи Ваколатдор. Конференсияи умумиҷаҳонӣ ва минтақавӣ. Шӯрои маъмурӣ. Котиботи генералӣ. Ситод-қарордоди МСЭ – Женева. СММ оид ба масъалаҳои маориф, илм ва фарханг (ЮНЕСКО). Таърихи ташаккулёбии ЮНЕСКО. Мақсад ва вазифаҳои ЮНЕСКО.

Узвият дар ЮНЕСКО. Мақомотҳои ЮНЕСКО. Конференсияи Генералӣ. Шӯрои иҷроия. Котибот. Шаклҳои фаъолияти ЮНЕСКО. Ситод-қарордоди ЮНЕСКО (Париж). Созмони Милали Муттаҳид оид ба рушди саноат (ЮНИДО). Таърихи ташкилёбии ЮНИДО. Мақсади ЮНИДО. Мақомотҳои ЮНИДО. Конференсияи Генералӣ. Шӯро оид ба рушди саноат. Котибот. Ситод-қарордоди ЮНИДО – ш.Вена (Австрия).

Фонди байналмилалии рушди хоҷагии қишлоқ (ИФАД). Таърихи таъсисёбии ИФАД. Мақсади ИФАД. Узвият дар ИФАД. Мақомотҳои ИФАД. Шӯрои идоракунӣ. Шӯрои иҷроия. Президенти Фонд. Ситод-қарордоди ИФАД (Рим).

Созмони Милали Муттаҳид оид ба хӯрокворӣ ва хоҷагии қишлоқ (ФАО). Таъирихи таъсисёбии ФАО. Мақсад ва вазифаҳои ФАО. Мақомотҳои ФАО. Конференсия. Шӯро. Котибот. Ситод-қарордоди ФАО (Рим).

МАВЗӮИ 11. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ НИЗОМИ СОЗМОНИ МИЛАЛИ МУТТАҲИД

Тавсифи умумии созмонҳои байналмилалии низоми Созмони Милали Муттаҳид. Оҷонсии байналмилалӣ оид ба энергияи атомӣ (МАГАТЭ). Таърихи таъсисёбии МАГАТЭ. Оинномаи МАГАТЭ аз 26 октябри соли 1956. Мақсад ва узвияти МАГАТЭ. Мақомотҳои МАГАТЭ. Конференсияи Генералӣ. Шӯрои идоракунӣ. Котиботи МАГАТЭ. Кумитаи машваратӣ-илмӣ. Самтҳои асосии фаъолияти МАГАТЭ. Функсияи МАГАТЭ. Ситод-қарордоди МАГАТЭ (Вена).

Конференсияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба тиҷорат ва рушди (ЮНКТАД). Таърихи таъсисёбии ЮНКТАД. Мақсад ва вазифаҳои ЮНКТАД. Мақомотҳои ЮНКТАД. Конференсия. Шӯро оид ба тиҷорат ва рӯшд. Котибот. Фаъолияти ЮНКТАД.

Барномаи рушди Созмони Милали Муттаҳид (ПРООН). Ташаккулёбии ПРООН (22 ноябри соли 1965). Мақсади ПРООН. Мақомотҳои ПРООН. Шӯрои идоракунӣ. Маъмурият. Фаъолияти ПРООН. Ситод-қарордоди ПРООН – Нью-Йорк (ШМА).

Барномаи Созмони Милали Муттаҳид оид ба ҳифзи муҳити зист (ЮНЕП). Таърихи таъсисёбии ЮНЕП. Мақсади ЮНЕП. Фаъолияти ЮНЕП. Мақомотҳои ЮНЕП. Шӯрои идоракунӣ. Котибот. Шӯро оид ба ҳамохангсозии фаъолият дар соҳаи ҳифзи муҳити зист. Ситоди қарордоди ЮНЕП – Найроби (Кения).

Тавсифи умумии Созмони умумиҷаҳонии тиҷорат (ВТО).

Фонди кӯдакони Созмони Миллали Муттаҳид (ЮНИСЕФ). Таърихи таъсисёбии ЮНИСЕФ. Фаъолияти ЮНИСЕФ. Мақсади ЮНИСЕФ. Мақомотҳои ЮНИСЕФ. Роҳбарият.Котибот. Ситод-қарордоди ЮНИСЕФ. (ш. Ню-Йорк).

Раёсати Комиссариати Олии Созмони Милали Муттаҳид оид ба гурезаҳо (УВКБ ООН). Таърихи ташакулёбии УВКБ ООН. Оинномаи УВКБООН аз 14 декабри соли 1950. Мақсад ва вазифаҳои УВКБ ООН. Узвияти УВКБООН. Мақомотҳои УВКБООН. Комиссари олӣ. Кумитаи Иҷроия. Ситод-қарордоди УВКБООН – Женева.

Тавсифи умумии дигар мақомоту созмонҳои низоми Созмони Милали Муттаҳид.

ҚИСМИ IV.
СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МИНТАҚАВӢ ВА БАЙНИМИНТАҚАВӢ

МАВЗӮИ 12. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МИНТАҚАВӢ

Мафҳум, нишона ва хусусиятҳои созмонҳои байналмилалии минтақавӣ. Тавсифи умумии созмонҳои байналмилалии минтақавӣ. Лигаи давлатҳои Араб (ЛАГ). Таърихи таъсисёбии ЛАГ. Пакти ЛАГ аз 22 марти соли 1945. Мақсади ЛАГ. Узвият дар ЛАГ. Мақомотҳои ЛАГ. Шӯро. Конференсияи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Котиботи Генералӣ. Шӯрои иқтисодӣ. Шӯрои муштараки мудофиа. Кумитаҳои доимии махсусгардонидашуда: ҳарбӣ, ҳуқуқӣ, нефт ва ғайра.

Ситод-қарордоди ЛАГ – Қоҳира ва Тунис. Иттифоқи Африка (ОАЕ ё СА). Таърихи таъсисёбии СА. Хартияи СА аз 25 майи соли 1963. Мақсад ва вазифаҳои СА. Узвият дар СА. Мақомотҳои асосии СА. Ассамблеяи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Шӯрои Вазирон. Котиботи генералӣ. комиссия оид ба миёнаравӣ, мусолиҳакорӣ ва арбитраж. Комиссияҳои махсусгардонидашудаи СА.

Комиссия оид ба масъалаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ. Комиссия оид ба масъалаҳои маориф, илм, фарҳанг ва тандурустӣ. Комиссия оид ба

масъалаҳои мудофиа. Комиссияи ҳуқуқшиносони Африко. Комитет оид ба кӯмакҳо ба ҳаракатҳои миллӣ-озодихоҳӣ. Ситод-қарордоди СА – ш.Аддис-Абеба. Созмони давлатҳои Америка (ОАГ). Таърихи таъсисёбии ОАГ. Мақсад ва принсипҳои ОАГ. Узвият дар ОАГ.

Мақомотҳои асосии ОАГ. Ассамблеяи генералӣ. Иҷлоссияи машваратии вазирони корҳои хориҷӣ. Шӯрои доимӣ. Шӯрои байни америкоӣ оид ба рушди комплексӣ. Котиботи Генералӣ. Дигар мақомотҳои ОАГ. Кумитаи ҳуқуқии байниамерикоӣ. Комиссияи байниамерикоӣ оид ба ҳуқуқи инсон. Суди байниамерикоӣоид ба ҳуқуқи инсон. Шаш созмони махсусгардонидашудаи ОАГ.

Созмон оид ба амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо (ОБСЕ). Таърихи таъсисёбии ОБСЕ. Хусусиятҳои ОБСЕ. Узвият дар ОБСЕ. Асосҳои ҳуқуқии ОБСЕ. Сохтори ОБСЕ ва мақоми ҳуқуқии мақомотҳои он. Машварати сарони давлат ва ҳукуматҳо. Конференсияи назоратӣ. Шӯрои вазирони корҳои хориҷӣ. Кумитаи шахсони мансабдор. Бюро оид ба институтҳои демократия ва ҳуқуқи инсон. Котиботи ОБСЕ. Ассамблеяи парламентӣ. Суди арбитражӣ ва ҷаҳонии ОБСЕ. Комиссияи ҷаҳонии ОБСЕ оид ба баррасии осоиштаи баҳсҳо ва ғайра. Иттиҳоди Аврупо (ЕС). Таърихи таъсисёбии ЕС. Мақсад ва вазифаҳои ЕС. Узвияти ЕС. Соҳибҳуқуқии байналмилалии ЕС. Мақомотҳои ЕС. Шӯрои аврупо. Шӯрои Вазирон. Комиссияи ЕС. Европарламент. Суди ЕС.

Шӯрои Аврупо (СЕ). Таърихи таъсисёбии СЕ. Санадҳои муассисавии СЕ. Оинномаи СЕ аз 15 майи соли 1949. Созишномаи Генералӣ оид ба имтиёз ва масунияти СЕ аз 2 сентябри соли 1949. Мақсад ва вазифаҳои СЕ. Мақомотҳои СЕ. Кумитаи Вазирон. Ассамблеяи Парламентӣ. Конгресси ҳокимияти маҳаллӣ ва минтақавии Аврупо. Котибот. Комиссияи Аврупоӣ оид ба ҳуқуқи инсон. Суди Аврупо оид ба ҳуқуқи инсон. Ситод-қарордоди СЕ - Срасбург (Франсия).

Ассосиатсияи кишварҳои Осиёи Ҷанубию Шарқӣ (АСЕАН). Таърихи таъсисёбии АСЕАН. Мақсад ва фаъолияти АСЕАН. Узвияти АСЕАН. Мақомотҳои АСЕАН. Конференсияи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Конференсияи Вазирони корҳои хориҷӣ. Котибот. Хусусиятҳои АСЕАН. Фаъолияти АСЕАН. Иттиҳоди давлатҳои Мустақил (ИДМ). Оинномаи ИДМ аз 22 январи соли 1993. Асосҳои байналмилалӣ -ҳуқуқии ИДМ. Мақсад ва принсипҳои ИДМ. Узвият дар ИДМ. Кишварҳои муассисони ИДМ. Давлат-аъзоҳои ИДМ. Мақомотҳои ИДМ. Шӯрои сарони давлатҳо. Шӯрои сарони ҳукуматҳо. Шӯрои вазирони корҳои хориҷӣ. Кумитаи ҳамоҳангсозии машваратӣ. Котиботи иҷроия. Шӯрои Вазирони мудофиа. Суди иқтисодӣ.

Ассамблеяи байнипарламентӣ. Комиссия оид ба ҳуқуқи инсон. Ситод-қарордоди ИДМ – ш.Минск. Мақоми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ИДМ.

МАВЗӮИ 13. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ БАЙНИМИНТАҚАВӢ

Созмони ҳамкории Исломӣ (ОИС). Таърихи таъсисёбии ОИС. Оинномаи ОИС. Узвият дар ОИС. Мақсад ва вазифаҳои ОИС. Мақомотҳои ОИС. Конференсияи сарони давлат ва ҳукуматҳо. Конференсияи вазирони корҳои хориҷӣ. Котиботи Генералӣ. Комитет ва комиссияҳои доимии ОИС. Самтҳои асосии фаъолияти ОИС.

Созмони кишварҳои содироткунандаи нефт (ОПЕК). Таърихи таъсисёфтани ОПЕК. Оинномаи ОПЕК. Узвият дар ОПЕК. Мақсад ва вазифаҳои ОПЕК. Мақомотҳои ОПЕК. Конференсия. Шӯрои идоракунӣ. Комиссияи иқтисодӣ. Котибот. Ситод-қарордоди ОПЕК- Вена. (Австрия).

ҚИСМИ V.
СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ СОҲАВӢ

МАВЗӮИ 14. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ДАР БАХШИ МУБОРИЗА БО ҶИНОЯТКОРӢ

Иштироки Созмони Милали Муттаҳид дар бахши муборизаи байналмилалӣ бо ҷиноятқорӣ.

Нақши муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид (ИКАО, ИМО ва ғайра) ва созмонҳои байналмилалии минтақавӣ дар бахши мубориза бо ҷиноятқорӣ.

Бюро оид ба ҳамохангсозии мубориза бо ҷиноятҳои муташакил ва дигар намудҳои ҷиноятҳо дар қаламрави ИДМ. Вазифаҳои асосии Бюро. Созмони байналмилалии политсияи ҷиноятӣ (ИНТЕРПОЛ). Таърихи таъсисёбии ИНТЕРПОЛ. Оинномаи ИНТЕРПОЛ аз 13 июни соли 1956. Мақсад ва принсипҳои ИНТЕРПОЛ. Мақомотҳои ИНТЕРПОЛ. Ассамблеяи Генералӣ. Кумитаи Иҷлосия. Котиботи Генералӣ. Бюрои Маркази Миллӣ. Институти мушовирон. Самтҳои асосии фаъолияти ИНТЕРПОЛ. Фаъолияти ахбории ИНТЕРПОЛ. Муносибати ИНТЕРПОЛ бо дигар созмонҳои байналмилалӣ . Ситод-қарордоди Интерпол – ш. Лион (Франсия).

Хамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои байналмилалӣ дар бахши мубориза бо ҷиноятқорӣ.

МАВЗӮИ 15. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ИҚТИСОДӢ

Созмони Милали Муттаҳид ва мақомотҳои он дар бахши муносибатҳои байналмилалии иқтисодӣ. Муассисаҳои махсусгардонидашудаи Созмони Милали Муттаҳид, ин характери иқтисодӣ доранд. МБРР, МВФ, ФАО, ИКАО, ЮНИДО, ВПС, ИФАД, Оҷонсии байналмилалӣ оид ба кафолати сармоягузорӣ (МАГИ). Мақсад ва вазифаҳои МАГИ.

Созмони умумии ҷаҳонии савдо (ВТО). Таърихи ташакулёбии ВТО – ГАТТ. Принцип, функсия ва мақсади ВТО. Мақомотҳои ВТО. Конференсияи вазирони тиҷоратӣ.

Шӯрои комиссия. Котибот. Ситод-қарордоди ВТО (Женева). Созмони умумиҷаҳонии гумрук (ТУГ). Таърихи таъсисёбии ТУГ. Конвенсия оид ба таъсиси Шӯрои хамкориҳои гумрукӣ аз 15 декабри соли 1950. Мақсад ва ҳайати ТУГ. Мақомотҳои ТУГ. Шӯро Комиссияи сиёсӣ. Кумитаи молиявӣ. Котибот. Ситод – қарордоди ТУГ – Брюссел. Созмони ҳамкориҳои иқтисодӣ (ОЭС). Таърихи таъсисёбии ОЭС. Мақсади ОЭС. Кишвар-аъзоҳои ОЭС. Сохтори мақомотҳои ОЭС. Вохурӣ дар сатҳи олӣ. Шӯрои вазирон. Шӯрои муовинон. Шӯрои ба нақшагирии минтақавӣ, комитетҳо. Котиботи доимӣ. Фаъолияти ОЭС. Ситод-қарордоди ОЭС- Теҳрон (Эрон).

Бонки аврупоии таҷдид ва рушд (ЕБРР). Таъсисёбии ЕБРР. Мақсад ва вазифаҳои ЕБРР. Фаъолияти ЕБРР. Узвият дар ЕБРР. Ситод-қарордоди ЕБРР – Лондон. Созмони ҳамкории иқтисодӣ ва рушд (ОЭСР). Мақсад ва вазифаҳои ОЭСР. Мақомотҳои ОЭСР. Шӯро. Кумитаи иҷроия. Котибот. Ситод-қарордоди ОЭСР – Париж.

Созмони ҳамкориҳои иқтисодии Осиё-Уқёнуси Ором (АПЭК). Созмони ҳамкориҳои иқтисодии Аврупову Осиё. (ЕврАзЭС).

Таърихи таъсисёбии ЕврАзЭС. Шартнома оид ба таъсиси ЕврАзЭС аз 10 октябри соли 2000. Мақсад ва вазифаҳои ЕврАзЭС. Узвият дар ЕврАзЭС. Мақомотҳои ЕврАзЭС. Шӯрои байнидавлатӣ. Кумитаи интегратсионӣ. Асамблеяи байнипарламентӣ. Кумитаи котиботи интегратсионӣ. Комиссияи намояндагони доимӣ. Суди Ҷомеа. Мақомотҳои ёрирасони ЕврАзЭС.

Шӯрои роҳбарони маркази (миллии) бонкҳо. Шӯро оид ба масъалаҳои сарҳад. Шӯро оид ба сиёсати энергетикӣ. Шӯро оид ба сиёсати нақлиётӣ. Шӯрои роҳбарони ходимоти гумрук.

Шӯрои роҳбарони хадомоти андоз. Шӯрои вазирони адлия. Мақоми ҶТ дар созмонҳои байналмилалии иқтисодӣ.

МАВЗӮИ 16. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲАВОӢ

Пайдоиш ва рӯшди созмонҳои байналмилалии авиатсонӣ. Созмони байналмилалии авиатсияи гражданӣ (ИКАО). Тавсифи умумӣ.

Созмонҳои байналмилалии ҳавоии минтақавӣ. Конференсияи Аврупоии авиатсияи гражданӣ (ЕКАК). Таърихи таъсисёбии ЕКАК. Мақсади ЕКАК. Мақомотҳои ЕКАК. Комиссияи навбатӣ. Кумитаи ҳамоҳангсозӣ. Кумитаи доимӣ. Гурӯҳи экспертҳо. Ситод-қарордоди ЕКАК – ш.Страсбург (Франсия). Созмони Аврупоӣ оид ба таъмини амнияти аэроновигатсия (Евроконтроль). Таъсиси Евроконтрол. Мақсади Евроконтрол. Мақомотҳои Евроконтрол. Комиссияи доимӣ оид ба таъмини амнияти аэроновигатсия. Оҷонсӣ оид ба амнияти аэроновигатсия. Ситод-қарордоди Евроконтрол – ш.Брюсел.

Комиссияи Африкои авиатсияи гражданӣ (АФКАК). Таъсисёбии АФКАК. Шартҳои узвият дар АФКАК. Мақсади АФКАК. Мақомотҳои АФКАК. Иҷлоисияи навбатӣ. Комиссия. Бюро. Ситод-қарордоди АФКАК – ш. Аддис-Абеба (Эфиопия). Оҷонсӣ оид ба таъмини амнияти аэроновигатсия дар Африка ва Мадагаскар (АСЕКНА). Мақсад ва вазифаҳои АСЕКНА. Мақомотҳои АСЕКНА. Ситод-қарордоди АСЕКНА – ш.Дакар (Сенегал). Комиссияи авиатсияи граждании Америкаи Лотинӣ (ЛАКАК). Мақсад ва фаъолияти ЛАКАК. Мақомотҳои ЛАКАК. Ассамблея. Президент. Комиссия. Кумитаи иҷроия. Ситод-қарордоди ЛАКАК – ш. Мехико (Мексика). Корпоратсияи Америкаи Лотинӣ оид ба хизмати аэроновигатсия (КОКЕСНА).

Шӯрои авиатсияи граждании кишварҳои Араб (КАКАС). Шӯрои байналмилалӣ оид ба авиатсия ва истифодаи фазои ҳавоӣ (МАК). Хамкориҳои ҶТ бо созмонҳои байналмилалии ҳавоӣ.

МАВЗӮИ 17. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ КАЙҲОНӢ

Тавсифи умумии созмонҳои байналмилалии кайҳонӣ.

Оҷонсии кайҳони Аврупо (ЕКА). Таърихи таъсиси ЕКА. Вазифаҳои ЕКА. Фаъолияти ЕКА. Ситод-қарордоди ЕКА – ш.Париж. Созмони байналмилалии робита бо воситаи радифҳои сунъии Замин (ИНТЕЛСАТ). Таърихи таъсисёбии ИНТЕЛСАТ. Узвият ва вазифаҳои ИНТЕЛСАТ. Ситод-қарордоди ИНТЕЛСАТ–ш.Вашингтон. Созмони байналмилалии робитаи кайҳонӣ (Интерспутник). Мақсад ва вазифаҳои Интерспутник. Ситод-қарордоди Интерспутник – ш.Москва.

Созмони байналмилалии баҳрии робитаи радифҳои маснӯъ (ИНМАРСАТ). Таърихи таъсисёбии ИНМАРСАТ. Узвият ва мақсади ИНМАРСАТ. Ситод-қарордоди ИНМАРСАТ – ш.Лондон. Созмони Арабии робитаи радифҳои маснуъ. (АРАБСАТ).

Созмони Аврупоии робитаи радифи маснӯъ. (ЕВТЕЛСАТ). Созмони Аврупои оид ба истифодабарии радифҳои обуҳавосанҷи (ЕВМЕТСАТ).

Созмонҳои байналмилалии ғайриҳукуматии кайҳонӣ. Кумита оид ба тадқиқоти фазои кайҳонӣ (КОСПАР). Таърихи таъсисёбии КОСПАР. Ҳайат ва вазифаҳои КОСПАР. Федератсияи байналмилалии астрономия. (МАФ).

Таърихи таъсисёбии МАФ. Мақсади МАФ. Ҳайати МАФ. Академияи байналмилалии кайҳоновардӣ (МАА).

Институти ҳуқуқи байналмилалии кайҳонӣ (МИКП).

МАВЗӮИ 18. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲАРБӢ

Омилҳои пайдоиши созмонҳои байналмилалии ҳарбӣ. Созмони Шартномаи Атлантикаи Шимолӣ (НАТО). Таърихи таъсисёбии НАТО. Пакт Атлантикаи Шимолӣ аз 4 апрели соли 1949. Мақсад ва вазифаҳои НАТО. Узвият дар НАТО. Мақомотҳои НАТО. Шӯро. Котибот. Кумитаи иқтисодӣ ва сиёсӣ. Кумитаи банақшагирии ҳарбӣ. Кумитаи ҳарбӣ. Кумитаи доимии ҳарбӣ. Кумитаи мудофиаи ядроӣ. Гурӯҳи банақшагирии ядроӣ. Штаби байналмилалии ҳарбӣ. Сарфармондеҳи Олии қувваҳои иттифоқи мутаҳидаи ҳарбӣ дар Аврупо. Сарфармондеҳи олии қувваҳои мусаллаҳи мутаҳида дар Атлантика ва ғайра. Самтҳои фаъолияти НАТО дар замони муосир. Ситод қарордоди НАТО – ш.Брюссел.

Созмони шартномаи Варшава (ТШВ солҳои 1955-1991). Таърихи таъсисёбии ТШВ. Шартномаи Варшава оид ба дӯстӣ, хамкорӣ ва кӯмаки тарафайн аз 14 майи соли 1955.

Мақсад ва вазифаҳои ТШВ. Узвият дар ТШВ. Мақомотҳои ТШВ. Кумитаи машварати сиёсӣ. Иттиҳоди фармондеҳони қувваҳои муссаллаҳи кишварҳои аъзои Шартномаи Варшава. Кумитаи вазирони корҳои хориҷӣ. Котиботи Муттаҳида. Кумитаи вазирони мудофиа. Нақши Созмони Шартномаи Варшава дар таърихи муносибатҳои байналмилалӣ . Созмони Шартномаи Осиёи Ҷанубию Шарқӣ (СЕАТО солҳои 1954-1974). Таърихи таъсисёбии СЕАТО. Шартнома оид ба мудофиаи Осиёи Ҷанубию Шарқӣ. Мақсад, вазифа ва функсияи СЕАТО. Нақши СЕАТО дар таърихи муносибатҳои байналмилалӣ . Созмони Шартномаи Марказӣ (СЕНТО солҳои 1955-1979). Таърихи таъсис ва фаъолияти СЕНТО. Созмони пакти Уқёнуси Ором (АНЗЮС) ва Пакти амнияти Уқёнуси Ором аз 1 сентябри соли 1951.

Узвият дар АНЗЮС. Мақомотҳои АНЗЮС. Шӯро. Мақомоти доимии ҳамоҳангсозӣ. Кумитаи ҳарбӣ. Мақсад ва фаъолияти АНЗЮС. Иттифоқи Аврупои Ғарбӣ. Шӯрои Осиё ва Уқёнуси Ором (АЗПАК).

Созмони хамкориҳои Шанхай (ШОС). Таърихи ШОС. Форуми Шанхай. Асосҳои ҳуқуқии фаъолияти ШОС. Узвият дар ШОС. Мақсад ва принсипҳои ШОС. Мақомотҳои ШОС.

Созмони Аҳдномаи Амнияти Дастаҷамъӣ (ОДКБ). Таърихи таъсисёбии ОДКБ. Асосоҳои ҳуқуқии ОДКБ. Шартнома дар бораи амнияти дастаҷамъӣ аз 15 майи соли 1992. Консепсияи амнияти дастаҷамъии кишварҳои аъзои Шартнома оид ба амнияти дастаҷамъӣ аз 10 феврали соли 1995. Декларатсияи давлатҳои иштирокчии Шартнома оид ба амнияти дастаҷамъӣ аз 10 феврали соли соли 1995.

Оинномаи ОДКБ аз 7 октябри соли 2002. Мақсад, вазифа ва самтҳои фаъолияти ОДКБ. Принсипҳои ОДКБ. Узвият дар ОДКБ: Арманистон, Белоруссия. Қазоқистон, Қирғизистон, Руссия, Тоҷикистон ва Ӯзбекистон.

Сохтори мақомотҳои ОДКБ. Шӯрои амнияти дастаҷамъӣ. Шӯрои Вазирони корҳои хориҷӣ. Шӯрои вазирони мудофиа. Кумитаи котиботи Шӯрои амният. Котиботи ОДКБ. Котиби Генералии ОДКБ. Ситоди муттаҳидаи ОДКБ. Ситод-қарордоди ОДКБ – ш.Москва.

Нақш ва аҳмияти созмонҳои байналмилалии ҳарбӣ дар замони муосир.

АДАБИЁТ:

1. Абащидзе А.Х., Урсин Д.А. Неправительственные организации: Международно-правовые аспекты. –М.: РУДН, 2002. 160 с.
2. Актуальные проблемы деятельности международных организаций/ Отв.ред. Г.И.Морозова. – М.: Междунар.отношения, 1982.
3. Алимов Р., Лебедев М., Касымов Э. Таджикистан – Организация Объединенных Наций: история взаимоотношений. Новый взгляд (К 50-летию ООН). –М.: Знак, 1995. -128 с.
4. Айдарбаев С.Ж. Интеграционное процессы на постсоветском пространстве в условиях глобализации: международно-правовые аспекты. Монография. Алматы: Қазақ университети, 2010. 416 с.
5. Бирюков П.Н. Международное право: Учебник. – М.: Юриаит, 2011. 793 с.
6. Действующее международное право. В трех томах/Отв. ред. Ю.М.Колосов и Э.С.Кривчикова. – М., 1996-1997.
7. Забигайло К.С. Право международных организации. Конспект лекций. Часть Первая. –Киев: Выща школа, 1974. –56 с.
8. Зайцева О.П. Международные межправительственные организации. – М.: Наука, 1983.

9. Зябкин А.И. Организация Объединенных Наций – универсальная международная организация общей компетенции: Учебное пособие. – СПб: Знание, 2008, 440с.
10. Идиев Ф.Ф. Международно-правовые основы участия международных организаций в урегулировании конфликта в Таджикистане: монография. -Душанбе.: ТНУ, 2013. –248 с.
11. Искандаров А. Государства Центральной Азии в интеграционных процессах. Душанбе: Эр-грф, 2007. 452 с.
12. Каламкарян Р.А., Мигачев Ю.И. Международное право: Учебник. – М.: Изд-во, ЭКСМО, 2005. – 736 с.
13. Капустин А.Я. Право международных организаций. Общая часть: Практикум. –М.: РУДН, 2002. -167 с.
14. Капустин А.Я. Международные организации в глаболизирующемся мире: Монография. –М.: РУДН, 2010. 320 с.
15. Карташкин В.А. Организация Объединенных Наций и международная защита прав человека в XXI веке: монография /В.А. Карташкин. –М.: ИНФРА-М., 2015.-176 с
16. Коваленко И.И. Международные неправительственные организации. – М.: Междунар. отношения, 1976.
17. Колосов Ю.М.Ответственность в международном праве.-2-е изд.,стер.-М.:статут,2014.-224с.
18. Кольяр К.А. Международные организации и учреждения. – М.: Междунар. отношения, 1972.
19. Кривчикова Э.С. Основы теории права международных организаций. – М.: МГИМО, 1979.
20. Крылов Н.Б. Правотворческая деятельность международных организаций. – М.: Междунар. отношения, 1988.
21. Кужашева Р.Ш. Международная организация как субъект международного частного права: Монография. / Р.Ш. Кужашева М: Казань: РПА Минюста России, 2011. 180 с.
22. Кузнецова Е.В. Международные неправительственные организации (правовые вопросы):учеб. пособие для студентов юрид. спец./Е.В.Кузнецова.-Мн.:БГУ,2007.-115с.
23. Купреев С.С.Правовое положение финансовых организаций на территории Российской Федерации/С.С.Купреев.-М.:Ин-т. междунар. права и экономика,2010.-98с.

24. Кутейников А.Е. Международные межправительственные организации: теоретическо-социологический анализ. -СПб.: Изд-во С.-Петерб.ун-та, 2012.-256с.
25. Курс международного права. В 7 т./ Гл.ред. В.Н.Кудрявцев, зам.гл.ред. В.С.Верещетин, Г.И.Тункин. – М.: Наука, 1989. – 1993.
26. Ластовская О.А. Международная межправительственные организация как субъект международного частного права: монография. -Гродно: ГрГУ, 2013.-203с.
27. Лекции по актуальным проблемам международного и европейского права / под ред. проф. Л.Н.Галенской и проф. М.Л.Энтина. –СПб.: СКФ «Россия - Нева» 2004. -328 с.
28. Лукашук И.И. Международное право: Общая часть. Учебник. – М.: БЕК, 1996. – 371 с.
29. Лукашук И.И. Международное право: Особенная часть.Учебник. – М.: БЕК, 1997. – 410 с.
30. Мансуров У.А. Сотрудничество Республики Таджикистан с межправительственными организациями универсального характера (международно-правовой аспект). –Душанбе, 2010. 137 с.
31. Мансуров У.А. Международная правосубъекность Республики Таджикистан: В 2 ч. Часть 1. Право на членство в международных организациях: монография/ У.А.Мансуров.-Душанбе:РТСУ, 2019.-157с.
32. Маргиев В.И. Международные организаций (теоритические аспекты). Майкоп: ГУРИПП «Адыгея», 2001. 476 с.
33. Международно-правовые основы создания и функционирования Евразийского экономичесого союза: монография /отв. ред.Е.Г.Моисеев.-М.: Проспект,2015.-176с.
34. Международные отношении: теории, конфликты, организации: Учебное пособие / Под ред. П.А.Циганкова.-М.: Альфа -М., 2004.-288с.
35. Международных организаций: Учебник / Под ред. проф. И.П. Блищенко. М.: РУДН, 1994. 305 с.
36. Международное право: Учебник /Отв. ред. Ю.М.Колосов, В.И.Кузнецов. – М.: Междунар. отношения, 1998. – 624 с.
37. Международное право: Учебник/ Отв.ред.проф. Ю.М.Колосов и Э.С.Кривчикова. – М.: Междунар.отношения, 2000. -720 с.
38. Международное право: Учебник/Под ред. Г.В.Игнатенко и О.И.Тиунов. – М.: ИНФРА-НОРМА, 1999. – 584 с.

39. Международные организации системы ООН: Справочник/ Сост. А.А.Титаренко. – М.: Междунар. отношения, 1990. – 192 с.
40. Митрофанов М.В. Служащие международных организаций: Персонал организаций системы Организация Объединенных Наций. -М.: Междунар. отношения, 1981. -120 с.
41. Моисеев А.А. Надгосударственность в современном международном праве. М., 2007.
42. Моисеев А.А. Суверенитет государства в международном праве: Учебное пособия. М.: Восток – Запад, 2009. 384 с.
43. Моисеев А.А. Международно-финансовое организация. М., 2006.
44. Моравецкий В. Функции международных организаций. – М.: Прогресс, 1976.
45. Морозов Г.И. Международные организации. – М.: Мысль, 1974.
46. Морозов Г.И. Организация Объединенных Наций (основные международно-правовые аспекты структуры и деятельности). –М.: ИМО, 1962. -512с
47. Мутагиров Д.З. Международные политические институты: актуальные проблемы истории и теории: Учеб.пособие. М.: Логос, 2009. 384 с
48. Наумов А.О. Международные межправительственные организации в современной мирополитической системе. М., Красанд, 2009, 272 с.
49. Нешатаева Т.Н. Международные организации и права. Новые тенденции в международно-правовом регулировании. – М.: Дело, 1998.
50. Отраслевое деление международного международного права: традиционные и новые подходы. Коллективная монография/Под ред.А.А.Дорской, З.Ш. Матчановой. СПб.: Астерион,2018- 432с
51. Раҷабов С.А.Фарҳанги ҳуқуқи байналмилалӣ.-Душанбе:Дониш, 2012.-356с.
52. Сарсембаев М.А. Международное право: Учебник. – Алматы: Данекер, 2001. – 346 с.
53. Право международных организаций: учебник / под ред. И.П. Блищенко, А.Х. Абащидзе. –М.: РУДН, 2013. –597с.
54. Право международных организаций: учебник для бакалавриата и магистратуры / под ред. А.Х. Абашидзе. –М.: Юрайт, 2014. –687 с.
55. Подшибякин С.А. Правовой статус международных неправительственных организаций. М.: Юрлитинформ, 2006. 128 с.

56. Словарь международного права/Отв. ред. Б.М.Клименко. – М.: Междунар. отношения, 1986. – 432 с.
57. Тузмухамедов Р.А. Развивающиеся страны в мировой политике (международное межправительственные организации развивающихся стран). –М.: Междунар. отношения, 1977.-208 с.
58. Тункин Г.И. Теория международного права. – М.: Междунар. отношения, 1970. – 512 с. (2000 г. Второе издание).
59. Ушаков Н.А. Международное право: Учебник. – М.: Юристъ, 2000 – 304 с.
60. Хакимов Р.Т. Детство: проблемы и переспективы:(1946-2006гг.).-Ташкент:Узбекистан,2006.-112с.
61. Хакимов Р.Т. Международная правосубъектность: вопросы истории, теории и практики/ Монография. –Ташкент.: «Янги аср авлоди», 2012. -160 с.
62. Хакимов Р.Т. Узбекистан и Организация Объединенных Наций.-Ташкент:Узбекистан,1995.-120с.
63. Шибаева Е.А. Право международных организаций. Вопросы теории. – М.: Междунар. отношения, 1986. – 160 с.
64. Шибаева Е.А. Специализированные учреждения ООН. – М.: Междунар. отношения, 1966.
65. Шибаева Е.А., Поточный М. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций. – М.: МГУ, 1980.
66. Шибаева Е.А. Правовой статус межправительственных организаций. – М.: Юрид.лит., 1972.
67. Шреплер Х.А. Международные экономические организации: Справочник/Пер. С.А.Тюнаева, И.Н.Фомичева. – М.: Междунар. отношения, 1997. – 456 с.
68. Энциклопедия международных организаций: В 3-х т. Том 1. Международные межправительственные организаций / Под ред. Л.Н. Гланская, С.А. Малинина. –Спб.: Изд-во юридического факультета С.Петербург. ун-та, 2003. -524 с.
69. Энциклопедия международных организаций: В 3-х т. Том 2. Международные неправительственные организаций, обладающие консультативным статусом при экономическом и социальном совете Организация Объединенных Наций / Под ред. Л.Н.Галенская. –СПб: юридического факультета СПб-унта, 2006. 476 с.

ПРОГРАММА

ПО СПЕЦКУРСУ
«ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ»

Составитель:
к.ю.н., доцент Раджабзода М.Н.

ВВЕДЕНИЕ

В мире существует более 5 тысяч международных организаций, из них около 500 являются международными межправительственными организациями. Деятельность этих организаций направлена на поддержание международного мира и безопасности, обеспечение сотрудничества государств в различных сферах, а также на защиту прав человека.

Международные организации являются одной из организационно-правовых форм межгосударственного сотрудничества в современных международных отношениях и играют существенную роль как форма многосторонней дипломатии.

Международные организации занимают ведущее место в мировой политике как инструмент поддержания международного мира и безопасности, обеспечения сотрудничества и защиты прав человека.

Современное международное право признает международные организации субъектами, хотя их правосубъектность является производной и возникало сравнительно недавно – в конце XIX века. Современное международное право в значительной степени развивается под влиянием международных организаций, особенно Организации Объединенных Наций, которая обеспечивает международный правопорядок в мировом сообществе. А для Республики Таджикистан, как суверенного государства, значительную роль играла ООН в стабилизации обстановки во время гражданской войны. Особенно после того, как 21 января 1993 года в г. Душанбе открылась миссия наблюдателей ООН, основной функцией которой было оказание помощи Правительству Таджикистана и бывшей объединенной таджикской оппозиции для прекращения огня и других враждебных действий.

В современных условиях РТ сотрудничает со многими международными организациями и является членом ОБСЕ, Организации Исламской Конференции, Организации Экономического Сотрудничества, МБРР, Международного валютного фонда и других международных организаций.

Вышеизложенным определяется важность задачи науки международного права и его преподавания.

Программа спецкурса «Право международных организаций» состоит из пяти частей: история и теория международных организаций; отрасли права международных организаций; международные организации универсального характера; региональные и межрегиональные международные организации; международные отраслевые организации.

В конце каждой темы дается перечень специальной литературы, рекомендуемой для более углубленного изучения правового статуса международных организаций. Кроме того, для ознакомления с курсом права международных организаций в целом предлагается в конце список литературы, которая распространяется на все темы.

Рабочий план
по спецкурсу «Право международных организаций»
(количество часов)

№	Наименоване темы	Лек.	Сем.
I.	**Истории международных организаций**	2	1
II.	**Теория международных организаций** 1. Место международных организаций в системе современных международных организаций	4	2
	2. Понятие, предмет и система права международных организаций	2	1
	3.Юридическая природа международных организаций	4	2
	4.Членство в международных организациях	2	1
III.	**Отрасли права международных организаций** 1. Внутреннее право международных организаций	2	1
	2.Внешнее (дипломатическое) право международных организаций	2	1
	3.Право договоров международных организаций	2	1
IV.	**Международные организации универсального характера.** 1. Организация Объединенных Наций	4	2
	2. Специализированные учреждения ООН	6	2
	3. Международные организации системы ООН	2	1
V.	**Региональные и межрегиональные международные организации**	6	2
VI.	**Международные отраслевые организации** 1.Международные организации в борьбе с преступностью	2	2
	2. Международные экономические организаций	2	1
	3. Международные воздушные и космические организаций	2	2
	4. Международные военные организации	4	2
	ИТОГО:	**48**	**24**

ЧАСТЬ I

ИСТОРИЯ И ТЕОРИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

РАЗДЕЛ 1. ИСТОРИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

ТЕМА 1. ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Основные предпосылки возникновения международных организаций. Периодизация истории международных организаций. История международных организаций неполитического характера. Международные административные союзы. Международный союз для измерения земли (1864 г.). Международный телеграфный союз (1865 г.). Всемирный почтовый союз (1874 г.). Международный комитет мер и весов (1875 г.). Международный союз для защиты литературной и художественной собственности (1886 г.). Международный противоневольнический союз (1890 г.). Международный союз для публикации таможенных тарифов (1890 г.). Международный союз железнодорожных товарных сообщений (1890 г.).

Появление международных организаций политического характера. Лига Наций. История создания. Цель, принципы и органы Лиги Наций. Ассамблея. Совет. Секретариат. Место Лиги Наций в истории человечества.

Появление Организации Объединенных Наций и её значение в современном мире. Роль международных организаций в современных международных отношениях.

РАЗДЕЛ 2. ТЕОРИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

ТЕМА 2. МЕСТО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Порядок и способы создания международных организаций.

Процесс и этапы создания международных организаций. Принятие учредительного документа. Создание материальной структуры организации. Созыв главных органов международных организаций. Понятие международных организаций. Основные признаки международных организаций. Классификация международных организаций. Универсальные. Региональные. Межрегиональные. Общей и специальной компетенции. Межгосударственные и наднациональные (надгосударственные) организации. Открытые. Закрытые. Межправительственные и неправительственные международные организации. Политические,

экономические, гуманитарные, технические, научные, культурные межправительственные организации.

Понятие и виды функций международных организаций. Регулирующие функции международных организаций. Контрольные функции международных организаций. Оперативные функции международных организаций.

Нормотворческая деятельность международных организаций.

Признание международных организаций. Международно-правовая ответственность международных организаций. Прекращение существования международных организаций. Прекращение путем согласованного волеизъявления государств-членов. Ликвидация международных организаций. Правопреемство международных организаций.

ТЕМА 3. ПОНЯТИЕ, ПРЕДМЕТ И СИСТЕМА ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Становление права международных организаций как самостоятельной отрасли современного международного права. Понятие права международных организаций. Предмет права международных организаций. Методы права международных организаций. Принципы права международных организаций. Основные принципы права международных организаций. Принцип неприменения силы и угрозы силой. Принцип мирного разрешения международных споров. Принцип невмешательства в дела, входящие во внутреннюю компетенцию государства. Принцип суверенного равенства государства. Принцип добросовестного выполнения международных обязательств и др.

Специальные принципы права международных организаций. Принцип соответствия создания и деятельности международных организаций общепризнанным принципам международного права. Принцип ответственности международных организаций за правонарушения. Принцип добровольности членства в международных организациях.

Источники права международных организаций. Место международных обычаев в системе источников права международных организаций. Место международных договоров в системе источников права международных организаций. Виды международных договоров в системе источников права международных организаций. Международные договоры между государствами (учредительные акты международных организаций). Международные договоры между государствами и международными организациями (соглашение о месте пребывания штаб-квартиры

международных организаций; о ее представительстве в государствах; о технической помощи; о финансовой помощи; об опеке; о предоставлении вооруженных сил и других видов военной помощи и т.д.).

Международные договоры между международными организациями (Соглашения о сотрудничестве; о статусе специализированного учреждения при ООН; о правопреемстве; о создании совместных органов и программ и др.).

Место решений международных организаций в системе источников права международных организаций. Вспомогательные источники права международных организаций. Международно-правовые доктрины. Национальное законодательство.

Система права международных организаций. Нормы права международных организаций. Институты права международных организаций. Отрасли права международных организаций.

ТЕМА 4. ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Правовые основы организации и деятельности международных организаций. Уставы международных организаций – как международные договоры особого рода. Специфика международных договоров, являющихся учредительными актами международных организаций.

Компетенция международных организаций. Юридическая сила постановлений международных организаций. Виды постановлений международных организаций.

Международная правосубъектность международных организаций. Специфика международной правосубъектности международных организаций. Воля международных организаций.

ТЕМА 5. ЧЛЕНСТВО В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ ПОРЯДОК ВСТУПЛЕНИЯ В ЧЛЕНЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Категории членов в международных организациях. Полноправные члены международных организаций. Виды полноправных членов международных организаций. Первоначальные члены международных организаций. Присоединившиеся члены в международных организациях. Процедуры присоединения членства в международных организациях. Условия и порядок приема в членство международных организаций. Критерии приема в члены международных организаций. Общие и

специальные критерии требований для приема в члены международных организаций.

Членство с ограниченными правами в международных организациях. Ассоциированный член. Член-сотрудник (ЮНЕСКО, ВОЗ). Сочлен (МСЭ). Правовой статус членства с ограниченными правами в международных организациях.

Членство Республики Таджикистан в международных организациях: ООН (2.03.1992 г.); ОБСЕ (26.02.1992 г.); МАВ (10.1992 г.); ОИК (01.12.1992 г.); ЭКО (18.01.1993 г.); ЮНЕСКО (06.04.1993 г.); ИСЕСКО (27.04.1993 г.); МБРР (27.04.1993 г.); МВФ (06.1993 г.); МФК (06.1993 г.); МАР (06.1993 г.); МИГА (06.1993 г.); ВМО (09.09.1993 г.); ИКАО (03.10.1993 г.); МОТ (26.11.1993 г.); ВОЗ (04.1992 г.); ЮНИДО (09.06.1994 г.); Международная организация космической связи «Интерспутник» (13.05.1994 г.); МОМ (29.11.1994 г.); ЕЭК (12.12.1994 г.); МОДД (12.06.1995 г.); ФАО (11.1995 г.); ИБР (11.1996 г.); ИНТЕЛСАТ (22.02.1996 г.); АБР (20.02.1998 г.);ВТО(2013г) и др.

Прекращение членства в международных организациях. Способы прекращения членства в международных организациях. Выход из членства международных организаций. Условия выхода из членства международных организаций.

Исключение из членства международных организаций. Условия и порядок исключения из членства международных организаций.

Причины прекращения членства в международных организациях. Ликвидация международных организаций. Исчезновение государства как субъекта международного права. Несогласие государства-члена с принятой поправкой к учредительному акту.

Приостановление членства в международных организациях. Условия и порядок приостановления членства в международных организациях. Отличие порядка прекращения членства от приостановления членства в международных организациях.

ЧАСТЬ II.
ОТРАСЛИ ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ
ТЕМА 6. ВНУТРЕННЕЕ ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Понятие внутреннего права международных организаций. Содержание внутреннего права международных организаций. Место внутреннего права

международных организаций в системе права международных организаций. Источники внутреннего права международных организаций.

Принципы внутреннего права международных организаций. Общие принципы права международных организаций.

Специфические принципы внутреннего права международных организаций. Принцип справедливого географического представительства. Принцип специфических интересов. Принцип равного представительства групп государств с несовпадающими интересами. Принцип наибольшего финансового вклада.

Правила процедуры международных организаций. Порядок работы органов международных организаций. Порядок работы главных и вспомогательных органов международных организаций. Способы принятия решений международных организаций. Порядок голосования в органах международных организаций.

Финансовые вопросы международных организаций. Бюджет и взносы международных организаций.

Порядок назначения, статус и функции должностных лиц и служащих международных организаций. Поступление на службу в международные организации. Выборы должностных лиц международных организаций. Категории персонала международных организаций. Прекращение службы в международных организациях. Средства разрешения споров с участием персонала международных организаций. Претензии и ответственность персонала международных организаций.

ТЕМА 7. ВНЕШНЕЕ (ДИПЛОМАТИЧЕСКОЕ) ПРАВО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Понятие внешнего права международных организаций. Содержание внешнего права международных организаций. Источники внешнего права международных организаций. Венская конвенция о представительствах государств в их отношении с международными организациями универсального характера от 14 марта 1975 г.

Привилегии и иммунитеты международных организаций.

Конвенция о привилегиях и иммунитетах ООН от 13 февраля 1946 г.

Конвенция о привилегиях и иммунитетах специализированных учреждений ООН от 21 ноября 1947 г. Соглашения международных организаций со страной пребывания. Персонал международных организаций. Классификация персонала международных организаций. Международно-

правовое регулирование статуса персонала международных организаций. Привилегии и иммунитеты персонала международных организаций.

Форма представительства государств в международных организациях. Постоянные представительства государств при международных организациях. Порядок создания постоянных представительств государств при международных организаций. Состав постоянных представительств государства при международных организаций.

Функции постоянных представительств государства при международных организациях. Иммунитеты и привилегии постоянных представительств государства при международных организациях. Правовой статус сотрудников постоянных представительств государств при международных организациях.

Постоянные миссии наблюдателей при международных организациях. Функции постоянных миссий наблюдателей при международных организациях. Правовое положение делегатов и наблюдателей в органах международных организаций.

ТЕМА 8. ПРАВО ДОГОВОРОВ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

История развития права договоров международных организаций. Понятие права договоров международных организаций. Кодификация права договоров международных организаций.

Международные организации как субъекты международных договоров.

Договорная правоспособность международных организаций. Наименования, форма и язык договоров с участием международных организаций. Объекты договоров с участием международных организаций. Виды договоров с участием международных организаций. Соглашение о штаб-квартире. Соглашение об оказании технической помощи. Соглашение о сотрудничестве и об ассоциировании государств с международными организациями. Соглашения МАГАТЭ с государствами о гарантиях. Соглашения ООН о правовом статусе вооруженных сил, посредников и наблюдателей. Соглашение об опеке. Договоры о сотрудничестве и координации деятельности. Соглашения о правопреемстве. Порядок заключения договоров с участием международных организаций. Стадии заключения международных договоров с участием международных организаций. Основные формы разработки и согласования текстов международных договоров с участием международных организаций. Переговоры. Формы переговоров. Принятие текста международного

договора и установление его аутентичности. Способы выражения согласия международных организаций на обязательность международного договора.

Подписание международного договора и его особенности.

Обмен документами, образующими договор.

Акт официального подтверждения международного договора. Утверждение, принятие и присоединение международного договора.

Обмен документами или сдача их на хранение. Оговорки к многосторонним договорам с участием международных организаций.

Депозитарий, регистрация и опубликование договоров с участием международных организаций. Юридическая действительность договоров с участием международных организаций. Понятие и условия действительности договоров международных организаций. Основания недействительности договоров с участием международных организаций. Последствия недействительности договоров с участием международных организаций. Действие и применение договоров с участием международных организаций во времени и пространстве. Изменение международных договоров с участием международных организаций. Прекращение и приостановление действия международных договоров с участием международных организаций.

ЧАСТЬ III.
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ УНИВЕРСАЛЬНОГО ХАРАКТЕРА
ТЕМА 9. ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ

История создания Организации Объединенных Наций. Организационные и юридические предпосылки создания ООН.

Декларация о дружбе и взаимопомощи от 4 декабря 1941 г. между Правительством СССР и правительством Польской Республики. Вашингтонская Декларация от 1 января 1942 г. «Объединенные Нации» - подписали 26 государств, находящихся в состоянии войны с фашистскими государствами.

Московская декларация министров иностранных дел СССР, США, Великобритании и Китая от 30 октября 1943 г. Тегеранская декларация глав правительств трех держав – СССР, США и Великобритании от 1 декабря 1943 г. Конференция в Думбартон-Оксе в августе-сентября 1944 г. Постановления Крымской (Ялтинской) конференции от 13 февраля 1945 г. Конференция в Сан-Франциско с 25 апреля по 26 июня 1945 г. Устав ООН от 26 июня 1945 г., который вступил в силу 24 октября 1945 г.

Цель ООН – поддерживать международный мир и безопасность; развивать дружественные отношения между нациями на основе уважения принципа равноправия и самоопределения народов; осуществлять международное сотрудничество в разрешении международных проблем экономического, социального, культурного и гуманитарного характера и в поощрении и развитии уважения к правам человека и основным свободам для всех, без различия расы, пола, языка и религии; быть центром для согласования действий наций в достижении этих целей.

Принципы ООН. Принцип суверенного равенства государств. Принцип разрешения международных споров мирными средствами. Принцип невмешательства в дела, входящие во внутреннюю компетенцию государств. Принцип добросовестного выполнения международного обязательства. Принцип неприменения силы и угрозы силой. Принцип равноправия и самоопределения народов. Принцип сотрудничества. Членство в ООН. Первоначальные члены ООН. Присоединившиеся члены ООН. Порядок приема в члены ООН. Выход и исключение из членства в ООН. Приостановление членства в ООН.

Органы ООН. Главные и вспомогательные органы ООН. Главные органы ООН.

Генеральная Ассамблея: состав, функции и полномочия. Сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Очередные сессии. Специальные сессии. Чрезвычайные специальные сессии.

Постоянные и временные вспомогательные органы Генеральной Ассамблеи ООН. Постоянные органы Генеральной Ассамблеи ООН. Консультативный комитет по административным и бюджетным вопросам. Комитет по взносам. Комиссия международного права и др.

Вспомогательные органы Генеральной Ассамблеи ООН. Специальный комитет по определению агрессии. Специальный комитет по вопросу о ходе осуществления Декларации о предоставлении независимости колониальным странам и народам. Специальный комитет по операциям по поддержанию мира. Специальный комитет по Уставу ООН и усилению роли Организации и др.

Совет Безопасности ООН: состав, функции и полномочия. Акты Совета Безопасности ООН. Рекомендации. Решения. Вспомогательные органы Совета Безопасности. Виды вспомогательных органов Совета Безопасности. Постоянные органы Совета Безопасности. Комитет экспертов (по вопросам процедуры). Комитет по приему новых членов. Комитет по вопросу о

заседаниях Совета вне Центральных учреждений. Военно-штабной комитет. Временные вспомогательные органы Совета Безопасности ООН.

Экономический и Социальный Совет (ЭКОСОС). Состав, функции и полномочия ЭКОСОС. Структура ЭКОСОС. Вспомогательные органы ЭКОСОС. Функциональные комиссии ЭКОСОС. Статистическая комиссия. Комиссия по народонаселению и развитию. Комиссия социального развития. Комиссия по правам человека. Комиссия по положению женщин. Комиссия по наркотическим средствам. Комиссия по предупреждению преступности и уголовному правосудию. Комиссия по науке и технологии для развития. Комиссия по устойчивому развитию.

Региональные комиссии ЭКОСОС. Экономическая комиссия для Африки (ЭКА). Экономическая и социальная комиссия для Азии и Тихого океана (ЭСКАТО). Экономическая комиссия для Европы (ЭКЕ). Экономическая комиссия для Латинской Америки и Карибского бассейна (ЭКЛАК). Экономическая и социальная комиссия для Западной Азии (ЭСКЗА). Постоянные комитеты ЭКОСОС. Комитет по программе и координации. Комитет по неправительственным организациям. Комитет по населенным пунктам. Комитет по переговорам с межправительственными учреждениями.

Экспертные органы и организации ЭКОСОС.

Совет по опеке: состав, функции и полномочия. Международный Суд ООН: состав, функции и компетенция. Деятельность Международного Суда ООН. Местонахождение Международного Суда – Гаага.

Секретариат ООН. Структура Секретариата ООН. Генеральный секретарь ООН: функции и деятельность. Персонал секретариата ООН. Категории сотрудников Секретариата ООН. Руководящие сотрудники. Специалисты. Работники общих служб. Работники полевой службы.

Штаб-квартира ООН (Нью-Йорк).

Основные направления деятельности ООН. Экономическое и социальное развития. Права человека. Демократия. Миротворчество.

Место и значение ООН в современном мире. Место ООН в деле стабильности политической обстановки в РТ. Миссия наблюдателей ООН в Таджикистане. Сотрудничество Республики Таджикистан с ООН.

ТЕМА 10. СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ ООН

История создания специализированных учреждений. Понятие и юридическая природа специализированных учреждений. Классификация специализированных учреждений. Специализированные учреждения ООН –

субъекты международного права особого рода. Международно-правовая ответственность специализированных учреждений ООН.

Членство в специализированных учреждениях ООН. Взаимоотношения специализированных учреждений и ООН. Структура специализированных учреждений ООН. Виды деятельности специализированных учреждений ООН. Компетенция специализированных учреждений ООН. Привилегии и иммунитеты специализированных учреждений ООН и их должностных лиц.

Учредительные акты специализированных учреждений ООН. Классификация правовых актов, разрабатываемых и применяемых специализированными учреждениями ООН.

Всемирная метеорологическая организация (ВМО). История создания ВМО. Цель и состав ВМО. Всемирный метеорологический конгресс. Исполнительный Совет. Секретариат. Рабочие языки – английский, арабский, испанский, китайский, русский и французский. Штаб-квартира ВМО (Женева).

Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ).

История создания ВОЗ. Цель ВОЗ. Основные направления деятельности ВОЗ. Органы ВОЗ. Всемирная ассамблея здравоохранения. Исполнительный Совет. Секретариат. Рабочие языки – английский и французский. Штаб-квартира ВОЗ (Женева).

Всемирная организация интеллектуальной собственности (ВОИС).

История создания ВОИС. Цель ВОИС. Органы ВОИС. Конференция. Генеральная Ассамблея. Комитет по координации. Международное бюро. Штаб-квартира ВОИС (Женева).

Всемирный почтовый союз (ВПС).

История создания ВПС. Цель ВПС. Органы ВПС. Всемирный почтовый конгресс. Исполнительный Совет. Консультативный совет по почтовым исследованиям. Международное бюро. Штаб-квартира ВПС (Берн).

Международная морская организация (ИМО).

История создания ИМО. Цель и задачи ИМО. Органы ИМО. Ассамблея. Совет. Секретариат. Юридический комитет. Комитет по защите морской среды. Штаб-квартира ИМО (Лондон).

Международная организация гражданской авиации (ИКАО).

История создания ИКАО. Цель и задачи ИКАО. Органы ИКАО. Ассамблея. Совет. Штаб-квартира ИКАО (Монреаль).

Международная организация труда (МОТ).

История создания МОТ. Цель МОТ. Особенности МОТ. Органы МОТ. Международная конференция труда. Административный совет. Международное бюро труда. Штаб-квартира МОТ (Женева).

Международная Ассоциация развития (МАР).

История создания МАР. Цель и задачи МАР. Органы МАР. Совет управляющих. Исполнительные директора. Президент МАР. Месторасположение МАР – Вашингтон.

Международная финансовая корпорация (МФК).

История создания МФК. Цель и задачи МФК. Органы МФК. Совет управляющих. Совет директоров. Председатель Совета директоров МФК. Месторасположение МФК – г. Вашингтон.

Международный банк реконструкции и развития (МБРР).

История создания МБРР. Цель и задачи МБРР. Функции МБРР. Органы МБРР. Совет управляющих. Директорат. Президент МБРР. Местонахождение МБРР – Вашингтон.

Международный валютный фонд (МВФ).

История создания МВФ. Цель и задачи МВФ. Органы МВФ. Совет управляющих. Исполнительный директорат. Директор-распорядитель. Местонахождение МВФ – г. Вашингтон.

Международный союз электросвязи (МСЭ).

История возникновения и развития МСЭ. Цель и задачи МСЭ. Органы МСЭ. Полномочия конференции. Всемирные и Региональные конференции. Административный совет. Генеральный секретариат. Местонахождение МСЭ – Женева.

Организация Объединенных Наций по вопросам образования науки и культуры (ЮНЕСКО).

История создания ЮНЕСКО. Цель и задачи ЮНЕСКО. Членство в ЮНЕСКО. Органы ЮНЕСКО. Генеральная конференция. Исполнительный совет. Секретариат. Формы деятельности ЮНЕСКО. Штаб-квартира ЮНЕСКО (Париж).

Организация Объединенных Наций по промышленному развитию (ЮНИДО).

Создание ЮНИДО. Цель ЮНИДО. Органы ЮНИДО. Генеральная конференция. Совет по промышленному развитию. Секретариат. Местонахождение ЮНИДО – Вена (Австрия).

Международный фонд сельскохозяйственного развития (ИФАД).

История создания ИФАД. Цель ИФАД. Членство в ИФАД. Органы ИФАД. Совет управляющих. Исполнительный Совет. Президент Фонда. Штаб-квартира ИФАД (Рим).

Продовольственная и сельскохозяйственная Организация Объединенных Наций (ФАО).

История создания ФАО. Цель и задачи ФАО. Органы ФАО. Конференция. Совет. Секретариат. Штаб-квартира ФАО (Рим).

ТЕМА 11. МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ООН

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНИЗАЦИЙ СИСТЕМЫ ООН

Международное агентство по атомной энергии (МАГАТЭ). История создания МАГАТЭ. Устав МАГАТЭ от 26 октября 1956 г. Цель и члены МАГАТЭ. Органы МАГАТЭ. Генеральная конференция. Совет управляющих. Секретариат МАГАТЭ. Научно-консультативный комитет. Основные направления деятельности МАГАТЭ. Функции МАГАТЭ. Штаб-квартира МАГАТЭ (Вена).

Конференция ООН по торговле и развитию (ЮНКТАД). История создания ЮНКТАД. Цель и задачи ЮНКТАД. Органы ЮНКТАД. Конференция. Совет по торговле и развитию. Секретариат. Деятельность ЮНКТАД.

Программа развития ООН (ПРООН). Создание ПРООН (22 ноября 1965 г.). Цель ПРООН. Органы ПРООН. Совет управляющих. Администратор. Деятельность ПРООН. Местонахождение ПРООН – Нью-Йорк (США).

Программа ООН по окружающей среде (ЮНЕП). История создания ЮНЕП. Цель ЮНЕП. Деятельность ЮНЕП. Органы ЮНЕП. Совет управляющих. Секретариат. Совет по координации деятельности в области окружающей среды. Штаб-квартира ЮНЕП – Найроби (Кения).

Общая характеристика Всемирной торговой Организации (ВТО).

Детский Фонд Организации Объединенных Наций (ЮНИСЕФ).

История создания ЮНИСЕФ. Деятельность ЮНИСЕФ. Цель ЮНИСЕФ. Органы ЮНИСЕФ. Правление. Секретариат. Штаб-квартира ЮНИСЕФ (г. Нью-Йорк).

Управление Верховного комиссара Организации Объединенных Наций по делам беженцев (УВКБ ООН).

История создания УВКБ ООН. Устав УВКБ ООН от 14 декабря 1950 г. Цель и задачи УВКБ ООН. Члены УВКБ ООН. Органы УВКБ ООН.

Верховный комиссар. Исполнительный комитет. Местонахождение УВКБ ООН – Женева.

Общая характеристика других органов системы ООН.

ЧАСТЬ IV.
РЕГИОНАЛЬНЫЕ И МЕЖРЕГИОНАЛЬНЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ
ТЕМА 12. РЕГИОНАЛЬНЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Понятие, признаки и особенности региональных международных организаций. Общая характеристика региональных международных организаций.

Лига Арабских государств (ЛАГ).

История создания ЛАГ. Пакт ЛАГ от 22 марта 1945 г. Цель ЛАГ. Членство в ЛАГ. Органы ЛАГ. Совет. Конференция глав государств и правительства. Генеральный секретариат. Экономический совет. Совет совместной обороны. Постоянные специализированные комитеты: военный, правовой, нефти и др. Местонахождение ЛАГ – Каир и Тунис.

Организация Африканского Единства (ОАЕ).

История создания ОАЕ. Хартия ОАЕ от 25 мая 1963 г. Цель и задача ОАЕ. Членство в ОАЕ. Основные органы ОАЕ. Ассамблея глав государств и правительств. Совет Министров. Генеральный секретариат. Комиссия по посредничеству, примирению и арбитражу.

Специализированные комиссии ОАЕ. Комиссия по экономическим и социальным вопросам. Комиссия по вопросам образования, науки, культуры и здравоохранения. Комиссия по вопросам обороны.

Комиссия африканских юристов. Комитет помощи национально-освободительным движениям. Штаб-квартира ОАЕ – г. Аддис-Абеба.

Организация Американских государств (ОАГ).

История создания ОАГ. Цель и принципы ОАГ. Членство в ОАГ. Основные органы ОАГ. Генеральная Ассамблея. Консультативное совещание министров иностранных дел. Постоянный совет. Межамериканский совет по комплексному развитию. Генеральный секретариат. Другие органы ОАГ. Межамериканский юридический комитет. Межамериканская комиссия по правам человека. Межамериканский суд по правам человека и др. Шесть специализированных организаций ОАГ.

Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ).

История создания ОБСЕ. Особенности ОБСЕ. Членство в ОБСЕ. Правовые основы организации по безопасности и сотрудничеству в Европе.

Структура ОБСЕ и статус ее органов. Совещание глав государств и правительств. Контрольные конференции. Совет Министров иностранных дел. Комитет высших должностных лиц. Бюро по демократическим институтам и правам человека. Секретариат ОБСЕ. Парламентская ассамблея. Арбитражный и мировой суд ОБСЕ. Мировая комиссия ОБСЕ по мирному урегулированию споров и др.

Европейский Союз (ЕС).

История создания ЕС. Цель и задачи ЕС. Члены ЕС. Международная правосубъектность ЕС. Органы ЕС. Европейский совет. Совет Министров. Комиссия ЕС. Европарламент. Суд ЕС.

Совет Европы (СЕ).

История создания Совета Европы. Учредительные акты СЕ. Устав СЕ от 5 мая 1949 г. Генеральное соглашение о привилегиях и иммунитетах СЕ от 2 сентября 1949 г. Цель и задачи СЕ. Органы Совета Европы. Комитет Министров. Парламентская Ассамблея. Конгресс местных и региональных властей Европы. Секретариат. Европейская Комиссия по правам человека. Европейский Суд по правам человека. Штаб-квартира Совета Европы – Страсбург (Франция).

Ассоциация государств Юго-Восточной Азии (АСЕАН).

История создания АСЕАН. Цель и деятельность АСЕАН. Члены АСЕАН. Органы АСЕАН. Конференция глав государств и правительств. Конференция Министров иностранных дел. Секретариат. Особенности АСЕАН. Деятельность АСЕАН.

Содружество Независимых Государств (СНГ).

История создания СНГ. Устав СНГ от 22 января 1993 г. Международно-правовые основы СНГ. Цель и принципы СНГ. Членство в СНГ. Государства-учредители СНГ. Государства-члены СНГ. Органы СНГ. Совет глав государств. Совет глав правительств. Совет Министров иностранных дел. Координационно-консультативный комитет. Исполнительный секретариат. Совет Министров обороны. Экономический суд. Межпарламентская ассамблея. Комиссия по правам человека. Штаб-квартира СНГ – г. Минск. Место РТ в СНГ.

ТЕМА 13. МЕЖРЕГИОНАЛЬНЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Организация Исламская сотрудничества (ОИС).

История создания ОИС. Устав ОИС. Членство в ОИС. Цель и задачи ОИС. Органы ОИС. Конференция глав государств и правительств.

Конференция Министров иностранных дел. Генеральный секретариат. Постоянные комитеты и комиссии ОИС. Основные направления деятельности ОИС.

Организация стран-экспортёров нефти (ОПЕК).

История создания ОПЕК. Устав ОПЕК. Членство в ОПЕК. Цель и задачи ОПЕК. Органы ОПЕК. Конференция. Совет управляющих. Экономическая комиссия. Секретариат.

Местопребывание штаб-квартиры ОПЕК – Вена (Австрия).

ЧАСТЬ V.
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТРАСЛЕВЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

ТЕМА 14. МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ В БОРЬБЕ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ

Участие ООН в международной борьбе с преступностью. Место специализированных учреждений ООН (ИКАО, ИМО) и международных региональных организаций (ЛАГ, ОАЕ, СНГ) в борьбе с преступностью. Бюро по координации борьбы с организованной преступностью и иными видами преступлений на территории СНГ. Основные задачи Бюро. Международная организация уголовной полиции (ИНТЕРПОЛ). История создания ИНТЕРПОЛа. Устав ИНТЕРПОЛа от 13 июня 1956 г. Цель и принципы ИНТЕРПОЛа. Органы ИНТЕРПОЛа. Генеральная Ассамблея. Исполнительный Комитет. Генеральный Секретариат. Национальное центральное бюро. Институт советников. Основные направления деятельности ИНТЕРПОЛа. Информационная деятельность ИНТЕРПОЛа. Отношения ИНТЕРПОЛа с другими международными организациями.

Штаб-квартира ИНТЕРПОЛа - Лион (Франция).

Сотрудничество Республики Таджикистан с международными организациями в борьбе с преступностью.

ТЕМА 15. МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАЦИИ

ООН и её органы в сфере международных экономических отношений.

Специализированные учреждения ООН, имеющие экономический характер. МБРР, МВФ, ФАО, ИКАО, ИНИДО, ВПС, ИФАД, Международное агентство по гарантиям инвестиций (МАГИ). Цель и задачи МАГИ.

Всемирная торговая организация (ВТО).

История создания ВТО-ГАТТ.

ВТО: принципы, функции и цель. Органы ВТО. Конференция Министров торговли. Совет комиссий. Секретариат.

Штаб-квартира ВТО (Женева).

Всемирная таможенная организация.

История создания Всемирной таможенной организации. Конвенция о создании Совета таможенного сотрудничества от 15 декабря 1950 г. Цель и состав Всемирной таможенной организации. Органы Всемирной таможенной организации. Совет. Политическая комиссия. Финансовый комитет. Секретариат. Штаб-квартира Всемирной таможенной организации – Брюссель.

Организация Экономического Сотрудничества (ОЭС). История создания ОЭС. Цель ОЭС. Государства-члены ОЭС. Структура органов ОЭС. Встречи на высшем уровне.

Совет Министров. Совет заместителей. Региональный совет планирования, комитеты. Постоянный секретариат. Деятельность ОЭС. Штаб-квартира ОЭС – Тегеран (Иран).

Европейский банк реконструкции и развития (ЕБРР). Создание ЕБРР. Деятельность ЕБРР. Члены ЕБРР. Местонахождение ЕБРР – Лондон.

Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР). Цель и задачи ОЭСР. Органы ОЭСР. Совет. Исполнительный комитет. Секретариат. Местонахождение ОЭСР – Париж.

Организация Азиатско-Тихоокеанского экономического сотрудничества (АПЭК). Евразийское экономическое сообщество (ЕврАзЭС).

История создания ЕврАзЭС. Договор об учреждении ЕврАзЭС от 10 октября 2000 г. Цель и задачи ЕврАзЭС. Члены ЕврАзЭС. Органы ЕврАзЭС. Межгосударственный Совет. Интеграционный Комитет. Межпарламентская Ассамблея. Секретариат Интеграционного комитета. Комиссия постоянных представителей. Суд Сообщества. Вспомогательные органы ЕврАзЭС.

Совет руководителей центральных (национальных) банков. Совет по пограничным вопросам. Совет по энергетической политике. Совет по транспортной политике. Совет руководителей таможенных служб. Совет руководителей налоговых служб. Совет Министров юстиции.

Место Республики Таджикистан в международных экономических организациях.

ТЕМА 16. МЕЖДУНАРОДНЫЕ ВОЗДУШНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Возникновение и развитие международных авиационных организаций.

Международная организация гражданской авиации (ИКАО). Общая характеристика.

Международная региональная воздушная организация. Европейская конференция гражданской авиации (ЕКАК). История создания ЕКАК. Цель ЕКАК. Органы ЕКАК. Пленарная комиссия. Координационный комитет. Постоянные комитеты. Рабочие группы. Группы экспертов. Штаб-квартира ЕКАК – г. Страсбург (Франция). Европейская организация по обеспечению безопасности аэронавигации (Евроконтроль). Создание Евроконтроля. Цель Евроконтроля. Органы Евроконтроля. Постоянная комиссия по обеспечению безопасности аэронавигации. Агентство по безопасности аэронавигации. Штаб-квартира Евроконтроля – г. Брюссель.

Африканская комиссия гражданской авиации (АФКАК). Создание АФКАК. Условия членства в АФКАК. Цель АФКАК. Органы АФКАК. Пленарная сессия. Комиссия. Бюро. Штаб-квартира АФКАК – г. Аддис-Абеба (Эфиопия).

Агентство по обеспечению безопасности аэронавигации в Африке и на Мадагаскаре (АСЕКНА). Цель и задачи АСЕКНА. Органы АСЕКНА. Штаб-квартира АСЕКНА – г. Дакар (Сенегал).

Латиноамериканская комиссия гражданской авиации (ЛАКАК). Цель и деятельность ЛАКАК. Органы ЛАКАК. Ассамблея. Президент. Комиссия. Исполнительный комитет. Штаб-квартира ЛАКАК – г. Мехико (Мексика).

Центральноамериканская корпорация по обслуживанию аэронавигации (КОКЕСНА).

Совет гражданской авиации арабских государств (КАКАС).

Международный совет по авиации и использованию воздушного пространства (МАК).

Сотрудничество Республики Таджикистан с международными воздушными организациями.

ТЕМА 17. МЕЖДУНАРОДНЫЕ КОСМИЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Общая характеристика международных космических организаций. Европейское космическое агентство (ЕКА). История создания ЕКА. Задача ЕКА. Деятельность ЕКА. Штаб-квартира ЕКА – г.Париж.

Международная организация связи через искусственные спутники Земли (ИНТЕЛСАТ). Создание ИНТЕЛСАТ. Члены и задачи ИНТЕЛСАТ. Штаб-квартира ИНТЕЛСАТ – г. Вашингтон.

Международная организация космической связи (Интерспутник). Цель и задачи Интерспутника. Штаб-квартира Интерспутника – г. Москва.

Международная организация морской спутниковой связи (ИНМАРСАТ). История создания ИНМАРСАТ. Члены и цель ИНМАРСАТ. Штаб-квартира ИНМАРСАТ – г. Лондон.

Арабская организация спутниковой связи (АРАБСАТ).

Европейская организация спутниковой связи (ЕВТЕЛСАТ).

Европейская организация по эксплуатации метеорологических спутников (ЕВМЕТСАТ).

Международные неправительственные космические организации.

Комитет по исследованию космического пространства (КОСПАР). История создания КОСПАР. Состав и задача КОСПАР.

Международная астронавтическая федерация (МАФ). История создания МАФ. Цель МАФ. Состав МАФ.

Международная академия астронавтики (МАА).

Международный институт космического права (МИКП).

ТЕМА 18. МЕЖДУНАРОДНЫЕ ВОЕННЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Основания возникновения международных военных организаций.

Организация Североатлантического договора (НАТО). История создания НАТО. Североатлантический пакт от 4 апреля 1949 г. Цель и задачи НАТО. Членство в НАТО. Органы НАТО. Совет. Секретариат. Политический и экономический комитеты. Комитет военного планирования. Военный комитет. Постоянный военный комитет. Комитет ядерной обороны. Группа ядерного планирования. Международный военный штаб. Верховный главнокомандующий объединенными вооруженными союзными силами в Европе. Верховный главнокомандующий объединенными вооруженными силами в Атлантике и др.

Основные направления деятельности НАТО в современном мире. Штаб-квартира НАТО – г. Брюссель.

Организация Варшавского Договора (1955-1991 гг.). История Организации Варшавского Договора. Варшавский Договор о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи от 14 мая 1955 г. Цель и задачи Организации Варшавского Договора. Членство в Организации Варшавского Договора. Органы Организации Варшавского Договора. Политический консультативный комитет. Объединенное командование вооруженными силами государств-участников Варшавского Договора. Комитеты Министров иностранных дел. Объединенный секретариат. Комитет Министров обороны. Место Организации Варшавского Договора в истории международных отношений.

Организация договора Юго-Восточной Азии – СЕАТО (1954-1974). История создания СЕАТО. Договор об обороне Юго-Восточной Азии. Цель, задачи и функции СЕАТО. Место СЕАТО в истории международных отношений.

Организация Центрального договора – СЕНТО (1955-1979 гг). История создания и деятельности СЕНТО.

Организация Тихоокеанского пакта (АНЗЮС) и Тихоокеанского пакта безопасности от 1 сентября 1951 г. Члены АНЗЮС. Органы АНЗЮС. Совет. Постоянный координирующий орган. Военный комитет. Цель и деятельность АНЗЮС.

Западноевропейский союз. Азиатско-Тихоокеанский Совет (АЗПАК).

Шанхайская Организация Сотрудничества (ШОС). История создания ШОС. Шанхайский форум. Правовые основы деятельности ШОС. Члены ШОС. Цель и принципы ШОС. Органы ШОС.

Организация Договор коллективной безопасности (ОДКБ). Истории создании ОДКБ. Правовые основы ОДКБ. Договор о коллективной безопасности от 15 мая 1992 г. Концепция коллективной безопасности государств-участников Договора о коллективной безопасности 10 февраля 1995 г. Декларация государств-участников Договор о коллективной безопасности от 1 февраля 1995 г. Устав ОДКБ от 7 октября 2002 г.

Цель, задача и основных деятельности ОДКБ. Принципы ОДКБ. Членства ОДКБ Армения, Казахстан, Киргизстан, Россия, Таджикистан, Белоруссия, Узбекистан. Структура Органов ОДКБ. Совет коллективных безопасности. Совет Министров иностранных дел. Совет министров обороны. Комитет секретариат Совет безопасности. Секретариат ОДКБ. Генеральный секретарь ОДКБ. Объединенных штат ОДКБ. Штаб- квартира ОДКБ – г.Москва.

Место и значение международных военных организаций в современном мире.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Абащидзе А.Х., Урсин Д.А. Неправительственные организации: Международно-правовые аспекты. –М.: РУДН, 2002. 160 с.
2. Актуальные проблемы деятельности международных организаций/ Отв.ред. Г.И.Морозова. – М.: Междунар.отношения, 1982.
3. Алимов Р., Лебедев М., Касымов Э. Таджикистан – Организация Объединенных Наций: история взаимоотношений. Новый взгляд (К 50-летию ООН). –М.: Знак, 1995. -128 с.

4. Айдарбаев С.Ж. Интеграционное процессы на постсоветском пространстве в условиях глобализации: международно-правовые аспекты. Монография. Алматы: Қазақ университети, 2010. 416 с.
5. Бирюков П.Н. Международное право: Учебник. – М.: Юриаит, 2011. 793 с.
6. Действующее международное право. В трех томах/Отв. ред. Ю.М.Колосов и Э.С.Кривчикова. – М., 1996-1997.
7. Забигайло К.С. Право международных организации. Конспект лекций. Часть Первая. –Киев: Выща школа, 1974. –56 с.
8. Зайцева О.П. Международные межправительственные организации. – М.: Наука, 1983.
9. Зябкин А.И. Организация Объединенных Наций – универсальная международная организация общей компетенции: Учебное пособие. – СПб: Знание, 2008, 440с.
10. Идиев Ф.Ф. Международно-правовые основы участия международных организаций в урегулировании конфликта в Таджикистане: монография. - Душанбе.: ТНУ, 2013. –248 с.
11. Искандаров А. Государства Центральной Азии в интеграционных процессах. Душанбе: Эр-грф, 2007. 452 с.
12. Каламкарян Р.А., Мигачев Ю.И. Международное право: Учебник. – М.: Изд-во, ЭКСМО, 2005. – 736 с.
13. Капустин А.Я. Право международных организаций. Общая часть: Практикум. –М.: РУДН, 2002. -167 с.
14. Капустин А.Я. Международные организации в глаболизирующемся мире: Монография. –М.: РУДН, 2010. 320 с.

15. Карташкин В.А. Организация Объединенных Наций и международная защита прав человека в XXI веке: монография /В.А. Карташкин. –М.: ИНФРА-М., 2015.-176 с
16. Коваленко И.И. Международные неправительственные организации. – М.: Междунар. отношения, 1976.
17. Колосов Ю.М.Ответственность в международном праве.-2-е изд.,стер.- М.:статут,2014.-224с.
18. Кольяр К.А. Международные организации и учреждения. – М.: Междунар. отношения, 1972.
19. Кривчикова Э.С. Основы теории права международных организаций. – М.: МГИМО, 1979.
20. Крылов Н.Б. Правотворческая деятельность международных организаций. – М.: Междунар. отношения, 1988.

21. Кужашева Р.Ш. Международная организация как субъект международного частного права: Монография. / Р.Ш. Кужашева М: Казань: РПА Минюста России, 2011. 180 с.
22. Кузнецова Е.В. Международные неправительственные организации (правовые вопросы):учеб. пособие для студентов юрид. спец./Е.В.Кузнецова.-Мн.:БГУ,2007.-115с.
23. Купреев С.С.Правовое положение финансовых организаций на территории Российской Федерации/С.С.Купреев.-М.:Ин-т. междунар. права и экономика,2010.-98с.
24. Кутейников А.Е. Международные межправительственные организации: теоретическо-социологический анализ. -СПб.: Изд-во С.-Петерб.ун-та, 2012.-256с.
25. Курс международного права. В 7 т./ Гл.ред. В.Н.Кудрявцев, зам.гл.ред. В.С.Верещетин, Г.И.Тункин. – М.: Наука, 1989. – 1993.
26. Ластовская О.А. Международная межправительственные организация как субъект международного частного права: монография. -Гродно: ГрГУ, 2013.-203с.
27. Лекции по актуальным проблемам международного и европейского права / под ред. проф. Л.Н.Галенской и проф. М.Л.Энтина. –СПб.: СКФ «Россия - Нева» 2004. -328 с.
28. Лукашук И.И. Международное право: Общая часть. Учебник. – М.: БЕК, 1996. – 371 с.
29. Лукашук И.И. Международное право: Особенная часть.Учебник. – М.: БЕК, 1997. – 410 с.
30. Мансуров У.А. Сотрудничество Республики Таджикистан с межправительственными организациями универсального характера (международно-правовой аспект). –Душанбе, 2010. 137 с.
31. Мансуров У.А. Международная правосубъекность Республики Таджикистан: В 2 ч. Часть 1. Право на членство в международных организациях: монография/ У.А.Мансуров.-Душанбе:РТСУ,2019.-157с.
32. Маргиев В.И. Международные организаций (теоритические аспекты). Майкоп: ГУРИПП «Адыгея», 2001. 476 с.
33. Международно-правовые основы создания и функционирования Евразийского экономичесого союза: монография /отв. ред.Е.Г.Моисеев.-М.: Проспект,2015.-176с.
34. Международные отношении: теории, конфликты, организации: Учебное пособие / Под ред. П.А.Циганкова.-М.: Альфа -М., 2004.-288с.

35. Международных организаций: Учебник / Под ред. проф. И.П. Блищенко. М.: РУДН, 1994. 305 с.
36. Международное право: Учебник /Отв. ред. Ю.М.Колосов, В.И.Кузнецов. – М.: Междунар. отношения, 1998. – 624 с.
37. Международное право: Учебник/ Отв.ред.проф. Ю.М.Колосов и Э.С.Кривчикова. – М.: Междунар.отношения, 2000. -720 с.
38. Международное право: Учебник/Под ред. Г.В.Игнатенко и О.И.Тиунов. – М.: ИНФРА-НОРМА, 1999. – 584 с.
39. Международные организации системы ООН: Справочник/ Сост. А.А.Титаренко. – М.: Междунар. отношения, 1990. – 192 с.
40. Митрофанов М.В. Служащие международных организаций: Персонал организаций системы Организация Объединенных Наций. -М.: Междунар. отношения, 1981. -120 с.
41. Моисеев А.А. Надгосударственность в современном международном праве. М., 2007.
42. Моисеев А.А. Суверенитет государства в международном праве: Учебное пособия. М.: Восток – Запад, 2009. 384 с.
43. Моисеев А.А. Международно-финансовое организация. М., 2006.
44. Моравецкий В. Функции международных организаций. – М.: Прогресс, 1976.
45. Морозов Г.И. Международные организации. – М.: Мысль, 1974.
46. Морозов Г.И. Организация Объединенных Наций (основные международно-правовые аспекты структуры и деятельности). –М.: ИМО, 1962. -512с
47. Мутагиров Д.З. Международные политические институты: актуальные проблемы истории и теории: Учеб.пособие. М.: Логос, 2009. 384 с
48. Наумов А.О. Международные межправительственные организации в современной мирополитической системе. М., Красанд, 2009, 272 с.
49. Нешатаева Т.Н. Международные организации и права. Новые тенденции в международно-правовом регулировании. – М.: Дело, 1998.
50. Отраслевое деление международного международного права: традиционные и новые подходы. Коллективная монография/Под ред.А.А.Дорской, З.Ш. Матчановой. СПб.: Астерион,2018- 432с
51. Сарсембаев М.А. Международное право: Учебник. – Алматы: Данекер, 2001. – 346 с.
52. Право международных организаций: учебник / под ред. И.П. Блищенко, А.Х. Абащидзе. –М.: РУДН, 2013. –597с.

53. Право международных организаций: учебник для бакалавриата и магистратуры / под ред. А.Х. Абашидзе. –М.: Юрайт, 2014. –687 с.
54. Подшибякин С.А. Правовой статус международных неправительственных организаций. М.: Юрлитинформ, 2006. 128 с.
55. Словарь международного права/Отв. ред. Б.М.Клименко. – М.: Междунар. отношения, 1986. – 432 с.
56. Тузмухамедов Р.А. Развивающиеся страны в мировой политике (международное межправительственные организации развивающихся стран). –М.: Междунар. отношения, 1977.-208 с.
57. Тункин Г.И. Теория международного права. – М.: Междунар. отношения, 1970. – 512 с. (2000 г. Второе издание).
58. Ушаков Н.А. Международное право: Учебник. – М.: Юристъ, 2000 – 304 с.
59. Хакимов Р.Т. Детство: проблемы и переспективы:(1946-2006гг.).-Ташкент:Узбекистан,2006.-112с.
60. Хакимов Р.Т. Международная правосубъектность: вопросы истории, теории и практики/ Монография. –Ташкент.: «Янги аср авлоди», 2012. -160 с.
61. Хакимов Р.Т. Узбекистан и Организация Объединенных Наций.-Ташкент:Узбекистан,1995.-120с.
62. Шибаева Е.А. Право международных организаций. Вопросы теории. – М.: Междунар. отношения, 1986. – 160 с.
63. Шибаева Е.А. Специализированные учреждения ООН. – М.: Междунар. отношения, 1966.
64. Шибаева Е.А., Поточный М. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций. – М.: МГУ, 1980.
65. Шибаева Е.А. Правовой статус межправительственных организаций. – М.: Юрид.лит., 1972.
66. Шреплер Х.А. Международные экономические организации: Справочник/Пер. С.А.Тюнаева, И.Н.Фомичева. – М.: Междунар. отношения, 1997. – 456 с.
67. Энциклопедия международных организаций: В 3-х т. Том 1. Международные межправительственные организаций / Под ред. Л.Н. Гланская, С.А. Малинина. –Спб.: Изд-во юридического факультета С.Петербург. ун-та, 2003. -524 с.
68. Энциклопедия международных организаций: В 3-х т. Том 2. Международные неправительственные организаций, обладающие консультативным статусом при экономическом и социальном совете

Организация Объединенных Наций / Под ред. Л.Н.Галенская. –СПб: юридического факультета СПб-унта, 2006. 476 с.

PROGRAM
ON THE SPECIAL COURSE
"LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS"

Compiled by:
Candidate of Law, Associate Professor
Radjabzoda M.N.

INTRODUCTION

There are more than 5 thousand international organizations in the world, of which about 500 are international intergovernmental organizations. The activities of these organizations are aimed at maintaining international peace and security, ensuring cooperation between states in various fields, as well as protecting human rights.

International organizations are one of the organizational and legal forms of interstate cooperation in modern international relations and play an essential role as a form of multilateral diplomacy.

International organizations occupy a leading place in world politics as a tool for maintaining international peace and security, ensuring cooperation and protecting human rights.

Modern international law recognizes international organizations as subjects, although their legal personality is a derivative and arose relatively recently - at the end of the 19th century. Modern international law is largely developing under the influence of international organizations, especially the United Nations, which ensures the international legal order in the world community. And for the Republic of Tajikistan, as a sovereign state, the UN played a significant role in stabilizing the situation during the civil war. Especially after the UN observer mission opened in Dushanbe on January 21, 1993, the main function of which was to help the Government of Tajikistan and the former united Tajik opposition to cease fire and other hostile actions.

In modern conditions, the Republic of Tajikistan cooperates with many international organizations and is a member of the OSCE, the Organization of the Islamic Conference, the Organization for Economic Cooperation, the IBRD, the International Monetary Fund and other international organizations.

The foregoing determines the importance of the task of the science of international law and its teaching.

The program of the special course "Law of International Organizations" consists of five parts: history and theory of international organizations; branches of law of international organizations; international organizations of a universal character; regional and interregional international organizations; international industry organizations.

At the end of each topic, there is a list of specialized literature recommended for a more in-depth study of the legal status of international organizations. In addition, for acquaintance with the course of the law of international organizations in general, a list of references is offered at the end, which applies to all topics.

PART I
HISTORY AND THEORY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

SECTION 1. HISTORY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

TOPIC 1. HISTORY OF THE EMERGENCE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

The main prerequisites for the emergence of international organizations. Periodization of the history of international organizations. History of non-political international organizations. International administrative unions. International Union for the Measurement of the Earth (1864). International Telegraph Union (1865). Universal Postal Union (1874). International Committee for Weights and Measures (1875). International Union for the Protection of Literary and Artistic Property (1886). International Anti-Slavery Union (1890). International Union for the Publication of Customs Tariffs (1890). International Union of Railway Commodity Traffic (1890).

The emergence of international organizations of a political nature. The League of nations. History of creation. Purpose, principles and organs of the League of Nations. Assembly. Council. Secretariat. Place of the League of Nations in the history of mankind.

The emergence of the United Nations and its importance in the modern world. The role of international organizations in modern international relations.

SECTION 2. THEORY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

TOPIC 2. THE PLACE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE SYSTEM OF MODERN INTERNATIONAL RELATIONS

The order and methods of creating international organizations.

The process and stages of creating international organizations. Adoption of the constituent document. Creation of the material structure of the organization. Convening of the main bodies of international organizations. The concept of

international organizations. The main features of international organizations. Classification of international organizations. Universal. Regional. Interregional. General and special competence. Interstate and supranational (supranational) organizations. Open. Closed. Intergovernmental and non-governmental international organizations. Political, economic, humanitarian, technical, scientific, cultural intergovernmental organizations.

The concept and types of functions of international organizations. Regulatory functions of international organizations. Control functions of international organizations. Operational functions of international organizations.

Normative activity of international organizations.

Recognition by international organizations. International legal responsibility of international organizations. Termination of the existence of international organizations. Termination by the agreed will of the Member States. Liquidation of international organizations. Succession of international organizations.

TOPIC 3. THE CONCEPT, SUBJECT AND SYSTEM OF LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Formation of the law of international organizations as an independent branch of modern international law. The concept of the law of international organizations. The subject of the law of international organizations. Legal methods of international organizations. Principles of the law of international organizations. Basic principles of the law of international organizations. The principle of non-use of force and threat of force. The principle of peaceful settlement of international disputes. The principle of non-interference in matters within the internal jurisdiction of the state. The principle of the sovereign equality of the state. The principle of conscientious fulfillment of international obligations, etc.

Special principles of the law of international organizations. The principle of compliance of the creation and activities of international organizations with the generally recognized principles of international law. The principle of responsibility of international organizations for offenses. The principle of voluntary membership in international organizations.

Sources of law of international organizations. The place of international customs in the system of sources of law of international organizations. The place of international treaties in the system of sources of law of international organizations. Types of international treaties in the system of sources of law of international organizations. International treaties between states (constituent acts of international organizations). International treaties between states and international

organizations (agreement on the location of the headquarters of international organizations; on its representation in states; on technical assistance; on financial assistance; on guardianship; on the provision of armed forces and other types of military assistance, etc.) ...

International treaties between international organizations (Agreements on cooperation; on the status of a specialized agency at the UN; on legal succession; on the creation of joint bodies and programs, etc.).

Place of decisions of international organizations in the system of sources of law of international organizations. Auxiliary sources of the law of international organizations. International legal doctrines. National legislation.

The system of law of international organizations. Legal norms of international organizations. Institutes of law of international organizations. Branches of the law of international organizations.

TOPIC 4. THE LEGAL NATURE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Legal framework for the organization and activities of international organizations. The statutes of international organizations are like international treaties of a special kind. Specificity of international treaties that are constituent acts of international organizations.

Competence of international organizations. Legal force of decisions of international organizations. Types of resolutions of international organizations.

International legal personality of international organizations. The specifics of the international legal personality of international organizations. The will of international organizations.

TOPIC 5. MEMBERSHIP IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS. THE PROCEDURE FOR BECOMING A MEMBER OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Categories of members in international organizations. Full members of international organizations. Types of full members of international organizations. Initial members of international organizations. Affiliate Members in International Organizations. Procedures for joining membership in international organizations. Conditions and procedure for admission to membership of international organizations. Criteria for admission to membership in international organizations.

General and specific criteria for admission to membership in international organizations.

Limited membership in international organizations. Associate member. Associate Member (UNESCO, WHO). Socklen (ITU). Legal status of membership with limited rights in international organizations.

Membership of the Republic of Tajikistan in international organizations: UN (2.03.1992); OSCE (02.26.1992); MAB (10.1992); OIC (01.12.1992); IVF (01/18/1993); UNESCO (06.04.1993); ISESCO (04/27/1993); IBRD (04/27/1993); IMF (06.1993); IFC (06.1993); IDA (06.1993); MIGA (06.1993); WMO (09.09.1993); ICAO (03.10.1993); ILO (26.11.1993); WHO (04.1992); UNIDO (09.06.1994); International Organization of Space Communications "Intersputnik" (13.05.1994); IOM (11/29/1994); EEC (12.12.1994); MODD (06/12/1995); FAO (11.1995); IDB (11.1996); INTELSAT (02.22.1996); ADB (20.02.1998); WTO (2013), etc.

Termination of membership in international organizations. Ways to terminate membership in international organizations. Withdrawal from membership of international organizations. Conditions for withdrawal from membership of international organizations.

Exclusion from membership of international organizations. Conditions and procedure for exclusion from membership of international organizations.

Reasons for termination of membership in international organizations. Liquidation of international organizations. Disappearance of the state as a subject of international law. Disagreement of a member state with an adopted amendment to the constituent act.

Suspension of membership in international organizations. Conditions and procedure for suspension of membership in international organizations. The difference between the order of termination of membership from the suspension of membership in international organizations.

PART II.
BRANCHES OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS LAW

TOPIC 6. DOMESTIC LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

The concept of the internal law of international organizations. The content of the internal law of international organizations. The place of the internal law of international organizations in the system of law of international organizations. Sources of domestic law of international organizations.

Principles of the internal law of international organizations. General principles of the law of international organizations.

Specific principles of the internal law of international organizations. The principle of equitable geographical representation. The principle of specific interests. The principle of equal representation of groups of states with diverging interests. The principle of the greatest financial contribution.

Rules of Procedure of International Organizations. The order of work of the bodies of international organizations. The order of work of the main and subsidiary bodies of international organizations. Decision making methods of international organizations. Voting procedure in the bodies of international organizations.

Financial issues of international organizations. Budget and contributions of international organizations.

The procedure for the appointment, status and functions of officials and employees of international organizations. Joining the service in international organizations. Election of officers of international organizations. Categories of personnel of international organizations. Termination of service in international organizations. Dispute resolution tools involving personnel of international organizations. Claims and liability of the personnel of international organizations.

TOPIC 7. FOREIGN (DIPLOMATIC) LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

The concept of external law of international organizations. The content of the external law of international organizations. Sources of external law of international organizations. Vienna Convention on the Representation of States in Respect to International Organizations of a Universal Character of March 14, 1975.

Privileges and immunities of international organizations.

Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations of 13 February 1946

Convention on the Privileges and Immunities of UN Specialized Agencies of November 21, 1947. Agreements of international organizations with the host country. Staff of international organizations. Classification of the personnel of international organizations. International legal regulation of the status of the personnel of international organizations. Privileges and immunities of the personnel of international organizations.

Form of representation of states in international organizations. Permanent missions of states to international organizations. The procedure for creating

permanent missions of states to international organizations. The composition of the state's permanent missions to international organizations.

Functions of the state's permanent missions to international organizations. Immunities and privileges of the state's permanent missions to international organizations. Legal status of employees of permanent missions of states to international organizations.

Permanent observer missions to international organizations. Functions of permanent observer missions to international organizations. Legal status of delegates and observers in the bodies of international organizations.

TOPIC 8. THE LAW OF TREATIES OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

The history of the development of the law of treaties of international organizations. The concept of the law of treaties of international organizations. Codification of the law of treaties of international organizations.

International organizations as subjects of international treaties.

Contractual legal capacity of international organizations. Names, form and language of agreements with the participation of international organizations. Objects of agreements with the participation of international organizations. Types of agreements with the participation of international organizations. Headquarters Agreement. Agreement on the provision of technical assistance. Agreement on cooperation and association of states with international organizations. IAEA Safeguards Agreements with States. UN Agreements on the Legal Status of Armed Forces, Mediators and Observers. Guardianship agreement. Agreements on cooperation and coordination of activities. Succession agreements. The procedure for concluding agreements with the participation of international organizations. Stages of concluding international treaties with the participation of international organizations. The main forms of development and approval of the texts of international treaties with the participation of international organizations. Conversation. Forms of negotiations. Adoption of the text of an international treaty and establishment of its authenticity. Ways of expressing the consent of international organizations to be bound by an international treaty.

Signing an international treaty and its features.

Exchange of documents forming a contract.

An act of official confirmation of an international treaty. Approval, acceptance and accession of an international treaty.

Exchange of documents or depositing them for storage. Reservations to multilateral treaties with the participation of international organizations.

Depository, registration and publication of treaties with the participation of international organizations. The legal validity of agreements with the participation of international organizations. The concept and conditions of validity of treaties of international organizations. Grounds for the invalidity of contracts with the participation of international organizations. Consequences of the invalidity of treaties with the participation of international organizations.

The operation and application of treaties with the participation of international organizations in time and space. Change of international treaties with the participation of international organizations. Termination and suspension of the operation of international treaties with the participation of international organizations.

PART III.
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS OF A UNIVERSAL CHARACTER

TOPIC 9. UNITED NATIONS

History of the creation of the United Nations. Organizational and legal prerequisites for the creation of the UN.

Declaration of Friendship and Mutual Assistance dated December 4, 1941 between the Government of the USSR and the Government of the Polish Republic. Washington Declaration of January 1, 1942 "United Nations" - signed by 26 states that are at war with the fascist states.

Moscow Declaration of the Ministers of Foreign Affairs of the USSR, USA, Great Britain and China of October 30, 1943. Tehran Declaration of the Heads of Government of the Three Powers - USSR, USA and Great Britain of December 1, 1943. Conference in Dumbarton Oaks in August-September 1944 (Yalta) Conference of 13 February 1945 Conference in San Francisco from 25 April to 26 June 1945 UN Charter of 26 June 1945, which entered into force on 24 October 1945

The purpose of the UN is to maintain international peace and security; develop friendly relations between nations based on respect for the principle of equality and self-determination of peoples; carry out international cooperation in resolving international problems of an economic, social, cultural and humanitarian nature and in the promotion and development of respect for human rights and

fundamental freedoms for all, without distinction of race, sex, language or religion; to be the center for coordinating the actions of nations in achieving these goals.

UN principles. The principle of sovereign equality of states. The principle of settlement of international disputes by peaceful means. The principle of non-interference in matters within the internal competence of states. The principle of fulfilling an international obligation in good faith. The principle of non-use of force and threat of force. The principle of equality and self-determination of peoples. The principle of cooperation. Membership in the UN. Initial members of the UN. Affiliate Members of the United Nations. The procedure for admission to membership in the UN. Withdrawal and expulsion from membership in the UN. Suspension of UN membership.

UN bodies. Principal and subsidiary bodies of the United Nations. Principal UN bodies.

General Assembly: composition, functions and powers. Sessions of the UN General Assembly. Regular sessions. Special sessions. Extraordinary special sessions.

Permanent and temporary subsidiary bodies of the UN General Assembly. Permanent bodies of the UN General Assembly. Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions. Contributions Committee. International Law Commission, etc.

Subsidiary bodies of the UN General Assembly. Special Committee for the Definition of Aggression. Special Committee on the Progress in the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples. Special Committee on Peacekeeping Operations. Special Committee on the UN Charter and Strengthening the Role of the Organization, etc.

UN Security Council: composition, functions and powers. UN Security Council Acts. Recommendations. Solutions. Subsidiary organs of the Security Council. Types of subsidiary organs of the Security Council. Permanent organs of the Security Council. Committee of Experts (on questions of procedure). Committee for the admission of new members. Committee on Council Meetings away from Headquarters. Military Staff Committee. Temporary subsidiary bodies of the UN Security Council.

Economic and Social Council (ECOSOC). Composition, functions and powers of ECOSOC. ECOSOC structure. ECOSOC subsidiary bodies. Functional commissions of ECOSOC. Statistical Commission. Commission on Population and Development. Social Development Commission. Human Rights Commission. Commission on the Status of Women. Commission on Narcotic Drugs.

Commission on Crime Prevention and Criminal Justice. Commission on Science and Technology for Development. Commission on Sustainable Development.

Regional Commissions of ECOSOC. Economic Commission for Africa (ECA). Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP). Economic Commission for Europe (ECE). Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC). Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA). Standing Committees of ECOSOC. Committee for Program and Coordination. Committee on Non-Governmental Organizations. Committee on Human Settlements. Committee for Negotiations with Intergovernmental Agencies.

Expert bodies and organizations of ECOSOC.

Trusteeship Council: composition, functions and powers. International Court of Justice: composition, functions and competence. Activities of the International Court of Justice. The seat of the International Court of Justice is The Hague.

UN Secretariat. Structure of the UN Secretariat. UN Secretary General: functions and activities. UN Secretariat staff. Categories of staff of the UN Secretariat. Leading employees. Specialists. General service workers. Field service workers.

UN Headquarters (New York).

Main directions of the UN activity. Economic and social development. Human rights. Democracy. Peacekeeping.

The place and significance of the UN in the modern world. The place of the UN in the stability of the political situation in the Republic of Tajikistan. UN Observer Mission in Tajikistan. Cooperation of the Republic of Tajikistan with the UN.

TOPIC 10. UN SPECIALIZED AGENCIES

The history of the creation of specialized institutions. The concept and legal nature of specialized institutions. Classification of specialized institutions. Specialized UN agencies are subjects of international law of a special kind. International legal responsibility of UN specialized agencies.

Membership in UN specialized agencies. Relationship between the specialized agencies and the UN. Structure of UN specialized agencies. Activities of UN specialized agencies. Competence of UN specialized agencies. Privileges and immunities of UN specialized agencies and their officers.

Constituent acts of the UN specialized agencies. Classification of legal acts developed and applied by UN specialized agencies.

World Meteorological Organization (WMO). History of the establishment of WMO. Purpose and composition of WMO. World Meteorological Congress. Executive Council. Secretariat. Working languages are English, Arabic, Spanish, Chinese, Russian and French. WMO Headquarters (Geneva).

World Health Organization (WHO).

History of the creation of WHO. WHO goal. The main directions of WHO activities. WHO bodies. World Health Assembly. Executive Council. Secretariat. Working languages are English and French. WHO headquarters (Geneva).

World Intellectual Property Organization (WIPO).

The history of the creation of WIPO. The purpose of WIPO. Organs of WIPO. The conference. General Assembly. Coordination Committee. International Bureau. WIPO Headquarters (Geneva).

Universal Postal Union (UPU).

The history of the creation of the UPU. Purpose of the UPU. Bodies of the UPU. World Postal Congress. Executive Council. Postal Research Advisory Board. International Bureau. UPU headquarters (Bern).

International Maritime Organization (IMO).

History of the creation of IMO. The purpose and objectives of IMO. Bodies of the IMO. Assembly. Council. Secretariat. Legal Committee. Committee for the Protection of the Marine Environment. IMO headquarters (London).

International Civil Aviation Organization (ICAO).

The history of the creation of ICAO. Purpose and objectives of ICAO. ICAO bodies. Assembly. Council. ICAO Headquarters (Montreal).

International Labor Organization (ILO).

History of the creation of the ILO. Purpose of the ILO. Features of the ILO. ILO bodies. International Labor Conference. Administrative Council. International Labor Office. ILO headquarters (Geneva).

International Development Association (IDA).

The history of the creation of IDA. The purpose and objectives of IDA. IDA bodies. Board of Governors. Executive directors. IDA President. The location of the IDA is Washington.

International Finance Corporation (IFC).

The history of the creation of the IFC. The purpose and objectives of the IFC. Bodies of the IFC. Board of Governors. Board of Directors. Chairman of the IFC Board of Directors. The location of the IFC is Washington.

International Bank for Reconstruction and Development (IBRD).

The history of the creation of the IBRD. The purpose and objectives of the IBRD. Functions of the IBRD. Bodies of the IBRD. Board of Governors. Directorate. President of the IBRD. The location of the IBRD is Washington.

International Monetary Fund (IMF).

History of the creation of the IMF. The purpose and objectives of the IMF. Bodies of the IMF. Board of Governors. Executive Directorate. Managing Director. The location of the IMF is Washington.

International Telecommunication Union (ITU).

The history of the emergence and development of ITU. The purpose and objectives of ITU. ITU bodies. The powers of the conference. World and Regional Conferences. Administrative Council. General Secretariat. ITU is located in Geneva.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

History of the creation of UNESCO. The purpose and objectives of UNESCO. Membership in UNESCO. Organs of UNESCO. General Conference. Executive Board. Secretariat. Forms of UNESCO activity. UNESCO Headquarters (Paris).

United Nations Industrial Development Organization (UNIDO).

Creation of UNIDO. The purpose of UNIDO. Bodies of UNIDO. General Conference. Industrial Development Board. Secretariat. The seat of UNIDO is Vienna (Austria).

International Fund for Agricultural Development (IFAD).

The history of the creation of IFAD. Purpose of IFAD. Membership in IFAD. IFAD Bodies. Board of Governors. Executive Council. President of the Foundation. IFAD headquarters (Rome).

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

The history of the creation of FAO. FAO's purpose and objectives. FAO Bodies. The conference. Council. Secretariat. FAO Headquarters (Rome).

TOPIC 11. INTERNATIONAL ORGANIZATIONS OF THE UN SYSTEM

General characteristics of UN organizations International Atomic Energy Agency (IAEA). The history of the establishment of the IAEA. IAEA Statute of October 26, 1956. Purpose and Members of the IAEA. Bodies of the IAEA. General Conference. Board of Governors. IAEA Secretariat. Scientific Advisory Committee. The main directions of the IAEA's activities. Functions of the IAEA. IAEA headquarters (Vienna).

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). History of the creation of UNCTAD. Purpose and objectives of UNCTAD. Bodies of UNCTAD. The conference. Trade and Development Board. Secretariat. Activities of UNCTAD.

United Nations Development Program (UNDP). Creation of UNDP (22 November 1965). Purpose of UNDP. UNDP bodies. Board of Governors. Administrator. UNDP activities. UNDP is located in New York (USA).

United Nations Environment Program (UNEP). History of the creation of UNEP. UNEP Objective. UNEP activities. UNEP Bodies. Board of Governors. Secretariat. Council for the Coordination of Activities in the Field of the Environment. UNEP headquarters is Nairobi, Kenya.

General characteristics of the World Trade Organization (WTO).

United Nations Children's Fund (UNICEF).

The history of the creation of UNICEF. UNICEF activities. UNICEF's goal. UNICEF Bodies. Governing body. Secretariat. UNICEF Headquarters (New York).

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

The history of the creation of the UNHCR. UNHCR Charter of December 14, 1950. Purpose and Objectives of UNHCR. Members of UNHCR. UNHCR Bodies. High Commissioner. Executive committee. The seat of UNHCR is Geneva.

General characteristics of other bodies of the UN system.

PART IV.
REGIONAL AND INTER-REGIONAL INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

TOPIC 12. REGIONAL INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

The concept, signs and features of regional international organizations. General characteristics of regional international organizations.

League of Arab States (LAS).

History of the creation of the LAS. The Arab League Pact of March 22, 1945. The aim of the Arab League. LAS membership. The organs of the Arab League. Council. Conference of Heads of State and Government. General Secretariat. Economic Council. Joint Defense Council. Permanent specialized committees: military, legal, oil, etc. The location of the Arab League is Cairo and Tunisia.

Organization of African Unity (OAU).

The history of the creation of the OAU. Charter of the OAU of May 25, 1963. Aim and purpose of the OAU. Membership in the OAU. The main organs of the OAU. Assembly of Heads of State and Government. Council of Ministers. General Secretariat. Commission for Mediation, Conciliation and Arbitration.

Specialized Commissions of the OAU. Commission for Economic and Social Affairs. Commission for Education, Science, Culture and Health. Defense Commission.

African Legal Commission. Committee for Assistance to National Liberation Movements. The headquarters of the OAU is Addis Ababa.

Organization of American States (OAS).

The history of the creation of the OAS. The purpose and principles of the OAS. Membership in the OAS. The main organs of the OAS. General Assembly. Consultative Meeting of Foreign Ministers. Permanent advice. Inter-American Council for Integrated Development. General Secretariat. Other OAS organs. Inter-American Legal Committee. Inter-American Commission on Human Rights. Inter-American Court of Human Rights and others. Six specialized organizations of the OAS.

Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE).

The history of the creation of the OSCE. Features of the OSCE. Membership in the OSCE. Legal foundations of the organization for security and cooperation in Europe. The structure of the OSCE and the status of its bodies. Meeting of Heads of State and Government. Control conferences. Council of Foreign Ministers. Committee of Senior Officials. Bureau for Democratic Institutions and Human Rights. OSCE Secretariat. Parliamentary Assembly. Arbitration and Peace Court of the OSCE. OSCE World Commission for the Peaceful Settlement of Disputes, etc.

European Union (EU).

The history of the creation of the EU. Purpose and objectives of the EU. EU members. International legal personality of the EU. EU bodies. European Council. Council of Ministers. EU Commission. European Parliament. EU Court of Justice.

Council of Europe (CoE).

The history of the creation of the Council of Europe. Constituent acts of the CE. Charter of the Council of Europe of May 5, 1949. General agreement on the privileges and immunities of the Council of Europe of September 2, 1949. Purpose and objectives of the Council of Europe. Bodies of the Council of Europe. Committee of Ministers. Parliamentary Assembly. Congress of Local and Regional Authorities of Europe. Secretariat. European Commission of Human Rights. European Court of Human Rights. The headquarters of the Council of Europe is Strasbourg (France).

Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).

The history of the creation of ASEAN. ASEAN Purpose and Activities. ASEAN Members. ASEAN Bodies. Conference of Heads of State and Government. Conference of Foreign Ministers. Secretariat. Features of ASEAN. ASEAN activities.

Commonwealth of Independent States (CIS).

The history of the creation of the CIS. The CIS Charter of January 22, 1993. The international legal framework of the CIS. Purpose and principles of the CIS. Membership in the CIS. Founding states of the CIS. CIS member states. Bodies of the CIS. Council of Heads of State. Council of Heads of Government. Council of Foreign Ministers. Coordination and advisory committee. Executive Secretariat. Council of Defense Ministers. Economic Court. Interparliamentary Assembly. Human Rights Commission. CIS headquarters - Minsk. Place of RT in the CIS.

TOPIC 13. INTERREGIONAL INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Organization of Islamic Cooperation (OIC).

The history of the creation of the OIC. OIC Charter. OIC membership. The purpose and objectives of the OIC. OIC bodies. Conference of Heads of State and Government. Conference of Foreign Ministers. General Secretariat. OIC Standing Committees and Commissions. The main activities of the OIC.

Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC).

The history of the creation of OPEC. OPEC Charter. OPEC membership. The purpose and objectives of OPEC. OPEC bodies. The conference. Board of Governors. Economic Commission. Secretariat.

The seat of the OPEC headquarters is Vienna (Austria).

PART V.
INTERNATIONAL INDUSTRY ORGANIZATIONS

TOPIC 14. INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE FIGHT AGAINST CRIME

UN participation in the international fight against crime. Place of UN specialized agencies (ICAO, IMO) and international regional organizations (LAS, OAU, CIS) in the fight against crime. Bureau for the coordination of the fight against organized crime and other types of crime in the CIS. The main tasks of the Bureau. International Criminal Police Organization (INTERPOL). The history of INTERPOL creation. INTERPOL Charter of June 13, 1956. Purpose and principles

of INTERPOL. INTERPOL Bodies. General Assembly. Executive committee. General Secretariat. National Central Bureau. Institute of Counselors. Main directions of INTERPOL activity. Informational activity of INTERPOL. INTERPOL's relations with other international organizations.

INTERPOL headquarters - Lyon (France).

Cooperation of the Republic of Tajikistan with international organizations in the fight against crime.

TOPIC 15. INTERNATIONAL ECONOMIC ORGANIZATION

UN and its bodies in the field of international economic relations.

Specialized UN agencies of an economic nature. IBRD, IMF, FAO, ICAO, INIDO, UPU, IFAD, International Investment Guarantee Agency (MIGA). The purpose and objectives of MIGA.

World Trade Organization (WTO).

The history of the creation of the WTO-GATT.

WTO: principles, functions and purpose. Bodies of the WTO. Conference of Trade Ministers. Council of Commissions. Secretariat.

WTO headquarters (Geneva).

World Customs Organization.

The history of the creation of the World Customs Organization. Convention on the Establishment of the Customs Cooperation Council dated December 15, 1950. The purpose and composition of the World Customs Organization. Bodies of the World Customs Organization. Council. Political Commission. Financial committee. Secretariat. The headquarters of the World Customs Organization is Brussels.

Organization for Economic Cooperation (ECO). The history of the creation of the ECO. The purpose of ECO. ECO Member States. The structure of ECO bodies. Summit meetings.

Council of Ministers. Council of Deputies. Regional planning council, committees. Permanent Secretariat. ECO activities. ECO Headquarters - Tehran (Iran).

European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Creation of the EBRD. EBRD activities. EBRD members. The EBRD is located in London.

Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). The purpose and objectives of the OECD. OECD bodies. Council. Executive committee. Secretariat. The OECD is located in Paris.

Organization of Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). Eurasian Economic Community (EurAsEC).

The history of the EurAsEC creation. Agreement on the Establishment of the EurAsEC dated October 10, 2000. Purpose and objectives of the EurAsEC. EurAsEC members. EurAsEC bodies. Interstate Council. Integration Committee. Interparliamentary Assembly. Integration Committee Secretariat. Commission of Permanent Representatives. Community Court. Subsidiary bodies of the EurAsEC.

Council of Governors of Central (National) Banks. Border Council. Energy Policy Council. Transport Policy Council. Council of Heads of Customs. Tax Administration Council. Council of Ministers of Justice.

Place of the Republic of Tajikistan in international economic organizations.

TOPIC 16. INTERNATIONAL AIR ORGANIZATIONS

The emergence and development of international aviation organizations.

International Civil Aviation Organization (ICAO). General characteristics.

International Regional Air Organization. European Civil Aviation Conference (EKAC). The history of the creation of EKAK. EKAK's goal. Organs of the EKAK. Plenary Commission. Coordinating committee. Standing committees. Working groups. Expert groups. The headquarters of the EKAK is Strasbourg (France). European Organization for the Safety of Air Navigation (Eurocontrol). Creation of Eurocontrol. The goal of Eurocontrol. Eurocontrol bodies. Standing Commission for the Safety of Air Navigation. Air Navigation Safety Agency. Eurocontrol headquarters is Brussels.

African Civil Aviation Commission (AFCAC). Creation of AFKAK. Conditions of membership in AFKAK. Purpose of AFKAK. Bodies of the AFKAK. Plenary session. Commission. The Bureau. The headquarters of the AFKAC is Addis Ababa (Ethiopia).

Agency for the Safety of Air Navigation in Africa and Madagascar (ASECNA). The purpose and objectives of ASECNA. ASECNA Bodies. ASECNA headquarters is Dakar (Senegal).

Latin American Civil Aviation Commission (LACAC). Purpose and activity of LACAC. Organs of LACAC. Assembly. The president. Commission. Executive committee. LACAC headquarters is Mexico City (Mexico).

Central American Corporation for Air Navigation Services (COKESNA).

Civil Aviation Council of the Arab States (CACAS).

International Aviation and Airspace Council (IAC).

Cooperation of the Republic of Tajikistan with international air organizations.

TOPIC 17. INTERNATIONAL SPACE ORGANIZATIONS

General characteristics of international space organizations. European Space Agency (ESA). History of ESA creation. ESA's challenge. ESA activities. ESA headquarters - Paris.

International Organization for Communication via Artificial Earth Satellites (INTELSAT). Creation of INTELSAT. Members and tasks of INTELSAT. INTELSAT headquarters - Washington.

International Organization for Space Communications (Intersputnik). The purpose and objectives of Intersputnik. Intersputnik's headquarters is Moscow.

International Organization of Maritime Satellite Communications (INMARSAT). The history of the creation of INMARSAT. Members and purpose of INMARSAT. INMARSAT headquarters - London.

Arab Organization for Telecommunications Satellite (ARABSAT).

European Telecommunications Satellite Organization (EUTELSAT).

European Organization for the Exploitation of Meteorological Satellites (EUMETSAT).

International non-governmental space organizations.

Committee on Outer Space Research (COSPAR). The history of the creation of COSPAR. Composition and task of COSPAR.

International Astronautical Federation (IAF). History of MAF creation. The purpose of the IAF. The composition of the IAF.

International Academy of Astronautics (IAA).

International Institute of Space Law (IISL).

TOPIC 18. INTERNATIONAL MILITARY ORGANIZATIONS

Grounds for the emergence of international military organizations.

North Atlantic Treaty Organization (NATO). The history of the creation of NATO. The North Atlantic Pact of April 4, 1949 The purpose and objectives of NATO. NATO membership. NATO bodies. Council. Secretariat. Political and Economic Committees. Defense Planning Committee. Military Committee. Standing Military Committee. Nuclear Defense Committee. Nuclear planning group. International military headquarters. Supreme Commander of the United Armed Allied Forces in Europe. Supreme Commander of the Joint Armed Forces in the Atlantic, etc.

The main directions of NATO activities in the modern world. NATO headquarters - Brussels.

Warsaw Pact Organization (1955-1991). History of the Warsaw Pact Organization. Warsaw Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance of May 14, 1955. The goal and objectives of the Warsaw Pact Organization. Membership in the Warsaw Pact Organization. Organs of the Warsaw Pact Organization. Political Advisory Committee. Joint Command of the Armed Forces of the Warsaw Pact Member States. Committees of Ministers of Foreign Affairs. Joint Secretariat. Defense Ministers Committee. The place of the Warsaw Pact Organization in the history of international relations.

Southeast Asia Treaty Organization - SEATO (1954-1974). The history of the creation of SEATO. Southeast Asia Defense Treaty. Purpose, tasks and functions of SEATO. SEATO's place in the history of international relations.

Organization of the Central Treaty - CENTO (1955-1979). The history of the creation and activity of CENTO.

Organization of the Pacific Pact (ANZUS) and the Pacific Security Pact of September 1, 1951. Members of the ANZUS. Bodies of ANZUS. Council. Permanent coordinating body. Military Committee. Purpose and activity of ANZUS.

Western European Union. Asia Pacific Council (AZPAC).

Shanghai Cooperation Organization (SCO). The history of the creation of the SCO. Shanghai Forum. The legal framework for the SCO. SCO members. The purpose and principles of the SCO. SCO bodies.

Collective Security Treaty Organization (CSTO). The history of the creation of the CSTO. The legal framework of the CSTO. Collective Security Treaty of May 15, 1992 Collective Security Concept of the States Parties to the Collective Security Treaty February 10, 1995 Declaration of the States Parties Collective Security Treaty of February 1, 1995 CSTO Charter of October 7, 2002

Purpose, task and main activities of the CSTO. CSTO principles. CSTO memberships Armenia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Russia, Tajikistan, Belarus, Uzbekistan. The structure of the CSTO bodies. Collective Security Council. Council of Foreign Ministers. Council of Defense Ministers. Committee secretariat Security Council. CSTO Secretariat. Secretary General of the CSTO. United state of the CSTO. The headquarters of the CSTO is Moscow.

The place and importance of international military organizations in the modern world.

LITERATURE:

1. Abashchidze A.Kh., Ursin D.A. Non-governmental organizations: International legal aspects. –M .: RUDN, 2002.160 p.

2. Actual problems of the activities of international organizations / Ed. G.I. Morozov. - M .: International Relations, 1982.
3. Alimov R., Lebedev M., Kasymov E. Tajikistan - United Nations Organization: a history of mutual relations. A new look (To the 50th anniversary of the UN). –M .: Sign, 1995. –128 p.
4. Aidarbayev S.Zh. Integration processes in the post-Soviet space in the context of globalization: international legal aspects. Monograph. Almaty: Kazakh University, 2010.416 p.
5. Biryukov P.N. International Law: Textbook. - M .: Yuriait, 2011.793 p.
6. Applicable international law. In three volumes / Otv. ed. Yu.M. Kolosov and E.S. Krivchikova. - M., 1996-1997.
7. Zabigailo K.S. The law of international organizations. Lecture notes. Part one. – Kiev: Vyscha school, 1974. –56 p.
8. Zaitseva O. P. International intergovernmental organizations. - M .: Nauka, 1983.
9. Zyabkin A.I. The United Nations is a Universal International Organization of General Competence: A Study Guide. –SPb: Knowledge, 2008, 440p.
10. Idiev F.F. International legal framework for the participation of international organizations in the settlement of the conflict in Tajikistan: monograph. - Dushanbe .: TNU, 2013. -248 p.
11. Iskandarov A. Central Asian states in integration processes. Dushanbe: Er-grf, 2007.452 p.
12. Kalamkaryan R.A., Migachev Yu.I. International Law: Textbook. - M .: Publishing house, EKSMO, 2005 .-- 736 p.
13. Kapustin A. Ya. The law of international organizations. General part: Workshop. –M .: RUDN, 2002. –167 p.
14. Kapustin A. Ya. International Organizations in a Glabolizing World: Monograph. –M .: RUDN, 2010.320 p.
15. Kartashkin V.A. United Nations Organization and International Protection of Human Rights in the XXI Century: Monograph / V.A. Kartashkin. –M .: INFRA-M., 2015.-176 s
16. Kovalenko I.I. International non-governmental organizations. - M .: Mezhdunar. relationship, 1976.
17. Kolosov Yu.M. Responsibility in international law.-2nd ed., Ster.-M.: Statute, 2014.-224p.
18. Kolyar K.A. International organizations and institutions. - M .: Mezhdunar. relationship, 1972.

19. Krivchikova E.S. Foundations of the theory of law of international organizations. - M .: MGIMO, 1979.
20. Krylov N.B. Lawmaking activities of international organizations. - M .: Mezhdunar. relationship, 1988.
21. Kuzhasheva R.Sh. International organization as a subject of private international law: Monograph. / R.Sh. Kuzhasheva M: Kazan: RPA of the Ministry of Justice of Russia, 2011.180 p.
22. E. V. Kuznetsova International non-governmental organizations (legal issues): textbook. manual for law students. special / E.V. Kuznetsova.-Mn.: BSU, 2007.-115s.
23. Kupreev S.S. Legal status of financial organizations on the territory of the Russian Federation / S.S. Kupreev.-M.: Inst. int. law and economics, 2010.-98s.
24. Kuteinikov A.E. International intergovernmental organizations: theoretical and sociological analysis. -SPb .: Publishing house of St. Petersburg University, 2012.-256s.
25. Course of international law. In 7 volumes / Ed. V.N. Kudryavtsev, deputy chief editor V.S. Vereshchetin, G.I. Tunkin. - M .: Nauka, 1989 .-- 1993.
26. Lastovskaya O.A. International intergovernmental organization as a subject of private international law: monograph. -Grodno: GrSU, 2013.-203s.
27. Lectures on topical problems of international and European law / ed. prof. L.N. Galenskaya and prof. M.L. Entina. -SPb .: SKF "Russia - Neva" 2004. -328 p.
28. I. I. Lukashuk International Law: General Part. Textbook. - M .: BEK, 1996 .-- 371 p.
29. I. I. Lukashuk International law: Special part. Textbook. - M .: BEK, 1997 .-- 410 p.
30. Mansurov U.A. Cooperation of the Republic of Tajikistan with intergovernmental organizations of a universal nature (international legal aspect). - Dushanbe, 2010.137 p.
31. Mansurov U.A. International legal personality of the Republic of Tajikistan: In 2 hours. Part 1. The right to membership in international organizations: monograph / U. A. Mansurov.-Dushanbe: RTSU, 2019.-157s.
32. V. I. Margiev International organizations (theoretical aspects). Maikop: GURIPP "Adygea", 2001. 476 p.
33. International legal framework for the creation and functioning of the Eurasian Economic Union: monograph / otv. Ed.E.G. Moiseev.-M .: Prospect, 2015.-176s.
34. International relations: theories, conflicts, organizations: Textbook / Ed. P.A. Tsigankova.-M .: Alpha-M., 2004.-288s.

35. International organizations: Textbook / Ed. prof. I.P. Blishchenko. Moscow: RUDN, 1994.305 p.
36. International law: Textbook / Otv. ed. Yu.M. Kolosov, V.I. Kuznetsov. - M .: Mezhdunar. relations, 1998 .-- 624 p.
37. International law: Textbook / Editor-in-chief prof. Yu.M. Kolosov and E.S. Krivchikova. - M .: Mezhdunar.otnosheniya, 2000.-720 p.
38. International Law: Textbook / Ed. G.V. Ignatenko and O.I. Tiunov. - M .: INFRA-NORMA, 1999 .-- 584 p.
39. International organizations of the UN system: Directory / Comp. A.A. Titarenko. - M .: Mezhdunar. relations, 1990 .-- 192 p.
40. 40 Mitrofanov M.V. Officials of international organizations: Personnel of organizations of the United Nations system. -M .: Intern. relations, 1981.120 p.
41. Moiseev A.A. Supranationality in modern international law. M., 2007.
42. A. A. Moiseev State sovereignty in international law: Textbook. Moscow: East - West, 2009.384 p.
43. Moiseev A.A. International financial organization. M., 2006.
44. Moravetsky V. Functions of international organizations. - M .: Progress, 1976.
45. G. I. Morozov. International organizations. - M .: Thought, 1974.
46. G. I. Morozov. United Nations Organization (main international legal aspects of structure and activity). –M .: IMO, 1962. –512s
47. Mutagirov D.Z. International political institutions: actual problems of history and theory: Textbook. M .: Logos, 2009.384 s
48. Naumov A.O. International intergovernmental organizations in the modern world political system. M., Krasand, 2009, 272 p.
49. Neshataeva T.N. International organizations and law. New trends in international legal regulation. - M .: Delo, 1998.
50. Sectoral division of international international law: traditional and new approaches. Collective monograph / Edited by A.A. Dorskaya, Z.Sh. Matchanova. SPb .: Asterion, 2018- 432s
51. Sarsembaev M.A. International Law: Textbook. - Almaty: Daneker, 2001 .-- 346 p.
52. The law of international organizations: textbook / ed. I.P. Blishchenko, A.Kh. Abashidze. –M .: RUDN, 2013. –597p.
53. Law of International Organizations: Textbook for Bachelor's and Master's Degree / Ed. OH. Abashidze. –M .: Yurayt, 2014. –687 p.
54. 54 Podshibyakin S.A. Legal status of international non-governmental organizations. Moscow: Yurlitinform, 2006.128 p.

55. Dictionary of international law / Otv. ed. B.M. Klimenko. - M .: Mezhdunar. relations, 1986 .-- 432 p.
56. Tuzmukhamedov R.A. Developing countries in world politics (international intergovernmental organizations of developing countries). –M .: Intern. relations, 1977.-208 p.
57. G. I. Tunkin. The theory of international law. - M .: Mezhdunar. relations, 1970 .-- 512 p. (2000 Second Edition).
58. Ushakov N.A. International Law: Textbook. - M .: Jurist, 2000 - 304 p.
59. Khakimov R.T. Childhood: problems and perspectives: (1946-2006) .- Tashkent: Uzbekistan, 2006.-112s.
60. Khakimov R.T. International legal personality: questions of history, theory and practice / Monograph. –Tashkent .: "Yangi asr avlodi", 2012. -160 p.
61. Khakimov R.T. Uzbekistan and the United Nations Organization.-Tashkent: Uzbekistan, 1995.-120s.
62. 62.Shibaeva E.A. The law of international organizations. Questions of theory. - M .: Mezhdunar. relations, 1986 .-- 160 p.
63. 63 Shibaeva E.A. Specialized UN agencies. - M .: Mezhdunar. relationship, 1966.
64. 64.Shibaeva E.A., Potochny M. Legal issues of the structure and activities of international organizations. - M .: Moscow State University, 1980.
65. 65.Shibaeva E.A. The legal status of intergovernmental organizations. - M .: Jurid.lit., 1972.
66. Shrepler Kh.A. International economic organizations: Handbook / Per. S.A. Tyunaeva, I.N. Fomicheva. - M .: Mezhdunar. relations, 1997 .-- 456 p.
67. Encyclopedia of international organizations: In 3 volumes. Volume 1. International intergovernmental organizations / Ed. L.N. Glanskaya, S.A. Malinin. –Spb .: Publishing house of the Faculty of Law, St. Petersburg. un-ta, 2003. -524 p.
68. Encyclopedia of international organizations: In 3 volumes. Volume 2. International non-governmental organizations in consultative status with the economic and social council of the United Nations / Ed. L.N. Galenskaya. – SPb: Faculty of Law of St. Petersburg University, 2006. 476 p.

БАРНОМАИ
ТАЪЛИМИИ ФАННИ «ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБӢ»

Мураттиб:
н.и.ҳ. дотсент Мирзоев А.М.

САРСУХАН

«Ҳуқуқи байналмилалии обӣ» ҳамчун фанни таълимӣ аввалин маротиба соли 2011 дар барномаҳои таълимии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ворид карда шуд.

Дар шароити муосир зарурати омӯзиши фанни мазкур дучанд мегардад, зеро сол аз сол шумораи аҳолии ҷаҳон дар ҳоли афзоиш аст ва торафт дастрасӣ ба оби тозаи ошомиданӣ низ аз мушкилоти рузмарра гардидааст. Сохтмони неругоҳҳои обӣ дар дарёҳои байналмилалӣ, истифодабарии онҳо бо мақсади обёрӣ, моҳидорӣ ва амалинамоии дигар намудҳои фаъолият дар дарёҳои байналмилалӣ аз ҷумлаи масоили мубрами ҷаҳони муосир мебошад.

Ҳалли масоили мазкур, пеш аз ҳама, аз мо таъмини батанзимдарории зарурии истифодаи самараноки захираҳои обиро талаб менамояд, дар акси ҳол мо худро аз ин неъмати илоҳӣ маҳрум мекунем.

Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун узви комилҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ дар ҳалли мушкилоти дар ин соҳа бавуҷудомада нақши бориз дорад.

Дар шароити муосир барои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорои сарчашмаҳои нодири захираҳои обӣ мебошад, омода намудани мутахассисони ҳуқуқи байналмилалӣ, ки ба таври кофӣ донишҳо оид ба вазъи ҳуқуқии дарёҳои байналмилалӣ ва дигар захираҳои обии байналмилалӣ дошта бошанд, зарурӣ ва саривақтӣ мебошад.

Дар замони муосир баҳсҳои зиёд оид ба истифодабарии захираҳои обии фаромиллӣ мавҷуд аст, ки ҳалли дурусти онҳо аз ҳуқуқшиносони байналмилалӣ доштани донишҳои соҳавиро дар соҳаи ҳуқуқи байналмилалии обӣ талаб менамояд.

Ҳамин тариқ, омӯзиши хусусиятҳои хоси танзими истифобадарии самарабахши захираҳои обӣ бо мақсади киштигардӣ ва ғайрикиштигардӣ маҳз дар доираи фанни таълимии мазкур амалӣ мегардад.

Дар барномаи таълимии мазкур як қатор масоиле дарҷ гардидааст, ки бояд аз ҷониби донишҷӯён ва магистрантҳо оид ба мавзӯъҳои ҷудогона аз худ карда шаванд, ба мисоли: мафҳум, хусусиятҳо, принсипҳо, сарчашмаҳо ва субъектҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ, инчунин реҷаи байналмилалӣ-ҳуқуқии истифодабарии дарёҳо бо мақсадҳои киштигардӣ ва ғайрикиштигардӣ ва тартиби баррасии баҳсҳоро марбут ба истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ.

Барнома ба нақшаи таълимӣ, ки 48 соат барои дарсҳои лексионӣ ва 48 соат барои дарсҳои семинарӣ пешбинӣ менамояд, мувофиқат мекунад.

№	**Номгӯи мавзӯъҳо**	**лек.**	**сем.**
1.	Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии обӣ ва объекти омӯзиши он	4	4
2.	Шартномаҳои байналмилалӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи байналмилалии обӣ	4	4
3.	Одатҳои байналмилалӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи байналмилалии обӣ	4	4
4.	Давлатҳо ҳамчун субъектҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ	4	4
5.	Ташкилотҳои байналмилалӣ ҳамчун субъектҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ	4	4

6.	Принсипҳои умумии ҳуқуқи байналмилалии обӣ	4	4
7.	Принсипҳои махсуси ҳуқуқи байналмилалии обӣ	4	4
8.	Реҷаи байналмилалӣ-ҳуқуқии истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ бо мақсади киштигардӣ	4	4
9.	Реҷаи байналмилалӣ-ҳуқуқии истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ бо мақсади ғайрикиштигардӣ	4	4
10.	Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳамкории давлатҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи истифодабарии захираҳои обӣ	4	4
11.	Ҷумҳурии Тоҷикистон – иштирокчии муносибатҳои байналмилалӣ-обӣ	4	4
12.	Баррасии баҳсҳо марбут ба истифодабарии обҳои байналмилалӣ	4	4
	ҲАМАГӢ	48	48

МАВЗӮИ I. МАФҲУМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБӢ ВА МАВҚЕИ ОН ДАР НИЗОМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОММАВӢ

Бавуҷудоии ҳуқуқи байналмилалии обӣ ҳамчун соҳаи мустақили ҳуқуқи байналмилалӣ. Таърихи бавуҷудоӣ ва рушди ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

Мафҳум, предмет ва хусусиятҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Мавқеи ҳуқуқи байналмилалии обӣ дар низоми ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ.

Ҳуқуқи байналмилалии обӣ ва ҳуқуқи байналмилалии экологӣ. Ҳуқуқи байналмилалии обӣ ва ҳуқуқи байналмилалии баҳрӣ.

Тамоюли муосири рушди низоми муносибатҳои байналмилалӣ - обӣ.

МАВЗӮИ II. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБӢ

Мафҳум ва намудҳои сарчашмаҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Сарчашмаҳои асосии ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Шартномаи байналмилалӣ

- сарчашмаи асосии ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Конвенсияи Барселона оид ба масоили роҳҳои муомилот ва транзит аз соли 1921.

Конвенсия оид ба ҳифз ва истифодабарии маҷроҳои обии фаросарҳадӣ ва кӯлҳои байналмилалӣ аз соли 1992.

Конвенсия оид ба таъсири фаросарҳадии садамаҳои саноатӣ аз соли 1992.

Конвенсия оид ба ҳуқуқи навъҳои ғайрикиштигардии истифобадарии маҷроҳои обии байналмилалӣ аз соли 1997.

Созишнома оид ба принсипҳои асосии ҳамкорӣ дар соҳаи истифодабарии оқилона ва ҳифзи объектҳои оби фаросарҳадии давлат – аъзоёни ИДМ аз соли 1998.

Созишнома оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи идоракунии истифодабарӣ ва ҳифзи захираҳои обии манбаъҳои байнидавлатӣ аз 18 феврали соли 1992 байни давлатҳои Осиёи Марказӣ

Созишнома оид ба истифодабарии захираҳои обӣ – энергетикии ҳавзаи Сирдарё аз соли 1998 байни Ҷумҳуриҳои Тоҷикистон, Қирғизистон, Қазоқистон ва Узбекистон.

Одати байналмилалӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Бавуҷудоии одатҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Хусусияти одати байналмилалӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

МАВЗӮИ III. СУБЪЕКТҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБӢ

Давлатҳо ҳамчун субъекти асосии ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

Хусусиятҳои муносибатҳои байналмилалӣ-обие, ки дар онҳо давлатҳо иштирок менамоянд.

Таснифоти муносибатҳои байнидавлатии байналмилалӣ-обӣ.

Муносибатҳои муносибатҳои байналмилалӣ-обии шартномавӣ ва одатӣ.

Муносибатҳои байналмилалӣ-обии универсалӣ ва минтақавӣ.

Муносибатҳои байналмилалӣ-обӣ оид истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ бо мақсади киштигардӣ ва ғайрикиштигардӣ.

Ташкилотҳои байналмилалӣ субъекти ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

Ташкилотҳои байналмилалиии хусусияти умумидошта дар соҳаи истифодабарии об.

СММ ва мақомотҳои он.

Шӯрои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва мақомоти ёридиҳанда – Кумита оид ба захираҳои табиӣ.

Комиссияи иқтисодии аврупоии СММ ва мақомоти он – Кумита оид ба нақлиёти дохилӣ.

Кумита оид ба нерӯи барқ.

Кумита оид ба масоили захираҳои обӣ.

Комиссияи ҳуқуқи байналмилалии СММ.

Шӯрои Аврупоӣ.

Ташкилоти озуқаворӣ ва хоҷагии қишлоқ (ФАО).

Оҷонсии байналмилалӣ оид ба энергияи атомӣ.

Иттифоқи Аврупо.

Ташкилоти давлатҳои Амрико.

Институти ҳуқуқи байналмилалӣ.

Ассотсиатсияи ҳуқуқи байналмилалӣ.

Фаъолияти ташкилотҳои байниҳукуматӣ оид ба азхудкунӣ ва истифодабарии дарёҳои байналмилалии мушаххас.

Кумитаи байнидавлатӣ оид ба азхудкунии дарёи Сенегал.

Комиссия оид ба дарёи Дунай.

Комиссияи киштигардӣ тавассути дарёи Рейн.

Комиссия оид ба дарёи Мозел.

Кумитаи байниҳукуматӣ оид ба Рио де Ла – Плата.

Комиссия оид ба кӯли Чад.

Комиссия оид ба дарёи Нигер.

Комиссияи байналмилалӣ оид ба масъалаҳои сарҳад ва захираҳои обӣ байни ИМА ва Гватемала.

МАВЗӮИ IV. ПРИНСИПҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБӢ

Мафҳуми принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

Моҳияти принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

Намудҳои алоҳидаи принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии обӣ.

Принсипи соҳибихтиёрии давлати наздисоҳил ба қитъаи ба вай тааллуқдоштаи оби фаросарҳадӣ.

Принсипи баробарии давлатҳои наздисоҳил дар истифодабарии тамоми оби дарёи байналмилалӣ ва истисно гаштани афзалияти як давлат нисбати давлатҳои дигар.

Принсипи якҷоякунии намудҳои гуногуни фаъолияти давлатҳо дар истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ бидуни додани афзалият як навъи истифодабарӣ бар дигарӣ.

Принсипи истифодабарии одилона ва бохирадонаи обҳои байналмилалӣ бо риояи манофеъи умумии тамоми давлатҳои наздисоҳил ва хусуятҳои манофеъи ҳар яке аз онҳо.

Принсипи нарасонидани зарари ҷиддӣ ба давлатҳои дигар ҳангоми истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ.

Принсипи нигоҳдошт ва ҳифзи экосистемаи обҳои байналмилалӣ.

МАВЗӮИ V. РЕҶАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ – ҲУҚУҚИИ ИСТИФОДАБАРИИ ДАРЁҲО БО МАҚСАДИ КИШТИГАРДӢ

Реҷаи байналмилалӣ – ҳуқуқии киштигардӣ дар дарёҳои байналмилалии Аврупо.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Дунай.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Рейн.

Реҷаи байналмилалӣ – ҳуқуқии киштигардӣ дар дарёҳои байналмилалии Осиё, Африқо ва Амрико.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Меконг.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Нигер.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Конго.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Сенегал.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Лаврентия.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Амазонка.

Реҷаи киштигардӣ дар низомии обии дарёҳои Ла – Плата, ки дарёҳои Парана, Парагвай ва Уругвайро дар бар мегирад.

Реҷаи киштигардӣ дар дарёи Ориноко.

МАВЗӮИ VI. РЕҶАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ – ҲУҚУҚИИ ИСТИФОДАБАРИИ ДАРЁҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ БО МАҚСАДИ ҒАЙРИКИШТИГАРДӢ

Реҷаи байналмилалӣ – ҳуқуқии истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ барои эҳтиёҷоти аҳолӣ.

Реҷаи байналмилалӣ – ҳуқуқии истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ бо мақсади истеҳсоли нерӯи барқи обӣ.

Реҷаи байналмилалӣ – ҳуқуқии истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ бо мақсади моҳидорӣ.

МАВЗӮИ VII. ТАНЗИМИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ҲУҚУҚИИ ҲАМКОРИИ ДАВЛАТҲОИ ОСИЁИ МАРКАЗӢ ДАР СОҲАИ ИСТИФОДАБАРИИ ЗАХИРАҲОИ ОБӢ

Масоили умумии ҳамкориҳои байнидавлатии давлатҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи истифодабарии захираҳои обӣ: масоил ва дурнамо.

Асосҳои ҳуқуқии ҳамкориҳои байналмилалии давлатҳои Осиёи Марказӣ. Шартномаҳои байналмилалии дутарафа ва бисёртарафа дар Осиёи Марказӣ дар соҳаи истифодабарии захираҳои обӣ.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии истифодабарии захираҳои обӣ дар хоҷагии қишлоқ.

Хусусиятҳои хоси истифодабарии об бо мақсади обёрии заминҳо.

Танзими байналмилалӣ-ҳуқуқии истифодабарии захираҳои обӣ бо мақсади истеҳсоли нерӯи барқи обӣ.

МАВЗӮИ VIII. ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН – ИШТИРОКЧИИ МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ-ОБӢ

Ҷумҳурии Тоҷикистон ва масоили байналмилалӣ-ҳуқуқии дастрасӣ ба оби нушокӣ. Иқдомҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати амалӣ гардонидани чорабиниҳои сатҳи байналмилалӣ оид ба ҳалли мушкилоти байналмилалӣ марбут ба истифодабарии захираҳои обӣ. Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирокчии созишномаҳои минтақавӣ оид ба истифодабарӣ ва идоракунии захираҳои обии фаросарҳадӣ.

МАВЗӮИ IX. БАРРАСИИ БАҲСҲО МАРБУТ БА ИСТИФОДАБАРИИ ДАРЁҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Музокирот ҳамчун воситаи ҳалли осоиштаи баҳсҳо оид ба истифодабарии дарёҳои байналмилалӣ. Ташкили комиссияҳои муштарак. Миёнаравии давлати сеюм ё ташкилоти байналмилалӣ. Ташкили комиссияҳои тафтишотӣ ё созишӣ. Истеҳсолот дар арбитражи ad hoc, суди арбитражии доимӣ ё Суди байналмилалии СММ.

АДАБИЁТ:

1. Мирзоев А.М. Ҳуқуқи байналмилалии обӣ. Душанбе. Матбааи ДМТ, 2016. 120 с.

2. Мирзоев А.М. Международное водное право. Душанбе. Типография «Нушбод», 2021. 120 с.
3. Ҷанбаҳои байналмилалӣ-ҳуқуқии ҳамкории давлатҳои Осиёи Марказӣ доир ба истифодабарии обҳои фаромарзӣ. Монографияи дастаҷамъӣ / Зери таҳрири д.и.ҳ., профессор С.А. Раҷабов. Душанбе: Дониш, 2018. 192 с.
4. Раҷабов С.А., Ҷабборов Ф.Н. Масоили актуалии ҳуқуқи байналмилалии об / Монография. Душанбе: Эр-граф, 2018. 304 с.
5. Алиев Г.К. Водные ресурсы Центральной Азии. Роль и значение водных ресурсов в экономике Узбекистана // Материалы Круглого стола на тему "Нормы международного права по трансграничным водным объектам и региональные проблемы их использования". Ташкент, 2009.
6. Баскин Ю.Я. Международно-правовые вопросы использования рек - (судоходство, производство электроэнергии, ирригация) // Советский ежегодник международного права 1961 (прнл.). М., 1962.
7. Бринчук М.М. Потенциал природы как методологическое основание развития и совершенствования международного экологического права // Международное право – International law, 2010. № 2 (42). С. 8 – 13.
8. Бринчук М.М. Экосистемный подход в праве // Экологическое право, 2008. № 1. С. 6 – 14;
9. Виктор Литуев. Проблемы регулирования использования водных ресурсов // Обозреватель: Observer http://www.rau.su. 1/2008.
10. Гуреев С.А., Тарасова И.Н. Международное речное право. М., 2004. Черниченко С.В. Теория международного права. Т. 1. М., 1999.
11. Данилов - Данильян В.И., Лосев К.С., Реф И.Е. Перед главным вызовом цивилизации. Взгляд из России. М.: Инфра - М, 2005.
12. Бринчук М.М. Вселенная – универсальная естественная экосистема: эколого - правовой котекст // Актуальные проблемы государства и права: Труды Института государства и права. РАН. М., 2010. № 3. С.72 – 99;
13. Голышев А.И. Международное водное право: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлениям подготовки 280300, 280400. М., МГУП, 2007.
14. Гуреев С.А., Тарасова И.Н. Международное речное право. Учеб. пособие. М., 2004.
15. Казанский П. Договорные реки. Очерки истории и теории международного речного права. В 2 т. Т.I / Казань, 1895.

16. Корбут Л.В., Баскин Ю.Я. Международно – правовой режим рек: История и современность. М., 1987.
17. Махкамбаев С.Д. Международно-правовое регулирование сотрудничества государств по использованию трансграничный водных ресурсов в регионе Центральной Азии: Дис. … к.ю.н. М., 2011.
18. Международное водное право: Учебное пособие. Коллектив авторов / Отв. ред. профессор Менглиев Ш.М. Душанбе, 2011.
19. Международное право / Отв. ред. В.И. Кузнецов. М., 2001.
20. Морозов Г.Н. Правовые аспекты гидростроения на внутренних водных путях международного значения. Дисс... канд. юрид. наук. М., 1999.
21. Морозов Г.Н. Правовые аспекты гидростроения на внутренних водных путях международного значения. Дисс.... канд. юрид. наук. М., 1999.
22. Никотенева М.В. Правовые аспекты многостороннего и двустороннего сотрудничества по использованию и охране от загрязнения трансграничных водотоков. Дисс. … к.ю.н. М., 2016, 171 с.
23. Одинаев Х. Эколого – экономические аспекты регулирования использования трансграничных водных ресурсов в Центральной Азии // Общество и экономика, 2003. №9.
24. Оппенгейм Л. Международное право. / Т. I. Полутом 2. М., 1949.
25. Талалаев А.Н. Право международных договоров. М., 1980. Международное право / под. ред. Ю.М. Колосова, Э.С. Кривчиковой. М., 2003.
26. Фандиков П.Г. Международно-правовой режим Дуная . М., 1955. Чичварин В.А. Охрана природы и международные отношения. М.: Международное отношение, 1970.
27. Шумилов В.М. Международное публичное экономическое право. М., 2003.
28. Glaser E. Evolutia principiilor de drept international fluvial *II* Drcpt international fluvial. Bucuresti, 1973.
29. International water law. Selected Writings of Professor Charles B/ Bourne | Edited by Patrica Wouters. Martinus Nijhoff Publishers, 1997.
30. Islam N. The law of non-navogational uses of International water resources. Text. Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2010.
31. Danta A.C. National and International water law and administration: Selected Writings. Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
32. Smith, H.A. The economic uses of International rivers. Text. London: P.S. King & Sons, 1931.

ПРОГРАММА
КУРСА «МЕЖДУНАРОДНОЕ ВОДНОЕ ПРАВО»

Составитель:
к.ю.н., доцент А.М. Мирзоев

ВВЕДЕНИЕ

«Международное водное право» как учебная дисциплина впервые была включена в учебных программах юридического факультета ТНУ в 2011 году. Оно изучается студентами и магистрантами со специальностью «международные отношения (право)».

В настоящее время необходимость изучения настоящей дисциплины увеличилась вдвое, поскольку с каждым годом растет число населения на земле и доступ к пресной питьевой воде станет все более острой проблемой. Строительство гидроэлектростанции в международных реках, использовании их с целью ирригации, рыболовства и осуществления других видов деятельности в международных реках являются актуальными проблемами современного мира. Решение данных проблем требует от нас, прежде всего, обеспечение должного регулирования рационального использования водных ресурсов, в противном случае мы будем лишить себе этого божественного блага.

Республика Таджикистан как полноправный член международного сообщества играет ключевую роль в решении возникших проблем в данной области. В современном условии для Республики Таджикистан, имеющий

неоценимые источники водных ресурсов, прежде всего, подготовка специалистов международного права, которые в должной мере имели знания о правовом режиме международных рек и других международных водных ресурсов, является необходимой и своевременной.

В настоящее время наличествуют многочисленные споры относительно использования трансграничных водных ресурсов, правильное решение которых требует от юристов - международников иметь отраслевое знание в сфере международного водного права.

Таким образом, изучение особенности правового регулирования рационального использования водных ресурсов с целью судоходства или же в несудоходных целях осуществляется именно в рамках настоящей учебной дисциплины.

В данной учебной программе содержатся перечень вопросов, которые должны быть освоены студентами и магистрантами по конкретным темам, в частности: понятие, особенности, принципы, источники и субъектов международного водного права, а также международно-правовой режим использования рек с целью судоходства и не судоходства и порядок рассмотрения споров по использованию международных рек.

Программа соответствует учебному плану, который предусматривает 48 часа для лекционных и 48 часов для семинарских занятий.

№	Наименование тем	лек.	сем.
1	Понятие международного водного права и объект его исследования	4	4
2	Международные договоры как источник международного водного права	4	4
3	Международные обычаи как источник международного водного права	4	4
4	Государства - субъекты международного водного права	4	4
5	Международные организации- субъекты международного водного права	4	4
6	Общие принципы международного водного права	4	4

7	Специальные принципы международного водного права	4	4
8	Международно-правовой режим использования международных рек для судоходства	4	4
9	Международно-правовой режим использования международных рек в несудоходных целях	4	4
10	Международно-правовое регулирование сотрудничества государств Центральной Азии в области использования водных ресурсов	4	4
11	Республика Таджикистан - участник международных водных отношений.	4	4
12	Рассмотрение споров, связанных с использованием международных вод	4	4
	Итого	48	48

ТЕМА I. ПОНЯТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ВОДНОГО ПРАВА И ЕГО МЕСТА В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА

Возникновение международного водного права как самостоятельная отрасль международного права. История возникновения и развития международного водного права.

Понятие, предмет и особенности международного водного права. Место международного водного права в системе международного публичного права.

Международное водное право и международное экологическое право. Международное водное право и международное морское право.

Настоящая тенденция развития международных водных отношений.

ТЕМА II. ИСТОЧНИКИ МЕЖДУНАРОДНОГО ВОДНОГО ПРАВА

Понятие и разновидности источников международного водного права. Основные источники международного водного права. Международный договор как основной источник международного водного права.

Конвенция об охране и использования трансграничных водотоков и международных озер 1992 г., Конвенция о трансграничном воздействии

промышленных аварий 1992 г; Конвенция о праве несудоходных видов использования международных водотоков 1997 г.,

Соглашение об основных принципах взаимодействия в области рационального использования и охраны трансграничных водных объектов от 11 сентября 1998 г., Соглашение о сотрудничестве в сфере совместного управления использованием и охраной водных ресурсов межгосударственных источников от 18 февраля 1992 г., Соглашение по использованию водно-энергетических ресурсов бассейна реки Сырдарьи от 1998 г.

Международный обычай как источник международного водного права. Возникновения обычаев в международном водном праве. Особенности международного обычая как источник международного водного права.

ТЕМА III. СУБЪЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ВОДНОГО ПРАВА

Государство как основной субъект международного водного права.

Особенности международных водных отношений, участниками которых являются государства.

Классификация международных водных отношений.

Международные договорные и обычные водные отношения.

Международные универсальные и региональные водные отношения.

Международные водные отношения по использованию международных рек с целью судоходства и в не судоходных целях.

Международные организации субъект международного водного права.

Международные организации общего характера в сфере водопользования.

ООН и его органы.

Экономический и Социальный Совет и его вспомогательный орган – Комитет по природным ресурсам;

Европейская экономическая комиссия ООН и ее органы – Комитет по внутреннему транспорту,

Комитет по электроэнергии,

Комитет по проблемам водных ресурсов

Комиссия международного права ООН.

Европейский совет.

Продовольственная и сельскохозяйственная организация ООН (ФАО).

Международное агентство по атомной энергии (МАГАТЭ); Европейский Союз (ЕС); Организация американских государств (ОАГ) Институт международного права;

Ассоциация международного права.

Деятельность международных организаций по освоению и использованию международных рек.

Межгосударственный комитет по освоению реки Сенегал, Комиссия по реке Нигер.

Дунайская комиссия.

Центральная комиссия судоходства по Рейну.

Мозельская комиссия.

Межправительственный комитет по Рио де Ла – Плата.

Комиссия по озеру Чад.

Международная комиссия по вопросам границы и водных ресурсов между США и Гватемала.

ТЕМА IV. ПРИНЦИПЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ВОДНОГО ПРАВА

Понятие принципов международного водного права.

Сущность принципов международного водного права.

Отдельные виды принципов международного водного права.

Принцип суверенитета прибрежного государства на принадлежащий ему участок международного водного объекта.

Принцип равенства прибрежных государств в использовании всего течения международного водного объекта и исключения привелегий одного государства в отношении других государств.

Принцип разумного совмещения различных видов деятельности государств в использовании международных рек без предоставления привилегии одного вида использования над другим.

Принцип справедливого и разумного использования международных водных объектов при соблюдении общих интересов всех прибрежных государств и специфических интересов каждого из них.

Принцип ненанесения значительного ущерба другим государствам при использовании международного водного объекта.

Принцип сохранения и защиты экосистем международных водных объектов

ТЕМА V. МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ РЕЖИМ ИСПОЛЬЗОВАНИИ РЕК С ЦЕЛЬЮ СУДОХОДСТВА

Международно-правовой режим судоходства в международных реках Европы.

Судоходный режим Дуная.

Судоходный режим Рейна.

Международно-правовой режим судоходства в международных реках Азии, Африки и Америки.

Судоходный режим Меконга.

Судоходный режим Нигера.

Судоходный режим Конго.

Судоходный режим Сенегала.

Судоходный режим Лаврентии.

Судоходный режим Амазонки.

Судоходный режим в водной системе реки Ла – Плата, включавшая рек Парана, Парагвай и Уругвай

Судоходный режим Ориноко.

ТЕМА VI. МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ РЕЖИМ НЕСУДОХОДНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕК

Международно-правовой режим использования международных рек с целью народных нужд.

Международно-правовой режим использования международных рек с целью производства гидроэлектроэнергии.

Международно-правовой режим использования международных рек с целью рыболовства.

ТЕМА VII. МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА ГОСУДАРСТВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В СФЕРЕ ВОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

Общие вопросы межгосударственных сотрудничеств стран Центральной Азии в сфере использовании трансграничных ресурсов: проблемы и перспективы.

Правовые основы сотрудничества стран Центральной Азии. Международные двусторонние и многосторонние договоры в сфере использовании водных ресурсов.

Международно-правовое регулирование использования водных ресурсов в сельском хозяйстве.

Международно-правовое регулирование использования водных ресурсов с целью обеспечения населения питьевой воды.

Международно-правовое регулирование использования водных ресурсов с целью производства электроэнергии.

ТЕМА VIII. РЕСПУБЛИКА ТАДЖИКИСТАН УЧАСТНИК МЕЖДУНАРОДНЫХ ВОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Республика Таджикистан и международно-правовые вопросы доступа питьевой воды. Инициативы Республики Таджикистан по осуществлению мер международного уровня по решению международных проблем по использованию водных ресурсов. Республики Таджикистан участник региональных соглашений по использованию и управлению трансграничных водных ресурсов.

ТЕМА IX. РАЗРЕШЕНИЕ СПОРОВ ОТНОСИТЕЛЬНО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ВОДНЫХ ОБЪЕКТОВ

Переговоры.

Создание совместных комиссий.

Посредничество третьего государства или международной организации.

Создание следственных и согласительных комиссий.

Производство в арбитраже ad hoc.

Разрешение спора в постоянном арбитражном суде или в Международном суде ООН.

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Мирзоев А.М. Международное водное право. Душанбе. Типография ТНУ, 2016. 120 с. (на тадж. языке).
2. Мирзоев А.М. Международное водное право. Душанбе. Типография «Нушбод», 2021. 120 с.
3. Международно-правовые аспекты сотрудничества государств Центральной Азии по использованию трансграничных водотоков. Коллективная монография / Под ред д.ю.н., профессор С.А. Рачабов. Душанбе: Дониш, 2018. 192 с. (на тадж. языке).

4. Раджабов С.А., Джабборов Ф.Н. Актуальные вопросы международного водного права / Монография. Душанбе: Эр-граф, 2018. 304 с. (на тадж. языке).
5. Алиев Г.К. Водные ресурсы Центральной Азии. Роль и значение водных ресурсов в экономике Узбекистана // Материалы Круглого стола на тему "Нормы международного права по трансграничным водным объектам и региональные проблемы их использования". Ташкент, 2009.
6. Баскин Ю.Я. Международно-правовые вопросы использования рек - (судоходство, производство электроэнергии, ирригация) // Советский ежегодник международного права 1961 (прнл.). М., 1962.
7. Бринчук М.М. Потенциал природы как методологическое основание развития и совершенствования международного экологического права // Международное право – International law, 2010. № 2 (42). С. 8 – 13.
8. Бринчук М.М. Экосистемный подход в праве // Экологическое право, 2008. № 1. С. 6 – 14;
9. Виктор Литуев. Проблемы регулирования использования водных ресурсов // Обозреватель: Observer http://www.rau.su. 1/2008.
10. Гуреев С.А., Тарасова И.Н. Международное речное право. М., 2004. Черниченко С.В. Теория международного права. Т. 1. М., 1999.
11. Данилов - Данильян В.И., Лосев К.С., Реф И.Е. Перед главным вызовом цивилизации. Взгляд из России. М.: Инфра - М, 2005.
12. Бринчук М.М. Вселенная – универсальная естественная экосистема: эколого - правовой котекст // Актуальные проблемы государства и права: Труды Института государства и права. РАН. М., 2010. № 3. С.72 – 99;
13. Голышев А.И. Международное водное право: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлениям подготовки 280300, 280400. М., МГУП, 2007.
14. Гуреев С.А., Тарасова И.Н. Международное речное право. Учеб. пособие. М., 2004.
15. Казанский П. Договорные реки. Очерки истории и теории международного речного права. В 2 т. Т.I / Казань, 1895.
16. Корбут Л.В., Баскин Ю.Я. Международно – правовой режим рек: История и современность. М., 1987.
17. Махкамбаев С.Д. Международно-правовое регулирование сотрудничества государств по использованию трансграничный водных ресурсов в регионе Центральной Азии: Дис. … к.ю.н. М., 2011.

18. Международное водное право: Учебное пособие. Коллектив авторов / Отв. ред. профессор Менглиев Ш.М. Душанбе, 2011.
19. Международное право / Отв. ред. В.И. Кузнецов. М., 2001.
20. Морозов Г.Н. Правовые аспекты гидростроения на внутренних водных путях международного значения. Дисс... канд. юрид. наук. М., 1999.
21. Морозов Г.Н. Правовые аспекты гидростроения на внутренних водных путях международного значения. Дисс.... канд. юрид. наук. М., 1999.
22. Никотенева М.В. Правовые аспекты многостороннего и двустороннего сотрудничества по использованию и охране от загрязнения трансграничных водотоков. Дисс. … к.ю.н. М., 2016, 171 с.
23. Одинаев Х. Эколого – экономические аспекты регулирования использования трансграничных водных ресурсов в Центральной Азии // Общество и экономика, 2003. №9.
24. Оппенгейм Л. Международное право. / Т. I. Полутом 2. М., 1949.
25. Талалаев А.Н. Право международных договоров. М., 1980. Международное право / под. ред. Ю.М. Колосова, Э.С. Кривчиковой. М., 2003.
26. Фандиков П.Г. Международно-правовой режим Дуная . М., 1955. Чичварин В.А. Охрана природы и международные отношения. М.: Международное отношение, 1970.
27. Шумилов В.М. Международное публичное экономическое право. М., 2003.
28. Glaser E. Evolutia principiilor de drept international fluvial *II* Drcpt international fluvial. Bucuresti, 1973.
29. International water law. Selected Writings of Professor Charles B/ Bourne | Edited by Patrica Wouters. Martinus Nijhoff Publishers, 1997.
30. Islam N. The law of non-navogational uses of International water resources. Text. Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2010.
31. Danta A.C. National and International water law and administration: Selected Writings. Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
32. Smith, H.A. The economic uses of International rivers. Text. London: P.S. King & Sons, 1931.

PROGRAM
OF THE COURSE “INTERNATIONAL WATER LAW”

Compiler:
Ph.D., Associate Professor A.M. Mirzoev

INTRODUCTION

"International Water Law" as an academic discipline was first included in the curricula of the Law Faculty of TNU in 2011. It is studied by students and undergraduates with a degree in international relations (law).

Currently, the need to study this discipline has doubled, since the number of people on earth is growing every year and access to fresh drinking water will become an increasingly acute problem. The construction of a hydroelectric power station in international rivers, their use for irrigation, fishing and other activities in international rivers are current issues of the modern world.

The solution of these problems requires us, first of all, to ensure proper regulation of the rational use of water resources, otherwise we will deprive ourselves of this divine good.

The Republic of Tajikistan, as a full member of the international community, plays a key role in solving the problems that have arisen in this area. In the present condition for the Republic of Tajikistan, which has invaluable sources of water resources, first of all, the training of specialists of international law, who have a proper knowledge of the legal regime of international rivers and other international water resources, is necessary and timely.

Currently, there are numerous disputes regarding the use of transboundary water resources, the correct solution of which requires international lawyers to have sectoral knowledge in the field of international water law.

Thus, the study of the peculiarities of the legal regulation of the rational use of water resources for the purpose of navigation or for non-navigational purposes is carried out precisely within the framework of this academic discipline.

This curriculum contains a list of questions that should be mastered by students and undergraduates on specific topics, in particular: the concept, features, principles, sources and subjects of international water law, as well as the international legal regime for the use of rivers for navigation and non-navigation and dispute resolution procedure for the use of international rivers.

The program corresponds to the curriculum, which provides 48 hours for lecture and 48 hours for seminars.

№	Name of topics	лек.	сем.
1	The concept of international water law and the object of its study	4	4
2	International treaties as a source of international water law	4	4
3	International customs as a source of international water law	4	4
4	States-subjects of international water law	4	4
5	International organizations - subjects of international water law	4	4
6	General principles of international water law	4	4
7	Special Principles of International Water Law	4	4
8	International legal regime for the use of international rivers for navigation	4	4

9	International legal regime for the use of international rivers for non-navigational purposes	4	4
10	International legal regulation of cooperation between the Central Asian states in the field of water resources use	4	4
11	The Republic of Tajikistan is a participant in international water relations.	4	4
12	Consideration of disputes related to the use of international waters	4	4
	TOTAL	48	48

TOPIC I. THE CONCEPT OF INTERNATIONAL WATER LAW AND ITS PLACE IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL LAW

The emergence of international water law as an independent branch of international law. The history of the emergence and development of international water law.

The concept and subject matter and features of international water law. The place of international water law in the system of public international law.

International water law and international environmental law. International water law and international maritime law.

The current trend of international water relations.

TOPIC II. SOURCES OF INTERNATIONAL WATER LAW

The concept and variety of sources of international water law. The main sources of international water law. International Treaty as the main source of international water law.

Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, 1992; Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents, 1992; Convention on the Law of the Non-Navigable Uses of International Watercourses 1997,

Agreement on the basic principles of cooperation in the field of rational use and protection of transboundary water bodies of September 11, 1998, Agreement on cooperation in the joint management of the use and protection of water resources of interstate sources of February 18, 1992, Agreement on the use of water and energy resources of the basin Syrdarya rivers from 1998

International custom as a source of international water law. The emergence of customs in international water law. Features of international custom as a source of international water law.

TOPIC III. SUBJECTS OF INTERNATIONAL WATER LAW

The state as the main subject of international water law.

Features of international water relations to which the states are members.

Classification of international water relations.

International contractual and customary water relations.

International universal and regional water relations.

International water relations on the use of international rivers for shipping and for non-shipping purposes.

International organizations are subject to international water law.

International organizations in the field of water use.

The UN and its bodies.

The Economic and Social Council and its subsidiary body - the Committee on Natural Resources;

The United Nations Economic Commission for Europe and its bodies - the Inland Transport Committee,

Electricity Committee

Committee on Water

United Nations International Law Commission.

European Council.

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

International Atomic Energy Agency (IAEA); European Union (EU); Organization of American States (OAS) Institute of International Law;

Association of International Law.

The activities of international organizations on the development and use of international rivers.

Interstate Committee for the Development of the Senegal River Commission on the Niger.

Danube Commission.

Central Commission for the Navigation of the Rhine

Mosel Commission

Intergovernmental Committee on the Rio de la Plata.

Lake Chad Commission

International Commission on Border and Water Resources between the United States and Guatemala.

TOPIC IV. PRINCIPLES OF INTERNATIONAL WATER LAW

The concept of the principles of international water law.

The essence of the principles of international water law.

Separate types of principles of international water law.

The principle of the sovereignty of the coastal state on its part of an international water body.

The principle of equality of coastal states in the use of the entire flow of an international water body and the exclusion of privileges of one state in relation to other states.

The principle of reasonable combination of various types of activities of states in the use of international rivers without granting the privilege of one use over another.

The principle of equitable and reasonable use of international water bodies while respecting the common interests of all coastal states and the specific interests of each of them.

The principle of not causing significant damage to other states when using an international water body.

The principle of conservation and protection of ecosystems of international water bodies.

TOPIC V. THE INTERNATIONAL LEGAL REGIME FOR THE USE OF RIVERS FOR THE PURPOSE OF NAVIGATION

The international legal regime of navigation in the international rivers of Europe.

Shipping mode of the Danube.

Navigation mode of the Rhine.

The international legal regime of navigation in the international rivers of Asia, Africa and America.

Shipping mode of the Mekong.

Shipping mode Niger.

Congo shipping regime.

Senegal shipping regime.

Shipping mode Lawrence.

Amazon shipping mode.

Navigation regime in the water system of the La Plata River, which included the Paraná, Paraguay and Uruguay rivers

Shipping mode Orinoco.

TOPIC VI. INTERNATIONAL LEGAL REGIME OF NON-NAVIGATIONAL USE OF INTERNATIONAL RIVERS

The international legal regime for the use of international rivers for the purposes of people's needs.

The international legal regime for the use of international rivers for the production of hydropower.

The international legal regime for the use of international rivers for fishing.

TOPIC VII. INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF COOPERATION OF CENTRAL ASIAN STATES IN THE FIELD OF WATER USE

General issues of interstate cooperation of Central Asian countries in the use of cross-border resources: problems and prospects.

Legal framework for cooperation in Central Asia. International bilateral and multilateral treaties in the use of water resources.

International legal regulation of the use of water resources in agriculture.

International legal regulation of the use of water resources to ensure the population of drinking water.

International legal regulation of the use of water resources for the production of electricity.

TOPIC VIII. THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN IS A PARTICIPANT IN INTERNATIONAL WATER RELATIONS

The Republic of Tajikistan and international legal issues of access to drinking water. Initiatives of the Republic of Tajikistan on the implementation of

international measures to solve international problems on the use of water resources.

The Republic of Tajikistan is a party to regional agreements on the use and management of transboundary water resources.

TOPIC IX. RESOLUTION OF DISPUTES REGARDING THE USE OF INTERNATIONAL WATER OBJECTS

Conversation.

The creation of joint commissions.

Mediation of a third state or international organization.

The creation of investigative and conciliation commissions.

Proceedings in ad hoc arbitration.

Resolution of a dispute in a permanent arbitration court or in an international court of justice.

RECOMMENDED LITERATURE:

1. Mirzoev A.M. International water law. Dushanbe. Printing house of TNU, 2016. 120 p. (in taj. language).
2. International legal aspects of cooperation of Central Asian states on the use of transboundary watercourses. Collective monograph / Ed. Doctor of Law, Professor S.A. Rajabov. Dushanbe: Donish, 2018. 192 p. (in taj. language).
3. Rajabov S.A., Jabborov F.N. Actual issues of international water law / Monograph. Dushanbe: Erf Earl, 2018. 304 p. (in taj. language).
4. Aliyev G.K. Water resources of Central Asia. The role and importance of water resources in the economy of Uzbekistan // Proceedings of the Round Table on the topic "Norms of international law on transboundary water bodies and regional problems of their use." Tashkent, 2009.
5. Baskin Yu.Ya. International legal issues of river use - (shipping, electricity generation, irrigation) // Soviet Yearbook of International Law 1961 (prnl.). M., 1962.
6. Brinchuk M.M. The potential of nature as a methodological basis for the development and improvement of international environmental law // International Law - International law, 2010. № 2 (42). P. 8 - 13.
7. Brinchuk M.M. Ecosystem approach in law // Environmental Law, 2008. No. 1. P. 6 - 14;

8. Victor Lituev. Problems of water resources management // Observer: Observer http://www.rau.su. 1/2008.
9. Gureev S.A., Tarasova I.N. International river law. M., 2004. Chernichenko S.V. The theory of international law. T. 1. M., 1999.
10. Danilov - Danilyan V.I., Losev K.S., Ref I.E. Before the main challenge of civilization. A look from Russia. M .: Infra - M, 2005.
11. Brinchuk M.M. The Universe is a universal natural ecosystem: an ecological-legal context // Actual Problems of State and Law: Proceedings of the Institute of State and Law. RAS. M., 2010. No. 3. P.72 - 99;
12. Golyshev A.I. International Water Law: A textbook for students of higher educational institutions enrolled in areas of training 280300, 280400. M., MGUP, 2007.
13. Gureev S.A., Tarasova I.N. International river law. Training allowance. M., 2004.
14. Kazan P. Negotiated river. Essays on the history and theory of international river law. In 2 t. T.I / Kazan, 1895.
15. Korbut, LV, Baskin, Yu.Ya. The international legal regime of rivers: History and modern times. M., 1987.
16. Makhkambaev S.D. International legal regulation of cooperation of states on the use of transboundary water resources in the region of Central Asia: Dis. ... Ph.D. M., 2011.
17. International Water Law: Study Guide. The team of authors / Ed. ed. Professor Mengliev Sh.M. Dushanbe, 2011.
18. International Law / Ed. ed. IN AND. Kuznetsov. M., 2001.
19. Morozov G.N. Legal aspects of hydro-construction on inland waterways of international importance. Diss ... cand. legal sciences. M., 1999.
20. Morozov G.N. Legal aspects of hydro-construction on inland waterways of international importance. Diss .... Cand. legal sciences. M., 1999.
21. Nikoteneva M.V. Legal aspects of multilateral and bilateral cooperation on the use and protection from pollution of transboundary watercourses. Diss. ... Ph.D. M., 2016, 171 p.
22. Odinaev Kh. Ekologo - Economic Aspects of Regulating the Use of Transboundary Water Resources in Central Asia // Society and Economics, 2003. No. 9.
23. Oppenheim L. International Law. / T. I. Half-bones 2. M., 1949.
24. Talalaev A.N. The law of international treaties. M, 1980. International law / under. ed. Yu.M. Kolosova, E.S. Krivchikova. M., 2003.

25. Fandikov P.G. The international legal regime of the Danube. M., 1955. Chichvarin V.A. Conservation of nature and international relations. M .: International Relations, 1970.
26. Shumilov B.M. International Public Economic Law. M., 2003.
27. Glaser E. Evolutia principiilor de drept international fluvial II Drcpt international fluvial. Bucuresti, 1973.
28. International water law. Selected Writings of Charles B / Bourne | Edited by Patrica Wouters. Martinus Nijhoff Publishers, 1997.
29. Islam N. The law of non-navogational uses of International water resources. Text. Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2010.
30. Danta A.C. National and International water law and administration: Selected Writings. Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
31. Smith, H.A. The economic uses of International rivers. Text. London: P.S. King & Sons, 1931.

БАРНОМАИ

фанни таълимии «Ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират» барои ихтисоси 24010100 – «Муносибатҳои байналмилалӣ (ҳуқуқ)»-и факултети ҳуқуқшиносӣ

Мураттиб: н.и.ҳ., дотсенти кафедраи
ҳуқуқи байналмилалӣ Қодирқулов Х.Р.

САРСУХАН

Омӯзиши ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират дар замони муосир аҳамияти муҳим дорад. Дар замони муосир кишвареро пайдо кардан муҳол аст, ки дар раванди муҳоҷирати байналмилалӣ иштирок накунанд. Зеро, ҷаҳони муосир замони ҳиҷрат ва ҷойивазкунии пайвастаи одамон мебошад. Сабабҳои тарки кишвар омилҳои гуногун дошта, аз ҷангу муноқишаҳо шурӯъ гардида, то буҳрони иқтисодию афзоиши бекорӣ боиси ҳиҷрати одамон аз як кишвар ба кишвари дигар мегардад. Дар ин ҳошия Ҷумҳурии Тоҷикистон низ истисно нест.

Лозим ба таъкид аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон баъди ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ бо муҳоҷирати меҳнатӣ ва иҷборӣ мувоҷеҳ гардид. Аз як тараф ин хуруҷи ҷанги шаҳрвандӣ, ки он давра ҳазорон одамон ноилоҷ кишварро тарк карда, дар дигар мамлакатҳо паноҳанда шуданд. Аз тарафи дигар, ин муҳоҷирати меҳнатӣ, ки бо оқибатҳои ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ ва мушкилотҳои сиёсию иқтисодии он рабт дошта, шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти ҷои кор ба дигар кишварҳо сафар мекарданд.

Аз ин рӯ, дар барномаи мафҳуми ҳуқуқи байналмилалӣ ва ҷойгоҳи он дар низоми ҳуқуқи байналмилалӣ, масъалаҳои ташаккули танзими ҳуқуқи байналмилалии равандҳои муҳоҷират, муайян намудани нақши созмонҳои

байналмилалӣ дар танзими муҳоҷирати меҳнатӣ ба хориҷа, муайян намудани махсусиятҳои танзими ҳуқуқии танзими муҳоҷират дар сатҳи универсалӣ, минтақавӣ ва дуҷониба, ошкор намудани хусусиятҳои механизми танзими муҳоҷирати ихтиёрӣ ва иҷборӣ, инчунин дигар паҳлуҳои нисбатан муҳимми вазъи ҳуқуқии муҳоҷирон пешбинӣ гардида ва он ба донишҷӯён(магистрон) имконият медиҳад, ки бо вижагии танзими муносибатҳои муҳоҷиратӣ ва дигар масъалаҳои марбут ба он ошно гарданд.

.

Нақшаи кории
машғулиятҳои дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ аз фанни «Ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират»

№	Номгӯи мавзӯъҳо	лексия	амалӣ
1.	Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират ва ҷойгоҳи он дар низоми ҳуқуқи байналмилалӣ	2	2
2.	Ташаккул ва инкишофи ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират	4	1
3.	Намуд ва шаклҳои муҳоҷирати байналмиллалӣ	4	1
4.	Мавқеи санадҳои ҳуқуқи байналмилалии универсалӣ дар танзими муҳоҷирати меҳнатӣ.	4	1
5.	Масоили танзими ҳуқуқи байналмилалии мақоми муҳоҷирони меҳнатӣ дар доираи ИДМ	4	1
6.	Ҳамкориҳои дуҷонибаи байналмилалӣ- ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муҳоҷирони меҳнатӣ	2	2
7.	Асосҳои танзими ҳуқуқии муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	2	1
8.	Созмонҳои байналмилалӣ чун субъекти танзими ҳуқуқи	2	1

	байналмилалии муҳоҷират		
9.	Вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд чун субъекти муҳоҷирати меҳнатӣ	4	2
10.	Вазъи ҳуқуқии Хадамоти муҳоҷират ва нақши он дар танзими муҳоҷирати меҳнатӣ ба хориҷа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	2	2
11.	Асосҳои ҳуқуқии байналмилалии муҳоҷирати иҷборӣ	6	2
	Ҷамъ	**36**	**18**

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МУҲОҶИРАТ ВА ҶОЙГОҲИ ОН ДАР НИЗОМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Мафҳуми муҳоҷират. Нақши муҳоҷират дар ҷаҳон муосир.

Мафҳуми ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират. Ҷойгоҳи ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират дар низоми ҳуқуқи байналмилалӣ. Ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират чун падидаи ҳуқуқи байналмилалӣ. Хусусиятҳои ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират.

МАВЗӮИ 2. ТАШАККУЛ ВА ИНКИШОФИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МУҲОҶИРАТ

Замина ва омилҳои танзими ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷират. Пайдоиш ва инкишофи муҳоҷират дар аҳди қадим ва асрҳои миёна.Нишонаҳои пайдоиши муҳоҷират дар замони салтанати империяи Ҳахоманишиҳо байни мардуми Форс ва Юнон, давлатдории Сосониён ва дар замони давлатдории Сомониён.

Асосҳои ҳуқуқии танзими муҳоҷират дар замони нав. Хусусиятҳои рушди муносибатҳои муҳоҷират дар замони нав. Таъсисёбии Лигаи

Миллатҳо ва Созмони Милали Муттаҳид ва ҷойгоҳи онҳо дар ҳалли масъалаи муҳоҷират. Хусусиятҳои танзими ҳуқуқии масъалаҳои муҳоҷират дар замони Шӯравӣ.

Ташаккул ва рушди муҳоҷират дар замони истиқлолияи давлатии Ҷумҳури Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 3. НАМУД ВА ШАКЛҲОИ МУҲОҶИРАТИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Вобаса ба муҳлат: муҳоҷрати бебозгашт, муҳоҷирати доимӣ ва муҳоҷирати муваққатӣ. Муҳоҷирати мавсимӣ, муҳоҷирати наздисарҳадӣ ва муҳоҷирати лангарӣ.

Аз рӯ аломаҳои ҳудудӣ: муҳоҷирати дохилӣ ва муҳоҷирати берунӣ.

Шаклҳои муҳоҷирати байналмилалӣ: муҳоҷирати ихтиёрӣ ва маҷбурӣ. Хусусиятҳои муҳоҷирати ихтиёрӣ ва маҷбурӣ.

МАВЗӮИ 4. МАВҚЕИ САНАДҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ УНИВЕРСАЛӢ ДАР ТАНЗИМИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ

Санадҳои ҳуқуқи байналмилалие, ки дар доираи Созмони Милали Муттаҳид қабул гардидаанд. Эъломияи умумии ҳуқуқи инсон аз 10 декабри соли 1948. Паймони байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ аз 16 декабри соли 1966. Конвенсияи СММ “ Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи ҳамаи муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаи онҳо” 18 декабри соли 1990 : мазмун ва сохтори он.

Санадҳои ҳуқуқи байналмилалие, ки дар доираи Созмони байналмилалии меҳнат қабул гардидаанд. Конвенсияи СБМ “Дар бораи муҳоҷирони меҳнатӣ” аз 1 июли соли 1949. Ҳадафи Конвенсияи СБМ “Дар бораи муҳоҷирони меҳнатӣ” аз 1 июли соли 1949.

Конвенсияи СБМ “ Дар бораи суистифода дар соҳаи муҳоҷират ва дар бораи таъмин намудани имкониятҳои баробар ва муроҷиат барои муҳоҷирони меҳнатӣ” аз соли 1975.

МАВЗӮИ 5. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ТАНЗИМИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МАҚОМИ МУҲОҶИРОНИ МЕҲНАТӢ ДАР ДОИРАИ ИТТИҲОДИ ДАВЛАТҲОИ МУСТАҚИЛ

Заминаҳои таъсис ва вазифаҳои ИДМ. Оиномаи ИДМ. Шӯрои машваратӣ оид ба меҳнат, муҳофизат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии давлатҳои ИДМ аз 13 ноябри соли 1992 .

Асосҳои ҳуқуқи байналмилалии ҳамкории кишварҳои иштирокчии ИДМ дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, масъалаҳои бозори меҳнат ва шуғли аҳолӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ дар самти муҳофизати меҳнатӣ дар доираи ИДМ. Созишномаи Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи муҳофизат ва ҳифзи иҷтимоии муҳофизони меҳнатӣ аз 15 апрели соли 1994. Конвенсияи ИДМ “ Дар бораи вазъи ҳуқуқии муҳофизони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаи онҳо” аз 14 ноябри соли 2008.

МАВЗӮИ 6. ҲАМКОРИҲОИ ДУҶОНИБАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ҲУҚУҚИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР САМТИ МУҲОФИЗОНИ МЕҲНАТӢ

Шартномаҳои дуҷонибаи байналхалқӣ. Созишномаи байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ФР ва шаҳрвандони ФР дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 16 октябри соли 2004. Созишномаи байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия “ Дар бораи тартиби будубоши шаҳрвандони шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳудуди Федератсияи Россия” аз соли 2013. Созишномаи байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия оид ба ҷалби муташаккилонаи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои амалӣ намудани фаъолияти меҳнатии муваққатӣ дар ҳудуди Федератсияи Россия.

Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи муҳофизат аз 14 марти соли 2018. Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқи муҳофизони меҳнатӣ, шаҳрвандони Ҷумҳурии Қазоқистон, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон муваққатан кор мекунанд, дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқи муҳҷизони меҳнатӣ, шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Қазоқистон муваққатан кор мекунанд аз 4 мая соли 2006.

МАВЗӮИ 7. АСОСҲОИ ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Ҳуқуқҳои конститутсионии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба меҳнат.

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҳуқуқҳои конститутсионии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба меҳнат.

Фаъолияти меҳнатии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд тибқи Кодекси меҳнатӣ ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон».

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муҳоҷират» аз 11 декабри соли 1999: мазмун ва сохтори он. Нақши Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ» аз 1 августи соли 2003.

Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бақайдгирии муҳоҷирати шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хориҷа ва бозгашт аз хориҷа» аз 31.10.2009 с. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба низомномаи тартиби амалӣ намудани назорати муҳоҷиратӣ аз 2 декабри 2008 сол.

МАВЗӮИ 8. СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ЧУН СУБЪЕКТИ ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МУҲОҶИРАТ

Нақши Созмони Милали Муттаҳид дар масъалаи танзими муҳоҷират.

Созмони байналмилалии меҳнат ва ҷойгоҳи он дар дар ҳалли масъалаҳои муҳоҷирати меҳнатӣ.

Асосҳои ҳуқуқии фаъолияти Созмони байналмилалии муҳоҷират. Мавқеъ ва нақши СБМ дар танзими ҳуқуқии муносибатҳои байналмилалии муҳоҷират.

МАВЗӮИ 9. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ШАҲРВАНДОНИ ХОРИҶӢ ВА ШАХСОНИ БЕШАҲРВАНД ЧУН СУБЪЕКТИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ

Мафҳуми муҳоҷири меҳнатӣ. Қобилияти субъектҳуқуқии меҳнатии шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қобилияти соҳибҳуқуқии

меҳнатии гурӯҳҳои алоҳидаи шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Принсипҳои вазъи ҳуқуқии муҳоҷири меҳнатӣ. Ҳуқуқу уҳдадориҳои муҳоҷирони меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Квотаи муҳоҷирати хориҷӣ ва ҷалби қувваи кори хориҷӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҷалби шаҳрвандони хориҷӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 10. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ХАДАМОТИ МУҲОҶИРАТ ВА НАҚШИ ОН ДАР ТАНЗИМИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ БА ХОРИҶА ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Ташаккул ва рушди мақомоти муҳоҷират дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Вазифаҳои Хадамоти муҳоҷирати Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва ҳифзи иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муҳоҷирати аҳолӣ. Вазифаи Хадамоти муҳоҷират дар соҳаи муҳоҷирати меҳнатӣ. Идоракунии Хадамоти муҳоҷират. Сохтори дастгоҳи марказии Хадамоти муҳоҷират.

Низомномаи Хадамоти муҳоҷират, ки 4 июни соли 2014 бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст.

МАВЗӮИ 11. АСОСҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МУҲОҶИРАТИ ИҶБОРӢ

Мафҳуми муҳоҷирати иҷборӣ. Тафовути муҳоҷирати иҷборӣ аз муҳоҷирати ихтиёрӣ. Сабабу омилҳои бавуҷудои муҳоҷирати иҷборӣ. Пайдоиш ва инкишофи мафҳуми “гуреза”.

Асосҳои ҳуқуқи байналмилалии танзими вазъи ҳуқуқии гурезаҳо. Конвенсияи соли 1951 дар бораи мақоми гуреза ва Протоколи соли 1967 марбут ба он ҳамчун санади бунёдии ҳуқуқи байналмилалӣ дар самти ҳифзи ҳуқуқи гурезаҳо. Раёсати Комиссари Олии СММ ва ҷойгоҳи он дар ҳалли масъалаҳои гурезаҳо.

Танзими ҳуқуқии мақоми гурезҳо дар доираи ИДМ. Созишномаи ИДМ “Дар бораи кумак ба гурезаҳо ва шахсони беҷомонда” аз соли 1993.

Санадҳои меъёри ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳуқуқи гурезаҳо. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар боари гурезаҳо” аз 10 майи соли 2002. Мафҳуми гурезаҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тартиб ва расмиёти муайянсозии мақоми гурезагон мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Вазъи ҳуқуқии гурезаҳо дар ҶТ.

РӮЙХАТИ АДАБИЁТҲО:

1. Правовое регулирование трудовой миграции /Под ред. А.С.Прудникова, Москва,2010.
2. Икроми З.А. Правовые аспекты трудовой миграции в Российской Федерации и Республикой Таджикистан (сравнительная характеристика). Душанбе, «Эҷод», 2007.
3. Киселев И.Я. Труд с иностранным участием: правовые аспекты. Москва, 2003 г.
4. Киселев И.Я. Международно-правовое регулирование труда. Москва, 1995.
5. Скачкова Г.С. Труд иностранцев в России: правовое регулирование. Москва, 2006.
6. Кодиркулов Х.Р. Проблемы правового регулирования трудовых отношений с отношений с иностранным элементом. Душанбе, 2006.
7. Аметистов Э.М. Международное право и труд: факторы имплементации международных норм о труде. Москва, 1982.
8. Ивахнюк И.В. Международная трудовая миграция. Москва, 2005.
9. Ионцев В.А. международная миграция населения: теория и история изучения. Москва, 1992.
10. Красинец Е.С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Москва, 1997.
11. Рязанцев С.В. Трудовая миграция в странах Содружество Независимых Государств и Балтии: тенденции последствия, регулирование. Москва, 2007.
12. Топилин А.В. рынок труда и России и стран Содружество Независимых Государств: реалии и перспективы развития. Москва, 2004.
13. Архипов В.Я. международная миграция рабочей силы в Азии. Москва, 1997.
14. Саодат Олимова, Игор Боск. Трудовая миграция из Таджикистана. Душанбе, 2003.
15. Крсинец Е.С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Москва, 1997.
16. Коситов О. Миграция населения Таджикской ССР. Душанбе, 1976.
17. Тюркин М.Л. Миграционная система России. Москва, 2005.
18. Зокиров Г.Н. Масъалаҳои сиёсӣ ва миллии муҳофизати аҳолии Тоҷикистон. Душанбе, 1995.

19. Ҳуқуқи байналхалқӣ/ Зери назари профессор Ш.М. Менглиев. Душанбе, 2010.
20. Маҳмадбекзода М., Мирзоев С., Ҳакимов П. Муҳоҷиршиносӣ. Душанбе, 2020.
21. Раҳмон Д.С., Саъдизода Ҷ., Сафарзода Н.Ф., Азимов С.Ш. Ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ. Душанбе, 2021.
22. Международное миграционное право. Отв. ред. Тагаева С.Н. Душанбе, «Эр-граф» 2016.
23. Умаров Х., Ульмасов Р. Внешняя трудовая миграция в Таджикистане (причины, проблемы, последствия, регулирования). Душанбе, Ирфон, 2006.
24. Умаров Н.Н. Танзими давлатии муҳоҷирати меҳнатии берунӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ. Душанбе, 2019.
25. Исломов Ф.С. Некоторые проблемы миграции населения Республики Таджикистан в переходный период. Душанбе, 1999.
26. Абдулҳаев Р. Таърихи муҳоҷиркунӣ дар Тоҷикистон(1924-1941). Душанбе, 2003.
27. Диноршоев А.М., Сафаров Б.А. Сафаров Д.С. Ҳуқуқи гурезаҳо. Душанбе, 2011.
28. Диноршоев А.М., Сафаров Д.С. Ҳуқуқи инсон. Душанбе, 2010.
29. Ионцев В.А. Миграция населения. Москва, 2001.
30. Ионцев В., Международная миграция населения: теория и история изучения. М., 1999 .
31. Толмачев П.И. Современные тенденции миграционных процессов населения и трудовых ресурсов. М., ЮНИТИ-ДАНА, 2009.
32. Трудовая миграция в структуре социально-трудовых отношений в Республике Таджикистан. Душанбе, 2016.

БАРНОМАИ
КУРСИ МАХСУСИ
«БАРРАСИИ АРБИТРАЖИИ
БАҲСҲОИ ИҚТИСОДИИ БЕРУНӢ»

Мураттибон:
н.и.ҳ., дотсент Мирзоев А.М.

н.и.ҳ., дотсент Саидов Ҳ.Х.

САРСУХАН

Дар шароити имрӯза васеъгардии муносибатҳои мутақобила дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, аз ҷумла дар соҳаи соҳибкорӣ ва дигар фаъолияти иқтисодие, ки ба бастани шартномаҳои гуногуни граждани дар байни субъектҳои кишварҳои гуногун дида мешавад. Аз ин ҷо бешубҳа хулоса кардан мумкин аст, ки муносибатҳои бавуҷудоянда бо низомҳои ҳуқуқии давлатҳои гуногун, ки ба санадҳои байналмилалӣ мувофиқат менамоянд танзим карда мешаванд. Дар ин раванд вобаста ба фаҳмиши муқаррароти ҳуқуқҳои кишварҳои хориҷи иҷрои ӯҳдадориҳои шартнома ва ҳамагуна амалҳо вобастагӣ дорад.

Дар ҳамаи ҳолатҳо муносибатҳои аз шартҳои шартнома бароянда зарурати мувофиқи химояи ҳукуқҳои поймолгардидаро ба вуҷуд меоранд, ки ҳамчун қоида тарафҳо барои ҳимояи хуқуқҳои поймолгардидаашон ба судҳо аз он чумла ба судҳои иқгисодӣ ё ҳакамӣ мурочиат мекунанд. Солҳои охир як намуди сохтори ғайридавлатӣ оид ба ҳалли баҳсҳо дар байни сохторҳои гуногун инкишоф ёфтааст, ки бо номи судҳои ҳакамӣ маълум аст.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ин сохтор ба номи судҳои ҳакамӣ ва арбитражи иктисодии байналмилалӣ машҳуранд. Судҳои ҳакамӣ пеш ҳам ҷоӣ доштанд, вале арбитражи иқтисодии байналмилалӣ падидаи нав аст. Аз ин бар меояд , тадқиқоти илми бо мақсади ошкор намудани мақоми ҳуқуқи суди ҳакамӣ, ки арбитражи байналхалқи тиҷорати яке аз намудҳои он аст, нишон додани мавқеи он дар низоми мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқӣ поймолгашта ва самарноки фаъолияти он ҳамчун зуҳуроти нави ҳуқуқи дар ҷомеа мебошад. Мақсади асосӣ нишон додани мақоми сохтори ғайридавлатӣ ва судҳои ҳакамӣ оид ба халли баҳсҳои иқтисодӣ ва ҳимояи ҳуқуқҳои поймолгардида мебошад.

Дар замони ҳозира дар ҳамаи кишварҳои тараққикардаи иқгисоди бозории судҳои хакамӣ дар баробари сохторҳои судии давлатӣ дар ҳалли баҳсҳои иқтисодии дохилӣ ва берунӣ фаъолона иштирок менамоянд. Дар бисёр давлатҳо судҳои ҳакамӣ (арбитражй) ҳамчун алтернативаи ягона ба сохтори судии давлатӣ мебошанд, ки ба салоҳияташон ҳалли баҳсҳои бо розигии тарафхо ба он додашуда дохил мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон судҳои ҳакамӣ аллакай таъсис дода шудаанд, ки баҳсҳои граждани - ҳукуқӣ ва дигар баҳсхои иқтисодиро дар дохили давлат баррасӣ менамоянд, судҳои арбитражии тиҷорати байналмилалӣ бошанд, барои ҳалли баҳсҳои аз фаъолияти соҳибкорӣ ё дигар фаъолияти иқтисодӣ дар додугирифти байналмилалӣ ба вуҷудоянда таъсис дода мешаванд. Фаъолияти судҳои ҳакамӣ бо Қонуни ҶТ «Дар бораи судхои хакамӣ» танзим карда мешавад, барои танзими фаъолияти арбитражи тиҷорати байналмилалӣ бошад, бояд санади меъёри-ҳукуқӣ қабул карда шавад.

Бо назардошти гуфтахои боло бори дигар зарурияти омӯзиши илмии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ инчунин омӯзиши амиқи факторҳои табиати ҳукукй, бартарият, механизми истифодаи баъдина ва таъсирнокии фаъолияти арбитражи тиҷорати байналхалқиро муайянкунандаро пешбини менамоянд ва маҳз барои ҳамин курси махсуси «Баррасии арбитражи баҳсҳои иктисодии хориҷӣ» пешбини карда шудааст.

Тақсимбандии соатҳо барои гузаронидани дарсҳои лексиони ва семинарӣ

№	Номи мавзӯъ	Микдори соатҳо	
		Лексияҳо	Семинарҳо
1.	Мафҳум ва низоми судҳои ҳакамӣ	4	2
2.	Сарчашмаҳои танзими хуқукии фаъолияти судҳои ҳакамӣ	4	2
3.	Субъектҳои баррасинамоиҳои арбитражӣ	4	2
4.	Созишномаи арбитражӣ	4	2
5.	Тартиби баррасии баҳсҳо	4	2

6.	Ҳалномаи арбитражи тиҷорати байналмилалӣ	4	2
7.	Қатъи баррасинамоии арбитражӣ	4	2
8.	Иҷрои ҳалномаи арбитражи тиҷорати байналмилалӣ	4	2
9.	Усулҳои алтернативии ҳалли баҳсҳо	2	2
	Ҳамагӣ	**34**	**18**

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМ ВА НИЗОМИ СУДҲОИ ҲАКАМӢ

Мафҳуми суди ҳакамӣ. Табиати ҳуқуқии судҳои ҳакамӣ. Муносибати мутақобилаи судҳои ҳакамӣ ва давлатӣ. Асосҳои ҳуқуқии фаъолияти судҳои ҳакамӣ.

Низоми судҳои ҳакамӣ. Судии якдафъаинаи ҳакамӣ. Гуногуншакли падидаҳои судҳои юридикӣ. Арбитражи тиҷорати байналхалқӣ. Омилҳои муайянкунанда ва шартҳои таъсиси арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Намудҳои арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Арбитражи фаврӣ ва бисёртарафа.

Табиати ҳуқуқии судҳои ҳакамӣ. Хусусиятҳои судҳои хакамӣ. Назарияҳои шартномавӣ, мурофиавӣ, автономӣ ва омехтаи судҳои ҳакамӣ.

Омилҳои муайянкунандаи ҳолати ҳуқуқии судҳои хакамӣ. Бартарияти судҳои ҳакамӣ. Характери демократӣ. Салоҳиятнокии касбӣ. Тартиби баррасии ҳакамӣ. Интихоби ҷойи ва забони гузаронидани баррасиҳои ҳакамӣ. Махфияти баррасии ҳакамӣ. Қатъияти ҳалнома. Сарфаҷӯи.

Принсипҳои асосии фаъолияти судҳои ҳакамӣ. Таснифоти принсипҳо. Принсипхои умумихуқуқӣ. Баробарии тарафҳо. Принсипҳои байнисоҳавӣ. Мустақимавӣ суд ва арбиторҳо.

Принсипҳои баррасии арбитражӣ. Озодии ирода-интихоби ҳайати арбитраж, расмиёт, интихоби ҳуқуқи татбиқшаванда, ҷоӣ ва забони баррасинамоии ҳакамӣ, ҳамкории тарафҳо дар бастани созиши оштӣ.

Принисипҳои махсуси баррасиҳои арбитражӣ - махфият, қатъияти халнома.

МАВЗӮИ 2. САРЧАШМАҲОИ ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ ФАЪОЛИЯТИ СУДҲОИ ҲАКАМӢ

Ташаккули конунгузорӣ дар бораи судҳои ҳакамӣ дар Ҷумхурии Тоҷикистон ва даврабандии онҳо. Омилҳои мауайянкунандаи ташаккулёбии баррасиҳои ҳакамӣ. Низомнома дар бораи суди ҳакамӣ аз 28 декабри соли 1963, Низомнома дар бораи суди ҳакамӣ барои ҳалли баҳсҳои хоҷагидорӣ дар байни ташкилотҳо, иттиходияҳо ва муассисаҳо аз 30 декабри соли 1957.

Амалигардонии қонунгузорӣ дар бораи судҳои ҳакамӣ. Низомнома дар бораи судҳои хакамӣ оид ба ҳалли баҳсҳои иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 январи соли 1997.

Ҳолати муосири қонунгузории ҶТ дар бораи судҳои ҳаками. Қонуни ҶТ « Дар бораи судҳои ҳакамӣ» аз 5 январи соли 2008. Кодекси мурофиавии иқтисодии ҶТ аз 5 январи соли 2005.

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи арбитражи байналмилалӣ тиҷоратӣ»

Асосҳои байналмилалӣ -ҳуқуқии танзимнамоии фаъолияти судҳои ҳакамӣ. Протоколи Женева оид ба тавзеҳоти арбитражӣ аз соли 1923. Конвенсияи Женева дар бораи иҷрои ҳалномаҳои арбитражҳои хориҷӣ аз соли 1923. Қонуни намунавии ЮИНСТРАЛ дар бораи арбитражи тиҷорати байналмилалӣ аз 11 декабри соли 1958, Регламенти ризоиятӣ аз 4 декабрисоли 1980.

Санадҳои байналмилалӣ - хуқуқии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил. Эътироф ва иҷрлиши ҳалномаҳои арбитражҳои хориҷӣ аз 10 июли соли 1958, Марказҳо оид ба дида баромадани намудҳои муайяни баҳсҳои иқтисодӣ.

Арбитражи тиҷорати байналмилалӣ дар Ҷумҳарии Тоҷикистон. Омилҳои объективӣ ва субъективии инкишофи арбитражи тиҷорати байналахлқӣ. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи арбитражи тиҷорати байналахлқӣ. Шартномаҳои дуҷониба ва бисёрҷонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 3. СУБЪЕКТҲОИ БАРРАСИНАМОИҲОИ АРБИТРАЖӢ

Субъектҳои муносибатҳои мурофиавии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Шахсони иштироккунандаи парванда, ҳамкориҳо дар фаъолияти арбитраж.

Бартарияти арбитражи тиҷорати байналахлки. Дурнамои ташаккулёбии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Мундариҷаи «принсипи салоҳиятнокӣ». Нақши ташкилии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ.

Гуногуншаклии арбитражи тиҷорати байналахлки ҷудокардашуда (ё ad hoc) ва падидавӣ.

Регламенти арбитраж. Намудҳои арбитражи тиҷорати байналахлқии доимо амалкунанда.

Статуси ҳуқуқии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Сохтори арбитражи тиҷорати доимо амалкунанда.

Интиқоли асосии баҳсҳо ба арбитражи тиҷорати байналмилалӣ - Қонун, шартномаҳои байналмилалӣ, созишномаҳои арбитражӣ.

Тартиби ташкилёбии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Талаботҳо нисбати арбитраж пешниҳодшаванда. Бозхонди арбиторҳо.

Тарафҳои баррасинамоиҳои арбитражӣ - даъвогар ва ҷавобгар. Намояндаҳои тарафҳо. Муайян намудани раванди баррасии арбитражӣ. Иштироки шахсони сеюм дар баррасиҳои арбитражӣ.

Тарафи ба ҳалли муваффақонаи баҳс таъсиррасонанда. Тарҷумон. Коршинос. Мутахассис. Шоҳид.

МАВЗӮИ 4. СОЗИШНОМАИ АРБИТРАЖӢ

Мафҳуми созишномаи арбитражӣ. Табиати хуқуқии созишномаи арбитражӣ. Характери мухторияти (автономии) созишномаи арбитражӣ. Предмети баррасинамоии арбитражӣ. Гирифтани салоҳияти предметии арбитражи тиҷорати байналмилалӣ.

Намудҳои созишномаҳои арбитражӣ. Тавзеҳоти арбитражи. Тавзеҳоти намунавӣ арбитражи. Созишномаи ҷудогонаи арбитражӣ. Тарзҳои ба созишоии арбитражӣ. Қайди (сабти) ҳакамӣ. Сохтори созишномаи арбитражӣ.

Муайян намудани хуқуқи татбиқшаванда ба созишномаи арбитражӣ. Шартҳои амалнамоии шартномаи интихоби ҳуқуқ. Шакли созишномаи арбитражӣ. Шартҳои амалинамоии созишномаи арбитражӣ.

МАВЗӮИ 5. ТАРТИБИ БАРРАСИИ БАҲСҲОТобеияти идоравии баҳсҳо бо иштироки субъектҳои хориҷӣ. Тобеияти судии ҳудудӣ. Тобеияти судии истисноӣ.

Салоҳияти арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Оқибатҳои хуқуқии созишномаи арбитражӣ. Муайян намудани салоҳияти арбитражи тиҷорати байналхалқии.

Зарурияти объективии татбиқи чораҳои таъминсозӣ . Тартиби татбиқи чораҳои таъминсозӣ. Оқибатҳои татбиқи чораҳои таъминсозӣ. Иҷрои маҷбурии муайяннамоии татбиқи чораҳои таъминсозӣ. Бартарияти чораҳои таъминсозии аз тарафи суди иқтисодӣ қабулшуда. Чорахои пешакии таъминсозӣ. Татбиқи чораҳои таъминсозӣ дар хориҷ.

Баррасии арбитражӣ. Огози баррасии арбитражӣ. Аризаи муқобил. Муқобилият бар зидци даъво. Асоси оғози баррасии арбитражӣ. Махфият. Баробарии тарафҳо. Шакли баррасии арбитражӣ. Тайёрӣ ба баррасиии арбитражӣ. Ҳуқуқи татбиқшаванда дар раванди баррасинамоии арбитражӣ. Мурофиаи арбитражӣ. Монондан ва пешниҳоди баррасӣ.

МАВЗӮИ 6. ҚАРОРҲОИ АРБИТРАЖИ ИҚТИСОДИИ БАЙНАЛМИЛАЛӣ

Қабули қарор ва оқибатҳои он. Тартиби қабули қарор. Шакли қарори арбитражӣ. Мундариҷаи қарори арбитражӣ. Сохтори қарори арбитражӣ - интиқолӣ, тавсифӣ, мақсаднок ва эъломиявӣ. Ба қувваи ҳуқуқӣ дохилшавии қарор. Талаботҳои нисбати қарор пешбинишаванда. Хатогиҳо дар ҳалномаи арбитражӣ. Воситахои аз байн бурдани хатогиҳо. Қарори иловагӣ. Қоидаҳои қабули қарори иловагӣ.

Қабул ва хусусиятҳои қарорҳои иловагӣ. Қарор ба қувваи ҳуқуқӣ даромад. Номахдудиятнокии ҳудудҳо. Талаботҳое, ки предмети баррасӣ шуданд дар ҳалнома нишон дода нашудаанд. Воситахои аз байн бурдани камбудиҳо мувофиқи шартномаи тарафҳо: қабули ҳалномаи иловагӣ. Мӯҳлатҳои муроҷиат ба арбитражи иқтисодии байналмилалӣ. Мӯҳлатҳои қабули ҳалномаи иловагӣ.

Шикоят аз болои ҳалномаи арбитражи тиҷорати байналахлқӣ ба Суди Олии иқтисодӣ. Мӯҳдати шикоят кардани ҳалномаи арбитражи тиҷорати байналахалқӣ. Окибатҳои гузаронидани мӯҳлати шикоят. Шаклҳои норозигӣ нисбати ҳалномаи арбитражӣ. Реквизитҳои ариза оид ба норозигӣ. Заминаҳо барои шикояти ҳалномаи Арбитражи тиҷорати байналмилалӣ: Нодуруст ҳисобидани созишномаи арбитражӣ, вайронкунии принсипҳои асосии ҳукуқ.

Вайронкуниҳои мурофиавӣ хамчун асос барои шикояти ҳалномаи арбитражи тиҷорати байналмилалӣ. Вайронкунии ҳудудҳои амали созишномаи арбитражӣ. Вайронкунии тартиби таъсиси арбитражи тиҷорати байналахалқӣ. Вайронкунии тартиби иштирок дар баррасии арбитражӣ. Вайронкунии тартиби огоҳнамоии тарафҳо оиди баррасихои арбитражӣ. Вайронкунии тобеияти идоравии баҳсҳои иктисодӣ.

МАВЗӮИ 7. ҚАТЪИ БАРРАСИИ АРБИТРАЖӢ

Тарзҳои қатъи баррасии арбитражӣ. Қабули ҳалнома. Қабули таъинот оид ба Радди даъво. Созиши тарафайн. Мафҳуми арбитажҳои тиҷорати байналмилалӣ

Созишномаи оштӣ. Мазмуни созиши оштӣ. Бартарияти созишномаи оштӣ. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи созишномаи оштӣ.

Табиати ҳукуқии созишномаи оштӣ. Шакли созишномаи оштӣ. Заминаҳои бастани созишномаи оштӣ. Мундариҷаи созишномаи ошӣ. Намудҳои созиши оштӣ: баробар, нобаробар, яктарафа. Созишномаи оштӣ дар марҳилаи баррасии арбитражӣ. Ҳалномаи арбитражӣ оиди тасдиқи созишномаи оштӣ.

МАВЗӮИ 8. ИҶРОИ ҲАЛНОМАИ АРБИТРАЖИ ТИҶОРАТИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Тартиби иҷрои ҳалномаи АТБ (арбитражи тиҷорати байналахалқӣ). Хусусияти ҳалномаи АТБ. Қатъият, лаҳзаи ба қувваи қонун даромадан; махдудияти асосҳо барои шикоят овардан. Мӯҳлатҳои иҷрои ҳалнома. Иҷрои маҷбурии ҳалномаҳои АТБ. Асосҳо барои иҷрои маҷбурии ҳалнома. Ариза оиди додани шахси иҷрочӣ. Мундариҷаи ариза. Мӯхлати додани ариза оиди додани ҷойи иҷро. Баррасии ариза. Раддия доданоид ба ичроварақа барои маҷбуран иҷро намудани ҳалномаи АТБ. Окибатҳои рад намудани додани иҷроваракаи маҷбуран иҷро намудани ҳалнома. Ичроварақа оиди маҷбуран иҷро намудани ҳалномаи АТБ. Мӯҳлати амали иҷроварақаи ва оқибатҳои гузаронидани он.

Шартномаҳои байналахлқии ҳуқуқӣ ва санадҳои қонунгузории дохили асосӣ. Иҷрои ҳалномаҳои судҳои арбитражи давлатҳои ИДМ. Тарзҳои иҷрои ҳалномаҳои суд дар қаламрави давлатҳои ИДМ. Хусусиятҳои иҷрои ҳалномаҳо тибқи шартномахои дутарафа ва бисёртарафаи байналмилалӣ. Рад кардани эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои судҳои арбитражи хориҷӣ. Зарурияти объективии ҳамкории судҳои давлатӣ ва арбитражӣ. Самтҳои асосии ҳамкориҳо.

Иҷрои ҳалномаҳои судхои хориҷии арбитражӣ. Иҷрои ҳалномаҳо мувофиқи санадҳои ҳукукии байналахлқии эътирофнамудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ичрои аз тарафи судҳои иқтисодӣ ба амал бароварда шаванда. Тартиби эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои судхои арбитражи хориҷӣ. Легализатсияи (қонунигардонии) хуҷҷатҳои расмӣ.

Асосҳои рад кардани эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои судҳои арбитражи хориҷӣ. Асосҳои мурофиавӣ ва моддӣ - хукуқукии рад кардани ичрои ҳалномахои судҳои арбитражии хориҷӣ. Иҷрои маҷбурии ҳалнома.

МАВЗӮИ 9. УСУЛҲОИ МУТАҚОБИЛАИ ҲАЛЛИ БАҲСҲО

Асосҳои ҳуқуқии татбиқи усули алтернативии ҳалли баҳсҳо. Созишномаи ошти. Созишномаи оштии дохили судӣ ва гайри судӣ.

Махсусиятнокии созишномаи оштӣ дар марҳилаи истеҳсолоти иҷро. Тарафҳои созишномаи оштӣ. Ваколатҳои суди иқтисодӣ дар марҳилаи иҷрои ҳалномаи АТБ. Нишонаҳои созиши оштӣ дар марҳилаи истеҳсолоти иҷро. Ангезаҳои бастани созишномаи оштӣ. Шакли созишномаи оштӣ. Тасдики созишномаи оштӣ.

Падидаи «равандҳои оштикунонӣ» дар конунгузории ҶТ. Табитаи ҳуқуқии равандҳои оштикунонӣ. Хусусиятҳои характерноки равандҳои оштикунонӣ.

Равандҳои оштикунонӣ дар хориҷа. Бартарияти равандҳои оштикунонӣ.

Шаклҳои чудогонаи равандҳои оштикунонӣ. Миёнаравӣ. Бартарияти миёнаравӣ дар танзими баҳсҳо: махфият, боварикунӣ, сарфа кунии вақт, сарфакорӣ ва кам кардани ҳаяҷонноки. Регламенти созишномавии ЮНИСТРАЛ аз 4 декабри соли 1980, раванди гузаронидани миёнаравӣ. Барасмиятдарории матни созишнома.

Гуфтушунидҳо. Созишнома оид ба гузаронидани гуфтушунидҳо. Барасмиятдарории гуфтушунидҳо. Амалинамоии созишнома ба даст омада.

АДАБИЁТҲО:

1. Поздняков В.С. Международный коммерческий арбитраж в Российской Федерации (закон, регламент, комментарий). М., 1996.
2. Нешатаева Ю.Г. Международный гражданский процесс. М., 2001.
3. Светланов А.Г. Конкуренция юрисдикции арбитражных судов Российской Федерации и третейских судов: Сб. статей / Под ред. М.М. Богуславского и А.Г. Свитлонова. М., 2000.
4. Корабельников Б.Р. Признание и приведение в исполнение иностранных арбитражных решений: Научно-практический комментарий к Нью-Йоркской конвенции 1958 года. М., 2001.
5. Брунцева Е.В. Международный коммерческий арбитраж: Учебное пособие для высших учебных заведений. СПб., 2001.
6. Тарасов В.Н. Третейский процесс. СПб., 2002.
7. Скворцов О.Ю. Комментарий к Федеральному закону «О третейских судах в Российской Федерации». М., 2003.
8. Нешатаева Т.Н. Международное частное право и Международный гражданский процесс: Учебный курс в трёх частях. М.: Городец, 2004.
9. Комментарий к Арбитражному кодексу Российской Федерации (постатейный) / Под ред. В.В. Яркова. М.: Волтерс Клувер, 2004.
10. Скворцов О.Ю. Третейское разбирательство предпринимательских споров в России: проблемы, тенденции перспективы. М.: Волтерс Клувер, 2005.
11. Курочкин С.А. Третейское разбирательство гражданских дел в РФ: теория и практика. М.: Волтерс Клувер, 2007.
12. Арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ: ташаккул ва проблемаҳои танзими ҳуқуқӣ. Душанбе, 2007.

ПРОГРАММА
СПЕЦКУРСА «АРБИТРАЖНОЕ РАССМОТРЕНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СПОРОВ»

Составители:
к.ю.н., доцент Мирзоев А.М.
к.ю.н., доцент Саидов Х.Х.

ВВЕДЕНИЕ

В нынешних условиях происходит расширение взаимоотношений во всех сферах общественной жизни, в том числе в предпринимательской и иной экономической деятельности, которое приводит к заключению различных гражданско-правовых договоров субъектами нашей страны с юридическими и физическими лицами иностранных государств. Отсюда неизбежно следует, что возникающие отношения будут регулироваться правовыми системами разных стран, соответствующими международными правовыми актами или, в силу автономии воли, условиями заключенного договора. В процессе исполнения договорных обязанностей может иметь место отклонение от условий договора, вызванное неадекватным пониманием содержания иностранного права одной из сторон, или объективными причинами либо, как это часто бывает, недобросовестным поведением одной из сторон правоотношения.

Во всех случаях отношения от условий договора порождают соответствующую необходимость защиты нарушенного права другой стороны, для чего, как правило, обращаются в суды, арбитражные или экономические суды. В последнее годы получили соответствующее развитие так называемые негосударственные структуры по рассмотрению споров между коммерческими структурами разных стран, каковыми являются третейские (арбитражные) суды.

В Республике Таджикистан известны третейские суды и международный коммерческий арбитраж. Если первые имели место и ранее, то вторые представляются новым правовым явлением. Отсюда следует настоятельная необходимость обстоятельного научного исследования с целью разъяснения правового положения третейского суда, разновидностью которого является международный коммерческий арбитраж, занимаемого им места в системе органов по защите нарушенного права, эффективности его деятельности и других составляющих данной правовой категории. Главной целью, пожалуй, является разъяснение того, что третейский (арбитражный) суд является негосударственной структурой, осуществляющей защиту нарушенного права субъектов, и последние вправе им воспользоваться на основании волеизъявления сторон.

В настоящее время во всех странах с развитой рыночной экономикой арбитражные (третейские) суды, наряду с государственными судебными структурами, активно занимаются рассмотрением коммерческих споров, возникающих как внутри страны, так и в международном коммерческом

обороте. Во многих странах арбитражные (третейские) суды представлены как единая альтернативная к государственной частная судебная структура, в компетенцию которой входит рассмотрение споров, передаваемых по соглашению сторон спора.

В Республике Таджикистан уже организованы третейские суды, рассматривающие споры из гражданско-правовых и иных экономических отношений внутри страны, а международные коммерческие арбитражные суды или международные коммерческие арбитражи (синонимы) будут организоваться для рассмотрения споров, возникающих из осуществления предпринимательской и иной экономической деятельности в международном коммерческом обороте. Деятельность третейских судов регулируется Законом Республики Таджикистан «О третейских судах», а для регулирования деятельности международного коммерческого арбитража предстоит принять такой нормативный правовой акт.

Вышеизложенное обусловливает усиление дальнейшего научного исследования, а также углубленного изучения обусловливающих факторов, правовую природу, преимущества, механизм использования, дальнейшую перспективу и эффективность деятельности международного коммерческого арбитража, для чего предназначен специальный курс «Арбитражное рассмотрение внешнеэкономических споров».

Распределение часов по темам для проведения лекционных и семинарских занятий

№	Наименование темы	Количество часов	
		лекции	семинары
1.	Понятие и система третейских судов	4	2
2.	Источники правового регулирования деятельности третейских судов	4	2
3.	Субъекты арбитражного разбирательства	4	2
4.	Арбитражное соглашение	4	2
5.	Порядок разбирательства споров	4	2
6.	Решение международного коммерческого арбитража	4	2
7.	Прекращение арбитражного разбирательства	4	2
8.	Исполнение решения международного коммерческого арбитража	4	2
9.	Альтернативные методы разрешения споров	4	2
	ИТОГО	**36**	**18**

ТЕМА I. ПОНЯТИЕ И СИСТЕМА ТРЕТЕЙСКИХ СУДОВ

Понятие третейского суда. Правовая природа третейских судов. Взаимоотношения третейских и государственных судов. Правовые основы деятельности третейских судов.

Система третейских судов. Разовый третейский суд. Разновидности институциональных юридических судов. Международный коммерческий арбитраж. Факторы, обусловливающие создание международного коммерческого арбитража. Виды международного коммерческого арбитража. Ускоренный и многосторонний арбитраж.

Правовая природа третейских судов. Особенности третейских судов. Договорная процессуальная, автономная и смешанная теория третейского суда.

Факторы, определяющие правовое положение третейских судов. Преимущества третейских судов. Демократический характер. Профессиональная компетентность. Порядок третейского разбирательства. Выбор места проведения и языка третейского разбирательства. Конфиденциальность арбитражного (третейского) разбирательства. Окончательность решения. Экономичность.

Основополагающие принципы деятельности третейских судов. Классификация принципов. Общеправовые принципы. Равенство сторон. Межотраслевые принципы. Независимость суда и арбитров.

Принципы арбитражного разбирательства. Автономия воли – выбор состава арбитража, процедуры, выбор применимого права, места и языка арбитражного разбирательства, содействие сторонам в заключении мирового соглашения.

Специфические принципы арбитражного разбирательства – конфиденциальность, окончательность решения.

ТЕМА II. ИСТОЧНИКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТРЕТЕЙСКИХ СУДОВ

Развитие законодательства о третейских судах в Республике Таджикистан и их периодизация. Факторы, препятствовавшие развитию третейского разбирательства. Положение о третейском суде от 28 декабря 1963 года, Положение о третейском суде для разрешения хозяйственных споров между объединениями, предприятиями, организациями и учреждениями от 30 декабря 1975 года.

Совершенствования законодательства о третейских судах. Положение о третейском суде для разрешения экономических споров в Республике Таджикистан от 15 мая 1997 года.

Современное состояние законодательства о третейских судах в Республике Таджикистан. Закон Республики Таджикистан «О третейских

судах» от 5 января 2008 г. и Экономический процессуальный кодекс от 5 января 2008.

Закон Республики Таджикистан « О международное коммерческое арбитражных суд» 18 марта 2015 год.

Международно-правовые основы регулирования деятельности третейских судов. Женевский протокол об арбитражных оговорках 1923 г., Женевская конвенция об исполнении иностранных арбитражных решений 1923 г., типовой закон ЮНСИТРАЛ о международном коммерческом арбитраже от 11 декабря 1985 г., согласительный регламент от 4 декабря 1980 г.

Международно-правовые акты Содружества Независимых Государств. Признание и исполнение иностранных арбитражных решений от 10 июля 1958 г. Центры по рассмотрению определенных видов коммерческих споров.

Международный коммерческий арбитраж в Республике Таджикистан. Объективные и субъективные факторы развития международного коммерческого арбитража. Законодательство Республики Таджикистан о международном коммерческом арбитраже. Двусторонние и многосторонние договоры Республики Таджикистан.

ТЕМА III. СУБЪЕКТЫ АРБИТРАЖНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА МЕЖДУНАРОДНЫХ КОММЕРЧЕСКИХ СПОРОВ

Субъекты процессуальных отношений международного коммерческого арбитража. Лица, участвующие в деле, содействующие деятельности арбитража.

Преимущества международного коммерческого арбитража. Перспективы развития международного коммерческого арбитража. Содержание «принципа компетенции». Организующая роль международного коммерческого арбитража.

Разновидности международного коммерческого арбитража – изолированный (или ad hoc), институциональный. Арбитражный регламент. Виды постоянно действующего международного коммерческого арбитража.

Правовой статус международного коммерческого арбитража. Структура постоянно действующего коммерческого арбитража.

Основные нормативные правовые акты передачи спора в международный коммерческий арбитраж – закон, международные договоры, арбитражное соглашение.

Порядок формирования международного коммерческого арбитража. Требования, предъявляемые к арбитражам. Отвод арбитров.

Стороны в арбитражном разбирательстве – истец и ответчик. Представители сторон. Определение процедуры арбитражного разбирательства. Участие третьих лиц в арбитражном разбирательстве.

Лица, содействующие успешному разрешению споров. Переводчик. Эксперт. Специалист. Свидетель.

ТЕМА IV. АРБИТРАЖНОЕ СОГЛАШЕНИЕ

Понятие арбитражного соглашения. Правовая природа арбитражного соглашения. Автономный характер арбитражного соглашения. Предмет арбитражного разбирательства. Изъятия из предметной компетенции международного коммерческого арбитража.

Виды арбитражных соглашений. Арбитражная оговорка. Модельные арбитражные оговорки. Отдельное арбитражное соглашение. Способы арбитражного соглашения. Третейская запись. Структура арбитражного соглашения.

Определение применимого права к арбитражному соглашению. Условия действительности договора о выборе права. Форма арбитражного соглашения. Условия действительности арбитражного соглашения.

ТЕМА V. ПОРЯДОК РАЗБИРАТЕЛЬСТВА СПОРОВ

Подведомственность споров с участием иностранных субъектов. Территориальная подсудность. Исключительная подсудность.

Компетенция международного коммерческого арбитража. Правовые последствия арбитражного соглашения. Определение международного коммерческого арбитража о своей компетенции.

Объективная необходимость применения обеспечительных мер. Порядок применения обеспечительных мер. Последствия применения обеспечительных мер. Принудительное исполнение определения о применении обеспечительных мер. Преимущества обеспечительных мер, принятых экономическим судом. Предварительные обеспечительные меры. Применение принудительных мер за рубежом.

Арбитражное разбирательство. Начало арбитражного разбирательства. Встречный иск. Возражение против иска. Основополагающие начала арбитражного разбирательства. Конфиденциальность. Равенство сторон.

Форма арбитражного разбирательства. Подготовка к арбитражному разбирательству. Применимое право к процедуре арбитражного разбирательства. Арбитражный процесс. Отложение и приостановление разбирательства.

ТЕМА VI. РЕШЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО КОММЕРЧЕСКОГО АРБИТРАЖА

Вынесение решений и их последствия. Порядок принятие решений. Форма арбитражного решения. Содержание арбитражного решения. Структура арбитражного решения – вводная, описательная, мотивировочная и резолютивная. Вступление решения в юридическую силу. Требования, предъявляемые к решению. Ошибки в решении арбитража. Средства устранения пробелов. Дополнительное решение. Правила принятия дополнительного решения.

Особенности и принятие дополнительных решений. Решение вступило в силу. Неограниченность пределами. Требования, ставшие предметом обсуждения, не были отражены в решении. Способы устранения недостатков по договоренности сторон; вынесение дополнительного решения. Сроки обращения в МКА. Сроки принятия дополнительных решений.

Обжалование решения международного коммерческого арбитража в Высший экономический суд. Срок обжалования решения МКА. Последствия пропуска срока обжалования. Форма оспаривания арбитражного решения. Реквизиты заявления об оспаривании. Предпосылки для обжалования решения МКА: признание арбитражного соглашения недействительным; нарушение основополагающих принципов права.

Процессуальные нарушения как основание для обжалования решения МКА. Нарушение пределов действия арбитражного соглашения. Нарушения порядка формирования МКА. Нарушения порядка участия в арбитражном разбирательстве. Нарушение порядка уведомления сторон арбитражного разбирательства. Нарушение подведомственности коммерческих споров.

ТЕМА VII. ПРЕКРАЩЕНИЕ АРБИТРАЖНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА

Способы прекращения арбитражного разбирательства. Вынесение решение. Вынесение определения. Отказ от иска. Договоренность сторон. Определение МКА.

Мировое соглашение. Значение мирового соглашения. Преимущества мирового соглашения. Законодательство Республики Таджикистан о мировом соглашении. Правовая природа мирового соглашения. Форма мирового соглашения. Предпосылки заключения мирового соглашения. Содержание мирового соглашения. Виды мирового соглашения - равное, неравное, одностороннее. Мировое соглашение на стадии арбитражного разбирательства. Арбитражное решение об утверждении мирового соглашения.

ТЕМА VIII. ИСПОЛНЕНИЕ РЕШЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО КОММЕРЧЕСКОГО АРБИТРАЖА

Порядок исполнение решения МКА. Особенность решения МКА. Окончательность, момент вступления в законную силу; ограниченность оснований для обжалования. Срок исполнения решения.

Принудительное исполнение решений МКА. Основание для принудительного исполнения решения. Заявление о выдаче исполнительного листа. Содержание заявления. Срок подачи заявления о выдаче исполнительного листа. Рассмотрение заявления. Определение о выдаче исполнительного листа. Обжалование определения экономического суда о выдаче исполнительного листа. Отказ в выдаче исполнительно листа на принудительное исполнение решения МКА. Последствия отказа в выдаче исполнительного листа на принудительное исполнение. Исполнительный лист на принудительное исполнение решения МКА. Сроки действия исполнительного листа и последствия их пропуска.

Правовые основные международные договоры и национальные законодательные акты. Исполнение решений арбитражных судов стран - членов Содружества Независимых Государств. Способы исполнения решения суда на территории Содружества Независимых Государств. Содержание ходатайства об исполнении решения об обращении взыскания на имущества должника. Способы исполнения решения суда на территории Содружества Независимых Государств. Особенности исполнения решения по многосторонним и двусторонним международным договорам. Отказ в признании и исполнении решений иностранных арбитражных судов. Объективная необходимость взаимодействия государственных и арбитражных судов. Основные направления взаимодействия.

Исполнение решений иностранных арбитражных судов. Исполнение решения в соответствии с международными актами, признанными

Республикой Таджикистан. Исполнение, осуществляемое экономическим судом. Порядок признания и исполнения иностранных арбитражных решений. Легализация официальных документов.

Основания отказа в признании и исполнении решений арбитражных судов. Процессуальные и материально-правовые основания отказа в исполнении решений арбитражных судов. Принудительное исполнение решения.

ТЕМА IX. АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ РАЗРЕШЕНИЯ СПОРОВ

Правовые основы применения альтернативного способа разрешения споров. Мировое соглашение. Внесудебные и судебные мировые соглашения.

Своеобразие мирового соглашения на стадии исполнительного производства. Стороны мирового соглашения. Полномочия экономического суда на стадии исполнения решения международного коммерческого арбитража. Признаки мирового соглашения на стадии исполнительного производства. Мотивы заключения мирового соглашения. Форма мирового соглашения. Утверждение мирового соглашения.

Институт «примирительные процедуры» в законодательства Республики Таджикистан. Правовая природа примирительных процедур. Характерные черты примирительной процедуры.

Примирительные процедуры за рубежом. Преимущества примирительных процедур.

Отдельные виды примирительных процедур. Посредничество. Преимущество посредничества в урегулировании споров: конфиденциальность, доверительность, экономия времени, экономичность и меньшая стрессогенность. Согласительный регламент ЮНСИТРАЛ от 4 декабря 1980 г. Процедура проведения посредничества. Оформление текста соглашения.

Переговоры. Соглашение о переговорах. Оформление результата переговоров. Реализации достигнутого компромисса.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Поздняков В.С. Международный коммерческий арбитраж в Российской Федерации (закон, регламент, комментарий). М., 1996.

2. Нешатаева Ю.Г. Международный гражданский процесс. М., 2001.
3. Светланов А.Г. Конкуренция юрисдикции арбитражных судов Российской Федерации и третейских судов: Сб. статей / Под ред. М.М. Богуславского и А.Г. Свитлонова. М., 2000.
4. Корабельников Б.Р. Признание и приведение в исполнение иностранных арбитражных решений: Научно-практический комментарий к Нью-Йоркской конвенции 1958 года. М., 2001.
5. Брунцева Е.В. Международный коммерческий арбитраж: Учебное пособие для высших учебных заведений. СПб., 2001.
6. Тарасов В.Н. Третейский процесс. СПб., 2002.
7. Скворцов О.Ю. Комментарий к Федеральному закону «О третейских судах в Российской Федерации». М., 2003.
8. Нешатаева Т.Н. Международное частное право и международный гражданский процесс: Учебный курс в трёх частях. М.: Городец, 2004.
9. Комментарий к Арбитражному кодексу Российской Федерации (постатейный) / Под ред. В.В. Яркова. М.: Волтерс Клувер, 2004.
10. Скворцов О.Ю. Третейское разбирательство предпринимательских споров в России: проблемы, тенденции перспективы. М.: Волтерс Клувер, 2005.
11. Курочкин С.А. Третейское разбирательство гражданских дел в РФ: теория и практика. М.: Волтерс Клувер, 2007.
12. Арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ: ташаккул ва проблемаҳои танзими ҳуқуқӣ. Душанбе, 2007.
13. Комментарий к Закону Республики Таджикистан «О третейских судах». Душанбе, 2008.
14. Ашуров М.К. Мирное разрешение конфликтов: процесс и осмысление. М., 2008.
15. Менглиев Ш. Арбитражное рассмотрение внешнеэкономических споров. Душанбе : Эчод, 2009

PROGRAM
SPECIAL COURSE
"ARBITRATION CONSIDERATION OF FOREIGN ECONOMIC DISPUTES"

Compilers:
Candidate of Laws, Associate Professor Mirzoev A.M.
Candidate of Laws, Associate Professor Saidov H.Kh.

INTRODUCTION

In the current conditions, there is an expansion of relations in all spheres of public life, including business and other economic activities, which leads to the conclusion of various civil law agreements by the subjects of our country with legal entities and individuals of foreign states. From this it inevitably follows that the relations that arise will be governed by the legal systems of different countries, relevant international legal acts or, by virtue of autonomy of will, the conditions of

the concluded agreement. In the process of fulfilling contractual obligations, there may be a deviation from the terms of the contract, caused by an inadequate understanding of the content of foreign law by one of the parties, or by objective reasons or, as often happens, by the dishonest behavior of one of the parties in the relationship.

In all cases, the relationship of the terms of the contract gives rise to the corresponding need to protect the violated rights of the other party, for which, as a rule, apply to the courts, arbitration or economic courts. In recent years, the so-called non-state structures for the consideration of disputes between commercial structures of different countries, such as arbitration (arbitration) courts, have received appropriate development.

In the Republic of Tajikistan arbitration courts and international commercial arbitration are known. If the former occurred earlier, the latter appear to be a new legal phenomenon. Hence the urgent need for thorough scientific research to clarify the legal status of the arbitration court, a variety of which is international commercial arbitration, its place in the system of bodies for the protection of violated rights, the effectiveness of its activities and other components of this legal category. The main goal, perhaps, is to clarify that the arbitration (arbitration) court is a non-state structure that protects the violated rights of subjects, and the latter are entitled to use it on the basis of the will of the parties.

At present, in all countries with developed market economies, arbitration (arbitration) courts, along with state judicial structures, are actively involved in handling commercial disputes arising both within the country and in international commercial circulation. In many countries, arbitration (arbitration) courts are represented as a single alternative to the state private judicial structure, whose competence includes the consideration of disputes transferred by agreement of the parties to the dispute.

In the Republic of Tajikistan, arbitration courts have already been organized that deal with disputes from civil law and other economic relations within the country, and international commercial arbitration courts or international commercial arbitration (synonyms) will be organized to consider disputes arising from the conduct of business and other economic activities in international commercial arbitration. turnaround. The activities of arbitration courts are regulated by the Law of the Republic of Tajikistan “On Arbitration Courts”, and to regulate the activities of international commercial arbitration such a regulatory legal act is to be adopted.

The foregoing leads to the strengthening of further scientific research, as well as in-depth study of the determining factors, legal nature, advantages, mechanism

of use, future perspective and effectiveness of international commercial arbitration, which is a special course on “Arbitration of foreign trade disputes”.

The distribution of hours on topics for lectures and seminars

№	**Topic title**	Number of hours

		Lections	Seminars
1.	The concept and system of arbitration	4	2
2.	Sources of legal regulation of the activities of arbitration courts	4	2
3.	Subjects of arbitration	4	2
4.	Arbitration agreement	4	2
5.	Dispute Resolution Procedure	4	2
6.	The decision of international commercial arbitration	4	2
7.	Termination of arbitration	4	2
8.	Execution of the decision of international commercial arbitration	4	2
9.	Alternative Dispute Resolution	4	2
	Total	**36**	**18**

THEME I. THE CONCEPT AND SYSTEM OF THE TRADE COURTS

The concept of arbitration. The legal nature of arbitration. Relationship of arbitration and state courts. The legal framework for the activities of arbitration courts.

The system of arbitration. One-time arbitration court. Varieties of institutional legal courts. International Commercial Arbitration. Factors contributing to the creation of international commercial arbitration. Types of international commercial arbitration. Accelerated and multilateral arbitration.

The legal nature of arbitration. Features of the arbitration courts. Negotiated procedural, autonomous and mixed theory of arbitration.

Factors determining the legal status of arbitration courts. The advantages of arbitration. Democratic nature. Professional competence. The order of arbitration. The choice of venue and language of arbitration. Confidentiality of the arbitration (arbitration) proceedings. Finality of the decision. Efficiency.

Fundamental principles of arbitration. The classification of principles. General legal principles. Equality of the parties. Intersectoral principles. The independence of the court and the arbitrators.

Principles of arbitration. The autonomy of the will - the choice of the composition of the arbitration, the procedure, the choice of the applicable law, the place and language of the arbitration, assistance to the parties in the conclusion of the settlement agreement.

The specific principles of arbitration are confidentiality and final decision.

THEME II. SOURCES OF LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF THE ARBITRATION COURTS

Development of legislation on arbitration courts in the Republic of Tajikistan and their periodization. Factors hindering the development of arbitration proceedings. Regulations on the Arbitration Court of December 28, 1963, Regulations on the Arbitration Court for the resolution of business disputes between associations, enterprises, organizations and institutions of December 30, 1975.

Improving the legislation on arbitration courts. The provision on the court of arbitration for the resolution of economic disputes in the Republic of Tajikistan of May 15, 1997.

The current state of legislation on arbitration courts in the Republic of Tajikistan. The Law of the Republic of Tajikistan “On Arbitration Courts” of January 5, 2008 and the Economic Procedural Code of January 5, 2008.

Law of the Republic of Tajikistan "On the International Commercial Arbitration Court" March 18, 2015.

The international legal framework regulating the activities of arbitration courts. Geneva Protocol on Arbitration Clauses of 1923, Geneva Convention on

the Enforcement of Foreign Arbitration Decisions of 1923, UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration of December 11, 1985, agreement rules of December 4, 1980

International legal acts of the Commonwealth of Independent States. Recognition and enforcement of foreign arbitral awards of July 10, 1958. Centers for the consideration of certain types of commercial disputes.

International Commercial Arbitration in the Republic of Tajikistan. Objective and subjective factors for the development of international commercial arbitration. The legislation of the Republic of Tajikistan on international commercial arbitration. Bilateral and multilateral treaties of the Republic of Tajikistan.

THEME III. SUBJECTS OF ARBITRATION OF INTERNATIONAL COMMERCIAL DISPUTES

Subjects of procedural relations of international commercial arbitration. Persons involved in the case, facilitating the activities of the arbitration.

The advantages of international commercial arbitration. Prospects for the development of international commercial arbitration. The content of the "principle of competence." The organizing role of international commercial arbitration.

Varieties of international commercial arbitration - isolated (or ad hoc), institutional. Arbitration Rules Types of permanent international commercial arbitration.

The legal status of international commercial arbitration. The structure of permanent commercial arbitration.

The main regulatory legal acts referring a dispute to an international commercial arbitration - law, international treaties, arbitration agreement.

The procedure for the formation of international commercial arbitration. Requirements for arbitration. Challenge of arbitrators.

The parties to the arbitration proceedings are the claimant and the respondent. Representatives of the parties. Determination of the arbitration procedure. Participation of third parties in arbitration proceedings.

Persons contributing to the successful resolution of disputes. Translator. Expert. Specialist. Witness.

THEME IV. ARBITRATION AGREEMENT

The concept of arbitration agreement. The legal nature of the arbitration agreement. The autonomous nature of the arbitration agreement. Subject of

arbitration. Exemptions from the subject competence of international commercial arbitration.

Types of arbitration agreements. Arbitration clause. Model arbitration clauses. Separate arbitration agreement. Ways of arbitration agreement. Arbitration record. The structure of the arbitration agreement.

Determination of the applicable law to the arbitration agreement. Terms of validity of the contract of choice of law. The form of the arbitration agreement. Terms of validity of the arbitration agreement.

THEME V. DISPUTE CONSIDERATION PROCEDURE

Jurisdiction of disputes involving foreign entities. Territorial jurisdiction. Exceptional jurisdiction.

Competence of international commercial arbitration. Legal consequences of the arbitration agreement. The definition of international commercial arbitration of its competence.

Objective need for interim measures. The order of application of interim measures. Implications of interim measures. Enforcement of the determination of the application of interim measures. The advantages of interim measures taken by the economic court. Preliminary interim measures. The use of coercive measures abroad.

Arbitration. Begin arbitration. Counterclaim. Objection to the claim. Fundamental beginnings of arbitration. Confidentiality. Equality of the parties. The form of arbitration. Preparing for arbitration. Applicable law to arbitration procedure. The arbitration process. Delay and suspension of proceedings.

THEME VI. DECISION OF INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION

Making decisions and their consequences. Decision making. The form of the award. The content of the award. The structure of the arbitral award - introductory, descriptive, motivational and resolutive. The entry of the decision into legal force. Requirements for the solution. Errors in arbitration decision. Means to eliminate gaps. Additional solution. Rules for making an additional decision.

Features and making additional decisions. The decision entered into force. Unlimited limits. The requirements that were the subject of discussion were not

reflected in the decision. Ways of eliminating deficiencies by agreement of the parties; making an additional decision. Terms of appeal to the ICA. The timing of additional decisions.

Appeal against the decision of international commercial arbitration in the Supreme Economic Court. Term of appeal of the decision of the ICA. The consequences of missing the deadline for appeal. Form of challenging the award. Details of the dispute. Prerequisites for appealing the ICA's decision: invalidation of the arbitration agreement; violation of fundamental principles of law.

Procedural violations as a basis for appeal against the decision of the ICA. Violation of the limits of the arbitration agreement. Violations of the order of formation of the ICA. Violations of the procedure for participation in arbitration. Violation of the procedure for notifying the parties to the arbitration proceedings. Violation of jurisdiction of commercial disputes.

THEME VII. TERMINATION OF ARBITRATION

Ways to terminate arbitration. Making a decision. Making a determination Refusal of the claim. The agreement of the parties. Definition of ICA.

Settlement agreement. The value of the settlement agreement. The benefits of a settlement agreement.

Legislation of the Republic of Tajikistan on the settlement. The legal nature of the settlement agreement.

Form of settlement agreement. Prerequisites for a settlement agreement. The contents of the settlement agreement.

Types of a settlement agreement - equal, unequal, one-sided. The settlement agreement at the stage of arbitration.

The arbitration decision on the approval of the settlement agreement.

THEME VIII. EXECUTION OF INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRARY DECISION

The order of execution of the decision of the ICA. Feature of the decision of the ICA. Finality, the moment of entry into force; limited grounds for appeal. Deadline for the decision.

Forced execution of ICA decisions. The basis for enforcement of the decision. Application for issuance of a writ of execution. The content of the statement. Deadline for application for issuance of a writ of execution. Consideration of the application. The definition of issuance of a writ of execution. Appeal against the

definition of the economic court on the issuance of a writ of execution. Refusal to issue an executive sheet for the enforcement of the decision of the ICA. The consequences of refusal to issue a writ of execution for compulsory execution. Executive list for the enforcement of the decision of the ICA. Dates of the writ of execution and the consequences of their omission.

Legal main international treaties and national legislation. Execution of decisions of arbitration courts of member countries of the Commonwealth of Independent States. Ways of enforcing a court decision on the territory of the Commonwealth of Independent States. Content of the application for execution of the decision on foreclosure of the debtor's property. Ways of enforcing a court decision on the territory of the Commonwealth of Independent States. Features of the execution of decisions on multilateral and bilateral international treaties. Refusal to recognize and enforce decisions of foreign arbitration courts. Objective need for interaction between state and arbitration courts. The main areas of interaction.

Execution of decisions of foreign arbitration courts. Execution of the decision in accordance with international acts recognized by the Republic of Tajikistan. Execution by the economic court. The procedure for recognition and enforcement of foreign arbitral awards. Legalization of official documents.

Grounds for refusal to recognize and enforce arbitral awards. Procedural and substantive grounds for refusal to execute arbitration court decisions. Forced execution of the decision.

THEME IX. ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION METHODS

Legal basis for the use of alternative dispute resolution. Settlement agreement. Extrajudicial and judicial settlement agreements.

The peculiarity of the settlement agreement at the stage of enforcement proceedings. The parties to the settlement agreement. The powers of the economic court at the stage of execution of the decision of international commercial arbitration. Signs of a settlement at the stage of enforcement proceedings. Motives for the conclusion of a settlement agreement. Form of settlement agreement. Approval of the settlement agreement.

Institute "conciliation procedures" in the legislation of the Republic of Tajikistan. The legal nature of conciliation procedures. Characteristic features of a conciliation procedure.

Conciliation procedures abroad. The advantages of conciliation procedures.

Separate types of conciliation procedures. Mediation. The advantage of mediation in resolving disputes: confidentiality, confidentiality, saving time, cost effectiveness and less stressfulness. UNCITRAL Conciliation Rules of December 4, 1980 Mediation procedure. Registration of the text of the agreement.

Conversation. Agreement on negotiations. Registration of the result of the negotiations. Realization of the achieved compromise.

LITERATURE:

1. Pozdnyakov V.S. International commercial arbitration in the Russian Federation (law, regulations, commentary). M., 1996.
2. Neshataeva Yu.G. International civil process. M., 2001.
3. Svetlanov A.G. Competition of jurisdiction of arbitration courts of the Russian Federation and arbitration courts: Sat. articles / ed. M.M. Boguslavsky and A.G. Svitlonova. M., 2000.
4. Korabelnikov B.R. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitration Decisions: A Scientific and Practical Commentary on the 1958 New York Convention. M., 2001.
5. Brunceva E.V. International Commercial Arbitration: Textbook for Higher Education Institutions. SPb., 2001.

6. Tarasov V.N. The arbitration process. SPb., 2002.
7. Skvortsov O. Yu. Commentary on the Federal Law “On Arbitration Courts in the Russian Federation”. M., 2003.
8. Neshataeva T.N. International Private Law and the International Civil Procedure: The training course in three parts. M .: Gorodets, 2004.
9. Comment to the Arbitration Code of the Russian Federation (itemized) / Ed. V.V. Yarkov. M .: Volters Kluver, 2004.
10. Skvortsov O. Yu. Arbitration of business disputes in Russia: problems, trends, prospects. M .: Volters Kluver, 2005.
11. Kurochkin S.A. Arbitration of civil cases in the Russian Federation: theory and practice. M .: Volters Kluver, 2007.
12. Comment to the Law of the Republic of Tajikistan “On Arbitration Courts”. Dushanbe, 2008.
13. Ashurov M.K. Peaceful conflict resolution: the process and understanding. M., 2008.
14. Mengliev Sh. Arbitration consideration of foreign economic disputes. Dushanbe: Echod, 2009.
15. Private international law: a textbook // Ed. Ed .: M.N. Radjabov and Mirzoev A.M. Dushanbe: ER-graph, 2018.

БАРНОМАИ
ТАЪЛИМИИ КУРСИ МАХСУСИ
“ҲУҚУҚИ СОЗМОНИ УМУМУМИҶАҲОНИИ САВДО”

Мураттиб:
ассистенти кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ
Камолова М.Б.

САРСУХАН

Дар барномаҳои илмии ҳуқуқ ва ҳуқуқи байналмилалӣ фанни ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо мақоми махсус дошта, ҳангоми ташаккули донишҷӯ ҳамчун мутахассиси баландихтисос дар соҳаи савдои байналмилалӣ мавқеи махсусро ишғол мекунад. Дар рафти таълим дар бораи моҳият ва нақши савдои байналмилалӣ дар системаи савдои ҷаҳонӣ, таърих, моҳият ва аҳамияти ин созмон, созишномаҳои универсалӣ, минтақавӣ, бисёрҷониба ва дуҷонибаи байналмилалӣ оид ба тиҷорат маълумот дода мешавад.

Нақшаи таълимии курси махсуси «Ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо (минбаъд – СУС)» ҳаҷм ва мундариҷаи курси махсуси ба донишҷӯёни

ихтисоси “Муносибатҳои байналмилалӣ (ҳуқуқ)”, ки аҳамияти он дар солҳои охир ба таври назаррас афзоиш ёфтааст мебошад. Курси махсус барои донишҷӯёни ихтисоси дар боло зикршуда, бо омӯзиши чунин фанҳои ба алоқаманд, аз қабили ҳуқуқи граждани, ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ, ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ ва ҳуқуқи байналмилалии омавӣ пешбинӣ шудааст.

Мақсади таълим:

- тайёр кардани ҳуқуқшиносони баландихтисоси дорои дониши ҳуқуқӣ ҷиҳати танзими муносибатҳои тиҷоратӣ дар доираи СУС;
- инкишофи дониши донишҷӯён оид ба татбиқ ва амалии созишномаҳои СУС;
- ташаккул додани фаҳмиши донишҷӯён дар бораи имкониятҳо ва усулҳои тартиб

ҳалли баҳсҳо дар дохили СУС.

Курси махсуси «Ҳуқуқи СУС» масъалаҳои савдои байналмилалӣ, система, консепсия ва таърихи таъсиси СУС, низоми ҳуқуқи СУС, ҳалли баҳсҳо дар СУС, созишномахои бисьёртарафа оид ба савдои мол, хизматрасонӣ, чихатхои савдо моликияти зеҳнӣ, инчунин ҷанбаҳои мушкилоти ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бар мегирад.

Вазифаҳои асосии омӯзиши курси махсуси «Ҳуқуқи СУС» аз он иборат мебошад, ки сатҳи зарурии дониши донишҷӯёнро ташаккул дода, ба ҳуқуқшиносони байналмилалӣ имкон медиҳад то маълумоти дахлдоро дар мавридҳои зерин аз бар кунанд:

- мафҳумҳо ва категорияҳои асосии ҳуқуқи СУС;
- таърихи таъсиси СУС ва дурнамои рушди он;
- принсипҳои асосии фаъолияти низоми савдои байналмилалӣ;
- сохтори мақомоти СУС ва тартиби қабули қарор ва ҳалли баҳсҳо;
- нақши СУС дар инкишофи иқдисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- зарурати мувофиқ намудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созишномаҳои байналмилалии дар дораи СУС имзо/ҳамроҳ шудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон.
- хусусиятҳои танзими ҳуқуқии соҳаҳои гуногуни ҳуқуқи байналмилалӣ савдои мол ва хизматрасонӣ.

Ва ҳамчунин то тавонанд:

- муқоисаи меъёрҳо ва принсипҳои ҳуқуқи СУС бо меъёрҳои ҳуқуқӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- тахлили амалияи халли бахсхо дар доираи СУС, арзёбии хукуки окибатхои қарорхои аз руи бахсхои конкретй кабулшуда, онхоро дар амал истифода баранд кор намоянд;
- татбиқи механизмҳои ҳуқуқии СУС ҳангоми таъмини сиёсати хориҷӣ;

- корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ва таҳлилӣ Созишномаҳои СУС-ро амали намоянд;
- ҳолат ва дурнамои раванди ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистонро таҳлил намояд.

Вазифаҳои зерин нақш ва мавқеи курси махсуси «Ҳуқуқи СУС»-ро дар низоми Ҳуқуқи байналмилалӣ ҳангоми тайёр кардани мутахассиси ҳуқуқшиноси байналмилалӣ инъикос мекунанд.

Рушди ҳуқуқи СУС бо рушди муносибатҳои байналмилалӣ дар соҳаи савдои байналмилалӣ, хизматрасонии байналмилалӣ ва истифода ва ҳифзи натиҷаи фаъолияти зеҳнӣ дар арсаи байналмилалӣ мақоми хосро ишғол менамояд. Махсусан пас аз ворид шудани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба созмони мазкур аҳамияти он ва созишномаҳои дар дораи он қабулшуда дар инкишофи иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши назаррасро мебозад.

Таҳия намудани барномаи таълимӣ аз курси мачсуси “Ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо” барои донишҷуёни ихтисоси “Муносибатҳои байналмилалӣ (ҳуқуқ)” баҳри аз бар намудани дониши мукаммал мусоидат мекунад, аз ин нигоҳ барои омӯзиши фанни мазкур номгӯи саволҳо ва руйхати адабиёту сарчашмаҳои ҳуқуқи шартномаҳои байналмилаӣ пешкаш шудааст то баҳри мукаммал гардонидани дониши хеш хонанада истифода намояд.

Нақшаи кории
машғулиятҳои дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ аз курси махсуси
“Ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо”
барои донишҷуёни факултети ҳуқуқшиносӣ

№	Номгӯи мавзӯъҳо	Лек.	Сем.
I.	Низоми савдои байналмилалӣ	2	2
II.	Созмони умумиҷаҳонии савдо ҳамчун ташкилоти байналмилалӣ. Таърихи таъсиси Созмони умумиҷаҳонии савдо	2	2
III.	Низоми ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо	2	2
IV.	Мақомотҳои Созмони умумиҷаҳонии савдо ва салоҳияти	2	2

	онҳо. Узвият дар Созмони умумиҷаҳонии савдо		
V.	Ҳалли баҳсҳо дар Созмони умумиҷаҳонии савдо	2	2
VI.	Шартномаи умуми оид ба тариф ва савдо	2	2
VII.	Тадбирҳои муҳофизатӣ ҳангоми воридоти мол	2	2
VIII.	Созишномаи умумӣ оид ба савдои хизматрасонӣ	2	2
IX.	Созишнома оид ба ҷанбаҳои савдоии тадбирҳои сармоягузорӣ	2	2
X.	Корхонаҳои давлатӣ ва хариди давлатӣ	2	2
XI.	Созишнома дар бораи ҷанбаҳои тиҷоратии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ	2	2
XII.	Ҷумҳурии Тоҷикистон- иштирокчии Созмони Умумиҷаҳонии Савдо	2	2
	ҲАМАГӢ	24	24

МАВЗӮИ I. НИЗОМИ САВДОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Консепсияи савдои байналмилалӣ ва рушди он дар низоми савдои байналмилалӣ. Консепсияи ҳуқуқи байналмилалии савдо. Принсипҳои ҳуқуқи байналмилалии савдо. Субъектҳои ҳуқуқи байналмилалии савдо. Танзими ҳуқуқии низоми савдои байналмилалӣ. Манфиатхои давлатӣ ва ҳуқуқи байналмилалии савдо. Таносуби байни қонунгузории миллӣ ва ҳуқуқи байналмилалии савдо. Танзими давлатии фаъолияти тиҷорати хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ II. СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО ҲАМЧУН ТАШКИЛОТИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ. ТАЪРИХИ ТАЪСИСИ СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО

Таърихи таъсиси Созмони умумиҷаҳонии савдо. Ҳукуққабулкунӣ нисбат ба Созишномаи умумӣ оид ба тарифҳо ва савдо (GATT). Созишномаи умумӣ оид ба тарифҳо ва савдо ҳамчун "de-facto ташкилоти байналмилалӣ". Ҳадафҳо, вазифаҳо ва салоҳияти Созмони умумиҷаҳонии савдо. Мақомот ва

сохтори ташкилии Созмони умумиҷаҳонии савдо. Созишномаи таъсиси Созмони умумиҷаҳонии савдо ва замимаҳои он. Қабули қарорҳо дар низоми Созмони умумиҷаҳонии савдо. Механизми баррасии сиёсати савдои давлатҳои аъзо. Муносибати Созмони умумиҷаҳонии савдо бо дигар ташкилотҳои байналмилалӣ.

МАВЗӮИ III. НИЗОМИ ҲУҚУҚИ СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО

Консепсияи ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Предмети ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Сарчашмаҳои ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Низоми ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Таносуби қонунгузории дохилии кишварҳои аъзо ва ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо.

Иерархияи созишномаҳои Созмони умумиҷаҳонии савдо. Тафсир ва иловаҳо ба созишномаҳои Созмони умумиҷаҳонии савдо. Ҳалли бархӯрд (коллизия). Созишномаҳои бисёрҷониба. GATT / Созмони умумиҷаҳонии савдо. Таҷрибаи ҳалли баҳсҳо. Одат ва доктрина ҳамчун сарчашмаҳои ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Арзиш ва амалияи татбиқи принсипҳои умумии ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо.

МАВЗӮИ IV. МАҚОМОТҲОИ СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО ВА САЛОҲИЯТИ ОНҲО. УЗВИЯТ ДАР СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО

Мақомотҳои Созмони умумиҷаҳонии савдо. Мақомоти дарафаи аввал. Конфронси вазирон. Мақомотҳои дарафаи дуюм. Шӯрои умумӣ. Секритариати Созмони умумиҷаҳонии савдо. Мақомоти ҳалли баҳсҳо. Мақомоти таҳлилкунандаи сиёсати савдо. Мақомотҳои дарафаи сеюм. Мақомотҳои машварати. Кумитаҳо. Кумитаҳои музокироти савдо.

Узвият дар Созмони умумиҷаҳонии савдо. Аъзоёни мавҷудбудаи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Қабулнамоӣ ба узвияти Созмони умумиҷаҳонии савдо. Хориҷ шудан ва баромадани ихтиёри аз узвияти Созмони умумиҷаҳонии савдо.

МАВЗӮИ V. ҲАЛЛИ БАҲСҲО ДАР СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО

Механизми ҳалли баҳсҳо дар Созмони умумиҷаҳонии савдо. Созишнома дар бораи қоидаҳо ва тартиби ҳалли баҳсҳо дар доираи Созмони

умумиҷаҳонии савдо. Гузаронидани машваратҳо (консултатсияхо). Гурӯҳҳои арбитражӣ. Баррасии шикоятҳо/баҳсҳо аз ҷониби мақомоти шикоятӣ. Тартиби қабули қарор. Ичрои карорхо ва окибатхои ичро нашудани онхо. Тартиби арбитраж ва созиш.

МАВЗӮИ VI. ШАРТНОМАИ УМУМИ ОИД БА ТАРИФ ВА САВДО

Таърихи пайдоиши Шартномаи умуми оид ба тариф ва савдо (GATT). GATT-1947 ва GATT-1994. Сохтор ва мундариҷаи GATT. Танзими уфуқӣ ва амудии савдои байналмилалӣ.

Принсипҳои GATT ва ҳуқуқи тиҷорати байналмилалӣ: принсипи миллати бештар мусоид, принсипи додани режими миллӣ, принсипи шаффофият.

Таҳлили мақолаҳои алоҳидаи GATT. Истисноҳо ба режими GATT. Фаҳмиши тафсири моддаҳои GATT.

Маҳдудиятҳои савдои ғайритарифӣ. Маҳдудиятҳои миқдорӣ тибқи ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Монеаҳои техникӣ.

Тадбирҳои санитарӣ ва фитосанитарӣ. Арзёбии гумрукии мол. Санҷиши пеш аз интиқоли молҳои содиротӣ. Шартнома дар бораи коидахои пайдоиши мол. Созишнома дар бораи тартиби иҷозатномадиҳии воридот.

Реҷаи ҳуқуқии андозбандии дохилии молҳо дар заминаи ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Режими хукукии савдои байналхалкии баъзе намудхои мол (бофандагӣ, махсулоти хочагии кишлок).

Рақобати озод ва қонунҳои зиддимонополӣ дар заминаи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ин масъалаҳо ва мутобиқ кардани он ба қоидаҳои Созмони умумиҷаҳонии савдо.

МАВЗӮИ VII. ТАДБИРҲОИ МУҲОФИЗАТӢ ҲАНГОМИ ВОРИДОТИ МОЛ

Татбиқи чораҳои муҳофизатӣ тибқи ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо. Тадбирҳои демпингӣ ва зиддидемпингӣ. Субсидияҳо ва пардохтҳои ҷубронпулӣ. Раванди зидди демпинг. Қоидаҳои мурофиавӣ, ки тафтишотро пеш аз ҷорӣ намудани чораҳои махсуси муҳофизатӣ, зиддидемпингӣ ва ҷуброни танзим мекунанд.

Созишномаҳо оид ба татбиқи моддаҳои VI ва моддаи VII GATT. Созишнома дар бораи кафолатҳо. Таҳлили қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи манфиатҳои иқтисодӣ дар амалисозии савдои хориҷии мол.

МАВЗӮИ VIII. СОЗИШНОМАИ УМУМӢ ОИД БА САВДОИ ХИЗМАТРАСОНӢ

Намудҳои хизматрасонӣ дар соҳаи савдои байналмилалӣ. Сохтор ва мундариҷаи Созишномаи умумӣ оид ба савдои хизматрасонӣ (GATS). Уҳдадориҳои мушаххаси Созишномаи умумӣ оид ба савдои хизматрасонӣ. Усулҳои хориҷшавӣ аз Созишномаи умумӣ оид ба савдои хизматрасонӣ.

Тарзҳои расонидани хизматрасонӣ. Таъминкунандагони хизматрасонӣ ва истеъмолкунандагон. Режими умумии хукукии савдои байналхалкии хизматрасонӣ. Режимҳои махсуси савдои байналхалқии хизматрасонӣ.

МАВЗӮИ IX. СОЗИШНОМА ОИД БА ҶАНБАҲОИ САВДОИИ ТАДБИРҲОИ САРМОЯГУЗОРӢ

Консепсия ва навъҳои тадбирҳои сармоягузории марбут ба савдо. Шаклҳои иҷозатдодашуда ва манъшудаи тадбирҳои сармоягузорӣ. Бартараф намудани тадбирхо. Истиснои коидахои умумии татбики чорахо. Огоҳиҳо ва тартиботи гузариш. Шаффофият.

Танзими сармоягузориҳо дар доираи GATS. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ворид намудани тағйирот ба он мутобиқи ҳуқуқи Созмони умумиҷаҳонии савдо.

МАВЗӮИ X. КОРХОНАҲОИ ДАВЛАТӢ ВА ХАРИДИ ДАВЛАТӢ

Консепсия ва хусусиятҳои фаъолияти корхонаҳои савдои давлатии берунӣ.

Созишномаи хариди давлатӣ. Мутобиқати принсипҳои умумии GATT. Корхонахои давлатй ва макоми онхо.

Хидматҳое, ки ҳангоми иҷрои ваколатҳои давлатӣ пешниҳод мешаванд (хизматрасонии давлатӣ). Тартиби хариди давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ XI. СОЗИШНОМА ДАР БОРАИ ҶАНБАҲОИ ТИҶОРАТИИ ҲУҚУҚИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Мавзӯи (предмети) Созишнома дар бораи ҷанбаҳои тиҷоратии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ. Мафҳумҳо ва принсипҳои асосии Созишнома дар бораи ҷанбаҳои тиҷоратии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ. Проблемаи савдои махсулоти қалбакӣ.

Реҷаи ҳуқуқии ҳифзи байналмилалии моликияти зеҳнӣ. Тартиби судӣ ва маъмурӣ дар заминаи Созишнома дар бораи ҷанбаҳои тиҷоратии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ.

Муносибати Созишнома дар бораи ҷанбаҳои тиҷоратии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ба шартномаҳои байналмилалӣ оид ба масъалаҳои моликияти зеҳнӣ.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ворид намудани тағйирот ба он мутобиқи Созишнома дар бораи ҷанбаҳои тиҷоратии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ.

МАВЗӮИ XII. ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН - ИШТИРОКЧИИ СОЗМОНИ УМУМИҶАҲОНИИ САВДО

Раванди шомилшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Созмони умумиҷаҳонии савдо. Муносибатҳои асосии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба масъалаи шомил шудан ба Созмони умумиҷаҳонии савдо. Рафти раванди гуфтушунид. Мавқеъҳои гуфтушуниди Ҷумҳурии Тоҷикистон. Гурӯҳи корӣ ва аъзои алоҳидаи Созмони умумиҷаҳонии савдо.

Тадбирҳои ташкилӣ аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи кор оид ба шомил шудан ба Созмони умумиҷаҳонии савдо. Мутобиқ намудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба талаботи Созмони умумиҷаҳонии савдо.

АДАБИЁТҲО

1. Peter Van den Bossche and Werner Zdouc, The Law and Policy of the World Trade Organization, Text, Cases and Materials, Fourth Edition, Cambridge University, 2168 pages.
2. R. Howse, 'The World Trade Organization 20 Years On: Global Governance by Judiciary', European Journal of International Law, 2016, 27(1), 1–77.
3. E.-U. Petersmann, 'From Fragmentation to Constitutionalization of International Economic Law: Comments on Schneiderman's Constitutionalism', European Yearbook of International Economic Law, 2016, 46–66.
4. M. Matsushita, 'Implementing International Trade Agreements in Domestic Jurisdictions', Journal of International Economic Law, 2016, O, 1–4.
5. L. Boisson de Chazournes, 'WTO and Non-Trade Issues: Inside/Outside WTO', Journal of International Economic Law, 2016, 19, 379–81.
6. F. Altemöller, 'A Future for Multilateralism? New Regionalism, Counter-Multilateralism and Perspectives for the World Trade System after the Bali Ministerial Conference', Global Trade and Customs Journal, 2015, 1O(1), 42.
7. J. Hallaert, 'Importing Growth: The Critical Role of Imports in a Trade-Led Growth Strategy', Journal of World Trade, 2015, 49(1), 49–84.
8. J. Lopez-Gonzalez, P. Kowalski and P. Achard, 'Trade, Global Value Chains and Wage–Income Inequality', OECD Trade Policy Papers No. 182, 2015, OECD Publishing, Paris.
9. S. Priyadarshi and T. Biswas, 'The Role of Trade-Led Economic Growth in Fostering Development: Lessons for the Post-2015 Development Agenda', WTO Working Paper ERSD-2014–10, July 2014, World Trade Organization.
10. A. L. Cortez and M. Arda, 'Global Trade Rules for Supporting Development in the Post-2015 Era', CDP Background Paper No. 19 ST/ESA/2014/CDP/19, September 2014, Department of Economic and Social Affairs, United Nations.

11. L. Fontagné, J. Fouré and A. Keck, ‘Simulating World Trade in the Decades Ahead: Driving Forces and Policy Implications’, WTO Working Paper ERSD-2014–05, April 2014, World Trade Organization.
12. D. Dixit, ‘Agricultural Value Chains and Food Security’, Journal of World Trade, 2014, 48(5), 967–82.
13. E. N. Hannah, ‘The Quest for Accountable Governance: Embedded NGOs and Demand Driven Advocacy in the International Trade Regime’, Journal of World Trade, 2014, 48(3), 457–80.
14. K. Heydon, ‘Plurilateral Agreements and Global Trade Governance: A Lesson from the OECD’, Journal of World Trade, 2014, 48(5), 1039–56.
15. R. Banga, ‘Measuring Value in Global Value Chains’, Background Paper No. RVC-8, May 2013, UNCTAD.
16. P. C. Mavroidis, ‘Free Lunches? WTO as Public Good, and the WTO’s View of Public Goods’, European Journal of International Law, 2012, 23(3), 731–42.
17. United Nations, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1, Transforming our world: the 20S0 Agenda for Sustainable Development.
18. United Nations, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1, Transforming our world: the 20S0 Agenda for Sustainable Development, para. 14.
19. R. Lanz, M. Roberts and S. Taal, ‘Reducing Trade Costs in LDCs: The Role of Aid for Trade’, WTO Working Paper ERSD-2016–05, July 2016, World Trade Organization.
20. I. Feichtner, ‘Subsidiarity in the World Trade Organization: The Promise of Waivers’, Law and Contemporary Problems, 2016, 79, 75–97.
21. J. Y. Qin, ‘Mind the Gap: Navigating between the WTO Agreement and Its Accession Protocols’, Wayne State University Law School Research Paper No. 2016–05, February 2016.
22. D. Bièvre, A. Poletti, M. Hanegraaff and J. Beyers, ‘International Institutions and Interest Mobilization: The WTO and Lobbying in EU and US Trade Policy’, Journal of World Trade, 2016, 5O(2), 289–312.
23. R. Adlung, ‘The Trade in Services Agreement (TiSA) and Its Compatibility with GATS: An Assessment Based on Current Evidence’, World Trade Review, October 2015, 14(4), 617–41.
24. B. Hoekman and P. C. Mavroidis, ‘Regulatory Spillovers and the Trading System: From Coherence to Co-operation’, E-15 Task Force on Regulatory Systems Coherence, Overview Paper, April 2015, International Centre for Trade and Sustainable Development and World Economic Forum.
25. K. Bagwell, C. P. Bown and R. W. Staiger, ‘Is the WTO Passé?’, Policy Research Working Paper 7304, World Bank Group, June 2015.

26. R. Wolfe, ‘First Diagnose, Then Treat: What Ails the Doha Round?’, World Trade Review, January 2015, 14(1), 7–28.
27. K. Bagwell, R.W. Staiger and A. Yurukoglu, ‘Multilateral Trade Bargaining: A First Peek at the GATT Bargaining Records’, NBER Working Paper No. 21488, August 2015.
28. Y. Decreux and L. Fontagné, ‘What Next for Multilateral Trade Talks? Quantifying the Role of Negotiation Modalities’, World Trade Review, 2015, 14(1), 29–43.
29. J. Hallaert, ‘The Aid for Trade Initiative: A WTO Attempt at Coherence’, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. 2015/06, October 2015, European University Institute.
30. T. Cottier, ‘International Economic Law in Transition from Trade Liberalization to Trade Regulation’, Journal of International Economic Law, 2014, 17, 671–7.
31. M. Wu, ‘Why Developing Countries Won’t Negotiate: The Case of the WTO Environmental Goods Agreement,’ Trade Law and Development, 2014, 6(1), 93–176.
32. Вельяминов, Г.М. Международное экономическое право и процесс (академический курс): Учебник / Г.М. Вельяминов. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 496 с.
33. Дюмулен, И.И. Всемирная торговая организация / И.И.Дюмулен. - М. Экономика, 2003. - 270 с.
34. Зенкин, И.В. Право Всемирной торговой организации: Учеб. пособие / И.В.Зенкин. - М.: Междунар. отношения, 2003. - 241 с.
35. Шумилов В.М. Всемирная торговая организация: право и система: учебное пособие для вузов по специальности "Юриспруденция" / В. М. Шумилов. - Москва: Проспект: Велби, 2006. - 203 с.
36. Шумилов, В.М Международное экономическое право в эпоху глобализации / В.М. Шумилов. – М.: ИМО, 2003. – 468 с.
37. Bossche, Peter van den. The law of the World Trade Organisation / Peter van den Bossche. – Cambridge University Press, 2004/ - 737 p.

Сарчашмаҳои иттилоотӣ дар Интернет

1. Созмони Умумиҷаҳонии Савдо www.wto.org
2. Тоҷикистон ва Созмони Умумиҷаҳонии Савдо www.wto.tj
3. Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон www.mfa.tj
4. Вазорати Молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон www.moliya.tj

CURRICULUM
EDUCATIONAL SPECIAL COURSE
“LAW OF WORLD TRADE ORGANIZATION”

Preparer:
Assistant teacher of the department of international law
Tajik National University
Kamolova M.B.

INTRODUCTION

The subject law of World Trade Organization has a special status in the scientific programs on law and international law, and when forming a student as a highly qualified specialist, it occupies the position of one of the disciplines of the specialty. During its teaching, information is given about the nature and role of international trade in the system of worlds' trade, history, essence and significance of this organization, universal, regional, multilateral and bilateral international agreements on trade.

Curriculum of the special course Law "World Trade Organization" (WTO). The volume and content of the special course for students majoring in "International Relations (Law)", the importance of which has grown significantly in recent years. The course is designed for students majoring in the above disciplines, which has connection with related subjects such as civil law, intellectual property law, private international law, and international public law.

Learning objectives:

- to train of highly qualified lawyers with legal knowledge to regulate trade relations within the WTO;
- to develop students' knowledge on the operation and implementation of WTO agreements;
- to develop students' understanding of the possibilities and methods of the procedure for resolving disputes within the WTO.

The special course " Law of WTO " covers issues of international trade, system, concept and history of WTO, WTO legal system, WTO dispute resolution, multilateral agreements on trade in goods, services, intellectual property, as well as aspects of Tajikistan's accession.

The main objectives of the special course " Law of WHO " is to form the necessary level of knowledge of students and allow international lawyers to obtain relevant information in the following cases:

- basic concepts and categories of law of WTO;
- history of WTO establishment and prospects for its development;
- basic principles of the international trading system;
- structure of WHO bodies and procedures for decision making and dispute resolution;

- WTO's role in the economic development of the Republic of Tajikistan;
- the need to harmonize the legislation of the Republic of Tajikistan with international agreements signed / acceded to by the Republic of Tajikistan in the WTO.
- features of legal regulation of various branches of international law of trade in goods and services.

And they will be able to:

- to compare the norms and principles of law of WTO with legal norms of the Republic of Tajikistan;
- to analyze the practice of dispute resolution within the WTO, to assess the legal consequences of decisions made on specific disputes, and to apply them in practice;
- to implement legal mechanisms of WTO in ensuring foreign policy;
- to research and conduct analytical work to implement WHO Agreements;
- to analyze the status and prospects of the accession process of the Republic of Tajikistan.

The following objectives reflect the role and place of the special course "Law of WHO" in the system of international law in the training of international lawyers.

The development of law of WTO is accompanied by the development of international relations in the field of international trade, international services and the use and protection of the results of intellectual activity in the international arena. Especially after the accession of the Republic of Tajikistan to this organization, its importance and the agreements adopted within it play a significant role in the economic development of the Republic of Tajikistan.

The development of a curriculum from a special course "Law of World Trade Organization" for students majoring in "International Relations (Law)" will help them to acquire a thorough knowledge, in this regard, a list of questions and a list of literature and sources of international treaties for the study of this subject. to use the house to improve his knowledge.

Schedule
of lectures and seminars for students of the Law Faculty
from the special course "Law of World Trade Organization"

№	Name of the themes	Lec.	Sem.
I.	International Trade System	2	2
II.	World Trade Organization as an International organization. The history of establishment of World Trade Organization	2	2
III.	System of law of World Trade Organization	2	2
IV.	Institutions of World Trade Organization and their competence. Membership in World Trade Organization	2	2
V.	Dispute Settlement in World Trade Organization	2	2
VI.	The General Agreement on Tariff and Trade (GATT)	2	2
VII.	Protectoral measures while import of goods	2	2
VIII.	The General Agreement on Trade in Services (GATS)	2	2
IX.	The Agreement on Trade-Related Investment Measures (TRIMs)	2	2
X.	State-owned enterprises and government procurement	2	2
XI.	The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS)	2	2
XII.	Perspectives of accession of the Republic of Tajikistan to World Trade Organization	2	2
	In total	24	24

THEME I. INTERNATIONAL TRADE SYSTEM

The concept of international trade and its development in the international trade system. The concept of international trade law. Principles of International Trade Law. Subjects of international trade law. Legal regulation of the international trade system. State interests and international trade law. The relationship between national legislation and international trade law. State regulation of foreign trade activities in the Republic of Tajikistan.

THEME II. WORLD TRADE ORGANIZATION AS AN INTERNATIONAL ORGANIZATION. THE HISTORY OF ESTABLISHMENT OF WORLD TRADE ORGANIZATION

Date of establishment of the World Trade Organization. Adoption of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). General Agreement on Tariffs and Trade as a "de facto international organization". Objectives, tasks and powers of the World Trade Organization. Organizational structure and structure of the World Trade Organization. Agreement establishing the World Trade Organization and its annexes. Decision-making in the WTO system. Mechanism for reviewing the trade policies of member states. Relations of the World Trade Organization with other international organizations.

THEME III. SYSTEM OF LAWS OF WORLD TRADE ORGANIZATION

The concept of the law of World Trade Organization. Subject of the law of World Trade Organization. Sources of law of World Trade Organization. The legal system of World Trade Organization. The ratio of domestic legislation of member countries and the law of World Trade Organization.

Hierarchy of agreements of World Trade Organization. Reviews and amendments to WTO agreements. Conflict resolution. Multilateral agreements. GATT/World Trade Organization. Dispute resolution experience. Habit and doctrine as sources of law of the World Trade Organization. Cost and practice of applying the general principles of law of WTO.

THEME IV. INSTITUTIONS OF WORLD TRADE ORGANIZATION AND THEIR COMPETENCE. MEMBERSHIP IN WORLD TRADE ORGANIZATION

WTO institutions. First-level institution. Ministerial Conference. Second-level institutions. General Council. Secretariat of the World Trade Organization. Dispute Settlement Body. Trade Policy Review Body. Third level institutions. Consultative bodies. Committees. Trade Negotiation Committees.

Membership in the World Trade Organization. Existing members of the World Trade Organization. Admission to the World Trade Organization. Suspension and Voluntary withdrawal from the WTO.

THEME V. DISPUTE SETTLEMENT IN WORLD TRADE ORGANIZATION

Dispute Settlement Mechanism in World Trade Organization. Understanding on rules and procedures governing the settlement of disputes within the World Trade Organization. Conducting consultations. Arbitration Groups. Consideration of complaints/disputes by the appellate authorities. Decision making procedure. Execution of decisions and their consequences. Arbitration and settlement procedure.

THEME VI. THE GENERAL AGREEMENT ON TARIFF AND TRADE (GATT)

History of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). GATT-1947 and GATT-1994. Structure and content of GATT. Horizontal and vertical regulation of international trade.

GATT principles and international trade law: the principle of a more favorable nation, the principle of granting national treatment, the principle of transparency.

Analysis of individual GATT articles. Exceptions to GATT mode. Understanding the interpretation of GATT articles.

Restrictions on non-tariff trade. Quantitative restrictions in accordance with the law of the World Trade Organization. Technical barriers.

Sanitary and phytosanitary measures. Customs valuation of goods. Pre-shipment inspection. Agreement on the rules of origin of goods. Agreement on Import Licensing Procedures.

Legal regime of internal taxation of goods on the basis of the law of World Trade Organization. Legal regime of international trade in certain types of goods (textiles, agricultural products).

Free competition and antitrust laws in the context of World Trade Organization. Legislation of the Republic of Tajikistan on these issues and its harmonization with the law of World Trade Organization.

THEME VII. PROTECTORAL MEASURES WHILE IMPORT OF GOODS

Implement safeguard measures in accordance with law of WTO. Dumping and anti-dumping measures. Subsidies and compensation payments. Anti-dumping process. Procedural rules governing investigations prior to the introduction of special safeguard, anti-dumping and countervailing measures.

Agreements on the implementation of Article VI and Article VII of GATT. Guarantee Agreement. Analysis of the legislation of the Republic of Tajikistan on protection of economic interests in the implementation of foreign trade.

THEME VIII. THE GENERAL AGREEMENT ON TRADE IN SERVICES (GATS)

Types of services in the field of international trade. Structure and content of the General Agreement on Trade in Services (GATS). Specific obligations of the General Agreement on Trade in Services. Methods of withdrawal from the General Agreement on Trade in Services.

Ways of service delivery. Service providers and consumers. General legal regime of international trade in services. Special regimes of international trade in services.

THEME IX. THE AGREEMENT ON TRADE-RELATED INVESTMENT MEASURES (TRIMS)

The concept and types of trade-related investment measures. Permitted and prohibited forms of investment measures. Elimination of measures. Exceptions to the general rules for the implementation of measures. Notifications and transition procedures. Transparency.

Regulation of investments within the TRIMs. Legislation of the Republic of Tajikistan and amendments to it in accordance with the law of the World Trade Organization.

THEME X. STATE-OWNED ENTERPRISES AND GOVERNMENT PROCUREMENT

Concept and features of activity of the state foreign trade enterprises.

Public Procurement Agreement. Compliance with the general principles of GATT. State enterprises and their status.

Services provided in the exercise of public authority (public service). Public procurement procedure in the Republic of Tajikistan

THEME XI. THE AGREEMENT ON TRADE-RELATED ASPECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS (TRIPS)

Subject of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. Basic concepts and principles of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. The problem of trade in counterfeit products.

Legal regime of international protection of intellectual property. Judicial and administrative procedures in the context of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

Approach of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

Legislation of the Republic of Tajikistan and amendments to it in accordance with the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

THEME XII. PERSPECTIVES OF ACCESSION OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN TO WORLD TRADE ORGANIZATION

The process of Tajikistan's accession to the World Trade Organization. The main approaches of the Republic of Tajikistan to the issue of accession to the World Trade Organization. The course of the negotiation process. Negotiation positions of the Republic of Tajikistan. Working group and individual members of the World Trade Organization.

Organizational arrangements by the Republic of Tajikistan in the framework of accession to the World Trade Organization. Bringing the legislation of the Republic of Tajikistan in line with the requirements of the World Trade Organization.

LITERATURE

1. Peter Van den Bossche and Werner Zdouc, The Law and Policy of the World Trade Organization, Text, Cases and Materials, Fourth Edition, Cambridge University, 2168 pages.

2. R. Howse, 'The World Trade Organization 20 Years On: Global Governance by Judiciary', European Journal of International Law, 2016, 27(1), 1–77.

3. E.-U. Petersmann, 'From Fragmentation to Constitutionalization of International Economic Law: Comments on Schneiderman's Constitutionalism', European Yearbook of International Economic Law, 2016, 46–66.

4. M. Matsushita, 'Implementing International Trade Agreements in Domestic Jurisdictions', Journal of International Economic Law, 2016, O, 1–4.

5. L. Boisson de Chazournes, 'WTO and Non-Trade Issues: Inside/Outside WTO', Journal of International Economic Law, 2016, 19, 379–81.

6. F. Altemöller, 'A Future for Multilateralism? New Regionalism, Counter-Multilateralism and Perspectives for the World Trade System after the Bali Ministerial Conference', Global Trade and Customs Journal, 2015, 1O(1), 42.

7. J. Hallaert, 'Importing Growth: The Critical Role of Imports in a Trade-Led Growth Strategy', Journal of World Trade, 2015, 49(1), 49–84.

8. J. Lopez-Gonzalez, P. Kowalski and P. Achard, 'Trade, Global Value Chains and Wage–Income Inequality', OECD Trade Policy Papers No. 182, 2015, OECD Publishing, Paris.

9. S. Priyadarshi and T. Biswas, 'The Role of Trade-Led Economic Growth in Fostering Development: Lessons for the Post-2015 Development Agenda', WTO Working Paper ERSD-2014–10, July 2014, World Trade Organization.

10. L. Cortez and M. Arda, 'Global Trade Rules for Supporting Development in the Post-2015 Era', CDP Background Paper No. 19 ST/ESA/2014/CDP/19, September 2014, Department of Economic and Social Affairs, United Nations.

11. L. Fontagné, J. Fouré and A. Keck, 'Simulating World Trade in the Decades Ahead: Driving Forces and Policy Implications', WTO Working Paper ERSD-2014–05, April 2014, World Trade Organization.

12. D. Dixit, ‘Agricultural Value Chains and Food Security’, Journal of World Trade, 2014, 48(5), 967–82.

13. E. N. Hannah, ‘The Quest for Accountable Governance: Embedded NGOs and Demand Driven Advocacy in the International Trade Regime’, Journal of World Trade, 2014, 48(3), 457–80.

14. K. Heydon, ‘Plurilateral Agreements and Global Trade Governance: A Lesson from the OECD’, Journal of World Trade, 2014, 48(5), 1039–56.

15. R. Banga, ‘Measuring Value in Global Value Chains’, Background Paper No. RVC-8, May 2013, UNCTAD.

16. P. C. Mavroidis, ‘Free Lunches? WTO as Public Good, and the WTO’s View of Public Goods’, European Journal of International Law, 2012, 23(3), 731–42.

17. United Nations, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1, Transforming our world: the 20S0 Agenda for Sustainable Development.

18. United Nations, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1, Transforming our world: the 20S0 Agenda for Sustainable Development, para. 14.

19. R. Lanz, M. Roberts and S. Taal, ‘Reducing Trade Costs in LDCs: The Role of Aid for Trade’, WTO Working Paper ERSD-2016–05, July 2016, World Trade Organization.

20. Feichtner, ‘Subsidiarity in the World Trade Organization: The Promise of Waivers’, Law and Contemporary Problems, 2016, 79, 75–97.

21. J. Y. Qin, ‘Mind the Gap: Navigating between the WTO Agreement and Its Accession Protocols’, Wayne State University Law School Research Paper No. 2016–05, February 2016.

22. D. Bièvre, A. Poletti, M. Hanegraaff and J. Beyers, ‘International Institutions and Interest Mobilization: The WTO and Lobbying in EU and US Trade Policy’, Journal of World Trade, 2016, 5O(2), 289–312.

23. R. Adlung, ‘The Trade in Services Agreement (TiSA) and Its Compatibility with GATS: An Assessment Based on Current Evidence’, World Trade Review, October 2015, 14(4), 617–41.

24. Hoekman and P. C. Mavroidis, ‘Regulatory Spillovers and the Trading System: From Coherence to Co-operation’, E-15 Task Force on Regulatory

Systems Coherence, Overview Paper, April 2015, International Centre for Trade and Sustainable Development and World Economic Forum.

25. K. Bagwell, C. P. Bown and R. W. Staiger, ‘Is the WTO Passé?’, Policy Research Working Paper 7304, World Bank Group, June 2015.

26. R. Wolfe, ‘First Diagnose, Then Treat: What Ails the Doha Round?’, World Trade Review, January 2015, 14(1), 7–28.

27. K. Bagwell, R.W. Staiger and A. Yurukoglu, ‘Multilateral Trade Bargaining: A First Peek at the GATT Bargaining Records’, NBER Working Paper No. 21488, August 2015.

28. Y. Decreux and L. Fontagné, ‘What Next for Multilateral Trade Talks? Quantifying the Role of Negotiation Modalities’, World Trade Review, 2015, 14(1), 29–43.

29. J. Hallaert, ‘The Aid for Trade Initiative: A WTO Attempt at Coherence’, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. 2015/06, October 2015, European University Institute.

30. T. Cottier, ‘International Economic Law in Transition from Trade Liberalization to Trade Regulation’, Journal of International Economic Law, 2014, 17, 671–7.

31. M. Wu, ‘Why Developing Countries Won’t Negotiate: The Case of the WTO Environmental Goods Agreement,’ Trade Law and Development, 2014, 6(1), 93–176.

32. Вельяминов, Г.М. Международное экономическое право и процесс (академический курс): Учебник / Г.М. Вельяминов. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 496 с.

33. Дюмулен, И.И. Всемирная торговая организация / И.И.Дюмулен. - М. Экономика, 2003. - 270 с.

34. Зенкин, И.В. Право Всемирной торговой организации: Учеб. пособие / И.В.Зенкин. - М.: Междунар. отношения, 2003. - 241 с.

35. Шумилов В.М. Всемирная торговая организация: право и система: учебное пособие для вузов по специальности "Юриспруденция" / В. М. Шумилов. - Москва: Проспект: Велби, 2006. - 203 с.

36. Шумилов, В.М Международное экономическое право в эпоху глобализации / В.М. Шумилов. – М.: ИМО, 2003. – 468 с.

37. Bossche, Peter van den. The law of the World Trade Organisation / Peter van den Bossche. – Cambridge University Press, 2004/ - 737 p.

Informational Resources in Internet

5. World Trade Organization www.wto.org
6. Tajikistan and World Trade Organization www.wto.tj
7. Ministry of Foreign of Affairs of the Republic of Tajikistan www.mfa.tj
8. Ministry of Finance of the Republic of Tajikistan www.moliya.tj

БАРНОМАИ
фанни таълимии
«Ҳуқуқи Аврупо»

Мураттиб:
ассистенти кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ
Одинаева Н.Х.

САРСУХАН

Ҳуқуқи аврупо – яке аз фанҳое мебошад, ки дар илми ҳуқуқшиносии муосир омӯхта мешавад. Яке аз зуҳуротҳои муҳими миёнаи асри ҶҶ ва оғози асри XXI ин ҳамгироии давлатҳои Аврупо мебошад, ки дар натиҷаи он дар арасаи ҷаҳонӣ созмони байналмилалии беҳамто- Иттифоки Аврупо пайдо шуд. Айни ҳол ба ин Созмони байналмилалии давлатмонанд 27 давлати аз нигоҳи иқтисодӣ пешрафта аъзо мебошад. Пайдоиши фанни Ҳуқуқи Аврупо маҳз ба таъсиси ин созмони байналмилалӣ вобастагӣ дорад. Гарчанде, бисёриҳо ин фанро Ҳуқуқи Аврупо мегӯянд, вале онро Ҳуқуқи Иттифоки Аврупо расман мепазиранд.

Ҳуқуқи Аврупо аз маҷмуи меъёрҳои Ҳуқуқие, ки аз ҷониби давлатҳои аъзои Иттифоқи Аврупо қабул гардида, муносибати байни онҳоро дар соҳаҳои бозори ягона, иктисодиёти муштарак, фазои гумрукии ягона, шаҳрвандии ягона, ҳимояи ҳуқуқҳои инсон, асъори ягона ва дигар бахшҳо ба танзим медарорад.

Зарурияти омӯзиши фан дар он мебошад, ки бо соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон, барқарор намудани муносибатҳои дипломативу консулӣ, ҳамкориҳо дар бахши иктисод, сиёсат, фарҳанг, рафту омади шаҳрвандон бо кишварҳои қитъаи Аврупо ногузир гардид. Чӣ тавре ки қайд гардид, 27 давлати Аврупо аъзои Иттифоқи Аврупо аст ва барпо намудани муносибатҳои ҳамаҷонибаи байни давлатӣ инчунин омӯзиши қонунгузории кишварҳои узви созмони мазкур барои донишҷӯёну аспирантон ногузир аст.

Барномаи мазкур аз фанни Ҳуқуқи Аврупо дар асоси омӯзиши ҳамаҷонибаи маводҳои илмӣ - методӣ ва шартномаҳои байналхалқии байни кишварҳои аъзои Иттифоқи Аврупо таҳия гардидааст.

Н А Қ Ш А И

тақсимоти соатҳо барои машғулиятҳои лексионӣ ва амалӣ

№	НОМГЎИ МАВЗЎҲО	Шумораи соатҳо	
		лексионӣ	амалӣ
1.	Марҳилаҳои пайдоиш мақсад, қаламрав ва сохтори Иттиҳоди Аврупо	2	2
2.	Мафҳум, предмет, низом ва принсипҳои Ҳуқуқи Аврупо.	2	2
3.	Сарчашмаҳои Ҳуқуқи Иттиҳоди Аврупо.	2	2
4.	Салоҳияти Иттиҳоди Аврупо дар самти сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният	2	2
5.	Салоҳияти Иттиҳоди Аврупо оид ба масъалаҳои мубориза бо ҷиноятқорӣ (Ҳамкории политсияҳо ва мақомотҳои судӣ дар самти ҷиноӣ-ҳуқуқӣ)	2	2
6.	Институтҳо ва мақомоти Иттиҳоди Аврупо	2	2
7.	Соҳаҳои Ҳуқуқи Иттифоқи Аврупо	1	1
8.	Ҳуқуқи бозори дихилии Иттиҳоди Аврупо	2	2
9.	Ҳуқуқи гумруки Иттиҳоди Аврупо	2	2
10.	Ҳуқуқи андози Иттиҳоди Аврупо	2	2
11.	Ҳуқуқи буҷети Иттиҳоди Аврупо	2	2
12.	Ҳуқуқи шенгенӣ ва визаи шенгенӣ	2	2
13.	Асосҳои байналмилалӣ – Ҳуқуқии ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Иттифоқи Аврупо	1	1
Ҳамагӣ		**24**	**24**

МАВЗЎИ 1: МАРҲИЛАҲОИ ПАЙДОИШ МАҚСАД, ҚАЛАМРАВ ВА СОХТОРИ ИТТИФОҚИ АВРУПО.

Иттиҳоди Аврупо яке аз созмонҳои байналмилалии бонуфузтарин ва беҳамтои замони муосир ба ҳисоб меравад. Расман Иттиҳоди Аврупо бо чунин ном аз 1 ноябри соли 1993 пас аз ба қувваи қонунӣ даромадани Шартнома дар бораи Иттиҳоди Аврупо, ки 7-уми феврали соли 1992 ба имзо расида бо номи шартномаи Маастрихт машҳур аст, амал менамояд.

Иттиҳоди Аврупо асосан дар заминаи се Ҷомеаи Аврупо, ки солҳои 50-уми асри XX таъсис ёфтаанд, ба вуҷуд омадааст.Инҳо:

1) Ҷомеаи аврупоии саноатчиёну ангишту пӯлод (соли 1950);
2) Ҷомеаи аврупоӣ оид ба энергияи атомӣ (Евратом соли 1957):
3) Ҷомеаи иқтисодии Аврупо (соли 1957).

Аз мазмуни Ҷомеаҳои дар боло номбаршуда муайян кардан осон аст, ки ин созмони байналмилалӣ дар ибтидо танҳо масъалаҳои иқтисодиро дар бар мегирифтанд, вале бо ҳамгироии иқтисодии давлатҳои аъзои он зарурияти васеъ намудани салоҳиятҳои онҳо пайдо гардид. Бо ҳамин мақсад дар заминаи ин се Ҷомеаҳо созмони байналмилалии нав - Иттиҳоди Аврупо таъсис дода шуд, ки дорои салоҳияти умумӣ аз қабили ҳамгироии сиёсӣ, ҳарбӣ, мубориза бо ҷиноятқорӣ ва ғ. мебошад. Пас аз пайдоиши Иттиҳоди Аврупо дар заминаи он се такягоҳ таъсис ёфт:

1. Ҷомеаи иқтисодии Аврупо;
2. Сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният;
3. Ҳамкории политсияҳо ва мақомотҳои судӣ дар самти ҳуқуқӣ-ҷиноӣ.

Дар бораи ин се такягоҳи Иттиҳоди Аврупо дар мавзуъҳои оянда муфассал гуфта мегузарем. Бо мақсади ба хонандаи муҳтарам фаҳмо будан танҳо ҳаминро қайд кардан зарур аст, ки Ҷомеаи аврупоии саноатчиёну ангишту пӯлод, Ҷомеаи аврупоӣ оид ба энергияи атомӣ ва Ҷомеаи иқтисодии Аврупо, ки зербинои пайдоиши Иттиҳоди Аврупоро ташкил медиҳанд ҳамчун яке аз такягоҳи аввали ин созмон пас аз соли 1992 боқӣ монда, бо номи нав - Ҷомеаи иқтисодии Аврупо фаъолият доранд. Танҳо Ҷомеаи аврупоӣ оид ба энергияи атомӣ (соли таъсисаш 1957), ки шартномаи муассисии он ба мӯҳлати 50 сол баста шуда буд соли 2002 бинобар ба охир расидани муҳлати фаъолияташ барҳам хурда, ваколатҳояш ба Ҷомеаи иқтисодии Аврупо гузашт.

МАВЗӮИ 2. МАФҲУМ,ПРЕДМЕТ, НИЗОМ ВА ПРИНСИПҲОИ ҲУҚУҚИ АВРУПО

Марҳилаҳои пайдоиш, мақсад, қаламрав ва сохтори Иттифоқи Аврупо.

Ҳуқуқи ИА: мафҳум, принсип ва низоми ҳуқуқӣ. Ҳуқуқи моварои миллӣ (наднациональное). Ҳуқуқи ИА ва Ҳуқуқи миллии давлатҳои аъзо. Принсипҳои ИА. Мафҳум ва таснифи онҳо : Принсипи волоияти Ҳуқуқи ИА нисбат ба Ҳуқуқи миллӣ. Принсипи амали бевоситаи меъёрҳои Ҳуқуқи ИА. Амали бевоситаи ҳуҷҷатҳои муассисӣ. Амали бевоситаи регламент ва дастурҳо (директиваҳо). Амали бевоситаи горизонталӣ ва вертикалӣ. Принципи ҷавобгарии давлатҳои аъзо барои расонидани зарар дар назди шаҳрвандон ва шахсони юридикӣ, барои аз ҷониби онҳо вайрон намудани меъёрҳои Ҳуқуқи ИА. Хусусияти амали бевоситаи созишномаҳои байналмилалие, ки бо давлати сеюм ва созмонҳои байналмилалӣ баста мешаванд. Принсипҳои умумӣ ва махсуси Ҳуқуқи ИА.

Низоми Ҳуқуқии ИА. Зерсоҳаҳои маҷмуи низоми Ҳуқуқи ИА: Ҳуқуқи ҳамгироии иқтисодӣ; гурӯҳи меъёрҳое, ки дар ҳуҷҷатҳои муассисӣ ва дар санадҳои Ҳуқуқии институтҳо мустаҳкам гардида, муносибатҳои ҷамъиятиро дар соҳаҳои сиёсати гуногуни ИА ба танзим медароранд; Ҳуқуқи институтсионалӣ.

Марҳилаҳои асосии ташаккулёбии ИА. Созмонёбии Ҷомеаҳои Аврупо. Нақшаҳои Монне ва Шумана оид ба Иттиҳоди Аврупо. «Методи коммуникативӣ». Шартномаи Парижии соли 1951 ва таъсиси Иттиҳодияи Аврупоии ангишту пӯлод. Тавсифи умумии шартномаҳои Рим дар соли 1957 дар бораи таъсиси Ҷомеаи иқтисодии Аврупо ва Ҷомеаи Аврупоии энергияи атомӣ. Таъсиси Комиссияи ягона ва Шӯрои ягонаи Ҷомеаи Аврупо - Шартномаи Брюссел дар бораи ҳамроҳшавӣ аз соли 1965. Шартномаҳо дар бораи ҳамроҳшавӣ ба ИА дар солҳои 1973,1979,1986,1994.2004,2007. Тавсифи умумии Санади ягонаи Аврупоӣ аз соли 1986. Созишномаи Маастрихт соли 1992 ва таъсиси ИА. Созишномаи Амстердам соли 1997.

Иттифоқи Аврупо (ИА) ва Ҷомеаҳои Аврупо. Ҳайати ИА. Мукаммалгардии доираи ИА. Тартиби воридгардии кишварҳои нав ба ИА. Шартҳои пазируфтани узвият ба ИА. Расмиёти қабули узвият ба ИА. Шартнома дар бораи ҳамроҳшавӣ ба ИА.

Қаламрави ИА. Табиати ҷуғрофӣ ва Ҳуқуқии қаламрави ИА. Минтақаи евро. Минтақаи Шенгенӣ. Ҳамкории пешрафта. Ҳамкории судманд. Шаҳрвандӣ ва халқи ИА. Институти шаҳрвандӣ дар ИА. Шаҳрвандии Аврупо. Забони расмии ИА. Рамзҳои асосии ИА. ИА ва Шӯрои Аврупо: таносуб ва самтҳои фаъолият.

Мақсад ва принсипҳои фаъолияти ИА. Мақсадҳои ИА : мафҳум ва таснифи онҳо. Мақсади таъсиси ИА. Мақсади фаъолияти ИА. Мақсадҳои умумӣ. Иқтисодӣ-иҷтимоӣ. Сиёсати хориҷӣ. Башардӯстӣ. Ҳифзи ҳуқуқӣ. Ташкилӣ. Мақсадҳои махсус.

Сохтори ИА. Такягоҳҳои ИА. Ҷомеаҳои Аврупо. Сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсати амният дар ИА. Ҳамкории пулис ва мақомоти судӣ дар ИА.

ИА дар замони муосир. Хартияи ИА дар бораи ҳуқуқҳои асосии инсон аз соли 2000-ум. Созишномаи Нитса аз соли 2001.

МАВЗӮИ 3. САРЧАШМАҲОИ ҲУҚУҚИ ИТТИФОҚИ АВРУПО

Сарчашмаҳои Ҳуқуқи ИА. Мафҳум ва таснифи онҳо. Ҳуқуқи аввалиндарҷа ва дуюминдарҷаи ИА. Ҳуқуқи претседентӣ.

Сарчашмаҳои Ҳуқуқи аввалиндарҷа. Ҳуҷҷатҳои муассисӣ: тавсифи умумӣ. Шартномаҳои муассисӣ ва дигар сарчашмаҳои Ҳуқуқи аввалиндараҷа.

Сарчашмаҳои Ҳуқуқи дуюминдараҷа. Санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ. Сохтор ва мазмуни меъёрҳои ҳуқуқӣ. Регламент. Директива. Амали бевоситаи «горизонталӣ» (уфукӣ) ва «вертикалӣ» (амудӣ). Қарорҳои тавсиявӣ (рамочные решения). Дигар сарчашмаҳои дуюминдарҷаи ҳуқуқ. Тартиби нашр ва ба қувваи қонунӣ даромадани сарчашмаҳои Ҳуқуқи дуюминдарҷаи ИА.

Сарчашмаҳои Ҳуқуқи претседентӣ.

МАВЗӮИ 4. САЛОҲИЯТИ ИТТИҲОДИ АВРУПО ДАР САМТИ СИЕСАТИ УМУМИИ ХОРИҶИ ВА СИЕСАТ ДАР СОҲАИ АМНИЯТ

Чи тавре, ки дар мавзӯи аввал қайд гардид, пайдоиши сиёсати хориҷии Аврупо аз соли 1950-и асри гузашта аз таъсиси ҶАСАП, ҶИА ва Евратом сарчашма мегирад. Ҷомеаҳои мазкур ҳамчун созмонҳои байналмилалӣ вобаста ба предмети танзимнамоии худ дар муносибатҳои байналмилалӣ иштирок менамуданд. Масъалаҳои хислати сиёсидоштаи ҳаёти байналмилалӣ аз ҷониби давлатҳои аъзо бо тариқи инфиродӣ ҳал карда мешуданд.

Соли 1969 дар шаҳри Гаага қарори саронии давлатҳо ва ҳукуматҳои Ҷомеаҳои Аврупо оид ба таъсиси Кумитаи махсусе аз ҳисоби дипломатҳои ҳамаи давлатҳои ҶИА қабул гардид. Ҳуҷҷати асосие, ки ин Кумита қабул намуд – Маърӯза дар бораи проблемаҳои унификатсияи сиёсӣ ном дошт. Ин ҳуҷҷат ҳамчун «маърузаи Давинион» бо номи роҳбари Кумитаи мазкур ва дипломати белгиягӣ машҳур мебошад.

Маърӯзаи Давинион 27 октябри соли 1970 аз ҷониби вазирони корҳои хориҷии давлатҳои аъзо қабул гардида, аз ин рӯз сар карда ҳамкории сиёсии Аврупо оғоз ёфт.

Ҳамкории сиёсии Аврупо ҳамчун механизми ҳамкории байни давлатҳои Ҷомеаи Аврупо дар арсаи байналмилалӣ таъсис дода шуда, мақсади он таъсиси сиёсати хориҷии Аврупоӣ ба ҳисоб мерафт. Вазирони корҳои хориҷӣ дар доираи механизми дар боло номбаршуда дар аввал ду маротиба ва баъдан ҳар сол чаҳор маротиба вохӯрда, масъалаҳои сиёсати якҷояи хориҷиро баррасӣ менамуданд. Инчунин бо мақсади амалӣ намудани механизми мазкур кумитаҳои ёрирасон - кумитаи сиёсӣ, гурӯҳҳои корӣ доир ба масъалаҳои гуногун аз қабили гурӯҳи мухбирон таъсис гардида буд. Гурӯҳи мухбирон аз ҳисоби мухбирони Аврупоии назди вазоратҳои корҳои хориҷӣ таъсис гардида, мақсади онҳо мушоҳида намудан аз рӯи амалишавии ҳамкории сиёсӣ ва омӯзиши проблемаҳои хислати умумидошта ва ғ. мебошад.

Дар фарқият аз Ҷомеаҳои Аврупо, Ҳамкории сиёсии Аврупо сохтори байниҳукуматӣ буда, қарорҳо аз ҷониби давлатҳо бо розигии умумӣ ба воситаи вазирони корҳои хориҷӣ ё дигар шахсони мансабдори муассисаҳои дипломатӣ қабул мегардиданд.

Ҳуҷҷатҳои асосии қабулгардида дар доираи механизми ҳамкории сиёсии Аврупо - ин «Маърӯзаи Давинион» соли 1970, Маърӯза «Дар бораи ҳамкории

сиёсати хориҷӣ» соли 1973, ва Маърӯза «Дар бораи ҳамкории сиёсии Аврупо» аз соли 1981 мебошанд.

Ҳамин тариқ, ҳамкории сиёсии Аврупо ҳамчун зербинои такягоҳи дуюми Иттиҳоди Аврупо – Сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният хизмат намуд, ки ин сохтор то айни ҳол фаъолият дорад.

Шартномаи Маастрихт на танҳо Ҷомеаи Аврупоро ба Иттиҳоди Аврупо табдил дод, балки ду шохаи нави фаъолиятро дар ин созмон ба вуҷуд овард, ки яке аз онҳо «Сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният» мебошад. Фасли 5-уми шартномаи мазкур ба «Сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният» бахшида шуда, асоси ҳуқуқии фаъолияти ин самти фаъолияти ИА ба ҳисоб меравад.

Иттиҳод, Сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амниятро муайян ва амалӣ месозад, ки он фарогири тамоми масъалаҳои сиёсати хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният буда, он аз ҳадафҳои зерин иборат мебошад:

- Ҳимояи арзишҳои умумӣ, манфиатҳои умумӣ, мустақилият ва тамомияти арзии Иттиҳод тибқи принсипҳои Созмони Миллали Муттаҳид;

- таҳкими ҳамаҷонибаи амнияти Иттиҳод;

- нигоҳдории сулҳ ва таъмини амнияти байналмилалӣ тибқи принсипҳои Оинномаи СММ, принсипҳои Санади хотимавии Ҳелсинки ва хартияи Париж, махсусан онҳое, ки ба сарҳадҳои берунӣ таалуқ доранд;

- мусоидат намудан ба ҳамкории байналмилалӣ;

- инкишоф ва консолидатсияи демократия, қонуният, эҳтирому ҳуқуқу озодиҳои асосии инсон .

Давлатҳои аъзо фаъолона ва бечуну чаро сиёсати хориҷӣ ва сиёсати амнияти Иттиҳодро якдилона ҷонибдорӣ намуда, аз дилхоҳ амале, ки ба манфиатҳои ин созмон мухолифат менамояд, худдорӣ менамоянд .

Ба ғайр аз ин, шартномаи Маастрихт заминаи ҳуқуқиро оид ба ҳамкорӣ бо созмони дигари байналмилалии Аврупоӣ – Иттиҳоди давлатҳои Аврупои Ғарбӣ барои иҷрои вазифаҳои хислати башардӯстӣ, наҷотдиҳӣ ва сулҳолфаринӣ, инчунин вазифаи нерӯҳои ҳамлагарро бо мақсади ҳалли низоъҳо ва баркарорсозии сулҳ, гузошт (м.17.)

Чи тавре, ки аз моддаи 17 бармеояд, вазифаҳои башардӯстӣ, наҷотдиҳӣ, амалиётҳои сулҳҷӯёна, амалиёти қувваҳои мусаллаҳ баҳри ҳалли низоъҳо ва ба сулҳ водор сохтан ба зиммаи Иттиҳоди давлатҳои Аврупои Ғарбӣ вогузор

гардидааст. Шартномаи Амстердам самти фаъолияти ИА-ро васеъ намуда, вазифаҳои башардӯстӣ, наҷотдиҳӣ, амалиётҳои сулҳҷӯёна, амалиёти қувваҳои мусаллаҳ баҳри ҳалли низоъҳо ва ба сулҳ водор сохтанро ба салоҳияти қувваҳои муштарак вогузор намуд .

МАВЗӮИ 5. САЛОҲИЯТИ ИТТИҲОДИ АВРУПО ОИД БА МАСЪАЛАҲОИ МУБОРИЗА БО ҶИНОЯТКОРӢ (ҲАМКОРИИ ПОЛИТСИЯҲО ВА МАҚОМОТҲОИ СУДӢ ДАР САМТИ ҶИНОӢ - ҲУҚУҚӢ

Ҳамкории политсияҳо ва мақомотҳои судӣ дар самти ҳуқуқӣ-ҷиноӣ яке аз самтҳои фаъолият ва ба ҳайси яке аз институтҳои такягоҳҳои ИА баромад мекунад. Самти фаъолияти мазкур на танҳо ҳамкории мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқи давлатҳои аъзо, балки таъсис ва инкишофи сиёсати умумии Иттиҳод дар самти мубориза бо ҷинояткорӣ мебошад.

Асоси ҳуқуқии фаъолияти ҳамкории политсияҳо ва мақомотҳои судӣ дар самти ҳуқуқӣ-ҷиноӣ фасли 6-уми шартномаи ИА – «Низомномаи ҳамкории политсияҳо ва мақомотҳои судӣ дар самти ҳуқуқӣ-ҷиноӣ» мебошад. Шартномаи Амстердам аз соли 1997 номи такягоҳи мазкур ва мазмуни онро пурра тағйир дод.

МАВЗӮИ 6. ИНСТИТУТҲО ВА МАҚОМОТҲОИ ИТТИҲОДИ АВРУПО

Мавҷуд будани мақомотҳои доимоамалкунанда яке аз аломатҳои созмонҳои байналмилалӣ мебошад, ки ба воситаи онҳо мақсаду мароми созмон дар амал татбиқ карда мешавад. Ҳар як созмони байналмилалӣ аз механизми ташкилии худ иборат мебошад. Маҷмӯи институтҳо ва дигар мақомоте, ки ба воситаи онҳо ИА салоҳияти худро амалӣ месозад, механизми ташкилии ин созмон ном дорад. Механизми ташкилии ИА аз ду қисм иборат мебошад. Якум мақомоти роҳбарӣ ва дуюм дигар мақомот.

Мақомоти роҳбарӣ дорои ваколати ҳокимиятӣ буда, дар ҳуқуқи ИА – институтҳо ном доранд. ИА маҳз ба воситаи институтҳо ваколатҳои худро амалӣ месозад. Дигар мақомоти ИА аз ҷониби институтҳои ИА ва шартномаҳои

муасиссӣ таъсис дода шуда хислати ёрирасонӣ ва ё машваратиро доранд. Чи хеле, ки аз мавзӯҳои қаблӣ ба хонандаи мӯҳтарам маълум аст, дар ИА 5 институт – Парлумони Аврупо, Шӯро, Комиссия, Суд ва Палатаи ҳисоб амал намуда, тарзи ташкил ва фаъолияти онҳоро ҳуҷҷатҳои муассисӣ пешбинӣ намудаанд. Дар як вақт ИА дорои мақомоти дигари сершумор буда, бо мурури замон шумораи онҳо метавонад зиёд шавад.

Сарчашмаи асосии фаъолияти институтҳои ИА ин шартнома дар бораи ҶИА аз соли 1957 мебошад, ки қисми панҷуми шартномаи мазкур ба «Институтҳои Ҷомеа» бахшида шудааст. Дар ин қисмат тарзи таъсис ва фаъолияти институтҳо ва дигар мақомоти ИА мустаҳкам гардидааст.

Шакли сохтори дохилӣ ва фаъолияти баъзе аз институтҳои ИА-ро статут (Суд) ва оиннома (Бонки сармоягузории Аврупоӣ) муайян менамояд. Новобаста аз он ки ташкил ва фаъолияти институтҳоро шартномаҳои ҶИА, Евратом, ва Маастрихт муқаррар намуда бошанд ҳам, онҳо дар маҷмӯъ институтҳои тамоми ИА ба шумор рафта, танҳо санадҳои қабулнамудаашон дар доираи се такягоҳ гуногун мебошанд.

МАВЗӮИ 7. СОҲАҲОИ ҲУҚУҚИ ИТТИФОҚИ АВРУПО

Асосҳои Ҳуқуқии бозори ягона. Иттифоқи гумрукӣ ва тарифи ягонаи гумрукии Ҷомеаи Аврупо. Сиёсати зиддиинҳисорӣ ва Ҳуқуқи рақобат дар ИА. Ҳуқуқи корпоративии ИА.

Асосҳои Ҳуқуқии Иттифоқи иқтисодӣ ва асъорӣ. Асосҳои Ҳуқуқии низоми молияи Иттифоқи Аврупо. Танзими Ҳуқуқии фаъолияти бонкӣ дар Иттифоки Аврупо. Биржаи асъор дар Иттифоқи Аврупо.

Асосоҳои Ҳуқуқии сиёсати нақлиётӣ ва қонунгузории нақлиётӣ дар ИА.

Танзими Ҳуқуқии меҳнат, иҷтимоиёт ва тандурустӣ. Асосҳои Ҳуқуқии сиёсати ИА дар бахши маориф ва фарҳанг. Моликияти зеҳнӣ дар низоми Ҳуқуқии Иттифоқи Аврупо.

Сиёсати умумии аграрӣ ва Ҳуқуқи аграрии ИА. Асоси Ҳуқуқии сиёсати энергетикӣ ва қонунгузории энергетикӣ дар ИА. Сиёсати экологӣ ва ҳифзи Ҳуқуқии муҳити атроф дар ИА.

Ҳуқуқи шенгенӣ ва визаи (раводиди) шенгенӣ. Сиёсати умумии ҷиноӣ ва қонунгузории Иттифоқи Аврупо дар соҳаи мубориза бо ҷинояткорӣ ва терроризми байналмилалӣ.

МАВЗӮИ 8. ҲУҚУҚИ БОЗОРИ ДОХИЛИИ ИТТИҲОДИ АВРУПО

Дар зери мафҳуми бозори дохилӣ фазои бе сарҳади дохилӣ фаҳмида мешавад, ки ҳаракати озодонаи молҳо, одамон, хизматрасонӣ ва сармояҳо таъмин карда мешавад. Консепсияи бозори дохилӣ бори аввал дар шартномаи ҶИА аз соли 1957 ва Санади ягонаи аврупоӣ аз соли 1986 ёфт, ки тибқи он марҳилаи интиҳоии гузариш бозори дохилӣ 31 декабри соли 1992 муқаррар гардид, ифодаи худро ёфтааст.

Асос барои ташкили бозори дохилиро ду унсур ташкил медиҳад:

- Таъсиси фазои иқтисодии дохилӣ дар доираи ҶА бо мақсади амалӣ гардонидани ҳаракати озодонаи молҳо, одамон, хизматрасонӣ ва сармоя бо роҳи бартараф намудани ҳамаи мамониатҳо дар муносибати байни давлатҳои аъзо;
- Принсипҳои бозори дохилӣ: ҳаракати озодонаи молҳо, одамон, хизматрасонӣ ва сармоя.

Ба ғайр аз бозори дохилӣ дар моддаи 2-и шартномаи ҶИА ибораи бозори умумӣ ва бозори ягона истифода гардидааст, ки ҳамаи онҳо ҳаммаъно дар доираи ҶИА мебошанд.

Маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқие, ки фаъолияти бозори дохилиро ба танзим медарорад, ҳуқуқи бозори дохилии ИА-ро таъсис медиҳад. Ҳуқуқи бозори дохилӣ ин яке аз зерсоҳаҳои ҳуқуқи ИА буда иборат аз маҷмӯи меъёрҳое мебошад, ки таъсис ва амалинамоии фазои иқтисодии дохилиро дар доираи ҶА танзим намуда, ҳаракати озодонаи молҳо, одамон, хизматрасонӣ ва сармояро татбиқ менамояд. Ҳуқуқи бозори дохилӣ дарбаргирандаи чаҳор институт мебошад, ки онҳоро принсипҳои фаъолияти бозори дохилӣ низ меноманд. Инҳо ҳаракати озодонаи молҳо, одамон, хизматрасонӣ ва сармоя мебошанд.

МАВЗӮИ 9. ҲУҚУҚИ ГУМРУКИИ ИТТИҲОДИ АВРУПО

Ҳуқуқи гумрукии ИА, ин маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқие мебошанд, ки аз ҷониби мақомотҳои дахлдори Иттиҳоди Аврупо қабул гардида, муносибати байни давлатҳои аъзои он ва давлатҳои сеюмро дар соҳаи гумрук ба танзим медарорад.

Ба сифати сарчашмаҳои асосии ҳуқуқи гумрукии Иттиҳоди Аврупо баромад мекунанд:

1. Шартнома дар бораи таъсиси Иттиходи иктисодии Аврупо аз 1 марти соли 1957. Дар шартномаи мазкур заминаи асосӣ барои фазои ягонаи гумрукӣ дар қалamрави давлатҳои ҳамонвақтаи ҶА ва айни ҳол ИА гузошта шудааст. Дар моддаи 24-и шартнома қайд карда мешавад, ки «Ҷомеаи Аврупо бояд дар иттифоқи гумрукӣ асос ёбад, ки он бояд тамоми савдои молӣ, инчунин манъ намудани боҷи гумрукӣ барои воридоту содироти мол дар байни давлатҳои аъзо, тарифи ягонаи гумрукӣ дар муносибати байни давлатҳои аъзо ва давлати сеюмро дар бар гирад.

Маҳсулоти аз давлати сеюм воридшуда ҳамчун маҳсулоти дар гардиши озод дар байни давлатҳои аъзо буда ҳисобида мешавад, агар нисбати он ҳамаи расмиётҳои воридотӣ ва пардохтҳои гумрукӣ дар яке аз давлатҳои аъзо ба ҷо оварда шуда бошад. Гуфтаҳои боло маънои онро дорад, ки нисбати маҳсулоти аз давлати ғайри аъзои ИА ба қалamрави ИА воридгардида, агар тамоми расмиётҳои гумрукӣ бағо оварда шуда бошад, он гоҳ ин маҳсулот аз боҷҳои гумрукии дохилӣ минбаъд озод мегардад.

II. Кодекси гумрукии Ҷомеаи Аврупо.

Ҳуҷҷати асосии Ҷомеаи Аврупо, ки муносибатҳои гумрукиро бо давлатхои сеюм ба танзим медарорад, ин Кодекси гумрукии Ҷомеаҳои Аврупо мебошад. Кодекси мазкур 1 январи соли 1994 ба қувваи қонунӣ даромада аз се кисм иборат мебошад:

1) Асосҳои қонунгузории гумрукӣ (қалamрави гумрукии Иттиҳоди Аврупо, тарифҳои гумрукӣ, арзиши гумрукӣ). Қалamрави гумрукии ҷомеа, обҳои қалamравӣ, обҳои дохилии киштигард, фазои ҳавоии давлатҳои аъзо, қалamрави давлатҳои аъзо ба истиснои ҳудудҳое, ки ба қалamрави гумрукии ҷомеа дохил намебошанд (инҳо ҳудудҳое, ки аз қалamрави ИА ҷудо буда дар тобеияти ягон давлати аъзо мебошанд (масалан Фаронса).

2) Қоидаҳои вобаста ба самтҳои гумрукии самаранокии иқтисодӣ дошта. Аз қабили, баъзе низоми гумрукӣ; асос барои дигар намудани самти мол ё нобуд сохтани он.

3) Қоидаҳои ба масъалаи қарзи гумрукӣ таалуқдошта, инчунин эътироз овардан ба қарорҳое, ки ба масъалаҳои гумрукӣ бахшида шудаанд.

МАВЗӮИ 10. ҲУҚУҚИ АНДОЗИ ИТТИҲОДИ АВРУПО

Ҳуқуқи андози Иттиҳоди Аврупо ин маҷмӯи қоидаҳои андозбандии дар ҳуҷҷатҳои муассисӣ ва санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии аз ҷониби институтҳои Иттиҳоди Аврупо қабул гардида, ки масъалаҳои андозбандиро ба танзим медароранд, фаҳмида мешавад.

Дар соҳаи сиёсати андоз институтҳои ИА мақсадҳои зеринро муайян намудаанд:

1. Роҳ надодан ба маҳдудиятҳои хислати андозбандӣ дошта ба ҷойи монеаҳои гумрукии барҳам дода шуда.

2. Инкишофи робитаҳо бобати ҳалли проблемаҳои раҳоӣ аз андозбандии дуҷониба ва саркашӣ намудан аз пардохти андозҳо;

3. Гузоштани заминаи ягонаи ҳуқуқии танзимнамоии андозҳо дар давлатҳои аъзои ИА, ва дар натиҷаи пешрафти он таъсиси меъёрҳои ягона, ки муносибатҳои умумиаврупоии андозро ба танзим дароварда, сарчашмаи асосии даромади бюҷети ИА ба ҳисоб мераванд.

Сарчашмаҳои ҳуқуқи андози ИА ин шакли ифодаёбии меъёрҳои ҳуқуқии ин зерсоҳа мебошанд. Ба сарчашмаҳои ҳуқуқи андози ИА дохил мешаванд:

а) Ҳуҷҷатҳои муассисӣ;

б) Принсипҳои умумии ҳуқуқ;

в) Санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии дуюминдарҷаи ИА (регламент, директива, қарорҳо);

г) Қарорҳои суди ҶА;

Ҳуҷҷатҳои муассисӣ функсияи санадҳои конституцсионии ИА - ро мебозанд. Дар байни ҳуҷҷатҳои муассисӣ нақши асосиро дар соҳаи андоз шартномаи таъсиси Ҷомеаи иқтисодии Аврупо аз соли 1957 мебозад. Шартномаи мазкур ҷорӣ намудани ҳамагуна пардохтҳои ҳатмиро ба ивази боҷҳои гумрукии бекоршуда, инчунин табъизи молҳо ва хизматрасонии як давлат дар давлати дигар бо роҳи андозбандии иловагиро манъ менамояд.

Принсипхои умумии ҳуқуқ инъикоси арзишҳои асосие мебошанд, ки Иттиҳод дар фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ ва ҳуқуқистифодабарӣ бояд ба роҳбарӣ гирад. Ба ҳайси принсипҳои умумии ҳуқуқ баромад мекунанд:

а) *Принсипи демократизм* - мутобиқи ин принсип қарор оид ба масъалаҳои андозбандӣ, бо ҳамон шакли ҳуқуқӣ ва тартиби ҳуқуқие қабул мегардад, ки манфиатҳои иқтисодии давлати аъзо ва ҶА-ро таъмин намояд;

б) принсипи плюрализми ҳуқуқӣ – ҳангоми қабул намудани қарорҳо доир ба андозбандӣ анъанаҳои ҳуқуқӣ ва хусусиятҳои фарҳанги ҳуқуқии давлати аъзо ба назар гирифта мешавад;

в) принсипи афзалият ба ҳуқуқу озодиҳои инсон – тибқи ин принсип ситонидани андоз дар асосҳои қонун амалӣ гардида, ҳалли баҳсҳо вобаста ба андоз бояд бо назардошти афзалият ба ҳуқуқу озодиҳои инсон сурат гирад.

Санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии дуюминдараҷаи ИА ин ҳуҷҷатҳое мебошанд, ки тибқи шартномаҳои муассисӣ қабул шуда набояд ба он мухолифат кунанд. Ба ин санадҳо дохил мешаванд - регламент, директива ва қарорҳо.

Регламент, яке аз санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии институтҳои ИА мебошад, ки ба воситаи он андозҳо таъсис меёбанд ё унсурҳои алоҳидаи он мустаҳкам карда мешаванд.

Директива - ин яке аз намудҳои меъёр мебошад, ки ба воситаи он санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии миллӣ дар муҳлати муқарраршуда ба ҳам наздик карда мешаванд.

Қарор оид ба масъалаҳои махсус қабул гардида барои ҳамаи давлатҳои аъзо аҳамият дорад.

Қарорҳои судӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқи андози ИА ба хисоб рафта иҷроишаш барои тарафҳо ҳатмӣ мебошад. Парвандаҳои андозии аз ҷониби судҳо баррасишаванда ба ду гуруҳ ҷудо мешаванд:

а) Маънидодкунии меъёрҳои ҳуқуқи ҳамгироӣ, ки ҳолатҳои манъкунандаро доро намебошад;

б) Маънидодкунии меъёрҳои ҳуқуқи ҳамгироӣ, ки ҳолатҳои манъкунандаро доро мебошад.

Ба гурӯҳи аввал ин қарорҳои судие, ки ба маънидодкунии истиллоҳҳо равона гардидааст, фаҳмида мешавад. Мисол, дар парвандаи №186/89 суд маънидодкунии васеъи истилоҳҳои «Фаъолияти иктисодӣ»-ро дода қайд намудааст, ки он ҳамаи шакли фаъолияти касбӣ ё кориро мемонанд, ки ба

фиристодани молҳо ва гирифтани фоида вобаста мебошанд. Дар парвандаи №200/90 Суд ҳолати Директиваи шашум дар бораи андоз аз арзиши иловашударо маънидод намудааст, ки тибқи он давлатҳои аъзо ҳуқуқи ҳаргуна андозҳоро муқаррар намудан доранд, ба истиснои «Андоз аз гардиш». Суд маънидодкунии васеъи истилоҳи «Андоз аз гардишро» чунин додааст: Ин ҳаргуна андозе, ки нишонаҳои хислати андоз ба арзиши асосиро доро мебошад.

Ба гуруҳи дуюм қарорҳои суд, яъне қарорҳое, ки мутобиқи ҳолатҳои дахлдори шартнома манъсозиҳое, ки дар муносибатҳои андозбандӣ истифода мешаванд, фаҳмида мешавад. Мисол: манъи монеаҳои тарифӣ ва ғайритарифӣ дар сарҳадҳои дохилии Ҷомеаҳо маънои онро дорад, ки ситонидани боҷҳои гумрукӣ ва дигар пардохтҳои ҳатмӣ дар сарҳадҳои дохилӣ манъ аст. Инчунин маҳдудиятҳои шуморавии содироти молҳо низ манъ мебошад. Мисоли дигар, манъи маҳдудсозӣ аз рӯи аломатҳои шаҳрвандӣ ҳангоми андозбандӣ ё гирифтани фоида шуда метавонад.

МАВЗӮИ 11. ҲУҚУҚИ БУҶЕТИ ИТТИҲОДИ АВРУПО

Ҳуқуқи бюҷетӣ яке аз зерсоҳаҳои ҳуқуқи Иттиҳоди Аврупо буда, аз маҷмӯи меъёрҳо ва принсипҳое иборат мебошад, ки аз ҷониби институтҳои ин созмон қабул шуда тартиби қабул, хароҷотҳо ва даромадҳои бюҷетро муайян менамояд.

Санад дар бораи бюҷет асос барои пайдоиши муносибати хуқуқии соҳавии байни Иттиҳоди Аврупо ва давлатҳои аъзо мебошад. Иттиҳод аз давлатҳои аъзо хуқуқи талаб намудани иҷроиши талаботҳои муайяни бюҷетро дорад. Шартномаи Маастрихт муқаррар намудааст, ки хароҷоти маъмурӣ ва ҷорӣ ҳангоми амалӣ намудани сиёсати умумии хориҷӣ ва сиёсат дар соҳаи амният аз ҷониби бюҷети ҶА руёнида мешавад. Дар сурати маблағгузории бюҷети ҶА ба хароҷотҳо нарасидан он гоҳ хароҷотҳои боқимонда аз ҳисоби давлатҳои аъзо вобаста ба ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ аз рӯи принсипи баробарӣ (пропорсионалӣ) тақсим карда мешавад. Давлатҳои аъзо дар навбати худ вазифадоранд ӯҳдадориҳои дахлдори молиявиро, ки аз Шартномаи Маастрихт ва дигар санадҳои махсуси хуқуқӣ вобаста ба бюҷет пешбинӣ намудаанд, иҷро намоянд.

Ҳамин тариқ, бюҷети ИА санади ҳуқуқие мебошад, ки бо тариқи махсуси пешбинишуда қабул гардида, маҷмӯи даромадҳою хароҷотҳоро барои як соли тақвимӣ пешбинӣ ва тасдиқ менамояд.

Ба сифати сарчашамаҳои асосии ҳуқуқи бюҷетии ИА ҳуҷҷатҳои муассисии ин созмон ва меъёрҳои дигаре, ки аз ҷониби Шӯро, ПА ва Комиссия дар якҷоягӣ қабул мегарданд, дохил мешаванд.

Ба ғайр аз ҳуҷҷатҳои муассисӣ дар ҳуқуқи ИА якчанд шартномаҳо ва санадҳое мавҷуд ҳастанд, ки ба таври мушаххас масъалаҳои бюҷетро ба танзим медароранд.Аз ҷумла:

а) Шартномаи Брюссел аз соли 1965, ки якҷояшавии ҳамаи бюҷети Ҷомеаҳо ва таъсиси лоиҳаи ягонаи бюҷетро замина гузошт;

б) Низомномаи бюҷет аз 25 июни соли 2002 (Низомномаи мазкур яке аз ҳуҷҷатҳои асосӣ дар самти бюҷет ба ҳисоб рафта, норасоиву камбудиҳоро дар ҳуҷҷатҳои аввалиндараҷаи ИА бартараф намуда, онҳоро мушаххас мегардонад);

в) Қарори Шӯро дар бораи низоми воситаҳои худӣ аз 29 сентябри соли 1988;

г) Созишномаи бюҷетӣ байни институтҳои ИА.

МАВЗӮИ 12. ҲУҚУҚИ ШЕНГЕНӢ ВА ВИЗАИ ШЕНГЕНӢ

Пас аз ба имзо расидани шартномаҳои ҶАСАП, ҶИА, Евратом ва марҳила ба марҳила муҳайё гардидани шароит ба ҳаракати озодонаи молҳо, одамон, хизматрасонӣ ва сармояҳо маҳдудиятҳо дар сарҳади байни давлатҳои ҶА бардошта шуданд Дар сарҳади байни давлатҳои аъзо тафтишоти сарҳадӣ амал намояд ҳам, маҷудияти шиносномаи миллӣ асос барои аз як давлат ба давлати дигар сафар кардан ба ҳисоб мерафт.

Дар солҳои 80-уми асри гузашта давлатҳои Фаронса, Ҷумҳурии федеративии Олмон, Белгия, Нидерландия ва Люксембург бо мақсади мустаҳкам намудани ҳамкории байнашон таклиф оид ба бардоштани ҳамагуна тафтишҳои сарҳадӣ дар марзи ин давлатҳоро пешниҳод намуданд. Гарчанде таклифи мазкур аз тарафи давлатҳои дигари аъзои ҶА дастгирӣ наёфта бошад ҳам, аз ҷониби давлатҳои дар боло номбаршуда 14 июни соли 1985 Созишнома «Дар бораи марҳила ба марҳила бартараф намудани тафтишот дар сарҳадҳои дохилӣ» ба имзо расид.

Тибқи Созишномаи мазкур мақомоти политсияи сарҳадӣ ва гумрук дар сарҳади байни давлатҳои аъзо аз 15.07 соли 1985 сар карда ҳаракати автомашинаҳои туристонро бе манъ намудан дар сарҳад бо роҳи мушоҳида кардан ё муоинаи визуалӣ ба роҳ мемонанд. Яъне чунин автомашинаҳо дар марзи давлатҳои аъзои шартномаи мазкур дар назди дидбонгоҳҳои сарҳадӣ суръати ҳаракаташонро суст карда, бе манъ намудан аз як давлат ба давлати дигар мегузаранд. Кормандони политсияи сарҳадӣ ва гумрук дар ҳолати зарурӣ метавонанд интихобан тафтиши сарҳадиро ба роҳ монанд. Чунин тафтишот дар ҷойҳои махсус, ки ба ҳаракати дигар автомашинаҳо мамониат намерасонанд, бояд сурат гирад.

Бо мақсади сабук сохтани муоинаи автомашинаҳо ҳангоми гузариш аз марзи як давлат ба давлати дигар ронандагон дар оинаи пеши автомашина диски диаметраш 8 сантиметраро мечаспонанд. Ин маънои онро дорад, ки ронанда ва мусофирон қоидаҳои муқаррарнамудаи сарҳадиро вайрон намекунанд, молҳои иҷозатдодашударо бо худ дошта, қоидаҳои асъориро риоя менамоянд (м.3).

Созишнома масъалаи ҳаракати автомашинаҳои боркаши фаромиллиро ба танзим дароварда, дар он қайд карда мешвад, ки аз 1 июли соли 1985 тарафҳо мунтазам дар марзи умумӣ намудҳои зерини тафтишоти сарҳадиро бекор мекунанд:

- тафтиши муҳлати дар роҳ будан ва вақти таваққуф;
- тафтиши вазн ва андозаи воситаҳои нақлиёт;
- санҷиши вазъи техникии воситаҳои нақлиёт.

Ҳамин тариқ, Созишномаи мазкур қадами аввалинро дар роҳи рафтуомади бемамониати байни 5 давлати дар боло номбаршударо гузошт.

Аз ҷониби Фаронса, Ҷумҳурии федеративии Олмон, Белгия, Нидерландия ва Люксембург соли 1990 дар шаҳри Шенген, Муоҳида «Дар бораи истифодаи Созишномаи аз 14 июни соли 1985» ба имзо расонида шуд (Минбаъд Муоҳидаи шенгенӣ). Муоҳидаи шенгенӣ аз нигоҳи ҳуқуқӣ озодона гузаштани сарҳади байни давлатҳои аъзоро мустаҳкам намуд. Тибқи Муоҳидаи шенгенӣ сарҳади дохилии байни давлатҳои аъзои шартномаро дар дилхоҳ макон бе ягон назорати шахсӣ гузаштан мумкин аст. Агар тартиботи ҷамъиятӣ ва амнияти миллӣ тафтишро дар сарҳад талаб намояд давлати аъзои шартнома метавонад дар машварат бо давлати дигари аъзо дар сарҳади дохилӣ тафтиши сарҳадиро вобаста ба вазъияти мушаххас ҷорӣ намояд.

Тибқи Муоҳида давлатҳои аъзо кафолат медиҳанд, ки аз соли 1993 сар карда мусофирони рейсҳои байналмилалии нақлиёти ҳавоӣ, ки аз давлати сеюм барои ба рейсҳои дохилӣ парвоз кардан ҳозир мешаванд дар фурудгоҳҳо мавриди тафтиши шахсӣ ва бору бағоч қарор гирифта, сипас барои парвоз кардан ба самтҳои дохилӣ иҷозат дода мешаванд (м.4).

Аҳамияти таърихии Муоҳидаи шенгенӣ аз он иборат мебошад, ки масъалаи рафту омади шаҳрвандони хориҷиро ба давлатҳои аъзои шартнома нахустин шуда ба танзим медарорад. Барои ба ҳудуди давлатҳои аъзои шартнома ворид гардидани шаҳрвандони давлатҳои хориҷӣ зиёда аз 3 моҳ иҷозат дода мешавад, ба шарте, ки чунин ашхос талаботҳои зеринро риоя намоянд:

а. ҳуҷҷати ҳақиқӣ ё ҳуҷҷате, ки аз ҷониби Кумитаи иҷроия пешбинӣ гардида дорад, ки ҳуқуқ ба гузаштани сарҳадро медиҳад.

б. Соҳиби визаи ҳақиқӣ бошад, агар доштани он талаб карда шавад;

в. Имконияти пешниҳоди ҳуҷҷатҳои зарур оид ба асоснокии мақсади сафарро дошта бошад. Ба ғайр аз ин шаҳрванди хориҷӣ воситаҳои зарури рӯзгузарониро дар муддати буду бош дар қаламрави давлатҳои аъзо ё барои бозгашт ба мамлакати худ ё ба давлати дигарро дошта бошад;

г. нисбати ӯ дархост оид ба роҳ надодан ба қаламрави давлатҳои аъзо мавҷуд набошад;

д. ҳамчун шахси ба тартиботи ҷамъиятӣ, амнияти миллӣ ва муносибатҳои байналмилалии яке аз давлатҳои аъзо таҳдидкунанда ба ҳисоб намеравад.

Муоҳидаи Шенген мақомоти наверо таъсис дод, ки он Кумитаи иҷроия ном дошта қоидаҳои умумӣ, шарту шароитҳо ва тартиби додани визаро ба шаҳрвандони давлати сеюм муқарар менамояд.

Ба ғайр аз ин Кумитаи иҷроия қарорҳои дахлдорро нисбати масъалаҳои зерин қабул менамояд:

а. ҳуҷҷатҳои сафар, ки дар он гузоштани виза иҷозат дода мешавад;

б. мақомоти масъул барои додани виза;

в. шартҳои додани виза;

г. шакл, мазмун, муҳлати амали виза ва пардохтҳое, ки барои додани он гирифта мешаванд;

д. шартҳои дароз намудани муҳлати виза ва рад намудан аз додани он;

е. коркарди шартҳои умумӣ нисбати хориҷиён, ки объекти дархости иттилоотӣ бо мақсади роҳ надодан ба қалamрави давлатҳои аъзо гардидаанд (м.17).

Бо мақсади сабук гардонидани кори кормандони сарҳад ва рафту омади шаҳрвандони давлати сеюм ба қалamрави давлатҳои аъзо дар шаҳри Страсбург компютер насб гардонида шудааст, ки дар он феҳристи ҳамаи ашхосе, ки ба тартиботи ҷамъиятӣ, амнияти давлатҳои аъзои шартнома таҳдид менамоянд, гирд оварда мешаванд. Феҳристи мазкур ба мақомоти дахлдори дигар давлатҳои аъзо ирсол карда мешаванд, ки дар натиҷа чунин ашхос объекти дархости иттилоотӣ гардида, ба онҳо виза дода нашуда инчунин ба қалamрави давлатҳои аъзои шартнома роҳ дода намешаванд.

Ба ғайр аз ҳуҷҷатҳои номбаршуда 15 марти соли 2006 аз ҷониби Регламенти (ИА) № 562/2006 Парлумони Аврупо ва Шӯро дар бораи Кодекси Ҷомеа оид ба аз ҷониби шахсон убур намудани сарҳад (Минбаъд Кодекси шенгенӣ дар бораи сарҳадҳо) қабул намуданд, ки 13 октябри соли 2006 қувваи қонунӣ пайдо кард. Кодекси мазкур аз 40 модда ва 4 фасл (қоидаҳои умумӣ, сарҳади берунӣ, сарҳади дохилӣ ва қоидаҳои хотимавӣ) иборат мебошад.

Дар Кодекси шенгенӣ оид ба сарҳад муфассал дар бораи мафҳуми сарҳади берунӣ, сарҳади дохилӣ, тартиби ворид шудан ба сарҳади берунӣ, шартҳои роҳ додан ба қалamрави давлатҳои аъзо, асосҳои рад намудани шаҳрванди давлати сеюм ба қалamрави давлатҳои аъзо, шароитҳои ҷудогона оид ба тафтиши сарҳадии гурӯҳҳои махсуси ашхос аз қабили роҳбарони давлатҳо ва аъзоёни ҳайати онҳо, намояндагони созмонҳои байналмилалӣ, баҳрнавардон, халабонҳо, ноболиғон ва ғ. ба танзим дарварда мешавад.

Бо мавриди амал қарор гирифтани Кодекси шенгенӣ оид ба сарҳад ба Муоҳидаи шенгенӣ аз соли 1990 тағйироту иловаҳо ворид гардид. Инчунин бо густариш ёфтани муносибатҳои ҷамъиятӣ дар доираи фазои шенгенӣ ба Кодекси шенгенӣ якчанд маротиба тағйироту иловаҳо ворид гардидааст.

Созишнома «Дар бораи марҳила ба марҳила бартараф намудани тафтишот дар сарҳадҳои дохилӣ» аз 14 июни соли 1985, Муоҳида «Дар бораи истифодаи Созишномаи аз 14 июни соли 1985» аз соли 1990, Регламенти (ИА) № 562/2006 Парлумони Аврупо ва Шӯро дар бораи Кодекси Ҷомеа оиди аз ҷониби шахсон убур намудани сарҳад аз 15 марти соли 2006 ва дигар санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии

аз ҷониби Парлумони ИА ва Шӯро қабулгардида асоси ҳуқуқии ворид намудани визаи шенгенӣ дар ИА ба ҳисоб мераванд.

МАВЗӮИ 13. АСОСҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ – ҲУҚУҚИИ ҲАМКОРИҲОИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН БО ИТТИФОҚИ АВРУПО

Асосҳои Ҳуқуқии ҳамкориҳои байналмилалии Иттифоқи Аврупо бо Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таърихи барқароршавии муносибатҳои ҳамкорӣ. Созишномаи байни ИҶШС, Ҷомеаи Аврупо ва Евратом дар бораи ҳамкории тиҷоратӣ, савдоӣ ва иқтисодӣ аз 18 декабри соли 1989. Барномаи мусоидати техникии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил (ТАСИС) аз 2 августи соли 1991. Созишномаи байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷомеаи Аврупо дар бораи тиҷорати молҳои насоҷҷӣ аз 16 июли соли 1993. Созишномаи муваққаттии байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷомеаи Аврупо оид ба савдо ва масъалаҳои тиҷоратӣ аз 11 октябри соли 2004. Созишномаи байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷомеаи Аврупо дар бораи ҳамкорӣ ва шарикӣ аз 11 октябри соли 2004. Стратегияи Иттифоқи Аврупо барои шарикии нав бо Осиёи Марказӣ барои солҳои 2007-2013.

АДАБИЁТҲО:

1. Основы права Европейского Союза: Учебное пособие / Под ред. С.Ю. Кашкина. М., 1997.
2. Право Европейского Союза: Документы и комментарии / Под ред. С.Ю. Кашкина. М., 1999.
3. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина. М., 2002.
4. Законодательство Республики Таджикистан и ЕС о компаниях: сравнительный анализ. Под ред. Ш.М. Менглиева. Душанбе. 2006.
5. Арах М. Европейский Союз. Видение политического объединения. М., 1998.
6. Барановский В.Г. Политическая интеграция в Западной Европе. М., 1983.

7. Буторина О.В. Что такое евро? М., 1999.
8. Дарендорф Р. После 1989. Размышления о революции в Европе. М., 1998.
9. Евратом: правовые проблемы / Отв. Ред. А.И. Иойрыш. М., 1992.
10. Европа в меняющемся мире. Международные связи Европейского сообщества / Под ред. Ю.А. Борко. М., 1995.
11. Европа на пороге 21 в.: ренессанс или упадок. М., 1998.
12. Европейская интеграция: правовые проблемы. / Отв. Ред. Б.Н. Топорнин. М., 1992.
13. Европейский союз на пороге 21 века: выбор стратегии развития / Под ред. Ю.А. Борко и О.В. Буториной. М., 2001.
14. Европейский Союз. Путеводитель / Под ред. Ю.А. Борко и О.В. Буториной. М., 1998.
15. Европейское право. Учебник / Отв. ред. Л.М. Энтин. М., 2000.
16. Капустин А.Я. Европейский союз: интеграция и право. М., 2000.
17. Каргалова М.В. От социальной идеи к социальной интеграции. М., 1999.
18. Клемин А.В. Европейский Союз и государства-участники: взаимодействие правовых порядков (практика ФРГ). Казань, 1996.
19. Ковлер А.И., Крылова И.С. Европейский парламент // Парламенты мира. М., 1991.
20. Конкурентная политика Европейского Союза. М., 1995.
21. Конституции государств Европейского Союза. М., 1997.
22. Конституции зарубежных государств / Сост. В.В. Маклаков. М., 2000.
23. Крылова И.С. Европейский парламент (правовые вопросы). М., 1987.
24. Лобанов К.Н. Договор о Европейском Союзе: правовой анализ новейших тенденций в развитии западноевропейской интеграции. Учебное пособие. Белгород, 1996.
25. Маклаков В.В. Парламенты стран-членов Европейского Союза. М., 1994.
26. На пути к европейскому единству: события и даты. М., 1994.
27. Новая единая европейская валюта евро / Под ред. В.И. Рыбина. М., 1998.
28. Основы немецкого торгового и хозяйственного права. М., 1995.

29. Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота: Учебное пособие / Под ред. В.В. Безбаха, А.Я. Капустина, В.К. Пучинского. М., 1999.
30. Россия и Европейский Союз: вызовы времени и перспективы сотрудничества. М., 1999.
31. Сабельников Л.В., Зотов Г.М., Чеботарева Е.Д. Налогообложение в Европейском Союзе. М., 1999.
32. Сиджански Д. Федералистское будущее Европы. От Европейского сообщества до Европейского Союза. М., 1998.
33. Смирнова Е.С. Европейского гражданство – множественное в едином. М., 2001.
34. Суд Европейских сообществ: избранные решения. М., 2001.
35. Толстопятенко Г.П. Европейское налоговое право. М., 2001.
36. Топорнин Б.Н. Европейское право. Учебник. М., 1998.
37. Фадеева Т.М. Европейский Союз: федералистские концепции европейского строительства. М., 1996.
38. Фолсом Р.Х., Гордон М.У., Спаногл Дж. Международные сделки. Краткий курс. М., 1996.
39. Хартли Т. Основы права Европейского сообщества. Введение в конституционное и административное право Европейского сообщества. М., 1998.
40. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. М., 1998.
41. Шемятенков В.Г. Евро: две стороны одной монеты. М., 1998.
42. Шенгенские соглашения / Сост. С.Ю. Кашкин, А.О. Четвериков. М., 2000.
43. Юмашев Ю.М. Правовое регулирование прямых иностранных капиталовложений в ЕЭС. М., 1988.
44. Юмашев Ю.М. Международно-правовые формы внешнеэкономических связей ЕЭС. М., 1989.
45. Энтин М.Л. Суд европейских сообществ: правовые формы обеспечения западноевропейской интеграции. М., 1987.

46. Раджабов М.Н. Процесс формирование Европейского права // Омилҳои ҳуқуқӣ- иқтисодии соҳибкорӣ дар ҶТ. Душанбе. Донишкадаи иқтисодии Тоҷикистон. С. 59-63.

Захираҳои интернетӣ:

1. Сомонаи Иттифоки Аврупо – www.evropa.eu.int
2. Сахифаи Комиссияи ИА – evropa.eu.int / comm / indexen.htm
3. Парлумони Иттифоки Аврупо – www. evropa.eu.int / sg / tree / en
4. Шӯрои Иттифоқи Аврупо – ue.eu.int / en / summ.htm
5. Суди Ҷомеаи аврупо – cuқia.eu.int / en

БАРНОМАИ
фанни курси махсуси «Асосҳои ҳуқуқии муҳоҷират »

Мураттиб:
н.и.ҳ., дотсент Қодирқулов Х.Р.

САРСУХАН

Ҷаҳони муосир замони ҷойивазкунии пайвастаи одамон буда, сабабҳои омилҳои муҳоҷират гуногунанд. Ин бӯҳрони иқтисодӣ, сатҳи пасти музди меҳнат, низоъҳои дохилию байналмилалӣ ва ғ. сабаби ҳичрати одамон аз як кишвар ба кишвари дигар мегардад. Дар миёни онҳо бахусус муҳоҷирони меҳнатӣ мақоми махсус доранд, ки айни замон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз мушкилотҳои мубрами рӯз маҳсуб меёбад. Зеро баъди ба даст даровардани истиқлолияти давлатӣ ва бинобар ба вуҷуд омадани вазъи мураккаби сиёсӣ, боиси ҳичрати аксари шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри дарёфти намудани ҷои кор ба дигар кишварҳо гардид. Аз ин хотир омӯзиши курси махсуси «Асосҳои ҳуқуқии муҳоҷират» дар факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аҳамияти хосса дорад.

Барномаи дарбаргирандаи мавзӯъҳое мебошанд, ки барои омӯзиши ҳамаҷонибаи масъалаҳои танзими ҳуқуқии муҳоҷирати аҳолӣ мусоидат менамояд.

Нақшаи корӣ
барои гузаронидани машғулиятҳои лексионӣ ва амалӣ

№	Номгӯйи мавзӯъҳо	лексия (соат)	семинар (соат)
1.	Мафҳуми муҳоҷират ва нақши он дар ҷаҳони муосир	2	2

2.	Навъ ва шаклҳои муҳоҷирати байналмилалӣ	4	4
3.	Мафҳум ва аломатҳои муҳоҷирати меҳнатӣ	2	2
4.	Ҷойгоҳи санадҳои ҳуқуқи байналмилалии универсалӣ дар танзими муҳоҷирати меҳнатӣ	4	2
5.	Вазъи танзими ҳуқуқи байналмилалии муҳоҷирони меҳнатӣ дар доираи Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил	4	2
6.	Ҳамкориҳои дуҷонибаи байналмилалӣ ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муҳоҷирони меҳнатӣ	2	2
7.	Сарчашмаҳои танзими ҳуқуқии муҳоҷирони меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	2	2
8.	Вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд чун субъекти муҳоҷири меҳнатӣ	4	4
9.	Вазъи ҳуқуқии Хадамоти муҳоҷират ва нақши он дар танзими муҳоҷирати меҳнатӣ ба хориҷа	4	2
10.	Муҳоҷирати дохилӣ(ихтиёрӣ)	2	2
11.	Мафҳум ва навъҳои муҳоҷирати иҷборӣ	2	2
12	Вазъи ҳуқуқии гурезаҳо тибқи санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ва қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон	4	4
	Ҷамъ:	36	30

МАВЗӮИ 1. МАФҲУМИ МУҲОҶИРАТ ВА НАҚШИ ОН ДАР ҶАҲОНИ МУОСИР

Таърихи пайдоиш ва инкишофи муҳоҷирати аҳолӣ. Омилҳои пайдоиши муҳоҷират. Мафҳуми муҳоҷират. Принсипҳои танзими муҳоҷират. Масъалаҳои назариявӣ ва методологии муҳоҷирати аҳолӣ. Муҳоҷирати аҳолӣ яке аз самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва берунаи давлат.

Нақши муҳоҷират дар замони ҷаҳонишавӣ.

МАВЗӮИ 2. НАВЪ ВА ШАКЛҲОИ МУҲОҶИРАТИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Муҳоҷирати дохилӣ ва берунӣ. Навъҳои муҳоҷирати байналмилалӣ: муҳоҷирати бебозгашт, дарозмуддат ва муваққатӣ. Зернавъҳои муҳоҷирати муваққатӣ. Шаклҳои муҳоҷири байналхалқӣ. Муҳоҷирати ихтиёрӣ ва маҷбурӣ. Муҳоҷирати муташаккилона ва номуташакилона(ғаримуташаккилон).

МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ

МАВЗӮИ 3. МАФҲУМ ВА АЛОМАТҲОИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ БА ХОРИҶА

Муҳоҷирати меҳнатӣ ҳамчун навъи муҳоҷирати ихтиёрӣ. Мафҳум ва аломатҳои муҳоҷирати меҳнатӣ ба хориҷа. Мафҳум ва тасниfбандии(вижамуҳоҷирони) гурӯҳи алоҳидаи муҳоҷирон. Вазъи ҳуқуқии муҳоҷирони мавсимӣ, муҳоҷирони наздисарҳадӣ, муҳоҷирон дар “лоиҳа”, муҳоҷирони кирояи мақсаднок, муҳоҷироне, ки бо кироя кор намекунанд.

МАВЗӮИ 4. ҶОЙГОҲИ САНАДҲОИ ҲУҚУҚИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ УНИВЕРСАЛӢ ДАР ТАНЗИМИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ

Санадҳои ҳуқуқи байналмилалие, ки дар доираи Созмони Милали Муттаҳид қабул гардидаанд. Эъломияи умумии ҳуқуқи инсон аз 10 декабри соли 1948. Паймони байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ аз 16 декабри соли 1966. Конвенсияи СММ “ Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи ҳамаи муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаи онҳо” 18 декабри соли 1990 : мазмун ва сохтори он.

Санадҳои ҳуқуқи байналмилалие, ки дар доираи Созмони байналмилалии меҳнат қабул гардидаанд. Конвенсияи СБМ “Дар бораи муҳоҷирони меҳнатӣ” аз 1 июли соли 1949. Ҳадафи Конвенсияи СБМ “Дар бораи муҳоҷирони меҳнатӣ” аз 1 июли соли 1949.

Конвенсияи СБМ “ Дар бораи суистифода дар соҳаи муҳоҷират ва дар бораи таъмин намудани имкониятҳои баробар ва муроҷиат барои муҳоҷирони меҳнатӣ.

МАВЗӮИ 5. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ТАНЗИМИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МАҚОМИ МУҲОҶИРОНИ МЕҲНАТӢ ДАР ДОИРАИ ИТТИҲОДИ ДАВЛАТҲОИ МУСТАҚИЛ

Заминаҳои таъсис ва вазифаҳои ИДМ. Оиномаи ИДМ. Шӯрои машваратӣ оид ба меҳнат, муҳоҷират ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии давлатҳои ИДМ аз 13 ноябри соли 1992 .

Асосҳои ҳуқуқи байналмилалии ҳамкории кишварҳои иштирокчии ИДМ дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, масъалаҳои бозори меҳнат ва шуғли аҳолӣ. Шартномаҳои байналмилалӣ дар самти муҳоҷирати меҳнатӣ дар доираи ИДМ. Созишномаи Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи муҳоҷират ва ҳифзи иҷтимоии муҳоҷирони меҳнатӣ аз 15 апрели соли 1994. Конвенсияи ИДМ “ Дар бораи вазъи ҳуқуқии муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаи онҳо” аз 14 ноябри соли 2008.

МАВЗӮИ 6. ҲАМКОРИҲОИ ДУҶОНИБАИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ ҲУҚУҚИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР САМТИ МУҲОҶИРОНИ МЕҲНАТӢ

Шартномаҳои дуҷонибаи байналхалқӣ. Созишномаи байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ФР ва шаҳрвандони ФР дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 16 октябри соли 2004. Созишномаи байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия “ Дар бораи тартиби будубоши шаҳрвандони шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳудуди Федератсияи Россия” аз соли 2013. Созишномаи байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия оид ба ҷалби муташаккилонаи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои амалӣ намудани фаъолияти меҳнатии муваққатӣ дар ҳудуди Федератсияи Россия.

Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи муҳоҷират аз 14 марти соли

2018. Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ, шаҳрвандони Ҷумҳурии Қазоқистон, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон муваққатан кор мекунанд, дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқи муҳҷирони меҳнатӣ, шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Қазоқистон муваққатан кор мекунанд аз 4 мая соли 2006.

МАВЗӮИ 7. САРЧАШМАҲОИ ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Ҳуқуқҳои конститутсионии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба меҳнат.

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҳуқуқҳои конститутсионии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба меҳнат.

Фаъолияти меҳнатии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд тибқи Кодекси меҳнатӣ ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон».

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муҳоҷират» аз 11 декабри соли 1999: мазмун ва сохтори он. Нақши Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ» аз 1 августи соли 2003.

Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бақайдгирии муҳоҷирати шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хориҷа ва бозгашт аз хориҷа» аз 31.10.2009 с. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба низомномаи тартиби амалӣ намудани назорати муҳоҷиратӣ аз 2 декабри 2008 сол.

МАВЗӮИ 8. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ШАҲРВАНДОНИ ХОРИҶӢ ВА ШАХСОНИ БЕШАҲРВАНД ЧУН СУБЪЕКТИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ

Мафҳуми муҳоҷири меҳнатӣ. Қобилияти субъектҳуқуқии меҳнатии шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қобилияти соҳибҳуқуқии меҳнатии гурӯҳҳои алоҳидаи шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Принсипҳои вазъи ҳуқуқии муҳоҷири меҳнатӣ. Ҳуқуқу уҳдадориҳои муҳоҷирони меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Квотаи

муҳоҷирати хориҷӣ ва ҷалби қувваи кори хориҷӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҷалби шаҳрвандони хориҷӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

МАВЗӮИ 9. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ХАДАМОТИ МУҲОҶИРАТ ВА НАҚШИ ОН ДАР ТАНЗИМИ МУҲОҶИРАТИ МЕҲНАТӢ БА ХОРИҶА

Ташаккул ва рушди мақомоти муҳоҷират дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Вазифаҳои Хадамоти муҳоҷирати Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва ҳифзи иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муҳоҷирати аҳолӣ. Вазифаи Хадамоти муҳоҷират дар соҳаи муҳоҷирати меҳнатӣ. Идоракунии Хадамоти муҳоҷират. Сохтори дастгоҳи марказии Хадамоти муҳоҷират.

Низомномаи Хадамоти муҳоҷират, ки 4 июни соли 2014 бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст.

МАВЗӮИ 10. МУҲОҶИРАТИ ДОХИЛӢ (ИХТИЁРӢ)

Мафҳуми муҳоҷирати дохилӣ(ихтиёрӣ). Сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба муҳоҷирати дохилии(ихтиёрии) аҳолӣ дар Ҷумҳурии Тоҷиикистон.

Вазифаҳои Хадамоти муҳоҷирати Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва ҳифзи иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муҳоҷирати дохилӣ(ихтиёрӣ). Ҳамкории вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар татбиқ ва ҳамоҳангсозии чорабиниҳо доир ба масъалаҳои муҳоҷирати дохилӣ (ихтиёрӣ).Асосҳои ҳуқуқии муҳоҷирати дохилӣ(ихтиёрӣ). Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи тасдиқи Низомномаи тартиби муҳоҷирати дохилӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 1 октябри соли 2008.

МУҲОҶИРАТИ МАҶБУРӢ

МАВЗӮИ 11. МУҲОҶИРАТИ ИҶБОРӢ

Мафҳуми муҳоҷирати иҷборӣ. Тафовути муҳоҷирати иҷборӣ аз муҳоҷирати ихтиёрӣ. Сабабу омилҳои бавуҷудои муҳоҷирати иҷборӣ. Гурезаҳои чун яке аз гурӯҳи(категорияи) муҳоҷирони маҷбурӣ. Мафҳум ва аломатҳои мақоми гуреза.

Асосҳои ҳуқуқи байналмилалии танзими вазъи ҳуқуқии гурезаҳо. Конвенсияи соли 1951 дар бораи мақоми гуреза ва Протоколи соли 1967 марбут ба он ҳамчун санади бунёдии ҳуқуқи байналмилалӣ дар самти ҳифзи ҳуқуқи гурезаҳо.

Санадҳои меъёри ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳуқуқи гурезаҳо. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар боари гурезаҳо” аз 10 майи соли 2002. Мафҳуми гурезаҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тартиб ва расмиёти муайянсозии мақоми гурезагон мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. Вазъи ҳуқуқии гурезаҳо дар ҶТ.

АДАБИЁТҲО:

1. Правовое регулирование трудовой миграции /Под ред. А.С.Прудникова, Москва,2010.
2. Икроми З.А. Правовые аспекты трудовой миграции в Российской Федерации и Республикой Таджикистан (сравнительная характеристика). Душанбе, «Эҷод», 2007.
3. Киселев И.Я. Труд с иностранным участием: правовые аспекты. Москва, 2003 г.
4. Киселев И.Я. Международно-правовое регулирование труда. Москва, 1995.
5. Скачкова Г.С. Труд иностранцев в России: правовое регулирование. Москва, 2006.
6. Кодиркулов Х.Р. Проблемы правового регулирования трудовых отношений с отношений с иностранным элементом. Душанбе, 2006.
7. Аметистов Э.М. Международное право и труд: факторы имплементации международных норм о труде. Москва, 1982.
8. Ивахнюк И.В. Международная трудовая миграция. Москва, 2005.
9. Ионцев В.А. международная миграция населения: теория и история изучения. Москва, 1992.

10. Красинец Е.С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Москва, 1997.
11. Рязанцев С.В. Трудовая миграция в странах Содружество Независимых Государств и Балтии: тенденции последствия, регулирование. Москва, 2007.
12. Топилин А.В. рынок труда и России и стран Содружество Независимых Государств: реалии и перспективы развития. Москва, 2004.
13. Архипов В.Я. международная миграция рабочей силы в Азии. Москва, 1997.
14. Саодат Олимова, Игор Боск. Трудовая миграция из Таджикистана. Душанбе, 2003.
15. Крсинец Е.С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Москва, 1997.
16. Тюркин М.Л. Миграционная система России. Москва, 2005.
17. Зокиров Г.Н. Масъалаҳои сиёсӣ ва миллии муҳоҷирати аҳолии Тоҷикистон. Душанбе, 1995.
18. Ҳуқуқи байналхалқӣ/ Зери назари профессор Ш.М. Менглиев. Душанбе, 2010.
19. Маҳмадбекзода М., Мирзоев С., Ҳакимов П. Муҳоҷиршиносӣ. Душанбе, 2020.
20. Раҳмон Д.С., Саъдизода Ҷ., Сафарзода Н.Ф., Азимов С.Ш. Ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ. Душанбе, 2021.
21. Международное миграционное право. Отв. ред. Тагаева С.Н. Душанбе, «Эр-граф» 2016.
22. Умаров Х., Ульмасов Р. Внешняя трудовая миграция в Таджикистане(причины, проблемы, последствия, регулирования). Душанбе, Ирфон, 2006.
23. Исломов Ф.С. Некоторые проблемы миграции населения Республики Таджикистан в переходный период. Душанбе, 1999.
24. Абдулҳаев Р. Таърихи муҳоҷиркунӣ дар Тоҷикистон(1924-1941). Душанбе, 2003.
25. Ионцев В.А. Миграция населения. Москва, 2001.

PROGRAM

on special course subject “Legal bases of migration”

Author: candidate of legal sciences,
docent of department of international law,
Kodirkulov Kh. R.

INTRODUCTION

In the modern world there is a constant movement of people, and the reasons for migration are different. The mass number of migrations is due to economic crisis, low wages, internal and international conflicts, etc. Among them, labor migrants have a special status, which is currently one of the most pressing issues in the Republic of Tajikistan. Since the Republic of Tajikistan gained state independence and due to the difficult political situation, it led many citizens of the Republic of Tajikistan to emigrate and to find work in other countries. In this regard, the study of a special course "Legal Basics of Migration" at the Faculty of Law of the Tajik National University is of particular importance.

The program covers a wide range of topics that facilitate a comprehensive study of the issues of legal regulation of migration.

Working plan for conducting lectures and seminars on the special course subject “Legal bases of migration” for students of 3-03 law faculty of TNU.

№	Name of themes:	lectures (hour)	seminar (hour)
1.	Concept of migration and its role in the modern world	2	2
2.	Types and forms of international migration	4	4
3.	Concept and features of labor migration	2	2
4.	Place of universal international laws in regulating labor migration	4	2
5.	Legal status of international regulation of the status of labor migrants in Commonwealth Independent States.	4	2
6.	International legal bilateral cooperation of the Republic of Tajikistan in the sphere of labor migration	2	2
7.	Sources of legal regulation of labor migration in the Republic of Tajikistan	2	2

8.	Legal status of foreigners and stateless people as subjects of labor migration	4	4
9.	Legal status of Migration Service and its role in regulating labor migration to abroad	4	2
10.	Domestic migration (voluntary)	2	2
11.	Concept and types of forced migration . Legal condition of refugees in accordance with international legal instruments and legislation of the Republic of Tajikistan	6	2
	Total:	36	30

THEME 1. CONCEPT OF MIGRATION AND ITS ROLE IN THE MODERN WORLD

History of the origin and development of migration of population. Factors of origin of migration. The concept of migration. Principles of regulation of migration. Theoretical and methodological issues of migration of population. Migration of population as one of the main directions of domestic and foreign policy of the state.

The role of migration in the age of globalization.

THEME 2. TYPES AND FORMS OF INTERNATIONAL MIGRATION

Internal and external migration. Types of international migration: irreversible, long-term, and temporary migration. Temporary migration rates. Forms of international migration. Voluntary and forced migration. Organized and unorganized migration.

THEME 3. CONCEPT AND FEATURES OF LABOR MIGRATION

Labor migration as a type of voluntary migration. The concept and features of labor migration abroad. Definition and classification of a separate group of migrants. Legal status of seasonal migrants, cross-border migrants, migrants in the "project", specifically hired migrants, migrants who do not work for hire.

THEME 4. PLACE OF UNIVERSAL INTERNATIONAL LAWS IN REGULATING LABOR MIGRATION

International legal instruments adopted in the framework of the United Nations. Universal Declaration of Human Rights of December 10, 1948. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of December 16, 1966. United Nations Convention on the Protection of the Rights of All Migrant

Workers and Members of Their Families, December 18, 1990: Content and Structure.

International legal instruments adopted in the framework of the International Labor Organization. ILO Convention on Migrant Workers of 1 July 1949. Purpose of the ILO Convention on Migrant Workers of 1 July 1949.

ILO Convention on Migration Abuse and on Equal Opportunities and Appeals for Migrant Workers.

THEME 5. LEGAL STATUS OF INTERNATIONAL REGULATION OF THE STATUS OF LABOR MIGRANTS IN COMMONWEALTH INDEPENDENT STATES

Foundations and tasks of the CIS. Charter of the CIS. Consultative Council on Labor, Migration and Social Protection of Population of the CIS since November 13, 1992.

Legal bases of cooperation law of the CIS member states in the field of social protection, labor market issues and employment. International agreements in the field of labor migration within the CIS. Agreement of the Commonwealth of Independent States on cooperation in the field of migration and social protection of migrant workers of April 15, 1994. CIS Convention on the Legal Status of Migrant Workers and Members of Their Families of November 14, 2008.

THEME 6. INTERNATIONAL BILATERAL LEGAL COOPERATION OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN IN THE FIELD OF LABOR MIGRATION

International bilateral agreements. Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Russian Federation on labor activity and legal protection of citizens of the Republic of Tajikistan in the Russian Federation and citizens of the Russian Federation in the Republic of Tajikistan of October 16, 2004. Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Russian Federation “On the order of stay of citizens of the Republic of Tajikistan in the territory of the Russian Federation” since 2013. Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Russian Federation on organized recruitment of citizens of the Republic of Tajikistan for temporary employment in the territory of the Russian Federation.

Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Republic of Kazakhstan on cooperation in the field of

migration dated March 14, 2018. Agreement between the Government of the Republic of Kazakhstan and the Government of the Republic of Tajikistan on labor activity and protection of the rights of labor migrants, citizens of the Republic of Kazakhstan temporarily working in the territory of the Republic of Tajikistan; on labor activity and protection of the rights of labor migrants, citizens of the Republic of Tajikistan temporarily working in the territory of the Republic of Kazakhstan from May 4, 2006.

THEME 7. SOURCES OF LEGAL REGULATION OF LABOR MIGRATION IN THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN

Constitution of the Republic of Tajikistan. Constitutional rights of citizens of the Republic of Tajikistan to work.

Labor activity of foreign citizens and stateless persons in accordance with the Labor Code and the Law of the Republic of Tajikistan "On the legal status of foreign citizens and stateless persons in the Republic of Tajikistan".

Law of the Republic of Tajikistan "On Migration" of December 11, 1999: its content and structure. The role of the Law of the Republic of Tajikistan "On promotion of employment" from August 1, 2003.

Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan "On registration of migration of citizens of the Republic of Tajikistan abroad and return from abroad" from 31.10.2009. Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan on the Regulation on the Procedure for Implementing Migration Control from December 2, 2008.

THEME 8. LEGAL STATUS OF FOREIGN CITIZENS AND STATELESS PERSONS AS A SUBJECT OF LABOR MIGRATION

The concept of labor migration. Labor legal capacity of foreign citizens in the Republic of Tajikistan. Labor legal capacity of certain groups of foreign citizens in the Republic of Tajikistan. Principles of the legal status of migrant workers. Rights and responsibilities of labor migrants in the Republic of Tajikistan. Quota for foreign migration and attraction of foreign labor force to the Republic of Tajikistan. Involvement of foreign citizens in the economy of the Republic of Tajikistan.

THEME 9. LEGAL STATUS OF MIGRATION SERVICE AND ITS ROLE IN REGULATING LABOR MIGRATION TO ABROAD

Formation and development of migration bodies in the Republic of Tajikistan. Duties of the Migration Service of the Ministry of Labor, Migration and Social

Protection of the Republic of Tajikistan in the field of migration. The role of the Migration Service in the field of labor migration. Migration Service Management. Structure of the central office of the Migration Service.

Charter of the Migration Service, approved by the decision of the Government of the Republic of Tajikistan on June 4, 2014.

THEME 10. DOMESTIC MIGRATION (VOLUNTARY)

The concept of domestic (voluntary) migration. State policy of the Republic of Tajikistan on domestic (voluntary) migration of the population in the Republic of Tajikistan.

Duties of the Migration Service of the Ministry of Labor, Migration and Social Protection of the Republic of Tajikistan in the field of domestic (voluntary) migration. Cooperation of ministries, agencies and local authorities in the implementation and coordination of measures on domestic migration (voluntary). Legal framework of domestic (voluntary) migration. Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan "On approval of the Regulation on domestic migration in the Republic of Tajikistan" from October 1, 2008.

THEME 11. FORCED MIGRATION

The concept of forced migration. The difference between forced migration and voluntary migration. Causes and factors of forced migration. Refugees as one of the groups (categories) of forced migrants. The concept and features of refugee status.

Fundamentals of international law governing the legal status of refugees. The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol relating to it as a fundamental instrument of international law in the field of protection of the rights of refugees.

Normative legal acts of the Republic of Tajikistan in the field of refugee rights. Law of the Republic of Tajikistan "On Refugees" of May 10, 2002. The concept of refugees in accordance with the laws of the Republic of Tajikistan. Procedures and formalities for determining the status of refugees in accordance with the legislation of the Republic of Tajikistan. Legal status of refugees in the Republic of Tajikistan.

LITERATURE:

1. Правовое регулирование трудовой миграции /Под ред. А.С.Прудникова, Москва,2010.

2. Икроми З.А. Правовые аспекты трудовой миграции в Российской Федерации и Республикой Таджикистан (сравнительная характеристика). Душанбе, «Эҷод», 2007.
3. Киселев И.Я. Труд с иностранным участием: правовые аспекты. Москва, 2003 г.
4. Киселев И.Я. Международно-правовое регулирование труда. Москва, 1995.
5. Скачкова Г.С. Труд иностранцев в России: правовое регулирование. Москва, 2006.
6. Кодиркулов Х.Р. Проблемы правового регулирования трудовых отношений с отношений с иностранным элементом. Душанбе, 2006.
7. Аметистов Э.М. Международное право и труд: факторы имплементации международных норм о труде. Москва, 1982.
8. Ивахнюк И.В. Международная трудовая миграция. Москва, 2005.
9. Ионцев В.А. международная миграция населения: теория и история изучения. Москва, 1992.
10. Красинец Е.С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Москва, 1997.
11. Рязанцев С.В. Трудовая миграция в странах Содружество Независимых Государств и Балтии: тенденции последствия, регулирование. Москва, 2007.
12. Топилин А.В. рынок труда и России и стран Содружество Независимых Государств: реалии и перспективы развития. Москва, 2004.
13. Архипов В.Я. международная миграция рабочей силы в Азии. Москва, 1997.
14. Саодат Олимова, Игор Боск. Трудовая миграция из Таджикистана. Душанбе, 2003.
15. Крсинец Е.С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Москва, 1997.
16. Тюркин М.Л. Миграционная система России. Москва, 2005.
17. Зокиров Г.Н. Масъалаҳои сиёсӣ ва миллии муҳоҷирати аҳолии Тоҷикистон. Душанбе, 1995.
18. Ҳуқуқи байналхалқӣ/ Зери назари профессор Ш.М. Менглиев. Душанбе, 2010.
19. Маҳмадбекзода М., Мирзоев С., Ҳакимов П. Муҳоҷиршиносӣ. Душанбе, 2020.
20. Раҳмон Д.С., Саъдизода Ҷ., Сафарзода Н.Ф., Азимов С.Ш. Ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ. Душанбе, 2021.

21. Международное миграционное право. Отв. ред. Тагаева С.Н. Душанбе, «Эр-граф» 2016.
22. Умаров Х., Ульмасов Р. Внешняя трудовая миграция в Таджикистане(причины, проблемы, последствия, регулирования). Душанбе, Ирфон, 2006.
23. Исломов Ф.С. Некоторые проблемы миграции населения Республики Таджикистан в переходный период. Душанбе, 1999.
24. Абдулҳаев Р. Таърихи муҳоҷиркунӣ дар Тоҷикистон(1924-1941). Душанбе, 2003.
25. Ионцев В.А. Миграция населения. Москва, 2001.